ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

«ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ, ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ»

ΑΓΛΑΪΑ Α. ΣΚΟΥΡΑ

ΑΘΗΝΑ 2017

Επιβλέπουσα: Αναστασία Ακουμιανάκη-Ιωαννίδου
Αναπληρώτρια καθηγήτρια Γ.Π.Α.

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

«ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ, ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ»

ΑΓΛΑΪΑ Α. ΣΚΟΥΡΑ

ΑΘΗΝΑ 2017

Επιβλέπουσα: Αναστασία Ακουμιανάκη-Ιωαννίδου
Αναπληρώτρια καθηγήτρια Γ.Π.Α.

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

«ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ, ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ»

ΑΓΛΑΪΑ Α. ΣΚΟΥΡΑ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Επιβλέπουσα: Αναστασία Ακουμιανάκη-Ιωαννίδου
Αναπληρώτρια καθηγήτρια Γ.Π.Α.
Μέλη: Γιώργος Βλάχος -Επίκουρος καθηγητής Γ.Π.Α.
Μαρία Μούλιου-Λέκτορας Ε.Κ.Π.Α

Η ευθύνη για την προέλευση, την πρωτοτυπία, τη δομή και την απόδοση των πληροφοριών και στοιχείων που παρουσιάζονται στη μεταπτυχιακή μελέτη, καθως επίσης για τυχόν λάθη ή παραλήψεις στις βιβλιογραφικές πηγές, βαρύνει αποκλειστικά τη συγγραφέα.

ΑΘΗΝΑ 2017

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μελέτη πραγματεύεται την εξέλιξη και μετατροπή ενός εμβληματικού χώρου, του παλαιού κοιμητηρίου της πόλης του Βόλου σε «Κήπο ιστορικής μνήμης».

Στο πρώτο μέρος διερευνάται η ταυτότητα του χώρου μέσα από την ιστορική ανασκόπηση, όπως εκλαμβάνεται αυτή ανά τους αιώνες, από την εκάστοτε κοινωνική πραγματικότητα. Αναλύεται, όσον αφορά στην σύγχρονη εποχή, η ιδιαίτερη κατάσταση στην οποία περιέρχονται ανάλογοι χώροι μετά την ολοκλήρωση ενός πρώτου κύκλου λειτουργίας τους και εξετάζεται η σημασία τους σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Επισημαίνονται τα πολλαπλά επίπεδα νέων αναγνώσεων τους, κατά την ένταξή τους στο πεδίο της πολιτισμικής κληρονομιάς και η βαρύτητα τους, ως προς τη έννοια της συλλογικής μνήμης. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στο κοιμητήριο των Ταξιαρχών και, υπό το πρίσμα της ιστορικής ανάλυσης, εξετάζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, σε σχέση με το περιβάλλον του. Το συγκεκριμένο νεκροταφείο διήνυσε ένα κύκλο λειτουργίας από την ίδρυση του το 1882 έως το 2000, χρονολογία κατά την οποία έπαυσε να λειτουργεί ως χώρος ταφής. Σήμερα, βάσει όλων των χαρακτηριστικών που διαμορφώνουν το μνημειακό σύνολο, μέσω των ταφικών μνημείων του, του φυσικού περιβάλλοντος και όλων των στοιχείων που συμβάλλουν στη διαμόρφωσή του, αποτελεί ένα αναγνωρισμένο μνημείο και σημαντικό σημείο αναφοράς για την πόλη.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, μέσω μιας περιορισμένης ποιοτικής έρευνας κοινού, διερευνώνται οι σκέψεις και διαθέσεις των ανθρώπων, των οποίων τα βιώματα συνδέονται με τον συγκεκριμένο χώρο. Η αρχιτεκτονική πρόταση που ακολουθεί, έχει σαν βάση τα στοιχεία της μελέτης και της έρευνας. Η συνθετική ιδέα, λαμβάνει υπόψη της και επεξεργάζεται τα συμπεράσματα που προέκυψαν, αποτελώντας, κατά κάποιο τρόπο, το συνδετικό κρίκο, για το ιστορικό τοπόσημο με τη σύγχρονη πόλη. Ο μνημειακός χώρος μετατρέπεται σε «**Κήπο ιστορικής μνήμης»** και αποδίδεται, εκ νέου, στην πόλη του Βόλου. Η μετατροπή αυτή χαράσσει μια νέα προοπτική για το χώρο του παλαιού κοιμητηρίου των Ταξιαρχών, ενισχύοντας το συμβολικό φορτίο που αυτός φέρει. Βασική επιδίωξη μέσα από τις αρχιτεκτονικές επιλογές, είναι η δημιουργία συνθηκών για την στοχαστική περιπλάνηση του επισκέπτη, ώστε να επιτυγχάνεται, εν τέλει, η επίκληση της μνήμης μέσα από τις νέες επεμβάσεις, διατηρώντας ανέπαφο το χαρακτήρα του χώρου. Αυτή η νέα σχέση, υποστηρίζεται και δομείται μέσω του φυσικού στοιχείου, το οποίο αναλαμβάνει πρωτεύοντα ρόλο και αξιοποιείται σαν βασικό εργαλείο σύνθεσης.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ: Αρχιτεκτονική τοπίου
ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ: Ανάπλαση τοπίου, νεκροταφείο, γλυπτοθήκη, κήπος, ιστορικό μνημείο.

ABSTRACT

The study deals with the development and transformation of an emblematic area, the old cemetery of the city of Volos, into a "Historical Memory Garden".

The first part explores the identity of the space through the historical review, as it is perceived over the centuries, by each current social status. It analyzes, concerning the modern era and is examined the particular situation in which similar spaces arrive after the completion of a first cycle and their significance at the individual and the social level. It is highlighted the multiple levels of the new readings when connected to the cultural heritage and their importance in terms of collective memory. The interest is focused on the Taxiarches Cemetery and, under the perspective of historical analysis, its characteristics are studied in relation to its environment. This particular cemetery has been running since its establishment in 1882 to 2000, when it ceased to function as a burial site. Today, on the basis of all the features that make up the monumental ensemble, through its burial monuments, the natural environment and all the elements that contribute to its formation, it is a recognized monument and an important reference point for the city.

In the second part of the study, the thoughts and attitudes of people whose experiences are connected to the specific space are explored through a limited qualitative sample. The architectural proposal that follows, is based on the elements of study and research. The synthetic idea takes it into account and processes the conclusions that have emerged, making it, in some way, the connecting link for the historical landmark with the modern city. The monumental space is transformed into a "Historical Memory Garden" and is redeemed in the city of Volos. This transformation marks a new perspective for the area of the Taxiarches cemetery, enhancing the symbolic significance that it carries. The main goal through the architectural options is the creation of conditions for the stochastic wandering of the visitor, in order to finally achieve the invocation of memory through the new interventions, keeping the character of the space intact. This new relationship is supported and built through the natural element, which assumes a leading role and is utilized as a basic synthetic tool.

SCIENTIFIC AREA: Landscape Architecture
KEYWORDS: Landscaping, cemetery, sculpture, garden, historical monument.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση της μεταπτυχιακής μελέτης με θέμα την ανάπλαση του κοιμητηρίου των Ταξιαρχών Βόλου και Ν. Ιωνίας, σε κήπο ιστορικής μνήμης έγινε στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών υπό την επίβλεψη της κας Αναστασίας Ακουμιανάκη- Ιωαννίδου, την οποία ευχαριστώ θερμά για το νέο πεδίο γνώσης στο οποίο με οδήγησε. Η συνεχής παρακολούθηση και εποικοδομητική συζήτηση και διόρθωση ήταν σημαντικοί παράγοντες για την εξέλιξη της μελέτης αυτής.
Ευχαριστώ επίσης τα μέλη της επιτροπής τον καθηγητή ΓΠΑ, Γεώργιο Βλάχο και την καθηγήτρια ΕΚΠΑ, Μάρλεν Μούλιου για την υποστήριξη της μελέτης.
Πολλοί ήταν αυτοί που συνέβαλαν για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας με διάφορους τρόπους. Οι, Ελπίδα Πανάγου, Φοίβη Γιαννίση, Βασιλεία Γιασιράνη-Κυρίτση, Γιάννης Κουτής, Γιάννης Πολυμενίδης, Γεωργία Ξανθοπούλου, Θανάσης Βογιατζής, Θανάσης Μπούλιος, Βάσια Παρασκευά, Κυριακή Δανιηλίδου, Όλια Πεπεράκη και πατήρ Αλέξανδρος συνέβαλλαν με την εποικοδομητική συζήτηση, στο πλαίσιο της ποιοτικής έρευνας που διεξήχθη για την ολοκλήρωση της εργασίας, γι' αυτό και αισθάνομαι την ανάγκη να κάνω γι' αυτούς, ιδιαίτερη μνεία.
Τους φίλους μου, Γιώργο Λυντζέρη, εικαστικό και Πηνελόπη Κουγιανού, αρχιτέκτονα μηχανικό, για την πολύτιμη βοήθεια τους σε δημιουργικό επίπεδο, ευχαριστώ θερμά.
Όλους τους συμφοιτητές και τις συμφοιτήτριες μου και ειδικά τους Μαρία Καλτσίδη, Πένη Φιλίνη, Φανή Χαριτίδου και Θανάση Πάτσαλη, για τη βοήθεια τους και υποστήριξη, καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της μελέτης.
Τέλος ευχαριστώ από καρδιάς την οικογένειά μου, τον σύντροφό μου Νίκο Βαλατσό και τα παιδιά μου, Βασίλη και Μαριλένα, για την υπομονή και την ηθική υποστήριξη σε όλο το διάστημα, μέχρι να ολοκληρωθεί η μελέτη.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ....3

ABSTRACT....4

1. ΓΕΝΙΚΑ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ- ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ ΩΣ ΧΩΡΟΣ ΑΛΛΗΛΕΝΔΕΤΟΣ ΜΕ ΤΗ ΖΩΗ. 8

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ 8
1.1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΩΝ.... 10
1.1.2. Ο ΧΩΡΟΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟ 13
1.1.3. Η ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΙΡΡΟΗ ΣΤΟ ΝΕΟΣΥΣΤΑΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ - ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ 19
1.1.4. ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΤΟΠΙΟ - ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΠΟΧΗ 21
1.1.5. Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ 25
1.1.6. ΤΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ ΣΑΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ 27
1.1.7. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 29
1.1.8. Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΕΚΕΙΝΑ.... 30

1.2 ΤΟ ΠΑΛΑΙΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΣΤΗ ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ ΒΟΛΟΥ 34
1.2.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ 34
1.2.2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ 37
1.2.3. ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ- ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΤΑΦΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ.... 38
1.2.4. Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟ 46
1.2.5. ΟΙ ΤΥΜΒΟΙ ΩΣ ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ 48
1.2.6. ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ.... 49
1.2.7. Η ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ ΔΥΟ ΕΠΟΧΩΝ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ.... 51

1.3. ΣΚΟΠΟΣ.... 52

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.... 53

2.1. ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ 53
2.1.2. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.... 57
2.1.3. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ - ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.... 64
2.1.4. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ.... 87

2.2 Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ.... 89
2.2.1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ - ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ - ΣΚΟΠΟΣ.... 89
2.2.2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΡΙΩΝ ΝΟΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ 90
2.2.3. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ.... 91
2.2.4. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΕΤΕΘΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ 98
2.2.5. ΦΥΤΟΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ-ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ- Η ΧΛΩΡΙΔΑ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ 102
2.2.6. ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΩΣ ΜΕΣΟΝ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ- ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΦΥΤΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ 105
2.2.7. Η ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΧΛΩΡΙΔΑ ΣΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ - ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΑΙΩΝΟΒΙΑ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ 106
2.2.8. ΤΟ ΦΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ.... 107

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 113

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 114

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ 116

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΙΚΟΝΩΝ 117

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ 118

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΩΝ 119

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ 120

1. ΓΕΝΙΚΑ
Ο ΧΩΡΟΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ- ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ ΩΣ ΧΩΡΟΣ ΑΛΛΗΛΕΝΔΕΤΟΣ ΜΕ ΤΗ ΖΩΗ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο άνθρωπος είναι το μόνο ον που ενταφιάζει τους νεκρούς του. Αυτή η ενέργεια επενδύεται με τελετουργικό χαρακτήρα από τους παλαιότατους χρόνους. Οι μαρτυρίες τελετουργικής ταφής, που συνοδεύουν όλους τους πολιτισμούς, εκφράζουν το δέος που προκαλεί ο θάνατος στον άνθρωπο, καθώς και την αδυναμία αυτού να τον δεχθεί ως τέλος της ζωής του.
Από αρχαιοτάτων χρόνων ο χώρος των νεκρών βρίσκεται σε αντιστοιχία με κάθε μορφής κατοίκηση των ανθρώπων. Ο ιστορικός Lewis Mumford, στο έργο του «the City in History», εκφράζει την άποψη οτι «η πόλη των νεκρών προηγήθηκε της πόλης των ζωντανών».

«Στη διάρκεια της ταχείας παλαιολιθικής περιόδου, της νομαδικότητας, τα πρώτα ίχνη σταθερής κατοίκησης που βρίσκουμε είναι αυτά των νεκρών. Μια κοιλότητα σε ένα βράχο, ένα υπερύψωμα από πέτρες, ένας κοινοτικός τύμβος. Οι ζωντανοί ξαναγύριζαν σ' αυτά τα σημεία συγκέντρωσης για να επικαλεσθούν τις ψυχές των προγόνων ή να τους φέρουν προσφορές που θα καταπράυναν την οργή τους» (Στεφάνου, 2000).

Ο διαχωρισμός των χώρων ταφής χρονολογείται επίσης, από αρχαιοτάτων χρόνων. Τα τριάντα αργύρια του Ιούδα εξαγόρασαν εν τέλει ένα τάφο για ξένους, όπως αναφέρει η Γραφή *(κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο Κεφάλαιο ΚΖ' 5-10).*

Σήμερα συμβολικοί λόγοι και διαφορετικές παραδόσεις διαφοροποιούν τα νεκροταφεία των θρησκειών και δογμάτων εντός του ιδίου θρησκεύματος.

Η συμφιλίωση με το θάνατο ποικίλει ανά εποχή στις κοινωνίες των ανθρώπων και αυτό εκφράζεται στην εκάστοτε σχέση του χώρου των νεκρών, με τις άλλες λειτουργίες του χώρου κατοίκησης των ζώντων. Θρησκευτικές δοξασίες, κοινωνικές συνθήκες και ταξικές διαφορές σε συνδυασμό με την εκάστοτε τοπική γεωμορφολογία, επηρέαζαν τον καθορισμό του χώρου, ανα τους αιώνες. Στην εξέλιξη του χρόνου, ο χώρος ταφής υπήρξε από το εσωτερικό των ναών, έως τις άκρες της πόλης, αντιπροσώπευσε έναν τρομακτικό χώρο θανάτου που προκαλούσε δέος, αλλά και χώρο που συγκέντρωνε πολλαπλές δημόσιες δραστηριότητες, αποτέλεσε άσυλο, καταφύγιο και χώρο κατοίκησης, ανεξάρτητα από την ταφική δραστηριότητα. *(Aries, 1988).*
Μετά την εποχή του Διαφωτισμού εξελίχθηκε σε φιλόξενο, ιδεώδη για διαλογισμό, χώρο του πάρκου-κήπου των νεκρών που κοσμεί μια πόλη, χαρακτήρα που γνωρίζει μέχρι σήμερα (Στεφάνου, 2000).

Το νεκροταφείο αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους Τόπους για την πόλη, καθώς εκεί βρίσκει έκφραση η προσέγγιση της εκάστοτε κοινωνίας σε σχέση με τον θάνατο. Ο ανθρωπολόγος Gilford Geertz στο έργο του "η ερμηνεία των πολιτισμών" υποστηρίζει πως οι συνήθειες ως προς το θάνατο, όχι μόνο συσχετίζονται με τις κοινωνικές αξίες, αλλά αποτελούν μια δύναμη σχηματισμού τους (Μεντσίνη, 1999).

Είναι εκεί όπου οι τρείς διαστάσεις του χρόνου, το παρόν, το παρελθόν και το μέλλον, διαγράφονται με ευκρίνεια. Εκεί απαντάται το συμβολικό αυτό σημείο συνάντησης της Ζωής με τον Θάνατο, εκεί όπου ο άνθρωπος δημιουργεί ταφικά μνημεία, για να διαιωνίσει την μνήμη των δικών του, να αντιταχθεί στο εφήμερο της ανθρώπινης ύπαρξης. Σε αυτό το χώρο η τελική εικόνα

διαμορφώνεται από την αρχιτεκτονική έκφραση και την καλλιτεχνική δημιουργία, όπου διαρκώς ανακαλείται η μνήμη. Εκεί η σκέψη οδηγείται σε νοητικές προεκτάσεις σχετικά με το θάνατο και την προσέγγιση της έννοιας του Επέκεινα που τον συνοδεύει. Ιδιαίτερη βαρύτητα στη διαμόρφωση της τελικής εικόνας διαδραματίζει το φυσικό περιβάλλον. Τα αρχετυπικά φυσικά στοιχεία όπως η γη, η φωτιά, η βλάστηση, συνδέονται με το τελετουργικό της ταφής, σε χρόνους και τόπους διαφορετικών πολιτισμών μέχρι σήμερα και επηρεάζουν ουσιαστικά στην τελική εικόνα (Στεφάνου, 2000).

Η ιδιαιτερότητα στον προσδιορισμό της χωρικής ταυτότητας των νεκροταφείων και τα πολλαπλά επίπεδα αναγνώσεών τους, προκάλεσαν το ενδιαφέρον της σύγχρονης Κοινωνιολογίας.

Η έννοια του νεκροταφείου, όπως και η έννοια του κήπου, χρησιμοποιήθηκαν σαν χαρακτηριστικά παραδείγματα από τον σύγχρονο Γάλλο φιλόσοφο και κοινωνιολόγο M.Foucault για να εισάγει και να προσδιορίσει την έννοια της «ετεροτοπίας». Ο Foucault (2012) αναφέρθηκε στην έννοια του νεκροταφείου σαν μια περίπτωση *ετεροτοπίας*, όρο που εισάγει στο έργο του “Des espaces autres"(1967) και με τον οποίο περιγράφει χώρους με διαφορετικά χαρακτηριστικά από την υπόλοιπη πόλη, αλλά σε άμεση σύνδεση με αυτή. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει για το νεκροταφείο, αυτό *«υπάρχει πάντα, ακολουθεί την ιστορική εξέλιξη των κοινωνιών, πάντα με σαφείς και καθορισμένες λειτουργίες, με την ιδιότητα στην πάροδο του χρόνου να αλλάζει και να λειτουργεί με τρόπο τελείως διαφορετικό, αλλά πάντα ακολουθώντας την κοινωνία στην οποία αναφέρεται»*. Αυτός ο προσδιορισμός του νεκροταφείου, ως ετεροτοπικός τόπος, έχει και διάσταση χρονική, καθώς για το άτομο το νεκροταφείο ξεκινά με *«αυτή την παράξενη ετεροχρονία την απώλεια της ζωής και με αυτήν την οιωνεί αιωνιότητα όπου δε σταματά να αποσυντίθεται και να ξεθωριάζει»* (Δ1).

Σε αυτό το πνεύμα, από τον Foucault (2012), αναφέρεται σαν *ετεροτοπία* και η έννοια του «κήπου», η οποία χαρακτηρίζεται από την ιδιότητα να παραθέτει σε πραγματικούς τόπους, πολλούς χρόνους ταυτόχρονα. Σύμφωνα με τον ίδιο συγγραφέα, ο κήπος παραλληλίζεται με έναν μικρό κόσμο, που συγκεντρώνει βαθύτερα νοήματα και *«αναγνωρίζεται, από τα βάθη της αρχαιότητας, σαν ένα είδος ευτυχούς και καθολικής ετεροτοπίας, η ετεροτοπία, που ενσωματώνει στον κόσμο της, πολλούς κόσμους»*.

Ιστορικά, η επιθυμία διατήρησης συνέχειας και στενών δεσμών με τους προγόνους, εκφράζεται με την επιθυμία ταφής στη γενέθλια γη, ή την εξασφάλιση του χώρου εναπόθεσης του σώματος του νεκρού. Η παράδοση της ταφής χρονολογείται χιλιάδες χρόνια πριν, ενώ ο τρόπος και ο τόπος ταφής αντανακλούν κοινωνικές και ταξικές δομές και λαϊκές συνήθειες. Η ισχυρή αυτή παράδοση έχει μεταφερθεί ανά τους αιώνες. Στην Παλαιά Διαθήκη (Γένεσις/Κεφ. ΚΓ) αναφέρεται ότι ο Αβραάμ αγόρασε από τους γιους του Χετ γη, που το κύριο χαρακτηριστικό της ήταν ένα σπήλαιο για να θάψει τους νεκρούς του (Δ2).

Αντίστοιχα στην σημερινή εποχή, απαντάται η ίδια παράδοση, όταν μόλις τον περασμένο αιώνα, οι Μικρασιάτες πρόσφυγες έφεραν, ως πολύτιμα κειμήλια, τα οστά συγγενών τους και ήταν το ίδιο σημαντικό το χώμα που θα τα απόθεταν, με τον τόπο της νέας εγκατάστασης τους (Στεφάνου, 2000).

1.1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΩΝ

Τόποι ανάλογοι του σημερινού νεκροταφείου, δηλαδή σημεία όπου βρίσκονται συγκεντρωμένοι οι τάφοι, έχουν υπάρξει στο παρελθόν σε διάφορες μορφές κοινωνικής οργάνωσης.

Ο όρος «Νεκρόπολις» είναι ακόμα ένας σχετικός αρχαιολογικός όρος και δηλώνει κάθε περιορισμένο χώρο όπου βρίσκονται συγκεντρωμένοι τάφοι νεκρών. Προέρχεται από την ονομασία του προαστίου της Αρχαίας Αλεξάνδρειας στην περιοχή της διώρυγας, όπου, κατά τον Στράβωνα, υπήρχαν *«κήποι τε πολλοί και ταφαί και καταγωγαί προς τας ταριχείας των νεκρών επιτήδιαι»* (Στεφάνου, 2000).

Σε αυτές τις χωρικές ενότητες, τις αφιερωμένες στους νεκρούς, εκτός από τους ομαδικούς τάφους που κοσμούσαν ζωγραφικές παραστάσεις και αγάλματα, υπήρχαν σιντριβάνια και λιθόστρωτα, δέντρα και αλέες, όπως και στην πόλη των ζώντων (Μεντσίνη, 1999).

Κατά την κλασική και ρωμαϊκή αρχαιότητα, η ταφή των νεκρών λάμβανε χώρα, κατά κανόνα, εκτός των τειχών της πόλης. Οι αρχαίοι Ελληνες, όπως και οι Ρωμαίοι, απέδιδαν τιμές στους νεκρούς τους για το μακρύ ταξίδι στον άλλο κόσμο, τον οποίο φαντάζονταν στα έγκατα της γης και επιδίωκαν την κάθαρση της ψυχής όταν αυτή απελευθερωνόταν από το σώμα. Οι νεκροί θάβονταν σε διάσπαρτους τάφους σε τοιχισμένα νεκροταφεία ή κατα μήκος των κεντρικών οδών, όπως ο Κεραμεικός στην Αθήνα και η Βία Αππία στη Ρώμη. Κατά τον Aries (1988) παρά την οικειότητα που οι αρχαίοι αυτοί λαοί έχουν κατακτήσει, η κατάσταση του θανάτου, τους εμπνέει φόβο. Αποδίδουν τιμές στους νεκρούς τους αλλά, ταυτόχρονα, τους κρατούν σε απόσταση, στο περιθώριο. Η ανάγκη ο χώρος των νεκρών να είναι απόλυτα διαχωρισμένος από τον κατοικήσιμο αστικό ιστό, πήγαζε από την αρχαιότατη πεποίθηση ότι ο νεκρός αποτελεί μίασμα και οποιοσδήποτε είχε έρθει σε επαφή με αυτόν χρειαζόταν εξαγνισμό (Δ3).

Από τις απαρχές του ο Χριστιανισμός διαφοροποιήθηκε στον τρόπο που αντιμετώπισε το θάνατο, σε σχέση με τις προηγούμενες θρησκείες. Σύμφωνα με το χριστιανικό δόγμα η Ανάσταση του Χριστού επέφερε την ήττα του θανάτου, ο οποίος δεν αποτελεί το οριστικό τέλος αλλά, μια μεταβατική κατάσταση, καθώς ο νεκρός περιμένει την Τελική Κρίση. Η πίστη αυτή αποτυπώνεται και στον όρο «κοιμητήριο» για το χώρο ενταφιασμού των νεκρών, που παραπέμπει στο ότι ο θάνατος νοείται ώς ύπνος (κοίμησις). Ο όρος κατά τη βυζαντινή εποχή σήμαινε τον μεμονωμένο τάφο των μαρτύρων και κατ' επέκτασιν το μαρτύριο, ενώ αργότερα επικράτησε να σημαίνει την περιοχή που συγκεντρώνει ένα σύνολο τάφων, σημασία που αποδίδεται στον όρο και σήμερα. Η έλευση του Χριστιανισμού επέφερε ριζικές αλλαγές στον τρόπο που οι άνθρωποι αντιμετώπιζαν τον θάνατο και σταδιακά επηρέασε και τον τρόπο ταφής. Η εκρίζωση των παγανιστικών δοξασιών συντελέστηκε με πολύ αργό ρυθμό, έως ότου αποκρυσταλλωθεί η αντίληψη ότι ο νεκρός δεν αποτελεί μίασμα. Παρ' όλες τις ιδεολογικές μεταβολές, οι κάτοικοι των αστικών κέντρων συνέχισαν να χρησιμοποιούν τις αρχαίες νεκροπόλεις που εκτείνονταν έξω από τα τείχη, παράλληλα με τους οδικούς άξονες (Δ3).

Οι κατακόμβες ήταν οι χώροι που αρχικά χρησιμοποιήθηκαν από τους πρώτους χριστιανούς για την ταφή και ταυτόχρονα ως χώροι λατρείας. Εκεί, τοιχογραφίες και επιγραφές παρουσίαζαν τα ονόματα όσων έχουν ταφεί, καθώς και τις ελπίδες για αιώνια γαλήνη και μακαριότητα και αποτελούν, μέχρι σήμερα, αξιόλογα μνημεία τέχνης, για το ζωγραφικό τους διάκοσμο (Καμπούρη, 1984). Με την επικράτηση του Χριστιανισμού στον ελλαδικό χώρο τα «εθνικά» κοιμητήρια

εξελίχθηκαν σε χριστιανικά και διαφοροποιήθηκαν, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τόπου όπου ιδρύονταν, σε υπαίθρια, υπόγεια ή λαξευτά. Αυτά αποτελούσαν περιφραγμένες εκτάσεις γύρω απο μαρτύρια ή κοιμητηριακές βασιλικές υπό την ευθύνη της Εκκλησίας και χαρακτηρίζονταν απο την, κατά συστάδες, οργάνωση και ομοιομορφία των τάφων (Δ4).

Όταν επιτράπηκε στους Χριστιανούς να λατρεύουν ελεύθερα τον Θεό τους, επικράτησε αυτοί να θάβουν τους νεκρούς τους μέσα στους ναούς ή στον περίβολο αυτών. Σταδιακά και μέχρι τον Μεσαίωνα, οι τάφοι των Χριστιανών μαρτύρων και αγίων, όπου κείτονταν τα σκηνώματά τους, αποκτούσαν ιδιαίτερη σημασία για τους ζώντες Χριστιανούς ως τόποι «ενδιάμεσοι». Εκεί οι άνθρωποι συναντούσαν το Θεό, το Θείο. Στους τόπους ενταφιασμού των μαρτύρων ανεγείρονται τα «μαρτύρια», κτίρια η παρεκκλήσια προς τιμήν των μαρτύρων, που χρησιμοποιούνται και για λατρευτικούς σκοπούς. Καλλιεργήθηκε η πεποίθηση οτι οι μάρτυρες μπορούσαν να μεσολαβούν για τη σωτηρία των ψυχών των κεκοιμημένων, γι΄ αυτό και οι νεκροί έπρεπε να θάβονται *ad sanctos,* δηλαδή κοντά σε «τίμια» λείψανα. Παράλληλα, η ισχύουσα ρωμαϊκή νομοθεσία απέκλειε την είσοδο των νεκρών στις πόλεις. Σταδιακά άρχισαν να επιτρέπονται, κατ' εξαίρεσιν, ταφές επιφανών προσώπων εντός των ναών, πράγμα που θεωρείτο προνόμιο και για όσους εξασφάλιζαν πλησίον αυτών μια θέση ταφής. Η διάδοση του φαινομένου δηλώνει πως η πρακτική αυτή βρήκε απήχηση στο κοινό. Η παράδοση αυτή των χώρων ταφής εντός του αστικού ιστού παρέμενε ισχυρή καθώς, παρ' όλες τις νομοθετικές ρυθμίσεις, την εποχή αυτή δεν εφαρμόζονται υγειονομικοί κανονισμοί. Και παρά το γεγονός ότι κατά τακτά διαστήματα ο υπερπληθυσμός ωθούσε τις κοινωνίες να προχωρούν σε χωροθέτηση των τόπων ταφής εκτός των τειχών των πόλεων, αυτό εφαρμόστηκε κατά περιόδους μόνο, αποσπασματικά (Δ3).

Τα κοιμητήρια αποτελούσαν σημεία συνάντησης του θεϊκού παραδείσου με τη γη, αλλά και κέντρα πνευματικά και εμπορικά των παλαιο-χριστιανικών πόλεων. Κατά τον Μεσαίωνα, το νεκροταφείο είναι τμήμα του ναού και σημαντικό τμήμα του αστικού ιστού. Η οργανική σύνδεση του νεκροταφείου με την πόλη τον καθιστούσε ένα δημόσιο χώρο που συνδύαζε ποικίλες δραστηριότητες όπως αγοραπωλησίες, δίκες, περίπατους αναψυχής, αλλά και δραστηριότητες, πολλές φορές, στα όρια της νομιμότητας. Σε αυτή τη φάση για τη χωροθέτηση των μνημάτων δεν υπάρχει πρόβλεψη ή σχεδιασμός και το νεκροταφείο θυμίζει περισσότερο αλάνα, παρά οργανωμένο χώρο. Από τον 13^{ο} αι. οι χώροι αυτοί στο δυτικό κόσμο αποκτούν περίβολο για να είναι περισσότερο ελέγξιμοι (Στεφάνου, 2000).

Η μεσαιωνική αντίληψη έβρισκε την αντιπροσωπευτική χωρική έκφρασή της στο κοιμητήριο των Αγίων Αθώων (Saints Innocents) στο Παρίσι, που ήταν και το πρότυπο για την χωρική οργάνωση ανάλογων χώρων το 14^{ο} και 15^{ο} αι. Το Κοιμητήριο των Αγίων Αθώων βρισκόταν σε κεντρικό σημείο της πόλης στην περιοχή Halles, καταργήθηκε στο διάστημα 1786-1788 και θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν μια «μικρότερη πόλη εντός της πόλης» καθώς συγκέντρωνε όλες τις διαστάσεις του δημόσιου βίου (Γαλάτη, 2012).

Αν και από τις αρχές του 15^{ο} αι. απαγορεύτηκαν ο χορός και τα παιχνίδια στο νεκροταφείο και από το τέλος του 17^{ου} αι. εμφανίζει προβλήματα η συνύπαρξη των αγοραπωλησιών και τάφων στο συγκεκριμένο χώρο, το νεκροταφείο αποτελεί το κέντρο της πόλης και *«οι άνθρωποι έχουν με τους νεκρούς την ίδια οικειότητα που έχουν με το δικό τους θάνατο»* (Aries, 1988).

Χαρακτηριστικά αναφέρεται οτι στο κοιμητήριο των Αγίων Αθώων ένα συνεχές περιστύλιο οριοθετούσε το χώρο και δημιουργούσε επιμέρους εσοχές, κάθε μια απο τις οποίες ήταν ένα είδος ιδιωτικού Ναΐσκου για τις οικογενειακές ταφές. Εκεί σε ανοικτές κρύπτες κατέληγαν τα οστά, μετά από την προσωρινή ταφή τους στον κεντρικό χώρο. Η θέα των σκελετικών λειψάνων είχε το νόημα

της διαρκούς υπενθύμισης της ανθρώπινης θνητότητας *(memento mori)* και της άμεσης αναφοράς στη χριστιανική Εσχατολογία (Εικ.1).

Εικόνα 1. Hans Holbein, χαρακτικό από τη σειρά «Ο χορός του Θανάτου», 1538, (Memento mori, Dance macabre) (πηγή: ΔΕ1)

Το πνεύμα αυτό αποδιδόταν καλλιτεχνικά με την τεράστια τοιχογραφία με το προσφιλές για την εποχή θέμα «Μακάβριος χορός», που εικονιζόταν στις στοές του κοιμητηρίου και που καταστράφηκε το 1669. Η διαφορά στην αντίληψη του θανάτου καταδεικνύεται στα αποσπάσματα που παραθέτει ο Aries (1988) σε κείμενα της εποχής, όπου αναφέρεται ότι συχνά οι επισκέπτες και οι πωλητές σκόνταφταν σε μέλη που είχαν πέσει από το οστεοφυλάκιο, ή είχαν ξεχαστεί εκεί, αφού οι ίδιες γαλαρίες χρησίμευαν σαν πάγκοι αγοράς. Ειναι γεγονός πως για τον άνθρωπο της μεσαιωνικής εποχής η εξοικείωση με το θάνατο, είναι μια μορφή παραδοχής της τάξης της φύσης και έχει αντίκτυπο στο χώρο ενταφιασμού των νεκρών, όπου η ταφή είναι ανώνυμη και η έννοια του θανάτου διαπλέκεται με την καθημερινή πραγματικότητα (Εικ.2).

Εικόνα 2. Το κοιμητήριο των Αγίων Αθώων (St Innocents) κατά το 1550, όπως αποτυπώθηκε τον 19^{ο} αι. από τον Hoffbauer (πηγή: ΔΕ2)

1.1.2. Ο ΧΩΡΟΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟ

Τον 18ο αι. με το πνευματικό κίνημα του Διαφωτισμού σημειώθηκε τομή στην εξέλιξη όλων των πεδίων της ανθρώπινης σκέψης, που καθιέρωσε νέα δεδομένα και έφερε στην κοινωνία κύμα μεγάλων αλλαγών. Το νέο πνεύμα επέφερε τεράστια αλλαγή στην στάση του ανθρώπου απέναντι στη θρησκεία όσον αφορά στην έννοια του θανάτου και των πρακτικών ενταφιασμού. Η θέσπιση νόμων για τους χώρους ενταφιασμού και η νέα αντίληψη περί υγιεινής προώθησε την χωροθέτησή τους στην περιφέρεια των πόλεων. Το κοιμητήριο αποτελεί την περίοδο αυτή μια αυτόνομη ενότητα, μια περιτειχισμένη μικρογραφία πόλης με δρόμους, οικοδομικά τετράγωνα και πλατείες (Στεφάνου 2000).

Ο Foucault αναφέρει χαρακτηριστικά ότι *«το κοιμητήριο έπαψε να συνιστά την ιερή και αθάνατη καρδιά της πόλης αλλά έγινε η άλλη πόλη, όπου κάθε οικογένεια κατέχει το δικό της σκοτεινό τόπο ανάπαυσης»* (Δ1).

Η καινοτόμα άποψη για την εποχή επικράτησε ευρέως και απέδωσε μια ριζικά διαφορετική κατανόηση του θανάτου σε σχέση με την προηγούμενη κατάσταση. Η μεσαιωνική θεολογική αντίληψη υποχωρεί. Το κίνημα του Ρομαντισμού μέσα από την τέχνη αποδίδει το νέο πνεύμα για την μετά θάνατον κατάσταση και οραματίζεται ένα Τόπο Ανάπαυσης, σαν τα Ηλύσια Πεδία. Η ιδεώδης αυτή προβολή για το Επέκεινα επηρέασε και μεταγενέστερα, μέχρι σήμερα (Στεφάνου 2000).

Καθώς ο άνθρωπος συνειδητοποιεί την ατομικότητα του, αναπτύσσεται η ανάγκη «διατήρησης» της μνήμης μετά θάνατον. Οι οικείοι επισκέπτονταν τον τάφο του αποθανόντος όπως πηγαίνει κανείς στο σπίτι ενος συγγενή του, γεμάτο αναμνήσεις. Η μνήμη προσδίδει στο νεκρό ένα είδος αθανασίας, πράγμα άγνωστο στους πρώτους αιώνες του Χριστιανισμού. Η επιθυμία να συντηρηθεί και να διαιωνιστεί η μνήμη του νεκρού, που οφειλόταν αρχικά στο θρησκευτικό καθήκον να διατηρηθεί η ανάμνηση των πράξεων των Αγίων, των προορισμένων για την επίγεια και επουράνια αιωνιότητα, εν συνεχεία εξαπλώθηκε και συμπεριέλαβε τις ηρωικές πράξεις της δημόσιας ζωής, για να κερδίσει εν τέλει έδαφος και στην καθημερινή ζωή (Aries, 1988).

Ο χώρος των νεκρών αναδεικνύεται σε χώρο ύψιστης σημασίας, με την δημιουργία ανάλογης αρχιτεκτονικής που επικεντρώνει στα υψηλά ιδανικά και εμπεριέχει συμβολισμούς σχετικούς με το Θάνατο. Στη συνείδηση των πιστών το νεκροταφείο είναι πια ορισμένο ως ένας τελετουργικός ιερός τόπος, όριο μεταξύ των δυο κόσμων, του πραγματικού και του συμβολικού, που παραπέμπει μέσα από κάθε στοιχείο του στο Επέκεινα και όπου η φύση αποτελεί εκδήλωση του Θείου.

Η θεϊκότητα κατα τον 18ο αι. εκφράστηκε σαν αισθητική ποιότητα που βρίσκεται διαμέσου του υλικού κόσμου: σκοτεινοί ουρανοί, βαθιές θάλασσες, μελαγχολικά δάση, συμβολισμοί συσχετισμένοι με την αιωνιότητα και το άπειρο, αποτέλεσαν τη βασική πηγή έμπνευσης στο σχεδιασμό των κοιμητηρίων (Μεντσίνη, 1999). Η ιδέα της ανθρώπινης κατάστασης εκφράστηκε στην Ταφική Αρχιτεκτονική μέσα από τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό ταφικών μνημείων και μεγαλόπνοων χώρων, αφιερωμένων στην έννοια της ανθρώπινης θνητότητας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Κενοτάφιο του Νεύτωνα που σχεδίασε ο Γάλλος αρχιτέκτονας Étienne-Louis Boullée: το κενοτάφιο του Άγγλου επιστήμονα επανιδρύει τη σχέση της δυτικής σκέψης με τον Κόσμο, ως τοπίο συνολικό. Η τέλεια σφαίρα αναδύεται από επάλληλους δακτυλίους δομικού όγκου που στέφονται με σειρές δένδρων (Εικ.3).

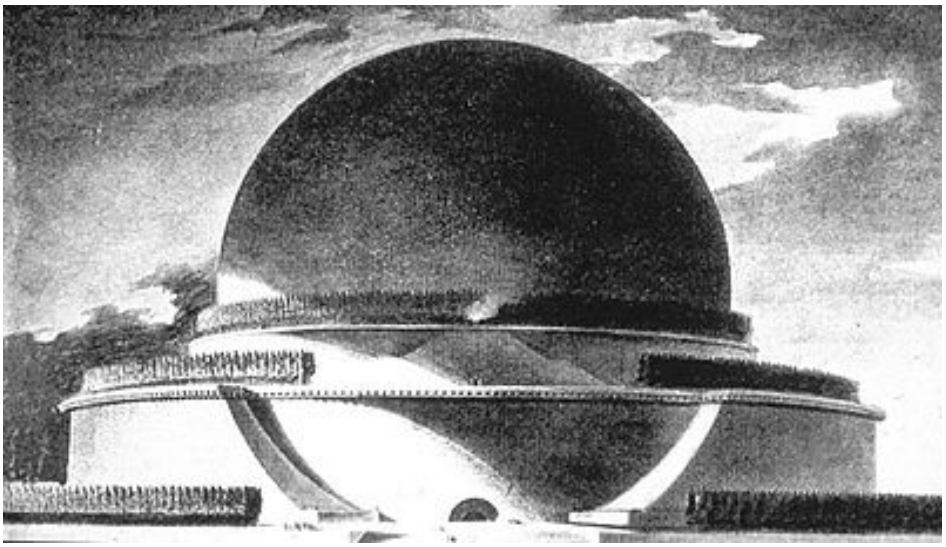

Εικόνα 3 . Étienne-Louis Boullée: Το κενοτάφιο του Νεύτωνα, 1784 (πηγή: ΔΕ3)

Μεσολάβησε μια περίοδος ιδιαίτερα γόνιμη και παραγωγική, όπου μέσα από μετασχηματισμούς αναπτύχθηκε και αποτυπώθηκε η νέα εποχή.

Το πρότυπο του νέου κοιμητηρίου είναι ένας επίγειος παράδεισος, όπου μέσα από την προσέγγιση της φύσης ο άνθρωπος οδηγείται στην αναζήτηση της αιωνιότητας και της αθανασίας. Εκεί αναπαράχθηκε ο προβληματισμός της εποχής για τον εξανθρωπισμό και την αξιοπρέπεια του θανάτου και εκφράστηκαν οι νέες θεωρίες στο σχεδιασμό του, σαν γραφικό τοπιακό κήπο (Στεφάνου, 2000).

Η αρχιτεκτονική του νεκροταφείου εναρμονίζεται με τη φύση. Η θνητότητα παρομοιάζεται με το θάνατο της φύσης, η άνοιξη με την αναμενόμενη αναγέννηση της, ενώ ο θάνατος αντιστοιχίζεται με τον χειμώνα. Οι αρχιτέκτονες ανατρέχουν σε αρχαία σύμβολα, όπως ο τύμβος και η πυραμίδα. (Linden, 2007), (Εικ. 4).

Εικόνα 4. Αρχιτέκτων Etienne Louis Boullée, κοιμητήριο, είσοδος στο φεγγαρόφωτο, 1785 (πηγή: ΔΕ4)

Θεωρήθηκε ότι μόνο το φυσικό περιβάλλον αποτελεί τον ιδανικό τόπο φιλοξενίας του τάφου, εξασφαλίζοντας τις ιδανικές συνθήκες συνδυασμού έκφρασης νοημάτων και χώρου. Την ίδια εποχή η αρχιτεκτονική τοπίου στην Αγγλία έχει δημιουργήσει το κατάλληλο κλίμα για μια τέτοια εξέλιξη (Μεντσίνη, 2005).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο καλλιεργείται έντονος προβληματισμός και τίθενται θέματα που προβληματίζουν και αφορούν στις διακρίσεις στις ταφές, τόσο κοινωνικά, όσο και ηθικά. Υπάρχουν ταφικά μνημεία υπέρλαμπρα για τους πλούσιους και ταπεινά για τους φτωχούς, ενω την ίδια εποχή εκφράστηκε η άποψη από τον Roedetev, ιστορικής προσωπικότητας του 18^{ου} αι., να γίνονται

κοιμητήρια με αντιθέσεις: άλλα θα ήταν Ηλύσια, για αυτούς που είχαν ζήσει ηθική ζωή και το τοπίο θα τους εξασφάλιζε την αιώνια γαλήνη και άλλα, κοντά στα πρώτα, θα δέχονταν τους καταδικασμένους εγκληματίες σε τοπία τρομακτικά, σε τάφους-σπήλαια, ανάμεσα σε άγρια βράχια. Η τάση της αναζήτησης του ιδανικού τόπου για την τελευταία κατοικία μέσα στη φύση οδήγησε ακόμα και στην τοποθέτηση τάφων μέσα σε δημόσια πάρκα και κήπους, όπως σε συγκεκριμένες περιπτώσεις που αναφέρονται στο βοτανικό κήπο του Παρισιού μετα το 18^{ο} αι. αι., ή του Μαρκήσιου de Girardin ο οποίος έδωσε ένα μέρος της ιδιοκτησίας του, για τον περίφημο κήπο της Ermenonville που ο ίδιος είχε σχεδιάσει για τόπο ταφής του Rousseau. (Στεφάνου 2000), (Εικ.5).

Εικόνα 5: Ο τάφος του Rousseau στο νησί στο γραφικό κήπο της Ermenonville (πηγή: ΔΕ5)

Την ίδια περίοδο, επικρατεί η τάση φύτευσης μεγάλων δένδρων στα ευρωπαϊκά κοιμητήρια, γιατί έτσι, εκτός από την πρακτική διάσταση, αποδίδεται η αρμονική εικόνα που απαιτεί η αντίληψη της εποχής.

Τα νέα κοιμητήρια εγκαθίστανται σε υψώματα ευάερα, εκτεθειμένα κατά προτίμηση σε βόρειους ανέμους, με φυτεύσεις που να μην εμποδίζουν την κυκλοφορία του αέρα και οριοθετούνται από τοίχους (Στεφάνου 2000).

Το πνεύμα της εποχής εκφράστηκε στην πιο αντιπροσωπευτική του εκδοχή στο Παρίσι του 18^{ου} αι. Αυτή την τάση εξέφρασε ο σχεδιασμός του νεκροταφείου της Monmartre, το οποίο σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Jacques Molinos το 1799, στα πρότυπα του ιδανικού κήπου της εποχής, με νεκρικά μνημεία ανάμεσα από ελικοειδή μονοπάτια και πυκνές φυτεύσεις. Τα υπόγεια λατομεία αποτέλεσαν κατακόμβες, επενδυμένες με πίνακες και γλυπτά. Υψηλή περίβολος απομόνωνε το χώρο, όπου κεντρικά υπήρχε πυραμίδα 23 μέτρων ύψους, σαν σύμβολο του τελευταίου σταδίου της ζωής. Τέσσερεις πυλώνες-είσοδοι σε άξονα με την πυραμίδα συμβόλιζαν τις τέσσερεις ηλικίες του ανθρώπου: παιδί, νέος, ενήλικας, γέρος. Το κοιμητήριο ήταν εμπνευσμένο από μία εκδοχή του αλληγορικού λαβυρίνθου των τεσσάρων αυτών ηλικιών, με όψη γραφικού κήπου, όπως παρουσιάζονται στη Εικονολογία του Ripa, πραγματείας που άσκησε

μεγάλη επιρροή στην εποχή της. Το βουκολικό αποτέλεσμα του κοιμητηρίου επεκτεινόταν προς την πόλη με την κατασκευή τεσσάρων νεκρικών τόπων-«στάσεων» όπου ο νεκρός θα σταματούσε πριν μεταφερθεί στο κοιμητήριο. Οι νεκρικοί αυτοί τόποι του Molinos θα έφερναν το μήνυμα του κοιμητηρίου – τοπίου στην πόλη. Μέσα από αρχετυπικά σχήματα και συμβολισμούς, αναδύεται η εικόνα της αθανασίας, όπως η πεταλούδα που σχηματίζεται να πετάει πάνω από την είσοδο, και οι συνειρμοί για το θάνατο παραπέμπουν σε μια ήρεμη ανάπαυση, έναν αιώνιο ύπνο, και όπου το κοιμητήριο είναι ο τόπος, για τη διαιώνιση της μνήμης αυτών που φεύγουν (Linden, 2007), (Εικ.6).

Εικόνα 6: «Κήποι ανάπαυσης -Champs de repos» αρχιτέκτονας Molinos J. 1799 (Πηγή: ΔΕ4)

Η ιδέα της Νεκρόπολης βρήκε την πλέον αντιπροσωπευτική της έκφραση το 1804, όταν δημιουργήθηκε το κοιμητήριο Père Lachaise στο Παρίσι, το οποίο ιδρύθηκε το 1804, σε έκταση 115 εκτάρια, σε πρόταση του αρχιτέκτονα Alexandre Theodore Brongniart. Αναφέρεται ώς πρότυπο «πραγματικού κοιμητηρίου» και χάραξε μια νέα εποχή για τους χώρους ταφής. Η αρχική πρόταση του εμπνευστή του περιλάμβανε τέσσερεις κατηγορίες τρόπων ταφής, όπου η πρώτη αναφερόταν σαν «η παραχώρηση στην αιωνιότητα» και ακολουθούσαν τρία ακόμα στάδια. Στην πάροδο του χρόνου, μέσα από μετασχηματισμούς στη μορφή του και επεκτάσεις, έφτασε να αποτελεί ένα λαμπρό πλούσιο και ποικίλο τοπίο. Ο Brogniart καινοτομεί στο σχεδιασμό του, καθώς αποδίδει προτεραιότητα στον τοπιακό σχεδιασμό, στα πρότυπα των αγγλικών κήπων, παρά στη μνημειακή αρχιτεκτονική (Linden, 2007) (Εικ. 7 & Εικ.8).

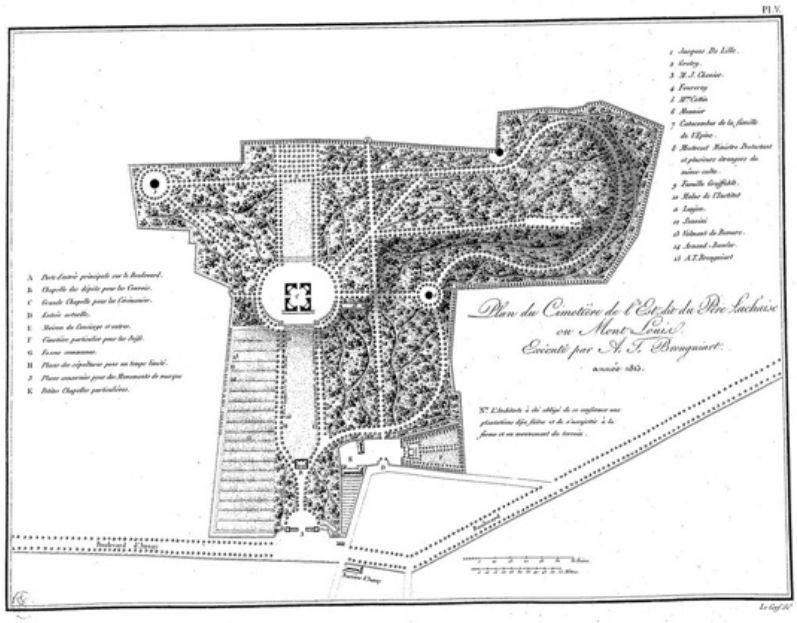

Εικόνα 7. Κοιμητήριο Père Lachaise, 1813 (πηγή: ΔΕ6)

Εικόνα 8. Κοιμητήριο Père Lachaise. Κατά το 1815 ορισμένα μνήματα, όπως το εικονιζόμενο μνήμα τών Heliose και Abelard, αποτελούσαν προορισμό περιπάτου (πηγή: ΔΕ7)

Το 1825 το κοιμητήριο Père Lachaise έφτασε σε πλήρη ακμή και αποτέλεσε πόλο έλξης των επισκεπτών. Εκδόθηκε οδηγός επίσκεψης την μνημείων και των κήπων του και οι διάφορες περιγραφές, εκφράζοντας το ρομαντικό κλίμα της εποχής, μιλούν για τοπίο που εξάπτει την φαντασία και ωθεί το πνεύμα σε «γλυκούς ρεμβασμούς». Αν η Χριστιανοσύνη είχε δυσκολία στο να περιγράψει το Παράδεισο, αυτό το πρόβλημα είχε κατά κάποιον τρόπο λυθεί στο Père Lachaise, αναφέρει ο ιστορικός Alberto Tenedi. Το κοιμητήριο ξεπέρασε κατα πολύ το χρονικό πλαίσιο της εποχής του και, όπως αναφέρει άλλος ιστορικός, ο Richard W.A. Etlin «ο δημιουργός του δεν θα μπορούσε ποτέ να φανταστεί την εκτεταμένη επιρροή που άσκησε, πολύ πέρα απο τα όρια του, στην Ευρώπη και στην Αμερική» και αποτέλεσε το πρώτο απο μια μακρά ιστορία ανάλογων έργων που δείγματα της εντοπίζονται και στον ελληνικό χώρο (Στεφάνου, 2000).

Η βορειοδυτική Ευρώπη και οι Ηνωμένες Πολιτείες θα παραμείνουν σταθερές σε ένα πλαίσιο απλότητας, επηρεασμένο από τον αγγλικό κήπο, που ταιριάζει με τη μελαγχολία μιας ρομαντικής

λατρείας των νεκρών. Η ηπειρωτική Ευρώπη, στην εξέλιξη των χρόνων, θα προχωρήσει εμπλουτίζοντας το χώρο των νεκρών με μνημεία περίπλοκα και διακοσμητικά (Aries, 1988).

1.1.3. Η ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΙΡΡΟΗ ΣΤΟ ΝΕΟΣΥΣΤΑΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ - ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Η Ελλάδα απέκτησε την ανεξαρτησία της το 1830, όταν ο Κλασικισμός είχε ήδη δώσει αξιόλογα δείγματα στην Ευρώπη. Το ρεύμα του Ρομαντισμού που επικράτησε στην Ευρώπη κατά το 19^{ο} αι. μετά την περίοδο του Κλασικισμού, έστρεψε το ενδιαφέρον των Ευρωπαίων στα ιδεώδη του αρχαίου ελληνικού πνεύματος. Με την απελευθέρωση και την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους και την έλευση του Όθωνα, το νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος αποτέλεσε το πεδίο όπου βρήκε έκφραση το ρεύμα του Νεοκλασικισμού. Η Νεοκλασική μορφολογία, αν και επιβλήθηκε εκ των άνω, επηρεάστηκε και προσαρμόστηκε στις επικρατούσες συνθήκες του ελληνικού χώρου και την κλίμακα του. Η παρουσία των αρχαίων μνημείων είχε καταλυτική επίδραση, καθώς αυτά δεν αντιμετωπίζονται πια σαν ρομαντικά ερείπια, ούτε αποτελούν μόνο αντικείμενο αρχαιολογικής μελέτης, αλλά είναι δείγματα αρχιτεκτονικής που, πέρα από κάθε εξιδανίκευση, χρησιμεύουν σαν απτά δείγματα και διαμορφώνουν το νέο πρότυπο. Η συνειδητή αναφορά στα μνημεία και η συνεπής μίμηση των χαρακτηριστικών τους, οδήγησαν στη δημιουργία ενός ιδιαίτερου και ομοιογενούς χαρακτήρα προσαρμοσμένου στις ελληνικές συνθήκες. Παράγοντες όπως η κλίμακα και η πολυχρωμία, διαφοροποιούν τον ελληνικό από τον ευρωπαϊκό Νεοκλασικισμό, που δεν είχε ελληνικά πρότυπα, αλλά ρωμαϊκά και αναγεννησιακά. Ο Νεοκλασικισμός εξελίσσεται στην Ελλάδα διαμορφώνοντας στην εξέλιξή του αυτή, αξιόλογη αρχιτεκτονική δημιουργία (Τραυλός, 1966).

Η μεταφορά της πρωτεύουσας του νέου ελληνικού κράτους το 1834, από το Ναύπλιο στην πόλη των Αθηνών, σήμανε και έντονη οικοδομική δραστηριότητα στη νέα πρωτεύουσα. Αυτό αποτέλεσε το έναυσμα για τους έμπειρους Τηνιακούς γλύπτες που μετακινήθηκαν για να εργαστούν για τη διακόσμηση των νέων οικοδομημάτων. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει το γενικότερο πνεύμα της εποχής, που εκφράζεται μέσα από τη στενή συνεργασία αρχιτεκτονικής και γλυπτικής. Η επιτακτική ανάγκη για συστηματικότερη διδασκαλία των τεχνών που εντάσσονταν στο πλαίσιο ανασύστασης του Ελληνικού Κράτους, οδήγησε στην ίδρυση του Σχολείου των Τεχνών (1837), όπου η γλυπτική άρχισε να διδάσκεται συστηματικά από το 1847, με το διορισμό, ως καθηγητή, του Γερμανού γλύπτη Κρίστιαν Ζίγκελ (1808-1883). Ο Ζίγκελ έφερε στην Ελλάδα το κλασικιστικό πνεύμα που ήδη επικρατούσε στην Ευρώπη από τα μέσα του 18^{ου} αι., στη δημιουργία του οποίου συνέβαλαν οι ανασκαφές στην Πομπηία και το Ερκουλάνεουμ και τα κείμενα του Γερμανού αρχαιολόγου Γιόχαν Γιοακίμ Βίλχελμαν. Μέσα στο πνεύμα αυτό διαμορφώθηκαν οι πρώτοι γλύπτες που άρχισαν να φοιτούν επίσημα. Αν και προέρχονταν από οικογένειες με μεγάλη παράδοση, προχώρησαν στη μαθητεία θεωρώντας ότι χρειάζονταν τα εφόδια που η παιδεία τους εξασφάλιζε (Δ5).

Ο Νεοκλασικισμός χαρακτηριζόταν από την επιστροφή στην αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή τέχνη με την αναβίωση κλασικών μοτίβων και θεμάτων. Η θεματολογία επηρεάστηκε από την παιδεία αυτή ως προς το ύφος, ενώ το περιεχόμενό τους προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις της ανερχόμενης κοινωνίας της εποχής. Το κλίμα αυτό βρήκε το πλέον πρόσφορο πεδίο έκφρασης στα κοιμητήρια. Χαρακτηριστικά δείγματα αυτής της έκφρασης, που ακολουθούν πιστά το πνεύμα της εποχής, απαντώνται σε όλα σχεδόν τα κοιμητήρια των αναπτυσσόμενων εκείνη την εποχή ελληνικών πόλεων έως και τις αρχές του επόμενου αιώνα. Το πρότυπο επιστρέφει στην αρχαιοελληνική άποψη που παραλληλίζει το θάνατο με αιώνιο ύπνο, σύμφωνα με τη μυθολογική παράδοση που θέλει το Θάνατο και τον Ύπνο, αδέρφια. Ο χώρος των νεκρών αποτελεί στην κοινή συνείδηση ένα γαλήνιο χώρο αιώνιας ανάπαυσης και ειρήνης. Η επιρροή των έργων του Antonio

Canova, του επιφανέστερου γλύπτη της εποχής του, φθάνει έως εδώ και οι εικονολογικές μεταφορές του, γυναικείες καλλονές, άγγελοι γυμνοί που αναπαριστούν τη θλίψη, την ελπίδα, τον θρήνο, την καρτερία, τον πόνο ή την πίστη, ακόμα και με μια διάσταση ερωτική, που παραπέμπει στο θείο έρωτα της ψυχής προς τον Αιώνιο Νυμφίο, βρίσκουν πρόσφορο έδαφος στις συλλήψεις των κορυφαίων Ελλήνων καλλιτεχνών της εποχής (Στεφάνου, 2000),(Εικ. 9).

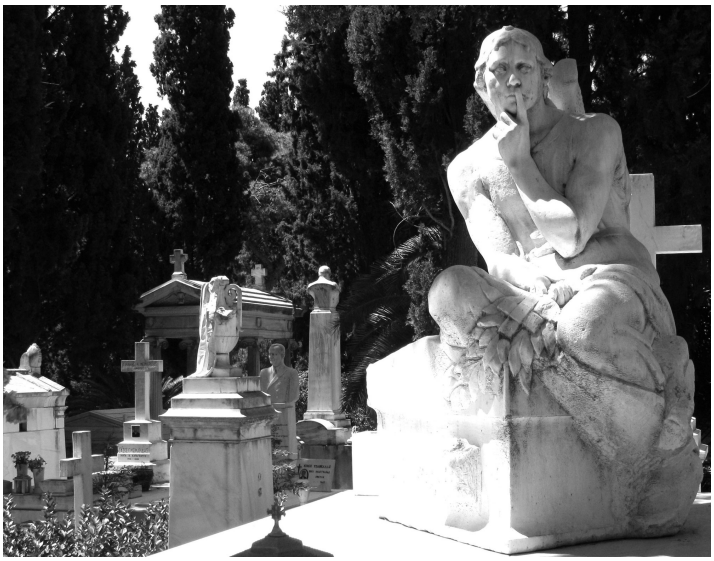

Εικόνα 9. Μνήμα στο Α’ Νεκροταφείο Αθηνών (πηγή: ΔΕ8)

Στα έργα τους περιλαμβάνονται τα μνήματα των επιφανών προσωπικοτήτων εκείνων των κοινωνιών και αυτά τα συναντά κανείς σήμερα σε όλα τις πόλεις που αναδείχθηκαν τον 19ο αι. σε αστικά κέντρα, στην Αθήνα στο Α’ Νεκροταφείο Αθηνών, στο νεκροταφείο της Ερμούπολης, της Άνδρου και στο κοιμητήριο των Ταξιαρχών του Βόλου, που πραγματεύεται η συγκεκριμένη εργασία στη συνέχεια.

1.1.4. ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΤΟΠΙΟ - ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΠΟΧΗ

«Πριν ακόμα γίνει ένας τόπος ανάπαυσης των αισθήσεων, το τοπίο είναι το πνευματικό αποτέλεσμα της μνήμης. Την εικόνα του συνθέτουν τόσο αλλεπάλληλα στρώματα από μνήμες όσο και από πέτρες» (Schama, 1995).

Ο σύγχρονος προβληματισμός για το τοπίο, έχει αποδώσει σε αυτό, σε κάθε εκδοχή του, και την πολιτισμική διάσταση. Το τοπίο αναπόφευκτα αποκτά πολιτισμικό χαρακτήρα, υφίσταται και εξελίσσεται μέσα από τις δράσεις και τις μνήμες των ανθρώπων, διαθέτει ταυτότητα και μοναδικό χαρακτήρα και έχει ιδιαίτερη συμβολική και ιδεολογική σημασία. Στο πλαίσιο αυτής της παραδοχής, η εγγενής σχέση του τοπίου με την ανθρώπινη παρουσία είναι δεδομένη και η ανθρώπινη δραστηριότητα είναι η απαραίτητη συνθήκη για την παραγωγή του. Φορτισμένο με δράσεις, μνήμες συμβολικές και ιδεολογικές επιρροές, το ανθρωπογενές τοπίο κατά γενική ομολογία, διαμορφώνει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά πολιτισμικής σημασίας, ανεξάρτητα αν διαθέτει ιδιαίτερη ιστορική η αρχαιολογική αξία. Κατά τον ιστορικό P. Fowel (1998) αποτελεί μια δυναμική οντότητα στο χρόνο, είναι το ίδιο δυναμικό και όχι αποτέλεσμα δυναμικής και η εξέλιξη των ανθρώπων και των δραστηριοτήτων τους, συνιστά ταυτόχρονα κίνητρο και προϊόν αυτής της δυναμικής. Όταν δε, είναι δεδομένη η υψηλή πολιτισμική αξία, η πολιτισμική παράμετρος αναφέρεται στο σύνολο του ευρύτερου τοπίου πέραν του αναγνωρισμένου, και αυτός ο σημαντικός παράγοντας σε καθε απόπειρα επέμβασης ή σχεδιασμού οφείλει να συνυπολογίζεται. (Δ6).

Κατά τον διανοητή P. Nora στη σύγχρονη εποχή δεν υπάρχουν πια παραδοσιακά περιβάλλοντα μνήμης και γι αυτό εφευρίσκουμε «τόπους μνήμης», που στόχο έχουν να σταματήσουν τον χρόνο και να ανατρέψουν τη λειτουργία της λήθης σε ομάδες ανθρώπων. Αυτοί οι «μνημονικοί τόποι» προέρχονται από την αίσθηση οτι η μνήμη δεν υπάρχει πιά αυθόρμητα στον δημόσιο χώρο, αλλά φτάνει σε εμάς, εξωτερικά (μνημεία, αρχεία, μουσεία, επετειακοί εορτασμοί κ.ά.) (Καραστεργίου, 2006).

Πολλές και ποικίλες είναι οι εκφράσεις της μνήμης, ένυλες και άυλες. Τα υλικά τεκμήρια υπηρετούν τη μνήμη με πολλούς και ποικίλους τρόπους, προσφέρουν αναμνήσεις συγκροτώντας εικόνες του παρελθόντος, προκαλούν τη διαδικασία του «ενθυμείσθαι» ανακαλώντας βιώματα, συνιστούν αρχεία, αποθηκεύοντας πληροφορία πέρα από την ατομική εμπειρία. Κάτω από αυτή την οπτική, οι εκφράσεις μνήμης αποτελούν εξωτερικές πολιτισμικές μορφές, που λειτουργούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να στηρίξουν σκέψεις και εικόνες που αποτελούν μέρος της εσωτερικής κατάστασης των ζώντων και που μέσα από αυτές, εκείνοι, προσεγγίζουν τους νεκρούς (Αντζουλάτου, 2004).

Η κοινωνία εκφράζει την ανάγκη για διατήρηση της συλλογικής μνήμης μέσα από την κατασκευή μνημείων. Οι τόποι μνήμης κατασκευάζονται με ένα σκοπό. Αντικείμενο τους είναι η ανάκληση του παρελθόντος για να νοηματοδοτηθεί το παρόν. Οι τόποι μνήμης διαμορφώνουν ταυτότητα εθνών και κοινωνικών ομάδων. Στους τόπους αυτούς αποκρυσταλλώνεται η μνήμη: αρχεία, μουσεία, ναοί, ανάκτορα, μνημεία, νεκροταφεία. Μνήμη κοινή αποκρυσταλλώνεται και διαμορφώνεται ανάλογα, μέσα από τελετές, μνημόσυνα ή επετείους, ή τη διαχείριση αντικειμένων που κληρονομούνται, μεταβιβάζονται ή συλλέγονται, ακόμα και μέσα από την συγκρότηση εννοιών. Οι τόποι μνήμης επιχειρούν να διαφυλάξουν μια αληθινή «ζωντανή» μνήμη, που ήταν παρούσα για αιώνες και τείνει να εκλείψει (Ιωάννου κ.α., 2006).

Σε ένα αστικό περιβάλλον τα μνημεία κατέχουν εξέχουσα θέση: Έχουν διάσταση πολιτισμικού κειμηλίου που μεταφέρεται από γενιά σε γενιά, ως αναλλοίωτο και άφθαρτο σημάδι μιας άλλης εποχής και ενός άλλου πολιτισμού. Λειτουργούν ως συνδετικοί κρίκοι του παρόντος με το παρελθόν. Ενέχουν όμως και χαρακτήρα ζωντανής πολιτισμικής ύπαρξης, που χρησιμοποιείται ως εφαλτήριο για τη συνέχιση και περαιτέρω ανάπτυξη του πολιτισμού.

Η ιστορική μνήμη την οποία υπηρετούν τα μνημεία έχει διττό ρόλο: Ως αρχείο που παρέχει απτές αποδείξεις για μια εποχή, το περιβάλλον, τους ανθρώπους, τις δραστηριότητες, και από την άλλη σε ρόλο διδασκάλου, αφού αποτελεί δεξαμενή στοιχείων που ίσως και σήμερα απαντούν σε ορισμένες ανάγκες του ανθρώπου και της κοινωνίας, ή παρουσιάζουν τους τρόπους με τους οποίους οι ίδιες ανάγκες απαντήθηκαν σε άλλες κοινωνίες, άλλες εποχές (Μητούλα, 1999).

Τα μνημεία του αστικού περιβάλλοντος, ως κύρια χαρακτηριστικά του, διαμορφώνουν την φυσιογνωμία της πόλης. Στο πλαίσιο του σύγχρονου προβληματισμού σχετικά με το ρόλο των μνημείων, έχει εκφραστεί η άποψη ότι απέχουν πολύ από το να συνιστούν αδρανείς επιφάνειες, στις οποίες εγγράφονται τα μηνύματα μιας ανθρώπινης δράσης. Κατά τον Γιαννακόπουλο (2010), «*αποτελούν φορείς δράσης καθώς διαμορφώνουν αισθητηριακά τοπία, γεννούν συναισθήματα, παράγουν εδαφικότητες, οριοθετούν περιορίζουν η αντίθετα ευνοούν την ανθρώπινη δραστηριότητα, συγκροτούν κοινωνικές σχέσεις και διαμορφώνουν ατομικές και συλλογικές ταυτότητες*».

Οι ιστορικές και κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις, από τα μέσα της δεκαετίας του ‘80 και μετά, εκφράζονται και στο σύγχρονο ακαδημαϊκό προβληματισμό που σηματοδοτείται από έντονο ενδιαφέρον για τα παιχνίδια της μνήμης και της λήθης, για το ρόλο των μνημείων, τις σημασίες που αυτά προσλαμβάνουν και τους παράγοντες που εμπλέκονται στους τρόπους με τους οποίους τα βιώνουμε. Χαρακτηρίζονται ως «δρώντα», διατυπώνεται δηλαδή η άποψη πως τα μνημεία παύουν να αποτελούν απλώς αντικείμενα επιστημονικής γνώσης ιστορικού, αρχαιολογικού ή αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος και προβάλλονται ως δυναμικά πεδία που μετέχουν στο πολιτισμικό γίγνεσθαι και συνδέονται με εμπειρίες, αξίες και μνήμες. Η οπτική αυτή αποσκοπεί για τους μνημειακούς τόπους να προσεγγίζονται *«ως τόποι μνήμης οι οποίοι δεν ορώνται απλά, αλλά βιώνονται, δεν αποτελούν ξένη χώρα απομονωμένη στο παρελθόν, αλλά ενεργό κομμάτι του παρόντος»*. Καλλιεργείται δηλαδή, ένας διάλογος που αναδεικνύει πολλές ιστορικότητες που συναντώνται, διαπλέκονται, συγκρούονται ή μεταλλάσσονται, σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο παρόν και μέλλον (Γιαλούρη, 2010).

Τα μνημεία προσδίδουν μια μορφή σταθερότητας στο μεταβλητό τοπίο, αποτυπώνουν ιστορικά γεγονότα στη συλλογική μνήμη, παρέχουν δημόσιους χώρους για αναγνώριση, συγκέντρωση και περιήγηση, συχνά αποτελούν μάρτυρες που υπενθυμίζουν, προειδοποιούν και συνενώνουν. Η επανασύνδεση του αρχαιολογικού-ιστορικού χώρου με το περιβάλλον του μπορεί να ενισχύσει την απτή μεταμόρφωση του τοπίου σε λειτουργικό μέσο, με ενα ευρύ περιεχόμενο αυτού του όρου, και που επιτρέπει, καταλύοντας την απομόνωση και την αποξένωση απο το αστικό περιβάλλον, να αποτελέσει στοιχείο οργανικό - λειτουργικό στην όλη δομή και οργάνωση της πόλης (Ζήβας, 1997).

Ως ενδεικτικά παραδείγματα αναφέρονται δυο σύγχρονα μνημεία που επικεντρώνουν στην δυνατότητα ύπαρξης μιας μνήμης εν τω γίγνεσθαι, ανοιχτής σε πολλά ενδεχόμενα, αφήνοντας περιθώρια για «συνομιλία» των μνημείων με το κοινό:

1. Το Μνημείο για το Βιετνάμ της M.Lin στην Ουάσινγκτον (Εικ.10).

Εικόνα 10. Μνημείο βετεράνων Βιετνάμ, M.Lin (πηγή:ΔΕ9)

Το έργο εμπνεύστηκε η M.Lin, σύγχρονη Κινεζοαμερικανίδα καλλιτέχνιδα και αρχιτέκτων. Το μνημείο ξεκινά σαν κατηφορικό μονοπάτι, κατά μήκος ενός τοίχου. Στο χαμηλότερο σημείο του, ξεκινά υπό γωνίαν στον πρώτο τοίχο, ένας δεύτερος και το μονοπάτι ανηφορίζει. Η μια πτυχή του τοίχου δείχνει το μνημείο της Ουάσιγκτον και η άλλη το μνημείο του Λίνκολν. Πάνω στον τοίχο είναι χαραγμένα τα ονόματα των βετεράνων με χρονολογική σειρά θανάτου. Ο επισκέπτης έχει ενεργό ρόλο κατά την περιδιάβαση του μνημείου, καλείται να ανακαλύψει ο ίδιος το σύστημα κανόνων αυτού, ενεργοποιώντας την προσωπική οπτική του. *«Άν και το μνημείο αποτελεί τοπόσημο και κινητοποιεί την συλλογική μνήμη με την παρουσία του στο χώρο, εισάγει έναν πειραματικό τρόπο οργάνωσης των στοιχείων του, που κινητοποιούν τον επισκέπτη και τον οδηγεί σε μια αναζήτηση στο χώρο της μνήμης*» (Ιωάννου κ.α., 2006).

2. Μονοπάτι της Μνήμης στο κοιμητήριο Zale της Λιουμπλιάνα, σε ανάμνηση του αγκαθωτού συρματοπλέγματος που περιέβαλε την πόλη μεταξύ των ετών 1942-1945 (Εικ.11 & Εικ.12).

Εικόνα 11. Η περίμετρος του μονοπατιού σε χάρτη της πόλης (πηγή: ΔΕ10)

Εικόνα 12. Άποψη του μονοπατιού (πηγή: ΔΕ10)

Το ίχνος της μνήμης και της συντροφιάς ή η διαδρομή κατά μήκος του συρματοπλέγματος, είναι μια πλακόστρωτη διαδρομή, μήκους 33 χλμ. και πλάτους 4 μ., γύρω από την πόλη της Λιουμπλιάνα. Ακολουθεί το ίχνος του συρματοπλέγματος, που είχε τοποθετηθεί στην πόλη, από τις ιταλικές δυνάμεις κατοχής, προκειμένου να αποφευχθεί η επικοινωνία, μεταξύ των ακτιβιστών του Απελευθερωτικού Μετώπου της πόλης στη Λιουμπλιάνα και των Σλοβένων Παρτιζάνων στη γύρω περιοχή, κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Η κατασκευή του μονοπατιού άρχισε το 1974 και ολοκληρώθηκε το 1985. Εκατοντάδες οκταγωνικές μνημειώδεις πέτρες, σχεδιασμένες από τον αρχιτέκτονα Vlasto Kopač, έχουν εγκατασταθεί στις πρώην θέσεις φυλακίων. Κατά μήκος της πράσινης περιοχής δίπλα της έχουν φυτευτεί 7.400 δέντρα από 49 είδη δένδρων. Από το 1988, προστατεύεται ως σχεδιασμένο μνημείο φύσης. Έξι μνημεία σηματοδοτούν τις τοποθεσίες όπου το μονοπάτι διασχίζεται από τις κύριες αρτηρίες της πόλης. Κατά τη διάρκεια του πολέμου, η περιφέρεια της πόλης ήταν μικρότερη, επομένως ορισμένα τμήματα του μονοπατιού τώρα διασχίζουν οικιστικές γειτονιές. Το μονοπάτι οδηγεί στα προάστια που περιβάλλουν την κεντρική Λιουμπλιάνα. Υπάρχουν 102 αναμνηστικές πέτρινες πινακίδες κατά μήκος του μονοπατιού. Το μονοπάτι της μνήμης και της συντροφιάς παρουσιάζει εξαιρετική υποδομή, που επιτρέπει στους πολίτες της Λιουμπλιάνα να απολαμβάνουν υπαίθρια αναψυχή το καλοκαίρι και το χειμώνα (Δ7).

1.1.5. Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η διαφοροποίηση - διεύρυνση της ερμηνείας και αντίληψης του πολιτισμικού τοπίου καθώς και της έννοιας του ιδιαίτερου τόπου, είχε ως αποτέλεσμα διαφοροποίηση στην αντίληψη της πολιτισμικότητας, ιστορικότητας, γεωγραφικότητας και φυσικότητας του τοπίου.

Αντικείμενο προστασίας δεν αποτέλεσε μόνο το μεμονωμένο μνημείο αλλά ευρύτερες ενότητες - σύνολα πολιτισμικών στοιχείων και τμήματα του φυσικού περιβάλλοντος με, ή χωρίς, μνημεία πολιτισμού (Λάββας, 1984).

Η ερμηνεία και διαχείριση του τοπίου ως το ευρύτερο περιβάλλον, όπου εκτυλίσσονται οι ανθρώπινες δραστηριότητες και διαμορφώνονται η πολιτισμική ταυτότητα και κοινωνική συνείδηση, δεν επικεντρώνονται μόνο σε ορισμένους χώρους με σημαντική αρχαιολογική και ιστορική αξία ή σε τοπία με ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά, αλλά συμπεριλαμβάνουν ευρύτερες γεωγραφικές ενότητες και περιοχές που διακρίνονται για την ακεραιότητα, τη δομή και τη συμβολική τους σημασία (Κοζυράκη, 2006).

Η ελληνική Νομοθεσία για πρώτη φορά σε συνταγματικό επίπεδο αναφέρει και καθιερώνει την προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, στο Άρθρο 24 του Συντάγματος (1975) ως υποχρέωση του κράτους, το οποίο πρέπει να λαμβάνει προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα. Συγκεκριμένα το Άρθρο 24 του ελληνικού Συντάγματος ορίζει ότι, η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους και δικαίωμα του καθενός, ενώ για την διαφύλαξή του το κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας (Σύνταγμα της Ελλάδος).

Οπως ορίστηκε στην συνέχεια με ειδική νομοθετική διάταξη (Ν.360/1976) *«με τον όρο πολιτιστικό περιβάλλον εννοούμε τα ανθρωπογενή στοιχεία του πολιτισμού και χαρακτηριστικά αυτά όπως διαμορφώθηκαν από την παρέμβαση και σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων των ιστορικών χώρων και της καλλιτεχνικής και πολιτιστικής εν γένει κληρονομιάς της χώρας»* (Ζήβας, 1997).

Οι βάσεις όμως για το σχετικό αντικείμενο είχαν τεθεί πολύ νωρίτερα κατά την μεταπολεμική περίοδο περίοδο, κατά την οποία αναπτύχθηκε ο προβληματισμός σχετικά με τα μνημεία, την πολιτιστική κληρονομιά και την προστασία αυτής, σε διακρατικό επίπεδο.

Τον Μάιο του 1964 στο 2^{ο} συνέδριο Αρχιτεκτόνων και Αναστηλωτών Ιστορικών Μνημείων, στη Βενετία, διατυπώθηκε με σαφήνεια στον Χάρτη της Βενετίας το καταστατικό κείμενο για την προστασία και διατήρηση ιστορικών μνημείων, όπως αναφέρεται στο 1ο Άρθρο:

«Η έννοια του ιστορικού μνημείου δεν καλύπτει μόνο το μεμονωμένο αρχιτεκτονικό έργο, αλλά και την αστική ή αγροτική τοποθεσία, που μαρτυρεί έναν ιδιαίτερο πολιτισμό, μια ενδεικτική εξέλιξη ή ένα ιστορικό γεγονός. Αυτό ισχύει, όχι μόνο για τις μεγάλες δημιουργίες, αλλά και για τα ταπεινά έργα που με τον καιρό απέκτησαν πολιτισμική σημασία».

Το 1975, με το συνέδριο του Άμστερνταμ, έγινε αποδεκτός ο «Ευρωπαϊκός Χάρτης Αρχιτεκτονικής κληρονομιάς» και διατυπώθηκε η ομώνυμη Διακήρυξη για την ανάγκη της, από κοινού, προστασίας και ανάδειξης της πολιτισμικής κληρονομιάς και τονίστηκε ότι η νέα διάσταση που πρέπει να λάβει η αρχιτεκτονική παράδοση, είναι εκείνη της διατήρησης της ιστορικής συνέχειας, έτσι ώστε να αποτελέσει παράγοντα αυτογνωσίας των κατοίκων (Μητούλα, 1999).

Η πιο πρόσφατη ρύθμιση για την προστασία και διατήρηση της εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς έγινε από τον Νόμο 3028/2002 (Φ.Ε. Α 153) **«για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής κληρονομιάς»**. Ο ίδιος Νόμος 3028/2002 περί προστασίας Αρχαιολογικών και Νεωτέρων μνημείων προβλέπει για όλα τα έργα τέχνης που έχουν συμπληρώσει

100 χρόνια ζωής να υπάγονται σε καθεστώς προστασίας και διατήρησης (Δ8).

1.1.6. ΤΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ ΣΑΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Τα ταφικά μνημεία αποκαλύπτουν τις πολιτιστικές απόψεις και αξίες της εκάστοτε κοινωνίας και αποτελούν σημαντική πηγή για τη μελέτη της κοινωνικής και πολιτιστικής ιστορίας. Αποτελούν φορείς μνήμης και συνιστούν ισχυρούς δείκτες μιας μεταθανάτιας ταυτότητας, με σημαντική πολιτισμική αναφορά (Αντζουλάτου, 2004).

Ως προς τον πολεοδομικό σχεδιασμό στην Ελλάδα τα νεκροταφεία εντάσσονται στην κατηγορία των χώρων θρησκευτικών εγκαταστάσεων και η μεταφορά τους σε άλλη κατηγορία, όπως χώρου πρασίνου, προϋποθέτει την παύση της αρχικής λειτουργίας τους. Χαρακτηριστικό είναι ότι σε χώρες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης τα νεκροταφεία εκεί δεν εντάσσονται στις θρησκευτικές εγκαταστάσεις αλλά στο δίκτυο πρασίνου. Αυτό υποδηλώνει και τη μορφή που δίνεται στους χώρους αυτούς και ιδιαίτερα την αποφασιστική συμμετοχή που έχει το πράσινο, οι υδάτινες επιφάνειες και οι λοιποί ελεύθεροι χώροι, μέσα σε αυτά. Είναι ήδη στην αντίληψη των πολιτών συνδεδεμένα με χώρο περιπάτου και είναι επισκέψιμα σαν πάρκα, ανεξάρτητα από την ταφική λειτουργία τους, ενώ παράλληλα, μέσω κατάλληλης διαχείρισης, ενισχύεται η βιοποικιλότητά τους (Αραβαντινός, 1984).

Οσον αφορά στα ευρωπαϊκά νεκροταφεία της νεότερης ιστορίας, των αρχών του 19^{ο} αι., προκειμένου να αναδειχθεί η πολιτισμική τους διάσταση, συνδέονται πλέον σε ένα δίκτυο μέσω ενός πολιτιστικού προγράμματος του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Association of significant Cemeteries in Europe, (ASCE), ιδρύθηκε με στόχο να προωθήσει τα ευρωπαϊκά νεκροταφεία ως θεμελιώδες μέρος της κληρονομιάς της ανθρωπότητας προκειμένου να αυξηθεί η ευρωπαϊκή συνείδηση των πολιτών για τη σημασία αυτών.

Αυτή η διαδρομή αναφέρεται στα νεκροταφεία ως χώρους που εκφράζεται μια σημαντική πτυχή της ζωής, σε άμεση σύνδεση με την πόλη. Μέσα από αυτό το συσχετισμό επιδιώκεται η άμεση σύνδεση με την ιστορία και τον πολιτισμό της εκάστοτε κοινότητας όπου ανήκουν (Δ9, Δ10), (Εικ. 13).

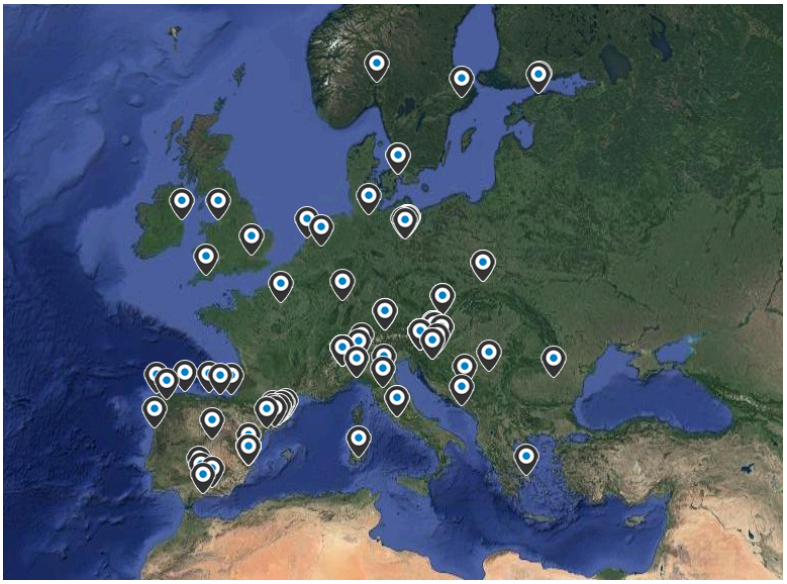

Εικόνα 13. Κοιμητήρια ανά την Ευρώπη ενταγμένα στην ASCE (πηγή: ΔΕ11)

Μέλη ASCE για την Ευρώπη είναι τα κοιμητήρια πολλών ευρωπαϊκών πόλεων όπως το εμβληματικό Père Lachaise στο Παρίσι και το κοιμητήριο του Δουβλίνου, αλλά και νεκροταφεία στον ελληνικό χώρο, όπως το Α' Νεκροταφείο Αθηνών, ενώ το νεκροταφείο Βόλου που θα αναφερθεί στη συνέχεια βρίσκεται σε διαδικασία ένταξης.

Ενδεικτικά αναφέρεται το παράδειγμα, για τον ευρωπαϊκό χώρο, του κοιμητήριου του Δουβλίνου (Glasnevin Cemetery Dublin) που στη σύγχρονη του λειτουργία συνδυάζεται με μουσείο και συμβατές χρήσεις αναψυχής (Εικ. 14, 15, 16 & 17).

Εικόνες 14, 15, 16 &17. Κοιμητήριο Glasnevin , Δουβλίνο, Ιρλανδία (πηγή: ΔΕ12,13,14,15)

Το νεκροταφείο Glasnevin εκτείνεται σε 124 στρέμματα και εχει δεχθεί 1.5 εκατομμύρια ταφές. Πρότυπο του ήταν το Père Lachaise και η επιρροή της αγγλικής κηποτεχνίας ήταν έντονη, όπως σε όλα τα κοιμητήρια αυτής της εποχής. Αποτελεί μια μεγάλη εθνική κληρονομιά για την Ιρλανδία μέσα από την κοινωνική και ιστορική ιστορία των ανθρώπων που έχουν ταφεί εκεί εδώ και 178 χρόνια. Πολλές ιστορικές προσωπικότητες, μεταξύ των οποίων και ο ιδρυτής του νεκροταφείου Ντάνιελ Ο'Κόνελ, έχουν ταφεί εκεί, αλλά και άνθρωποι από όλα τα κοινωνικά στρώματα, όπως τα θύματα του μεγάλου λιμού και της επιδημίας χολέρας. Το πιο διάσημο αρχιτεκτονικό στοιχείο του νεκροταφείου είναι ο πύργος O'Connell, ύψους 51 μέτρων (Δ9).

Αντίστοιχα με έμφαση στο φυσικό περιβάλλον, χώροι–πάρκα επισκέψιμοι, που συνδυάζουν και αναψυχή, εκτός από την τελετουργική διάσταση της ταφής, είναι και τα νεκροταφεία στις ΗΠΑ και Καναδά.

1.1.7. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το 1834, στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος, εκδόθηκε το διάταγμα « Περί των νεκροταφείων και του ενταφιασμού των νεκρών», που υπαγόρευε την χωροθέτηση τους σε απόσταση τουλάχιστον εκατό μέτρων από την πόλη στα βόρεια ή ανατολικά και κατά προτίμηση σε κάποιο λόφο για καλύτερο αερισμό (Δ11).

Σήμερα η σχετική Νομοθεσία προσδιορίζει με ακρίβεια τους όρους που πρέπει να πληρούνται κατά την ίδρυση νέων κοιμητηρίων (παρ.1 αρθρ.1 Α.Ν. 582/68 και Π.Δ. 1128 της 11/15.12.1980 ΦΕΚ 284 Α'), αλλά προβλέπεται επίσης και η εξέλιξη των υπαρχόντων ανάλογων χώρων, καθώς και αυτών που για διάφορους λόγους έχει ολοκληρωθεί η περίοδος της ταφικής τους δραστηριότητας. Όταν μάλιστα είναι και ιστορικός χώρος, η διαδικασία προβλέπει και πρόσθετες γνωμοδοτήσεις και εγκρίσεις. Συγκεκριμένα για την ανάπλαση ιστορικών περιοχών που περιλαμβάνουν μνημεία, ο νόμος αναφέρει ότι προϋπόθεση είναι, η προκαταρκτική πρόταση να εξασφαλίσει την έγκριση του Υπουργού Περιβάλλοντος, αφού έχει προηγηθεί γνωμοδότηση του οικείου ΟΤΑ (Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης). (Νόμος 2508/97- Βιώσιμη Οικιστική Ανάπτυξη των Πόλεων και Οικισμών της Χώρας και άλλες διατάξεις).

Το θεσμικό πλαίσιο εξασφαλίζει τη μετατροπή των κοιμητηρίων που έχουν εγκαταλειφθεί σε χώρους πρασίνου με σχετική ΚΥΑ. (Α5/1210 της 19.4/10.5.78 άρθρ. 16 παρ.1 ΦΕΚ424Β- Περί όρων για ίδρυση κοιμητηρίων) και παραπέμπει σε παλαιότερο Νόμο Α.Ν. 582/68 (Δ12). Σύμφωνα με αυτόν: Ο χώρος των παλιών κοιμητηρίων εφόσον αποφασιστεί από την αρμόδια αρχή και κατόπιν σύμφωνης γνώμης της Υγειονομικής Υπηρεσίας και εφόσον έχουν περάσει είκοσι χρόνια, να χρησιμοποιείται για τον σκοπό που προαναφέρθηκε κατά την παρ.3 του άρθρου 1 του Α.Ν. 582/68 (δηλαδή για άλση). Η διάταξη αφορά εκείνους τους χώρους, όπου έχει ολοκληρωθεί η ανακομιδή των οστών και δεν υφίστανται πλέον τάφοι.

Στην περίπτωση των ανενεργών κοιμητηρίων, όπου η μεταφορά αποκλείεται για θρησκευτικούς λόγους, δηλαδή όταν δεν έχει ολοκληρωθεί η ανακομιδή των οστών και υφίστανται ακόμα τάφοι, τότε αυτά δενδροφυτεύονται και εξωραΐζονται, μεταβαλλόμενα σε άλση, σύμφωνα με παρ.3 του άρθρου 1 του Α.Ν. 582/68 *«παλαιά δι' οιονδήποτε λόγον αχρηστευθέντα κοιμητήρια, ων η μεταφορά αποκλείεται δια θρησκευτικούς λόγους, δενδροφυτεύονται και εξωραΐζονται μεταβαλλόμενα εις άλση»* (Παράρτημα Νομοθεσίας).

1.1.8. Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΕΚΕΙΝΑ

Ο παραλληλισμός του κύκλου της ζωής, που ανοίγει με τη γέννηση και κλείνει με το θάνατο, με τον ετήσιο κύκλο, τη διαδοχή των τεσσάρων εποχών, έχει αποτελέσει θέμα και πηγή καλλιτεχνικής έμπνευσης από αρχαιοτάτων χρόνων. Για την κοσμοθεωρία των αρχαίων Ελλήνων οι ψυχές των νεκρών κατευθύνονται στον κάτω κόσμο, στα έγκατα της γης, στα Ηλύσια πεδία, ενώ ο Χριστιανισμός θα αναφερθεί στον ουράνιο Παράδεισο. Σε κάθε περίπτωση η γη προσωποποιείται με τη γυναίκα, η οποία εντός της δέχεται, θερμαίνει και τροφοδοτεί το σπέρμα της ζωής. Η αναγέννηση της φύσης κάθε χρόνο, παραπέμπει ευθέως στην ίδια την ζωή. Όπως αυτή ανθεί, καρπίζει και τρέφει τους θνητούς και αυτοί με τη σειρά τους καθώς είναι *«χόες και εις χουν απελεύσονται»*, λιπαίνουν ανταποδοτικά το σώμα της μέχρι τότε που σύμφωνα με την εσχατολογική θεωρία *«η γη θα αποδώσει τους νεκρούς της, όπως η θάλασσα τους πνιγμένους της»* (Ψυχογιού, 2008).

Μέσα από τα τέσσερα αρχετυπικά στοιχεία της φύσης γη, νερό, φωτιά, και αέρα εκφράζεται η κοσμοθεωρία, που συμβολοποιείται και αντικατοπτρίζεται στους χώρους ταφής (Στεφάνου, 2000).

Η άμεση σύνδεση και αναφορά του Επέκεινα σε ιδανικό παραδείσιο κήπο απαντάται σε πολλές κοσμοθεωρίες από αρχής κόσμου. Κατά την ελληνική μυθολογία αντίστοιχες αναφορές αποτελούν η Γη των Μακάρων και τα Ηλύσια Πεδία που «βρίσκονταν στα πέρατα της γης» (Δ13).

Αυτά περιγράφονται ως ο τελικός προορισμός των γενναίων και ενάρετων ψυχών, ένας παραδείσιος τόπος με ολάνθιστα λιβάδια, όπου επικρατούσε αιώνια Άνοιξη και οι πηγές της Λήθης ανάβλυζαν νέκταρ, που έκανε τους νεκρούς να λησμονούν όλα τα γήινα δάκρυα και τις κακουχίες, ενώ κάτω από τη σκιά μυρτιών διαβιούσαν ιδανικά. Αντίστοιχες περιγραφές αφορούν στους μύστες των Ελευσίνιων Μυστηρίων, για λιβάδια χλοερά, όπου ζουν μετά τον επίγειο θάνατό τους:

«…μήτε χιόνια μήτε βαρυχειμωνιές μήτε νεροποντές. Οι απαλές πνοές του Ζέφυρου φτάνουν από τον ωκεανό χωρίς, μήτε να τους παγώνουν, μήτε να τους ζεσταίνουν…Στον ευλογημένο εκείνο τόπο ο ήλιος λάμπει μέρα και νύχτα, χωρίς ποτέ να σκοτεινιάζει. Κάτω από τις ζείδωρες αύρες και την ανέσπερη φεγγοβολή του ήλιου, η γη χαρίζει εδώ, τρεις φορές τους καρπούς της. Ολόγυρα από την πολιτεία παντού λιβάδια και δάση από πανύψηλους κέδρους και δέντρα με χρυσούς καρπούς. Τα λουλούδια ξεχύνονται παντού, λες και είναι από μάλαμα και σκεπάζουν, όχι μόνο τους κάμπους στη στεριά, αλλά και τα νερά στις λίμνες. Και τα ποτάμια κυλούν χειμώνα καλοκαίρι ήσυχα, χωρίς να ξεχυλούν και να ρημάζουν τις καλλιέργειες, ούτε πάλι και να ξεραίνονται » (Κακριδής, 1986).

Πηγές για τις περιγραφές της τοπογραφίας του παραδείσου στα πρωτοχριστιανικά κείμενα αποτελεί κυρίως η Βίβλος, όπως αναφέρεται περιγραφικά στο βιβλίο της Γένεσης, με λίγες συμπληρωματικές πληροφορίες από την Αποκάλυψη. Η περιγραφή εμπλουτίζεται με την αναφορά στην αρχαιοελληνική παράδοση και κατά βάση στον Όμηρο (Οδύσσεια 4565-68) και την περιγραφή των Ηλυσίων πεδίων (Δ13).

Για τους χριστιανούς ο Παράδεισος αναφέρεται στην Παλαιά Διαθήκη ως ο Κήπος της Εδέμ και σημαίνει κήπος τέρψεως, που συνδέεται ετυμολογικά με την σουμεριακή λέξη «πεδιάδα». Στην Καινή Διαθήκη ταυτίζεται με τον τόπο αναπαύσεως των μακαρίων ψυχών (Λουκ. Κγ’43Επιστ. προς Κορ. Ιβ’4). Η λέξη έχει ασιατική καταγωγή και στην περσική γλώσσα σημαίνει τον περίκλειστο κήπο. Με τη λέξη αυτή εννοείται ο περιφραγμένος λειμώνας, ο τόπος αναψυχής, κατάφυτος, πλήρης θηρίων. Για πρώτη φορά ο όρος χρησιμοποιείται από τον Ξενοφώντα αναφορικά με τους κήπους των Περσών βασιλέων (Ανάβασις 1.2,7 και 2.4,14 κ.α.). Στη Γένεση αναφέρεται ότι «ο Κύριος εφύτευσε εκεί όλα τα ωραία στην όψη και καλά στη βρώση και στο μέσον το ξύλο της ζωής και το ξύλο της γνώσης του καλού και του κακού. Στο ίδιο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο νερό που

πηγάζει από την Εδέμ ενώ για τον επουράνιο Παράδεισο, αναφορές υπάρχουν και σε άλλα σημεία της Γραφής, όπως στους Ψαλμούς (Ψ:1,3) και στην Αποκάλυψη (Αποκ. 14,22) (Παπασταύρου, 2013).

Αν και ουσιαστικά φανταστικές, οι περιγραφές αυτές καταδεικνύουν την γενική αντίληψη των ανθρώπων της εποχής για τους κήπους και τα φυσικά τοπία. Ο επίγειος παράδεισος, που αναφέρει η Βίβλος και συμβολίζει τον ουράνιο Παράδεισο, έγινε αντικείμενο περιγραφής από πολλούς συγγραφείς των πρώτων χριστιανικών χρόνων.

Αυτές οι βιβλικές και ειδωλολατρικές πηγές παρείχαν ορισμένα χαρακτηριστικά τοπίου, που έγιναν σταθερές στις πρώιμες βυζαντινές απόψεις του επίγειου παραδείσου, όπως οτι στον κήπο υπήρχαν οπωροφόρα δέντρα, τα οποία αναφέρονται στο βιβλίο της Γένεσης.

Αυτά τα δέντρα εμφανίζονται ίσως στα τρία μεταγενέστερα αντίγραφα του χάρτου της γης, τα οποία απέδωσαν την χριστιανική τοπογραφία του 6ου αιώνα από τον Κοσμά τον Ινδικοπλεξίτη, μοναχό και ταξιδευτή του 6^{ου} αι. μ.Χ. Εδώ ο επίγειος παράδεισος απεικονίζεται ως ένα ορθογώνιο σχήμα, με οπωροφόρα δέντρα στα ανατολικά της κατοικημένης γης, πέρα από τον ωκεανό, όπως φαίνεται σε ένα χειρόγραφο του 9ου αιώνα στο Βατικανό (Δ14) (Εικ. 18 & Εικ. 19).

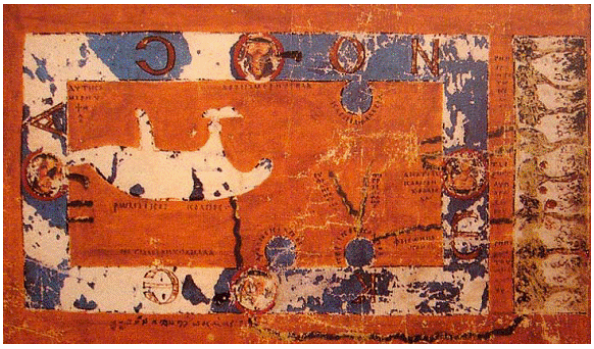

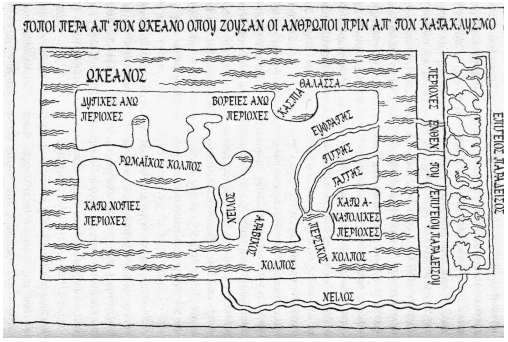

Εικόνα 18 & Εικόνα 19) Το χειρόγραφο όπου εικονίζεται ο επίγειος παράδεισος κατα τον Κοσμά Ινδικοπλεξίτη και η επεξηγηματική του απόδοση (πηγή: ΔΕ16, ΔΕ17)

Πολύ σημαντικό στοιχείο στην παλαιοχριστιανική άποψη του παραδείσου ήταν η παρουσία του ύδατος, με τη μορφή των τεσσάρων ποταμών. Σύμφωνα με το δέκατο εδάφιο του δεύτερου κεφαλαίου της Γένεσης, οι τέσσερις ποταμοί έρεαν από ένα μόνο ποτάμι. Αλλά άλλοι συγγραφείς, όπως ο Κοσμάς Ινδικοπλεξίτης και ο Εφραίμ ο Σύρος, περιέγραψαν την πηγή των τεσσάρων ποταμών ως μια πηγή ή μια βρύση. Το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό αυτών των ποταμών, όπως φανερώνουν οι παλαιοχριστιανικοί σχολιαστές, ήταν ότι τα τέσσερα μεγάλα ποτάμια του παραδείσου έφερναν τις ευλογίες του παραδείσου στους θνητούς, ενώ μόλις έφθαναν στην κατοικημένη γη, αποκτούσαν εγκόσμια χαρακτηριστικά (Maguire, 2001).

Αυτές οι αντιλήψεις για τις φυσικές περιβαλλοντικές συνθήκες στον παράδεισο προέρχονται τόσο από τις βιβλικές όσο και από τις παγανιστικές παραδόσεις. Έτσι μέσα από τα πατερικά κείμενα, όπως πχ. του Εφραίμ του Σύρου και από άλλα πιο εκλαϊκευμένα, όπως οι βίοι Αγίων, διαμορφώθηκαν κάποια σταθερά χαρακτηριστικά του παραδείσου: τα δέντρα, τα αρώματα, το κλίμα, χωρίς υπερβολικό κρύο ούτε ζέστη, ώστε οι καρποί να είναι ώριμοι όλες τις εποχές, και το νερό με τη μορφή των τεσσάρων ποταμών. Στις περιγραφές του επίγειου παραδείσου που αποτελούσε το θεμελιώδες πρότυπο κήπου της εποχής καθρεφτίζονται οι αντιλήψεις των βυζαντινών για τον κήπο και το φυσικό τοπίο και την εξέλιξή τους. Αυτές οι αντιλήψεις περί του επίγειου παραδείσου διαφοροποιούνται έντονα πριν και μετά την εικονομαχία (Παπασταύρου, 2013).

Αντιπροσωπευτική έκφραση της πρώτης εκδοχής του επίγειου Παραδείσου, αποδίδεται τον 12^{ο} αι. σε έναν ποιητικό απολογισμό της δημιουργίας, από τον Κωνσταντίνο Μανασσή, βυζαντινό λόγιο, ο οποίος περιγράφει τον Παράδεισο σαν κήπο, με όμορφα δέντρα, αρωματικά φυτά, άφθονα φρούτα, χρωματιστά λουλούδια, γρασίδι, ευχάριστη αύρα, από όπου ρέουν τα τέσσερα μεγάλα ποτάμια, τα οποία προσδιορίζονται ως ο Γάγγης, ο Νείλος, ο Ευφράτης και ο Τίγρης, περιγράφοντας εν τέλει τη γεωγραφία αυτών των ποταμών στη γη (Maguire, 2001).

Η βυζαντινή άποψη του Παραδείσου στην εποχή μετά την Εικονομαχία ήταν πιο περίπλοκη και η ταυτότητά της συνδέθηκε με έννοιες σχετικά με τον πνευματικό παράδεισο και τη μοίρα των ψυχών στη, μετά θάνατον, ζωή. Η επικρατούσα άποψη ήθελε την κατανόηση του Παραδείσου μόνο με πνευματικούς και αλληγορικούς όρους. Είναι χαρακτηριστική όπως εντοπίζεται η διαφορά στην προσέγγιση του επίγειου Παράδεισου από την περιγραφή του στο βίο του Αγίου Μακαρίου που χρονολογείται τον 8^{ο} αι. μ.Χ. Σύμφωνα με αυτή την εξιστόρηση το πλησιέστερο σημείο του επίγειου Παραδείσου προσεγγίστηκε από τρεις μοναχούς μετά από επίπονο ταξίδι, προς Ανατολάς. Εκεί ο άγιος ερημίτης Μακάριος, ο οποίος ζούσε στις άκρες του Παραδείσου, τους ενημέρωσε για τρομερά εμπόδια που θα τους εμπόδιζαν να φτάσουν. Σε αυτή την εκδοχή ο Παράδεισος διαχωρίζεται από τον κόσμο μας, όχι μόνο από τον παρεμβαλλόμενο ωκεανό, όπως στον χάρτη των Κοσμά Ινδικοπλεύστη, αλλά και από τους τρομακτικούς τόπους τιμωρίας. Για τους Βυζαντινούς του Μεσαίωνα, ο Παράδεισος έγινε απομακρυσμένος και δύσκολα προσεγγίσιμος. Η αντίληψη του βυζαντινού Παραδείσου άλλαξε παράλληλα με τη στάση των ανθρώπων της εποχής και για την έννοια του κήπου, τόσο σε πραγματικό όσο και σε φανταστικό επίπεδο, υπήρξε δηλαδή μετατόπιση σχετικά με την προηγούμενη περίοδο. Κοινή αντίληψη στην ρωμαϊκή και ύστερη αρχαιότητα ήταν ότι ο κήπος ήταν ένα μέρος που αγκαλιάζει το περιβάλλον του, καθιστώντας αυτό, μέρος της ταυτότητάς του. Οι μεταγενέστεροι βυζαντινοί συγγραφείς τόνισαν μια άλλη ιδέα: ότι ο κήπος ήταν ένας χώρος κλειστός και αποκομμένος από τον περιβάλλοντα χώρο του, μια περιορισμένη περιοχή όπου συγκεντρώνονταν τα πιο επιθυμητά χαρακτηριστικά της φύσης και φυλάσσονταν από ένα ισχυρό περίβολο. Ο μεσαιωνικός κήπος ήθελε να κοιτάξει προς τα μέσα και όχι προς τα έξω. Αυτές οι παραλληλισμοί μεταξύ των μεταβαλλόμενων αντιλήψεων του Παραδείσου και των άλλων κήπων δείχνουν ότι υπήρχαν αμοιβαίες επιρροές μεταξύ αυτών. Είναι προφανές ότι, τόσο οι περιγραφές του Παραδείσου, όσο και εκείνων των άλλων κήπων, αντανακλούσαν μια γενικότερη αλλαγή στη στάση των ανθρώπων απέναντι στο τοπίο, μεταξύ της ύστερης αρχαιότητας και του Μεσαίωνα. Αυτή η μετατόπιση της αντίληψης εκφράστηκε με διάφορους τρόπους. Πνευματικά, υπήρξε μια μετατόπιση από την ανοιχτή αποδοχή της γενναιοδωρίας της φύσης και των αισθησιακών της απολαύσεων, σε μια άποψη που εξέφραζε την ανάγκη περιορισμού και ελέγχου αυτής. Ταυτόχρονα, οι παλιές παγανιστικές πεποιθήσεις στις δυνάμεις της που εξέφραζαν τα φυσικά στοιχεία, η γη, το νερό, η φωτιά και ο αέρας, αντικαταστάθηκαν σταδιακά από ένα σύστημα που έθεσε τις δυνάμεις της φύσης πιο σταθερά υπό την εποπτεία του Χριστού και των εκπροσώπων του, των αγίων και της εκκλησίας, στους οποίους έπρεπε τώρα να προσφεύγει κάποιος σε περίπτωση ανάγκης. Αυτές και άλλες βαθιές αλλαγές επηρέασαν τη σχέση των Βυζαντινών με το τοπίο, αλλαγές στις οποίες οι συγγραφείς έδωσαν ποιητική έκφραση στις περιγραφές των κήπων, πραγματικών και φανταστικών (Maguire, 2001).

Σε ένα χειρόγραφο του 13^{ου} αι. διασώζεται μια περιγραφή που μεταφέρει το δισυπόστατο της έννοιας του κήπου για τον βυζαντινό άνθρωπο, συσχετίζοντας το με αντίστοιχες ψυχικές αρετές. Εκεί η εικόνα του φυσικού είναι το όχημα για να αναδειχθεί ο συμβολικός λόγος και ο κήπος λειτουργεί αλληγορικά. Οι αρετές ακολουθούν τον αέναο κύκλο της ζωής των φυτών: *«εκεί όπου*

υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξή τους, βρίσκουν και οι αρετές χώρο «να ανθίσουν». (Ριζοπούλου, 2012)

Η ιδέα του Παράδεισου απεικονίζεται στην τέχνη από τους πρώτους παλαιοχριστιανικούς χρόνους μέσα από τα δυο βασικά συμβολικά στοιχεία της: Το δέντρο της ζωής και το νερό. Αυτά απαντώνται μεμονωμένα σε ψηφιδωτά δάπεδα κα σε χειρόγραφα αλλά και σε όλο το φάσμα της εικονογραφίας της βυζαντινής τέχνης αλλά και στη Δύση. Από την παλαιοχριστιανική εποχή εικονίζεται το δέντρο της ζωής σαν φυλλοφόρος σταυρός σε προεξοχή, απ' όπου εκπορεύεται νερό και μάλιστα σε τέσσερεις διακλαδώσεις παραπέμποντας στους ποταμούς του Παραδείσου. Εκεί προσέρχονται ζώα για να ξεδιψάσουν και έτσι δημιουργείται το παραδείσιο τοπίο. Στην τέχνη οι απεικονίσεις του δέντρου, του κήπου και του νερού, συχνά ξεπερνούν τη σημασιολογική αξία που τους προσδίδουν τα χωρία της Γενέσεως περί Εδέμ και συνδέονται με άλλα βιβλικά κείμενα (προφητικά οράματα, ψαλμούς), καθώς και με την Αποκάλυψη του Ιωάννη τα οποία αναφέρονται στην ουράνια σφαίρα και το θρόνο του Θεού. Ορισμένες φορές ο κήπος παρουσιάζεται συνοπτικά είτε απλώς ως δέντρο, παραπέμποντας στο δέντρο της ζωής, είτε ως δοχείο με άνθη. Ο χριστιανισμός αντλεί τους συμβολισμούς του από την εβραϊκή, αλλά και από την αρχαία ελληνική παράδοση, όπου επίσης υπάρχει το αρχέτυπο του δένδρου και η καθαρτήρια δύναμη του νερού.

Στο Άσμα Ασμάτων επίσης απαντά ο «κεκλεισμένος κήπος» και η «πηγή σφραγισμένη» (4,12) που θεωρήθηκαν από τους Χριστιανούς, αφ' ενός ως προεικόνιση του Παραδείσου και αφετέρου ως μεταφορική εικόνα της Θεομήτορος (Παπασταύρου, 2013), (Εικ. 20).

Εικόνα 20. Η ιστορία της Σωσάννας, έργο του ζωγράφου Δευτερεύοντος Σιφνίου, 1825 (πηγή ΔΕ:18)

1.2 ΤΟ ΠΑΛΑΙΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΣΤΗ ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ ΒΟΛΟΥ

1.2.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ

Το πρώτο χριστιανικό κοιμητήριο της πόλης του Βόλου εντοπίζεται στην περιοχή της εκκλησίας Αγίου Ιωάννη Ανακασιάς, στο πρώτο μισό του 19^{ου} αι., αλλά αμέσως μετά την ολοκλήρωση της ανέγερσης του Ναού του Αγίου Νικολάου επί δημαρχίας Ν. Γάτσου (όπως ο ίδιος αναφέρει σε γραπτά του, έθεσε τον θεμέλιο λίθο το 1856), ιδρύεται άλλο κοιμητήριο στο χώρο του σημερινού νοσοκομείου κοντά στην περιοχή του Άναυρου. Λόγω της στρατηγικής σημασίας της θέσης αυτής απαιτήθηκε από τους Τούρκους ηγεμόνες η μετακίνησή του κατά το 1865. Η νέα θέση προσδιορίζεται στην περιοχή της Ανάληψης το οποίο λειτούργησε μέχρι το 1900 περίπου όπως προκύπτει από σχετικές πηγές (Τριγκώνης, 1934). Παράλληλα, κατά την χριστιανική συνήθεια παλαιότερων εποχών, λειτουργεί ως κοιμητήριο ο χώρος πέριξ της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου, όπως προκύπτει από ιδιόχειρο σημείωμα του Ν. Αντωνόπουλου του 1865, από το προσωπικό του αρχείο (Γιασιράνη, 1996).

Μετά την απελευθέρωση της πόλης του Βόλου το 1881, ο δήμαρχος Γ. Καρτάλης σε μια διορατική κίνηση ιδρύει τον Ιούλιο του 1882, νέο νεκροταφείο στην περιοχή του Ξηρόκαμπου, σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο που καθορίστηκε από το διάταγμα του Όθωνα «Περί των Νεκροταφείων και του ενταφιασμού των νεκρών» που ίσχυε, από το 1834, για τα νεκροταφεία στην υπόλοιπη ελεύθερη Ελλάδα. Το νέο νεκροταφείο ήταν μεγάλο, προβλέποντας την ανάπτυξη της πόλης και χώρο ταφής πιστών και άλλων θρησκευμάτων. Για να υλοποιηθεί η κατασκευή του μεσολάβησαν τρία χρόνια. Το κοιμητήριο λειτούργησε το 1885 σύμφωνα με τα πρότυπα των κοιμητηρίων που είχαν ιδρυθεί σε άλλες ελληνικές πόλεις, Αθήνα, Ερμούπολη, Πάτρα και Πειραιά. Το 1885 στον τύπο της εποχής, αναφέρεται ότι υπήρχαν εντός του χώρου 30 μνήματα. Σήμερα το παλαιότερο μνημείο, της Α. Μανούσου, χρονολογείται το 1873 και έχει μεταφερθεί από άλλο κοιμητήριο. Από αντίστοιχη μεταφορά υπάρχουν και άλλα τρία μνήματα που καταχωρούνται ως τα παλαιότερα του χώρου: Δ. Τοπάλη- 1874, Κ. Καρτάλη- 1876 και Σαμαρτζίδου Ε.- 1877. Το 1883 ανατίθεται και η κατασκευή του περιβόλου που ολοκληρώνεται το 1886 (Γιασιράνη, 1996), (Εικ.21).

Εικόνα 21. Γενική διάταξη, 1938 (πηγή: Διεύθυνση νεκροταφείων Δήμου Βόλου)

Το κοιμητήριο Ταξιαρχών σχεδιάστηκε στο πρότυπο του Α' Νεκροταφείου Αθηνών και αυτό με τη σειρά του, ακολουθούσε τα ευρωπαϊκά πρότυπα, που εμπνέονταν από τον αναγεννησιακό κήπο με συμμετρική ανάπτυξη σε ορθογώνιο κάναβο με φαρδιά μονοπάτια και παράλληλες δενδροστοιχίες. Ο σχεδιασμός του ακολουθεί, όπως και του Α' Νεκροταφείου, το συνδυασμό μονοκεντρικής και Ιπποδάμειας διάταξης. Στη μονοκεντρική διάταξη το κέντρο οργανώνει σημασιολογικά την περιφέρεια και η σπουδαιότητα επιμερίζεται ακτινωτά. Όσο πιο κοντά βρίσκεται ένα σημείο στο κέντρο τόσο μεγαλύτερη είναι και η σημασία του, όσο πλησιάζει στην εξωτερική περίμετρο, η σημασία μειώνεται. Ο συνδυασμός με την Ιπποδάμεια χάραξη, έγινε για λειτουργικούς λόγους, καθώς επεκτείνονταν (Δ15).

Το 1888 γίνεται η μετακομιδή των πεσόντων στην μάχη της Μακρινίτσας (1878), από το παλαιό στο νέο νεκροταφείο. Την ίδια εποχή οι τάφοι διακρίνονται σε δυο κατηγορίες, που χωροθετούνται ξεχωριστά, ανάλογα την κοινωνική τάξη του εκλιπόντος, η πρώτη κατηγορία μαζί με τους οικογενειακούς κοντά στο ναό, η δεύτερη που περιλαμβάνει πιο ταπεινά μνήματα, κοντά στο περιτείχισμα. Η ταξική διαφορά αντικατοπτρίζεται στη χωροθετική κατανομή των τάφων και αυτός ο διαχωρισμός θα παραμείνει σαφής και ορατός σε όλη τη μακρά διάρκεια λειτουργίας του χώρου.

Το 1883 αναφέρεται, σε γραπτά του Ν. Γάτσου, ότι υπάρχει ήδη ναός των Ταξιαρχών εντός του κοιμητηρίου. Το 1890 δημοπρατείται η ανέγερση του νέου Ναού ο οποίος λειτουργεί για πρώτη φορά τον Μάιο του 1893. Αρχικά είναι μικρός ναΐσκος σταυρικού σχήματος με θόλο. Λόγω κακής κατασκευής πολύ σύντομα εμφανίστηκαν προβλήματα και ο θόλος αντικαταστάθηκε με δίριχτη κεραμοσκεπή όπως είναι και σήμερα. Το 1889 αναφέρεται η κατασκευή διαχωριστικού περιτειχίσματος μεταξύ του χριστιανικού εβραϊκού και οθωμανικού τμήματος του κοιμητηρίου. Με την πάροδο του χρόνου το οθωμανικό τμήμα παραχωρήθηκε στο εβραϊκό κοιμητήριο για να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες του. Στο μεταξύ είχε μεσολαβήσει η ανταλλαγή πληθυσμών και το οθωμανικό δεν λειτουργούσε πια. Το 1929 ενταφιάζονται σε ξεχωριστό τμήμα, στη Βορειανατολική πλευρά του κοιμητηρίου, οι 17 Άγγλοι ναυτικοί θύματα της έκρηξης του H.M.S. DEVONSHIRE (26/07/1929). (Εικ.22 & Εικ.23)

Εικόνα22. Φωτογραφία από την ταφή των Άγγλων στρατιωτών-φωτ. Κώστα Ζημέρη (πηγή αρχείο ΔΗΚΙ, ΔΕ19)

Εικόνα23: άποψη του Βρετανικού κοιμητηρίου την ίδια εποχή (1929), φωτ. Κώστα Ζημέρη (πηγή αρχείο ΔΗΚΙ, ΔΕ19)

Ακόμα στο χώρο λειτούργησε ξεχωριστά, ενταγμένο, ένα μικρό Στρατιωτικό κοιμητήριο. Το 1936-1939 οι ανάγκες ταφής έχουν αυξηθεί, γι' αυτό γίνονται επεκτάσεις με κοπή δένδρων για εξασφάλιση χώρου. Κατά την περίοδο της Κατοχής ανοίγονται κοινοί μεγάλοι τάφοι για την ταφή των απόρων. Στην περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου τα θύματα των εκτελέσεων εναποτίθενται σε ομαδικούς τάφους και ενταφιάζονται με συνοπτικές διαδικασίες. Το 1971 δημοπρατείται και δρομολογείται η κατασκευή του Οστεοφυλακίου. Ο χώρος αποτελεί ιδιοκτησία του Δήμου από το 1912 και το 1937 παίρνει τον τίτλο του Νομικού Προσώπου με το όνομα Δημοτικό Νεκροταφείο Βόλου. Η λειτουργία του σαν χώρος ταφής σταμάτησε το 2000 (Γιασιράνη, 1996).

Σύμφωνα με την Υ.Α. Δ Α /Γ 2106/29228/12-6-96 (ΦΕ 506/ Β /1-7-96) και σύμφωνα με το 1469/50 «περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενεστέρων του 1830», το κοιμητήριο των Ταξιαρχών απο το 1996 χαρακτηρίστηκε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο, που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία , εντάχθηκε στο ΓΠΣ με το χαρακτηρισμό «Χώρος πρασίνου» από το 2011, υπάγεται δε, στην 5η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων (Εικ.24).

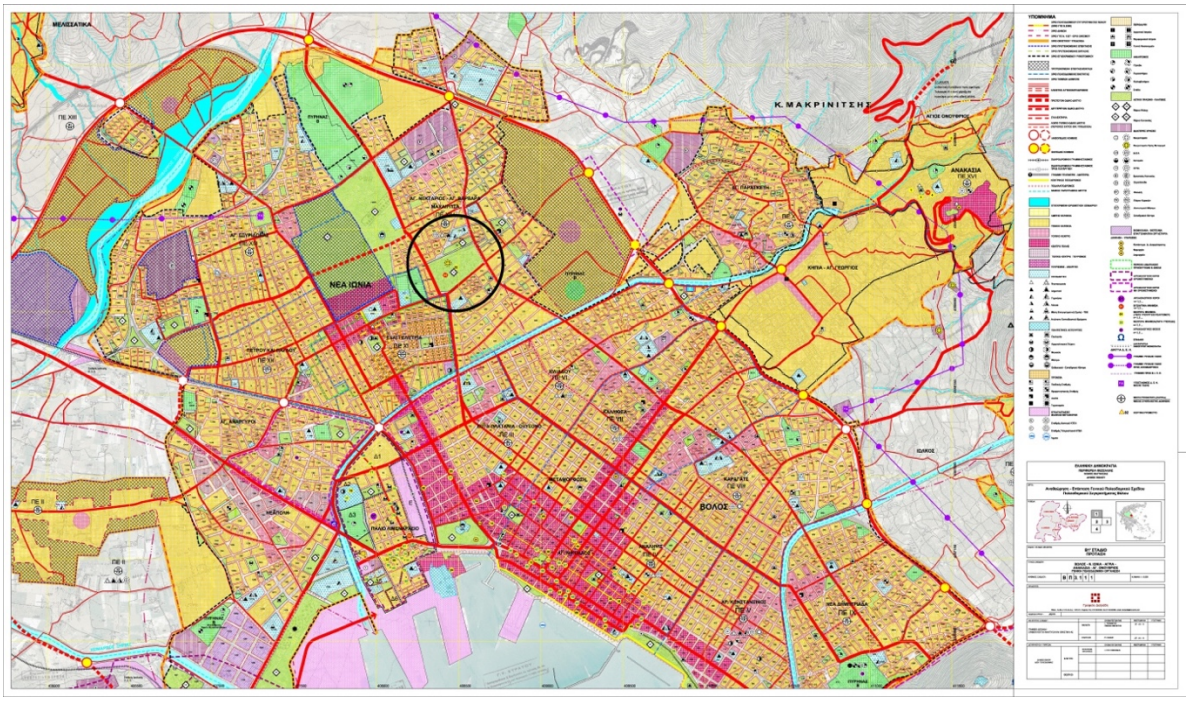

Εικόνα 24. Χάρτης ΓΠΣ – σε κύκλο το κοιμητήριο (πηγή ΔΕ20)

1.2.2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ

Ο κοιμητηριακός χώρος βαθιά συνδεδεμένος με την ιστορία του τόπου αναφοράς του, αποτελεί φορέα μνήμης και μαρτυρία της ιστορικής συνέχειας, ενώ φέρει πολλαπλές πληροφορίες για τους ανθρώπους που έφυγαν από τη ζωή και την εποχή που εκείνοι έζησαν.

Αυστηρά οριοθετημένος πίσω από τον υψηλό περίβολο (Εικ. 25), περιλαμβάνει έναν ανεξάντλητο πλούτο μνημείων, επιγραφών και εικονιστικών μαρτυριών. Το όριο προϊδεάζει τον επισκέπτη οτι εισέρχεται σε ένα ξεχωριστό «διαφορετικό κόσμο».

Εικόνα 25. Ο περιμετρικός τοίχος που περιβάλλει το κοιμητήριο (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Το ταφικό μνημείο σχηματοποιεί την τοπιογραφία της ενθύμησης, αποτελώντας τον συνδεδεμένο, με το αφανισμένο σώμα, χώρο. Γύρω από αυτόν οι επιζώντες μπορούν να εστιάσουν την εκδήλωση της θλίψης τους, σε μια διαδικασία επικοινωνίας με τον νεκρό. Η ίδια έκφραση της αναγνώριση της πραγματικότητας της απώλειας, παράλληλα προσφέρει την ευκαιρία για εξύμνηση της ίδιας της ζωής (Αντζουλάτου, 2004).

Τα μνημεία αποτελούν μαρτυρίες μιας άλλης εποχής που αφηγούνται την ιστορία. Εκεί φιλοξενούνται οι τάφοι των σημαντικότερων εκπροσώπων της τοπικής κοινωνίας, οι οποίοι αποτελούν τελευταίο τεκμήριο της ύπαρξης τους. Η κάθε οικογένεια επέλεξε το ταφικό μνημείο που της ταιριάζει ως τιμή στον νεκρό αλλά και για να προβάλλει το κύρος και την οικονομική της επιφάνεια. Η αστική τάξη του Βόλου είχε υψηλές αισθητικές απαιτήσεις και γι’ αυτό απευθύνεται στους επιφανέστερους γλύπτες της εποχής. Τα έργα τους αντανακλούν το αισθητικό πνεύμα της εποχής τους στα πρότυπα του Α’ Κοιμητηρίου της Αθήνας. Κάποιοι από τους γλύπτες που έχουν αφήσει τα αξιόλογα έργα τους στο χώρο είναι, σύμφωνα με τη Γιασιράνη(1996): Ιωάννης Βιτσάρης, Γεώργιος Βρούτος, Νικόλαος Σπανός, Γιαννούλης Χαλεπάς, Γεώργιος Μπονάνος, Νικόλας (Νικόλαος Παυλόπουλος), Γεώργιος Ξενάκης, Άγγελος Πολυχρόνου, Δημήτριος Τσουκνίδης, Ιωάννης Λαμπαδίτης, Κωνσταντίνος Λιώρης, Α. Δαμίγος, Νικόλαος Γρύσπος, Ιωάννης Κουλούρης, Κ.Τσολάκη, Ιωάννης Γαϊτανόπουλος, Ιωάννης Χαλδούπης, Πέτρος Κόκκινος και Θεμιστοκλής Μαργαρίτης. Εκτός αυτών, πολλοί είναι αυτοί που παρέμειναν ανώνυμοι αλλά οι δημιουργίες τους συνέβαλαν καθοριστικά στην εικόνα και τη βαρύτητα του μνημειακού συνόλου.

1.2.3. ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ- ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΤΑΦΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Τα ταφικά μνημεία μαρτυρούν την μακρά παράδοση της σύνδεσης του κειμενικού με το εικαστικό στοιχείο. Κατά την Ζιρώ(2014), το επιτύμβιο μνημείο είναι το μέσον για την εξιστόρηση της αφηγηματικής πράξης που λαμβάνει χώρα στο κοιμητήριο. Η αφήγηση ξεδιπλώνεται επάνω σε κάθε επιτύμβιο μνημείο με τις αναπαραστατικές ανάγλυφες μορφές , τα γράμματα, τα σύμβολα, τους αριθμούς. Το επιτύμβιο μνημείο «αναγιγνώσκεται» από τον επισκέπτη καθώς τα στοιχεία που το συναποτελούν, διαβάζονται, διαπλέκονται και ολοκληρώνουν το νόημα του (Δ15).

Ο μνημειακός χαρακτήρας αποδίδεται με διάφορες μορφές, ανάμεσα σε αυτές διακριτοί τύποι είναι: το κτίσμα-μαυσωλείο, υπέργειο ή βυθισμένο στο έδαφος, με άμεση αναφορά στην τελευταία κατοικία (Εικ.26 & Εικ.27), η σαρκοφάγος με αφετηρία στην αρχαιοελληνική παράδοση που δεν αποτελεί τον χώρο ταφής, αλλά επιτύμβιο μνημείο, το ναϊσκόμορφο επιτύμβιο (Εικ. 28 & Εικ.29) και η γλυπτική σύνθεση με συμβολική αναφορά και σύνδεση με την αιωνιότητα, στο ρομαντικό πνεύμα της ευρωπαϊκής τέχνης της εποχής (Εικ.30).

Εικόνα 26. Το μνήμα Λεύκοβιτς ακολουθεί πρότυπο κτίσματος-μαυσωλείου (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 27. Το επιτύμβιο μνημείο στο μνήμα Κυριαζή στα πρότυπα κτίσματος-μαυσωλείου, (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 28. Επιτύμβιο μνημείο με πολυπρόσωπη παράσταση και αρχαιοελληνικές αναφορές (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 29. Επιτύμβιο μνημείο με στοιχεία απο αρχαιοελληνικά πρότυπα ναών, (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 30. «Η πενθούσα κόρη», επιτύμβια γλυπτική σύνθεση στο μνήμα Δαγκλή με επιρροή από τα ευρωπαϊκά ρομαντικά πρότυπα (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Συχνά απαντώνται εντός του κοιμητηριακού χώρου, επιτάφιες στήλες με ανάγλυφη διακόσμηση και απεικόνιση σχετικών συμβόλων εμπνευσμένων από την αρχαιότητα, ή από την χριστιανική παράδοση: η αναμμένη δάδα και ο λύχνος για να συμβολίσουν τη ζωή, η καρδιά την

αγάπη, οι χιαστί, τοποθετημένες ανάστροφα, δάδες το θάνατο, η κλεψύδρα τον χρόνο, τα φτερά, το γρήγορο πέρασμα του χρόνου. Ανάμεσά τους διακρίνεται το πενθούν πνεύμα, ο άγγελος του θανάτου, εικονογραφικός τύπος που προέρχεται από την ελληνιστική και ρωμαϊκή επιτάφια γλυπτική και υπήρξε ένα μοτίβο ιδιαίτερα προσφιλές στα κλασικιστικά επιτύμβια μνημεία, όπως και η τεφροδόχος και η η λήκυθος (Δ16) (εικ. 31).

Εικόνα 31. Αγγεία από μάρμαρο στο πρότυπο των αρχαίων ληκύθων (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Στο κοιμητήριο των Ταξιαρχών συνηθίζονται οι ολόγλυφες προτομές (Εικ.32) και οι πολυπρόσωπες παραστάσεις (Εικ.28), οι αρχαιοπρεπείς μορφές ή τα ανάγλυφα (tondi), με σκοπό τη διαιώνιση του ονόματος, τη διατήρηση της μορφής και των βασικών χαρακτηριστικών του νεκρού. Ο χριστιανικός σταυρός είναι το κυρίαρχο σύμβολο και εμφανίζεται σε ανάγλυφη μορφή σε διάφορες παραλλαγές και συχνά πλαισιώνεται με φυτικό διάκοσμο σαν επιρροή της παλαιοχριστιανικής τέχνης (Εικ. 33& Εικ.34) Άλλος ευδιάκριτος τύπος είναι τα μαρμάρινα μνημεία με περίτεχνους περιβόλους και γλυπτή διακόσμηση. Αντιπροσωπευτικότερο αυτών στο χώρο του κοιμητηρίου είναι το εμβληματικό μνημείο της οικογένειας Κοντού (Εικ. 35), σημείο αναφοράς για τους κατοίκους του Βόλου και που η δημιουργία του συνοδεύεται απο έναν αστικό μύθο που περιγράφει την τραγική μοίρα της οικογένειας.

Εικόνα 32. επιτύμβια προτομή Καρτάλη, έργο Γιαννούλη Χαλεπά (πηγή:προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 33& Εικόνα 34: επιτύμβιοι μαρμάρινοι σταυροί (πηγή: αρχείο Ζημέρη - ΔΗΚΙ, ΔΕ19)

Εικόνα 35. Γλυπτική επιτύμβια σύνθεση στο μνήμα Κοντού (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Τις γλυπτικές συνθέσεις συμπληρώνουν δημιουργίες εξαίρετης μεταλλοτεχνίας, οι οποίες συμβάλλουν στην απόδοση του μοναδικού χαρακτήρα του μνημειακού συνόλου. Είναι μοναδικές εκφράσεις της εποχής τους και τα μοτίβα τους είναι τα δείγματα μιας εκλεπτυσμένης επεξεργασίας που χαρακτήριζε την εποχή που δημιουργήθηκαν. (Εικ. 35, 36, 37, 38 & 39)

Εικόνα 35 & 36. Δείγματα μεταλλοτεχνίας, πηγή:προσωπικό αρχείο

Εικόνα 37. Μεταλλοτεχνία σε περίφραξη μνήματος (πηγή: αρχείο Ζημέρη, ΔΗΚΙ, Δ19)

Εικόνα 38. Μεταλλοτεχνία σε περίφραξη μνήματος (πηγή: προσωπικό αρχείο)

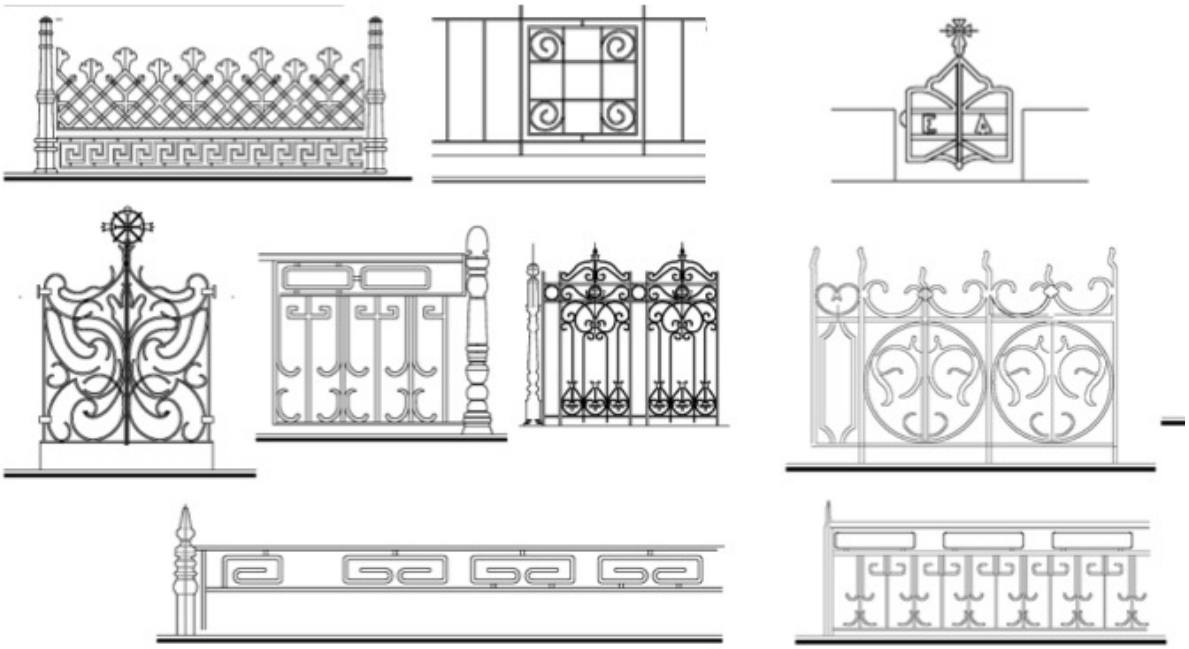

Εικόνα 39. Σχεδιαστική αποτύπωση δειγμάτων μεταλλοτεχνίας που απαντώνται εντός του κοιμητηρίου των Ταξιαρχών (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Το σύνολο των προαναφερθέντων τύπων δημιουργεί την ενιαία εικόνα που υποβάλλει τον επισκέπτη και προσδίδει στο χώρο ιδιαίτερη πολιτισμική και ιστορική βαρύτητα.

Πέρα από το λίθινο μνημείο, «ο λόγος διατηρεί τη μνήμη». Οι επιτάφιες επιγραφές διασώζουν μοναδικές πληροφορίες για τη ζωή, την καταγωγή, την ιδιότητα, τους συγγενικούς δεσμούς και τα γενεαλογικά δέντρα. Η εναπόθεση πεζών κειμένων και ποιημάτων παραπέμπει άμεσα στα αρχαία επιγράμματα και αποκαλύπτει πτυχές της ζωής των αποθανόντων, αλλά και τα συναισθήματα που προκάλεσε η απώλεια τους. Άλλες φορές μεταφέρει μηνύματα σχετικά με το νόημα της ύπαρξης και την αιωνιότητα και πάντα απώτερος στόχος είναι η επίκληση της μνήμης. Επιλεκτικά αναφέρονται η επιγραφή στο μνήμα Β. Σαμαρτζή *«Δεν έχει σημασία ποιος φεύγει πρώτος, αλλά ποιος ξεχνάει τελευταίος»* και στο μνήμα της Ε. Ξένου *«Μια στιγμή μια ζωή,μια ζωή μια στιγμή»* (Εικ.40).

Εικόνα 40. Μνήμα Ε. Ξένου με επίγραμμα, (πηγή: προσωπικό αρχείο)

1.2.4. Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟ

Τη δεκαετία του 1920 ο Βόλος έγινε η σκηνή μιας ισχυρής πληθυσμιακής και πολιτισμικής αύξησης με την εγκατάσταση των προσφύγων της Μικρασιατικής καταστροφής. Η προσφυγική μετακίνηση ολοκληρώθηκε σε τρεις φάσεις. Η πρώτη ήταν τον Ιούνιο 1921, όταν μετά την απόσυρση των ελληνικών στρατευμάτων στην περιοχή της Νικομήδειας, αποβιβάστηκαν στο Βόλο πρόσφυγες από τη Νικομήδεια, τη Γιάλοβα και την Προποντίδα. Το δεύτερο κύμα προσφύγων προέρχονταν από την Ιωνία και τη Θράκη, μετά την καταστροφή και το τρίτο από το εσωτερικό της Μ. Ασίας και τον Πόντο που κατέληξε εκεί, μετά την ανταλλαγή πληθυσμών. Ο πληθυσμός άγγιξε, μετά το 1928, τις 48.000 κατοίκους. Η ευκολία προσέγγισης με τα πλοία, αλλά και η προοπτική εργασίας, έφερε εκθετική ανάπτυξη στη σφύζουσα εμπορική και βιομηχανική αγορά ταυτόχρονα με την πληθυσμιακή αύξηση. Η προσφυγική κοινότητα του Βόλου συγκρότησε μια συμπαγή και συγκροτημένη οντότητα, που έδωσε έναυσμα στην οικονομία της περιοχής. Στην προσπάθεια να καλυφθούν οι τεράστιες οικιστικές ανάγκες που προέκυψαν, δημιουργήθηκε ο συνοικισμός της νέας Ιωνίας, στην περιοχή του Ξηρόκαμπου, όπου ήδη βρίσκονταν το νεκροταφείο. Η στέγαση του μεγάλου αριθμού προσφύγων, που αριθμούσε 6.186 άτομα στον νέο συνοικισμό, συγκρότησε το πρώτο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας στην πόλη και είχε σαν επακόλουθο την απότομη επέκταση του αστικού ιστού, για πρώτη φορά, δυτικά του φυσικού ορίου του ποταμού Κραυσίδωνα. Στην περιοχή υπήρχαν μόνο, μικρή συνοίκηση γύρω από την Αγία Βαρβάρα και το νεκροταφείο, εγκαταστημένο ακόμα πιο πέρα (Χαστάογλου, 2007).

Για τους κατοίκους του Βόλου πριν την έλευση των προσφύγων «ο πέραν του Κραυσίδωνος τόπος» ήταν ταυτισμένος με το νεκροταφείο της πόλης που υπήρχε εκεί. Χαρακτηριστική είναι η περιγραφή στο λογοτεχνικό απόσπασμα που παρατίθεται από το διήγημα «Στάση Μαυρομάτη» του Π.Κατσιρέλου (2001).

«*… κάποτε, οταν κοίταζες από τη θέση που βρισκόταν το παλιό Δημοτικό Θέατρο του Βόλου- από το σημερινό πάρκο τση πλατείας Ρήγα Φεραίου, που΄ ναι το καινούργιο Δημαρχείο-προς το βοριά ο χωματόδρομος τότες τσ' οδού 2^{ας} Νοεμβρίου, ξετυλιγότανε κι ήφτανε ως το χείμαρρο Κραυσίνδωνα. Πέρα από το ποτάμι αυτό δεν υπήρχαν παρά μόνο χωράφια ίσαμε τον Ξεριά, απλωμένα στην κοιλάδα του Ξηρόκαμπου και μερικά χτίσματα σκορπισμένα σ' όλη την άπλα του.* ***Βορινά ήπιανε κάμποσο χώρο η περιτριγυρισμένη έχταση του βολιώτικου Νεκροταφείου.*** *Λίγο πιο ψηλά ήταν το περιφραγμένο κτήμα του Μπαλαφούτη. Μερικά αγροτόσπιτα-καλύβια-μακρυνιτσιώτικα, βρισκόντουσαν μπροστά, ας πούμε νότια κοντά στο μπαράζι του Κραυσίνδωνα, και δυτικά του το εργοστάσιο Οινοπνευματοποιίας , η παλιά βίλα του Ιωσαφάτ- το Οβραίικο- που στη θέση του τώρα είναι άλλα σπίτια και στην Κατοχή το χρησιμοποιούσαν οι Ιταλοί για φυλακή-στρατόπεδο συγκέντρωσης και ένα- δυο καζέλα των σιδηροδρόμων, δηλαδή σπιτάκια- καταφύγια για τους εργάτες του, το΄ να σ' αρκετή απόσταση από τ' άλλο κατά μήκος τση σιδηροδρομικής γραμμής, που ξετυλιγότανε περνώντας ανάμεσα από τ' «Οβραίικο» και το εργοστάσιο Οινοπνευματοποιίας, από το σταθμό του Βόλου ως τη γέφυρα του Ξεριά, στρίβοντας αριστερά μεσ' από τη Λάμια , για να χωθεί μες τα χωράφια γύρω από τους λόφους του Κάκαβου…"*

Ο συνοικισμός της Νέας Ιωνίας υπήρξε το νέο προάστιο που έφερε ο 20^{ος} αι. και αποτέλεσε τον πυρήνα της μεταπολεμικής οικιστικής διάχυσης στα βορειοδυτικά της πόλης .

Η δημιουργία του συνοικισμού στηρίχτηκε σε ειδική νομοθεσία, ακολουθώντας την τακτική που ίσχυσε, λίγο έως πολύ, σε όλες τις πόλεις. Τοποθετήθηκε στην επίπεδη έκταση από τα ριζά του

Σαρακηνού μέχρι τη σιδηροδρομική γραμμή σε απόσταση από την ήδη κατοικημένη περιοχή διαχωρισμένος από αυτή με το χείμαρρο, ώστε να μη διαταραχθεί η κανονικότητα στο ρυθμό της πόλης και να εξασφαλισθεί η ομοιογένεια στο εσωτερικό του συνοικισμού (Χαστάογλου, 2007).

Η τοποθεσία του ποταμού επηρέασε πολύ τον τρόπο με τον οποίο οι πρόσφυγες βίωσαν την εμπειρία του νέου τόπου εγκατάστασης, καθώς αποτέλεσε τομή μεταξύ του προσφυγικού συνοικισμού και του Βόλου, τόσο γεωγραφική όσο και συμβολική (Καραστεργίου, 2016).

Η υποδοχή των προσφύγων, κατα την πρώτη φάση της εγκατάστασης τους, έγινε με πρακτικές διάκρισης αποκλεισμού και απαξίωσης. Τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά των προσφύγων, τα οποία ξένισαν αρχικά τους ντόπιους, ήταν και αυτά που συνέτειναν στη δημιουργία της ιδιαίτερης προσφυγικής ταυτότητας του Συνοικισμού. Ξεπερνώντας τις δυσκολίες κατάφεραν να επιζήσουν να προοδεύσουν και να μεταμορφώσουν τον χώρο από χέρσο και άγονο, σε μια νέα συνοικία με *«δική της φυσιογνωμία δική της προσωπική και κοινωνική ζωή και με ένα πανάρχαιο όνομα που το έφεραν κι αυτό από τη χαμένη αλλά αλησμόνητη πατρίδα τους, την Ιωνία»* (Κωνσταντάρας κ.α., 1994), (Εικ. 41 & Εικ. 42).

Εικόνα 41. Οι σκηνές των προσφύγων κατά το 1922, ευδιάκριτη η τοποθεσία του νεκροταφείου από τα κυπαρίσια στο βάθος φωτ. Ζημέρη, αρχείο ΔΗΚΙ, Δ19)

Εικόνα 42. Προσφυγικά καταλύματα, ευδιάκριτη η τοποθεσία του νεκροταφείου από τα κυπαρίσια στο βάθος, φωτ. Ζημέρη (πηγή: αρχείο ΔΗΚΙ, Δ19)

1.2.5. ΟΙ ΤΥΜΒΟΙ ΩΣ ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η Κατοχή ξεκίνησε στο Βόλο στις 21 Απριλίου 1941, οπότε γερμανικά στρατεύματα εισήλθαν στην πόλη, ύστερα από σφοδρούς βομβαρδισμούς. Τους Γερμανούς ακολούθησαν οι Ιταλοί, οι οποίοι ανέλαβαν τη διοίκηση της πόλης και της γύρω περιοχής, με εξαίρεση το λιμάνι το οποίο παρέμεινε υπό Γερμανικό έλεγχο, όπως και τα εργοστάσια, τα οποία παρήγαγαν στρατιωτικό υλικό. Με την ολοκλήρωση της κατάκτησης της χώρας, στο Βόλο εγκαταστάθηκε το Γ' Σώμα Στρατού, ενώ η Θεσσαλία ορίστηκε ως Ιταλική Ζώνη Κατοχής. Το επόμενο διάστημα ο Βόλος όπως και οι άλλες ελληνικές πόλεις, βίωσε με σκληρό τρόπο τις συνέπειες της κατάκτησης. Σύντομα ακολούθησε οργανωμένη αντίσταση από το ΕΑΜ, όπου στις γραμμές του συσπειρώθηκε μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Η πιο σκληρή κατοχική περίοδος όμως ακολούθησε μετά την συνθηκολόγηση των Ιταλών και την εμφάνιση στο Βόλο των ΕΑΣΑΔ, τη θεσσαλική εκδοχή των Ταγμάτων Ασφαλείας, ένοπλων σχηματισμών που συγκροτήθηκαν το 1943-1944 από τις Γερμανικές αρχές κατοχής, σε συνεργασία με τη δωσιλογική κυβέρνηση, για την καταπολέμηση των ταγμάτων του ΕΑΜ. Ακολούθησε μια περίοδος βίας με συλλήψεις, εκτελέσεις, λεηλασίες και αποπομπές σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Μετά την απελευθέρωση η πόλη περνά στα χέρια του ΕΑΜ, μέχρι την υπογραφή της συμφωνίας της Βάρκιζας και την έναρξη του Εμφυλίου πολέμου, όπου νέα δεινή περίοδος σημαδεύει τον τόπο, με διώξεις αριστερών πολιτών και νέες εκτελέσεις, σε τοποθεσία λίγο έξω από την πόλη, στην περιοχή «Καζανάκι» (Λαζού, 2016).

Στο Κοιμητήριο βρίσκονται τρείς ομαδικοί τύμβοι από αυτή την ταραγμένη περίοδο (Βογιατζής, 2008). **Ο πρώτος τύμβος** παρέλαβε περίπου 20 εκτελεσθέντες την άνοιξη του 1948, που καταδικάστηκαν από το έκτακτο στρατοδικείο της εποχής. Όλοι μέλη του ΚΚΕ, ανάμεσά τους πολλοί νέοι και γυναίκες. Μάλιστα γι' αυτόν τον πρώτο τύμβο, που βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα του κοιμητηρίου, υπάρχει καταγεγραμμένη μια αφήγηση, η οποία περιγράφει μια ιδιαίτερα σκληρή εικόνα κατά τη συνθήκη της ταφής, από προφορική μαρτυρία του ερευνητή- συγγραφέα Γ. Βογιατζή, που παρατίθεται στο παράρτημα των συνεντεύξεων: «*Θα σας πω μια ιστορία, αφορά τον πρώτο τάφο, αυτόν της υπόθεσης του '48 που είπαμε στην αρχή, … όταν έγινε η εκτέλεση στο Καζανάκι, τους πήρε ένα παλαιό αυτοκίνητο της Δημαρχίας σκουπιδιάρικο, όλα τα πτώματα τα πετάξαν πάνω στην καρότσα, το αυτοκίνητο πήγε μέχρι τον τοίχο, απέξω από το νεκροταφείο και επειδή ο τάφος αυτός βρίσκεται δίπλα σχεδόν στον τοίχο από το κοιμητήριο, μετά από το φορτηγό τα πετάγανε, σα σακιά ας πούμε, μέσα στο χώρο του κοιμητηρίου και κάποιοι τα πετάγανε όλα αυτά μαζί, μέσα στη γούρνα που είχε ανοιχτεί. Ο ένας πάνω στον άλλον, μετά το οπλοπολυβόλο που τους είχε θερίσει είχε διαλύσει, χέρια πόδια…*»

Ο δεύτερος τύμβος παρέλαβε πάνω από 25 άτομα, που εκτελέσθηκαν το Απρίλιο του 1949 και **ο τρίτος τύμβος** 32 άτομα, που εκτελέσθηκαν στις 8 Αυγούστου του 1949 (Βογιατζής, 2008). Οι δυο αυτοί τύμβοι βρίσκονται κοντά μεταξύ τους, στο νότιο τμήμα του κοιμητηρίου των Ταξιαρχών, κοντά στο όριο με το Εβραϊκό κοιμητήριο.

Ο εντοπισμός τους προέκυψε μετά από σχετική έρευνα το 2005 και κατόπιν έγιναν οι σχετικές ενέργειες στην αρμόδια Εφορεία, για να σημανθεί η θέση τους.

Η αποτύπωση των ιχνών της ταραγμένης περιόδου του Εμφυλίου πολέμου στους ομαδικούς τύμβους, είναι, ακόμα και σήμερα, δύσκολη και ασαφής. Ίσως συνδέεται, με τη γενικότερη αποτύπωση του Εμφυλίου στη συλλογική μνήμη όπως αναφέρει η Λαζού, (2016), «την άρνηση ή αποσιώπησή του τόσο στο λόγο των ηττημένων όσο και των νικητών». Η λήθη των συγκρούσεων ίσως ανταποκρινόταν στην ανάγκη της κοινωνίας που είχε νωπές τραυματικές μνήμες.

1.2.6. ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Στο κέντρο του χώρου βρίσκεται **ο Ιερός Ναός των Ταξιαρχών** (Εικ. 43), που όπως προαναφέρθηκε λειτουργεί αδιάλλειπτα από το 1893.

Ενταγμένα στο χώρο βρίσκονται δυο μικρότερα κοιμητήρια. Στη βορειοανατολική πλευρά βρίσκεται ένα **Βρετανικό κοιμητήριο** (Εικ. 44), έκτασης 130 τ.μ. όπου ενταφιάστηκαν στις 26/07/1929 τα 17 θύματα του δυστυχήματος του H.M.S. Devonshire. Σε κεντρικό σημείο του χώρου βρίσκεται ένα μικρό **Στρατιωτικό κοιμητήριο** (Εικ. 45), έκτασης 170 τ.μ.

Αυτά αποτελούν ευδιάκριτες ενότητες, διατηρούνται σε καλή κατάσταση και συντηρούνται απο ανεξάρτητες υπηρεσίες που υπάγονται αντίστοιχα στην Αγγλική πρεσβεία και στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας. (Γιασιράνη, 1996)

Εικόνα 43. Ο Ιερός Ναός Ταξιαρχών έντός του κοιμητηρίου των Ταξιαρχών (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 44. Το Βρετανικό κοιμητήριο έντός του κοιμητηρίου των Ταξιαρχών (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Εικόνα 45. Το Στρατιωτικό κοιμητήριο εντός του κοιμητηρίου των Ταξιαρχών (πηγή: προσωπικό αρχείο)

Το Εβραϊκό νεκροταφείο, που βρίσκεται σε άμεση γειτονία με το κοιμητήριο Ταξιαρχών, ιδρύθηκε το 1883 ταυτόχρονα με το Ορθόδοξο και το Οθωμανικό νεκροταφείο . Αργότερα, μετά την ανταλλαγή πληθυσμών, επεκτάθηκε και στο χώρο που καταλάμβανε το Οθωμανικό και σήμερα καταλαμβάνει έκταση 4 στρεμμάτων. Το 1889, τα κοιμητήρια διαχωρίστηκαν με υψηλό τοίχο, που τα περιβάλλει και τα διαχωρίζει μέχρι σήμερα. Η Εβραϊκή κοινότητα ήταν ιδιαίτερα ακμάζουσα και με ισχυρή παρουσία στην πόλη του Βόλου προπολεμικά. Το 1920 αριθμούσε περίπου 2.000 μέλη. Σταδιακά όμως ο αριθμός τους άρχισε να μειώνεται, με την εγκατάστασή τους σε άλλες πόλεις ή την μετανάστευση. Το 1940 υπήρχαν 872 μέλη (Φρεζής, 2002).

Κατά τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις των Γερμανών, το Μάρτιο 1944, συνελήφθησαν 155 μέλη της Εβραϊκής κοινότητας, τα οποία στάλθηκαν στα χιτλερικά στρατόπεδα, όπου εξοντώθηκαν. Σε αντίθεση με ότι συνέβη σε άλλες πόλεις, οι περισσότεροι Εβραίοι του Βόλου, με τη βοήθεια της Εκκλησίας, της Εθνικής Αντίστασης, της Πολιτείας αλλά και των συμπολιτών τους, μπόρεσαν να διαφύγουν στα γύρω χωριά όπου διασώθηκαν (Δ17).

1.2.7. Η ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ ΔΥΟ ΕΠΟΧΩΝ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Η περιοχή μελέτης (Εικ. 46) βρίσκεται στο πολεοδομικό συγκρότημα Βόλου- Ν. Ιωνίας, έχει συνολική έκταση 68 στρ. και περιγράφεται από τις οδούς Παρασκευοπούλου (ΒΑ), Ηρώων Πολυτεχνείου (ΒΔ), Μ. Μερκούρη (ΝΔ), και Ταξιαρχών (ΝΑ). Το Χριστιανικό κοιμητήριο εκτείνεται σε 64 στρ., και σε 4 στρ. το Εβραϊκό. Διοικητικά ανήκει στο Δήμο Βόλου, ενώ βρίσκεται χωροθετημένο στην περιοχή της Ν. Ιωνίας. Η κύρια είσοδος και μοναδική σήμερα, βρίσκεται στη νότια πλευρά, στην απόληξη της οδού Αναπαύσεως (Εικ. 47). Το κοιμητήριο των Ταξιαρχών αποτελεί εμβληματικό σημείο αναφοράς για τους κατοίκους της πόλης και στοιχείο της συλλογικής μνήμης των κατοίκων της περιοχής και ως εκ τούτου βαρύνει ιδιαίτερα κάθε εκδοχή μετεξέλιξης του. Η σημερινή εποχή βρίσκει το χώρο σε ένα μεταίχμιο. Η αρχική χρήση έχει παύσει, οι αρμοδιότητες για τη χρήση δεν έχουν απολύτως διευθετηθεί, παρότι υπάρχει το ανάλογο πλαίσιο.

Εικόνα 46. Γενική άποψη της περιοχής (πηγή: google earth)

Εικόνα 47. Η κύρια είσοδος στο τέλος της οδού Αναπαύσεως (πηγή: προσωπικό αρχείο)

1.3. ΣΚΟΠΟΣ

Η πρόταση αποσκοπεί στον επαναπροσδιορισμό του χώρου μνήμης, μέσα από μια βιωματική προσέγγιση, σαν κομμάτι του παρόντος σε συνεχή συνομιλία με το ιστορικό παρελθόν, αποδίδοντας σε αυτό, προοπτική και συνέχεια. Αποσκοπεί δηλαδή σε μια συνομιλία με το κοινό, με εργαλείο την αρχιτεκτονική σύνθεση που να αναδεικνύει τις πολλαπλές διαστάσεις της ιστορίας της πόλης και να εγκαθιστά ένα νέο σύστημα αναφοράς και προσανατολισμού στο δημόσιο χώρο, ιδιαίτερα χρήσιμο για τον επαναπροσδιορισμό της ταυτότητας του παλαιού κοιμητηρίου.

Συγκεκριμένα αποσκοπεί στην ανάδειξη του ιδιαίτερου χαρακτήρα του χώρου, διατηρώντας αναλλοίωτη την ιστορική ταυτότητά του και την προβολή των επιμέρους πολιτιστικών στοιχείων του συνόλου. Επιδιώκει την σύνδεση με τον αστικό ιστό μέσα απο τις αρχιτεκτονικές επεμβάσεις και συνδυάζει την παράλληλη ανάγνωση των ιστορικών στοιχείων, με σύγχρονα βιώματα, ώστε να επιτευχθεί η προσαρμογή σε σύγχρονες απαιτήσεις, που θα εξασφαλίσουν και τη βιωσιμότητά του.

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

2.1. ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ

2.1.1. ΝΕΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ- ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ- Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Στην προσέγγιση δημόσιων χώρων με μεγάλη βαρύτητα για την πόλη και εμπλοκή πολλαπλών πεδίων, όπως το συγκεκριμένο θέμα μελέτης που αφορά στο παλαιό κοιμητήριο Ταξιαρχών και τον επαναπροσδιορισμό του ώς χώρο πρασίνου, ο σχεδιασμός αποτελεί κομβικό στοιχείο σύνδεσης, μεταξύ του παρόντος χρόνου και της πολιτισμικής κληρονομιάς του παρελθόντος.

Μέσω του νέου σχεδιασμού επιδιώκεται η προσέγγιση του κοινωνικού περιβάλλοντος, αξιολογώντας, ως ένα πολύ σημαντικό παράγοντα, τη γνώμη των πολιτών, εν δυνάμει μελλοντικών χρηστών, για τη διαμόρφωση της πρότασης ανάπλασης - μετασχηματισμού σε χώρο πρασίνου του ιδιαίτερα σημαντικού αυτού χώρου. Έτσι η τελική έκφραση της ιδέας προέκυψε μέσα από συγκερασμό της επεξεργασίας τριών κατευθύνσεων:

1. Την επισκόπηση σε βιβλιογραφικό υλικό που αφορά στην ιστορική εξέλιξη και ανάπλαση ιστορικά φορτισμένων χώρων, εντός αστικού ιστού, καθώς η επιλογή της επανάχρησης, θέτει μία σειρά ζητημάτων, σχετικά με τους δεσμούς αυτών με την τοπική ιστορία και την συλλογική μνήμη.
2. Την μελέτη, καταγραφή και αξιολόγηση των στοιχείων της υπάρχουσας κατάστασης του μνημειακού συνόλου και των φυτών που ευδοκιμούν στο χώρο.
3. Την ποιοτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης στην τοπική κοινωνία και του υλικού που προέκυψε από αυτήν.

Η ποιοτική έρευνα, που περιγράφεται και αναλύεται στη συνέχεια, αποτελεί μια πρώτη περιορισμένη προσπάθεια κατανόησης της σημασίας που έχει η επικοινωνία με τις δυνητικές ομάδες επισκεπτών, της σκιαγράφησης της φυσιογνωμίας τους, των προσδοκιών, των κινήτρων, και της σχέσης τους με την πολιτισμική κληρονομιά του τόπου τους. Άλλωστε ¨η συνομιλία¨ του χώρου με την κοινωνία, και η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών, δεν έχει διακοπεί ολοκληρωτικά, ποτέ στην πραγματικότητα. Η περιοδικότητα που ακολουθεί το τελετουργικό της ταφής, εξασφάλισε τη διατήρηση στοιχειώδους επισκεψιμότητας σε ένα σημαντικό αριθμό μνημάτων, στο διάστημα που μεσολάβησε, από την διακοπή της λειτουργίας του χώρου, ως νεκροταφείου. Παράλληλα η συνεχής και κανονική λειτουργία του κοιμητηριακού Ιερού Ναού των Ταξιαρχών συνέβαλε επίσης στη διατήρηση της επισκεψιμότητας στο χώρο.

Επομένως, κατά τη σημερινή συγκυρία και μετά την παύση της αρχικής λειτουργίας του, εφόσον ο χώρος έχει ενταχθεί στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της πόλης του Βόλου ως «χώρος πρασίνου», διαγράφεται επιτακτικά η ανάγκη προσδιορισμού ενός νέου πεδίου γι αυτόν, με απεύθυνση σε ευρύτερο κοινό. Η πρόθεση αυτής της ένταξης συμβαδίζει απόλυτα με τις διεθνείς τάσεις, που θέτουν τους ανάλογους χώρους στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος, με παρεμβάσεις που τους καθιστούν επισκέψιμους, ποικιλοτρόπως. Η ίδρυση της Ένωσης Σημαντικών Κοιμητηρίων της Ευρώπης (Association of Significant Cemeteries in Europe, ASCE, 2001) εκφράζει αυτό το ανερχόμενο ενδιαφέρον. Η σημασία αυτής της κίνησης, για ανάλογους χώρους, μέσα από την

ενίσχυση της πρόσβασης και της διεύρυνσης του κοινού στο οποίο απευθύνονται, έχει πολλαπλές προεκτάσεις σε πολιτισμικό επίπεδο. Εναρμονίζεται πάντως με τη σύγχρονη τάση που επιδιώκει την αλληλεπίδραση με την κοινωνία.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο ανθρωποκεντρικός σχεδιασμός αποτελεί την προαπαίτηση για την ολοκληρωμένη διαμόρφωση του κοινωνικού χαρακτήρα του χώρου, συνεκτιμώντας και τα μουσειακά χαρακτηριστικά που διαθέτει, όπως διατυπώνεται σήμερα η σύγχρονη διευρυμένη έννοια για το «Μουσείο» (Άρθρο 2, παρ. 1β, Καταστατικό που επικυρώθηκε από την 20η γεν. Σύνοδο του ICOM, Βαρκελώνη, Ισπανία, 20/7/2001). (Οικονόμου, 2003)

Σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις που αφορούν στη μελέτη χώρων που εντάσσονται στο πεδίο της πολιτισμικής κληρονομιάς, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον επισκέπτη, ο οποίος βρίσκεται στο κέντρο του ενδιαφέροντος και παράλληλα επιδιώκεται η «ώσμωση» με το κοινωνικό περιβάλλον τους. Σε αυτή το πνεύμα, η ιστορία της τοπικής κοινωνίας και η δική της οπτική, έχει τη θέση της στη συνομιλία του χώρου με το ευρύτερο περιβάλλον του (Πατέλη, 2014). Η γόνιμη συζήτηση για την προσέγγιση του πολιτισμικού παρελθόντος με το κοινό, είναι ακόμα σε εξέλιξη. Είναι πια αντιληπτό, για όσους μελετούν σχετικά θέματα, ότι το κοινόδεν είναι ένα ομοιογενές σύνολο, αλλά, όπως αναφέρει ο Black (2009), «*μια πολλαπλότητα διαφορετικών κοινών, που το καθένα ζητά τις δικές του εμπειρίες, έχει τις δικές του προσδοκίες και ανάγκες που μπορούν να ικανοποιηθούν μέσω κατάλληλων προσεγγίσεων, ώστε εν τέλει να θεωρηθούν συνταξιδιώτες σε ένα πολιτισμικό ταξίδι*». Είναι γεγονός, ότι τις τελευταίες δεκαετίες, διερευνάται διεθνώς, η δυνατότητα δημιουργίας δεσμών μεταξύ της πολιτισμικής κληρονομιάς και της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας, γιατί θεωρείται πλέον δεδομένο, αυτό που ο ίδιος αναφέρει ώς ότι «*η πολιτισμική κληρονομιά πλουτίζει την ζωή των ανθρώπων και η απήχηση της έχει δυνατότητα να τις επηρεάσει, σε πολλαπλά επίπεδα*». Ο ίδιος αναλύει, αναφερόμενος σε αυτό που ονομάζει συμμετοχικό Μουσείο «... *χώρος στον οποίο μπορούμε όλοι να μελετούμε και να συζητούμε για τις ηθικές αξίες για το νόημα της ζωής και την ταυτότητα μας μέσω της επαφής με τα αντικείμενα. Είναι χώρος αφήγησης ιστοριών, όπου οι σιωπηλοί, οι περιθωριοποιημένοι, οι νεόφερτοι και οι περιφρονημένοι, μπορούν για πρώτη φορά να γίνουν το υποκείμενο της δικής τους αφήγησης, παρά το θέμα της αφήγησης των άλλων. Τόπος αλλαγής στον οποίο οι παραδοσιακές αξίες, όπως η μάθηση, η ανοχή, η εμπιστοσύνη στο συνάνθρωπο, ο διάλογος, η ανεξαρτησία, ενώνουν το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον*.» (Matarasso 2000:6 Opening up the China Cabinet: Museum Inclusion and Contemporary Society, εισήγηση σε UK Museums Association Conference, Οκτώβριος 2000) (Black, 2009).

Και εν τέλει, αυτή η σχέση της τοπικής κοινωνίας με το πολιτισμικό της παρελθόν, λειτουργεί αμφίδρομα: επιτυγχάνοντας τη συνομιλία με το κοινό, βιώνεται το παρόν, γεγονός που του εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό και τη βιωσιμότητα του και εν τέλει συμβάλλει στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας.

Σύμφωνα με αυτό το σκεπτικό, ίσως τελικά ο μεγαλύτερος φόβος για το μέλλον του παλαιού κοιμητηρίου των Ταξιαρχών και κάθε σημαντικού αντίστοιχου χώρου μνήμης εν τέλει, να είναι αυτό που αναφέρεται σε μία από τις συνεντεύξεις που παρατίθενται στη συνέχεια, από την πληροφορήτρια Ο.Π.: *«να πάψουν οι άνθρωποι να ενδιαφέρονται γι' αυτόν»*.

Άλλωστε στη μεταβατική περίοδο που βιώνει ο χώρος, ενώ η παλαιά χρήση έχει παύσει και ο νέος χαρακτήρας δεν έχει διαμορφωθεί ακόμα, η πολιτισμική διάσταση είναι παρούσα και το κοινό γνωρίζει αυτή την αξία και ενδιαφέρεται για τη διάσωσή της. Αυτό δηλώνει η κινητικότητα των διαφόρων πολιτών που μεμονωμένα μελετούν, οι, οργανωμένες από τους πολίτες, περιοδικές ξεναγήσεις και οι εκκλήσεις στους φορείς για την επίλυση των προβλημάτων.

Η τελική σχεδιαστική διατύπωση που περιγράφεται στην παρούσα μελέτη για τη Ανάπλαση του παλαιού κοιμητηρίου των Ταξιαρχών, σε «Κήπο ιστορικής μνήμης» είναι το αποτέλεσμα ζύμωσης όλων των παραγόντων που προαναφέρθηκαν, δηλαδή της αλληλεπίδρασης του υλικού της έρευνας, της βιβλιογραφικής μελέτης και δημιουργικής έμπνευσης.

Η πρόταση που εμπεριέχει στο σκεπτικό της, τις πολλαπλές οπτικές γωνίες, επιδιώκει μια επιτυχή σύνδεσή τους και μέσα από ένα πλουραλιστικό διάλογο, την επιθυμητή διαρκή «συνομιλία» με το κοινό. Σε αυτή την κατεύθυνση, της αποκατάστασης της σχέσης του κοινού με τον ιστορικό χώρο, ο εμπλουτισμός με ερμηνευτικό υλικό είναι ένα ακόμα μέσον για την προσέγγιση και την κατανόηση του θέματος. Αυτό υπήρξε μέλημα της προτεινόμενης μελέτης και ενσωματώθηκε στα στοιχεία της. Επισημαίνεται οτι προς αποφυγή ακαδημαϊκών άκαμπτων διατυπώσεων που κουράζουν και απωθούν το κοινό, σε καμία περίπτωση, δεν προτείνεται απλή παράθεση πληροφοριακού υλικού. Τα αρχιτεκτονικά στοιχεία που λειτουργούν σε αυτή την κατεύθυνση, στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό στην υπόμνηση και τις συμβολικές αναφορές, τακτική που σύμφωνα με Mouliou κ.α. (2008), κρίνεται σαφώς πιο αποτελεσματική. Στο ίδιο πνεύμα άλλωστε και η άποψη που διατυπώνεται από τον Σταυρίδη (2006): «Η διαδρομή σε ένα ιστορικό τόπο οφείλει να αποτελεί κάτι παραπάνω απο ένα καθιερωμένο πρόγραμμα επίσκεψης όπου κάθε τι μπορεί να το δει κανείς με τη σειρά του. Αντίθετα κάθε επίσκεψη θα έπρεπε να αποτελεί μια εμπειρία αναρώτησης, ανακάλυψης, ίσως και επίγνωσης».

Τη σημερινή εποχή αναπτύσσεται έντονος προβληματισμός για την παρουσίαση του ιστορικού παρελθόντος σε κοινό, όσον αφορά σε χώρους πολιτισμικού ενδιαφέροντος. Η σύγχρονη αντίληψη αναζητά τρόπο να ανατρέψει προκαταλήψεις και στερεότυπα που απομακρύνουν τους, εν δυνάμει, επισκέπτες. Σύμφωνα με τη Οικονόμου (2003), ένα σημαντικό συμπέρασμα που προκύπτει σαν απόρροια ερευνών, προηγούμενων δεκαετιών είναι ότι, για όλες τις κατηγορίες των ανθρώπων, το είδος των πραγμάτων που βρίσκουν πιο ενδιαφέροντα και εποικοδομητικά για να αποκτήσουν αίσθηση του παρελθόντος, είναι αυτά που έχουν να κάνουν με τα συμφραζόμενα: *αντικείμενα και κατασκευές στον αρχικό τους χώρο κατά προτίμηση στο ύπαιθρο, συνήθως με ένα στοιχείο ανακάλυψης από τους ίδιους και σε ιδανικές περιπτώσεις, με κάποια μορφή προσωπικής σύνδεσης, είτε με την οικογένεια είτε με τη γύρω περιοχή*».

Κλειδί για την επιτυχή επανένταξη είναι η ανάπτυξη παράλληλων αφηγήσεων σε πολλαπλές διαδρομές. Ετσι ο περιηγητής διαγράφει κάθε φορά την δική του διαδρομή, που σημαίνει και την προσωπική του ανάγνωση. Μέσα σε αυτήν την περιήγηση ο χρήστης - περιηγητής ανακαλύπτει και ευαισθητοποιείται, καταγράφοντας εικόνες και βιώνοντας συναισθήματα, ώστε η περιήγηση να καθίσταται ένα εμπειρικό ταξίδι με χωρική αλληλουχία, πότε ενδογενή και πότε εξωστρεφή. Ο χώρος, μέσα απο την νέα ανάγνωσή του, εμπνέει, αναβιώνεται η ιστορικότητα του τοπίου, διεγείρεται το πνεύμα και η μνήμη, με τρόπο που να προωθείται η εξερεύνηση, η κριτική διερεύνηση, η προσωπική αναζήτηση και η βιωματική μάθηση (Δ6).

Το παλαιό κοιμητήριο φέρει ήδη μια βαριά κληρονομιά. Το αστικό παρελθόν της πόλης είναι εκεί. Το επιβλητικό σύνολο με τα επιτύμβια μνημεία που αφορά στο νεοκλασικό παρελθόν στέκει επιβλητικό και αναγνωρίσιμο. Εντός αυτού τα δυο μικρότερα κοιμητήρια, αυτόνομες ενότητες, με τις ανάλογες ιστορικές αφηγήσεις και η γειτνίαση με το Εβραϊκό κοιμητήριο, αποτελούν στοιχεία θαμπά και απρόσιτα στην σημερινή πραγματικότητα. Η τραυματική περίοδος του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου και του Εμφυλίου πολέμου που ακολούθησε, επίσης βρίσκεται εκεί, σε ένα μεταίχμιο καθώς είναι στοιχείο δυσανάγνωστο για τους πολλούς, προσιτό μόνο στους γνώστες – ερευνητές. Ταυτόχρονα η κοινωνική ταξικότητα, εμφανής ακόμα και εδώ, προδιαγράφηκε από τη αρχική χωροθέτηση και επισφραγίστηκε στη συνέχεια από τη φθορά που έφερε ο χρόνος.

Το νέο πλαίσιο που εισάγεται μέσω της πρότασης, αφορά στην ανάδειξη του νεοκλασικού συνόλου, που αποτελεί και τον **κεντρικό θεματικό πυρήνα**. Παράλληλα αναπτύσσονται δυο ακόμα ενότητες - θεματικοί άξονες, που διαφωτίζουν επιμέρους πτυχές της ιστορικής αφήγησης, και επικεντρώνονται:

α. Στην προσφυγική ιστορία της τοπικής κοινωνίας. Ο προσφυγικός συνοικισμός που εγκαταστάθηκε στην ίδια περιοχή, του Ξηρόκαμπου, και η νεότερη ιστορία του 20 αι., έχουν τη θέση τους εκεί ανακτώντας την αναφορά τους.

β. Στην ιστορική περίοδο του Β' Παγκοσμίου πολέμου, Κατοχής και Εμφύλιου πολέμου στο Βόλο. Το περιεχόμενο εμπλουτίζεται με τη σύνδεση και ανάδειξη των υπαρχόντων τριών ομαδικών Τύμβων.

Παράλληλα επιδιώκεται ο ευδιάκριτος εντοπισμός των επιμέρους μικρότερων κοιμητηρίων που εντάσσονται στο χώρο, του Βρετανικού και το Στρατιωτικού κοιμητηρίου καθώς και του Εβραϊκού που αποτελεί μεν ενότητα ξεχωριστή αλλά είναι και χαρακτηριστικό σημείο αναφοράς καθώς γειτνιάζει άμεσα.

Ο ελκυστικός σχεδιασμός με φιλόξενες γωνιές αφήνει τον επισκέπτη να δημιουργεί κάθε φορά τις δικές του προσωπικές διαδρομές, να διερευνά και με νέα ματιά, να ξαναδιαβάζει το χώρο, μέσω μιας ευρείας κλίμακας προσεγγίσεων. Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στη φυτοτεχνική σύνθεση, η οποία, με την παράλληλη ροή της δικής της αφήγησης, αποδίδει με τη σειρά της συμβολισμούς και αναφορές σε πνευματική διάσταση. Ο χειρισμός του φυτικού υλικού αποτελεί σημαντικό εργαλείο της νέας έκφρασης.

Η επιλογή των συγκεκριμένων θεματικών αξόνων βασίζεται στην ιδέα της σύνδεσης πολλαπλών ιστορικών αναφορών που αφορούν στην ευρύτερη περιοχή επιδιώκοντας την συνεχή συνομιλία συλλογικής και ατομικής μνήμης. Το τελικό αποτέλεσμα στοχεύει στη γεφύρωση του χρονικού χάσματος, διατηρώντας την ιστορική μνήμη παρούσα στο χώρο του παλαιού κοιμητηρίου και ευανάγνωστους τους πολλαπλούς χαρακτήρες που συνυπάρχουν εντός του.

2.1.2. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η πολιτική συλλογής και αξιοποίησης προφορικών μαρτυριών θεωρείται σύγχρονο μέσον έρευνας και υιοθετείται σαν μεθοδολογικό εργαλείο ευρέως, με πάρα πολλές εφαρμογές.

Πολλά μουσεία στον κόσμο στηρίζουν την πολιτική τους στη συλλογή και αξιοποίηση των προφορικών μαρτυριών, στην αναζήτηση νέων τρόπων παρουσίασης των προφορικών μαρτυριών, στα πλαίσια των εκθέσεων, στη διαδραστικό επικοινωνία του κοινού με τα εκθέματα, με χρήση νέων τεχνολογιών στην ερμηνεία και δημιουργία νοήματος, με τη συμμετοχή του κοινού, αλλά με την ευθύνη πάντα της επιστημονικής κοινότητας. Άλλωστε η επιστημονικά τεκμηριωμένη μεθοδολογία επιτρέπει τον έλεγχο των πληροφοριών και της διαδικασίας απόκτησης τους καθώς και την πρόσβαση στις συνεντεύξεις (Παπαστεφανάκη, 2003).

Σύμφωνα με τους Bryman & Tyvan (2005), η ποιοτική έρευνα είναι ανερχόμενη στην κοινωνική έρευνα καθώς σκιαγραφεί πτυχές και στιγμιότυπα εκτός των πλαισίων που τίθενται από την ποσοτική έρευνα. Η ποιοτική έρευνα δίνει έμφαση στα λεγόμενα, παρά στην ποσοτικοποίηση αυτών. Σαν στρατηγική έρευνας είναι επαγωγική, κονστρουκτιβιστική και ερμηνευτική, χωρίς οι ποιοτικοί ερευνητές να καταγράφουν πάντα και τα τρία αυτά χαρακτηριστικά.

Η κονστρουκτιβιστική επιστημολογία αντιλαμβάνεται τη γνώση ως σύνθετη διαδικασία αλληλεπίδρασης, ανάμεσα στο μαθητευόμενο και το κοινωνικό περιβάλλον. Υποστηρίζει ότι δεν είναι δυνατόν να αποφύγουμε την υποκειμενική ερμηνεία, καθότι είναι μέρος της ουσίας της γνώσης. Ο κονστρουκτιβισμός αντιλαμβάνεται την μάθηση ως διαδικασία επιλογής και οργάνωσης συναφών δεδομένων που προέρχονται από την πολιτισμική εμπειρία (Hooper-Greenhill, 1999). Στην εφαρμογή της στην έρευνα οι πληροφορητές μπορούν να εκφραστούν ελεύθερα, κάτι χρήσιμο και ίσως αναγκαίο σε μια διερευνητική μελέτη- εργασία (Frazer–Lawley, 2000).

Η συνέντευξη σε μια ποιοτική έρευνα έχει σαν χαρακτηριστικό της να είναι ευέλικτη και αφήνει το περιθώριο στον συμμετέχοντα να εκφραστεί μέσα από την κοσμοθεωρία του. (Bryman & Tyvan, 2005). Ο ευέλικτος χαρακτήρας αυτής της μεθόδου, η οποία βασίζεται στην προφορική ιστορία, την καθιστά κατάλληλη ώστε να χρησιμοποιείται από ένα ευρύτερο πεδίο επιστημονικών κλάδων όπως η ιστορία, η κοινωνική ανθρωπολογία, η κοινωνιολογία, ή η δημοσιογραφία (Thomson, 2008).

Τα χαρακτηριστικά της στρατηγικής αυτής μπορούν να οδηγήσουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων, που σχετίζονται με τους στόχους της παρούσας μελέτης.

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, το παλαιό κοιμητήριο μετρά ήδη δεκαεπτά χρόνια από την παύση της λειτουργίας του, έχει ανακηρυχθεί Μνημείο Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς από το 1996 και έχει ενταχθεί στο ΓΠΣ (Γενικό πολεοδομικό Σχέδιο), υπό τον γενικό όρο «Χώρος Πρασίνου».

Ο ρόλος που καλείται να διαδραματίσει ο κοιμητηριακός χώρος των Ταξιαρχών είναι πολυδιάστατος και εκτός των καθιερωμένων, για τον ελληνικό τουλάχιστον χώρο.

Σε αυτό το πλαίσιο η συνεργασία και η αλληλεπίδραση με το, εν δυνάμει, κοινό του αποτελεί βασικό παράγοντα, για την ολοκλήρωση της νέας προσέγγισης (Μούλιου κ.α., 1999).

Η περιορισμένη έρευνα κοινού διεξάχθηκε στην πόλη του Βόλου μεταξύ 17/01/2017 έως 01/02/2017, με απώτερο στόχο την διερεύνηση της σχέσης των πολιτών με τον συγκεκριμένο χώρο, όπως είχε διαμορφωθεί στο βάθος του χρόνου, αλλά και πώς εμφανίζεται στο παρόν, με βάση τα σημερινά δεδομένα.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα πληθυσμού που περιορίστηκε στον αριθμό των δώδεκα (12) ατόμων και που γνωρίζουν το κοιμητήριο των Ταξιαρχών, σε διαφορετικό βαθμό ο καθένας και που συνδέονται με το συγκεκριμένο κοιμητηριακό χώρο με κάποιον τρόπο, ή ήρθαν σε επαφή με αυτόν, σε κάποια στιγμή της ζωής τους.

Τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα ανήκουν και στα δύο φύλα, σε διαφορετικές ηλικίες, προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα, είναι μέσου ή ανώτατου μορφωτικού επιπέδου, απασχολούνται επαγγελματικά σε διαφορετικούς χώρους, ενώ κάποια διακρίνονται και από άλλες ιδιότητες .

Οι συνεντεύξεις κρίθηκε σκόπιμο να είναι ημιδομημένες γιατί με αυτόν τον τρόπο μπορούν να προσφέρουν μία μεγάλη ποσότητα χρήσιμων πληροφοριών, ακολουθώντας ένα συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο και αφήνοντας ταυτόχρονα τον πληροφορητή να αναπτύσσει την άποψή του (Οικονόμου, 2003).

Με εργαλείο ένα ερωτηματολόγιο-βάση για όλους, διερευνάται η εικόνα που έχει ο κάτοικος της πόλης του Βόλου για αυτό, τι σημασία έχει γι’ αυτόν και τι προσδοκά, για το μέλλον του συγκεκριμένου χώρου. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα ως εργαλείο άντλησης πληροφοριών καθώς και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, διαμορφώθηκε ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή με βάση τα βιβλιογραφικά δεδομένα της κοινωνικής ανθρωπολογίας, της ιστορικής έρευνας, αλλά και εγχειριδίων σχετικών με τη συγκρότηση ερωτηματολογίων και τη φύση της ποιοτικής έρευνας.

2.1.2.Α. ΣΤΟΧΟΙ

Συγκεκριμένα οι στόχοι της έρευνας ήταν να καταγραφούν:

- Η σχέση των πολιτών με τον χώρο. Διερευνήθηκε η σχέση των πολιτών διαφόρων ηλικιών και ιδιοτήτων με τον συγκεκριμένο χώρο, τα πολλαπλά νοήματα που φέρει (ιστορικά, θρησκευτικά, κοινωνικά, υπαρξιακά) και γενικότερα η σχέση αυτών με την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους στη διάρκεια του χρόνου μέχρι σήμερα.
- Η οπτική τους. Εξετάστηκε πως φαντάζονται οι πολίτες την λειτουργία του παλαιού κοιμητηρίου μέσα από μια άλλη μορφή, τι προσδοκούν, αλλά και τι απεύχονται σχετικά με αυτόν για το μέλλον.
- Οι προσδοκίες τους. Καταγράφηκαν οι απόψεις τους σε σχέση με την ανάδειξη της ιδιαίτερης σημασίας του και διερευνήθηκε κατά πόσο πιστεύουν ότι, η γνωριμία με το παρελθόν τους θα έχει αντίκτυπο στην αυτογνωσία τους και επιρροή στην διαμόρφωση της ταυτότητας των ίδιων αλλά και των ερχόμενων γενεών.

2.1.2.β. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η έρευνα είχε ποιοτικό και όχι ποσοτικό χαρακτήρα, καθώς αποσκοπούσε στην καταγραφή προσωπικών απόψεων, εμπειριών και βιωμάτων, συγκεκριμένου δείγματος χρηστών του χώρου.

Πραγματοποιήθηκε σε δείγμα πληθυσμού που περιορίστηκε στον αριθμό των δώδεκα (12) ατόμων, που γνωρίζουν το κοιμητήριο των Ταξιαρχών, σε διαφορετικό βαθμό ο καθένας και που συνδέονται με το συγκεκριμένο κοιμητηριακό χώρο με κάποιον τρόπο, ή ήρθαν σε επαφή με αυτόν, σε κάποια στιγμή της ζωής τους.

Τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα ανήκουν και στα δύο φύλα, σε διαφορετικές ηλικίες, προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα είναι μέσου ή ανώτατου μορφωτικού επιπέδου, απασχολούνται επαγγελματικά σε διαφορετικούς χώρους, ενώ κάποια διακρίνονται και από άλλες ιδιότητες.

Οι συνεντεύξεις κρίθηκε σκόπιμο να είναι ημιδομημένες, γιατί με αυτόν τον τρόπο μπορούν να προσφέρουν μία μεγάλη ποσότητα χρήσιμων πληροφοριών, ακολουθώντας ένα συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο και αφήνοντας ταυτόχρονα τον πληροφορητή να αναπτύσσει την άποψή του (Οικονόμου, 2003).

2.1.2.γ. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε συνιστά, σύμφωνα με την Παπαστεφανάκη (2003), μια επιστημονικά τεκμηριωμένη τακτική, η οποία επιτρέπει τον έλεγχο των πληροφοριών και της διαδικασίας απόκτησής τους καθώς και την πρόσβαση στις συνεντεύξεις.

Η συγκεκριμένη περιλάμβανε τα εξής στάδια:

1. Συγκρότηση του δείγματος- Οι πληροφορητές (σχετικοί πίνακες στο παράρτημα)
2. Κατάρτιση ερωτηματολογίου
3. Σταδιακή προσέγγιση με όσους και όσες τηρούσαν τα κριτήρια του δείγματος
4. Διεξοδική ηχογραφημένη συνέντευξη
5. Απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων
6. Αρχειοθέτηση στο παράρτημα της παρούσας εργασίας

Το κάθε στάδιο αναλυτικά ολοκληρώθηκε με τα παρακάτω βήματα:

1. <u>Συγκρότηση του δείγματος- Οι πληροφορητές</u>

1α. Η συγκρότηση του δείγματος:

Αποφασίστηκε το δείγμα να αποτελείται από άνδρες και γυναίκες, διαφόρων κοινωνικών ομάδων και ηλικιών, κατοίκους της περιοχής της Νέας Ιωνίας όπου εντάσσεται το κοιμητήριο αλλά και της ευρύτερης περιοχής της πόλης του Βόλου που να γνωρίζουν το παλαιό κοιμητήριο του Βόλου και να έχουν αναπτύξει στη σύγχρονη εποχή, η στο παρελθόν, κάποιου είδους σχέση με το συγκεκριμένο χώρο. Η επιλογή έγινε στοχευμένα με σκοπό να καλυφθούν διαφορετικά πεδία επαγγελματικά, ηλικιακά και κοινωνικά.

Επιδιώχθηκε σκόπιμα το δείγμα να καλύπτει οπωσδήποτε κάποιες ειδικότητες και επίσης κρίθηκε απαραίτητο να υπάρξει και ένα μέρος τυχαίας επιλογής δείγματος.

Οι ειδικότητες που κρίθηκαν απαραίτητες ήταν: 1. ένας εκπαιδευτικός, 2. ένας ερευνητής της τοπικής ιστορίας, 3. ένας άνθρωπος των τεχνών που το έργο του να συσχετίζεται με κάποιο τρόπο με το κοιμητήριο, 4. ένας υπάλληλος δημόσιας υπηρεσίας που να έρχεται σε επαφή με δημότες, 5. ένας κληρικός, 6. ένας γείτονας άμεσης γειτνίασης, 7. ένας εκπρόσωπος της οικείας Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων, 8. ένας εργαζόμενος στην γειτονιά, 9. ένας εκπρόσωπος συλλόγου Μικρασιατών προσφύγων, 10. ένας νέος που να γνωρίζει το χώρο, 11. και 12. δυο τυχαίοι πολίτες που θα δεχόταν να δώσουν συνέντευξη. Για κάποιους από τους πληροφορητές συνέπεσαν περισσότερα από ένα, από τα απαιτούμενα πεδία.

1.β. Παρουσίαση πληροφορητών:

Η σειρά παρουσίασης των πληροφορητών που συγκρότησαν το δείγμα είναι ίδια με την σειρά με την οποία ελήφθησαν οι συνεντεύξεις και παρατίθενται αυτούσιες μετά την απομαγνητοφώνησή τους στο σχετικό παράρτημα καταχωρημένες με χρονολογική σειρά ξεκινώντας απο την παλαιότερη και καταλήγοντας στην πιο πρόσφατη.

1η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Πληροφορήτρια Ε.Π

Γυναίκα, 50 ετών, καθηγήτρια φιλολογίας από οικογένεια προσφυγικής καταγωγής, έγγαμη, μητέρα δύο παιδιών, μόνιμη κάτοικος Ν. Ιωνίας Βόλου, εργάζεται σε γυμνάσιο της περιοχής και στο ειδικό σχολείο στοιχειώδους εκπαίδευσης του ιδρύματος αγωγής ανηλίκων αρρένων Βόλου. Επιλέχθηκε ως πληροφορήτρια διότι καλύπτει με πολλαπλές ιδιότητες τις ζητούμενες κοινωνικές ομάδες (ηλικιακή ομάδα, καταγωγή, μόνιμη κάτοικος Νέας Ιωνίας, εργασία σε άμεση γειτονία) και λόγω της άποψης που διαμορφώνει λόγω επαγγελματικής ιδιότητας (για τον τρόπο που εκλαμβάνουν οι εκπαιδευτικοί το μνημειακό χώρο του κοιμητηρίου και τι απήχηση έχει αυτό στους μαθητές).

2η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Πληροφορήτρια: Φ.Γ.

Γυναίκα, 52 ετών, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, αρχιτέκτονας Μηχανικός και ποιήτρια, μόνιμη κάτοικος Βόλου, έγγαμη με δυο παιδιά επιλέχθηκε στοχευμένα, εξ αιτίας της ενασχόλησης της, σε ερευνητικό και καλλιτεχνικό επίπεδο, με τα ταφικά επιγράμματα και μνήματα, σε κοιμητήρια στην Ελλάδα και εντός αυτού του πλαισίου, αποσπασματικά, ασχολήθηκε με το συγκεκριμένο κοιμητήριο.

3η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Πληροφορητής: Γ.Κ.

Άνδρας, 50 ετών, μόνιμος κάτοικος Βόλου άγαμος, ιστορικός, υπάλληλος του Ιστορικού Κέντρου Τεκμηρίωσης Δήμου Βόλου, επιλέχθηκε ως πληροφορητής λόγω της επαγγελματικής του ιδιότητας και της ενασχόλησης του με την τοπική ιστορία και κατ΄ επέκτασιν με το Μουσείο Πόλης και το κοιμητήριο των Ταξιαρχών.

4η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Πληροφορήτρια: Γ. Ξ.

Γυναίκα, 37 ετών, άγαμη, επιλέχθηκε σαν μέλος της τοπικής κοινωνίας, είναι μόνιμη κάτοικος Ν. Ιωνίας, σε πολύ κοντινή ακτίνα με το χώρο του κοιμητηρίου και αντιπροσωπεύει μαζί με τον Α. Π. το νεότερο ηλικιακό φάσμα της έρευνας.

5η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Πληροφορήτρια: Β.Γ

Γυναίκα, 68 ετών, καθηγήτρια φιλόλογος, συγγραφέας, ερευνήτρια, μόνιμη κάτοικος Βόλου, έγγαμη με παιδιά επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της συστηματικής και μακροχρόνιας ενασχόλησης της με το συγκεκριμένο κοιμητήριο. Έχει συγγράψει το βιβλίο ¨Ιστορίες ζωής και θανάτου στο νεκροταφείο του Βόλου» και βρίσκεται σε διαδικασία έκδοσης δεύτερου βιβλίου με θέμα το κοιμητήριο. Υπήρξε πρωτοπόρος στη συγκεκριμένη έρευνα και η συστηματική, επί χρόνια, καταγραφή, συνέβαλε στην αναγνώριση του ως μνημείο, όχι μόνο από την Πολιτεία, αλλά και στην συνείδηση των συμπολιτών της.

6η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Πληροφορητής: Γ.Π.

Άντρας , 57 ετών, τοπογράφος μηχανικός, διευθυντής στη Διεύθυνση κοιμητηρίων του Δήμου Βόλου, μόνιμος κάτοικος Βόλου, έγγαμος με δυο παιδιά επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της επαγγελματικής εμπλοκής του με το χώρο του κοιμητηρίου Ταξιαρχών σαν Προϊστάμενος της υπηρεσίας κοιμητηρίων Βόλου.

7η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ -Πληροφορήτρια Β.Π.

Γυναίκα, 52 ετών, καθηγήτρια θεολόγος, μόνιμη κάτοικος Ν. Ιωνίας Βόλου, προσφυγικής καταγωγής, έγγαμη και μητέρα, επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της ενασχόλησης της και συμμετοχής της στο διοικητικό συμβούλιο, ενός από τους δραστήριους προσφυγικούς συλλόγους της περιοχής Νέας Ιωνίας, την Πολιτιστική Εστία Μικρασιατών Ν. Ιωνίας. Η ιδιότητα της σαν καθηγήτριας θεολόγου δίνει τη δυνατότητα και μιας άλλης προσέγγισης με χαρακτήρα μεταφυσικό αλλά και της προσέγγισης του αντικειμένου σε σχέση με τη νέα γενιά.

8η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Πληροφορήτρια: Κ.Δ

Γυναίκα, 60 ετών, εκπαιδευτικός με ειδικότητα πολιτικός μηχανικός, καθηγήτρια, θεατρολόγος, μόνιμη κάτοικος Ν. Ιωνίας Βόλου, έγγαμη, επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της ενασχόλησης της με θέματα τοπικής ιστορίας σαν υπεύθυνη σχολικών δραστηριοτήτων στη διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Μαγνησίας.

9η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ -Πληροφορητής : π.Α.

Άνδρας , 65 ετών, εφημέριος στο Ναό του κοιμητηρίου των Ταξιαρχών, μόνιμος κάτοικος Βόλου, έγγαμος επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της ιδιότητας του και της σχέσης του με τον συγκεκριμένο χώρο.

10η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Πληροφορητής: Θ.Μ.

Άνδρας, 26 ετών, μόνιμος κάτοικος Βόλου άγαμος, φοιτητής τελειόφοιτος αρχιτεκτονικής σχολής πανεπιστημίου Θεσσαλίας, είναι ο νεότερος πληροφορητής επιλέχθηκε αφ' ενός λόγω της ηλικίας του για να αντιπροσωπεύσει το νεότερο ηλικιακό φάσμα και αφετέρου γιατί γνώριζε το χώρο, λόγω της συμμετοχής του στο πλαίσιο των σπουδών του, σε εκδήλωση - μάθημα που έλαβε χώρα στο κοιμητήριο.

11η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Πληροφορήτρια : Ο. Π.

Γυναίκα, 45 ετών, αρχαιολόγος ιστορικός τέχνης εργάζεται στην 5η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Θεσσαλίας, μόνιμη κάτοικος Βόλου, έγγαμη, επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της ενασχόλησης της στην Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων με το χώρο, καθώς το κοιμητήριο έχει ανατεθεί στην αρμοδιότητα της.

12η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Πληροφορητής: Θ.Β.

Άνδρας 59 ετών, δημοσιογράφος, ιστορικός ερευνητής, μόνιμος κάτοικος Νέας Ιωνίας, άγαμος, επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της πρωτότυπης ενασχόλησης του, σε ερευνητικό επίπεδο, με μια συγκεκριμένη περίοδο της νεότερης ελληνικής ιστορίας, τον Εμφύλιο πόλεμο στην περιοχή του Βόλου και το συσχετισμό του με συγκεκριμένα σημεία στην πόλη μεταξύ αυτών και το κοιμητήριο των Ταξιαρχών.

2. <u>Κατάρτιση ερωτηματολογίου</u>

Για τις ανάγκες της έρευνας συντάχθηκε ένα βασικό ερωτηματολόγιο οδηγός με δυνατότητα παρέκκλισης κατα περίπτωση, έτσι ώστε να συλλεχθούν πληροφορίες με τις εξής θεματικές ενότητες:

- Τη σχέση του ερωτώμενου με το συγκεκριμένο χώρο στο παρελθόν και με την καταγραφή προσωπικών βιωμάτων και αφηγημάτων σχετικά με το χώρο και την ιστορία του.
- Την καταγραφή των αντιλήψεων τους, ώς προς την σημερινή εικόνα του χώρου.
- Την διερεύνηση της επίγνωσης της πολιτισμικής του αξίας, όπως αν π.χ. γνωρίζουν επιμέρους στοιχεία ιστορικά η καλλιτεχνικά.
- Την άποψη τους, για την μετάβαση στην επόμενη φάση.
- Τυχόν ενδοιασμούς ή φόβους τους, όσον αφορά στην νέα μορφή του χώρου.
- Τα μηνύματα που φέρει ο χώρος για εκείνους και για τις νεότερες γενιές.

3. <u>Σταδιακή προσέγγιση με όσους και όσες τηρούσαν τα κριτήρια του δείγματος</u>

Σε κάποιους πληροφορητές χρειάστηκαν πέραν του ενός, τηλεφωνήματα, για τον ακριβή προσδιορισμό της συνάντησης αυτής που στόχευε στην παραχώρηση της συνέντευξης. Κάποιοι ανέβαλλαν τη συνέντευξη λόγω υποχρεώσεων. Κάποιοι χρειάστηκαν περισσότερο χρόνο και

επεξηγήσεις για να κατανοήσουν πώς. με την παροχή συγκεκριμένων πληροφοριών, θα μπορούσαν να βοηθήσουν μια μελέτη με το συγκεκριμένο θέμα.

4. Η διεξοδική ηχογραφημένη συνέντευξη:

Με την άδεια των πληροφορητών η συνέντευξη ηχογραφήθηκε. Αυτό αποτέλεσε το υλικό τροφοδότησης και μελέτης.

5. Η απομαγνητοφώνηση

Όλες οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν λεπτομερώς και καταγράφησαν σε ένα ξεχωριστό κεφάλαιο του παραρτήματος στο οποίο μπορεί να ανατρέξει κανείς για μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της έρευνας.

6. Η διευθέτηση ζητημάτων χρήσης του αρχείου

Η καταχώρηση στοιχείων και η αξιοποίηση της συνέντευξης στα στα πλαίσια της παρούσας μελέτης έγινε με την σύμφωνη γνώμη και την άδεια των πληροφορητών. Άλλα ζητήματα που απασχόλησαν ήταν ο τρόπος ανάλυσης και οργάνωση των απομαγνητοφωνημένου υλικού, η αξιοποίηση της έρευνας αλλά και η τεκμηρίωση της αξιοπιστίας της. Καταλληλότερη επιλογή θεωρήθηκε να οργανωθούν οι πληροφορίες - δεδομένα, κατά θέματα, σε αντιστοιχία με τη δομή του βασικού ερωτηματολογίου. Κατά τον Thompson (2008), ο τρόπος αυτός επιτρέπει να χρησιμοποιούνται οι αφηγήσεις πολύ πιο εύκολα για τον μελετητή, ώστε να καταλήξει σε ερμηνείες, ομαδοποιώντας τις σε θεματικές ενότητες, αυτούσιες, ή σε αποσπάσματα. Έτσι τα δεδομένα οργανώνονται στις επιμέρους ενότητες, ανάλογες των στόχων που η έρευνα έχει θέσει από την αρχή.

Τέλος το πλήρες αρχείο των συνεντεύξεων αποτέλεσε ξεχωριστό παράρτημα στο οποίο μπορεί να ανατρέξει κανείς αν θέλει να συγκρίνει τα εξαχθέντα συμπεράσματα και να έχει ολοκληρωμένη άποψη των δεδομένων.

2.1.3 ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ - ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η προσπάθεια αποτίμησης των προφορικών συνεντεύξεων μέσα από την παρουσίαση επιλεγμένων στοιχείων αποσκοπεί στην όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένης **προσέγγισης ενός ερμηνευτικού σχεδιασμού**. Σύμφωνα με τον Thomson (2008), «τρεις είναι οι απόψεις σύμφωνα με τις οποίες πρέπει να αποτιμώνται οι συνεντεύξεις: ως κείμενα, ως μορφές περιεχομένου, αλλά και ως τεκμήρια». Ο ίδιος υποστηρίζει ότι, οι προφορικές πηγές μπορεί πράγματι να μεταφέρουν «αξιόπιστες» πληροφορίες, αλλά το να τις αντιμετωπίζουμε «*απλά σαν ένα ακόμα έγγραφο είναι σαν να αγνοούμε την ιδιαίτερη αξία που έχουν σαν μια υποκειμενική προφορική μαρτυρία*». Με την επίγνωση των πλεονεκτημάτων αλλά και των μειονεκτημάτων που έχει η προφορική μορφή μιας καταγραφής (όπως αναφέρει, η ακρόαση είναι πιο χρονοβόρα από την ανάγνωση και η ηχογράφηση πιο αξιόπιστη), επιχειρείται παρακάτω η επεξεργασία των τεκμηρίων που συλλέχθησαν.

Επειδή βασικός σκοπός της έρευνας είναι η ανάλυση, η οργάνωση του κειμένου δεν μπορεί να καθορίζεται από τη μορφή της αφήγησης που έχουν οι μαρτυρίες αλλά από την εσωτερική λογική

της επιχειρηματολογίας. Η μέθοδος αυτή απαιτεί σύντομα παραθέματα με στόχο την διασταύρωση στοιχείων από τη μια συνέντευξη στην άλλη, καθώς και με τεκμήρια από άλλα είδη πηγών.

Προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί το ποσοστό απωλειών που τυχόν προκύπτει από αυτόν τον τύπο παρουσίασης η έρευνα παρατίθεται με δυο βασικές μορφές που δεν είναι τόσο αλληλοαποκλειόμενες εναλλακτικές λύσεις, όσο συμπληρωματικές, τακτική δόκιμη, αν όχι απαραίτητη για την επεξεργασία της (Thomson, 2008).

Έτσι, εκτός από το σχολιασμό μικρών αποσπασμάτων των συνεντεύξεων, ακολουθεί Παράρτημα με το συνολικό υλικό της έρευνας.

2.1.3.Α. Η ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕ ΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ

Στην ενότητα αυτή διερευνώνται η εξοικείωση και τα συναισθήματα της τοπικής κοινωνίας για το συγκεκριμένο χώρο. Η έρευνα έδειξε ότι, όπως ήταν αναμενόμενο, για τους κατοίκους της πόλης του Βόλου, που έχουν βιώσει το κοιμητήριο των Ταξιαρχών εν λειτουργία, αυτό παραμένει μια σημαντική αναφορά, καθώς, όλοι σχεδόν, έχουν ενταφιάσει εκεί δικούς τους ανθρώπους, έχει επομένως σχηματίσει ένα ισχυρό τοπόσημο, που ανασύρει μνήμες και προκαλεί έντονα συναισθήματα.

¨Κ.Δ.: Εμείς είμαστε κάτοικοι Βόλου και όλοι οι κάτοικοι του Βόλου έχουνε σχέση με αυτό το κοιμητήριο, εκεί κοιμάται και ο πατέρας μου …"

¨Γ.Κ.: Είναι θαμμένοι εκεί ο παππούς μου και ο πατέρας μου με τους οποίους ζούσαμε μαζί στο ίδιο σπίτι".

Είναι εκεί όπου, για την πληροφορήτρια Β.Π., η υποβλητική ατμόσφαιρα και το δέος συνυπάρχουν με το αίσθημα οικειότητας.

Β.Π: " Έχω πάρα πολλά βιώματα, διότι και οι δυο οι παππούδες μου ενταφιάστηκαν σ' αυτό, … τη γιαγιά μου που την υπεραγαπούσα την θάψανε σε αυτό το κοιμητήριο και ήτανε πολύ συχνή η επίσκεψή μου σε αυτό. Δεν είχα ως παιδί ποτέ φόβο για το κοιμητήριο και αυτό που θυμάμαι, μου άρεζε από παιδί, όλο αυτό τα δέντρα τα ψηλά, τα κυπαρίσσια, η ησυχία που είχε μέσα, τα γλυπτά τα οποία βλέπαμε και, θέλω να πω μία φορά έφυγα από το σχολείο ως μαθήτρια, αυτό που λέμε το σκασιαρχείο και πήγα στο κοιμητήριο, γιατί ήτανε βέβαια κοντά στο σχολείο, αλλά ήτανε και η γιαγιά μου εκεί οπότε ήθελα να πάω στο χώρο αυτό".

Κυρίως για τους κατοίκους της Ν. Ιωνίας, όπως και για την προαναφερθείσα Β.Π., η εξοικείωση με το χώρο του κοιμητηρίου θεωρείται δεδομένη, καθώς ενισχύεται από την άμεση γειτονία, όπως αναφέρει και η πληροφορήτρια Γ.Ξ., μόνιμη κάτοικος Ν. Ιωνίας σε κοντινή ακτίνα με το κοιμητήριο:

Γ.Ξ.: "Μένω εδώ και 37 χρόνια, όσο είναι και η ηλικία μου, ένα τετράγωνο πάνω από το νεκροταφείο, το έχω δηλαδή ζήσει και τις μέρες και τα χρόνια σε λειτουργία του, θυμάμαι πάντα πολύ κόσμο μπροστά στην πύλη με τα παλιά τα ανθοπωλεία, πηγαίνοντας σχολείο να βλέπω κηδείες τα διάφορα, όλα αυτά. Ποτέ δε μας τρόμαξε, όσον αφορά το θέμα του, τους νεκρούς κι ολ' αυτά, κανένα θέμα…"

Η σχέση των κατοίκων προσφυγικής καταγωγής με το κοιμητήριο ενισχύεται απο τα ήθη εκείνα που ακολουθούνται με ευλάβεια και ενισχύουν τους στενούς δεσμούς της κοινότητας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η λιτανεία της Μεγάλης Παρασκευής, τελετή στην οποία αναφέρθηκαν δυο από τους πληροφορητές, κάτοικοι Νέας Ιωνίας και προσφυγικής καταγωγής και οι δυο, η Ε.Π. και ο Α.Β.:

Ε.Π.: "Ναι, κατ' αρχήν εγώ μεγάλωσα στη Ν. Ιωνία. Από οικογένεια με καταγωγή από τη Μ. Ασία, από το Αϊβαλί, μεγάλωσα μέσα σε μία γειτονιά που ήταν αποκλειστικά γειτονιά ανθρώπων που ήρθαν από τα παράλια της Μ. Ασίας, όπου οι χαρές και οι λύπες και η συμμετοχή σε ότι συνέβαινε σε κάθε οικογένεια ήταν πάρα πολύ έντονη. Άρα λοιπόν έτσι οι γάμοι, οι απώλειες βιώνονταν, έτσι, συλλογικά, από όλους. …. Όμως αυτό που θυμάμαι πάρα πολύ έντονα είναι ότι πηγαίναμε πάρα πολλές φορές τη Μ. Παρασκευή. Οι Μικρασιάτες θεωρούσαν ότι, η γειτονιά μου τουλάχιστον, θεωρούσαν ότι εκεί είναι η ουσία της Μ. Παρασκευής, γίνονταν μια πολύ συγκινητική περιφορά του Επιταφίου ανάμεσα στα μνήματα, με τις γυναίκες πάντα έτσι μαυροφορούσες, να

θρηνούν και να θυμούνται πάντα την απώλειά τους και μείς έτσι πάντα, μικρότερα παιδιά, πίσω από τον Επιτάφιο, μας φαινόταν λιγάκι περισσότερο σαν τελετή και λιγότερο σαν συμμετοχή σε βιώματα."

Α.Β.: "Όπως έχει όλος ο κόσμος δηλαδή, κάποιους δικούς του ανθρώπους, παππούδες …., αλλά στο παλιό, το θυμάμαι από τη γιαγιά μου ας πούμε, και το δεύτερο έχει να κάνει με θρησκευτικούς λόγους που είναι... εκεί γινόταν πάντα την Μεγάλη Παρασκευή κάποια εκδήλωση πιο... και με πήγαινε η γιαγιά μου πάντα εκεί τη δεκαετία του '60 και τη θυμάμαι δηλαδή, και είχε κάποια μνημεία παλιά, μου τα είχε δείξει από τότες".

Η συναισθηματική φόρτιση που συνοδεύει την ανάμνηση του κοιμητηρίου είναι η αναμενόμενη αίσθηση της γαλήνης και ηρεμίας, αποφορτισμένη πια από την οδύνη, χάρη στην απόσταση που προσφέρει ο χρόνος. Ακόμα και σήμερα που δεν γίνονται ταφές, ο κοιμητηριακός χώρος των Ταξιαρχών προσελκύει επισκέπτες για την τελετουργική διαδικασία, την αφιερωμένη στη μνήμη ανθρώπων αγαπημένων, αλλά και για την στοχαστική αναπόληση.

Ε.Π: Σίγουρα πάντα όταν μπαίνεις μέσα υπάρχει το προσωπικό στοιχείο, η οδύνη ότι εκεί βρίσκεται ένας άνθρωπος, όπως στη δική μου περίπτωση δεν έπρεπε να βρίσκεται, …..από κει κι έπειτα αποχαιρέτησα σ' αυτό το σημείο το χώρο, γείτονες συγγενείς και λοιπά. Πάντα περιδιαβαίνω και θυμάμαι …

Β.Γ.: Ανακούφισης, γαλήνης ηρεμίας, νιώθω πως, επειδή έχω πάει πολλές φορές, ο άλλος αν το ακούσει θα πει: είναι παλαβή η γυναίκα αυτή, όμως εγώ νιώθω ηρεμία νομίζω πως είναι ο χώρος μου νομίζω πως τους ξέρω, μπαίνοντας μέσα, … κοιτάω δεξιά και αριστερά και χωρίς να κοιτάξω λέω, α, αυτό το μνημείο είναι εδώ, αυτό το μνημείο είναι εδώ..."

Για την πληροφορήτρια Φ.Γ. που δεν την συνδέουν προσωπικοί δεσμοί με το κοιμητήριο, η επαφή είναι προσανατολισμένη σε άλλο επίπεδο: κινείται σε πεδίο πολιτισμικό, δεν σχετίζεται με προσωπικές απώλειες και επομένως η σχέση της, ειναι ανώδυνη αλλά εξίσου στοχαστική.

Φ.Γ.: Εκείνη τη μέρα που πήγαμε, θυμάμαι πολύ καλά ότι είχε μια πολύ ωραία ατμόσφαιρα, πολύ ωραίο φως, και μου άρεσε πολύ και η φύτευση και τα κυπαρίσσια, μου άρεσε η κεντρική αλέα, δηλαδή νομίζω δημιούργησε σε όλη την ομάδα, και στους φοιτητές που ήρθαν, μια αίσθηση γαλήνης, εντάξει είναι κοινότυπο να το πεις αυτό για ένα νεκροταφείο, αλλά το είχε αυτό, μαζί με μια χαρούμενη ατμόσφαιρα, όχι κάτι δηλαδή...ίσως ήταν και η εποχή, ήταν άνοιξη, είχε μια ευχάριστη αίσθηση, θα ξαναπήγαινα για βόλτα, αυτό...

Η ίδια συμπληρώνει πιο κάτω:

"...σας είπα ότι η αίσθηση μου από το νεκροταφείο όταν το επισκέφθηκα, σε αυτήν συμμετείχε πάρα πολύ το πράσινο, επίσης είχα αυτή την αίσθηση μιας ατμόσφαιρας ευχάριστης και πολύ ωραίας για βόλτα, για περισυλλογή, για κουβέντα, έτσι ένας ήσυχος χώρος, αλλά και συνάντησης θα μπορούσε να είναι...."

Το ίδιο δηλώνει και η πληροφορήτρια Ο.Π. που προσεγγίζει το χώρο με την ιδιότητα της αρχαιολόγου:

Ο.Π.: "Οι αρχαιολόγοι γενικά έχουν μία ευκολία να αποστασιοποιούνται από το αντικείμενο αυτό, δηλαδή παρόλο που το κοιμητήριο γενικά ως χώρος, προφανώς και θλίψη φέρνει, όλοι έχουν βιώματα σχετικά, είναι αξιοσημείωτο, όταν ένας αρχαιολόγος μπαίνει σε έναν τέτοιο χώρο, τον αντιμετωπίζει σαν ένα αντικείμενο μελέτης και όχι ένα...μπορεί και αποσυνδέεται"

Παράλληλα όμως έχει ξεκινήσει αβίαστα η διαδικασία εκείνη που το εντάσσει στη συνείδηση των ανθρώπων στο πεδίο της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η πληροφορήτρια Ε.Π αναφέρεται στα γυμνασιακά της χρόνια, τη δεκαετία του 80, για τα πρώτα αντίστοιχα γνωστικά ερεθίσματα:

Ε.Π: "...εκεί πλέον άρχισα να καταλαβαίνω ότι το κοιμητήριο, δεν είναι χώρος απλά μιας τελετής, αλλά είναι πολλά πράγματα. Στην αρχή πολύ δειλά, στους πολύ γειτονικούς, έτσι, τάφους και λίγο αργότερα κατάλαβα κι εγώ, αυτό που είχα ακούσει και από άλλους, ότι το κοιμητήριο είναι ένας χώρος στον οποίον υπάρχουν πολλά πράγματα να δεις και πολλά πράγματα να ανακαλύψεις...αλλά τότε είχαμε αρχίσει να κάνουμε κάτι κουβέντες, ότι το κοιμητήριο είναι και κάτι άλλο, ότι μπορεί να είναι ο χώρος που σου θυμίζει, ότι μπορεί να το συνδέεις με πολλά. Το ίδιο περίπου ένιωσα όταν είχα πάει κάποια στιγμή με την οικογένεια μου στο Α΄ Κοιμητήριο της Αθήνας όπου και εκεί σου έρχονται και άλλα πράγματα, αρχίζεις και το βλέπεις και εικαστικά, αρχίζεις και το βλέπεις και ιστορικά, πολιτιστικά ... "

"... Οτι λέμε καμιά φορά και για τους αρχαιολογικούς χώρους, δεν αρκεί να τον έχεις ανοικτό, πρέπει να έχεις προετοιμάσει το χώρο αυτό ώστε να δώσει κάτι στον επισκέπτη, και ο καθένας μετά θα πάρει αυτό που μπορεί, ανάλογα με τις εμπειρίες του, το γνωστικό του υπόβαθρο και άλλα πράγματα ...τις ευαισθησίες του... "

Και ο Γ.Κ. λόγω της ιδιότητας του απόδωσε άλλη οπτική διάσταση, πιο διευρυμένη, στις επισκέψεις του:

Γ.Κ.: *"Ήμουν εξοικειωμένος, δεν είχα την αίσθηση ότι μπαίνω σε ένα χώρο νεκρών, με γοήτευε όμως και τα μνημεία και η μνημόνευση των ονομάτων, τα οποία λόγω της ειδικότητας μου τα συνέδεα και με την τοπική ιστορία, προπάντων οι τάφοι παλιών δημάρχων ή ανθρώπων που ήξερα τη δράση τους ... "*

Η μεταβατική περίοδος αποφορτίζει το χώρο από την αρχική του βαρύτητα, όμως ο ταφικός χαρακτήρας παραμένει αποτυπωμένος στις μνήμες των ανθρώπων και αυτό εντοπίζεται από την πληροφορήτρια Β.Π., καθώς ρέει ο λόγος της στη διάρκεια της συνέντευξης και περιγράφοντας, συνθέτει τις σκόρπιες εικόνες και αναπτύσσει τον προβληματισμό που την απασχολεί:

Β.Π: "Κοιτάχτε, δεν ξέρω, αυτό τώρα είναι λίγο περίεργο δηλαδή, το σκέφτηκα κιόλας, να περπατάμε και να έχει παγκάκια και να έχει πράσινο στα σημεία που είχαν θαφτεί άνθρωποι από κάτω...μου δημιουργούσε έτσι ένα θέμα δεν το έχω ξεπεράσει ακριβώς...ή να σκέφτομαι ότι αυτά τα χώματα θα τα βγάλουν και θα βάλουν καινούργια χώματα;"

Η ίδια (Β.Π.) συμπληρώνει πιο κάτω:

"... Δεν πηγαίναν όλα τα παιδιά, οι αδερφές μου ας πούμε δεν πηγαίνανε, αλλά εμένα κάτι με τραβούσε πάντα, δηλαδή αυτή η ηρεμία και αυτή η τέχνη, η μυρωδιά από το κυπαρίσσι... και εκείνο το κουκουκου από τα πουλιά, αυτό με φόβιζε, αυτές οι δεκοχτούρες που ήταν εκεί πέρα, αυτό με φόβιζε και βέβαια δεν μπορούσα βράδυ ποτέ να επισκεφθώ το...δεν ξέρω...τώρα άμα γίνει πάρκο ποτέ όμως με... τέτοια...πιστεύω ότι θα πηγαίνω"

Το ίδιο αίσθημα, του υπερισχύοντος ταφικού χαρακτήρα, διατυπώνεται και από την πληροφορήτρια Ο.Π., με σαφήνεια, όταν εκθέτει τους δισταγμούς της, απαντώντας αν θα έβλεπε θετικά την οργάνωση περιοδικών εκδηλώσεων στο χώρο:

"...Εγώ θα είχα κάποιες ενστάσεις γι' αυτό το πράγμα, θα είχα κάποιες ενστάσεις γιατί ανεξάρτητα από το αν χρησιμοποιείται πλέον ο χώρος για καινούργιες ταφές, υπάρχουν ακόμα παλιές ταφές, υπάρχουν άνθρωποι που επισκέπτονται τους νεκρούς τους, που φροντίζουν τους νεκρούς τους, δεν ξέρω πόσο το να γίνει αυτός ο χώρος μιά έτσι, είναι δημόσιος χώρος αλλά είναι ονοματισμένος δημόσιος χώρος..."

2.1.3.Β. ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ

Στην ενότητα αυτή διερευνώνται οι αναφορές των πληροφορητών στα επιτύμβια μνημεία καθώς και οι αναμνήσεις περιστατικών και σχετικών προφορικών ιστοριών που σχετίζονται με το κοιμητήριο.

Β.1 Τα μνημεία

Εμβληματικότερο όλων των επιτύμβιων μνημείων φαίνεται να είναι αυτό, της οικογένειας Κοντού, στο οποίο αναφέρθηκαν όλοι οι πληροφορητές ως το πλέον αναγνωρίσιμο, για λόγους που οι πιο καταρτισμένοι από τους πληροφορητές προσδιόρισαν εύστοχα:

Ο.Π.: *"Αυτό επειδή είναι και μοναδικό και τόσο έτσι απόκοσμο, μέχρι και τρομακτικό, αυτό είναι που ...οι υπόλοιποι ας πούμε, προφανώς υπάρχει μια έτσι αξιόλογη συλλογή γλυπτών, η οποία όμως βαδίζει στα πιο συγκεκριμένα... ακολουθεί ας πούμε πρότυπα τα οποία, εντάξει, είναι γνωστά. Αυτό είναι κάτι το ιδιαίτερο και είναι και αυτό που το κάνει και ενδιαφέρον, και αυτό που σου δημιουργεί και περισσότερα συναισθήματα".*

Και η πληροφορήτρια Ε.Π. σε αυτό αναφέρεται, προσδιορίζοντας ακριβώς τη σχέση και την παραδοξολογία, (η οικεία εικόνα της οικογενειακής εστίας, που απεικονίζεται στο μνημείο, δεν συσχετίζεται άμεσα με το θάνατο) και ταυτόχρονα αναφέρεται και σε όλα τα επιτύμβια μνημεία που αναφέρονται σε νέους ανθρώπους που έτυχαν πρόωρο θάνατο.

Ε.Π.: Η αλήθεια είναι ότι με έχει συγκινήσει εκείνο το γλυπτό που αποτυπώνει την τραπεζαρία, τις καρέκλες, θυμάμαι, αν τώρα το ανασύρω καλά στη μνήμη μου, μου είχε κάνει εντύπωση η λεπτομέρεια με τις πετσέτες, εκείνο που... μια εικόνα που την είχα ταυτίσει με σπίτι με σπιτικό, με τραπεζαρία με φαγητό και λοιπά, ξαφνικά το βρίσκεις σε ένα κοιμητήριο, αυτό με είχε ξαφνιάσει και νομίζω ότι... αν μου πείτε για ένα πράγμα που μου έρχεται πρώτο πρώτο στο μυαλό, σίγουρα και κάποια αγάλματα νέων ανθρώπων, αλλά εκείνο... επειδή ποτέ δεν είχα συνδέσει αυτή την εικόνα του τραπεζιού με ένα κοιμητήριο...

Ο αστικός μύθος, που συνοδεύει το επιτύμβιο μνημείο, συμβαδίζει με το ρομαντικό του πνεύμα. Μέσα από την καλλιτεχνική έκφραση η φαντασία μπλέκει με τη πραγματικότητα και όπως αναλυτικά περιέγραψε η πληροφορήτρια Β.Γ.

"...Να πω λίγο για το σαμιαμίδι: ήταν η οικογένεια Κοντού η οποία ήταν πάρα πολύ πλούσια, και είχε τρία παιδιά, τα οποία παιδιά όμως ήτανε φυματικά και εκείνα τα χρόνια οι πλούσιες οικογένειες δεν ήταν δυνατόν να πούνε ότι... ήταν φυματικά τα παιδιά και τα είχε πάει στην Ελβετία. Η πραγματικότητα...αυτό το λέγανε, ότι ήταν το σαμιαμίδι, για να καλύψουν την επιφάνεια της ασθένειας, μάλλον την αιτία θανάτου των παιδιών. Εγώ όμως βρήκα την αλήθεια στο ληξιαρχείο, γιατί το ένα από τα παιδιά, λέει ότι ήτανε φυματικό, επίσης επάνω στο τραπέζι που έχουνε, το τραπέζι με τις καρέκλες, που ... τώρα δεν φαίνεται βέβαια, υπήρχε ο χάρτης της Ελβετίας, στην Ελβετία πήγαιναν όλοι οι φυματικοί, κατάλαβες; …Ναι έχει ανάγλυφο, τώρα δε φαίνεται πρέπει να καθαριστεί, υπάρχει ανάγλυφος ο χάρτης της Ελβετίας, οπότε ήτανε κι αυτό μια απόδειξη".

Το μαυσωλείο του Λεύκοβιτς είναι άλλο ένα μνημείο που φαίνεται να έχει καταγραφεί στη μνήμη των πληροφορητών και έχει αφήσει το ίχνος του στη συλλογική μνήμη. Αναφέρεται απο τρεις πληροφορητές και ανασύρεται εύκολα στη μνήμη τους, λόγω της αρχιτεκτονικής του

ιδιαιτερότητας με το βατό δώμα που περιλαμβάνει, όσο και της φήμης για την ιδιόρρυθμη προσωπικότητα του κατόχου του.

Ο εφημέριος π.Α. αποδίδει και φιλοσοφικές προεκτάσεις στις ιδιαίτερες συνήθειες αυτού του ανθρώπου, που, όσο ήταν ακόμα εν ζωή, σύχναζε στο μνήμα που είχε κατασκευάσει και προόριζε για οικογενειακό τάφο:

"καθώς μπαίνουμε μέσα στο κοιμητήριο αριστερά, είναι ένα, σαν μπαλκόνι φαίνεται, αυτός ήταν ένας γιατρός Ρώσος, για να δείξει λοιπόν τη ματαιότητα αυτού του κόσμου, αυτός ο γιατρός, ο Ρώσος, κάθε Πάσχα έψηνε μισό αρνί ή ολόκληρο, πάντως έψηνε πάνω, όλοι ψήνανε στους δρόμους και τις αυλές και τραγουδούσαν και χόρευαν, αυτός έψηνε, αλλά πάνω στο μνήμα, αυτό το οικογενειακό που έκανε, με το σκεπτικό ότι, ναι μεν, ήρθα εδώ στο κοιμητήριο και τρώγω και πίνω, αλλά γύρω μου όμως είναι οι νεκροί, διότι και γω, κάποια στιγμή, θα μπω εδώ μέσα. Να λοιπόν ένα δίδαγμα, θα πρέπει αυτός που θα το πει στα παιδιά, να το πει με τέτοιο τρόπο, ώστε να πεισθούν τα παιδιά, δε θα ζήσουν διακόσια χρόνια".

Στο ίδιο μνημείο αναφέρθηκε και η πληροφορήτρια Β.Γ.

Β.Γ.: "Αυτό είναι το μνημείο ενός οδοντιάτρου του Λεύκοβιτς ... από τα μαυσωλεία, λοιπόν ο οποίος το είχε κάνει, ενώ ζούσε και λέγεται ότι εδώ ανέβαινε πάνω στο ταρατσάκι, πραγματικά υπήρχε αν δεις στην πόρτα, υπάρχει ακόμα το τραπεζάκι με το φλιτζανάκι και το αυτό και ερχότανε κάθε απόγευμα, όταν μπορούσε, γιατί ήταν οδοντίατρος, αλλά μετά βέβαια, όταν δεν ασκούσε το επάγγελμα, και έπινε τον καφέ του αν ήτανε χειμώνας έμπαινε μέσα, αν ήταν καλοκαίρι, επειδή είχε κληματαριά, μέχρι και πριν από μερικά χρόνια, ζούσε η κληματαριά που ήταν γύρω γύρω, ήταν ένας πολύ ωραίος χώρος και το θυμούνται και οι παλιοί, που ανέβαινε εδώ στο ταρατσάκι και έπινε τον καφέ... ".

Αυτή η παράδοξη ιστορία φαίνεται να είναι αυτό, που υπερισχύει όλων των υπολοίπων στοιχείων και έχει περάσει πλέον στη σφαίρα του αστικού μύθου, απο την αναφορά σε αυτή της πληροφορήτριας Β.Π.:

Β.Π: Είδα έναν τάφο που μας είπαν εκεί ότι τον είχε αγοράσει κάποιος, τον έφτιαξε και πήγαινε εκεί και καθότανε, είχε βάλει μπαλκονάκι και είχε τραπέζι και καρέκλα και πήγαινε εκεί και καθότανε αλλά δε θυμάμαι ποιος ήταν αυτός .... αυτό μου έκανε πολύ εντύπωση".

Ο πληροφορητής Γ.Κ. σχολιάζει κάτι που του κίνησε το ενδιαφέρον για προσωπικούς λόγους, ίσως γιατι η προσωπικότητα του εκλιπόντος βρίσκεται στο πεδίο των ενδιαφερόντων του, αυτό είναι το ανάγλυφο του μουσικού οργάνου (μπουζουκιού), σε συγκεκριμένο μνήμα:

Γ.Κ.:" ...Με εντυπωσίασε πρόσφατα του μπουζουξή, μου διαφεύγει αυτή τη στιγμή το όνομα, γνωστός λαϊκός συνθέτης, ήταν το μπουζούκι στις ταινίες του Ξανθόπουλου, που έχει γλυπτό μπουζούκι ο τάφος του. Καραμπεσίνης...νομίζω Καραμπεσίνης. "

Αποσπασματικές αναφορές γίνονται και για άλλα μνημεία (ο Γ.Κ. αναφέρει τις προτομές Καρτάλη και Τσοποτού), ή και για δημιουργούς (η Β.Π. αναφέρει τον Χαλεπά και τον Φιλιππότη).

Με εξαίρεση την Β.Γ. που εξιστόρησε με λεπτομέρειες την ιστορική διαδρομή των κοιμητηρίων του Βόλου, για να καταλήξει στο συγκεκριμένο, όλοι σχεδόν οι πληροφορητές με γενικολογίες αναφέρονται αόριστα στην ιστορία του χώρου, έχουν δηλαδή διαμορφώσει ένα γενικό πλαίσιο, χωρίς λεπτομέρειες. Η γενική εικόνα των πληροφοριών είναι ασύνδετη και επικεντρώνεται μάλλον εκεί που ο κάθε πληροφορητής έχει προσανατολισμένο το ενδιαφέρον του.

Για τον Α.Β. που κάνει συγκεκριμένη έρευνα, με λεπτομέρεια καλύπτεται ο τομέας που αφορά στο αντικείμενο του, τον συσχετισμό με την περίοδο του Β' Παγκοσμίου πολέμου και τον ελληνικό Εμφύλιο πόλεμο, και για την Φ.Γ. που η επίσκεψη ήταν προσανατολισμένη σε συγκεκριμένο

αντικείμενο, τα ταφικά επιγράμματα, είναι και αυτό που θυμάται καλύτερα και μπορεί να αναφερθεί μετά από καιρό.

Β.2. Άνθρωποι και γεγονότα

Το προσωπικό στοιχείο, σε συνδυασμό με μια φιλοσοφική διάθεση, υπεισέρχεται σε ιστορίες που κάποιοι πληροφορητές επέλεξαν να αφηγηθούν και που εμπλέκουν τις διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων. Τις ιστορίες που αφηγήθηκε ο Γ.Κ. χαρακτηρίζει ένα σκωπτικό, πικρό χιούμορ:

Γ.Κ. *"..ο παλιός τσιπουράς του Βόλου, ο Φώτης ο Παπαδής, σε μια συνέντευξη που του είχαμε πάρει με θέμα τα τσιπουράδικα, έλεγε ότι ξυπνούσε από το πρωί, πόσο κουραστικό ήταν για να ετοιμάσει τα πάντα, για να είναι ανοικτό στις 11 το τσιπουράδικο για τους πρώτους πελάτες και πως έπινε σερί ως τις 5 το απόγευμα, όπως ήταν αυτή η δουλειά παρουσίασε προβλήματα υγείας, ε, πήγε στο γιατρό, του τα εξήγησε, του ΄πε λέει να ξεκουραστεί: δε μπορώ γιατρέ, δεν έχω κανέναν άλλο ποιος θα δουλέψει στο μαγαζί, ποιος θα βγάλει λεφτά, και τον βάζει στο αυτοκίνητο τον πάει στο νεκροταφείο, τον βάζει μέσα, κοίτα λέει, όλοι αυτοί, απαραίτητοι ήταν και αναντικατάστατοι.. και έτσι λέει, το έκλεισα και έβαλα ωράριο. Και η δεύτερη είναι πολιτική κάπως και δείχνει μάλιστα και τον κορεσμό του παλιού νεκροταφείου, στην κηδεία του πατέρα μου που ήταν μάλιστα από τις τελευταίες ταφές, Ιούλιο του 2000, που είναι κωμικοτραγικό τώρα, με την απόσταση του χρόνου, ήταν μεγάλο πρόβλημα ο τάφος, δεν υπήρχε τάφος και σχετικά προσβάσιμος για τη μητέρα μου, να επισκέπτεται μετά τον τάφο και τα λοιπά και τα λοιπά και θυμάμαι είχα φτάσει σε ρουσφέτι, που ποτέ η οικογένεια μου εμένα, για να βρούμε τάφο, χωρίς αποτέλεσμα, η μάνα μου ήταν πιο πολύ στεναχωρημένη για τον τάφο, παρά από την απώλεια, πήγα εγώ το απόγευμα, περαστικά από εκεί, ήμουν δεν ήμουν τότε τριάντα χρονών, ήμουν δεν ήμουν ένα χρόνο στο Δήμο Βόλου, βρήκα εκεί τους εργάτες, τους είπα: παιδιά είμαι συνάδελφος από τον Δήμο και αμέσως βρήκαμε έναν τάφο βολικό και ο πολύ κοντά στην εκκλησία και χάρηκα, γιατί ήταν η πρώτη φορά, που ήμουν εγώ η γνωριμία και δεν ήταν κανένας άλλος"*

Άλλοτε αυτές αναδύονται μέσα από τραυματικά βιώματα της πρόσφατης χρονικής περιόδου, από τις διαφωνίες μεταξύ των εμπλεκομένων μετά την απόφαση για διακοπή της λειτουργίας του, περιγράφει όπως τα έζησε ο πληροφορητής π.Α.:

π.Α.*:" Εκείνο που συνέβη το 2001, ο Δήμος τότε της Νέας Ιωνίας με τον Δήμο Βόλου είχαν από κοινού αποφασίσει, όταν γίνει το νέο κοιμητήριο στη θέση Κούκος να συνεχίσουν οι ταφές εδώ στα οικογενειακά μνήματα, διότι τα οικογενειακά μνήματα είναι ιδιοκτησία των ανθρώπων και δικαιούνται να τα κάνουν χρήση. Συμφώνησαν λοιπόν από κοινού και πήραν την απόφαση, υπέγραψαν τη συμφωνία μεταξύ τους και όταν προέκυψε μια κηδεία σε οικογενειακό μνήμα μετά από ένα μήνα, δυο μήνες, κάτοικοι της Νέας Ιωνίας, ίσως παρασυρμένοι από κάποιους μέσα από το Δημαρχείο, στάθηκαν στην είσοδο της πόρτας και εμπόδισαν την εκφορά να εισέλθει μέσα στο κοιμητήριο. Οι οικείοι επέμεναν για να μπουν μέσα στο κοιμητήριο για να κάνουν την ταφή στο οικογενειακό μνήμα, αυτοί λοιπόν δεν έφτανε μόνο που τους εμπόδιζαν αλλά τους απειλούσαν ότι αν θα εισέλθουν μέσα θα ρίξουν την...ήταν η μητέρα, μητέρα ήταν η κεκοιμημένη, θα την ρίξουν κάτω. Και δεν έφτανε μόνο αυτό στη συνέχεια κλωτσούσαν το αυτοκίνητο, το σπρώχνανε και δημιουργούσαν επεισόδια, με χέρια και με πόδια και με εκφράσεις άπρεπες, εξύβρισαν τους οικείους και δήλωσαν ότι αν δε φύγει τώρα το αυτοκίνητο, η νεκροφόρα δηλαδή, θα τους κάνουν κακό. Αυτή λοιπόν η εικόνα, βέβαια, εδώ τώρα έπρεπε να 'ρθει ο εισαγγελεύς, δεν ήρθε, η αστυνομία ήρθε δεν μπόρεσε να κάνει τίποτε, η νεκροφόρα έφυγε με τους οικείους, πήγε απάνω στο νέο κοιμητήριο, έμεινε αυτή η εικόνα η απρεπέστατη η βλάσφημη εικόνα από Έλληνες*

χριστιανούς οι οποίοι δεν σεβάστηκαν τον νεκρό. Ζώντας λοιπόν στο εξωτερικό που εκεί αποδίδουν κάθε τιμή και σεβασμό σε νεκρό, όποτε να' ναι, όποιος και να' ναι, δυστυχώς εδώ, μου έμεινε αυτή η κακή εικόνα και δεν μπορώ να την ξεχάσω.."

Τραυματικά βιώματα που μεταφέρθηκαν στον πληροφορητή σαν προφορική ιστορία στα πλαίσια της έρευνας του, αποτέλεσαν την αφήγηση του Α.Β.:

Α.Β.: "..Θα σας πω μια ιστορία .... και αφορά τον πρώτο τάφο, αυτόν της υπόθεσης του '48 που είπαμε στην αρχή, είναι μαρτυρία από τον αδελφό ενός από τους εκτελεσθέντες, αυτός ο εκτελεσθείς, ήτανε τότε εικοσιένα ετών, όταν έγινε η εκτέλεση στο Καζανάκι, τους πήρε ένα παλαιό αυτοκίνητο της Δημαρχίας σκουπιδιάρικο, όλα τα πτώματα τα πετάξαν πάνω στην καρότσα το αυτοκίνητο πήγε μέχρι τον τοίχο απέξω από το νεκροταφείο και επειδή ο τάφος αυτός βρίσκεται δίπλα σχεδόν στον τοίχο από το κοιμητήριο, μετά από το φορτηγό, τα πετάγανε σα σακιά ας πούμε μέσα στο χώρο του κοιμητηρίου και κάποιοι τα πετάγανε όλα αυτά μαζί, μέσα στη γούρνα που είχε ανοιχτεί. Ο ένας πάνω στον άλλον, μετά το οπλοπολυβόλο που τους είχε θερίσει είχε διαλύσει, χέρια, πόδια ...."

Β.3. Ανάγνωση του χώρου

Γενική παραδοχή από τους περισσότερους πληροφορητές είναι ότι ο χώρος σήμερα δεν είναι ιδιαίτερα ευανάγνωστος, χαρακτηριστικά η Κ.Δ. αναφέρει:

*Κ.Δ.:" Όχι, όχι, δεν είναι (*ευδιάκριτα τα επιμέρους στοιχεία του χώρου*). Πρέπει κανείς να σας πεί εκεί είναι το Βρετανικό, εκεί είναι το Στρατιωτικό. ... Εγώ νομίζω πως οτιδήποτε αφορά την ιστορία της πόλης έχει βαρύτητα, από οποιαδήποτε άποψη. Γιατί οι πόλεις υπάρχουν επειδή υπάρχουν οι ιστορίες τους και οι άνθρωποι υπάρχουν επειδή θυμούνται. Όταν σβήσεις τη μνήμη σβήνεται και η ιστορία".*

Όλοι όμως πιστεύουν οτι είναι σημαντικά στοιχεία που προσθέτουν στην ιστορική αφήγηση:

Ε.Π.: "*Αν θα ήταν σκόπιμο θα ήταν και σαφώς, θα ήταν σκόπιμο, σαφώς στον οποιονδήποτε όπως εγώ, που δεν έχω κάποιο ιδιαίτερο...φαίνονται όλα ένα ενιαίο πράγμα, τουλάχιστον από μακριά και μέσα στη σημερινή αφροντισιά του, τίποτα δεν είναι ευδιάκριτο...".*

Και όσοι αντιλαμβάνονται τον χώρο στο σύνολο του, απαντούν διευκρινίζοντας οτι έχουν προσωπική γνώση και εμπειρία καθημερινή του κοιμητηριακού χώρου, όπως ο π.Α. και ο Γ.Π.

Αναφορικά στους τύμβους των εκτελεσθέντων στην περίοδο της Κατοχής και του Εμφυλίου, η αναγνώριση είναι εφικτή μονάχα στους γνώστες και ο πληροφορητής Α.Β. στην σχετική ερώτηση αν θεωρεί ευδιάκριτα αυτά τα στοιχεία απαντά:

Α.Β.:" Όχι, όχι καθόλου, το ξέρουν μονάχα αυτοί οι οποίοι ασχολούνται με το συγκεκριμένο ζήτημα του Εμφυλίου ας πούμε".

Για την πληροφορήτρια Ο.Π. αυτό το χαρακτηριστικό, είναι και εγγενές χαρακτηριστικό του συγκεκριμένου κοιμητηρίου ως προς όλα τα στοιχεία που συνθέτουν το χώρο του:

Ο.Π.: "Είναι και τέτοια η χωρική οργάνωση του νεκροταφείου που πρέπει να το περπατήσεις αρκετά, να το ψάξεις για να τα εντοπίσεις, προφανώς είναι και εσκεμμένη έτσι η όλη... προφανώς αυτά είναι, ναι, είναι παραγκωνισμένα, όχι δεν είναι ευδιάκριτα"

Μια ευκαιρία σύνδεσης των αποσπασματικών πληροφοριών, για τα διαφορετικά πεδία που συνυπάρχουν στο χώρο, φαίνεται να προβάλλει μέσα από τις οργανωμένες περιηγήσεις, όπου όσοι συμμετείχαν δείχνουν να έχουν αποκομίσει μέσα από βιωματική εμπειρία, συγκροτημένα, νέες γνώσεις και οπτικές.

Η πληροφορήτρια Β.Π. αφηγείται:

Β.Π:"... εγώ δεν ήξερα για τους ομαδικούς τάφους σας λέω, των αριστερών που ενταφιάστηκαν εκεί και νομίζω ένα παιδί ήτανε, μια Εβραιοπούλα ήτανε μαζί σε αυτούς...Ναι δηλαδή εγώ σας λέω πήγαινα και δεν ήξερα και τώρα ο Βογιατζής μας τον έδειξε αυτόν τον τάφο που... μου έκανε εντύπωση γιατί είχε και αναμμένο καντήλι, οι πιο πολλοί δεν έχουνε γιατί..."

Η πληροφορήτρια Κ.Δ. τονίζει την αξία της βιωματικής εμπειρίας και την σημασία της συνεργασίας των διαπλεκόμενων πεδίων για την ολοκληρωμένη προσέγγιση :

Κ.Δ.:"... Εγώ ως υπεύθυνη σχολικών δραστηριοτήτων λόγω της θέσης μου οφείλω να ξέρω την ιστορία της πόλης. Η αλήθεια είναι ότι δεν είναι εύκολο να τη μάθεις και στην πορεία, μεγάλη ούσα, έμαθα πάρα πολλά πράγματα από την ιστορία, και αυτό γιατί, γιατί οι φορείς που εμπλέκονται με την ιστορία της πόλης δουλεύουν αποσπασματικά. Δηλαδή πρέπει άλλος φορέας όπως είναι το αρχαιολογικό Μουσείο, οι αρχαιολόγοι να σου κάνουν την ιστορία αυτή, η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων άλλη, οι ερευνητές που ασχολούνται με θέματα της πόλης και του τόπου άλλη και λοιπά. Ωστόσο νομίζω ότι ξέρω αρκετά πράγματα ακριβώς γιατί ήρθα σε επαφή με όλο αυτόν τον κόσμο. Γεγονός είναι πως δεν τα ήξερα πιο πριν δηλαδή το σχολείο δεν μας τα μαθαίνει, το άγχος μας, σας είπα ως υπεύθυνη, είναι, μέσα στις δράσεις του γραφείου μας, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πάνω σε θέματα τοπικής ιστορίας, με σκοπό να μεταφερθούν στις νεότερες γενιές, τους μαθητές και λοιπά, και έχουμε αρκετά προγράμματα τοπικής ιστορίας πια εδώ, μετά από όλες αυτές τις ξεναγήσεις, γιατί έχουμε κάνει πολιτιστικούς περιπάτους μέχρι τώρα πέντε, στα κυριότερα σημεία, κάναμε το Βόλο στη Γερμανική κατοχή, μέσα σε αυτό ήταν και το νεκροταφείο..."

Είναι γενική η παραδοχή από όλους τους πληροφορητές ότι ο χώρος βρίσκεται σε ένα μεταίχμιο. Υπόκειται στην φθορά και την εγκατάλειψη, καθώς οι σωστικές ενέργειες συντήρησης του είναι οι απολύτως απαραίτητες. Έτσι ο πληροφορητής Γ.Π. υπεύθυνος για το κοιμητήριο εκ μέρους του Δήμου Βόλου, αισθάνεται την ανάγκη να δηλώσει ότι έχει κάνει, ότι είναι ανθρωπίνως δυνατόν από μέρους του, όταν περιγράφει την κατάσταση:

Γ.Π: ... ανθρώπινη, ήταν σε πολύ χειρότερη κατάσταση... ήταν σε πολύ χειρότερη κατάσταση, εγώ προσπαθώ δηλαδή, έχω μόνιμο άνθρωπο εκεί μέσα που φροντίζει την καθαριότητα, αλλά πάλι είναι ένας άνθρωπος δεν έχω ανθρώπους να διαθέσω παραπάνω .... ήδη έχω προβλέψει έναν ακόμη και περιμένω κάτι προσλήψεις για να βάλω εκεί μέσα παραπάνω. Το θέμα είναι ότι θα πρέπει να απομακρυνθούν πάρα πολλά μπάζα, πάρα πολύ άχρηστο υλικό από κει μέσα, αλλά είναι απίστευτο δύσκολο και δυσκίνητο λόγω του διατηρητέου του χαρακτήρα με την αρχαιολογική υπηρεσία.... Σίγουρα προχωράει προς το καλύτερο. Έχω κάποιο ας πούμε όραμα μέσα σε δυο χρόνια να μπορέσω να καταφέρω να φτιάξω αυτά τα πράγματα, αλλά πάντως προχωράει προς το καλύτερο".

Και η Β.Γ. βλέπει μια αισιόδοξη προοπτική, στην ένταξη του χώρου στο Δίκτυο των Ευρωπαϊκών Κοιμητηρίων, ενω ενοχλείται και καυτηριάζει την ασέβεια που δείχνουν οι άνθρωποι, στα εγκαταλειμμένα μνήματα :

Β.Γ.: "*Πριν να ενταχθεί στα Ευρωπαϊκά Κοιμητήρια η εικόνα του ήταν άθλια, άθλια... ... Τώρα, από το καλοκαίρι που εντάχθηκε στα Ευρωπαϊκά Κοιμητήρια έχει δοθεί μεγάλη προσοχή, ενδιαφέρον, έχει καθαριστεί. Έχω φωτογραφίσει μάλιστα κάποιες εικόνες... της εγκατάλειψης, πεταμένες από τις βιτρίνες σπασμένες φωτογραφίες, κεριά, αυτά τα 'χω καταγράψει κόκαλα μετά από τις εκταφές, άθλια κατάσταση, άθλια. Και περισσότερο εκείνο που με εκνεύριζε ήταν, και όταν ακόμα λειτουργούσε, στα παλιά τα μνημεία έπαιρναν τα μπετονάκια που πήγαιναν οι γυναίκες και καθάριζαν, τα καθαριστικά τις χλωρίνες τα σφουγγάρια απ' τα δικά τους τα μνημεία τα καινούργια και τα βάζανε μέσα στα παλιά τα οποία ήταν εγκαταλειμμένα γιατί δεν υπήρχε δικαιούχος* ".

Ενώ η Ο.Π. βλέπει την εγκατάλειψη σαν μια φάση στην οποία που περνούν όλα τα πράγματα, σχεδον αναπόφευκτη και προδιαγεγραμμένη :

Ο.Π.:" η σημερινή του κατάσταση και εικόνα... έχει μια εγκατάλειψη... αλλά δεν... εμένα προσωπικά δεν με ενοχλεί αυτή η όψη...καμιά φορά τα πράγματα αφήνονται στη φθορά, φθορά είναι και αυτό που δηλώνει ο χώρος οπότε δεν... αναγκαστικά, δεν θα ήθελα να δω έναν τέλειο τακτοποιημένο χώρο...οπωσδήποτε έχει θέματα, υπάρχει μια αναστάτωση αλλά αυτό είναι και προϊόν της συνεχούς του χρήσης και λειτουργίας μέσα στο χώρο, δεν είναι κατ' ανάγκην κακό".

Β.4. Η ενημέρωση για την ιστορία της πόλης

Το αδιάλειπτο ενδιαφέρον για την ιστορία της πόλης εκφράζεται απερίφραστα από όλους τους πληροφορητές. Ο τρόπος βέβαια διαφοροποιείται για τον καθένα, με αποτέλεσμα αυτό να επηρεάζει το είδος των προσλαμβανόμενων πληροφοριών. Ευελιξία και ποικιλία μέσων χαρακτηρίζει όσους απο τους πληροφορητές, έρχονται σε επαφή με νεότερες γενιές. Κύρια πηγή πληροφόρησης είναι το βιβλίο, αλλά και η επιρροή του Μουσείου Πόλης, αν και ιδρυθέντος πολύ πρόσφατα, είναι διακριτή.

Ε.Π.: "… η αλήθεια είναι ότι τα τελευταία χρόνια γίνονται πολύ ωραία πράγματα στο Βόλο, πάρα πολλοί άνθρωποι ξαναγυρνούν πίσω στην ιστορία, έχει δημιουργηθεί το Μουσείο της Πόλης, στο οποίο υπάρχουν πολύ συχνά περιοδικές εκθέσεις, αφιερώματα σε παλαιότερες μορφές της ζωής στην πόλη…

Και βέβαια η ένταξη στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του σχετικού μαθήματος τοπικής ιστορίας, φαίνεται όχι μόνο να έχει νόημα, αλλά να έχει αποκτήσει και βάση, καθώς η ίδια πληροφορήτρια, η όποία όπως δηλώνει το έχει διδάξει, σχολιάζει, αποτιμώντας τα οφέλη:

Ε.Π.: "…με τα παιδιά ψάξαμε να βρούμε για πράγματα που τα βλέπουμε και δεν ξέρουμε σε τι ακριβώς αναφέρονται…"

Η πληροφόρηση για την ιστορία της πόλης είναι στοχευμένη και εξειδικευμένη για όσους των πληροφορητών εξασκούν ερευνητική δραστηριότητα, τυχαία και αποσπασματική για όσους σπουδαστικοί ή επαγγελματικοί λόγοι τους φέρνουν σε επαφή με το αντικείμενο αυτό, αλλά ευχάριστη και επιθυμητή για όλους.

2.1.3.γ. Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗΝ ΝΕΑ ΤΟΥ ΕΠΟΧΗ

Γ.1. Σχετικά με τον πολιτισμικό χαρακτήρα του κοιμητηρίου

Μέσα από τα λεγόμενα όλων των πληροφορητών, είναι ξεκάθαρο και αντιληπτό, ότι τα ταφικά μνημεία αποτελούν μια πολύτιμη παρακαταθήκη.

Περισσότερο πολύπλοκο θέμα, όπως είναι και φυσικό, εξ αιτίας του ιδιαίτερου προσωπικού τρόπου αντίληψης για τον κάθε πληροφορητή, είναι ο τρόπος που φαντάζεται ο καθένας την μορφοποίηση του νέου χαρακτήρα του χώρου στο άμεσο μέλλον. Ο ταφικός χαρακτήρας είναι από όλους αναγνωρίσιμος και σημαντικός. Η σημασία αυτός να παραμένει σε προτεραιότητα επισημαίνεται από κάποιους που ίσως είχαν την ευκαιρία να το επεξεργαστούν λόγω ενασχόλησης και έχουν αξιολογήσει αυτό το χαρακτηριστικό ως πρωτεύον και σημαντικό. Επ' αυτού αναφέρει ο πληροφορητής Γ.Κ.:

Γ.Κ.: ¨*… αν καταργηθούνε κάποιοι τάφοι δευτερευούσης σημασίας για να γίνει πιο λειτουργικό, πιο χρηστικό για το κοινό, πάλι δε θα δώσω ιδιαίτερη σημασία, αλλά ότι ως σύνολο πρέπει να μείνει το παλιό νεκροταφείο της πόλης, πρέπει να μείνει…"*.

Ο ίδιος όμως φαντάζεται κάτι νέο, όπου το φυσικό στοιχείο επικρατεί:

Γ.Κ.: "Μόνο έτσι τον φαντάζομαι (ως χώρο πρασίνου), δεν τον φαντάζομαι κάπως αλλιώς, τώρα αν ζητάτε αν θα διατηρηθούν τα κυπαρίσσια, αν θα μπουν άλλα δέντρα δεν είναι στην ειδικότητά μου…"

Κάποιος σχετικός προβληματισμός σχετικά με τη νέα χρήση ξεδιπλώνεται στη διάρκεια της αφήγησης του:

"…και ως χώρος πρασίνου, τώρα ψυχαγωγίας είναι λίγο οξύμωρο..."

Ο ίδιος αντιλαμβάνεται την βαρύτητα των αποφάσεων για θέματα επανάχρησης σε φορτισμένους χώρους γι΄αυτό και αναφέρεται, λέγοντας *"είχα συγκινηθεί μέχρι δακρύων*" επεξηγώντας σε μια περίπτωση ανάλογη που, συνειρμικά, του ήρθε στο νου, για συγκεκριμένο παράδειγμα εσκεμμένης αλλαγής χρήσης, με συμβολικό χαρακτήρα για την εγκατάσταση παιδικής χαράς, σε χώρο όπου είχε λάβει χώρα εκτέλεση πολιτών, κατά την περίοδο της Κατοχής.

Αυτός ο προβληματισμός σχετικά με την μετατόπιση του χαρακτήρα του χώρου και κατα πόσον είναι αυτό εφικτό, τίθεται και κατά την αφήγηση της Β.Π.:" *δεν ξέρω, αυτό τώρα είναι λίγο περίεργο δηλαδή, το σκέφτηκα κιόλας, να περπατάμε και να έχει παγκάκια και να έχει πράσινο στα σημεία που είχαν θαφτεί άνθρωποι από κάτω...μου δημιουργούσε έτσι ένα θέμα δεν το έχω ξεπεράσει ακριβώς...ή να σκέφτομαι ότι αυτά τα χώματα θα τα βγάλουν και θα βάλουν καινούρια χώματα; καταλάβατε τι λέω, από τους τάφους θα φύγουν όλα αυτά τα χώματα, και θα μπουν καινούργια για να φτιαχτεί αυτό το πράσινο; …αν κρατηθούν τα ταφικά μνημεία, αυτά τα αξιόλογα, εμένα δε θα με πείραζε καθόλου να γίνει ο χώρος, ένα πάρκο μνήμης αυτό το πράγμα ... "*

Για την πληροφορήτρια Φ.Γ. είναι απαραίτητη προϋπόθεση η προτεραιότητα στη διατήρηση του αρχικού ταφικού μνημειακού χαρακτήρα, καθώς οραματίζεται αυτόν τον χώρο σαν προορισμό περιπάτου, στοχασμού και περισυλλογής, και είναι βέβαιη ότι θα διατηρηθεί η ταφική διάσταση ¨*μιας ατμόσφαιρας ευχάριστης και πολύ ωραίας για βόλτα, για περισυλλογή για κουβέντα, έτσι, ένας ήσυχος χώρος*¨.

Η πληροφορήτρια Β.Γ. έχει φανταστεί το νέο χαρακτήρα δεμένο με το φυσικό στοιχείο, σαν το χώρο όπου ξεπερνά κανείς την ιδέα του θανάτου πιά, μια διαδικασία που κατά τη γνώμη της, ήδη έχει δρομολογηθεί, και ο χρόνος που έχει παρέλθει έχει καθησυχάσει τα έντονα συναισθήματα και για τους τελευταίους πενθούντες από όσα περιγράφει χαρακτηριστικά:

Β.Γ.: *"να γίνει ένας χώρος δηλαδή με κήπο και με παγκάκια που ο άλλος αν έχει ξεπεράσει δηλαδή την ιδέα του θανάτου…δεν θυμίζει τίποτα το νεκροταφείο... δεν έχει τίποτα για το θάνατο…. υπάρχουν κάποιοι που έχουν τα παιδιά τους θαμμένα…που πέθαναν δεκαοκτώ και δεκαεννιά χρονών και πηγαίνουν κάθε απόγευμα στις έξι η ώρα, κάθονται στα παγκάκια, παίρνουν τον καφέ τους, μαζεύονται, συζητάνε, μιλάνε πολιτικά, δηλαδή αυτό τι σημαίνει, πως είναι ένας χώρος που αν ξεπεράσεις την ιδέα ότι είναι εκεί θαμμένοι, είναι ένας χώρος συνάντησης κάποιων ανθρώπων… Ναι, ναι, οικείος χώρος και αν θα φυτευτεί και με κάποια λουλούδια και με τέτοια, πιστεύω ότι θα γίνει ένας χώρος που μπορούνε να πάνε να παίξουν τα παιδιά…όπως πήγαμε τα παιδιά που τους έκανα ξενάγηση στο σχολείο, και είδαν τα παιδιά, δεν έχει τίποτα με το θάνατο είναι όλο γλυπτά, δηλαδή αυτά τα γλυπτά δε σου θυμίζουν τίποτε , δε σου θυμίζουν την εικόνα της κηδείας.."*

Για την πληροφορήτρια Κ.Δ δεν υπάρχει κανένας δισταγμός ούτε αναστολή για την απόδοση του σε κοινό, θεωρώντας απόλυτα συμβατή την χρήση του, ως χώρο πρασίνου, και εκφράζει μια αισιόδοξη ματιά και την πίστη στη νέα γενιά, που κατά τη γνώμη της μπορεί να εκφράσει και να υλοποιήσει μια τέτοια προοπτική.

Κ.Δ.: "Νομίζω ότι οι αρχιτέκτονες πια έχουν πολλά μέσα … τα νεότερα παιδιά, τόσα μέσα, τόσα υλικά, τόσα σύγχρονα μηχανήματα, υλικά είδη, ιδέες φρέσκιες που μπορούνε έναν παραδοσιακά χώρο θανάτου να τον μετατρέψουν σε μια πολύ σύγχρονη και όμορφη περιοχή. Είμαι πολύ σίγουρη δηλαδή ότι μπορεί να γίνει αυτό".

Το φυσικό στοιχείο επισημαίνεται σαν επιθυμητό και από τον πληροφορητή π.Α., τονίζοντας παράλληλα και την ανάγκη φροντίδας του χώρου, στον παρόντα χρόνο και στο μέλλον:

π.Α. "…είναι θέμα καθαριότητος. Έτσι λοιπόν θα το ήθελα εγώ. Αλλά και όλοι οι πιστοί που είναι εδώ, θα θέλαμε ένα κοιμητήριο καθαρό, πράσινο μέσα, τα δρομάκια να τα καθαρίσουνε και να τα πλακοστρώσουνε και να αναθέσουνε εδώ να είναι δυο ή τρεις εργάτες επί καθημερινής βάσεως να καθαρίζουνε το χώρο αυτό. Έτσι θα το θέλαμε."

Ο επαναπροσδιορισμός του χαρακτήρα του χώρου δεν είναι απλή υπόθεση καθώς αυτός φέρει μνήμες πολλών χρόνων και άλλων εποχών. Είναι σημείο αναφοράς και εμπλοκής πολλαπλών πεδίων. Η επισήμανση αυτή, που δεν ειναι εύκολα αντιληπτή, αναφέρθηκε στη ροή της συνέντευξης από κάποιους πληροφορητές ίσως λόγω τριβής με ανάλογο πεδίο θεμάτων (σπουδαστικό αντικείμενο συναφές ο Θ.Μ. - σπουδές και επαγγελματική ενασχόληση η Ο.Π).

Θ.Μ.: "δεν νομίζω ότι θα ήτανε ένα τυπικό πάρκο… Δεν ξέρω αν αποθαρρύνει, νομίζω ότι απλά διαφοροποιείται από μια ας πούμε επίσκεψη σε έναν άλλο πράσινο χώρο. Πως θα μπορούσε να ενισχυθεί; Φαντάζομαι ότι όντως εφόσον μπαίνει και η διαδικασία του μνημείου και της ιστορικής αναφοράς, ή των ιστορικών αναφορών, φαντάζομαι ότι θα μπορούσε ίσως να αξιοποιηθεί αυτή η σχέση".

Ο.Π.: "η ταυτότητα αυτή έχει επαναπροσδιοριστεί σε μεγάλο βαθμό και επιπλέον υπάρχει και μια, αυτή η σύγχρονη τάση, να ερχόμαστε σε επαφή και με, πιο έτσι, φορτισμένες συναισθηματικά... αυτό που το διαφοροποιεί αυτό, θα μου πείτε υπάρχουν νεκροταφεία και αρχαία νεκροταφεία εκεί δεν έχει κανείς πρόβλημα , να επισκεφτεί τον Κεραμεικό, έτσι, στην Αθήνα, γιατί έχει παρέλθει ένα μεγάλο χρονικό διάστημα θεωρούμε ότι είναι ένα πλέον πράγμα που δε μας αφορά, προφανώς είναι πολύ πιο πρόσφατη ιστορία, προφανώς βλέπουμε ονόματα που αναγνωρίζουμε ηλικίες που ...

είναι πολύ πιο ζωντανή αυτή, πιο... αλλά και πάλι νομίζω ότι μπορεί ο επισκέπτης να το διαχειριστεί αυτό σε πολύ μεγάλο βαθμό χωρίς έτσι να τον δυσαρεστήσει.. ”.

Γ.2. Σχετικά με τον θρησκευτικό χαρακτήρα του χώρου

Για τους πληροφορητές αυτούς, που είναι κάτοικοι της περιοχής, ο θρησκευτικός χαρακτήρας του χώρου είναι αλληλένδετος, και συμβατός με την παράλληλη λειτουργία του μνημειακού χώρου σε νέο πολιτισμικό πλαίσιο, σαν ένα νήμα που τους συνδέει με τα παιδικά βιώματα τους: η λειτουργία της Μεγάλης Παρασκευής είναι μια καταγεγραμμένη ανάμνηση στην οποία αναφέρθηκαν δύο από τους πληροφορητές:

Η πληροφορήτρια Ε.Π. αφηγείται:

Ε.Π.:” Όμως αυτό που θυμάμαι πάρα πολύ έντονα είναι ότι πηγαίναμε πάρα πολλές φορές τη Μ. Παρασκευή. Οι Μικρασιάτες θεωρούσαν ότι, η γειτονιά μου τουλάχιστον, θεωρούσαν ότι εκεί είναι η ουσία της Μ. Παρασκευής, γίνονταν μια πολύ συγκινητική περιφορά του Επιταφίου ανάμεσα στα μνήματα με τις γυναίκες πάντα έτσι μαυροφορούσες, να θρηνούν και να θυμούνται πάντα την απώλειά τους και μείς έτσι πάντα, μικρότερα παιδιά, πίσω από τον Επιτάφιο μας φαινόταν λιγάκι περισσότερο σαν τελετή και λιγότερο σαν συμμετοχή σε βιώματα”.

Και ο πληροφορητής Α.Β. αναφέρεται σχετικά: ”*εκεί γινόταν πάντα την Μεγάλη Παρασκευή κάποια εκδήλωση πιο…και με πήγαινε η γιαγιά μου πάντα εκεί τη δεκαετία του 60 και τη θυμάμαι δηλαδή…”*

Οπως είναι αναμενόμενο και για τον εφημέριο του Ιερού Ναού είναι προτεραιότητα η διατήρηση του θρησκευτικού χαρακτήρα και μάλιστα επιθυμώντας και πιο διευρυμένη μορφή από ότι σήμερα προτείνοντας ακόμα και την επαναφορά των ταφών σε οικογενειακά μνήματα.

Αντιθέτως για την πληροφορήτρια Φ.Γ δεν έχει ιδιαίτερη βαρύτητα η διατήρηση του θρησκευτικού χαρακτήρα με την καθημερινότητα στη λειτουργία του Ιερού Ναού, επιχειρηματολογεί ότι καλύτερα να μη βρίσκεται τουλάχιστον σε πρώτη μοίρα . Η ίδια αναρωτιέται σχετικά με αυτό:

Φ.Γ.: “Μήπως όμως αυτό μετά έδινε ένα συγκεκριμένο χαρακτήρα, πολύ θρησκευτικό στο χώρο, που θα ήθελε κανείς να τον κρατήσει λίγο πιο υποβαθμισμένο, κρατώντας και όλο το υπόλοιπο πλαίσιο ας πούμε...”

Και η πληροφορήτρια Ο.Π. προβληματίζεται σχετικά με αυτό και εκφράζει επιφυλάξεις που έχουν σχέση με τον σαφή επαναπροσδιορισμό του χώρου:

Ο.Π.: “Εντάξει, θρησκευτικός χώρος είναι, προφανώς παίζει ρόλο η εκκλησία, θα έδινε όμως μια αρκετά συγκεκριμένη ταυτότητα, δεν ξέρω αν αυτό θα αποθάρρυνε κάποιους, σίγουρα θα προσέλκυε κάποιους άλλους , αυτό είναι στο θρησκευτικό αίσθημα του καθενός, δηλαδή αν θέλει να...σίγουρα όμως είναι θρησκευτικός … συνάδει, απλά δεν ξέρω αν συνάδει με το χώρο πλέον ως μουσείο, είναι θρησκευτικό μουσείο;”

Γ.3. Προτάσεις για νέα στοιχεία

Τα νέα στοιχεία που προτάθηκαν σαν ενδεχόμενες ιδέες από τους πληροφορητές έχουν σαν βασικό γνώμονα είτε τη λειτουργικότητα, είτε την ιστορική κατανόηση και ευκρίνεια.

Για την πληροφορήτρια Ε.Π. από την απάντησή της, διαφαίνεται καθαρά με τον παραλληλισμό που χρησιμοποιεί για τους αρχαιολογικούς χώρους, ότι η αντιστοιχία γι’ αυτήν είναι άμεση και το πολιτισμικό πεδίο κυρίαρχο.

Ε.Π: "…. Σίγουρα ο επισκέπτης να ξέρει ότι αυτό που πάει να δει αξίζει να είναι επισκέψιμο να αλλάξει δηλαδή θεωρώ ότι... θεωρώ ότι πρέπει να αλλάξει τελείως η αισθητική τελοσπάντων. Πρέπει να είναι ένας χώρος φροντισμένος, ένας χώρος που να μπορεί να υποδέχεται, ένας χώρος που να έχει τη σήμανση του τι είναι αυτό και γιατί είναι σημαντικό αυτό που βλέπω, γιατί όλοι δεν μπορούμε... ότι λέμε καμιά φορά και για τους αρχαιολογικούς χώρους, δεν αρκεί να τον έχεις ανοικτό πρέπει να έχεις προετοιμάσει το χώρο αυτ,ό ώστε να δώσει κάτι στον επισκέπτη, και ο καθένας μετά θα πάρει αυτό που μπορεί, ανάλογα με τις εμπειρίες του, το γνωστικό του υπόβαθρο και άλλα πράγματα ...τις ευαισθησίες του... "

Σαν επιθυμητό στοιχείο και σε συνδυασμό με το άνοιγμα του σε ευρύ κοινό, αναφέρθηκε από κάποιους πληροφορητές, η δημιουργία κάποιου ανοικτού πλατώματος. Για την πληροφορήτρια Φ.Γ. προτείνεται σαν απόρροια της προσωπικής της εμπειρίας, αλλά δεν μένει σε αυτό, το φαντάζεται και με μια άλλη διάσταση στο μέλλον:

Φ.Γ.: "Θα μπορούσε να υπάρχει κάποιος χώρος πιο... εμείς ας πούμε με τα παιδιά για να κάνουμε κάτι, να συγκεντρωθούμε, υπήρχε ένας μικρός αύλειος χώρος δίπλα στην εκκλησία, θα μπορούσε ίσως να υπάρχει και ένας δεύτερος ή ένας ..κάποιο πλάτωμα που να προσφέρεται.. αυτό ακριβώς, και θα μπορούσε εκεί να γίνει και κάτι, εκτός πλαισίου νεκροταφείου, να μαζευτεί κόσμος, να γίνει κάποιου τύπου μουσική παράσταση, μικρής κλίμακας, χωρίς μεγάφωνα και τέτοια, νομίζω θα μπορούσε να 'ναι ωραίο αυτό ".

Στην απάντηση της πληροφορήτριας Γ.Ξ. παρότι δεν είναι εύκολο να το προσδιορίσει, διαφαίνεται η επιθυμία, για την ανάγκη οργάνωσης και εξασφάλισης ανοικτού χώρου, καθώς φαντάζεται το χώρο σαν πάρκο, στο μέλλον.

Γ.Ξ.: "Αν γίνει μια καλή ταξιθέτηση των γλυπτών γιατί έχω ακούσει ότι τα γλυπτά κάπως θα μπουν σε κάποια θέση, δεν ξέρω τώρα αν ισχύει βέβαια και να είναι το μεγαλύτερο κομμάτι πάρκο, ναι γιατί όχι θα 'ναι όμορφα".

Ενώ παράλληλα αναφέρει την επιθυμία της για σχετική πληροφόρηση και πιο κάτω, λέει χαρακτηριστικά:*" κάτι που να μαθαίνουμε τι ήτανε".*

Και για την πληροφορήτρια Β.Π. ο χώρος έχει πια, μουσειακά χαρακτηριστικά και σε αυτό το πλαίσιο τον φαντάζεται να λειτουργεί, επισημαίνοντας την ανάγκη για πληροφοριακό υλικό:

Β.Π: "Θα ήθελα βασικά να φύγει το οστεοφυλάκιο, είναι χάλια, χάλια, ο ναός να ανακαινιστεί ο ναός ο κοιμητηριακός, να καθαριστούν να συντηρηθούν όλα αυτά τα μνημεία που αξίζουν βέβαια τον κόπο και να μπούνε μέσα στο χώρο αυτά τα σύγχρονα ψηφιακά, τελοσπάντων, που να σε κάνουν μια ξενάγηση, να σου εξηγεί τι είναι εδωπέρα, καταλάβατε; Ή να μπούνε ετικέτες, αδιάβροχες και τα λοιπά, γιατί είναι ανοικτός ο χώρος, ή να υπάρχει ένας κλειστός χώρος, που να μπορείς να μπεις μέσα για να ενημερωθείς, με τι μνημεία έχεις να κάνεις , ποια ιστορική περίοδο, ποια πρόσωπα επιφανή είναι εδώ, καταλάβατε;…"

Στα στοιχεία που εμποδίζουν την προσέγγιση του κοιμητηρίου, σε πρακτικό αλλά και συναισθηματικό επίπεδο, αναφέρεται η εσωστρέφεια που, εξ ορισμού, φέρει ένας τέτοιος χώρος και που πρακτικά εκφράζεται με τον ψηλό περίβολο που αποκόπτει το κοιμητήριο από το περιβάλλον του. Αυτό ο υψηλός πέτρινος τοίχος αποτελεί αναπόσπαστο χαρακτηριστικό του διατηρητέου συνόλου, αλλά κάποιοι από τους πληροφορητές τον αναφέρουν σαν εμπόδιο:

Γ.Κ.: "Ναι, πρέπει να προβληθεί λίγο, πρέπει ίσως να ρετουσαριστεί ο μαντρότοιχός του…"

Γ.Ξ.: "… ο τοίχος να φύγει και κάποια πράγματα πια χωροτακτικά να μην υπάρχουν, να είναι ένα ωραίο πάρκο χαρούμενο" και πιο κάτω*" να μη θυμίζει νεκροταφείο"*

Και παρότι από τους πληροφορητές που τυγχάνουν περίοικοι η γενική εντύπωση είναι η εξοικείωση με το χώρο, η Γ.Ξ. έχει από την αρχή πει: *"Ποτέ δε μας τρόμαξε, όσον αφορά το θέμα*

του, τους νεκρούς κι όλα αυτά, κανένα θέμα", όπως και η πληροφορήτρια Β.Π. διαβεβαιώνει, ότι *"Δεν είχα ως παιδί ποτέ φόβο για το κοιμητήριο"* η ίδια στη ροή του λόγου της πιο κάτω λέει:

Β.Π: "… θα ήθελα να φύγει και αυτό το ντουβάρι που είναι γύρω γύρω, το περιτείχισμα ας πούμε …εμένα πάντα με πείραζε, από παιδί, έλεγα τι είναι από πίσω, έλεγα ότι είναι ο άλλος κόσμος εκεί πίσω, …πάντα δημιουργούσε ένα, ένα, πώς να το πω, εμείς τον περνούσαμε κάθε μέρα αυτόν τον τοίχο για να πάμε έξι χρόνια σχολείο και ήταν ¨ο τοίχος του κοιμητηρίου¨ καταλάβατε, που από πίσω εκεί ήταν οι πεθαμένοι, είχε μια πως να το πω ένα πως να το πω, ένα... βάρος και η φαντασία, και λίγο ο φόβος και λίγο το βράδυ τα φωτάκια αυτά, σου δημιουργούσε έτσι ένα κλίμα περίεργο. Αν γίνει, γινόταν πάρκο αυτό το πράγμα θα ήθελα να μην έχει τον περίβολο..."

Η Β.Π. συνεχίζοντας αναφέρεται στο άλλο αναπόσπαστο στοιχείο του νεκροταφείου, τα υψηλόκορμα κυπαρίσσια, παρότι το έχει εκθειάσει στην αρχή της αφήγησης της, αποδίδοντας σε αυτά, μεγάλο μέρος της ατμόσφαιρας γαλήνης και ηρεμίας:

Β.Π. :*"Δεν είχα ως παιδί ποτέ φόβο για το κοιμητήριο και αυτό που θυμάμαι, μου άρεσε από παιδί, όλο αυτό τα δέντρα τα ψηλά, τα κυπαρίσσια, η ησυχία που είχε μέσα…"* όταν φτάνει η στιγμή που μιλά για το πώς φαντάζεται το μέλλον του χώρου αναρωτιέται αν είναι συμβατά με την νέα προοπτική και εκφράζει διστακτικά κάποια αμφιβολία για την απόλυτη κυριαρχία τους στην επερχόμενη νέα εικόνα του χώρου:

Β.Π. *"αυτά τα πολλά τα κυπαρίσσια... αυτά τα κυπαρίσσια αν γινόταν πάρκο, είναι μεν σήμα κατατεθέν ότι ήταν εκεί ταφικός χώρος, απ' την άλλη είναι και αυτό το δέος που δημιουργούν, που τό'χουμε συνδυάσει με το θάνατο και την Αθανασία βέβαια, ίσως αν ελαττωνόταν κάποια κυπαρίσσια…. δε θα με χαλούσε".*

Και ο πληροφορητής Γ.Κ. αναφέρεται στα δυο αυτά στοιχεία που φαίνονται αλληλένδετα με το χώρο, όμως αυτός εμφανίζεται απόλυτα εξοικειωμένος καθώς τα έχει συνδέσει με την εικόνα για το κοιμητήριο όπως περιγράφει στην αρχή της αφήγησης του:

Γ.Κ. :"Μου είναι οικείος, είναι το παλιό νεκροταφείο, μου λείπουν τα λουλουδάδικα και οι καφετέριες που υπήρχανε γύρω, αλλά πάρα ταύτα τα κυπαρίσσια και ο μαντρότοιχος μου θυμίζει το παλιό νεκροταφείο. Μου αρέσει."

Ο ίδιος δείχνει δισταγμό όταν αναλογίζεται την επιβλητική τους εικόνα μέσα στο νέο πλαίσιο ένταξης του χώρου:

Γ.Κ.: "Μόνο έτσι τον φαντάζομαι, (χώρο πρασίνου) δεν τον φαντάζομαι κάπως αλλιώς, τώρα αν ζητάτε αν θα διατηρηθούν τα κυπαρίσσια, αν θα μπουν άλλα δέντρα δεν είναι στην ειδικότητά μου".

Γ.4. Ανάδειξη ενοτήτων

Η προσφυγική ιστορία της περιοχής είναι γνωστή σε όλους και παρούσα στην ευρύτερη, γειτονική του κοιμητηρίου, περιοχή της Νέας Ιωνίας. Μια υποθετική πρόταση σαν αναφορά σε αυτή τη σύνδεση με την προσφυγική γειτονιά και του χώρου του Κοιμητηρίου κατά την εξέλιξή του, είναι αποδεκτή και καλόδεχτη από όλους τους πληροφορητές, ακόμα και αυτονόητη για κάποιους.

Ε.Π.: "Ναι νομίζω θα ήταν πάρα πολύ καλό, εξάλλου ταυτότητα της Ν. Ιωνίας είναι, για μένα τουλάχιστον".

Ο συνειρμός του *Γ.Κ.* είναι άμεσος και φέρει στο φως και μια άλλη πτυχή της ιστορίας για την οποία υπάρχουν φωτογραφικά τεκμήρια:

*Γ.Κ.: " ίσως με αυτή τη φωτογραφία που συγκλονίζει, στο Μουσείο της Πόλης, με τα αντίσκηνα των προσφύγων στο χώρο του νεκροταφείου, να, η πρώτη του χρήση … όπως αποδεικνύουν οι φωτογραφίες ούτε τρομάζουν ούτε κάναν ..σκηνές ήταν στο νεκροταφείο …"*και πιο κάτω: *"Τώρα*

είναι σα να μιλάτε με κάποιες σκόρπιες σκέψεις μου, σαφώς, η περιοχή ονομαζόταν Ξηρόκαμπος..το μόνο πράγμα που έγινε εκεί από τότε που άρχισε να δημιουργείται ο Βόλος μέχρι να έρθουν οι πρόσφυγες ήταν το νεκροταφείο, η γέφυρα που χωρίζει το Βόλο από τη Νέα Ιωνία, τον προσφυγικό συνοικισμό ο χείμαρρος Κραυσίδωνας το 1924-25 δεν υπήρχε άλλη γέφυρα εκτός από τη γέφυρα του νεκροταφείου που ήτανε η γέφυρα του Καλαμαρά ήτανε στην τοπική ιστορία, αφήγηση ήτανε το όριο, η εγκατάσταση τους εκεί, η δραστηριοποίηση τους, που κάνανε τον Ξηρόκαμπο, που από το όνομα του και μόνο έδειχνε πόσο αποτρεπτικό ήτανε ...έχει μεγάλη...η ιδέα ότι θα πετάξουμε τους πρόσφυγες σε έναν,...και ήταν από τα ελάχιστα, αυτό δηλαδή και το στρατόπεδο, από τα ελάχιστα σημεία αναφοράς, για τη ζωή της πόλης".

Για την πληροφορήτρια Φ.Γ. η σύνδεση είναι αυτονόητη και απαραίτητη για τη σύνθεση της ιστορικής συνέχειας και εικόνας.

Φ.Γ.: "… για την ιστορία του Βόλου είναι πολύ σημαντικό αυτό (η σύνδεση με την προσφυγική ιστορία). Νομίζω ότι θα ήταν κάτι που θα προσέθετε. Γιατί κάπως αν σκεφτεί κανείς ότι ένα νεκροταφείο εκπροσωπεί και λίγο την κοινωνική οργάνωση και την ιστορία μιας πόλης, έτσι; άρα αυτό το κομμάτι λίγο μου λείπει εμένα από την επίσκεψη, από αυτό που βλέπω κατευθείαν σε πρώτη φάση στην επίσκεψη, οπότε θα με βοηθούσε να καταλάβω την σύνθεση του πληθυσμού και την ιστορία με έναν καλύτερο τρόπο".

Όπως και για την πληροφορήτρια Β.Π.

Β.Π: "…απλά η Νέα Ιωνία που σχηματίστηκε αμιγώς από πρόσφυγες είχε και το θέμα του κοιμητηρίου, δηλαδή φτιάχτηκε στην ουσία σιγά σιγά, σιγά σιγά, η πόλη, φτιάχτηκε και το κοιμητήριο το οποίο άρχισε να διογκώνεται κάποια στιγμή και το φορτώθηκε η Νέα Ιωνία, εντός εισαγωγικών φορτώθηκε, δηλαδή ταυτίστηκε η Νέα Ιωνία με το κοιμητήριο…όλοι οι πρόσφυγες της πρώτης γενιάς εκεί είναι ενταφιασμένοι, λογικά θα μπορούσαν να έχουν ένα μνημείο, συνολικό, συγκεντρωτικό, όχι με ονόματα εννοείται, αλλά όπου να αναφέρεται, εδώ Νέα Ιωνία προσφυγούπολη και τα λοιπά εννοείται ότι έχει το μισό της πληθυσμό αν όχι όλο…"

Επίσης είναι σημαντικό αυτό που επισημαίνεται πολύ εύστοχα από την πληροφορήτρια Ο.Π., το κάθε νέο στοιχείο, να μην επισκιάσει τον υπάρχοντα βασικό επιβλητικό χαρακτήρα: είναι το παλαιό κοιμητήριο του Βόλου, η αστική εξέλιξη της πόλης παραμένει εκεί παρούσα και επιβλητική σε κάθε πρώτη ανάγνωση.

Ο.Π.: "*…το νεκροταφείο καθώς προϋπήρχε σαν χώρος είναι περισσότερο συνδεδεμένος με το αστικό κομμάτι του Βόλου, έτσι αυτή είναι και η ίδια του η μορφή και οργάνωση, σαφώς και όλοι έχουν λόγο πλέον πάνω σε αυτό… τώρα οι συμβολισμοί φτιάχνονται...αλλά δεν μπορώ να πω ότι βρίσκω να πηγάζουν αυτόματα, από αυτό το πράγμα, νομίζω ότι λίγο, θα τοποθετούνταν από πάνω. Εντάξει τώρα αυτό είναι αυθαιρεσία, όμως αυτό, ο επαναπροσδιορισμός είναι πως όμως μετά στέκεται, είναι άλλη υπόθεση..."*

Ενώ ο πληροφορητής Γ.Κ. αναφέρεται στο θέμα σε σχέση με όσα δρώμενα μπορούν να ενταχθούν σε ένα τέτοιο χώρο και παρότι θετικά διακείμενος, επισημαίνει την ανάγκη να τίθενται κάποια κριτήρια:

Γ.Κ.: Προσέξτε, αυτό λίγο, είμαι λίγο επιφυλακτικός γιατί μη θεωρήσουμε ότι το νεκροταφείο είναι το μόνο πράγμα που έχει η Νέα Ιωνία … έχει πολλούς χώρους όπου μπορούνε να γίνονται δράσεις οπότε μη φτάσουμε να το εξαντλήσουμε και τώρα αυτό το λέω και σαν προσωπική άποψη, μην κάνουμε το νεκροταφείο και το διαλύσουμε, ναι στο σεβασμό του ως μνημείο και ως σημείο αναφοράς και της εσωτερικότητας του, αλλά εντάξει...

Τα δυο μικρότερα κοιμητήρια εντός του χώρου, το Βρετανικό και το Στρατιωτικό, οι τρεις Τύμβοι της περιόδου του Εμφυλίου Πολέμου και το γειτονικό Εβραϊκό κοιμητήριο είναι οι άλλες

πτυχές της ιστορίας του κοιμητηρίου που συμπληρώνουν την ιστορική αφήγηση. Σε αυτά τα συγκεκριμένα οι πληροφορητές δεν έχουν συνολική εικόνα. Όσοι χρειάστηκε να ασχοληθούν σε ερευνητικά ή επαγγελματικά πλαίσια έχουν μια διαμορφωμένη εικόνα που καλύπτει συγκεκριμένα πεδία:

Στο Βρετανικό κοιμητήριο το οποίο είναι προσεκτικά φροντισμένο και λόγω της θέσης του εύκολα αναγνωρίσιμο, αναφέρονται κάποιοι αρκετοί από τους πληροφορητές, ότι το έχουν εντοπίσει ενώ οι περισσότεροι ξέρουν και την ιστορία του, λιγότεροι αναγνωρίζουν την ύπαρξη του Στρατιωτικού κοιμητηρίου ενώ οι τρείς τύμβοι- ομαδικοί τάφοι είναι αναγνωρίσιμοι μόνο για τους ερευνητές, τον Α.Β. και την Β.Γ. που έχουν αναλάβει και ξεναγήσεις εντός του χώρου του κοιμητηρίου.

Το Εβραϊκό κοιμητήριο, όντας αποκομμένο σαν γειτονική μεν, αλλά ξεχωριστή ενότητα, δεν συσχετίζεται ούτε εμπλέκεται στα λεγόμενα των πληροφορητών, δείχνει ασύνδετο με τον χώρο του κοιμητηρίου των Ταξιαρχών. Ο Γ.Π. γνωρίζει το Εβραϊκό κοιμητήριο επειδή ασχολήθηκε στα πλαίσια της σπουδαστικής του δραστηριότητας και η Φ.Γ. επειδή ενδιαφέρθηκε για τα ταφικά επιγράμματα του και μάλιστα επισημαίνει την δυσκολία που συνάντησε στην σύνδεση μεταξύ των δύο χώρων.

Φ.Γ.: ¨*θεωρώ ότι είναι ευδιάκριτα, (τα άλλα μικρότερα κοιμητήρια), απλώς στο Εβραϊκό πρέπει να βγεις και να ξαναμπείς …Είναι ξεχωριστή ενότητα, εκεί λίγο εμένα με ενοχλούσε, δηλαδή θα ήθελα να μπορώ να μπω κι από το κύριο μέρος του νεκροταφείου …θα ήθελα να μη χρειάζεται να μπω και να ξαναβγώ, τα άλλα δύο κομμάτια τα θυμάμαι, το Στρατιωτικό και το Αγγλικό*¨.

Γ.5. Καινοτόμες τεχνολογίες και περιοδικές εκδηλώσεις

Η θέση όλων των πληροφορητών για τη χρήση νέων τεχνολογιών και πολυμέσων είναι θετική. Φαίνεται να είναι κοινό κτήμα ότι οι νέες τεχνολογίες αποτελούν το εργαλείο για την επικοινωνία του αύριο. Η πληροφορήτρια Κ.Δ. το διατυπώνει επιγραμματικά *"πατώντας στο παρόν, σέβεσαι το παρελθόν αλλά βλέπεις στο μέλλον"* και έτσι ακόμα και αυτοί από τους πληροφορητές οι οποίοι δεν κατέχουν απόλυτα τα νέα μέσα, διάκεινται θετικά στην εφαρμογή τους. Οι δισταγμοί που εκφράζονται απο δυο πληροφορητές την Γ.Ξ. και τον Γ.Κ. οφείλονται στην δική τους άγνοια για το μέσον, οπότε αποφεύγουν να πάρουν θέση: "ας γίνουν όλα τα άλλα και μετά" .

Η πληροφορήτρια Ε.Π. αναγνωρίζει οτι είναι η γλώσσα της νέας γενιάς: *"Νομίζω, ειδικά για τους νεότερους ανθρώπους που η επαφή τους με την τεχνολογία είναι πάρα πολύ συχνή και μάλιστα έχει περάσει πλέον και σε άλλα επίπεδα, τώρα για τους πολύ μεγαλύτερους ανθρώπους δεν ξέρω παραδοσιακά η πινακίδα η έτσι λειτουργεί ανάλογα την ηλικιακή ομάδα, που απευθύνεται κανείς....αν υπήρχε αυτό, τώρα μου έρχεται μια επίσκεψη ενός σχολείου, που τα παιδιά έχουν πολύ μεγάλη αγάπη και λοιπά, θα τους κινητοποιούσε, από το να ακούν κάποιον να μιλάει έτσι, γενικά και αόριστα".*

Και ο Γ.Π.: "*αυτά δεν προσβάλλουν, αυτά είναι διευκόλυνση για επαφή".*

Η πληροφορήτρια Φ.Γ. το συγκεκριμενοποίησε στη φαντασία της και το εξέφρασε ως εξής:

Φ.Γ.: "…θα μπορούσε να υπάρχει και ένα είδος ηχητικής ξενάγησης, εμένα μου φαίνεται ενδιαφέρουσα αυτή η ξενάγηση πάντα, που βάζεις ακουστικά και σου λέει διάφορα, σου λέει στρίψε αριστερά και σου περιγράφει ... σου μιλάει γι' αυτό ή σου λέει ένα κομμάτι ιστορίας και μπορεί να γίνει πιο δραματικό και πιο αφηγηματικό είναι πολύ ωραίες αυτές οι ξεναγήσεις".

Η προοπτική ένταξης στον Οργανισμό Ευρωπαϊκών Κοιμητηρίων έχει αναφερθεί από την Β.Γ. και για εκείνη η πολιτισμική διάσταση αναδεικνύεται θαυμάσια με τα πολυμέσα. Σαν πρότυπο,

τρείς απο τις πληροφορήτριες η Β.Γ η Β.Π. και η Κ.Δ., αναφέρουν το πρόσφατα ιδρυθέν Μουσείο πόλης.

Β.Γ: "πιστεύω ότι αν οργανωθεί σωστά, όπως λένε και εφόσον έχει ενταχθεί στα Ευρωπαϊκά Κοιμητήρια, και με οθόνες και με την τεχνολογία και με τα πάντα, … μπορεί να προβάλει και τις φωτογραφίες των οικογενειών, αν πατάς το κουμπί, όπως είναι στο μουσείο..."

Μόνο δυο από τους πληροφορητές ο Θ.Μ. και η Ο.Π. αναρωτήθηκαν αν κάτι τέτοιο θα επηρέαζε δραστικά, αλλοιώνοντας το χαρακτήρα του κοιμητηρίου. Και οι δυο, ανάπτυξαν τον προβληματισμό τους χωρίς να καταλήξουν σε αρνητικό ή θετικό αποτέλεσμα:

Θ.Μ.: σίγουρα, ζούμε στην εποχή της πληροφορίας, οπότε και μ' έναν τρόπο, μέσα από αυτά τα μηχανήματα τα χειριζόμαστε και στην υπόλοιπή μας ζωή γενικότερα, οπότε ναι, εδώ φαντάζομαι ότι μπορεί κάποιος να έχει ενστάσεις σε σχέση με τί ύφος, ο θάνατος ή το μνημείο δεν έχει απαραίτητα ανάγκη τεχνολογική, αλλά από τη στιγμή που υπάρχουν υλικές εκφράσεις γενικότερα, μπορούμε να δεχτούμε και τις τεχνολογικές".

Ο.Π.: Τώρα εξαρτάται αυτό πραγματικά από τί φυσιογνωμία θέλεις να δώσεις στο χώρο. Αν θέλεις να δώσεις, να υπάρχει αυτό το «αρκαδικό», να είναι ο κήπος, να σε οδηγεί ας πούμε στην περισυλλογή ή οτιδήποτε, είναι μια επιλογή, αν θέλεις να το εντάξεις με ποιο, έτσι, σύγχρονο τρόπο είναι μια άλλη επιλογή αυτό εξαρτάται τελικά από την επιλογή ...

Η οργάνωση δρώμενων και εκδηλώσεων αντιμετωπίζεται θετικά αλλά με σχετική επιφύλαξη γιατι θέτει εξ ορισμού περιορισμούς. Κάποιες απόπειρες έχουν ήδη δρομολογηθεί. Ο π.Α. αναφέρει με καμάρι, τις προβολές "με συμβατό περιεχόμενο" που οργανώνει τους θερινούς μήνες στο προαύλιο του Ιερού Ναού.

π.Α.: Προβάλλουμε έργα, το καλοκαίρι τα προβάλλουμε έξω στην αυλή, βέβαια έργα ιστορικά, ντοκιμαντέρ του Παναγίου Τάφου, του Αγίου Όρους και λοιπά".

Και κατόπιν φαντάζεται κάποιο πλαίσιο εκδηλώσεων με αφορμή θρησκευτικά δρώμενα, όπως ήδη, ο ίδιος το έχει δρομολογήσει:

π.Α.: Κάναμε εδώ μια συνεστίαση, φέραμε κέτερινγκ από έξω και συμφάγαμε μετά την πανήγυρη των Ταξιαρχών, τώρα αυτά γίνονται εδώ, ως προς το θέμα, ένα σύνολο χορωδίας δηλαδή μουσικά όργανα και λοιπά, αυτό θα μπορούσε να γίνει, ταιριάζοντας το, αυτό, με το χώρο του κοιμητηρίου: δηλαδή, έρχεται ο Δεσπότης, ομιλεί και μπορούμε να πούμε: την εκδήλωση αυτή σήμερα θα την αφιερώσουμε στους αδερφούς μας έστω, και με αυτό τον τρόπο πέρα από τα Τρισάγια πέρα από τις λειτουργίες και τα Μνημόσυνα και τα Ψυχοσάββατα, θα μπορούσε και αυτό να γίνει, να αφιερώσουμε δηλαδή, να γίνει μια βραδιά, μια εκδήλωση με μουσικά όργανα δηλαδή κλασική μουσική, οτιδήποτε και παράλληλα και κάποιοι ψάλτες να ψάλλουν κάποια τροπάρια, αυτό θα μπορούσε να γίνει".

Για την πληροφορήτρια Φ.Γ, ο περιορισμός, περα απο το σεβασμό για το χαρακτήρα του χώρου, έχει και ενα παραλληλισμό μεταξύ ζωής και θανάτου*.: "να μαζευτεί κόσμος να γίνει κάποιου τύπου μουσική παράσταση, μικρής κλίμακας, χωρίς μεγάφωνα και τέτοια, νομίζω θα μπορούσε να 'ναι ωραίο αυτό…. θα έλεγα όχι πολύ, από την πλευρά της εικαστικής έκθεσης, όσο από την πλευρά της μουσικής ή της ποιητικής, που είναι κάτι που έχει ένα πρόσκαιρο χαρακτήρα, ζωντανεύει κάτι και μετά σβήνει και το Νεκροταφείο συνεχίζει και παραμένει ..."*

Ο πληροφορητής Γ.Κ. παρότι θετικός σε ανάλογες προτάσεις θα μιλήσει για λεπτές ισορροπίες:

Γ.Κ.: "Ναι ένα πάντρεμα και μια σύγχρονη τέχνη και μια εγκατάσταση και μια δράση. Βέβαια όλα αυτά κρύβουν μια παγίδα επειδή είναι το σκηνικό του νεκροταφείου μπορεί να γίνει της γελοιοποίησης πρέπει να είναι προσεγμένη, τώρα να το δώσεις σε μια ομάδα να αρχίσει να βάζει

μαύρα φορέματα και να κλαίει σαν την Ηλέκτρα ξέρω γω, το κιτς είναι πολύ κοντά…. πρέπει να *βρίσκουμε τις ισορροπίες να μην τον κακοποιούμε το χώρο ως σκηνή".*

Η πληροφορήτρια Ο.Π. είναι η μόνη που εκφράζει, ξεκάθαρα, αντίθετη άποψη, είναι αρκετά σκεπτική για την συμβατότητα των οποιωνδήποτε εκδηλώσεων, επισημαίνοντας οτι ο ταφικός χαρακτήρας είναι ακόμα εκεί, παρών και ο σεβασμός σε αυτόν επιβάλλει περιορισμούς:

Ο.Π.: "Εγώ θα είχα κάποιες ενστάσεις γι' αυτό το πράγμα, θα είχα κάποιες ενστάσεις γιατί, ανεξάρτητα από το αν χρησιμοποιείται πλέον ο χώρος για καινούργιες ταφές, υπάρχουν ακόμα παλιές ταφές, υπάρχουν άνθρωποι που επισκέπτονται τους νεκρούς τους, που φροντίζουν τους νεκρούς τους, δεν ξέρω πόσο το να γίνει αυτός ο χώρος μια έτσι, είναι δημόσιος χώρος, αλλά είναι ονοματισμένος δημόσιος χώρος, κατά πόσον, ας πούμε, θα ήταν ευχαριστημένοι αυτοί οι άνθρωποι, στη θέση τους δε θα ήμουνα.. ".

"…Θεωρώ ότι ναι μεν, μπορούμε να το δούμε έτσι σαν μουσείο από την άποψη εντάξει, πέρα από τη γλυπτοθήκη που έχει, είναι ένας χώρος που κάτι … πώς αντιμετωπίζεις το θάνατο, πως αντιμετωπίζεις τη ζωή, επομένως έχει πολλές διαστάσεις έτσι που μπορείς να τις εκμεταλλευτείς. Τώρα να μετατραπεί έτσι σε ένα μουσειακό χώρο, ότι μουσειακό χώρο νά' ναι, όχι δεν βρίσκω ότι είναι πολύ δόκιμο".

Τη συνύπαρξη πολλαπλών ταυτοτήτων αφήνει να εννοηθεί και η πληροφορήτρια Β.Π. σταλεγόμενά της όταν κατα τη διάρκεια μιας πολιτιστικής ξενάγησης παρατηρεί κάτι, χωρις όμως να παρατηρεί κάποια ασυμβατότητα μεταξύ των δύο αλληλοεπικαλυπτόμενων διαστάσεων:

Β.Π: *"Ναι δηλαδή εγώ σας λέω πήγαινα και δεν ήξερα και τώρα ο Βογιατζής μας τον έδειξε αυτόν τον τάφο που... μου έκανε εντύπωση γιατί είχε και αναμμένο καντήλι, οι πιο πολλοί δεν έχουνε... "*

Γ.6. Φόβοι και προσδοκίες

Αν και για όλους τους πληροφορητές είναι γνωστό ότι έχει κηρυχθεί διατηρητέο μνημείο και οτι προστατεύεται απο την πολιτεία, σαν σύνολο της πολιτισμικής κληρονομιάς Νεωτέρων Μνημείων, αυτό μάλλον δεν εχει αφομοιωθεί ακόμα, ίσως γιατι δεν έχουν δρομολογηθεί συντονισμένες ενέργειες συντήρησης και ανάδειξης του, απο όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Για το μέλλον του χώρου ο κύριος φόβος που εκφράζουν αυθόρμητα σχεδόν όλοι οι πληροφορητές είναι η καταστροφή του απο την φθορά και την εγκατάλειψη. Αυτό αναφέρει η Ε.Π. η Β.Γ., ο Α.Β. , η Κ.Δ. και ο π.Α. ενώ Β.Π. συμπληρώνει και τη φθορά που μπορεί να προκαλέσει σκόπιμα η ανθρώπινη επέμβαση, τις άστοχες επεμβάσεις και και τους βανδαλισμούς: "*Β.Π: Να μη μπει μπουλντόζα και τα βγάλει όλα αυτά και τα πετάξει στον Κραυσίδωνα, να μην τα σπάσουνε, να μην τα διαλύσουνε να μην τα γεμίσουνε με γκράφιτι, … να μην αποφασίσει ένας ξυπνήσει ένα πρωί και πει: τέλος το κοιμητήριο, ότι υπήρχε, τέλος, το αλλάζουμε και κάνουμε εκεί, ένα πάρκινγκ, ξέρω γω…"* Και η Κ.Δ.: *"το ζητούμενο είναι να μη γίνει οικόπεδο. Γιατί είναι ένας χώρος ιστορικής μνήμης και είναι ένας χώρος που μπορεί να αναδείξει την ιστορία της πόλης. Αυτό."*

Αυτό το ίδιο εκφράζεται απο την πληροφορήτρια Ο.Π. με συγκεκριμένο αποδέκτη: ο φόβος είναι να μην εισακουσθεί απο τους υπευθύνους το κοινό αίτημα για την φροντίδα και την ανάδειξη του σημαντικού αυτού χώρου για τη συλλογική μνήμη των κατοίκων. Αλλα για την ίδια φαίνεται να αποτιμάται σαν σημαντικότερο όλων, ότι εχει αναγνωριστεί απο τους ανθρώπους, στην ερώτηση τι απεύχεται, απαντά αυθόρμητα¨ *Ο.Π.:" να πάψει ο κόσμος να ενδιαφέρεται γι'αυτό".*

Στο φόβο της καταστροφής απο λανθασμένους χειρισμούς αναφέρθηκε ο Α.Β.

Η Φ.Γ. αναφέρθηκε στο φόβο αλλοίωσης του χαρακτήρα του με βάναυσες παρεμβάσεις στο χώρο (σαν παράδειγμα αναφέρει τη χρήση μεγαφώνων ή την είσοδο οχημάτων). Τον ίδιο φόβο θα επικαλεστούν και ο Θ.Μ., Γ.Κ., Ο.Π. και ο Γ.Π.

"Γ.Κ.: … δε θα ήθελα κέντρο διασκέδασης, δε θα ήθελα βοτανικό κήπο, ήταν λειτουργικό, ήταν χρηστικό, είναι κάτι που συνδέεται με την καθημερινότητα με τη θρησκεία μας … αυτό ήταν ένα κομμάτι έτσι ήρθε έγινε δεν μπορούμε τώρα …".

Γ.Π.: "… δε θέλω να γίνει ένα απλό πάρκο, θέλω να μείνουν όλα αυτά τα πράματα όπως είναι και να αναδειχτούνε, εγώ αυτά φοβάμαι μην μπουν ξένα στοιχεία εκεί μέσα, και τα ίδια τα υλικά ακόμα να μείνουν εκεί μέσα να μη φύγει τίποτα".

Το θέμα της αξιοποίησης ανασύρει μια μεγάλη συζήτηση προβληματισμού και αντιπαραθέσεων, όπως διαφαίνεται απο τα λεγόμενα των πληροφορητών. Για τον τον πληροφορητή Γ.Π. η αξιοποίηση του μπορεί να σημαίνει και τουριστικό ενδιαφέρον:

Γ.Π.: *"θα πρέπει να γίνει ένα σημείο αναφοράς για την πόλη, επισύρει μνήμες και ίσως μπορέσει να γίνει ένας πόλος τουριστικός".*

Ενώ αντίθετη άποψη ως προς το θέμα της αξιοποίησης, μέσα απο τον σκεπτικισμό της, εκφράζει η πληροφορήτρια Ο.Π.

Ο.Π.: "Να αξιοποιηθεί…τώρα τι σημαίνει αξιοποίηση είναι επίσης μεγάλη κουβέντα, αξιοποίηση δεν είναι και αναγκαστικά η τουριστική αξιοποίηση, και γιατί όλα πρέπει να αξιοποιηθούν είναι επίσης μια ερώτηση, γιατί αξιοποίηση σημαίνει και σε όλα να βάλουμε και μια τιμή σε ένα βαθμό...

Αυτός ο ενδόμυχος φόβος για την απώλεια ενος χαρακτήρα, που δεν πρέπει να χαθεί, ωθεί τον πληροφορητή Θ.Μ. να προτείνει μια ιδέα, που εκφράζει ακριβώς αυτό*:*

Θ.Μ.: "ένα νέο στοιχείο εντάξει τώρα αυτό αποτελεί μ' ένα τρόπο ένα περίκλειστο χώρο αλλά αν θεωρούσαμε ότι θα άνοιγε αυτό προοδευτικά, ίσως θα έβλεπα ένα νέο περίκλειστο χώρο που να είναι πιο φιλόξενος για μια διαδικασία απομόνωσης και στοχασμού, κάπως έτσι, δηλαδή να διατηρούνταν τουλάχιστον ένα μέρος αυτής της συνθήκης που υπάρχει τώρα…"

Για την Κ.Δ. ο φόβος επικεντρώνεται στην ασυνεννοησία και τις συρράξεις, που λόγω αντικρουόμενων συμφερόντων, εμποδίζει την εξέλιξή του και αντιπαραβάλλει το γόνιμο διαλόγο και το κοινό καλό. Βρίσκει οτι λύση για την εύρυθμη λειτουργία μπορεί να προκύψει απο τη συνεργατικότητα, μέσα απο την αποσαφήνιση αρμοδιοτήτων*:*

Κ.Δ. *"Νομίζω αυτό που βγαίνει είναι μια παράλληλη λειτουργία που δεν χρειάζεται όλοι να εμπλέκονται με όλους δηλαδή ο καθένας να μπορεί να λειτουργεί, να έχει διακριτά το ρόλο του, ακριβώς, όταν είναι ξεκαθαρισμένα τα πλαίσια στα οποία λειτουργεί. Όλα μπορούν να γίνουν και όλα μπορούν να συνεργαστούν να συνλειτουργήσουν, σας είπα, το ευρύ πνεύμα η συνεργατικότητα, το να βλέπουμε τα πράγματα κάτω από μια γενικότερη ομπρέλα, που ενώνει παρά διχάζει, μπορεί να φέρει πολλά αποτελέσματα και πολύ καλά".*

Ολοι οι ερωτηθέντες προσδοκούν το κοιμητήριο των Ταξιαρχών, ως σημείο αναφοράς, να φέρει ποικίλα μηνύματα στις επόμενες γενιές και σε μέλλοντα χρόνο. Αυτά σχετίζονται για τους περισσότερους πληροφορητές με την κατάκτηση της ιστορικής γνώσης και της τοπικής ιστορίας.

Β.Γ.: "Το πέρασμα των ανθρώπων, της γενιάς της παλιάς και της νεότερης στο Βόλο".

Κ.Δ.: *"Γιατί είναι ένας χώρος ιστορικής μνήμης και είναι ένας χώρος που μπορεί να αναδείξει την ιστορία της πόλης. ...Αυτό*".

Η ίδια αναλύει τη σκέψη της πιο κάτω, με μεγαλύτερη ακρίβεια:

Κ.Δ.: *"Στο ορθόδοξο νεκροταφείο μπορεί κανείς να κάνει πάρα πολλά πράγματα για την εκπαιδευτική κοινότητα, δεδομένου ότι είναι θαμμένοι όλοι οι δήμαρχοι του τόπου, μπορεί να κάνει*

μαθήματα τοπικής ιστορίας. Υπάρχουνε γλυπτά έργα, απαράμιλλης αξίας γλυπτικής, οπότε μπορεί να γίνει ένα εικαστικό εργαστήρι, ένα εργαστήρι τέχνης, πάνω στη γλυπτική μαθήματα και λοιπά. Υπάρχουν στήλες, οι οποίες είναι γραμμένες στα αρχαία ελληνικά, γεγονός που σημαίνει ότι είναι «πεδίον δόξης λαμπρόν» για φιλολόγους, για μαθήματα αρχαίων ελληνικών στην πράξη, υπάρχουν δύο τάφοι από την περίοδο της Εθνικής Αντίστασης, οπότε μαθήματα ιστορίας πάνω στον πόλεμο, τον β' Παγκόσμιο, την Γερμανική Κατοχή και Αντίσταση και λοιπά. Υπάρχει η Εκκλησία για ναοδομία και άλλα, χίλια άλλα που μπορεί κανείς να σχεδιάσει και να σκεφτεί, αυτά σκεφτήκαμε εμείς, κυρίως όμως είναι ένας χώρος ο οποίος ,εκτός φυσικά από το μακάβριο, που μπορεί κανείς να πει ότι έχουν τα νεκροταφεία, είναι ένας χώρος από τον οποίον μπορείς να αντλήσεις πάρα πάρα πολλές πληροφορίες για τη ζωή, τα έργα και τις ημέρες των ανθρώπων που έζησαν σε αυτόν τον τόπο".

Αλλα και ο βιωματικός τρόπος προσέγγισης της μνήμης και της ιστορίας μέσα απο την εμπειρία του κοιμητηρίου αξιολογείται ιδιαίτερα σημαντικός και επισημαίνεται απο την πληροφορήτρια Φ.Γ.:

Φ.Γ.: *"Εκτός από το κλίμα για το οποίο μιλήσαμε, την ιστορία της πόλης για την οποία επίσης μιλήσαμε κατά κάποιο τρόπο, νομίζω ότι είναι πολύ ενδιαφέρον και το αφηγηματικό κομμάτι της ιστορίας, που ταυτίζεται με τις προσωπικές ιστορίες ανθρώπων, που βρίσκονται θαμμένοι εκεί, και το οποίο προσθέτει μια ζωντάνια στην εμπειρία που έχεις από το χώρο και ταυτόχρονα νομίζω κάνει πιο έντονη τη διάσταση της μνήμης, δηλαδή θυμάσαι μετά πράγματα, αν μάθεις δηλαδή για μια οικογένεια, για ένα θάνατο κάποιου, για την ιστορία ενός άλλου, νομίζω σε συνδυασμό με αυτή την κίνηση που κάνεις μέσα στο νεκροταφείο, και την παρουσία των ίδιων των τάφων, αυτό συμπληρώνει πάρα πολύ την εικόνα και την αίσθηση, για την πόλη και την μνήμη της … αυτό θα μπορούσε να είναι άλλο είδος Μουσείου Ιστορίας και Μνήμης, με πολύ διαφορετικό τρόπο, πιο ελαφρύ και πιο βιωματικό, που είναι πολύ σημαντικό*".

Επιδέχονται όμως πολλαπλές αναγνώσεις και συνδέονται με έννοιες μεταφυσικές αλλα και και τη προσέγγιση του θανάτου:

Β.Π: "Την τοπική ιστορία μέσα από τα πρόσωπα τα οποία απεικονίζονται, υπάρχουνε στις προτομές τους... Αλλά ο πλούτος, η μόρφωση, όλη η ιστορία του Βόλου περνά μέσα από το κοιμητήριο με τα μνημεία του, ακόμα και ο τρόπος με τον οποίο γράφονται τα αποφθέγματα τα ταφικά αυτά, ποιοι είναι πιο πιστοί, ποιοί είναι πιο φιλοσοφημένοι, ποιοι είναι πιο αριστοκράτες, ο τρόπος που είναι κατασκευασμένοι, πιο ψηλοί, πιο χαμηλοί, πιο πομπώδεις πιο ταπεινοί, όλα αυτά δείχνουνε, πολύ κοινωνική ανάλυση μπορείς να κάνεις και να μη χαθεί βέβαια και τη μνεία θανάτου, δηλαδή να μην ξεχάσουμε και το θεολογικό και να δούμε μόνο της τέχνης το κομμάτι. Δηλαδή να πούμε ότι η εξοικείωση με τον άνθρωπο πρέπει να 'ναι καθημερινή στον άνθρωπο, να γίνεται καλύτερος".

Και είναι αξιοσημείωτο, οτι δυο απο τους πληροφορητές, κατάθεσαν σαν ενδόμυχη επιθυμία την προτίμηση τους, να ταφούν, αν υποθετικά γινόταν, σε ενα χώρο σαν το παλαιό κοιμητήριο, συγκρίνοντας το με τα σύγχρονα δεδομένα της απρόσωπης διαδικασίας στο νέο σύγχρονο κοιμητήριο Βόλου.

Γ.Κ.: *"πάω στο καινούργιο νεκροταφείο και η ομοιογένεια των τάφων...ποτέ δεν ήμουν ματαιόδοξος να έχει ο ένας μάρμαρο Πεντέλης και ο άλλος να έχει ξύλο, αλλά αυτή η ομοιογένεια που υπάρχει στο νέο νεκροταφείο είναι αποκρουστική".*

Β.Π.: " Ναι ναι και να ενταφιαζόμουν εκεί δε θα με πείραζε (γελάει και σοβαρεύει) από το να πάω στον Κούκο, δεν ξέρω αν το έχετε επισκεφθεί, το οποίο είναι άθλιο…. άθλιο διότι δεν υπάρχει πράσινο, υπάρχει μια ομοιομορφία στα μνήματα που προσπαθήσαν να το κάνουν για να μην έχει

διάκριση κανείς στο θάνατο, αλλά κάνανε μία καρικατούρα για μένα και για πολύ κόσμο, και τελικά ο καθένας ότι θέλει να κάνει το κάνει και βλέπει κανείς και τέντες και πλαστικά και λουλούδια, πάρα πολλά πλαστικά... και στεφάνια πλαστικά και ανεμόμυλους και οτιδήποτε μπορεί να φανταστεί κανένας. Δηλαδή δεν έχει εκείνον τον εκλεπτυσμό, εκείνη την ηρεμία, εκείνη την ποιότητα που βλέπει κανείς σε αυτό εδώ, καμία σχέση, εκεί βλέπεις ένα κιτς πράγμα, έλλειψη σεβασμού στον άνθρωπο και στο θάνατο... ".

Εν κατακλείδι το μήνυμα που εκφράζεται απο όλους είναι αυτό που πολύ απλά ο πληροφορητής Γ.Κ. συμπυκνώνει σε δυο φράσεις του:

Γ.Κ.: πρώτα πρώτα το ίδιο το μάθημα της ζωής ότι είμαστε περαστικοί μέσα από αυτόν τον κόσμο, δεύτερον να εκτιμήσουν το μεράκι και την καλαισθησία, που λίγο υποχωρεί σε μια προχειρότητα και ταχύτητα…, και τι συνειρμούς θα κάνει και ας αφήσουμε ο καθένας να 'ρθει από μόνος του … είναι μάρτυρας της ιστορίας, σημαντικός".

2.1.4. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ

Οι ιστορίες, οι μύθοι οι πληροφορίες και οι προβληματισμοί που ετέθησαν και αποθησαυρίστηκαν από τις συνεντεύξεις των πληροφορητών της περιορισμένης, αντιπροσωπευτικής ωστόσο, επιτόπιας έρευνας που πραγματοποιήθηκε στον Βόλο και αναφέρθηκαν μέχρι τώρα, αντιμετωπίστηκαν σαν πηγή έμπνευσης και εμπλουτισμού για τη σύνθεση και διατύπωση της αρχιτεκτονικής πρότασης για τη μετατροπή του παλαιού κοιμητηρίου Ταξιαρχών σε Ιστορικό κήπο μνήμης.

Η νέα αφήγηση που εισάγεται με την αρχιτεκτονική επέμβαση επικεντρώνει στο χαρακτήρα του χώρου που υφίσταται σαν τοπόσημο ανασύρεται στις προσωπικες αφηγήσεις και κυριαρχεί στη συλλογική μνήμη των κατοίκων και η επιθυμία να αποδωθεί ξανά στην πόλη διατυπώνεται ξεκάθαρα στις συνεντεύξεις.

Η σχεδιαστική απόδοση της κεντρικής ιδέας, που επαναπροσδιορίζει τον χώρο, υπακούει και προσδιορίζεται από τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- Είναι χαμηλόφωνη και διακριτική για να επιτύχει τη αβίαστη συνομιλία των υπαρχόντων σημαντικών στοιχείων με τις νέες επεμβάσεις χωρίς να τα επισκιάσει.
- Διακρίνεται απο την συναισθηματική διάσταση και την ενισχύει. Τα αρχιτεκτονικά μέσα και η φυτοτεχνική προσέγγιση εμπλουτίζουν τις νέες προοπτικές, προκειμένου να οδηγήσουν σε πολλαπλές συναισθηματικές εμπειρίες. Η επίκληση της μνήμης επιδιώκεται για να οδηγήσει τον επισκέπτη σε ψυχική ανάταση.
- Ενισχύεται η λειτουργική διάσταση με προσθήκες και κατασκευές εξοπλισμού, με απώτερο αποτέλεσμα την εξασφάλιση άνεσης και ευεξίας για τον επισκέπτη.
- Ο εξοπλισμός που αφορά σε πληροφοριακό υλικό, στοχεύει στην κατανόηση με δημιουργικό τρόπο. Πρόθεση είναι, ο εμπλουτισμός με ερεθίσματα, στο πλαίσιο μιας στοχαστικής περιπλάνησης, με αποφυγή διδακτισμού αλλά όπου ο περιπατητής θα ανακαλύπτει, μέσα από την, κάθε φορά, διαφορετική περιήγησή του, τα στοιχεία εκείνα που τον ενδιαφέρουν ή συγκινούν.

Η επιλογή της μετατροπής του κοιμητηριακού χώρου σε Κήπο ιστορικής μνήμης αποτελεί συμβατή επιλογή με τον χαρακτήρα του χώρου και τις λειτουργικές ανάγκες του αστικού περιβάλλοντος στο οποίο αυτός ειναι ενταγμένος και ταυτόχρονα εξασφαλίζεται η ζωντανή του συνέχεια.

Εν κατακλείδι, έχοντας υπόψη την ευρύτερη απόδοση της έννοιας του Μουσείου (Οικονόμου, 2003) μπορεί να αναφερθεί στο συγκεκριμένο χώρο κανείς, παραφράζοντας τον Spalding, (2002)

από το έργο του «Το ποιητικό μουσείο»: «Τα μουσεία σήμερα είναι σαν τα δένδρα το χειμώνα οι συλλογές τους σαν τα κλειστά μπουμπούκια κρατούν σφικτά τα μυστικά τους. Χρειάζεται να γίνουν όπως τα δένδρα το καλοκαίρι, ανθοφόρα, στο νού κάθε επισκέπτη: το ποιητικό μουσείο δε θα είναι τότε απλά καταφύγιο για το παρελθόν, όπου σκέψεις και αναμνήσεις ξεθωριάζουν, αλλά ένα παλάτι θαυμάτων και ανακαλύψεων».

Αποθησαυρίζοντας και αναλύοντας το υλικό των συνεντεύξεων προβάλλουν με ευκρίνεια τα θέματα, που κατά ενα μεγάλο μέρος, άπτονται της αρχιτεκτονικής επίλυσης και επηρεάζονται από τις επιλογές της. Τα θέματα που τέθησαν, κατηγοριοποιούνται και αναλύονται στη συνέχεια προκειμένου να αξιοποιηθούν στην πρόταση:

Α. Θέματα που αφορούν στο χαρακτήρα του ιστορικού χώρου

- Η διατήρηση του χαρακτήρα του χώρου μέσα από στοιχεία, τόσο αρχιτεκτονικά, όπως ο υπάρχων κάναβος, όσο και φυσικά, όπως τα ιστορικά κυπαρίσσια, που είναι συνυφασμένα με αυτόν.
- Η φύτευση, σαν στοιχείο δομικής οργάνωσης και ο εμπλουτισμός με φυτικό υλικό για την αποφόρτιση του χώρου.
- Η επεξεργασία της όψης του διατηρητέου πέτρινου περιβόλου με την επιλογή πλαισίωσης του με φυτικό υλικό.
- Ο ευκρινής εντοπισμός σημείων ιδιαίτερης σημασίας της πρόσφατης τοπικής ιστορίας όπως οι τύμβοι και η σύνδεση με την τοπική ιστορία της Ν.Ιωνίας .
- Ο τρόπος μεταφοράς των μηνυμάτων. Ο σχεδιασμός στην υπηρεσία προσέγγισης του κοινού και της ενθάρρυνση του επισκέπτη να σταθεί με κριτικό πνεύμα απέναντι στην προσφερόμενη γνώση, σύμφωνα με τις αρχές της σύγχρονης μουσειολογίας (Μούλιου κ.ά., 1999).

Β. Θέματα που αφορούν στην οργάνωση και εύρυθμη λειτουργία του χώρου

- Η σύνδεση του χώρου με τον αστικό ιστό, οι είσοδοι, η προσβασιμότητα, οι άξονες καθώς και η κίνηση και η στάση, με στόχο την εύρυθμη λειτουργία και ανάγνωση του χώρου.
- Η εξασφάλιση ανοικτού χώρου για την καλύτερη οργάνωση και αλληλεπίδραση τών επισκεπτών με τον ιστορικό χώρο.
- Η ανάπτυξη και ιεράρχηση ποικίλων διαδρομών σε συνδυασμό με τις επιμέρους ενότητες. Διαδρομές κύριες και δευτερεύουσες με γνώμονα διαφορετικά κριτήρια, καλλιτεχνικά και ιστορικά, κοινωνικοποίησης ή εσωτερικής αναζήτησης και περισυλλογής, όπου πάντα να παραμένει ενεργό το στοιχείο της ανακάλυψης με το σύνολο των αισθήσεων στη διάθεση του βιώματος.
- Η εισαγωγή στοιχείων νέας τεχνολογίας.

2.2 Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

2.2.1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ–ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ– ΣΚΟΠΟΣ

«Η ζωή αφού διανύσει τον κύκλο της επανέρχεται στην Αφετηρία της που είναι η Γη τροφός και καταλύτρα. Αυτή η αδηφάγος Γη που φαίνεται να καταλύει τα πάντα και η ίδια να ξαναγεννιέται μέσα από το θάνατό της κάθε χρόνο με μια τάξη καταπληκτική, λειτουργεί σαν ένα τεράστιο διαχρονικό χωνευτήρι ανακύκλωσης της ύλης του σώματος ενώ το πνεύμα, η ψυχή, την ύπαρξη των οποίων καμία θρησκεία και κοσμοθεωρία δεν αμφισβητεί, κάπου κατευθύνεται μετά το θάνατο» (Ψυχογιού, 2008)

Κεντρική ιδέα της πρότασης αποτέλεσε η έννοια της «μετάβασης», μέσα από τις πολλαπλές ερμηνείες που μπορεί να παραλάβει κατά το συσχετισμό της με ένα χώρο, ήδη έντονα φορτισμένο, όπως το νεκροταφείο. Για την ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία ο θάνατος είναι αποδημία, δηλαδή ταξίδι προς ένα άλλο τόπο καλύτερο, *«η πύλη για την μετάβαση στην όντως ζωή»(*Αντζουλάτου, 2004). Το μακρύ ταξίδι στην αιωνιότητα αποτυπώνεται στο χώρο μέσω από τις ανθρώπινες δημιουργίες και υποβάλλει τον επισκέπτη σε μια στοχαστική περιπλάνηση. Παράλληλα η ζωή εξελίσσεται και αναγεννάται.

Ομως παράλληλα εξελίσσεται και η πόλη. Τίποτα δεν μένει ανεπηρέαστο στην πάροδο του χρόνου καθώς η ροή των γεγονότων διαγράφει παράλληλα μια διαδρομή που δημιουργεί αδιάκοπα νέα ίχνη. Η δραματική εξέλιξη που έφερε τους πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία στην άλλη πλευρά του Αιγαίου και η δημιουργία του προσφυγικού Συνοικισμού πέριξ του νεκροταφείου, ήταν ένα, κομβικής σημασίας, γεγονός για την ιστορία της πόλης και τη διαμόρφωση του αστικού περιβάλλοντος. Η μετάβαση αυτή που αποτέλεσε τομή για τη τοπική ιστορία επιλέγεται σαν πηγή έμπνευσης, εργαλείο προσέγγισης και σύνδεσης με την σημερινή πραγματικότητα.

Αυτό το πνεύμα επιδιώκεται να υπηρετήσει ο νέος σχεδιασμός. Μέσω των επιλογών αυτού να δημιουργηθεί το κατάλληλο περιβάλλον για υπομνήσεις και αναφορές που θα προκαλέσουν τη νέα ανάγνωση.

2.2.2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΡΙΩΝ ΝΟΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

Για τη νοηματική επεξεργασία ο χώρος κατανέμεται σε τρείς ενότητες που αφορούν α) στο μνημειακό σύνολο, β) στην προσφυγική ιστορία της Νέας Ιωνίας και γ) στους ομαδικούς τύμβους από την περίοδο του ελληνικού εμφύλιου πόλεμου (διάγραμμα 2) .

Η 1η Ενότητα (Ι), είναι η κύρια ενότητα και αφορά στο σημαντικό μνημειακό σύνολο με τα νεοκλασικά χαρακτηριστικά έργα. Μέσα από αυτό καταγράφεται η ιστορία των επιφανών προσωπικοτήτων και οικογενειών του Βόλου, από την ίδρυση του κοιμητηρίου έως τις ημέρες μας. Διακριτικές χαράξεις, με διαφοροποίηση υλικών και αυξομειώσεις διαστάσεων, υποδεικνύουν τις θεματικές διαδρομές όπου αναδεικνύονται επιλεγμένα γλυπτικά έργα με ταυτόχρονη ανάδειξη του ρόλου των αντιστοίχων προσώπων στην τοπική κοινωνία.

Η 2η Ενότητα (ΙΙ), είναι νέα ενότητα που βρίσκει τη θέση της στο χώρο και αναφέρεται στη τοπική ιστορία της περιοχής της Ν. Ιωνίας Βόλου και στο προσφυγικό παρελθόν της. Στην εξέλιξη του κεντρικού νέου άξονα απαντώνται σταδιακά, τα στοιχεία που αποκαλύπτουν την προσφυγική ιστορία της περιοχής. Γίνεται θεματική αναφορά στις πόλεις καταγωγής των κατοίκων ακόμα και στο φυτικό περιβάλλον που αναπαράγεται σε κάποιο βαθμό με την μετεγκατάσταση των προσφύγων. Μέσω της νέας τεχνολογίας, γίνεται διαδραστική προσέγγιση στην προφορική ιστορία για αφηγήσεις σχετικά με μνήμες, συνήθειες και επαγγέλματα που οι άνθρωποι αυτοί διατήρησαν στην εγκατάστασή τους στην περιοχή. Το γραμμικό στοιχείο του νερού είναι η υπόμνηση του δύσκολου ταξιδιού, που τους έφερε στην άλλη πλευρά του Αιγαίου αλλά και του ποταμού Κραυσίδωνα - ορίου του συνοικισμού με την πόλη του Βόλου.

Στην 3η Ενότητα (ΙΙΙ), εντάσσονται οι δύο περιοχές όπου βρίσκονται οι τρεις τύμβοι, ο ένας στο βόρειοανατολικό τμήμα και οι άλλοι δύο νοτιοανατολικά στο δυτικό όριο με το Εβραικό νεκροταφείο. Και οι δυο περιοχές διαμορφώνονται με ανάλογα χαρακτηριστικά για να παραπέμπεται συνειρμικά ο επισκέπτης στην κοινή αναφορά τους στους ομαδικούς τάφους της περιόδου του ελληνικού Εμφυλίου πολέμου. Εκεί η νέα χάραξη “απελευθερώνεται” απο την ορθοκανονική δέσμευση και οδηγεί τον περιπατητή μέσα από σταδιακή και ευαναγνωστη κλιμάκωση σε ελαφρά υπερυψωμένο επίπεδο όπου συναντά αφιερωματικά στοιχεία που αφορούν στα γεγονότα, συνοδευόμενα απο το ανάλογο πληροφοριακό υλικό. Στην εξέλιξη αυτής της διαδρομής σε μια παράλληλη γραμμική παράθεση, βρίσκουν τη θέση τους θραύσματα, κομμάτια και αποσπάσματα έργων, που σήμερα έχουν χάσει την αρχική τους θέση και βρίσκονται διάσπαρτα στο χώρο. Πρόθεση είναι να αντιληφθεί ο επισκέπτης οτι η ιστορία είναι όλα αυτά, όσα διασώζονται και όσα απομένουν: υπόμνηση όσων χάθηκαν στο πέρασμα του χρόνου.

2.2.3. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ

Προτείνονται επεμβάσεις σε όλη την έκταση του κοιμητηρίου, με την κεντρική βαρύτητα να παραμένει πάντα στο μνημειακό σύνολο των ταφικών μνημείων, εκατέρωθεν του κεντρικού άξονα της εισόδου και πέριξ του του Ιερού Ναού των Ταξιαρχών, ενώ το κύριο πεδίο για την ανάπτυξη της πρότασης αποτελεί το κενό που προκύπτει, μετα την προγραμματισμένη απομάκρυνση από τον Δήμο Βόλου των εγκατελειμμένων ή κατεστραμμένων μνημάτων, στο βορειοδυτικό τμήμα και στις παρυφές του χώρου, βορειοανατολικά και στα όρια γειτονίας με το Εβραϊκό κοιμητήριο (Σχέδιο 1). Κάθε στοιχείο του υπάρχοντος ιστορικού συνόλου, ανεξάρτητα της ιστορικής του αξίας είτε ανθρώπινη δημιουργία, είτε στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος, συμβάλλει με κάποιο τρόπο στη συνολική εικόνα γι αυτό και αξιολογούνται ως ιδιαίτερα σημαντικά στην ερμηνεία του τοπίου που συμπεριλαμβάνει αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία. Άλλωστε σήμερα έχει διατυπωθεί η άποψη ότι πολιτισμική ταυτότητα και κοινωνική συνείδηση που διαμορφώνεται από το ευρύτερο περιβάλλον δεν επικεντρώνεται μόνο στο χώρο ή στο αντικείμενο που συγκεντρώνει την ιδιαίτερη αρχαιολογική αξία, αλλά συμπεριλαμβάνει μια ευρύτερη περιοχή που εξασφαλίζει μέσω της ακεραιότητας της δομής της, την συμβολική τους σημασία. Οι αισθήσεις επιπλέον της όρασης και τα συναισθήματα συνεργάζονται για να βιωθεί ολοκληρωτικά το τοπίο: μυρωδιές, ήχοι, αφή, γεύσεις, ατμόσφαιρα, διανοητικές εικόνες και κατασκευάσματα (Δ6).

- **Το μνημειακό σύνολο**

Το υποβλητικό γλυπτικό σύνολο συγκεντρώνει το κεντρικό ενδιαφέρον και αποτελεί “την καρδιά” της σύνθεσης, τόσο χωρικά όσο και νοηματικά. Παράλληλα επιδιώκεται να είναι οι νέες επεμβάσεις το συνδετικό στοιχείο για τη δημιουργία ενός ενιαίου συνόλου, όπου όλα τα επιμέρους στοιχεία να διατηρούν την ιδιαίτερη σημασία τους. Εξαιρετικά διακριτικές επιλέγονται να είναι όσες επεμβάσεις στο κεντρικό τμήμα του μνημειακού συνόλου αποσκοπούν στην ανάδειξή του, με συνθετικό εργαλείο κυρίως το φυτικό υλικό. Νέες πλακοστρώσεις διαφοροποιούν τα περάσματα, πυκνώσεις και αραιώσεις στο φυτικό υλικό προκαλούν την εναλλαγή εσωστρεφών και εξωστρεφών περιοχών και υποβάλλουν τον επισκέπτη κατα την περιήγησή του ανάμεσα στα μνημεία, να αναγνώσει την ιστορικότητα του χώρου με τον δικό του προσωπικό τρόπο.

- **Σύζευξη ανατολικής και δυτικής περιοχής**

Σημείο ιδιαίτερου προβληματισμού αποτέλεσε η σύζευξη του ανατολικού με το δυτικό τμήμα.

Δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην σχεδιαστική επεξεργασία ώστε η σύζευξη να επιτευχθεί μέσα απο τη λειτουργική σύνθεση των νέων αξόνων και την δημιουργία πλατωμάτων, τα οποία σημαίνονται απο τις νέες επεμβάσεις και διευκολύνουν τις οπτικές φυγές. Η δημιουργία αυτών των οπτικών φυγών είναι παράγοντας σημαντικός για τον προσανατολισμό του επισκέπτη και την οικειοποίηση του χώρου. (Σχέδιο 2)

- **Ο κάναβος**

Στο σύνολο της έκτασης διατηρήθηκε ό ορθοκανονικός κάναβος απο τον αρχικό σχεδιασμό, τον οποίο επέβαλλε το τελετουργικό της ταφής. Αυτός σήμερα είναι εμφανής κυρίως στο δυτικό τμήμα και γύρω από τον Ι. Ν. των Ταξιαρχών όπου βρίσκεται η κύρια ενότητα των ταφικών μνημείων. Στην πρόταση επεκτείνεται μέσω των χαράξεων στο βόρειο και το ανατολικό τμήμα,

όπως αρχικά σχεδιάστηκε. Τα επιμέρους σύνολα-οικοδομικά τετράγωνα που φιλοξενούν τα μνήματα αποτελούν τις νέες ενότητες και θα μπορούσε να πει κανείς ότι στην νέα εποχή παραπέμπουν σε "δοχεία ζωής", καθώς μέσα απο τη σύνθεσή τους τα μνημεία αναδεικνύονται και η φύση αναγεννάται δημιουργώντας ένα νέο" υβριδικό" τοπίο που αφορά στο μνημειακό χώρο του κοιμητηρίου των Ταξιαρχών. Σε αυτή την κατεύθυνση νέα στοιχεία (τα υπερυψωμένα παρτέρια) εντάσσονται προκειμένου να συμληρωθούν τα κενά. (Σχέδιο 3 & Σχέδιο 6)

- **Άξονες – Νέες Είσοδοι**

Δυο νέες είσοδοι, η πρώτη στη βόρεια πλευρά και η δεύτερη στα ανατολικά, επαναπροσδιορίζουν τη σύνδεση του χώρου με τον αστικό ιστό και εξασφαλίζουν η επιθυμητή σύνδεση με την πόλη που απλώνεται γύρω από το χώρο του νεκροταφείου. Σε αυτό το πλαίσιο θα λειτουργούσε ευνοϊκά η χωροθέτηση δικτύου πεζοδρόμων, για την ευρύτερη σύνδεση με τους γειτονικούς ελεύθερους χώρους και τη δημιουργία πράσινων διαδρομών (διάγραμμα 1). Σε συνδυασμό με τις νέες εισόδους στο ανατολικό τμήμα που σήμερα συμπεριλαμβάνεται και το μεγάλο τμήμα του ελεύθερου χώρου, χαράσσονται δυο νέοι άξονες, που παραλαμβάνουν τις κύριες κινήσεις και διευθετούν λειτουργικά το χώρο. Η αξονικότητα τονίζεται και καταγράφεται στο χώρο με τη τοποθέτηση νέων φυτεύσεων και στοιχείων εξοπλισμού σε επιλεγμένα σημεία. Επισημαίνεται ότι, κύρια είσοδος παραμένει πάντα, για τον ιστορικό χώρο του κοιμητηρίου, η υπάρχουσα και σήμερα μοναδική είσοδος, στο τέλος της οδού Αναπαύσεως.

- **Η πλατεία**

Στο σημείο τομής των αξόνων προτείνεται ο σχηματισμός κυκλικής πλατείας, όπου πέρα από τη λειτουργικότητα και τη διαχείριση των κινήσεων των χρηστών, επιτυγχάνεται η σύζευξη των περιοχών και η ανάδειξη των επιμέρους νοηματικών ενοτήτων. Αυτό επίσης αφορά στην εξασφάλιση ανοικτού χώρου όπως διατυπώθηκε απο τους πληροφορητές, με διαφορετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά. Είναι μια πλακοστρωμένη περιοχή όπου στα όρια της, το φυσικό στοιχείο εμπλέκεται με το σκληρό υλικό της πλακόστρωσης και μέσα απο αυτή τη διαφοροποίηση αποδίδεται και η κλιμάκωση κατα τη σταδιακή μετάβαση απο το ανατολικό τμήμα όπου υπερισχύει το φυσικό στοιχείο στο δυτικό, όπου κυριαρχεί ο ιστορικός και καλλιτεχνικός χαρακτήρας των επιτύμβιων μνημείων(Σχέδιο 3 & Σχέδιο 4). Αξίζει να αναφερθεί ότι στον αρχικό σχεδιασμό του χώρου, όπως εικονίζεται στο σχέδιο του 1938 (εικ. 21), σε αυτό το σημείο προβλέπονταν επίσης πλάτωμα, το οποίο δεν υλοποιήθηκε ποτέ.

Νέες διαδρομές εξελίσσονται στο ανατολικό τμήμα, το οποίο σήμερα αποτελεί και το μεγαλύτερο τμήμα ελεύθερου χώρου με ανοικτά σημεία, σημεία στάσης, ενδιαφέροντος και οπτικών φυγών. Στο σύνολο του χώρου σύγχρονες συνθέσεις, πολυμέσα και στοιχεία οργάνωσης και εξοπλισμού εντάσσονται στον υπάρχοντα κάναβο.

- **Το φυσικό πλάτωμα**

Στο κέντρο του ανατολικού τμήματος τα επιμέρους τμήματα του κανάβου ενοποιούνται, για να σχηματίσουν ένα ενιαίο μεγαλύτερο φυσικό πλάτωμα. Με αυτό τον τρόπο υλοποιείται και εξασφαλίζεται ένα σημείο που αφορά στην απαίτηση για ανοικτό χώρο, αίτημα που εκφράστηκε κατα την διάρκεια των συνεντεύξεων. Ο ορθοκανονικός κάναβος επεκτείνεται στο σύνολο του χώρου, όπου έχει χαθεί, χαράσσεται εκ νέου και σχηματίζεται σαν ίχνος, μεσα απο τον συνδυασμό κατάλληλων υλικών και του φυσικού στοιχείου, το οποίο αντιμετωπίζεται σαν βασικό συνθετικό εργαλείο (Σχέδιο 3 & Σχέδιο 4).

- **Κύρια είσοδος και κεντρική διαδρομή (διάγραμμα 3)**

Στη πρόταση διατηρείται η σημερινή κύρια είσοδος στο νότιο τμήμα και αναδεικνύεται η κεντρική επιβλητική θεματική διαδρομή με τα σημαντικά γλυπτικά σύνολα που διασχίζει το δυτικό τμήμα και οδηγεί στον Ι. Ν. Ταξιαρχών και στον περιβάλλοντα χώρο αυτού.

- **Οι διαβαθμίσεις της δαπεδόστρωσης (διάγραμμα 3)**

Η διαφοροποίηση υλικών και χαράξεων αποσκοπεί για άλλη μια φορά στην ιεράρχηση των διαδρομών για να προσανατολίσει τον επισκέπτη και να τον κατευθύνει να χαράξει την ιδιαίτερη πορεία του και να επιλέξει τα δικά του ιδιαίτερα σημεία ενδιαφέροντος. Το υλικό δαπεδόστρωσης των κύριων διαδρομών είναι κυβόλιθοι, από πέτρα τοπικής προέλευσης, με χώμα στη θέση του συνδετικού στοιχείου, για να επιτρέπει την ανάπτυξη βλάστησης στα κενά μεταξύ των αρμών. Ετσι διαμορφώνεται ένα υδατοπερατό βιοκλιματικό δάπεδο που δεν επιτρέπει ανάπτυξη υψηλών θερμοκρασιών και εντάσσεται στο τοπίο. Για τις δευτερεύουσες διαδρομές το υλικό δαπεδόστρωσης είναι σταθεροποιημένο χώμα. Τα τρία πλατώματα διαχωρίζονται σημασιολογικά και λειτουργικά και αυτό αντανακλά και στα υλικά που εχουν επιλεγεί για τη δαπεδόστρωσή τους. Ο υπάρχων προαύλιος χώρος της εκκλησίας παραμένει κεντρικό σημείο αναφοράς, ενταγμένος στον κυρίως ιστορικό πυρήνα, αυστηρά οριοθετημένος στη διαμόρφωση και την οργάνωση του φυτικού υλικού, με δαπεδόστρωση ορθοκανονικών πλακών τοπικής προέλευσης. Ο δεύτερος ανοικτά διαμορφωμένος χώρος είναι η πλατεία, που σχηματίζεται στο κεντρικό τμήμα της έκτασης, στην τομή των νέων αξόνων και όπου πλαισιώνεται μέσα από μια ελεύθερη διαμόρφωση από το φυσικό περιβάλλον. Η δαπεδόστρωση είναι από κυβόλιθους τοπικής προέλευσης αρμολογημένους με κονίαμα. Χρησιμοποιούνται επίσης φιλέτα χτενιστού μαρμάρου στις κατευθύνσεις των αξόνων για να καθιστούν τις χαράξεις αυτών, εμφανείς και ευανάγνωστες. Ο τρίτος χώρος δημιουργείται στο δυτικό τμήμα και είναι ένα φυσικά διαμορφωμένο πλάτωμα, στις βασικές χαράξεις του αρχικού ορθοκανονικού κανάβου. Εκεί το φυσικό στοιχείο εισχωρεί αβίαστα διαπλέκεται και τα όρια συγχέονται.

- **Το στοιχείο του νερού**

Ένα κανάλι νερού τοποθετείται σε κεντρικό σημείο της δεύτερης ενότητας. Πρόκειται για μια επιμήκη ροή, μήκους 50 μέτρων, σε κανάλι κυμαινόμενου πλάτους, 0.80μ. έως 1.60μ. κατασκευασμένο από σκυρόδεμα, με βότσαλα στον πυθμένα και ξύλινα περάσματα σε τρία σημεία (Σχέδιο 6). Η ροή του νερού αποκτά άλλη διάσταση σε συνδυασμό με τις ορθοκανονικές κατασκευές από πελεκητό (σκαπιτσαριστό) σκυρόδεμα, που τοποθετούνται κατα μήκος αυτού, σχηματίζοντας μια διαδρομή. Οι ανθεκτικές αυτές βάσεις λειτουργούν σαν τα υπόβαθρα περιοδικών εκθέσεων, σταθερές βάσεις εκθεμάτων σχετικών με την τοπική ιστορία ή σαν απλά καθιστικά.

- **Οι εδαφικές διαμορφώσεις στην περιοχή των χωνευτηρίων**

Τα εναπομείναντα χωνευτήρια είναι ίχνη της προηγούμενης λειτουργίας του χώρου και έχουν βαρύνουσα σημασία, γι΄αυτό και είναι ιδιαίτερη η αντιμετώπισή τους. Πρόθεση είναι να παραμείνουν εμφανή μέσα από μια επεξεργασία που εμπλέκει το φυσικό στοιχείο, στο πνεύμα της όλης σύνθεσης. Στις δυο περιοχές όπου εντοπίζονται δημιουργούνται αντίστοιχα δυο πυραμιδοειδή εξάρματα στο έδαφος που εγκιβωτίζουν τα τετραγωνικού σχήματος πέτρινα στόμια αυτών. Σε κάθε ένα επάνω τοποθετείται μια ευμεγέθης πέτρινη πλάκα υπό κλίση και συνδυάζεται με μή βατό εδαφοκαλυπτικό υλικό (Σχέδιο 4 & Σχέδιο 5).

- **Τα άλλα κοιμητήρια**

Οι υπάρχοντες χώροι ταφής των κοιμητηρίων Στρατιωτικού και Βρετανικού καθίστανται πλέον ευδιάκριτοι και εύκολα προσεγγίσιμοι, καθώς εντάσσονται με νέες θεματικές διαδρομές και επαναπροσδιορίζονται στο χώρο της νέας παρέμβασης, ως ζωντανή ιστορική πηγή γνώσης και μνήμης. Οι υπάρχουσες φυτεύσεις με αιωνόβια κυπαρίσσια διατηρούνται στο χώρο και ενισχύονται κατά θέσεις, με επιλογή κατάλληλων φυτικών ειδών, κυρίως ιθαγενών και φυτών της τοπικής χλωρίδας. Εναλλαγές φωτός και σκιάς στις διαδρομές μέσα από την συστηματική χρήση κατάλληλων φυτικών ειδών και σκιάστρων με αναρριχώμενα, καθιστούν την διαδρομή μια πορεία εξερεύνησης χωρικών συμβάντων, όπου τα φυσικά εμπόδια καλλιεργούν και ευνοούν το στοιχείο της έκπληξης.

- **Η γειτνίαση με το Εβραϊκό κοιμητήριο**

Η γειτνίαση με το Εβραϊκό κοιμητήριο αντιμετωπίζεται με ιδιαίτερη επέμβαση λόγω της σημαντικής παρουσίας της Εβραϊκής κοινότητας στη πόλη του Βόλου. Κατα μήκος της νέας χάραξης και στην σημαντική περιοχή της “σύζευξης”, αυτή αναδεικνύεται μέσα από έναν διαμορφωμένο απο φυτικό υλικό θύλακα, έναν προστατευμένο εσωστρεφή χώρο στραμμένο προς το διαχωριστικό όριο στο Βορειότερο τμήμα του διαχωριστικού περιβόλου. Εκεί μια επιφάνεια αναφοράς σε αυτή τη γειτονία, διακριτικά εγκαταστημένη, αποτελεί την υπόμνηση για τον επισκέπτη που θα αναρωτηθεί για το ενδιάμεσο όριο μεταξύ των δυο κοιμητηρίων.

- **Τα υπάρχοντα βοηθητικά κτίσματα**

Τα υπάρχοντα βοηθητικά κτίσματα προβλέπεται να παραμείνουν στο χώρο και να συντηρηθούν, ώστε να στεγάσουν ξανά βοηθητικές χρήσεις, συμβατές με την νέα λειτουργία του χώρου.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ (Σχέδιο 6)

Σε κατάλληλα επιλεγμένες θέσεις σύμφωνα με τη σχεδιαστική πρόταση τοποθετούνται τα στοιχεία του νέου εξοπλισμού. Τα εξαίρετα δείγματα μεταλλοτεχνίας που απαντώνται στο χώρο, αποτελούν την πηγή έμπνευσης για την μορφή των νέων κατασκευών.

- **Σήματα προσανατολισμού- ανεμοδείκτες** (Εικ.48)

Στις τρεις νέες εισόδους, τοποθετούνται τοπόσημα με επιρροές από την υπάρχουσα μεταλλοτεχνία δίνοντας μια άλλη διάσταση στα εξαιρετικής τέχνης μοτίβα, μέσα από τη νέα ανάγνωση τους. Είναι στοιχεία κατακόρυφα που καταλήγουν σε ανεμοδείκτη. Ενίοτε είναι δυνατόν να αναρτώνται σε αυτά ενημερωτικά πανό (banners), για τυχόν εκδηλώσεις που αφορούν στο χώρο.

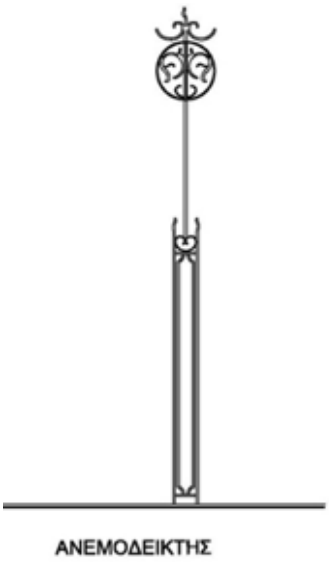

Εικόνα 48. Ανεμοδείκτης (πηγή: Σχέδιο 6)

- **Οδηγοί** (Εικ.49)

Κατά μήκος των νέων διαδρομών τοποθετούνται οι «οδηγοί», υποβοηθητικές κατασκευές με απεικονίσεις μορφών και συμβόλων σε δυο διαστάσεις με αφαιρετική προσέγγιση. Πρόκειται για αποσπασματικές αναφορές σε επιμέρους στοιχεία του γλυπτικού συνόλου που υποδεικνύουν τη διαδρομή, κατευθύνουν τον επισκέπτη κεντρίζουν το ενδιαφέρον του και τον προϊδεάζουν για το μνημειακό σύνολο που θα συναντήσει στην εξέλιξη της διαδρομής του. Τα επιγραμματικά αποσπάσματα και συμβολικά θέματα από το πλούσιο πεδίο του μνημειακού συνόλου αναπαράγονται σαν απλές υπομνήσεις, χωρίς άλλες διευκρινήσεις, σαν κίνητρα για τη φαντασία και για προσωπική αναζήτηση. Τα ίδια στοιχεία θα τα συναντήσει στην πρωτότυπή τους μορφή, και θα τα αναγνωρίσει στη συνέχεια της περιήγησης του ενταγμένα στο μνημειακό σύνολο. Σε μεταλλικό φύλλο οξειδωμένου χάλυβα (corten), με τεχνική κοπής laser χαράσσονται οι εικόνες που παραπέμπουν στο μνημειακό σύνολο. Αυτο συνδυάζεται με συνθετικό πανέλο σκούρου χρώματος που τοποθετείται πίσω του για να σχηματίζει υπόβαθρο στην εικόνα. Η κατασκευή στηρίζεται σε μεταλλική βάση.

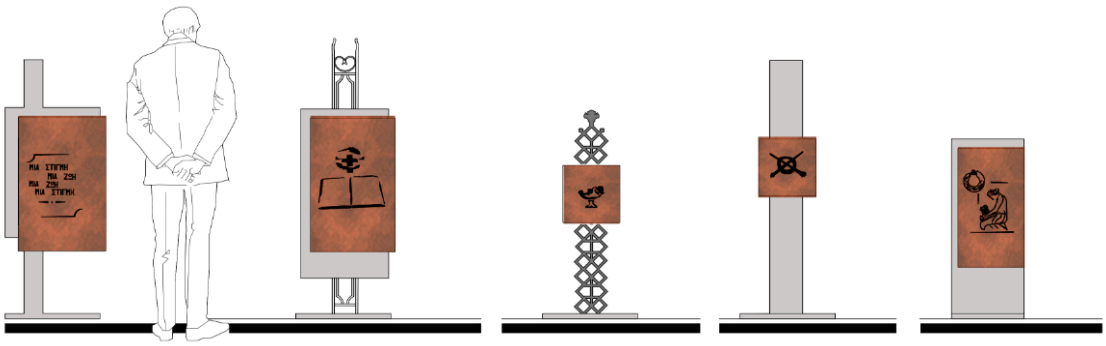

Εικόνα 49. Πινακίδες οδηγοί (πηγή: Σχέδιο 6)

- **Κάθετα στοιχεία υποδοχής φυτικού υλικού (παλμέτες)** (εικ. 50)

Οι παλμέτες είναι κατασκευές απο μεταλλικά πλαίσια που σε αυτα οριζόντια στερεώνονται συρματόσχοινα ή ξύλινα στοιχεία. Στέκουν ελεύθερα στο χώρο και υποδέχονται φυτικό υλικό που αναρριχάται στα οριζόντια στοιχεία τους. Η επιλογή τους στοχεύει σε πολλαπλές λειτουργίες: Αφ΄ενός τοποθετούνται σε επιλεγμένα σημεία του χώρου λειτουργώντας σαν σήματα και αφ΄ετέρου, η τοποθέτηση τους κοντά στην περίβολο διακόπτει την συνεχή λευκότητα του τοίχου και αλλάζει την οπτική προς το περιτείχισμα. Ετσι δημιουργείται ένα πρώτο επίπεδο κάθετων πράσινων πετασμάτων και δημιουργείται μια φυσική στοά, απο την ανάπτυξη του φυτικού υλικού παράλληλα προς το εξωτερικό όριο. Το αποτέλεσμα είναι αισθητικό και λειτουργικό παράλληλα. Το περιτείχισμα αποδίδεται μέσα απο μια νέα εικόνα, που επηρεάζεται απο το πράσινο στοιχείο ,όπου σχηματίζονται ευχάριστα σκιερά σημεία στάσης και περιδιάβασης.

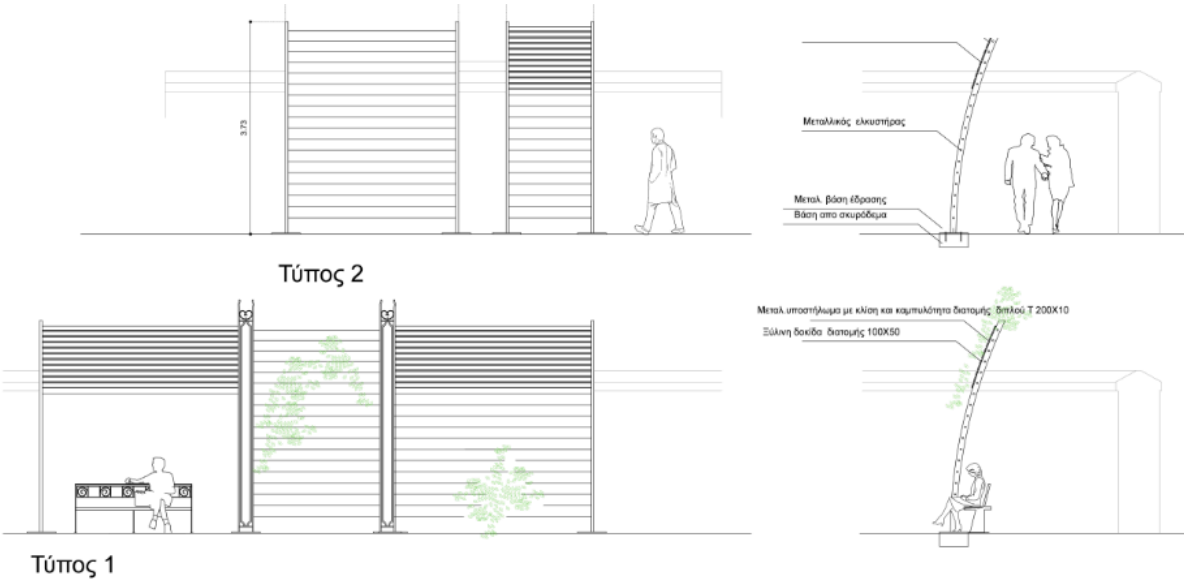

Εικόνα 50. Κατακόρυφες κατασκευές υποστήριξης αναρριχώμενων σε όψη και τομή από αριστερά προς τα δεξιά. (πηγή: Σχέδιο 6)

- **Υπερυψωμένα παρτέρια** (Εικ. 51)

Πρόκειται για κιβωτιόσχημες κατασκευές για τον εγκιβωτισμό φυτεύσεων. Σχηματίζεται απο τον συνδυασμό δυο ορθοκανονικών σχημάτων, κατασκευάζονται από ελαφρά οπλισμένο σκυρόδεμα και επενδύονται με φύλλα οξειδωμένου χάλυβα (corten) υλικό που εντάσσεται στο τοπίο και συνδυάζεται αρμονικά με τα χρώματα της φύσης.

Αυτες οι κατασκευές προορίζονται για σημεία της πρώτης ενότητας όπου, προκειμένου να αναδειχθεί ο κάναβος που υποβάλλεται από την πυκνότητα των μνημάτων, συμπληρώνουν κενά τοποθετημένα σε κατάλληλες θέσεις.

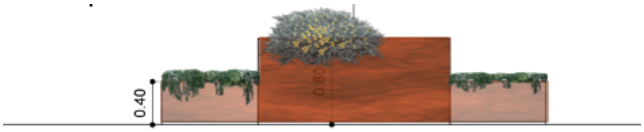

Εικόνα 51. Αντιπροσωπευτικό δείγμα υπερυψωμένου παρτεριού (πηγή: Σχέδιο 6)

- **Πέργκολες και καθιστικά** (Εικ.52)

Κατα μήκος του νέου άξονα, αλλά και σε άλλα κατάλληλα σημεία στο χώρο , κατασκευάζονται πέργκολες σε συνδυασμό με καθιστικά στοιχεία. Το κριτήριο για το σημείο που τοποθετούνται είναι η εύκολη προσέγγιση και η περίοπτη οπτική για να μπορούν να αποτελέσουν σημεία ανθρώπινης επαφής και επικοινωνίας. Αυτά τα σημεία στάσης και ανάπαυσης που απαντώνται στις διαδρομές, με τις νέες φυτεύσεις, σε συνδυασμό με τα υποβλητικά αιωνόβια κυπαρίσσια, φέρνουν τον περιπατητή κοντά στο φυσικό περιβάλλον, ώστε κάθε τι, να ευνοεί την βιωματική επαναπροσέγγιση του χώρου.

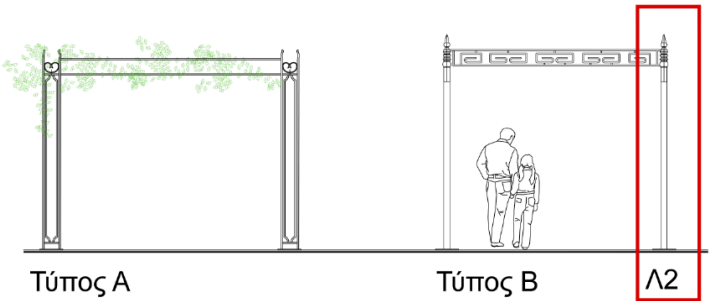

Εικόνα 52. Μεταλλική πέργκολα με επιρροή από στοιχεία της μεταλλοτεχνίας του κοιμητηρίου (πηγή: Σχέδιο 6)

2.2.4 ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΕΤΕΘΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

2.2.4.Α. ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

- **Η Διατήρηση του χαρακτήρα του χώρου με παράλληλη αποφόρτιση του**

Η βαρύτητα που συνοδεύει την κληρονομιά του χώρου σήμερα εκπέμπεται σε κάθε γωνιά του. Αυτό το γεγονός είναι σκόπιμο να εξελιχθεί, ώστε μέσα απο συνδυασμό νέων στοιχείων, χωρίς να παραβλέπει την ανάδειξη του ιδιαίτερου χαρακτήρα και τη διατήρηση της ιστορικής φυσιογνωμίας, να προκαλεί εν τέλει συναισθήματα ευεξίας. Μόνο τότε θα αρθούν οι αναστολές όταν στη διάρκεια της περιήγησης στο χώρο ο περιηγητής προσλάβει νεα ερεθίσματα με όλες τις αισθήσεις του. Το αποτέλεσμα θα προκύψει μέσα απο νέες εμπλουτισμένες εικόνες, νέους ήχους, μυρωδιές και αρώματα. Η αρχιτεκτονική επεξεργασία κινείται σε αυτήν την προοπτική, με εργαλείο σημαντικό να αποτελεί το φυτικό υλικό. Ο εμπλουτισμός της υπάρχουσας φύτευσης και οι νέες οργανωμένες συνθέσεις γίνονται στοχευμένα και αποσκοπούν στην ανάδυση συναισθημάτων ψυχικής ανάτασης.

- **Η διατήρηση του περιβόλου**

Ο εσωστρεφής χώρος του κοιμητηρίου οριοθετείται από την γύρω περιοχή με το υψηλό του περιτείχισμα. Στοιχείο αλληλένδετο με αυτόν και γι΄αυτό άλλωστε έχει κηρυχθεί διατηρητέο, δεν παύει να είναι ένας ανασταλτικός παράγοντας στη μεταφορά της ταυτότητας του χώρου σε νέα φάση, γεγονός που επισημαίνεται κατα τη διάρκεια των συνεντεύξεων. Επιδιώκεται να παραμείνει σαν «καθαρή οριογραμμή», αλλά σε δεύτερο οπτικό επίπεδο. Χωρίς να κρύβεται, διαγράφεται καθαρά πίσω από τις θαμνώδεις νέες φυτεύσεις και τις διάτρητες ελαφρές κατασκευές που παρατίθενται παράλληλα. Αυτές υποστηρίζουν την αναρρίχηση φυτικού υλικού και αποτελούν την υποδομή για αλέες, διαδρομές και σημεία στάσης, σε άμεση σύνδεση με το περιτοίχισμα εγγράφοντας αυτό σε μια νέα ανανεωμένη εικόνα.

- **Η χωρική αναφορά των Τύμβων**

Ο διαχωρισμός και η σήμανση με φυτικό υλικό των περιοχών αυτών από τα άλλα μνήματα επιδιώκεται στο πλαίσιο μιας εύληπτης ανάγνωσης των ιστορικών περιόδων που ούτως ή άλλως διατρέχουν και αποτυπώνονται στο χώρο. Ιδιαίτερα τα γεγονότα της νεότερης ιστορίας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Εμφυλίου που ακολούθησε, άφησαν ένα ιδιαίτερα τραυματικό ίχνος, τους ομαδικούς τάφους που παρότι δεν έτυχαν καμμίας ιδιαίτερης τιμής στην πάροδο των χρόνων, είναι εκεί, να θυμίζουν τις ζοφερές καταστάσεις που προκάλεσε η εμφυλιοπολεμική σύρραξη: Διατυπώθηκε ότι ειναι δύσκολος ο εντοπισμός τους, όμως έχει διασωθεί η ανάμνηση τους στην προφορική ιστορία. Σήμερα αξιολογούνται σαν ιδιαίτερης σημασίας τοπόσημα και η διαφοροποιημένη συνθετική επεξεργασία επιδιώκει την ανάδειξη και παράλληλα τον συσχετισμό τους, καθώς χωροθετούνται αντιδιαμετρικά απέναντι, βορειοδυτικά και νοτιοανατολικά, στο όριο με το Εβραϊκό κοιμητήριο.

- **Ένα κανάλι νερού ως στοιχείο σύνδεσης με την τοπική ιστορία**

Η κύρια αναφορά του νεκροταφείου έχει υπερτοπική διάσταση όπως έχει ήδη προαναφερθεί. Ομως εγγράφεται και στην ιστορία της τοπικής κοινωνίας, της συνοικίας της Ν. Ιωνίας. Αυτή η ιδιαίτερη σχέση αναφέρεται μέσα απο μία υπόμνηση όπου χρησιμοποιείται το στοιχείο του νερού για να την αναδείξει. Μέσα από την συνθετική πρόταση το επίμηκες κανάλι είναι η αναφορά στην άλλη όχθη, είται αυτή είναι η πατρίδα που αφησαν πίσω στην άλλη πλευρά του Αιγαίου, είτε η πόλη που τους δέχτηκε στην άλλη πλευρά του ποταμού Κραυσίνδωνα.

- **Αλληλεπίδραση των στοιχείων και μεταφορά των μηνυμάτων στο κοινό.**

Απαραίτητη η εξασφάλιση επαρκούς πληροφοριακού υλικού με ποικίλους τρόπους χωρίς υπερβολές, σε μια φιλοσοφία που κρατά τον επισκέπτη σε εγρήγορση.

2.2.4.Β ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΕΥΡΥΘΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

- **Άξονες και είσοδοι** (διάγραμμα)

Στην ολοκληρωμένη πρόταση ανάπλασης είναι αυτονόητο ότι εξετάζονται και επιλύονται θέματα λειτουργικά, με στόχο να εξασφαλιστούν ικανοποιητικές προσβάσεις και κινήσεις στο χώρο. Άλλωστε η λειτουργικότητα είναι βασικό ζητούμενο όπως προέκυψε από τις συζητήσεις κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων. Καθώς από όλους τους πληροφορητές η πρόθεση επίσκεψης είναι δεδομένη, η οικειοποίηση του νέου χαρακτήρα του χώρου θα εξασφαλισθεί μέσα από την καλή λειτουργία των κινήσεων, την άμεση πρόσβαση από το αστικό περιβάλλον, την εξασφάλιση των οπτικών φυγών και της αίσθησης με άμεσο αντίκτυπο στον προσανατολισμό των επισκεπτών κατά την περιήγησή τους (Σχέδιο 2).

- **Η εξασφάλιση ανοικτών πλατωμάτων**.

Αυτή η αναγκαιότητα εκφράστηκε ξεκάθαρα από τους πληροφορητές, για την καλύτερη οργάνωση του χώρου. Στη προτεινόμενη διαμόρφωση οργανώνονται τρία διαβαθμισμένα πλατώματα, εκ των οποίων τα δυο είναι νέα και εντοπίζονται από διαφορετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά όπως έχει ήδη αναλυθεί (σελ. 90). Ο υπάρχων προαύλιος χώρος της εκκλησίας παραμένει κεντρικό σημείο αναφοράς, ενταγμένος στον κυρίως ιστορικό πυρήνα, αυστηρά οριοθετημένος στη διαμόρφωση και την οργάνωση του φυτικού υλικού. Ο δεύτερος ανοικτά διαμορφωμένος χώρος είναι η πλατεία που σχηματίζεται στο κεντρικό τμήμα της έκτασης, στην τομή των νέων αξόνων και όπου πλαισιώνεται από το φυσικό περιβάλλον. Το κομβικό αυτό σημείο αποτελεί και σταθμό πληροφόρησης. Είναι το κατάλληλο σημείο για να κατατοπιστεί ο επισκέπτης με χάρτες και σύγχρονο πολυμεσικό εξοπλισμό, καθώς επικοινωνεί άμεσα με τις τρεις προαναφερθείσες νοηματικές ενότητες που αναφέρονται στο χώρο (διάγραμμα). Ο τρίτος χώρος δημιουργείται στο δυτικό τμήμα επικοινωνεί άμεσα με την είσοδο από την οδό Παρασκευοπούλου και είναι ένα φυσικά διαμορφωμένο πλάτωμα, στις βασικές χαράξεις του αρχικού ορθοκανονικού κανάβου. Εκεί το φυσικό στοιχείο εισχωρεί αβίαστα διαπλέκεται και τα όρια συγχέονται. Είναι η περιοχή που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος των αυτοφυών και ενδημικών φυτεύσεων με επιδίωξη την ανάδειξη αυτού του φυσικού πλούτου με διάφορους τρόπους. (Πιν.3-Σχέδιο αποσπασμάτων φυτοτεχνικής διαμόρφωσης). Εκεί, εξειδικευμένες ξεναγήσεις και εφαρμογές πολυμέσων μπορούν να παρέχουν σχετικό πληροφοριακό υλικό, αλλά κυρίως εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν να φέρουν σε επαφή παιδιά και νέους σε επαφή με την ενδημική χλωρίδα σε ένα χώρο που συνδυάζει πολλαπλά επίπεδα μάθησης και αναψυχή.

Ο στόχος σε κάθε περίπτωση είναι ο επισκέπτης να μεταβαίνει σταδιακά, από το αστικό περιβάλλον και τη σύγχρονη πραγματικότητα, σε ένα χώρο όπου επικρατεί το φυσικό στοιχείο και που του αποκαλύπτει σταδιακά, βήμα με βήμα, πολλές ενδιαφέρουσες πτυχές.

- **Η διαβάθμιση των διαδρομών** (διάγραμμα 3)

Σε αυτή τη λογική της περιήγησης και της βιωματικής προσέγγισης υπακούει και η διαβάθμιση των διαδρομών. Διαδρομές κύριες και δευτερεύουσες αποκτούν διαφορετικά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά για να σημανθούν και να αποδοθούν καλλιτεχνικές και ιστορικές προεκτάσεις και μηνύματα. Επιδίωξη είναι να καταστεί η περιήγηση ευανάγνωστη και αποσαφηνισμένη χωρίς να χαθεί το στοιχείο της ανακάλυψης.

- **Η Εισαγωγή νέας τεχνολογίας**

Τα πολυμέσα είναι το σύγχρονο εργαλείο και αυτό από όλους ανεξαρτήτως του βαθμού οικειοποίησης της. Η εισαγωγή της με συγκεκριμένα κριτήρια είναι επιθυμητή και εξυπηρετεί τους ήδη διατυπωμένους στόχους, που θέτει η πρόταση.

Αυτοί συνοψίζονται στην ανάδειξη του ιδιαίτερου χαρακτήρα και τη διατήρηση της ιστορικής φυσιογνωμίας του νεκροταφείου των Ταξιαρχών, μέσω της προβολής των πολιτιστικών στοιχείων του, την ουσιαστική «συνομιλία» των νέων επεμβάσεων με το ιστορικό παρελθόν, την παράλληλη ανάγνωση στοιχείων του παρελθόντος μέσα από σύγχρονα βιώματα και την προσαρμογή στις σύγχρονες απαιτήσεις καθώς και η σύνδεσή του με τον αστικό ιστό.

2.2.5 ΦΥΤΟΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ-ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ-Η ΧΛΩΡΙΔΑ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ

ΕΔΑΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Τα πετρώματα του μεγαλύτερου μέρους της ευρύτερης περιοχής του Πηλίου (περίπου 70%) είναι σχιστόλιθοι (φυλλίτες και γνεύσιοι) με σερπαντίνες στο νοτιοανατολικό τμήμα ενώ περίπου στο 30% της περιοχής υπάρχουν περιοχές με ασβεστολιθικά εδάφη.

Στα πεδινά τμήματα όπου και η περιοχή μελέτης τα εδάφη έχουν δημιουργηθεί απο προϊόντα αποσάθρωσης των μητρικών πετρωμάτων και απο αλλουβιανές αποθέσεις και έχουν ποικίλη σύσταση και γονιμότητα (Δ18).

Το έδαφος στο κοιμητήριο είναι χωρίς κλίσεις, επίπεδο, λεπτόκκοκο και πορώδες.

ΥΔΑΤΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

Στο Νομό Μαγνησίας το μέσο ετήσιο ύψος βροχής είναι υψηλό και υπάρχουν πολυάριθμες πηγές που καλύπτουν τις ανάγκες για ύδρευση και άρδευση. Τρεις χείμαρροι υπάρχουν στην περιοχή Βόλου και Ν. Ιωνίας: Αναυρος Ξηριάς και Κραυσίδωνας με πλησιέστερο στο χώρο μελέτης αυτόν του Κραυσίδωνα. Σε αυτόν έχουν εκπονηθεί έργα διαμόρφωσης πρανών σε συνδυασμό με κατάλληλη δενδροφύτευση για να αποφευχθούν πλημμυρικά φαινόμενα.

Ο χείμαρρος Κραυσίδωνας χαρακτηρίζεται από μικρή ποικιλότητα σε τύπους οικοτόπων – βλάστησης που παρουσιάζουν μέτριο έως υψηλό κατά θέσεις βαθμό φυσικότητας με την παρόχθια βλάστηση να διατηρεί σχετικά καλή δομή και μόνο σε ορισμένες θέσεις να έχει υποβαθμισμένη δομή. (Δ18). Η παρόχθια βλάστηση κατά θέσεις μετατρέπεται σε μια πολύ στενή ζώνη εξαιτίας των οδικών διαμορφώσεων εκατέρωθεν της κοίτης του χειμάρρου.

ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το κλίμα είναι μεσογειακό, με καθόλου ή λίγες ημέρες παγετού και τρείς με τέσσερις ξηρούς μήνες ανά έτος. Η ετήσια βροχόπτωση που καταγράφεται στο σταθμό του Βόλου είναι 504 χιλιοστά (Δ19).

ΧΛΩΡΙΔΑ

Στην ευρύτερη περιοχή και σε κοντινή ακτίνα βρίσκεται το όρος Πήλιο το οποίο χαρακτηρίζεται απο πυκνά δάση οξιάς και καστανιάς στα ορεινά και ανεπτυγμένη μεσογειακή μακία στους παράκτιους και θαλάσσιους οικοτόπους της περιοχής του Αιγαίου.

Στο Πήλιο απαντώνται 3 ζώνες βλάστησης και 14 οικότοποι. Οι ζώνες βλάστησης απο τα χαμηλότερα προς τα υψηλότερα είναι:

1. Η ευμεσογειακή ζώνη βλάστησης
2. Η παραμεσογειακή ζώνη βλάστησης
3. Η ζώνη οξυάς
4. Η ζώνη των ψευδαλπικών λιβαδιών

Φυτοκοινωνιολογικά η δασική βλάστηση εντάσσεται σε ζώνες :

1. *Quercetea ilicis* και *Quercetalia ilicis* οι θαμνώνες αείφυλλων πλατύφυλλων
2. *Querco fagetea* και *Quercetalia pubescencis* τα δάση δρυός και καστανιάς
3. *Querco fagetea* και *Fagetalia sylvaticae* τα δάση οξιάς

Η χλωρίδα του είναι πλούσια σε κοινά είδη (γεγονός γνωστό από την αρχαιότητα, ιδιαίτερα όσον αφορά τα βότανα) και περιλαμβάνει επίσης σπάνια και ενδημικά είδη.

Στην περιοχή του Πηλίου έχουν καταγραφεί 620 taxa αν και φαίνεται να ξεπερνούν τα 1000 αφού δεν έχει γίνει συστηματική καταγραφή της χλωρίδας. Τουλάχιστον 50 απο τα καταγεγραμμένα είναι φαρμακευτικά. Με τα σημερινά δεδομένα στο Πήλιο υπάρχουν 23 ελληνικά ενδημικά taxa 26 βαλκανικά ενδημικά taxa και 29 υποβαλκανικά ενδημικά taxa.

Ενδεικτικά αναφέρονται: *Soldanella Pelia* (ενδημικό του Πηλίου), *Dianthus haematocalyx ssp. pruinosus* (στενό ενδημικό, βρίσκεται μόνο σε χαμηλό υψόμετρο κοντά στο Πήλιο), *Veronica urticifolia* και *Centaurea attica ssp. drakiensis* και *Viola rausii* (ενδημικά της Ανατολικής Θεσσαλίας), *Populus tremula, Salix caprea* και *Carex punctata* (είδη αρκετά σπάνια στην Ελλάδα), *Viola τρίχρωμη ssp. macedonica* (βαλκανικό ενδημικό σε Ελλάδα, και Αλβανία) (Δ18).

Σύμφωνα με μελέτη του Εργαστηρίου Δασικής Βοτανικής–Γεωβοτανικής του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού περιβάλλοντος του ΑΠΘ τα ενδημικά taxa του Πηλίου αναφέρονται στον ακόλουθο πίνακα: (Δ20)

Πίνακας 3. Ενδημικά taxa που εμφανίζονται στο Πήλιο

Περιοχές εμφάνισης	Ελλάδα	Βαλκάνια	Ιταλία	Ανατολία	Ρουμανία	Άλλες περιοχές*
Gymnospermae						
Pinaceae						
Abies borisii-regis Mattf.		*				
Angiospermae						
Dicotyledone						
Aceraceae						
Acer heldreichii Orph. ex Boiss.		*				
Berberidaceae						
Berberis cretica L.	*			*		*
Boraginaceae						
Alkanna graeca ssp. *baeotica* (A. DC.) Nyman	*					
Onosma heterophylla Griseb.		*				
Campanulaceae						
Campanula incurva A. DC.	*					
Caryophyllaceae						
Cerastium candidissimum Corr.	*					
Dianthus corymbosus Sm.	*					
Dianthus gracilis Sibth. & Sm. ssp. *gracilis*		*				
Dianthus haemetocalyx ssp. *pruinosus* (Boiss. & Orph.) Hayek	*					
Dianthus viscidus Bory & Chaub.		*		*		
Minuartia attica (Boiss. & Spruner) Viehr. ssp. *attica*		*	*			
Moenchia graeca Boiss& Heldr.		*				
Petrorhagia armerioides (Ser.) P. W. Ball & Heywood	*			*		
Petrorhagia illyrica (Janka) P. W. Ball & Heywood ssp. *haynaldiana*		*	*			
Silene gigantea ssp. *rhodopea* (Janka) Greuter		*		*		
Silene linoides Otth	*					
Silene multicaulis ssp. *genistifolia* (Halacsy) Melzheimer		*	*			
Silene temuiflora Guss.		*	*	*		
Compositae						
Carlina frigida Boiss & Heldr.		*				
Centaurea pelia DC.	*					
Chondrilla ramosissima Sibth. & Sm.	*					
Crepis hellenica Kamari	*					

Hieracium cymosum ssp. *heldreichianum* Naegeli & Peter		+				
Hieracium pavichii Heufoel		+				
Leontodon cichoriaceus (Ten.) Sanguinetti		+	+	+		
Scorzonera crocifolia Sibth. & Sm.	+					
Crassulaceae						
Umbilicus chloranthus Boiss		+	+	+		
Cruciferae						
Aethionema saxatile ssp. *oreophilum* Andersson & al.		+		+		
Alyssum chalcidicum Janka		+				
Aubertia deltoidea (L.) DC.		+	+	+		
Aurinia saxatilis ssp. *orientalis* (Ard.) T. R. Dudley		+		+		
Cardamine acris Griseb.		+		+		+
Erysimum drenowskyi Degen		+				
Erysimum graecum Boiss. & Heldr.	+					
Erysimum microstylum Hausskn.		+				
Malcolmia graeca ssp. *hydraea* (Heldr. & Halacsy) A. Stork	+					
Thlaspi rivale J. & C. Presl.		+	+			
Dipsacaceae						
Pterocephalus perennis Coulter ssp. *perennis*	+					
Euphorbiaceae						
Euphorbia amygdaloides ssp. *heldreichii* (Orph. ex Boiss) Alden		+				
Euphorbia deflexa Sibth. & Sm.	+					
Hippocastanaceae						
Aesculus hippocastanum L.		+				
Labiatae						
Phlomis samia L.		+				
Sideritis raeseri Boiss & Heldr. ssp. *raeseri*		+				
Sideritis scardica Griseb.		+				
Thymus sibthorpii Bentham		+	+			
Leguminosae						
Ebenus sibthorpii DC.	+					
Genista carinalis Griseb.		+		+		
Trifolium pignantii Fauche & Chaub.		+				
Linaceae						
Linum elegans Sprunar ex Boiss.		+				
Papaveraceae						
Corydalis solida ssp. incisa Lidén		+				
Primulaceae						
Cyclamen graecum Link	+					
Soldanella pelia Raus	+					
Ranunculaceae						
Helleborus odorus ssp. cyclophyllus (A. Braun) Strid		+				
Nigella arvensis ssp. *aristata* (Sm.) Nyman	+					
Ranunculus psilostachys Griseb.		+				
Ranunculus rumelicus Griseb.		+		+		+
Ranunculus sartorianus Boiss & Heldr.		+	+	+		
Ranunculus serbicus Vis.		+	+			
Rubiaceae						
Galium hellenicum Krendl		+				
Galium pseudaristatum Schur		+			+	
Saxifragaceae						
Saxifraga chrysosplenifolia Boiss.		+				
Scrophulariaceae						
Linaria peloponnesiaca var. *parnassica* (Boiss. & Heldr.) Halacsy		+				
Odontites linkii Heldr. & Sart. ex Boiss.	+					
Scrophularia canina ssp. *bicolor* (Sibth. & Sm.) Greuter		+	+	+		+
Verbascum mallophorum Boiss. & Heldr.	+		+			
Veronica chamaedrys ssp. *chamaedryoides* (Bory & Chaub) M. A. Fischer	+					
Thymelaeaceae						
Frangula rupestris (Scop.) Schur		+	+			
Umbelliferae						
Geocaryum capillifolium (Guss.) Coss.		+	+			
Heracleum sphondylium ssp. *ternatum* (Velen.) Brummitt		+	+			
Monocotyledonae						
Graminae						
Poa bulbosa ssp. *pseudoconcinna* (Schur) Domin		+				+
Iridaceae						
Crocus veluchensis Herbert		+				
Juncaceae						
Juncus thomasii Ten.		+	+	+	+	
Liliaceae						
Lilium chalcedonicum L.		+				

2.2.6 ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΩΣ ΜΕΣΟΝ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ- ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΦΥΤΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ

Ο ρόλος του φυτικού υλικού σε κάθε ιστορικά φορτισμένο χώρο είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Η αναγωγή των λουλουδιών σε εκφραστικό υλικό της μνήμης ερμηνεύεται σε σχέση με την ευπαθή φύση τους. Έχει διατυπωθεί η παρατήρηση ότι ο χρόνος δυναστεύει τον συμβολισμό τους, καθώς η εφήμερη ύπαρξή τους, ο ταχύς αποχρωματισμός τους και η πρόωρη σήψη τους, τα φέρνουν σε παραλληλισμό με την ανθρώπινη ζωή και τα καθιστούν γλώσσα επικοινωνίας με το θάνατο (Αντζουλάτου, 2004).

Εκτός από τον καλλωπιστικό του ρόλο και τη λειτουργική διάσταση που το συνδέει με το χώρο, το φυτικό υλικό είναι αλληλένδετο με την γενική εικόνα του μνημειακού συνόλου και τη διατήρηση της φυσιογνωμίας του.

Η φύτευση αποτελεί δομικό εργαλείο στην απόδοση της νέας ταυτότητας του χώρου. Για την μετάβαση του κοιμητηριακού χώρου και τη διαμόρφωση του σε Ιστορικό Κήπο Μνήμης οι επιλογές του φυτοτεχνικού σχεδιασμού είναι το μέσο για την ανάδειξη του μνημειακού συνόλου και συμβάλλει ουσιαστικά στην αναβάθμιση του χώρου και την οικειοποίηση του από τους επισκέπτες. Οι νέες φυτεύσεις συγκροτούν ένα οργανικό ιστό, που διαπλέκεται με τον ήδη υπάρχοντα, των παλαιών κυπαρισσιών.

Τα είδη που επιλέγονται να εμπλουτίσουν την υπάρχουσα κατάσταση προέρχονται από την τοπική χλωρίδα για λόγους οικολογικής ισορροπίας αλλά και για την ένταξη του στο γενικότερο χαρακτήρα του τοπίου. Η χλωρίδα της περιοχής είναι ιδιαίτερα πλούσια σε ενδημικά είδη του ελλαδικού και Βαλκανικού χώρου επομένως σε καμία περίπτωση η συνθήκη αυτή δεν αποτελεί περιορισμό αλλά αντίθετα διασφαλίζει την προσαρμοστικότητα τους και επομένως την επιτυχή έκβαση.

Τα υπάρχοντα κυπαρίσσια αποτελούν ήδη ένα πολύ ισχυρό υπόβαθρο. Άρρηκτα συνδεδεμένα με τον Κοιμητηριακό χώρο αποτελούν μερος του μνημειακού συνόλου, ζωντανα μνημεία και αυτά.

Οι νέες φυτεύσεις στον χώρο του Κοιμητηρίου υπαγορεύονται από αισθητικούς και λειτουργικούς λόγους αλλά η εγκατάσταση τους σε συνδυασμό με την υπάρχουσα φύτευση στο χώρο είναι παράλληλα και το πεδίο για μια νέα αφήγηση.

Η ενίσχυση της βλάστησης έχει στόχο την ανάδειξη των μνημείων αλλά και την ήπια μετάβαση στην νέα εποχή: μαζί με τα αιωνόβια κυπαρίσσια που διατηρούνται να παραμένουν ακμαία και παραπέμπουν στην ταυτότητα του χώρου, η εικόνα εμπλουτίζεται με τη νέα φύτευση και τα συναισθήματα καθίστανται ηπιότερα. (Σχέδιο 3)

2.2.7 Η ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΧΛΩΡΙΔΑ ΣΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ - ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΑΙΩΝΟΒΙΑ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ

Το κυπαρίσσι είναι το πλέον συνδεδεμένο στοιχείο του φυτικού κόσμου με το θάνατο, συνδέεται με όλες τις θρησκευτικές παραδόσεις και παραδοσιακά φυτεύεται στους χώρους ταφής από αρχαιοτάτων χρόνων. Έχει ρίζες στους αρχαιοελληνικούς μύθους, όπου η φύση προσωποποιείται. Κατ' αυτή την παράδοση ο Κυπάρισσος ήταν ένας όμορφος νέος. Οταν κατά λάθος σκότωσε το ιερό ελάφι που τον συντρόφευε οι θεοί τον μεταμόρφωσαν σε δέντρο που τα δάκρυα του κυλούν σαν σταγόνες αιώνια, ενώ η κατακόρυφη απόληξη του ήταν η υπόμνηση του ακοντίου του, που προκάλεσε το κακό. Στην αρχαιότητα συνήθιζαν να κρεμούν κλώνους κυπαρισσιού έξω από την πόρτα του σπιτιού όταν πενθούσαν και στόλιζαν με αυτά ή συνόδευαν κατα την καύση τις νεκρικές σορούς. Η χριστιανική θρησκεία που ακολούθησε, ενσωμάτωσε αυτή την παράδοση και συνεχίστηκε να φυτεύεται στα νεκροταφεία. Για τους χριστιανούς έχει έντονη συμβολική σημασία, θεωρείται οτι συνδέει τον ουρανό με τη γή και βοηθά τις ψυχές να ανέβουν στον ουρανό. Υποστηρίζεται οτι έχει και πρακτικό χαρακτήρα η εγκατάστασή του, γιατί απορροφά δυσάρεστες μυρωδιές. Μάλλον όμως ο ισχυρότερος λόγος βρίσκεται στο ριζικό του σύστημα που είναι πασσαλώδες και βαθύ με αποτέλεσμα να μην απλώνεται με κίνδυνο να ανασηκωθεί το έδαφος και έτσι δεν επηρεάζει τα ταφικά μνημεία σε συνδυασμό με την μεγάλη ανθεκτικότητα του σε διαφορετικά κλίματα και εδάφη (Δ21).

Τα κυπαρίσσια του κοιμητηρίου των Ταξιαρχών είναι μεγάλης ηλικίας. Όπως συμπεραίνει κανείς από το μέγεθός τους σε συνδυασμό με αποσπασματικά στοιχεία και αναφορές σε έγγραφα και πρακτικά του δημοτικού συμβουλίου (Γιασιράνη, 1996). Βέβαια είναι φανερό ότι υπήρξαν κατα καιρούς νέες προσθήκες και αντικαταστάσεις σε κατεστραμμενο υλικό γιατι παρατηρούνται και διαφοροποιήσεις στο μέγεθος τους.

Το δένδρο αυτό είναι άρρηκτα συνδεδεμένο στοιχείο με τη φυσιογνωμία του κοιμητηρίου. Η βαρύθυμη διάθεση που ενδεχομένως δημιουργεί σήμερα στον επισκέπτη, όπως εκφράστηκε στις συνεντεύξεις, είναι απτή απόδειξη αυτής της σύνδεσης. Η επέμβαση στοχεύει με τον εμπλουτισμό του φυτικού υλικού στην αναθεώρηση της εικόνας αυτής. Ο συνδυασμός των υπαρχόντων δένδρων με το νέο φυτικό υλικό αποδίδει μια αναπλασμένη εικόνα, που εμπεριέχει την παλιά, χωρίς την συναισθηματική φόρτιση και προδιαγράφει μια νέα προοπτική για το μέλλον. (Από αριστερά προς τα δεξιά: Εικ. 53 & Εικ.54)

Εικόνα 53. Τα κυπαρίσσια ορίζουν την κεντρική διαδρομή (πηγή: προσωπικό αρχείο)
Εικόνα 54. Κυπαρίσσια στην ανατολική πλευρά του κοιμητηρίου (πηγή: προσωπικό αρχείο)

2.2.8 ΤΟ ΦΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

Το νέο φυτικό υλικό στα πλαίσια της πρότασης έχει σαφή λειτουργική διάσταση: για να οριοθετηθούν περιοχές, να τονιστούν διαδρομές και να επιτευχθούν οι επιθυμητές οπτικές φυγές. Σηματοδοτούνται τα ιδιαίτερα σημεία ενδιαφέροντος και δημιουργούνται εναλλαγές φωτός – σκιάς σε συνδυασμό με σημεία στάσεις και διαδρομές κίνησης.

Ενδεικτικές επεμβάσεις σε φυτοτεχνικό επίπεδο που αφορούν στην κύρια ενότητα του μνημειακού συνόλου (Σχέδιο 2 και σχέδιο 3) **:**

- **Ενίσχυση βασικών δενδροστοιχιών με νέα ιθαγενή κυπαρισσοειδή** (*Cupressus sempervirens* και *Thuja occidentalis*) για ενίσχυση των βασικών υπαρχόντων αξόνων και οριοθέτηση των στοιχείων του αρχικού κανάβου. Οι διαδρομές καθίστανται πιο ευανάγνωστες καθώς διακοπή της συνεχούς δενδροστοιχίας συμπίπτει με άνοιγμα σε νέα διαδρομή κάθετη στην αρχική. Τα κενά και τα πλήρη συμπληρώνουν την Ιπποδάμεια χάραξη και σχηματοποιούν, εκ νέου, τον κάναβο.
- **Τοποθέτηση ειδικών κατασκευών για συμπλήρωση του ήδη υπάρχοντος κάναβου**

Στην ενότητα (Ι), που αφορά στο μνημειακό σύνολο, ο κάναβος που σχηματίζουν οι επιμέρους ενότητες των παλαιότερων μνημάτων δεν είναι πάντα ευδιάκριτος, καθώς στην πάροδο των χρόνων, κάποια μνήματα έχουν απομακρυνθεί. Όπου κρίνεται απαραίτητο σύμφωνα με της αρχές της νέας πρότασης, ο κάναβος συμπληρώνεται, σε συγκεκριμένα σημεία, με τις κιβωτιόσχημες κατασκευές που περιγράφησαν προηγουμένως και σχηματίζουν υπερυψωμένα παρτέρια νέου φυτικού υλικού.(Σχέδιο 6)

Σαν εδαφοκάλυψη σε όλη την έκταση επιλέγεται ένα φυσικό λιβαδάκι (*Lippia repens*).

- **Για εναλλαγές του τοπίου και δημιουργία αντιθέσεων φωτός-σκιάς**

Για το σύνολο του χώρου οι φυτεύσεις αποτελούν, όπως προαναφέρθηκε, το δομικό εργαλείο της σύνθεσης. Η εναλλαγή δασωδών ειδών, αειθαλών και φυλλοβόλων, με μεσογειακή προέλευση και έμφαση στα ενδημικά, αυτοφυή και αρωματικά θαμνώδη, αποτελεί το νέο πεδίο αναγέννησης της χλωρίδας του ιστορικού χώρου, δημιουργώντας μεταξύ των άλλων, ανοικτές και κλειστές επιφάνειες. Μέσα από αυτή την επιλογή η περιβαλλοντική ένταξη των ειδών, πέρα από την ανάδειξη του πλούτου της τοπικής χλωρίδας, εξασφαλίζει και την προσαρμογή στις συνθήκες της περιοχής με όσο το δυνατόν λιγότερες απαιτήσεις σε νερό και συντήρηση. Είδη όπως η ελιά (*Olea europaea*), η κουκουναριά (*Pinus pinea),* το πεύκο *(Pinus brutia),* η αριά *(Quersus ilex),* η ιπποκαστανιά *(Aesculus hippocastanum)* και ο σφένδαμος *(Acer heldreichii*), φυτεύονται, αρμονικά κατανεμημένα, σε όλη την έκταση. Στην ανατολική πλευρά, ιθαγενή θαμνώδη και αρωματικά πλαισιώνουν τους νέους άξονες σε μεγαλύτερη έκταση και πιο ελεύθερη μορφή, ενώ στο κεντρικό τμήμα, εκεί όπου δεν πρέπει να διαταραχθεί η ορθοκανονική διάταξη φυτεύονται σε περιορισμένα πλαίσια στις ειδικά διαμορφωμένες κατασκευές και παρτέρια. Αναρριχώμενα όπως γλυτσίνα (*Wisteria sinensis*), αμπέλοψη *(Ampelopsis quinkefolia)* ή Ρυγχόσπερμο *(Rynchospermum jasminoides)* εγκαθίστανται σε πέργκολες και ειδικές κατασκευές, για να δημιουργήσουν σκιερές διαδρομές, με ευωδιές και εναλλαγές χρωμάτων, ανάλογα την εποχή του χρόνου.

- **Τα επιλεγμένα φυτικά είδη είναι τα στοιχεία σύνδεσης με την εκάστοτε χωρική ενότητα όπου εγκαθίστανται.** Βασικό κριτήριο για την επιλογή των ειδών, εκτός από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, όπως έχει ήδη αναφερθεί ήταν η ενδημικότητα τους, καθώς αυτό εξασφαλίζει περιβαλλοντική ισορροπία και μεγαλύτερες πιθανότητες προσαρμογής. Σε αυτή την κατεύθυνση, ενδεικτικά αναφέρεται, η φύτευση του ενδημικού είδους γενίστα (*Genista carinalis*) για την επισήμανση των εισόδων και του πτεροκέφαλου του πολυετούς (*Pterocephalus perennis*),

σε συνδυασμό με εδαφοκαλυπτικό κισσό (*Hedera helix και Hedera helix aurea),* που καλύπτει με φυσικό τρόπο τα πυραμιδοειδή εξάρματα στο έδαφος, όπου πριν βρίσκονταν τα χωνευτήρια. Όμως έχοντας υπόψη οτι η θρησκευτική παράδοση είναι πάντα παρούσα στο χώρο, η ενίσχυση της εικόνας με φυτεύσεις που συνδέονται και παραπέμπουν σε αυτήν είναι προτεραιότητα και επιλογή. Σχεδόν εκατό φυτά αναφέρονται στην Αγία Γραφή, από αυτά τα περισσότερα αυτοφυή και ενδημικά της Μεσογείου. Αναφορές συχνά γίνονται στις χριστιανικές παραβολές στην ελιά, στον πλάτανο, στη μυρτιά και την πικροδάφνη, είδη που επιλέγονται να φυτευτούν στο χώρο και συνδυάζονται αρμονικά με τα υπάρχοντα κυπαρίσσια. Η συμβολική διάσταση του επιλεγμένων ειδών ενισχύει την επιθυμητή εικόνα. Σε αυτή την κατεύθυνση, στο προαύλιο του Ιερού Ναού, σε συνδυασμό με τα δυο υπάρχοντα κυπαρίσσια, φυτεύονται δυο νέα είδη δένδρων, συνδεδεμένα με την χριστιανική παράδοση, η δάφνη Απόλλωνος (*Laurus nobilis*), και η κουτσουπιά (*Cercis siliquastrum*), για να εμπλουτίσουν και να ανανεώσουν την εικόνα στο σημαντικό αυτό πλάτωμα. Ανατρέχοντας στο ανώνυμο χειρόγραφο του 13ου αι. που προαναφέρθηκε στο κεφάλαιο 1.1.8, η μεταφορά του ανώνυμου συντάκτη να συνδέσει κάποια φυτά της Αγίας Γραφής με ψυχικές αρετές, αλληγορία όπου αντιστοιχίζεται ο κήπος με την ανθρώπινη ψυχή (Ριζοπούλου, 2012) λειτουργεί σαν έμπνευση για την τοποθέτηση δενδροστοιχιών ροδιάς *(Punica granatum*) στις διαδρομές που οδηγούν στα δυο ενταγμένα κοιμητήρια, δέντρο που, σύμφωνα με το χειρόγραφο, αντιστοιχεί στην αρετή της ανδρείας. Το δένδρο λικιδάμβαρη (*Liquidambar orientalis)*, το οποίο, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, συσχετίζεται με την προσευχή, φυτεύεται επιλεκτικά μόνο στις περιοχές τύμβων για να τις ενοποιήσει μέσω των χαρακτηριστικών του. Και άλλα φυτά συνδεδεμένα με τα χριστιανικά ήθη που αναφέρονται στο σπάνιο βυζαντινό χειρόγραφο απαντώνται στο χώρο. Η άμπελος (*Vitis vinifera),* άρρηκτα συνδεδεμένη με τη θρησκευτική παράδοση και, κατά τον ανώνυμο συντάκτη συσχετιζόμενη με την πνευματική ευφροσύνη, σαν αναρριχώμενη κληματαριά απαντάται σε πέργκολες, η ροδακινιά (*Prunus persica*) κατά την ίδια πηγή, αντιπροσωπεύει τη μετριοφροσύνη και φυτεύεται στο φυσικό πλάτωμα. Τέλος, το στοιχείο του νερού, κι αυτό συμβολικά δεμένο με τις χριστιανικές αναφορές, επισημαίνεται με τη φύτευση υδρόφιλων ειδών στην ευρύτερη περιοχή αυτού, όπως ιτιά *(Salix alba),* πλάτανος (*Platanus orientalis*) και λυγαριά (*Vitex agnus castus*).

Τα είδη που προτείνονται στο σχεδιασμό ανάπλασης του κοιμητηρίου για τη μετατροπή αυτού σε Κήπο ιστορικής μνήμης: (Σχέδιο 3 & Σχέδιο 4)

ΔΕΝΔΡΑ		
Acer heldreichii	Σφένδαμος (Ενδημικό)	Aceraceae
Aesculus hippocastanum	Ιπποκαστανιά (Ενδημικό)	Hippocastanaceae
Cercis siliquastrum	Κουτσουπιά	Leguminosae
Cupressus sempervirens	Κυπαρίσσι	Cupressaceae
Laurus nobilis	Δάφνη Απόλλωνος	Lauraceae

Liquidambar orientalis	Λικιδάμβαρη	Hamamelidaceae
Olea europaea	Ελιά	Oleaceae
Pinus brutia	Πεύκο	Pinaceae
Pinus pinea	Κουκουναριά	Pinaceae
Platanus orientalis	Πλάτανος	Platanaceae
Prunus persica	Ροδακινιά	Rosaceae
Punica granatum	Ροδιά	Punicaceae
Quersus ilex	Αριά	Fagaceae
Salix alba	Ιτιά	Salicaceae
Thuja occidentalis	Τούγια	Cupressaceae

ΘΑΜΝΟΙ		
Arbutus unedo	Κουμαριά	Ericaceae
Juniperus horizontalis	Γιουνίπερος έρπων	Cupressaceae
Laurus nobilis	Δάφνη Απόλλωνος	Lauraceae
Lavandula dentata	Λεβάντα	Lamiaceae
Myrtus communis	Μυρτιά	Myrtaceae
Nerium oleander	Πικροδάφνη	Apocynaceae
Origanum dictamus	Ρίγανη	Lamiaceae
Pistacia lentiscus	Σχίνος	Anacardiaceae

Rosmarinus officinalis	Δενδρολίβανο	Lamiaceae
Rosmarinus repens	Δενδρολίβανο	Lamiaceae
Ruscus aculeatus	Ρούσκος	Asparagaceae
Salvia officinalis	Φασκόμηλο	Lamiaceae
Santolina chamaecuparissus	Λεβαντίνη	Asteraceae
Syringa vulgaris	Πασχαλιά	Oleaceae
Vitex agnus- castus	Λυγαριά	Verbenaceae

ΕΝΔΗΜΙΚΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ		
Berberis cretica	Βερβερίς κρητική	Berberidaceae
Cerastium candidissimum	Κεράστιο το πάλευκο	Caryophyllaceae
Dianthus corymbosus	Δίανθος	Caryophyllaceae
Silene tenuiflora		Caryophyllaceae
Centaurea pelia	Κενταύρια του Πηλίου	Compositae
Alyssum chalcidicum Janka	Άλυσσο	Crusiferae
Pterocephalus perennis	Πτεροκέφαλος ο πολυετής	Dipsasaceae
Euphorbia amygdaloides	Ευφόρβια	Euphorbiaceae
Phlomis samia	Φλόμις	Labiatae
Sideritis raeseri	Σιδερίτης	Labiatae

Thymus sibthorpii	Θυμάρι	Labiatae
Genista carinalis	Γενίστα	Leguminosae

ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ		
Vitis vinifera	Άμπελος	Vitaceae
Wisteria sinensis	Γλυτσίνα	Fabaceae
Ampelopsis quinkefolia	Αμπέλοψη	Vitaceae
Jasminum grantiflorum	Γιασεμί μεγανθές	Oleaceae
Jasminum azoricum	Γιασεμί αζορικό	Oleaceae
Hedera helix	Κισσός	Araliaceae
Hedera helix aurea	Κισσός	Araliaceae
Clematis vitalba	Αγράμπελη	Ranunculaceae
Rynchospermum jasminoides	Ρυνχόσπερμο	Apocynaceae

ΕΔΑΦΟΚΑΛΥΨΗ		
Lippia repens		Verbenaceae
Hedera helix aurea		Araliaceae

ΕΔΑΦΟΚΑΛΥΠΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΕΓΚΙΒΩΤΙΣΜΕΝΑ ΣΕ ΥΠΕΡΥΨΩΜΕΝΑ ΠΑΡΤΕΡΙΑ		
Cynodon dactylon	Ουγκάντα (Αγριάδα)	Poaceae
Vinca major	Βίγκα	Apocynaceae
Hedera helix	Κισσός	Araliaceae
Hedera helix aurea	Κισσός	Araliaceae

Σε όλο το φάσμα της επέμβασης, τα δέντρα και οι θάμνοι υποδεικνύουν κατευθύνσεις και διαδρομές, σχηματίζουν πύλες στα περάσματα και αποδίδουν ενδιαφέρουσες φωτοσκιάσεις. Αποτελούν φίλτρα σε ενδιάμεσες περιοχές μετάβασης, εξασφαλίζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά και διαμορφώνουν τις εσωστρεφείς και εξωστρεφείς περιοχές ανάλογα με τις εκάστοτε επιλογές της πρότασης. Είναι πρωτίστως σημείο αναφοράς αλλά, εκτός αυτού, είναι και ένας τρόπος για να καθίσταται το σύνολο του χώρου εύληπτο και ευανάγνωστο.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η σχεδιαστική πρόταση ανάπλασης του κοιμητηρίου Ταξιαρχών Βόλου και Νέας Ιωνίας σε κήπο ιστορικής μνήμης ήταν το αποτέλεσμα μελέτης που προέκυψε από την βιβλιογραφική έρευνα, την προσωπική αποτύπωση και καταγραφή στοιχείων του χώρου αλλά και από τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την περιορισμένη ποιοτική έρευνα πεδίου.

Βασικό συμπέρασμα ήταν οτι το ενδιαφέρον που συγκεντρώνει ο ιστορικός αυτός χώρος από μεγάλο μέρος της τοπικής κοινωνίας της πόλης του Βόλου παραμένει σταθερό και αδιάληπτο. Είναι συνειδητοποιημένη η ένταξη αυτού στη συλλογική μνήμη, και ως εκ τούτου υπάρχει και εκφράζεται έντονο το ενδιαφέρον για τη μελλοντική του εξέλιξη. Η έρευνα πεδίου απέδωσε πλούσιο υλικό που βοήθησε στην διατύπωση της αρχιτεκτονικής πρότασης ώστε να αποτελέσει αυτή το νήμα που συνδέει τον ιστορικό τόπο και τις μνήμες των ανθρώπων με το σήμερα. Η επιλογή για τον εμπλουτισμό με ερεθίσματα γεγονότων καταγεγραμμένων στη συλλογική μνήμη επιδιώκει να κρατήσει σταθερό αυτό το ενδιαφέρον και να εμφανίσει ευανάγνωστες συνδέσεις με το χώρο και άλλων πτυχών της ιστορίας του.

Συμπερασματικά μέσω της πρότασης ανάπλασης του μνημειακού αυτού χώρου επιδιώκεται:

- Η αναβάθμιση και ανάδειξη του μνημειακού συνόλου με έμφαση στο ανθρώπινο στοιχείο, τις προσωπικότητες και οικογένειες που με κάποιο τρόπο άφησαν το ίχνος τους από την ίδρυση του κοιμητηρίου, έως σήμερα.
- Η σύνδεση των χρηστών με την τοπική ιστορία, μέσω της αναφοράς στο προσφυγικό παρελθόν της περιοχής.
- Η δυνατότητα αφομοίωσης, απο το κοινό, των πολλαπλών επιπέδων ανάγνωσης του, μέσα από την ευχάριστη περιήγηση σε φυσικό περιβάλλον.
- Η απόδοση τελικά στο κοινωνικό σύνολο ενός ιδιαίτερου σημαντικού χώρου, πόλου έλξης υπερτοπικής σημασίας, όπου μέσα από τη διαρκή «συνομιλία» των επιμέρους περιοχών ενδιαφέροντος, επιτυγχάνεται η πολλαπλή ανάδειξή του, σε θρησκευτικό, πολιτιστικό, και ιστορικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο της ανάδειξης του συνολικού, ιδιαίτερα σημαντικού χώρου - ιστορικού μνημείου επισημαίνεται ότι το φυσικό περιβάλλον δεν αποτελεί απλά υπόβαθρο αλλά το μέσον και συνεκτικό στοιχείο, ώστε να δημιουργείται μια ενότητα «οργανική» και όπου το φυσικό στοιχείο διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο. Μέσα από την φύση που εγκαθίσταται και αναδεικνύεται, στον **Κήπο ιστορικής μνήμης** προβάλλεται ο αέναος κύκλος της ζωής, παράλληλα με την ιστορική αφήγηση, σαν ένα παντοτινό διαχρονικό μήνυμα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Aries P., 1997. Ο άνθρωπος ενώπιον του θανάτου, εκδ. Εστίας Κολλάρου, Αθήνα

Aries P., 1988. Δοκίμια για το θάνατο στη Δύση, εκδ. Γλάρος, Αθήνα

Black G., 2009. Το Ελκυστικό Μουσείο, ΠΙΟΠ, Αθήνα,

Bryman A & Tyvan J.J., 2005. Sosial Research Methods, Oxford University Press, Canada

Darvill, T., 1999. The historic environment, historic landscapes and space time-action models in landscape archaeology. The Archaeology and Anthropology of Landscape: shaping your landscape, Ucko, P.J., Layton, R. (eds), Routledge, London, New York. pp. 104-18

Etlin R., 1984. The Architecture of Death, MIT Press, London

Foucault, M., Ομιλίες και γραπτά, 2012 (1984). Ετεροτοπίες και άλλα κείμενα, Πλέθρον, Αθήνα

Frazer L., Lawley M., 2000. Questionnaire design & Administration, John Wiley and Sons, Brisbane, Australia

Hooper-Greenhill E., 1999. Σκέψεις για την Μουσειακή εκπαίδευση και Επικοινωνία στη Μεταμοντέρνα εποχή, Αρχαιολογία και Τέχνες, 72, σελ.47-49

Linden B., 2007 (1946). Silent city on a hill, Library of American Landscape History, University of Massachusetts Press, Amherst & Boston

Maguire H.& a., 2001. 'Αρθρο *Paradise Withdrawn,* βιβλίο *Byzantine Garden Culture.*, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington, D.C., U.S.A.

Patton M.Q., 2002. Qualitative Research & Evaluation Methods, Publications, London

Schama S., 1995. Landscape and Memory, Vintage press, New York

Thomson P., 2008. Φωνές από το παρελθόν - Προφορική Ιστορία, Πλέθρον, Αθήνα

Αντζουλάτου Ε., 2004. Μνήμης Τεκμήρια, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα

Αραβαντινός Αθ., 1984. Πολεοδομικός Σχεδιασμός, εκδ. ΕΜΠ, Αθήνα,

Βογιατζής Α., 2008. Όταν τους ίδωμεν όλους υπό το πέλμα μας, εκδ. Επικοινωνία, Αθήνα

Γαλάτη Μ., 2012. Η χωρική γεωγραφία του θανάτου-Το ζήτημα του Ορίου, Ερευνητική εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχ.,

Γιαλούρη Ε., 2010. Η δυναμική των μνημείων, στο Γιαννακόπουλος Κ. κ.α. (επιμ.),Αμφισβητούμενοι χώροι στην πόλη, Αθήνα, εκδ. Αλεξάνδρεια

Γιαννακόπουλος Κ., 2010. Εισαγωγή, στο Γιαννακόπουλος Κ. κ.α. (επιμ.), Αμφισβητούμενοι χώροι στην πόλη, Αθήνα, εκδ. Αλεξάνδρεια

Γιασιράνη Β., 1996. Ιστορίες ζωής και θανάτου στο Νεκροταφείο του Βόλου, εκδ. Ώρες, Βόλος

Εμμανουηλίδης Ν., 1990. Το Δίκαιο της ταφής στο Βυζάντιο, εκδ. Σάκκουλας , Αθήνα

Ζήβας Δ., 1997. Τα μνημεία και η πόλη, εκδ. libro, Αθήνα

Ιωάννου Χ. κ.α., Παιγνιώδεις διατάξεις μνήμης, στο Σταυρίδης Σ. (επιμ.), 2006. Μνήμη και εμπειρία του χώρου, εκδ. Αλεξάνδρεια , Αθήνα

Κακριδής Ι., κ.α., 1986. Ελληνική Μυθολογία Τόμος 2, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα

Καμπούρη Μ., 1984. Αρχαιολογία και Τέχνες τ.11, εκδ. Ερμής, Αθήνα

Καραστεργίου Μ., στο Μπουσχότεν Ρ. κ.α. (επιμ), 2016. Η μνήμη αφηγείται την πόλη, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα

Κατσιρέλος Π., 2001. Η νέα Ιωνία, στο Φίλια Μητρομάνα επιμ., Βόλος στο πέρασμα του χρόνου, ειδική έκδοση της εφημερίδας Πρώτη, Βόλος

Κατσιρέλος Π., 2007. Ακρίβος Κ., (επιμ.), Μια πόλη στη λογοτεχνία-Βόλος, σελ. 174, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα

Κοζυράκη Μ., 2006. Ολοκληρωμένη διαχείριση και ανάδειξη πολιτισμικών αρχαιολογικών τοπίων, Θεσσαλονίκη, Διδακτορική διατριβή, ΑΠΘ, Τμήμα Γεωπονίας

Κωνσταντάρας- Σταθαράς, 1994. Το χρονικό της Νέας Ιωνίας, Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Νέας Ιωνίας Μαγνησίας, Βόλος

Λάββας Γ., 1986. Σύντομη ιστορία της Αρχιτεκτονικής, 19ος-20ος αι., Univercity Studio Press, Θεσσαλονίκη

Λάββας Γ., 1984. Προστασία Μνημείων και Συνόλων, τεύχος 1-Βασικές έννοιες , ιδεολογία και μεθοδολογία, ΑΠΘ Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Θεσσαλονίκη

Λαζού Β., 2016. Χαρτογραφώντας την πόλη του Βόλου την δεκαετία του 1940, Μπουσχότεν κ.α. (επιμ), η μνήμη αφηγείται την πόλη, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα

Μεντσίνη Μ., 1999. Οι πόλεις των Νεκρών, Αρχαιολογία και Τέχνες τ.72 , εκδ. Ερμής, Αθήνα

Μεντσίνη Μ., 2005. Οι πόλεις των νεκρών, Τεχνικά Χρονικά, Αθήνα

Μητούλα Ρ., 1999. Η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ως παράγοντας διατήρησης της φυσιογνωμίας της πόλης, Αρχαιολογία και Τέχνες 72, εκδ. Ερμής, Αθήνα

Μούλιου Μ., Μπούνια Α., 1999. «Μουσειακές εκ-θέσεις- Ερμηνευτικές προσεγγίσεις στη μουσειακή θεωρία και πρακτική», Αρχαιολογία και Τέχνες 70, εκδ. Ερμής, Αθήνα

Οικονόμου Μ., 2003. Μουσείο Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός, Κριτική

Παπασταύρου, 2013. Κήπος και παράδεισος- μεταφορά και πραγματικότητα, εκδ. ΒΧΜ, Αθήνα

Παπαστεφανάκη Λ., 2003. «Η προφορική ιστορία στο μουσείο μια απόπειρα καταγραφής προφορικών μαρτυριών από τον κόσμο της εργασίας στο Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης, Εθνογραφικά 12-13, σ.119-131

Πατέλη Σ., 2014. Αξιοποίηση βιομηχανικού κτιρίου για μουσειακή χρήση, πτυχιακή εργασία, τμήμα Μουσειολογίας ΕΚΠΑ

Ριζοπούλου Σ., 2012. Κήπος προσευχής, εκδ. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα

Στεφάνου Ι., 2000. Ο χώρος των νεκρών, εκδ. ΕΜΠ, Αθήνα

Τρατσέλα Μ., 2012. Ιστορικότητα και Τοπίο, Ανάσκαμμα-Ανασκαφικό περιοδικό ΑΠΘ-Τ.6/2012, Θεσσαλονίκη

Τραυλός Ι. , 1966. Νεοκλασική Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα , εκδ. Εμπορικής Τράπεζας, Αθήνα

Τριγκώνη Άθω, 1934. Τα χρονικά του Βόλου, Βόλος

Φρεζής Ραφαήλ, 2002. Η ισραηλίτικη κοινότητα Βόλου, Βόλος

Χαστάογλου Β., 2007. Βόλος ,το πορτραίτο μιας πόλης, ΔΙΚΙ, Βόλος

Ψυχογιού , 2008. Μαύρη Γη και Ελένη-Τελετουργίες θανάτου και Αναγέννησης, δημοσιεύματα του Κέντρου Ερεύνης της ελληνικής λαογραφίας-αρ.24, Αθήνα

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Δ1: https://foucault.info//documents/heteroTopia/foucault.heteroTopia.en.html

Δ2: http://www.ebooks4greeks.gr/%CE%B7-%CF%80%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CE%BA%CE%B7

Δ3: https://grafidaskapani.wordpress.com/2012/02/13/%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7-%CE%BF%CE%B9-%CE%BD%CE%B5%CE%BA%CF%81%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9-%CE%BC%CE%B1%CF%81%CF%84%CF%85%CF%81%CE%B5%CF%83-%CE%B7-%CF%87%CF%89%CF%81%CE%BF/

Δ4: http://e-journals.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=deltion&path=351/350#page/4/mode/2up

Δ5: http://www.nationalgallery.gr/site/content.php?sel=684

Δ6: http://ikee.lib.auth.gr/record/278201/files/Tratsela_ANASKAMMA.pdf

Δ7: http://www.ethnos.gr/koinonia/arthro/koimitiria_mnimeia_tis_europis-64008334/

https://cemeteriesroute.eu/poi-details.aspx?t=2172&p=10545 (για το μονοπάτι του Zale)

https://en.wikipedia.org/wiki/Trail_of_Remembrance_and_Comradeship (για το μονοπάτι του Zale)

Δ8: http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/el/gr/gr228el.pdf

Δ9: http://www.significantcemeteries.org/p/research.html

Δ10: http://cemeteriesroute.eu/map.aspx

Δ11: https://insidestory.gr/article/a-nekrotafeio?token=6PSX0081QS

Δ12: https://www.e-nomothesia.gr/kat-koimeteria-nekrotafeia/ya-a5-1210-1978.html

Δ13:https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%97%CE%BB%CF%8D%CF%83%CE%B9%CE%B1_%CE%A0%CE% B5%CE%B4%CE%AF%CE%B1)

Δ14: https://chilonas.com/2014/06/07/httpwp-mep1op6y-1rt/

Δ15:http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/38186#page/24/mode/2up

Δ16: http://85.72.36.238/catmining/Record/61587gre

Δ17:http://www.kis.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=16&Itemid=44

Δ18: http://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/GR1430001/

Δ19: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%82

Δ20: http://www.iama.gr/ethno/faskomilo/Fwtiadis.pdf

Δ21: http://www.mixanitouxronou.gr/giati-fitevoun-kiparissia-sta-nekrotafia-gia-tous-archeous-ellines-itan-to-dentro-tis-thlipsis-ke-i-christiani-pistevoun-oti-to-dentro-enoni-ti-gi-me-ton-ourano-i-alithia-isos-vriskete-allou/

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΔΕ1: https://i.pinimg.com/originals/82/fd/b0/82fdb0e55dba33f4a3265b5fdf759c94.jpg

ΔΕ2: http://www.dodedans.com/Exhibit/Image.php?lang=e&navn=paris-1750

ΔΕ3: http://images.adsttc.com/media/images/53a2/6445/c07a/8079/c500/0230/large_jpg/N7701015_JPEG_2_2DM.jpg?1403151420

ΔΕ4: https://books.google.gr/books?id=AM-x8sYjQXcC&pg=PA71&lpg=PA71&dq=Molinos+architect&source=bl&ots=E-O7upJM1B&sig=EzNaicvzU18ChdbiaqB5WrDkfyw&hl=el&sa=X&ved=0ahUKEwiozJONqvTVAhVJtBQKHUGeApAQ6AEIWjAK#v=onepage&q=Molinos%20architect&f=false

ΔΕ5: https://www.reseau-canope.fr/musee/collections/cache/d48ab0f2-92c2-436f-b2ed-379eb1a0f485/big.jpg

ΔΕ6: https://fr.wikipedia.org/wiki/Cimeti%C3%A8re_du_P%C3%A8re-Lachaise#/media/File:Brongniart_-_Plans_du_Palais_de_la_Bourse_de_Paris_et_du_cimeti%C3%A8re_Mont-Louis,_V.jpg

ΔΕ7: https://fr.wikipedia.org/wiki/Cimeti%C3%A8re_du_P%C3%A8re-Lachaise#/media/File:Courvoisier_-_View_of_Pere_Lachaise_Cemetery_from_the_Entrance.jpg

ΔΕ8: http://www.lifo.gr/team/gnomes/56515

ΔΕ9: https://thumb1.shutterstock.com/display_pic_with_logo/159256/510135067/stock-photo-washington-d-c-usa-august-the-vietnam-veterans-memorial-in-washington-d-c-with-the-510135067.jpg

ΔΕ10: https://en.wikipedia.org/wiki/Trail_of_Remembrance_and_Comradeship

ΔΕ11: http://www.significantcemeteries.org/p/research.html

ΔΕ12 http://www.glasnevinmuseum.ie/restoration/

ΔΕ13: http://www.glasnevinmuseum.ie/restoration/

ΔΕ:14 https://media-cdn.tripadvisor.com/media/photo-s/04/79/19/81/glasnevin-cemetery-museum.jpg

ΔΕ15: https://media-cdn.tripadvisor.com/media/photo-s/0b/08/8f/d0/daniel-o-connell-crypt.jpg

ΔΕ16: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d1/WorldMapCosmasIndicopleustes.jpg/1200px-WorldMapCosmasIndicopleustes.jpg

ΔΕ:17 http://4.bp.blogspot.com/-UZydO7JzLIM/UkbzW8mgO-I/AAAAAAAAAaU/iJOcpIcWNh8/s1600/indicopleustes.jpg

ΔΕ:18 http://www.psfiles.gr/photos/38758_351_1080_2000.jpg

ΔΕ:19 http://www.diki.gr/digital_info.htm

ΔΕ:20 http://epoleodomia.volos.gr/ftp/anathGPS/1.jpg

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ

(7 ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΚΑΙ 2 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1. ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

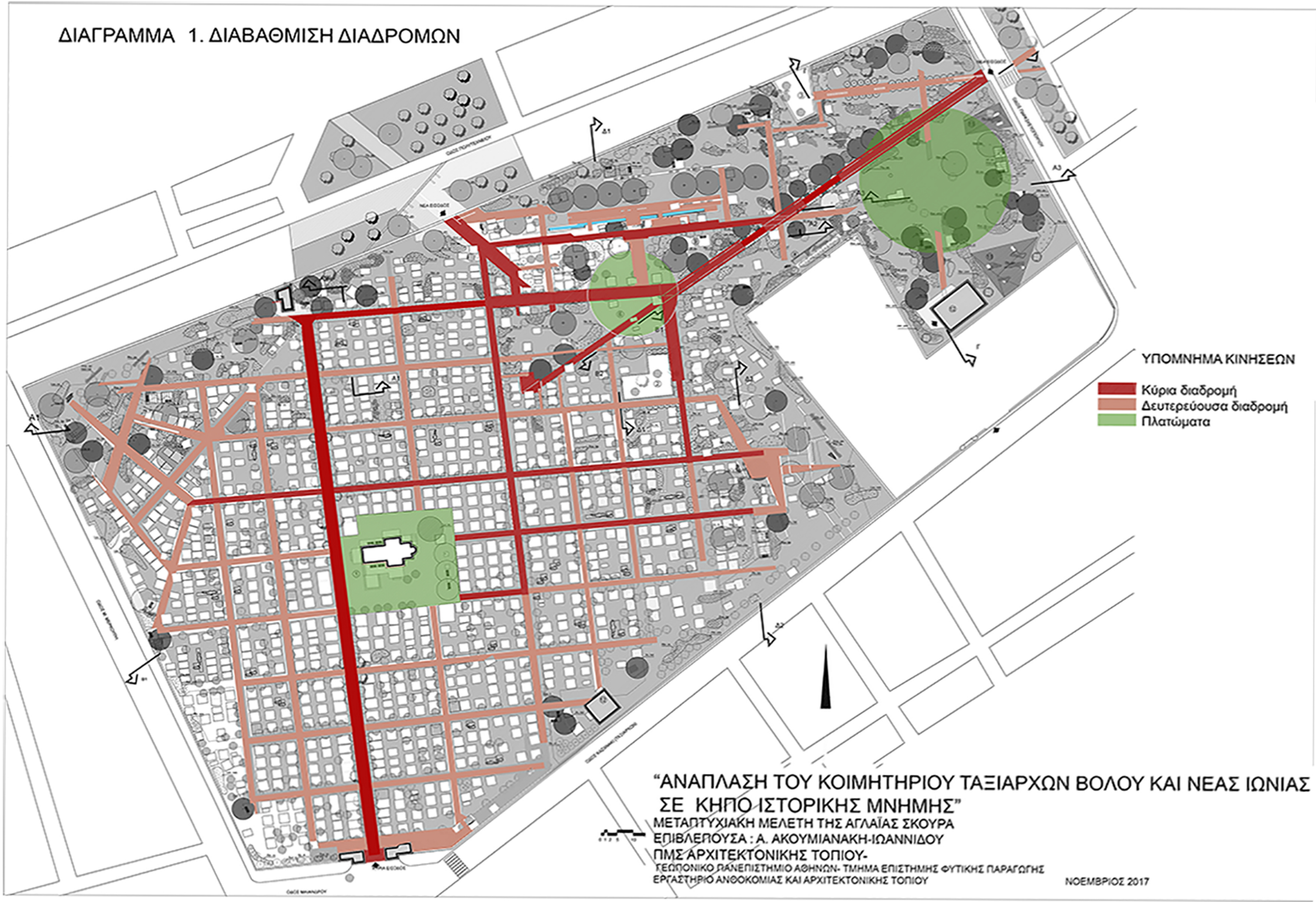

"ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ
ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ"

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΑΓΛΑΪΑΣ ΣΚΟΥΡΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ : Α. ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ
ΠΜΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ-
ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ- ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2017

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

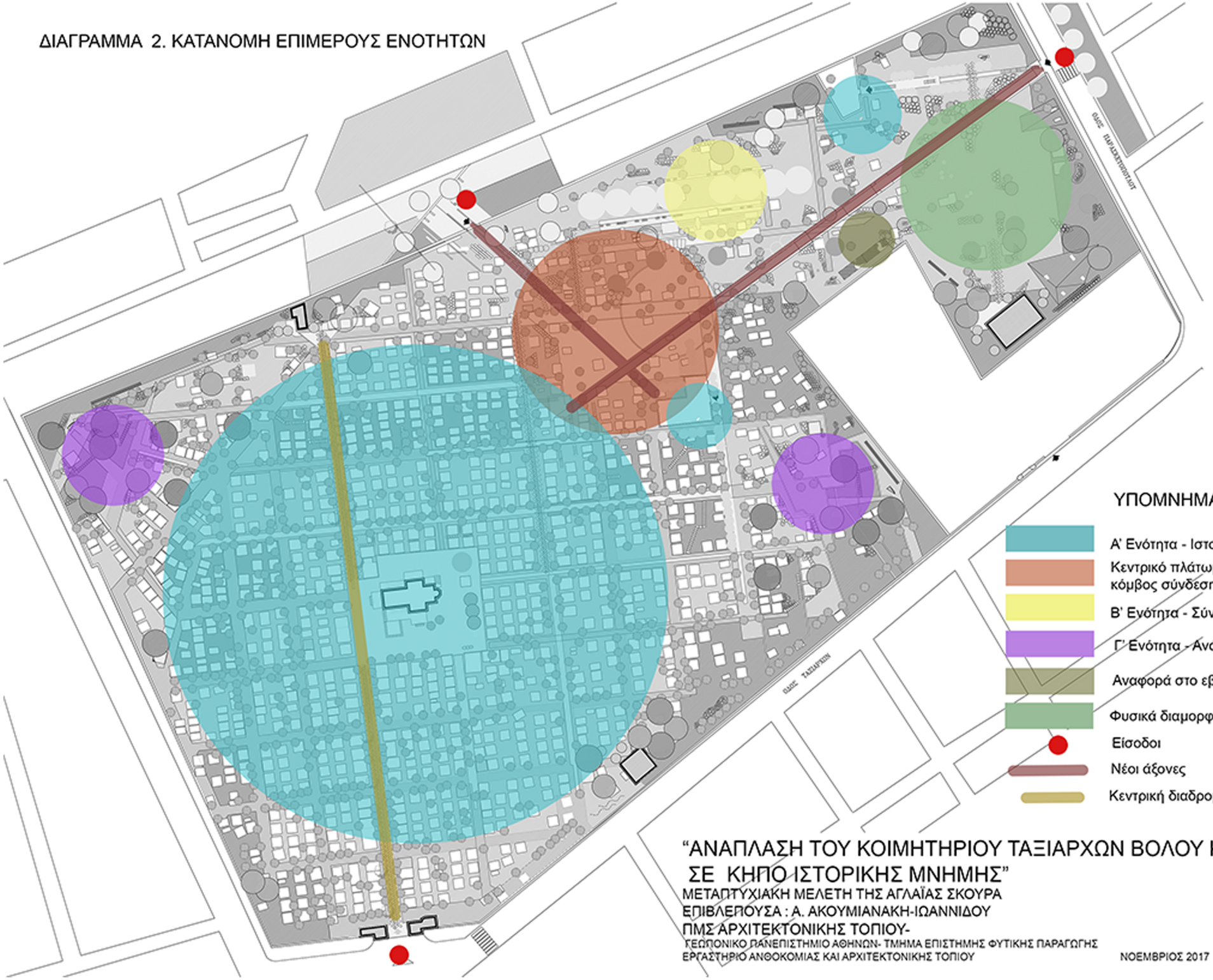

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Α' Ενότητα - Ιστορικό μνημειακό σύνολο
- Κεντρικό πλάτωμα - κόμβος σύνδεσης επιμέρους περιοχών
- Β' Ενότητα - Σύνδεση με Τοπική Ιστορία
- Γ' Ενότητα - Ανάδειξη Τύμβων
- Αναφορά στο εβραϊκό κοιμητήριο
- Φυσικά διαμορφωμένο πλάτωμα
- Είσοδοι
- Νέοι άξονες
- Κεντρική διαδρομή

"ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ"

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΑΓΛΑΪΑΣ ΣΚΟΥΡΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ : Α. ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ
ΠΜΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ-
ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ- ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2017

1. ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Μνήματα ιδιαίτερης καλλιτεχνικής αξιας
- Μνήματα προς απομάκρυνση σε δυο φάσεις
- Ιερός Ναός Ταξιαρχών
- Εβραϊκό κοιμητήριο
- Χωνευτήρια
- Κτίσματα συνοδευτικά του χώρου
- Οικοδομικα τετράγωνα χωροθέτησης τάφων
- Διάδρομος
- Είσοδος
- Κατοικία
- Αστικό πράσινο
- Χαρακτηρισμένος Ποδηλατόδρομος
- Σύνδεση με περιφερειακή οδό
- Δευτερεύον οδικό δίκτυο

ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:500

ΘΕΜΑ: **ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΗΣ ΑΓΛΑΪΑΣ ΣΚΟΥΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: Α. ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗ- ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ- Αναπλ. καθηγήτρια

ΠΜΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2017

“ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ”

2. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΠΡΟΤΑΣΗς.

Κλίμακα 1:500

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1. Ιερός ναός
2. Στρατιωτικό Κοιμητήριο
3. Βρετανικό Κοιμητήριο
4. Διαμορφωμένη περιοχή ομαδικών Τύμβων
5. Εβραϊκό Κοιμητήριο
6. Κεντρικό πλάτωμα
7. Διαμορφωμένη περιοχή αναφοράς στην προσφυγική ιστορία
8. Αφιερωματικό μνημείο - αναφορά στο Εβραικό στοιχείο
9. Σημεία στάσης και διαμορφωμένα καθιστικά
10. Σημείο ενημέρωσης και προσανατολισμού
11. Διαδρομή νερού
12. Διατηρητέες κτηριακές υποδομές
13. Διαφοροποίηση περιοχής όπου βρίσκονταν χωνευτήρια

Μνήματα

περιοχή διαμορφωμένου καθιστικού

Περγκολα αναρριχώμενων φυτών σε συνδυασμό με καθιστικό

Κατασκευή υποστήριξης αναρριχώμενων-(παλμέτα)

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΔΑΠΕΔΟΣΤΡΩΣΕΩΝ

Δαπεδόστρωση με πλάκες τοπικής προέλευσης

κυβόλιθοι

Μονοπάτι

πατημένο χώμα με χαλίκι ψιλό

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΔΑΦΟΚΑΛΥΨΗΣ

Lippia repens

Hedera helix / Hedera aurea

Συστάδες με αρωματικά και αυτοφυή θαμνώδη της τοπικής χλωρίδας

Συστάδες με θαμνώδη της μεσογειακής χλωρίδας

Υπερυψωμένο παρτέρι

Αφιερωματικά στοιχεία

2. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΚΛ. 1:500

ΘΕΜΑ: **“ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ”**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΗΣ ΑΓΛΑΪΑΣ ΣΚΟΥΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: Α. ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗ- ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ- Αναπλ. καθηγήτρια

ΠΜΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2017

"ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ"

3. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΦΥΤΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑ 1:500

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΦΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΔΕΝΔΡΑ

Cu sem	*Cupressus sempervirens orientalis*	Κυπαρίσσι(υπάρχον)
Cu sem	*Cupressus sempervirens orientalis*	Κυπαρίσσι (νέο)
Pin bru	*Pinus brutia*	Πεύκο-(υπάρχον)
Pin bru	*Pinus brutia*	Πεύκο-(νέο)
Acer hel	*Acer heldreichii*	Σφένδαμος (Ενδημ.)
Pru per	*Prunus persica*	Ροδακινιά
Pu gra	*Punica granatum*	Ροδιά
Liq or	*Liquidambar orientalis*	Λικιδάμβαρη
Ol eu	*Olea europaea*	Ελιά
Cer sil	*Cercis siliquastrum*	Κουτσουπιά
La no	*Laurus nobilis*	Δάφνη Απόλλωνος
Pin pin	*Pinus pinea*	Κουκουναριά
Pl or	*Platanus orientalis*	Πλάτανος
Que il	*Quersus ilex*	Αριά
Sal. al.	*Salix alba*	Ιτιά
Aes hip	*Aesculus hippocastanum*	Ιπποκαστανιά(Ενδ.)

ΘΑΜΝΟΙ

Arb. un.	*Arbutus unedo*	Κουμαριά
La. no.	*Laurus nobilis*	Δάφνη Απόλλωνος
Myr. co.	*Myrtus communis*	Μυρτιά
Ne. ol.	*Nerium oleander*	Πικροδάφνη
Syr. vul.	*Syringa vulgaris*	Πασχαλιά
Rus. acu.	*Ruscus aculeatus*	Ρούσκος
Vit. ag.	*Vitex agnus- castus*	Λυγαριά
Pis. len.	*Pistacia lentiscus*	Σχίνος
San. cha	*Santolina chamaecuparissus*	Λεβαντίνη
Jun. hor.	*Juniperus horizontalis*	Γιουνίπερος έρπων
Lav. den.	*Lavandula dentata*	Λεβάντα
Lav. ang.	*Lavandula angustifolia*	Λεβάντα
Ori. dic.	*Origanum dictamus*	Ρίγανη
Ro. of.	*Rosmarinus officinalis*	Δενδρολίβανο
Ro. rep.	*Rosmarinus repens*	Δενδρολίβανο
Sal. of.	*Salvia officinalis*	Φασκόμηλο

ΕΝΔΗΜΙΚΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ

Ber. cre.	*Berberis cretica*	Βερβερίς κρητική
Cer. can.	*Cerastium candidissimum*	Κεράστιο το πάλευκο
Di. cor.	*Dianthus corymbosus*	Δίανθος
Sil. ten.	*Silene tenuiflora*	
Cen. pel.	*Centaurea pelia*	Κενταύρια του Πηλίου
Aly. sal.	*Alyssum chalcidicum Janka*	Άλυσσο
Pte. pte.	*Pterocephalus perennis*	Πτεροκέφαλος πολυετής
Eup. amy.	*Euphorbia amygdaloides*	Ευφόρβια
Phl. sa.	*Phlomis samia*	Φλόμις
Sid. rae.	*Sideritis raeseri*	Σιδερίτης
Thy. sib.	*Thymus sibthorpii*	Θυμάρι
Gen. car.	*Genista carinalis*	Γενίστα

ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ

Vit. vin.	*Vitis vinifera*	Άμπελος
Wi. sin.	*Wisteria sinensis*	Γλυτσίνα
Amp. qui.	*Ampelopsis quinkefolia*	Αμπέλοψη
Jas. gra.	*Jasminum grantiflorum*	Γιασεμί μεγανθές
Jas. az.	*Jasminum azoricum*	Γιασεμί αζορικό
Hed. hel.	*Hedera helix*	Κισσός
Hed. aur.	*Hedera helix aurea*	Κισσός
Clem. vit.	*Clematis vitalba*	Αγράμπελη
Ryn. jas.	*Rynchospermum jasminoides*	Ρυγχόσπερμο

ΕΔΑΦΟΚΑΛΥΨΗ

Lip.rep.	*Lippia repens*	
Hed. hel.	*Hedera helix aurea*	
Συστάδες με αρωματικά και αυτοφυή θαμνώδη της τοπικής χλωρίδας		
Συστάδες με θαμνώδη της μεσογειακής χλωρίδας		

Εδαφοκαλυπτικά είδη εγκιβωτισμένα σε υπερυψωμένα παρτέρια:		
Cyn. dac.	*Cynodon dactylon*	Ουγκάντα (Αγριάδα)
Vin. maj.	*Vinca major*	Βίγκα
Hed .hel.	*Hedera helix*	Κισσός
Hed. hel.	*Hedera helix aurea*	Κισσός

ΘΕΜΑ: **"ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ"**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΗΣ ΑΓΛΑΪΑΣ ΣΚΟΥΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: Α. ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗ- ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ- Αναπλ. καθηγήτρια

ΠΜΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2017

“ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ”

4. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΦΥΤΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ 1. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΝΕΩΝ ΠΛΑΤΩΜΑΤΩΝ

- ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

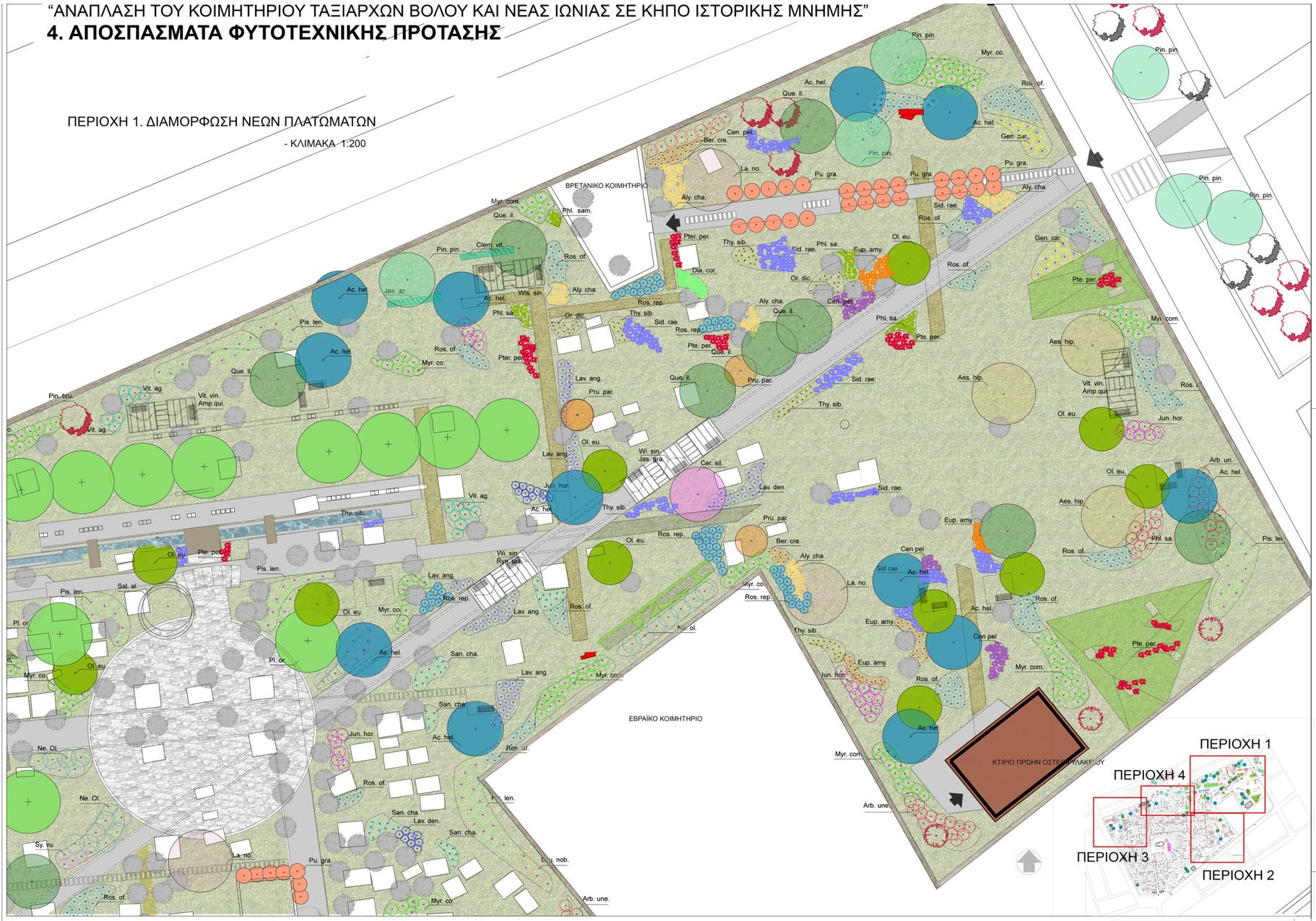

ΠΕΡΙΟΧΗ 2. ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΥΜΒΟΥ

- ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

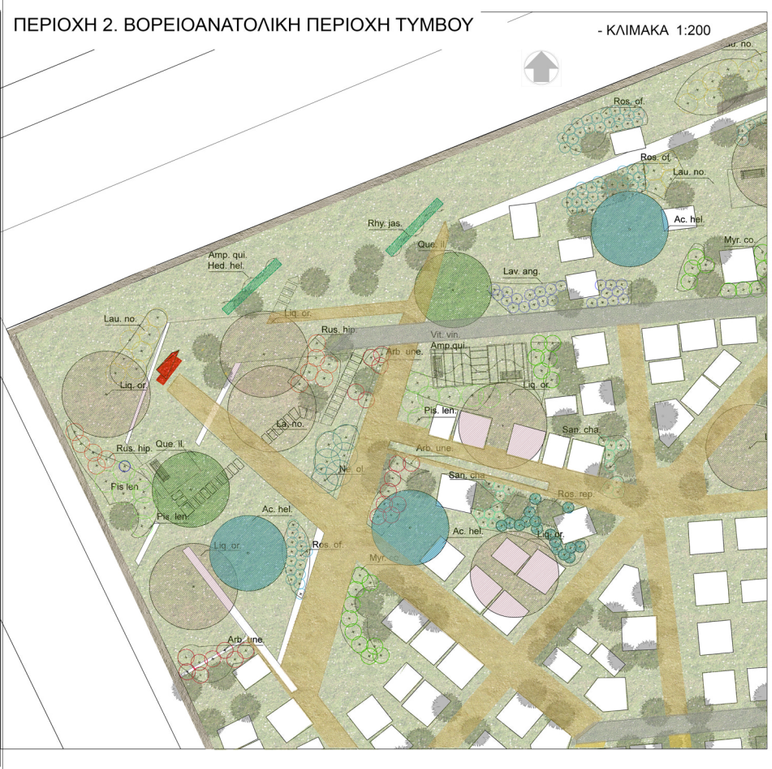

ΠΕΡΙΟΧΗ 3. Η ΝΟΤΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΤΥΜΒΩΝ

- ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

ΠΕΡΙΟΧΗ 4. ΒΟΡΕΙΑ ΕΙΣΟΔΟΣ

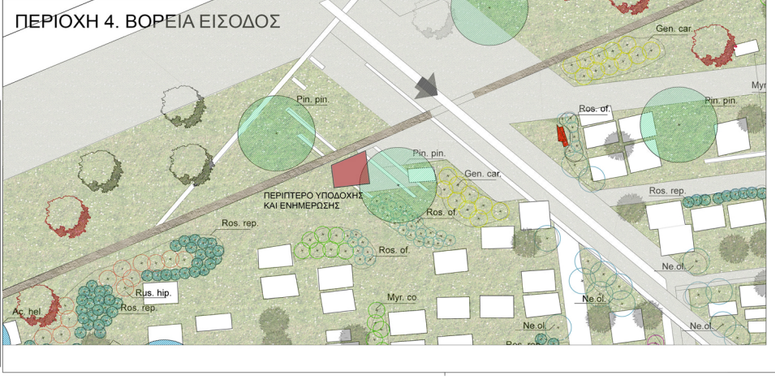

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΦΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

	ΔΕΝΔΡΑ	
Cu sem	*Cupressus sempervirens orientalis*	Κυπαρίσσι(υπάρχον)
Cu sem	*Cupressus sempervirens orientalis*	Κυπαρίσσι (νέο)
Pin bru	*Pinus brutia*	Πεύκο-(υπάρχον)
Pin bru	*Pinus brutia*	Πεύκο-(νέο)
Acer hel	*Acer heldreichii*	Σφένδαμος (Ενδημ.)
Pru per	*Prunus persica*	Ροδακινιά
Pu gra	*Punica granatum*	Ροδιά
Liq or	*Liquidambar orientalis*	Λικιδάμβαρη
Ol eu	*Olea europaea*	Ελιά
Cer sil	*Cercis siliquastrum*	Κουτσουπιά
La no	*Laurus nobilis*	Δάφνη Απόλλωνος
Pin pin	*Pinus pinea*	Κουκουναριά
Pl or	*Platanus orientalis*	Πλάτανος
Que il	*Quersus ilex*	Αριά
Sal. al.	*Salix alba*	Ιτιά
Aes hip	*Aesculus hippocastanum*	Ιπποκαστανιά(Ενδ.)
	ΘΑΜΝΟΙ	
Arb. un.	*Arbutus unedo*	Κουμαριά
La. no.	*Laurus nobilis*	Δάφνη Απόλλωνος
Myr. co.	*Myrtus communis*	Μυρτιά
Ne. ol.	*Nerium oleander*	Πικροδάφνη
Syr. vul.	*Syringa vulgaris*	Πασχαλιά
Rus. acu.	*Ruscus aculeatus*	Ρούσκος
Vit. ag.	*Vitex agnus- castus*	Λυγαριά
Pis. len.	*Pistacia lentiscus*	Σχίνος
Toy. com.	*Toygia compacta*	Τούγια
San. cha	*Santolina chamaecuparissus*	Λεβαντίνη
Jun. hor.	*Juniperus horizontalis*	Γιουνίπερος έρπων
Lav. den.	*Lavandula dentata*	Λεβάντα
Lav. ang.	*Lavandula angustifolia*	Λεβάντα
Ori. dic.	*Origanum dictamus*	Ρίγανη
Ro. of.	*Rosmarinus officinalis*	Δενδρολίβανο
Ro. rep.	*Rosmarinus repens*	Δενδρολίβανο
Sal. of.	*Salvia officinalis*	Φασκόμηλο
	ΕΝΔΗΜΙΚΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ	
Ber. cre.	*Berberis cretica*	Βερβερίς κρητική
Cer. can	*Cerastium candidissimum*	Κεράστιο το πάλευκο
Di. cor.	*Dianthus corymbosus*	Δίανθος
Sil. ten.	*Silene tenuiflora*	
Cen. pel.	*Centaurea pelia*	Κενταύρια του Πηλίου
Aly. sal.	*Alyssum chalcidicum Janka*	Άλυσσο
Pte. pte.	*Pterocephalus perennis*	Πτεροκέφαλος πολ
Eup. amy.	*Euphorbia amygdaloides*	Ευφορβία
Phl. sa.	*Phlomis samia*	Φλόμις
Sid. rae.	*Sideritis raeseri*	Σιδερίτης
Thy. sib.	*Thymus sibthorpii*	Θυμάρι
Gen. car.	*Genista carinalis*	Γενίστα
	ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ	
Vit. vin.	*Vitis vinifera*	Άμπελος
Wi. sin.	*Wisteria sinensis*	Γλυσίνα
Amp. qui.	*Ampelopsis quinkefolia*	Άμπέλοψη
Jas. gra.	*Jasminum grantiflorum*	Γιασεμί μεγανθές
Jas. az.	*Jasminum azoricum*	Γιασεμί αζορικό
Hed. hel.	*Hedera helix*	Κισσός
Hed. aur.	*Hedera helix aurea*	Κισσός
Clem. vit.	*Clematis vitalba*	Αγράμπελη
Ryn. jas.	*Rynchospermum jasminoides*	Ρυγχόσπερμο
	ΕΔΑΦΟΚΑΛΥΨΗ	
Lip.rep.	*Lippia repens*	
Hed. hel.	*Hedera helix aurea*	

4. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΦΥΤΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΚΛ. 1:200

ΘΕΜΑ: **“ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΗΠΟ ΜΝΗΜΗΣ”**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΗΣ ΑΓΛΑΪΑΣ ΣΚΟΥΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: Α. ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗ- ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ- Αναπλ. καθηγήτρια

ΠΜΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2017

"ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΣΤΗ ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ ΒΟΛΟΥ ΣΕ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΗΠΟ ΜΝΗΜΗΣ"

5. ΤΟΜΕΣ ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

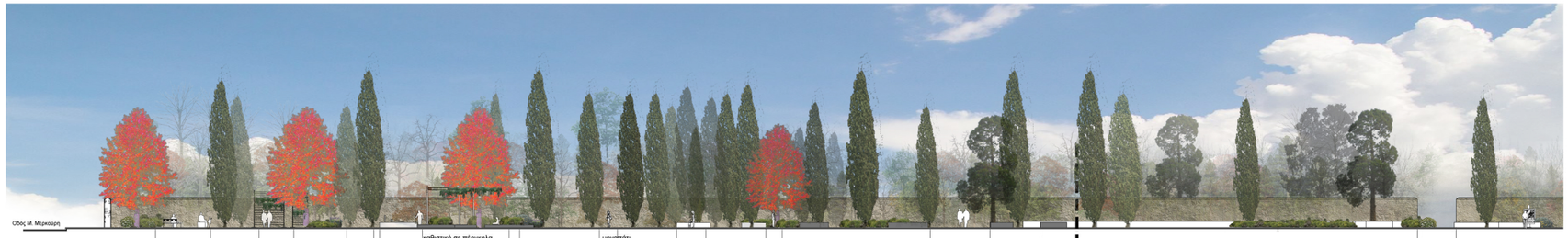

ΤΟΜΗ Α1 ΤΟΜΗ Α2

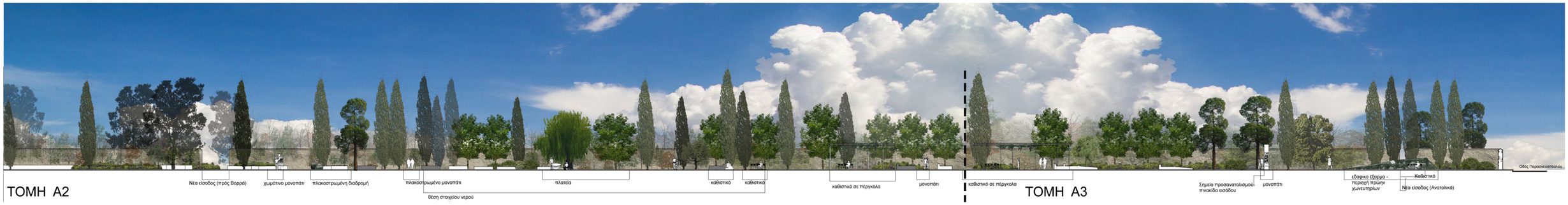

ΤΟΜΗ Α2 ΤΟΜΗ Α3

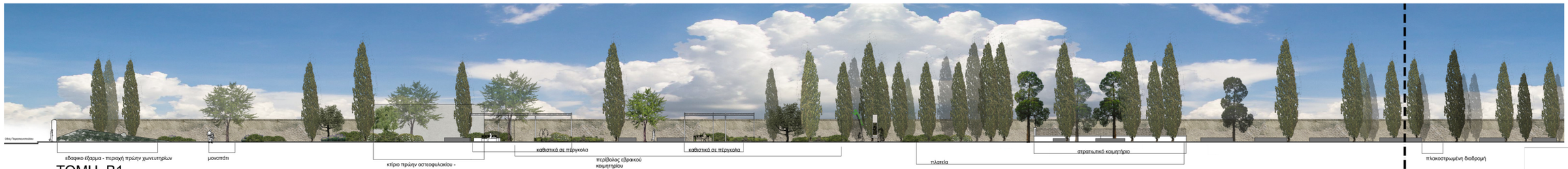

ΤΟΜΗ Β1

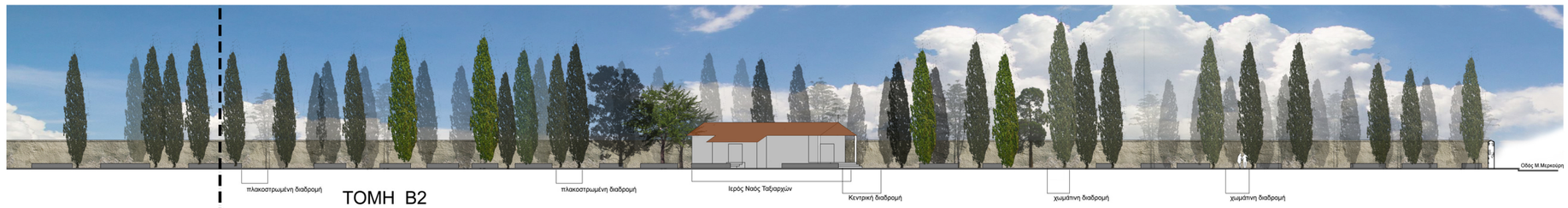

ΤΟΜΗ Β2

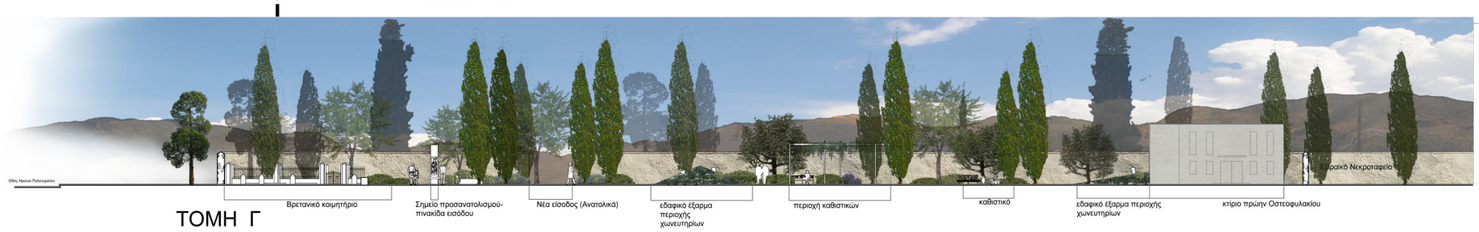

ΤΟΜΗ Γ

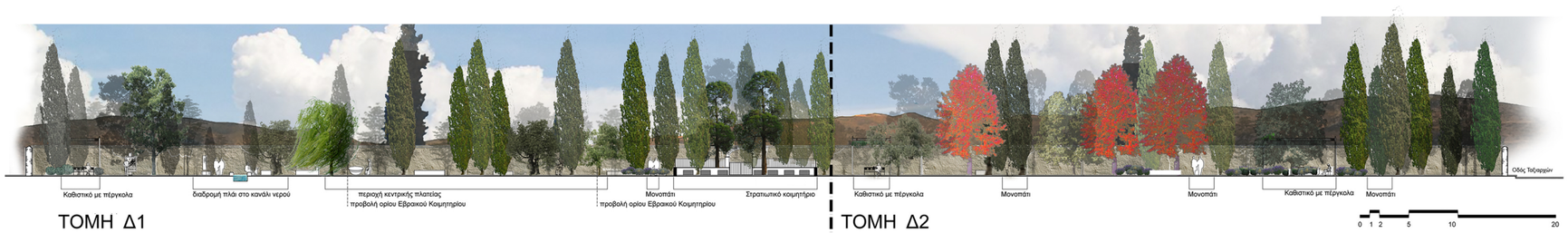

ΤΟΜΗ Δ1 ΤΟΜΗ Δ2

0 1 2 5 10 20

5. ΤΟΜΕΣ ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

ΘΕΜΑ: **ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΗΣ ΑΓΛΑΪΑΣ ΣΚΟΥΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: Α. ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗ- ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ- Αναπλ. καθηγήτρια

ΠΜΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2017

“ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ”

6. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

ΚΛΙΜ. 1:50, 1:20, 1:10

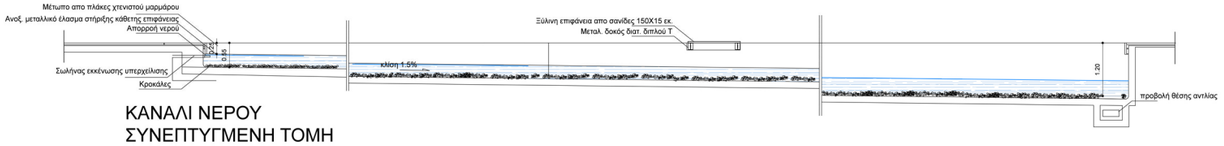

ΚΑΝΑΛΙ ΝΕΡΟΥ
ΣΥΝΕΠΤΥΓΜΕΝΗ ΤΟΜΗ

Κλίμακα 1:50

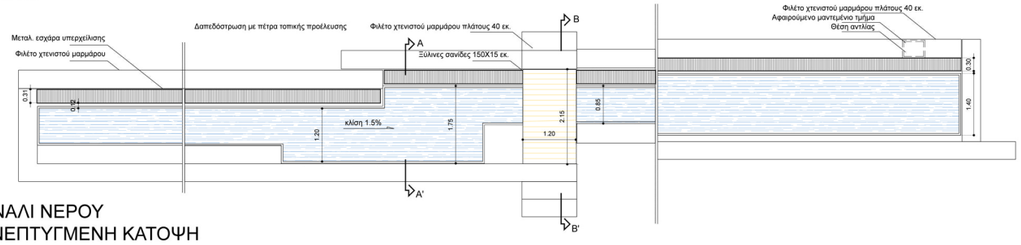

ΚΑΝΑΛΙ ΝΕΡΟΥ
ΣΥΝΕΠΤΥΓΜΕΝΗ ΚΑΤΟΨΗ

Κλίμακα 1:50

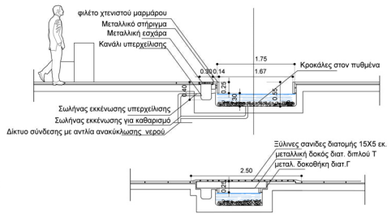

ΤΟΜΗ ΑΑ'

Κλίμακα 1:50

ΤΟΜΗ ΒΒ'

Κλίμακα 1:50

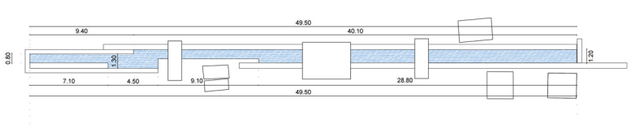

ΚΑΝΑΛΙ ΝΕΡΟΥ - ΣΚΑΡΙΦΗΜΑ ΚΑΤΟΨΗΣ

Κλίμακα 1:200

ΥΠΕΡΥΨΩΜΕΝΟ ΠΑΡΤΕΡΙ

Κλίμακα 1:50

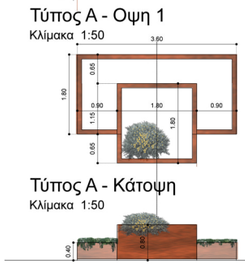

Τύπος Α - Οψη 1

Κλίμακα 1:50

Τύπος Α - Κάτοψη

Κλίμακα 1:50

Τύπος Α - Οψη 2

Κλίμακα 1:50

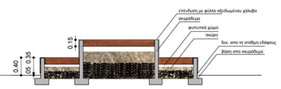

Τύπος Α - Τομή Α-Α'

Κλίμακα 1:50

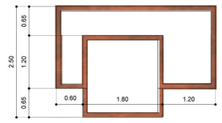

Τύπος Β- Κάτοψη

Κλίμακα 1:50

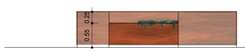

Τύπος Β- Οψη

Κλίμακα 1:50

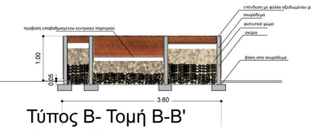

Τύπος Β- Τομή Β-Β'

Κλίμακα 1:50

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΤΕΧΝΙΑΣ ΣΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ

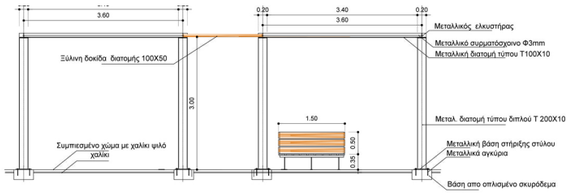

ΠΕΡΓΚΟΛΑ - Οψη

Κλίμακα 1:50

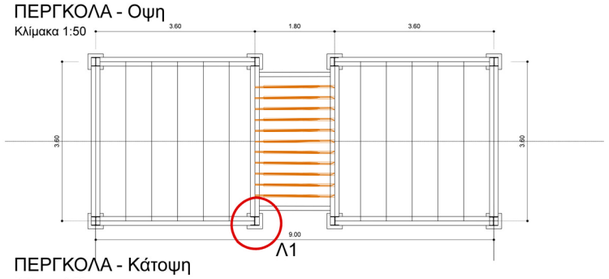

ΠΕΡΓΚΟΛΑ - Κάτοψη

Κλίμακα 1:50

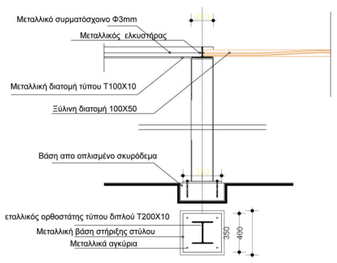

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΟΡΘΟΣΤΑΤΗ Λ1

Κλίμακα 1:20

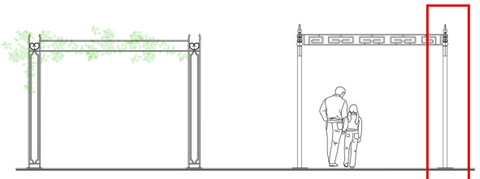

Τύπος Α
ΠΕΡΓΚΟΛΕΣ

Κλίμακα 1:50

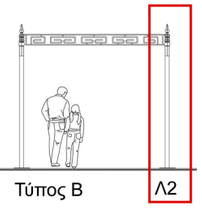

Τύπος Β

Λ2

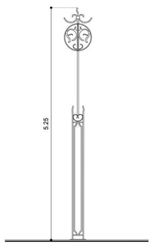

ΑΝΕΜΟΔΕΙΚΤΗΣ- ΣΤΥΛΟΣ ΣΗΜΑΝΣΗΣ

Κλίμακα 1:50

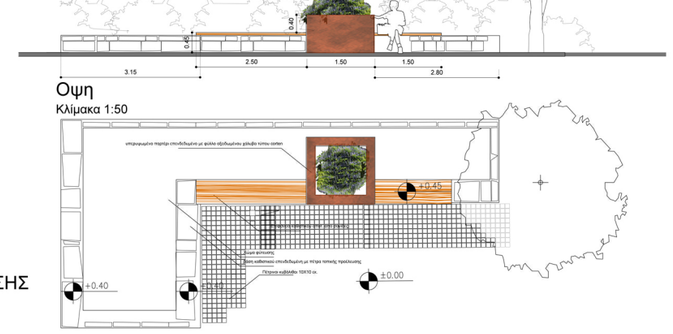

Οψη

Κλίμακα 1:50

ΚΤΙΣΤΟ ΚΑΘΙΣΤΙΚΟ
Κάτοψη

Κλίμακα 1:50

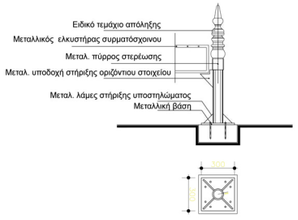

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΟΡΘΟΣΤΑΤΗ Λ2

Κλίμακα 1:20

ΟΨΗ ΚΑΘΙΣΤΙΚΟΥ

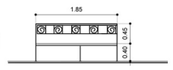

ΚΑΘΙΣΤΙΚΑ ΠΑΓΚΑΚΙΑ

Κλίμακα 1:50

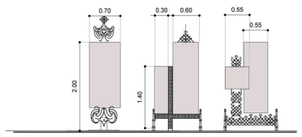

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Κλίμακα 1:50

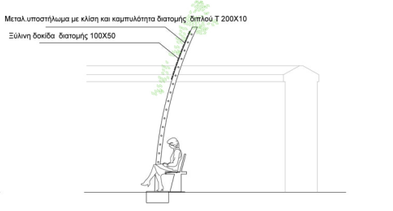

Τύπος 2

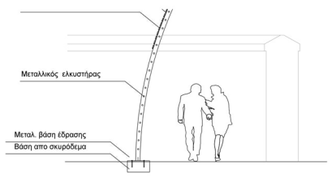

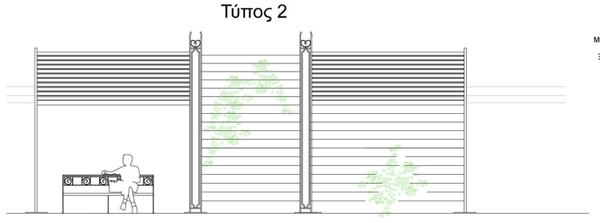

Τύπος 1

ΠΑΛΜΕΤΑ ΑΝΑΡΙΧΩΜΕΝΩΝ - ¨ΟΨΗ

Κλίμακα 1:50

ΤΟΜΗ

Κλίμακα 1:50

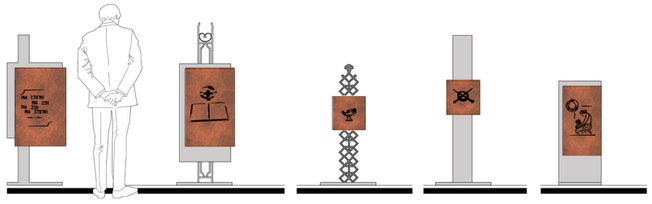

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ - ΟΔΗΓΟΙ

Κλίμακα 1:50

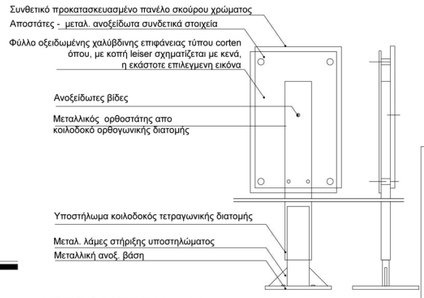

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ - Λ3

Κλίμακα 1:10

6. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

ΚΛΙΜ.. 1:50, 1:20, 1:10

ΘΕΜΑ: **“ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ”**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΗΣ ΑΓΛΑΪΑΣ ΣΚΟΥΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: Α. ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗ- ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ- Αναπλ. καθηγήτρια

ΠΜΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2017

“ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ” - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

ΑΠΟΨΗ 1

ΑΠΟΨΗ 2

ΑΠΟΨΗ 3

ΑΠΟΨΗ 4

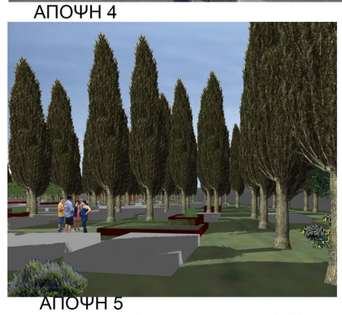

ΑΠΟΨΗ 5

ΑΠΟΨΗ 6

ΑΠΟΨΗ 7

ΑΠΟΨΗ 8

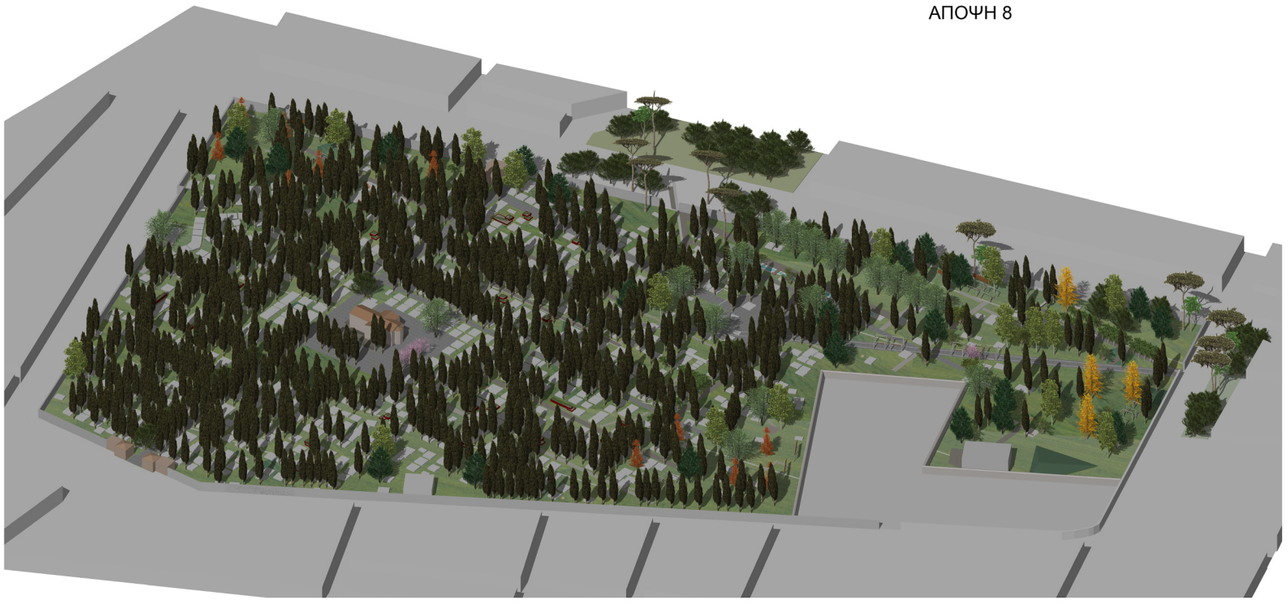

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

7. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ: **ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΗΣ ΑΓΛΑΪΑΣ ΣΚΟΥΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: Α. ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗ- ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ- Αναπλ. καθηγήτρια

ΠΜΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2017

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΩΝ

Α.Ν. 582/1968 «περί Δημοτικών και Κοινοτικών Κοιμητηρίων»
Α. 5/1210/78 (ΦΕΚ Β 424) απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Κοινωνικών Υπηρεσιών «περί όρων για την ίδρυση Κοιμητηρίων»

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ 28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1968	ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 225

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

Α.Ν. 576. Περὶ κινήτρων ὑπὲρ τοῦ Ἀθλητισμοῦ. 1

Α.Ν. 577. Περὶ παρατάσεως μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1968 τῆς προθεσμίας ὑποβολῆς φορολογικῶν δηλώσεων τοῦ ἄρθρου 21 Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 239)1967. 2

Α.Ν. 578. Περὶ ρυθμίσεως συνταξιοδοτικῶν τινων θεμάτων. 3

Α.Ν. 579. Περὶ ἀντικαταστάσεως καὶ τροποποιήσεως διατάξεών τινων τοῦ Ν. Δ. 2977)54 «περὶ ἀδειῶν γάμου Ἀξιωματικῶν καὶ τῶν τριῶν Κλάδων τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ὡς καὶ τῶν Ἀνθυπασπιστῶν καὶ Ὑπαξιωματικῶν τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς καὶ τῶν τούτοις ἀντιστοιχούντων τοῦ Β. Ναυτικοῦ καὶ τῆς Β. Ἀεροπορίας» ὡς καὶ τοῦ Ν. Δ. 4105)60 «περὶ Μονίμων καὶ Ἐθελοντῶν Ὁπλιτῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς». 4

Α.Ν. 580. Περὶ κυρώσεως πράξεών τινων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου «περὶ ἐγκρίσεως χορηγήσεως ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ὑφάσματος πρὸς κατασκευὴν θερινῶν ὑποκαμίσων τῶν ἀνδρῶν τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας κλπ.».. 5

Α.Ν. 581. Περὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3329)55 Ν. Δ. «περὶ συστάσεως Σώματος Ὀρκωτῶν Λογιστῶν». 6

Α.Ν. 582. Περὶ δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν κοιμητηρίων.. 7

Α.Ν. 583. Περὶ καταργήσεως τῶν καταβαλλομένων ὑπὸ τῶν πλοίων ὑγειονομικῶν δικαιωμάτων. 8

Α.Ν. 584. Περὶ κυρώσεως ἀποφάσεως Ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν ἀφορώσης εἰς τὴν φορολογίαν Κύκλου Ἐργασιῶν καὶ περὶ παρατάσεως τῆς ἰσχύος ταύτης. 9

Α.Ν. 585. Περὶ καταργήσεως διατάξεων, καθοριζουσῶν κατώτατα ὅρια ἐπιχορηγήσεων, ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ πρὸς Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου καὶ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, Ὀργανισμοὺς καὶ Ἱδρύματα. ..10

Α.Ν. 587. Περὶ αὐξήσεως ἀριθμοῦ τῶν θέσεων τῶν καθαριστριῶν τοῦ Σώματος Ἀστυνομίας Πόλεων.. 11

Α.Ν. 588. Περὶ χορηγήσεως προσωρινοῦ ἐπιδόματος εἰς τοὺς πολιτικοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης καὶ ἐξισώσεως τοῦ τοιούτου τῶν ὑπαλλήλων Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν.. 12

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

(1)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 576

Περὶ κινήτρων ὑπὲρ τοῦ Ἀθλητισμοῦ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

1. Ἀθληταὶ κατέχοντες Πανελλήνιον ἐπίδοσιν εἰς τὸ ἄθλημά των ἢ μέλη τῆς Ἐθνικῆς ὁμάδος οἱουδήποτε ἀθλήματος ἀπόφοιτοι σχολῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ἡλικίας κάτω τῶν εἴκοσι δύο ἐτῶν καὶ τυχόντες ἀπολυτηρίου βαθμοῦ ἄνω τοῦ 14, εἰσάγονται ἄνευ ἐξετάσεων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Σωματικῆς Ἀγωγῆς.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν οὕτω εἰσαγομένων, δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τοὺς 20, δι' ἕκαστον ἔτος. Ἐὰν ὑπάρχουν πλείονες τῶν 20, προτιμῶνται οἱ κατέχοντες ἀπολυτήριον μὲ μεγαλύτερον βαθμόν.

2. Ἡ ἰδιότης τῶν κατόχων Πανελληνίων ἐπιδόσεων ὡς καὶ τῶν μελῶν τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων, ἀποδεικνύεται ἐκ πιστοποιητικοῦ τῆς οἰκείας Ὁμοσπονδίας θεωρημένου ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως Ἀθλητισμοῦ.

Ἄρθρον 2.

Ἀθληταὶ μέλη τῶν Ἐθνικῶν ὁμάδων, προτιμῶνται μεταξὺ ἴσων εἰς προσόντα, διὰ τὴν πρόσληψιν εἰς Δημοσίας Ὑπηρεσίας ἢ τοιαύτας Νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου ἢ Ὀργανισμῶν Ἰδιωτικοῦ Δικαίου Κοινωφελοῦς χαρακτῆρος.

Ἄρθρον 3.

Εἰς τοὺς ἀθλητὰς κατόχους Πανελληνίων ἐπιδόσεων ἢ μέλη τῶν Ἐθνικῶν ὁμάδων, παραχωρεῖται εἰδικὸς χῶρος πρὸς παρακολούθησιν τῶν ἀγώνων ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ Σταδίῳ.

Ἄρθρον 4.

1. Εἰς τοὺς πρώτους, δευτέρους καὶ τρίτους Ὀλυμπιονίκας, ἱδρύονται δαπάναις τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ ἀνδριάντες (προτομαί) εἰς κεντρικὴν πλατεῖαν τῆς γενετείρας των καὶ εἰς εἰδικὸν χῶρον τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Σταδίου.

2. Ὁμοίως παρέχεται εἰς τούτους, τοὺς γονεῖς, τὰς συζύγους καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἰσοβίως τὸ δικαίωμα τῆς δωρεὰν εἰσόδου, εἰς πάντας τοὺς ἀγωνιστικοὺς χώρους καὶ εἰς εἰδικὴν θέσιν Ὀλυμπιονικῶν, τῇ ἐπιδείξει δελτίου ταυτότητος, ἐκδιδομένου ὑπὸ τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ.

3. Οἱ πρῶτοι Ὀλυμπιονίκαι, ἐγκρίσει τῶν οἰκείων των, κηδεύονται δαπάναις τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ, ἐγκρίσει δὲ τούτων ἐπίσης δύναται νὰ θάπτωνται εἰς εἰδικὸν χῶρον τοῦ Δήμου Ἀρχαίας Ὀλυμπίας.

Ἄρθρον 5.

Ἀθληταί, μέλη τῶν Ἐθνικῶν ὁμάδων, καθ' ὃν χρόνον ἀνήκουσιν εἰς ταύτας, δικαιοῦνται ἐλευθέρας εἰσόδου εἰς πάντας τοὺς ἀγωνιστικοὺς χώρους, ἐπὶ τῇ ἐπιδείξει εἰδικοῦ δελτίου, ἐκδιδομένου ὑπὸ τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ.

Ἄρθρον 6.

1. Καθιεροῦνται εἰδικὰ διακριτικὰ σήματα, διάφορα δι' ἑκάστην περίπτωσιν ἅτινα ἀπονέμονται:

α) Εἰς τοὺς Ὀλυμπιονίκας,

β) Εἰς τοὺς Βαλκανιονίκας καὶ

γ) Εἰς τὰ μέλη τῶν Ἐθνικῶν ὁμάδων, δι' ὅσον χρόνον ἀνήκουσιν εἰς ταύτας.

2. Τὰ σήματα ταῦτα φέρονται ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω, εἰς ἀριστερὰν κομβιοδόχην τοῦ ἐπενδύτου των.

3. Ὁ τύπος τῶν σημάτων τούτων, ὡς καὶ αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἀπονομῆς των, ὁρίζονται δι' ἀποφάσεως τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως Ἀθλητισμοῦ.

Ἄρθρον 7.

Εἰς μαθητὰς τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰς σπουδαστὰς Ἀνωτέρων καὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν σημειοῦντας ἰδιαιτέραν ἐπίδοσιν εἰς τὸν Ἀθλητισμὸν καὶ παρακολουθοῦντας ἐπιτυχῶς τὰς σπουδάς των, χορηγοῦνται μηνιαῖαι ὑποτροφίαι ὑπὸ τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ κατὰ τὰ δι' ἀποφάσεως τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως Ἀθλητισμοῦ ὁριζόμενα.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΓΕΩΡΓ. ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α'
ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β'
ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΤΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΤΙΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΑΛΕΞ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, ΙΩΑΝ. ΧΟΛΕΒΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

(2)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 577

Περὶ παρατάσεως μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1968 τῆς προθεσμίας ὑποβολῆς φορολογικῶν δηλώσεων τοῦ ἄρθρου 21 Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 239)1967.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον μόνον.

Ἡ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 21 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 239)1967 προβλεπομένη προθεσμία ὑποβολῆς φορολογικῶν δηλώσεων ἄνευ ἐπιβολῆς ποινικῶν ἢ διοικητικῶν κυρώσεων, ἡ λήγουσα τὴν 30ὴν Σεπτεμβρίου 1968 δυνάμει τοῦ ἄρθρου μόνου τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 461)1968, παρατείνεται μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1968.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α'
ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β'
ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΙΩΑΝ. ΡΟΔΙΝΟΣ-ΟΡΛΑΝΔΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΤΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΤΙΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, ΙΩΑΝ. ΧΟΛΕΒΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, ΙΟΥΛ. Μ. ΕΤΛΑΜΠΙΟΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, Γ. ΤΣΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

(3)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 578

Περὶ ρυθμίσεως συνταξιοδοτικῶν τινων θεμάτων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

Αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 ἕως 4 τοῦ Ν. 1718 τοῦ 1951 «περὶ συνταξιοδοτήσεως τῶν καθισταμένων ἀνικάνων συνεπείᾳ πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ στρατιωτικῶν ἐν γένει καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων» ἐφαρμόζονται καὶ διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς ἐν γένει τοὺς παθόντας κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 καὶ τὴν καταστολὴν τῆς ἀντεπαναστάσεως τῆς 13ης Δεκεμβρίου 1967 ὡς καὶ τὰς οἰκογενείας πάντων τούτων.

Ἄρθρον 2.

Αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ν. Δ. 3618 τοῦ 1956 «περὶ συνταξιοδοτήσεως τῶν ἐν ὑπηρεσίᾳ παθόντων καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν κλπ.» ἐφαρμόζονται καὶ προκειμένου περὶ παθόντων ἢ ἀπολεσθέντων κατὰ τὸ ναυάγιον τοῦ ὀχηματαγωγοῦ «Ἡράκλειον» πολιτικῶν ὑπαλλήλων καὶ στρατιωτικῶν ἐν γένει, ἐφ' ὅσον οὗτοι ἐταξίδευον διατελοῦντες ἐν ἀδείᾳ ἢ ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ἑστίαν των μετὰ τὴν ἐκ τῶν τάξεων ἀπόλυσίν των.

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ὅρου «πολιτικὸς ὑπάλληλος» περιλαμβάνεται διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος ἄρθρου καὶ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ν. Δ. 3618 τοῦ 1956 καὶ ὁ δόκιμος ὑπάλληλος.

Ἄρθρον 3.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται διὰ τοὺς παθόντας κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τῆς 21 Ἀπριλίου 1967 καὶ τὴν καταστολὴν τῆς ἀντεπαναστάσεως τῆς 13 Δεκεμβρίου 1967 ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τούτων ἀντιστοίχως καὶ διὰ τοὺς ἐν ἄρθρῳ 2 ἀναφερομένους ἀφ' ἧς ἔλαβε χώραν τὸ θεμελιοῦν τὸ δικαίωμα εἰς σύνταξιν γεγονός.

Ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 2 σύνταξις ἢ αὔξησις τῆς συντάξεως ὁρίζεται πληρωτέα ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἑπομένου τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος ἀναγκαστικοῦ νόμου μηνός.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α' **ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ** — Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β' **ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ**

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΤΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΑΛΕΞ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, ΙΩΑΝ. ΧΟΛΕΒΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

(4)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 579

Περὶ ἀντικαταστάσεως καὶ τροποποιήσεως διατάξεών τινων τοῦ Ν. Δ. 2977)54 «περὶ ἀδειῶν γάμου Ἀξιωματικῶν καὶ τῶν τριῶν Κλάδων τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ὡς καὶ τῶν Ἀνθυπασπιστῶν καὶ Ὑπαξιωματικῶν τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς καὶ τῶν τούτοις ἀντιστοιχούντων τοῦ Β. Ναυτικοῦ καὶ τῆς Β. Ἀεροπορίας» ὡς καὶ τοῦ Ν. Δ. 4105)60 «περὶ Μονίμων καὶ Ἐθελοντῶν Ὁπλιτῶν καὶ Ἀνθυπασπιστῶν τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

1. Τὰ ἐδάφια α' καὶ β' τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Ν. Δ. 2977)54 ἀντικαθίστανται ὡς ἀκολούθως:

«α) Ὁ μελλόνυμφος νὰ ἔχῃ συμπληρώσει τὸ 26ον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

β) Ἡ μέλλουσα σύζυγος νὰ εἶναι Ἑλληνὶς τὸ γένος μὴ ἐπιτρεπομένης ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει τῆς χορηγήσεως ἀδείας νυμφεύσεως μετὰ γυναικὸς μὴ Ἑλληνίδος τὸ γένος».

2. Τὸ ἐδάφιον δ' τῆς παραγράφου 1 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω ἄρθρου 2 τροποποιεῖται ὡς ἀκολούθως:

«δ) Ὁ μελλόνυμφος νὰ ἔχῃ ἀποδεδειγμένως πλὴν τοῦ μισθοῦ του καὶ μηνιαῖον εἰσόδημα ἴσον πρὸς τὸ ἥμισυ τοὐλάχιστον τοῦ βασικοῦ μισθοῦ του. Τὸ εἰσόδημα τοῦτο δύναται νὰ προέρχηται εἴτε ἐξ ἰδίας αὐτοῦ κινητῆς ἢ ἀκινήτου περιουσίας, εἴτε ἐξ οἱουδήποτε περιουσιακοῦ στοιχείου τῆς μελλούσης συζύγου. Τὸ εἰσόδημα δέον νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὸν χρόνον τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, νὰ πιστοποιῆται δὲ ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς περὶ ἀδείας αἰτήσεως τοῦ ἐνδιαφερομένου, διὰ συμβολαιογραφικῆς πράξεως ἢ βεβαιώσεως Τραπέζης, ἢ δι' οἱουδήποτε ἑτέρου ἐπισήμου πιστοποιητικοῦ ἁρμοδίας ἀρχῆς. Ἐὰν ἡ μέλλουσα σύζυγος εἶναι θυγάτηρ ἢ ἀδελφὴ μονίμου ἐν ἐνεργείᾳ ἢ ἀποστρατείᾳ Ἀξιωματικοῦ ἢ Ἀνθυπασπιστοῦ τινὸς τῶν τριῶν Κλάδων τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, τὸ ἀνωτέρω ποσοστὸν εἰσοδήματος μειοῦται εἰς τὸ ἥμισυ».

3. Ἡ παράγραφος 2 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω ἄρθρου καταργεῖται, τῆς παραγράφου 3 λαμβανούσης τὸν ἀριθμὸν 2.

Ἄρθρον 2.

Τὸ ἄρθρον 6 τοῦ Ν. Δ. 2977)1954 ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως:

«Αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος Ν. Διατάγματος ἔχουσιν ἐφαρμογὴν καὶ διὰ τοὺς μονίμους ἢ ἐθελοντὰς ἢ ἀνακατατεταγμένους Ὑπαξιωματικοὺς τοῦ Στρατοῦ Ξηρᾶς, τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ καὶ τῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας. Ὡς πρὸς τούτους τὸ ὑπὸ τοῦ ἐδαφ. δ' τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ παρόντος Ν. Διατάγματος προβλεπόμενον μηνιαῖον εἰσόδημα, δέον νὰ εἶναι ἴσον τοὐλάχιστον πρὸς τὸ 1)3 τοῦ βασικοῦ μισθοῦ τοῦ Ὑπαξιωματικοῦ».

Ἄρθρον 3.

1. Ἡ περίπτωσις γ' τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 38 τοῦ Ν. Δ. 4105)60 ἀντικαθίσταται ὡς κάτωθι:

«γ) Ὁ αἰτῶν τὴν ἄδειαν νὰ ἔχῃ ἀποδεδειγμένως, πλὴν τοῦ μισθοῦ του καὶ μηνιαῖον εἰσόδημα ἴσον πρὸς τὸ 1)3 τοῦ βασικοῦ μισθοῦ του.

Τὸ εἰσόδημα τοῦτο δύναται νὰ προέρχηται εἴτε ἐξ ἰδίας αὐτοῦ κινητῆς ἢ ἀκινήτου περιουσίας, εἴτε ἐξ οἱουδήποτε περιουσιακοῦ στοιχείου τῆς μελλούσης συζύγου. Τὸ εἰσόδημα δέον νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὸν χρόνον τελέσεως τοῦ γάμου, νὰ πιστοποιῆται δὲ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ὑποβολῆς τῆς περὶ ἀδείας αἰτήσεως τοῦ ἐνδιαφερομένου διὰ συμβολαιογραφικῆς πράξεως ἢ βεβαιώσεως Τραπέζης, ἢ δι' οἱουδήποτε ἑτέρου ἐπισήμου πιστοποιητικοῦ ἁρμοδίας ἀρχῆς. Ἐὰν ἡ μέλλουσα σύζυγος εἶναι θυγάτηρ ἢ ἀδελφὴ μονίμου ἐν ἐνεργείᾳ ἢ ἀποστρατείᾳ Ἀξιωματικοῦ ἢ Ἀνθυπασπιστοῦ τινὸς τῶν τριῶν Κλάδων τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, τὸ ἀνωτέρω ποσοστὸν μειοῦται εἰς τὸ ἥμισυ».

Μεταβατικαὶ Διατάξεις.

Ἄρθρον 4.

1. Ἡ διάταξις τῆς παραγρ. 3 τοῦ ἄρθρου 38 τοῦ Ν. Δ. 4105)60, καθ' ἣν ἡ ἄνευ ἀδείας τέλεσις γάμου τῶν μονίμων καὶ ἐθελοντῶν ὁπλιτῶν καὶ Ἀνθ)στῶν συνεπιφέρει ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως, τὴν δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης ὁριστικὴν ἀπόλυσιν τούτων, δὲν ἔχει ἐφαρμογὴν ἐπὶ τελεσθέντων μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος γάμων, ἐφ' ὅσον δὲν ἐπηκολούθησεν ὁριστικὴ ἀπόλυσις αὐτῶν.

2. Οἱ μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος τελεσθέντες ἄνευ ἀδείας τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀθύνης γάμοι στρατιωτικῶν καὶ τῶν τριῶν Κλάδων τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, δύνανται νὰ ἀναγνωρισθῶσι κατὰ τὰς διατάξεις τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ν. Δ. 4439)1964 «περὶ παρατάσεως προθεσμιῶν ἀναγνωρίσεως γάμων στρατιωτικῶν κλπ.», κατόπιν αἰτήσεως τῶν ἐνδιαφερομένων ὑποβαλλομένης εἰς τὸ οἰκεῖον Γενικὸν Ἐπιτελεῖον ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος νόμου.

3. Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος νόμου ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α' **ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ** — Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β' **ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ**

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΤΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΑΛΕΞ. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, ΙΩΑΝ. ΧΟΛΕΒΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

(5)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 580

Περὶ κυρώσεως πράξεών τινων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου «περὶ ἐγκρίσεως χορηγήσεως ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ὑφάσματος πρὸς κατασκευὴν θερινῶν ὑποκαμίσων τῶν ἀνδρῶν τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας κλπ.».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

Κυροῦνται ἀφ' ἧς ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως αἱ κάτωθι Πράξεις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου:

1. Ὑπ' ἀριθ. 152 τῆς 5ης Αὐγούστου 1966 (Φ.Ε.Κ. 161) 22.8.1966) «περὶ ἐγκρίσεως χορηγήσεως ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ὑφάσματος πρὸς κατασκευὴν θερινῶν ὑποκαμίσων τῶν ἀνδρῶν Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς κλπ.», ἔχουσα οὕτω:

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Λαβὸν ὑπ' ὄψιν εἰσήγησιν τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Τάξεως Ὑπουργοῦ, ἀποφασίζει:

Ἐγκρίνει:

1) Τήν, εἰς ἕκαστον τῶν Ὁπλιτῶν τοῦ Σώματος τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς (Ὑπαξιωματικῶν καὶ Χωροφυλάκων) καὶ τῶν κατωτέρων Ἀστυνομικῶν Ὑπαλλήλων (μέχρι καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ἀρχιφύλακος), χορήγησιν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, κατ' ἔτος τῆς ἀναγκαιούσης ποσότητος ὑφάσματος πρὸς κατασκευὴν δύο (2) εἰσέτι ὑποκαμίσων διὰ τὴν θερινὴν περίοδον.

2) Τήν, εἰς ἕκαστον τῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων ἁπάντων τῶν Κλάδων τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος (μέχρι καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ἀρχιπυροσβέστου) χορήγησιν κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ Δημοσίου τῆς ἀναγκαιούσης ποσότητος ὑφάσματος πρὸς κατασκευὴν δύο (2) ὑποκαμίσων διὰ τὴν θερινὴν περίοδον.

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης, κυρωθησομένης νομοθετικῶς μερίμνῃ τοῦ, ἐπὶ τῆς Δημοσίας Τάξεως Ὑπουργοῦ, ἄρχεται ἀπὸ τῆς θερινῆς περιόδου τοῦ ἔτους 1966.

Ὁ Πρόεδρος Τὰ Μέλη

2. Ὑπ' ἀριθ. 261 τῆς 25ης Νοεμβρίου 1966 (Φ.Ε.Κ. 276) 14.12.66) «περὶ ἀναλήψεως ὑπὸ τοῦ Δημοσίου τῶν δαπανῶν ἀντιμισθίας τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ Ὁπλιτῶν Χωροφυλακῆς καὶ τοῖς Παραρτήμασι αὐτῆς ἐκπαιδευομένων Δοκίμων Χωροφυλάκων», ἔχουσα οὕτω:

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Λαβὸν ὑπ' ὄψιν εἰσήγησιν τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Τάξεως Ὑπουργοῦ, ἀποφασίζει:

1. Αἱ δαπάναι ἀντιμισθίας τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ Ὁπλιτῶν Χωροφυλακῆς καὶ τοῖς Παραρτήμασι αὐτῆς ἐκπαιδευομένων δοκίμων Χωροφυλάκων βαρύνουσι τὸ Δημόσιον.

2. Ὁ ἀριθμὸς τοῦ, κατὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον προσωπικοῦ ὁρίζεται ὡς ἕπεται:

α) Δι' ἕκαστον Λόχον Δοκίμων Χωροφυλάκων ἀνὰ εἷς (1) μάγειρος, εἷς (1) βοηθὸς μαγείρου, εἷς (1) κουρεύς, μία (1) τραπεζοκόμος καὶ μία (1) καθαρίστρια.

3. Ἡ πρόσληψις καὶ ἀπόλυσις ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ προσωπικοῦ τούτου ἐνεργεῖται διὰ πράξεως τοῦ προϊσταμένου τῆς οἰκείας ὑπηρεσίας, μὴ δημοσιευομένης διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ οὕτω προσλαμβανόμενον ὑπηρετικὸν προσωπικὸν δὲν κέκτηται ἰδιότητα τοῦ δημοσίου ὑπηρέτου, ἀλλὰ συνδέεται μετὰ τοῦ Δημοσίου διὰ σχέσεως ἐργασίας ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἀμειβόμενον κατὰ τὰς περὶ συλλογικῶν συμβάσεων ἐργασίας διατάξεις.

4. Ἡ ἀμοιβὴ τοῦ, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, προσωπικοῦ ἐκκαθαρίζεται ὁριστικῶς ὑπὸ τῶν προϊσταμένων τῶν οἰκείων ὑπηρεσιῶν, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 καὶ 2 τοῦ Νόμου 685)1943 «περὶ τρόπου πληρωμῆς τῶν μισθῶν καὶ λοιπῶν σταθερῶν ἀποδοχῶν τῶν, ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, χρησιμοποιουμένων δι' ὑπηρεσίας καθαριότητος ἢ ἄλλας βοηθητικὰς ἐργασίας ἐκτάκτων».

5. Δι' ἕκαστον Δόκιμον Χωροφύλακα δικαιολογεῖται εἰς βάρος τοῦ Δημοσίου ἐφ' ἅπαξ, ἅμα τῇ κατατάξει του, δι' ὁλόκληρον τὴν σχολικὴν περίοδον ποσὸν δραχμῶν ἑκατὸν πεντήκοντα (150) διὰ τὴν προμήθειαν εἰδῶν ἀτομικῆς καθαριότητός του.

Τὸ ἀνωτέρω ποσὸν δύναται νὰ αὐξομειῶται ἑκάστοτε διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν καὶ Δημοσίας Τάξεως.

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης, κυρωθησομένης νομοθετικῶς μερίμνῃ τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Τάξεως Ὑπουργοῦ, ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του, εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Πρόεδρος Τὰ Μέλη

Ἄρθρον 2.

Ἡ παράγραφος 5 τῆς ὡς ἄνω ὑπ' ἀριθ. 261 τῆς 25.11.1966 Πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀντικαθίσταται ἀφ' ἧς ἰσχυσεν, ὡς ἀκολούθως:

«5. Δι' ἕκαστον Δόκιμον Χωροφύλακα, δικαιολογεῖται εἰς βάρος τοῦ Δημοσίου ἐφ' ἅπαξ, ἅμα τῇ κατατάξει του, δι' ὁλόκληρον τὴν σχολικὴν περίοδον ποσὸν δραχμῶν ἑκατὸν πεντήκοντα (150) διὰ τὴν προμήθειαν εἰδῶν ἀτομικῆς καθαριότητός του καὶ τοιούτων ἀπαραιτήτων ἀτομικῆς χρήσεως».

Ἄρθρον 3.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως
Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α' **ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ**

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β' **ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ**

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΙΩΑΝ. ΡΟΔΙΝΟΣ-ΟΡΛΑΝΔΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, ΙΩΑΝ. ΧΟΛΕΒΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, ΙΟΥΛ. Μ. ΕΥΑΜΠΙΟΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, Γ. ΤΣΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

(6)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 581

Περὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3329)55 Ν. Δ. «περὶ συστάσεως Σώματος Ὀρκωτῶν Λογιστῶν».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον μόνον.

Εἰς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3329)55 Ν. Δ. «περὶ συ-

στάσεως Σώματος 'Ορκωτῶν Λογιστῶν» προστίθεται παράγραφος 5 ἔχουσα οὕτω:

«Τῶν ἀποφάσεων περὶ ὧν ἡ παράγραφος 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου δὲν ἀπαιτεῖται δημοσίευσις εἰς τὴν 'Εφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως».

'Η ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἀνατρέχει εἰς τὸν χρόνον ἐνάρξεως ἰσχύος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3329)55 Ν. Δ., κυρουμένων ἔκτοτε τῶν μὴ δημοσιευθεισῶν ὡς ἄνω ἀποφάσεων.

'Εν 'Αθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

'Εν 'Ονόματι τοῦ Βασιλέως

Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α'

ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β'

ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΙΩΑΝ. ΡΟΔΙΝΟΣ-ΟΡΛΑΝΔΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΤΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΤΠΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, ΙΩΑΝ. ΧΟΛΕΒΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, ΙΟΥΛ. Μ. ΕΥΛΑΜΠΙΟΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, Γ. ΤΣΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

'Εθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

'Εν 'Αθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

(7)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 582

Περὶ δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν κοιμητηρίων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ 'Ημετέρου 'Υπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

"Αρθρον 1.

1. 'Η ἵδρυσις καὶ συντήρησις κοιμητηρίων (νεκροταφείων) ἀνήκει εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἁρμοδιότητα τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων.

2. Οἱ δῆμοι καὶ αἱ κοινότητες ὑποχρεοῦνται νὰ φροντίζουν ἐγκαίρως διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀπαιτουμένων χώρων, κειμένων κατ' ἀρχὴν ἐκτὸς σχεδίου πόλεως καὶ μακρὰν κατωκημένων περιοχῶν διὰ κοιμητήρια, νὰ περιβάλλουν δὲ πάντοτε ταῦτα διὰ φυτειῶν, (δένδρων καὶ θάμνων), ἐπὶ ζώνης ἐπαρκοῦς πλάτους. 'Εφ' οἱουδήποτε χώρου ἀπαλλοτριουμένου πρὸς ἵδρυσιν νέου κοιμητηρίου ἐπιβάλλεται νὰ δημιουργηθῇ ἀπαραιτήτως ἐντὸς τῆς προοριζομένης διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκτάσεως ἡ ὡς ἄνω ζώνη προσίνου, τὸ ὑπόλοιπον δὲ κεντρικὸν μέρος νὰ χρησιμοποιῆται μόνον ὡς κοιμητήριον.

Πέραν τῆς ζώνης πρασίνου δημιουργεῖται ὁδὸς περιβάλλουσα τὸ κοιμητήριον. Τὰς λεπτομερείας ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν θέσεων τῶν κοιμητηρίων, τὴν τοπικὴν αὐτῶν διάταξιν καὶ ἐν γένει πᾶν σχετικὸν ζήτημα, ρυθμίζει τὸ δημοτικὸν ἢ κοινοτικὸν συμβούλιον δι' ἀποφάσεώς του, ἐγκρινομένης ὑπὸ τοῦ Νομάρχου μετὰ σύμφωνον γνώμην ἐπιτροπῆς ἐκ τοῦ Διευθυντοῦ Τεχνικῶν 'Υπηρεσιῶν τοῦ Νομοῦ, τοῦ προϊσταμένου τῆς παρὰ τῇ Νομαρχίᾳ Τεχνικῆς 'Υπηρεσίας Δήμων καὶ Κοινοτήτων καὶ τοῦ νομιάτρου.

Προκειμένου περὶ περιοχῶν κειμένων πλησίον κυρίων ὁδικῶν ἀρτηριῶν καὶ παραλιακῶν ἢ ἐν γένει τουριστικῶν χώρων εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἡ γνώμη τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Οργανισμοῦ Τουρισμοῦ.

3. Παλαιὰ δι' οἱονδήποτε λόγον ἀχρηστευθέντα κοιμητήρια, ὧν ἡ μεταφορὰ ἀποκλείεται διὰ θρησκευτικοὺς λόγους δενδροφυτεύονται καὶ ἐξωραΐζονται, μεταβαλλόμενα εἰς ἄλση.

"Αρθρον 2.

1. Κοιμητήρια ἱδρύονται ὑπὸ τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων ἐντὸς τῆς διοικητικῆς περιφερείας αὐτῶν, προτάσει τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ οἰκείου νομιάτρου. Πάντα τὰ κοιμητήρια ἀνήκουν ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν εἰς τοὺς δήμους καὶ τὰς κοινότητας.

2. 'Εν ἀδυναμίᾳ ἐξευρέσεως καταλλήλου διὰ τὴν ἵδρυσιν ἢ ἐπέκτασιν τοῦ κοιμητηρίου χώρου ἐντὸς τῆς διοικητικῆς περιφερείας τοῦ οἰκείου δήμου ἢ κοινότητος, ἐπιτρέπεται ὑπὲρ αὐτοῦ κατὰ τὰς οἰκείας διατάξεις ἀπαλλοτρίωσις, ἐπιλεγομένης, κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ παρόντος, ἐκτάσεως κειμένης ἐντὸς τῆς διοικητικῆς περιφερείας πλησιοχώρου δήμου ἢ κοινότητος.

3. 'Απαγορεύεται ἡ ταφὴ ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῶν κοιμητηρίων καὶ εἰς ἰδιωτικοὺς χώρους, ἐξαιρέσει τῶν Μοναστηρίων καὶ 'Ησυχαστηρίων.

4. 'Η περιουσία τῶν κοιμητηρίων παραμένει εἰς τὴν κυριότητα τῶν ἱδρυσάντων αὐτὰ δήμων καὶ κοινοτήτων.

"Αρθρον 3.

1. Τὰ κοιμητήρια χαρακτηρίζονται ὡς πράγματα ἐκτὸς συναλλαγῆς, ἐφ' ὧν κατὰ τὸ ἄρθρον 970 τοῦ 'Αστικοῦ Κώδικος δύναται νὰ ἀποκτᾶται ἰδιωτικὸν δικαίωμα ἰδιαίτερον (εἰδικὸν δικαίωμα) ἐπὶ ὡρισμένου χώρου ταφῆς.

2. 'Η παραχώρησις ἰδιαιτέρου δικαιώματος ταφῆς ἐκ μέρους τοῦ διοικοῦντος τὸ νεκροταφεῖον δήμου ἢ κοινότητος ἀποτελεῖ διοικητικῆς φύσεως παραχώρησιν ἀδείας χρήσεως δημοτικοῦ πράγματος τῶν σχετικῶν πράξεων τοῦ δήμου ἢ κοινότητος συνιστασῶν ἐκτελεστὰς διοικητικὰς πράξεις. 'Ο ἐφ' οὗ παρέχεται δικαίωμα χρήσεως χῶρος δὲν ἀποτελεῖ περιουσιακὸν στοιχεῖον τοῦ πρὸς ὃν ἡ παραχώρησις καὶ δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὸς οἱασδήποτε μεταβιβάσεως πρὸς τρίτους διὰ πράξεων ἐν ζωῇ ἢ αἰτίᾳ θανάτου.

3. Διὰ τῆς συστάσεως οἰκογενειακοῦ τάφου παρέχεται ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ταφῆς ἐν αὐτῷ μόνον τοῦ πρὸς ὃν ἡ παραχώρησις, τοῦ συζύγου ἢ τῆς συζύγου αὐτοῦ, τῶν κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀνιόντων καὶ κατιόντων αὐτοῦ νομίμων, θετῶν, νομιμοποιηθέντων καὶ ἀναγνωρισθέντων μετὰ τῶν συζύγων καὶ κατιόντων αὐτῶν, τοῦ πατρὸς ἢ μητρὸς τοῦ συζύγου ἢ τῆς συζύγου τοῦ πρὸς ὃν ἡ παραχώρησις, ὡς καὶ τῶν μὴ ἐχόντων ἰδίαν οἰκογένειαν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον συγκατατίθεται ἐγγράφως οὗτος καὶ μὴ ὑπάρχοντος αὐτοῦ ὁ σύζυγος ἢ ἡ σύζυγος καὶ οἱ κατιόντες αὐτοῦ.

Κατ' ἐξαίρεσιν, δι' ἀποφάσεως τοῦ δημοτικοῦ ἢ κοινοτικοῦ συμβουλίου δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἀναγνώρισις δικαιώματος ταφῆς εἰς οἰκογενειακὸν τάφον καὶ προσώπων συνδεομένων μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ δικαιούχου καὶ τοῦ συζύγου ἢ τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ δι' ἑτέρου βαθμοῦ συγγενείας ἐξ αἵματος ἢ ἀγχιστείας τῇ προηγουμένῃ ἐγγράφῳ συγκαταθέσει τοῦ δικαιούχου ἢ τούτου μὴ ὑπάρχοντος τῆς συζύγου καὶ τῶν κατιόντων αὐτοῦ ἐπὶ τῇ καταβολῇ ἰδιαιτέρου δικαιώματος οὐχὶ ἐλάσσονος τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἀπαιτουμένου διὰ τὴν παραχώρησιν δικαιώματος συστάσεως οἰκογενειακοῦ τάφου.

"Αρθρον 4.

1. Τὰ δικαιώματα ταφῆς καὶ ἡ ἐν γένει λειτουργία τῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν κοιμητηρίων ρυθμίζονται διὰ κανονισμοῦ ψηφιζομένου ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ ἢ κοινοτικοῦ συμβουλίου, κατὰ τὰς περὶ αὐτῶν ἰσχυούσας εἰδικὰς διατάξεις.

2. Αἱ ἐκ τῶν κοιμητηρίων πρόσοδοι εἶναι δικαιώματα ἢ τέλη ἐπιβαλλόμενα πρὸς κάλυψιν ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ τῶν δαπανῶν τῆς συντηρήσεως καὶ ἐν γένει λειτουργίας αὐτῶν.

3. Η βεβαίωσις καὶ ἡ εἴσπραξις τῶν δικαιωμάτων τούτων ἐνεργεῖται βάσει τῆς κειμένης νομοθεσίας «περὶ βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως δημοτικῶν προσόδων».

Ἄρθρον 5.

Τὰ ἐπὶ τῶν τάφων μνημεῖα, τὰ ἀφιερωμένα εἰς μνήμην τεθνεώτων, ἔχοντα τὴν ἔννοιαν ἐκδηλώσεως θρησκευτικοῦ σκοποῦ, χαρακτηρίζονται ὡς πράγματα ἐκτὸς συναλλαγῆς μὴ ἐπιτρεπομένης ἐντεῦθεν τῆς ἐκποιήσεως, ὑποθηκεύσεως ἢ κατασχέσεως αὐτῶν ὡς καὶ τῆς μεταβολῆς τοῦ προορισμοῦ των. Ἡ ἐπ' αὐτῶν ἀσκουμένη νομὴ εἶναι θρησκευτικοῦ περιεχομένου καὶ δὲν ἔχει περιουσιακὸν χαρακτῆρα.

Ἄρθρον 6.

Τὰ κοιμητήρια εἶναι προωρισμένα διὰ τὸν ἐντὸς αὐτῶν ἐνταφιασμὸν παντὸς νεκροῦ, ἀσχέτως θρησκεύματος ἢ ἐθνικότητος.

Οἱ δῆμοι καὶ αἱ κοινότητες ὑποχρεοῦνται ὅπως παραχωροῦν ἐντὸς τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτοὺς κοιμητηρίων, χῶρον διὰ τὸν ἐνταφιασμὸν παντὸς θανόντος δημότου ἢ μὴ καὶ παντὸς ἄλλου ἐν τῇ περιφερείᾳ των θανόντος ἀνθρώπου, ἀνεξαρτήτως ἂν ὁ θανὼν ἦτο ἡμεδαπὸς ἢ ἀλλοδαπὸς χριστιανὸς ἢ μή.

Διὰ τὸν ἐνταφιασμὸν τῶν μὴ ὀρθοδόξων ἢ τῶν ἀλλοθρήσκων ὑποχρεοῦνται ὅπως κατόπιν συμφώνου γνώμης τῆς οἰκείας Ἱερᾶς Μητροπόλεως καθορίσωσιν ἰδιαίτερον χῶρον ἐντὸς τοῦ δημοτικοῦ ἢ κοινοτικοῦ κοιμητηρίου.

Ἄρθρον 7.

Πᾶσα διάταξις γενικὴ ἢ εἰδικὴ ρυθμίζουσα τὰ διὰ τοῦ παρόντος διεπόμενα θέματα καταργεῖται.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως
Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α'
ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β'
ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΙΩΑΝ. ΡΟΔΙΝΟΣ-ΟΡΛΑΝΔΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, ΙΟΥΛ. Μ. ΕΥΛΑΜΠΙΟΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, Γ. ΤΣΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

(8)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 583

Περὶ καταργήσεως τῶν καταβαλλομένων ὑπὸ τῶν πλοίων ὑγειονομικῶν δικαιωμάτων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον μόνον.

Ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος Νόμου παύει ἡ παρὰ τῶν πλοίων καταβολὴ ὑγειονομικῶν δικαιωμάτων, καταργουμένου τοῦ ὑπὸ τοῦ Νόμου 3783)1929 (ΦΕΚ 23 Α')1929) κυρωθέντος Ν.Δ. τῆς 28.9.1925 «περὶ τῶν καταβαλλομένων ὑπὸ τῶν πλοίων ὑγειονομικῶν δικαιωμάτων» (ΦΕΚ 363 Α' 1925), ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ τοῦ Νόμου 5906)1933 (ΦΕΚ 356 Α')1933). Προκαταβληθέντα μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος Νόμου ὑγειονομικὰ δικαιώματα δὲν ἀναζητοῦνται.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως
Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α'
ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β'
ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΙΩΑΝ. ΡΟΔΙΝΟΣ-ΟΡΛΑΝΔΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, ΙΩΑΝ. ΧΟΛΕΒΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, ΙΟΥΛ. Μ. ΕΥΛΑΜΠΙΟΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, Γ. ΤΣΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

(9)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 584

Περὶ κυρώσεως ἀποφάσεως Ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν ἀφορώσης εἰς τὴν φορολογίαν Κύκλου Ἐργασιῶν καὶ περὶ παρατάσεως τῆς ἰσχύος ταύτης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον μόνον.

Κυροῦται, ἀφ' ἧς ἐξεδόθη, ἡ κατωτέρω παρατιθεμένη ὑπ' ἀριθ. Μ. 2449)302)28'3.1968 ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ παρατείνεται ἡ ἰσχὺς ταύτης μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1968.

«Ἀπόφασις ὑπ' ἀριθ. Μ. 2449)302)28.3.1968

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν:

α) Αἴτημα τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Δωδεκανήσου,

β) τὸ ἄρθρον 11 τοῦ Ν. Δ. 4088)1960, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἀπηλλάγησαν ἐπὶ τριετίαν τοῦ φόρου κύκλου ἐργασιῶν τὰ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι παραγόμενα ὑπὸ Βιομηχανικῶν καὶ Βιοτεχνικῶν Ἐπιχειρήσεων προϊόντα τὰ μεταφερόμενα πρὸς κατανάλωσιν εἰς τὴν Δωδεκάνησον,

γ) τὰς ἐκδοθείσας πράξεις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ ἀποφάσεις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν αἵτινες ἐκυρώθησαν διὰ τοῦ Ν.Δ. 4553)1966 καὶ τῶν Ἀναγκαστικῶν Νόμων 154)1967 καὶ 236)1967 δι' ὧν ἡ ὁριζομένη ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου προθεσμία παρετάθη μέχρι 31ης Μαρτίου 1968 καὶ

δ) ὅτι ἐξακολουθοῦν συντρέχοντες οἱ λόγοι, οἵτινες ἐπέβαλον τὴν καθιέρωσιν τῆς ἀπαλλαγῆς ταύτης, δεδομένου ὅτι ἡ Δωδεκάνησος τελεῖ εἰσέτι ὑπὸ ἴδιον φορολογικὸν καὶ δασμολογικὸν καθεστώς, ἀποφασίζομεν:

Ἐγκρίνομεν τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ φόρου κύκλου ἐργασιῶν τοῦ ἐδαφίου α' ἄρθρου Ι τοῦ Α. Ν. 660)1937 τῶν ἀκαθαρίστων ἐσόδων τῶν βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν προερχομένων ἐκ τῆς πωλήσεως προϊόντων παραγομένων εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα καὶ μεταφερομένων πρὸς κατανάλωσιν εἰς τὴν Δωδεκάνησον ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου 1968 ἕως 30ῆς Ἰουνίου 1968.

Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀπαλλαγὴ θὰ ἀναγνωρίζεται ἐπὶ τῇ

πρασκομίσει τῶν δικαιολογητικῶν ἅτινα ὁρίζονται εἰς τὰς ὑπ' ἀριθ. 89 καὶ 135)1960 ἐγκυκλίους διαταγὰς ἡμῶν.

Ἡ παροῦσα κυρωθήτω νομοθετικῶς.

«Ὁ Ὑφυπουργὸς»

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως
Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α' **ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ**
Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β' **ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ**

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΙΩΑΝ. ΡΟΔΙΝΟΣ-ΟΡΛΑΝΔΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΙΟΥΛ. Μ. ΕΥΑΜΠΙΟΣ, ΝΙΚ. ΣΙΩΡΗΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, Γ. ΤΣΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

(10)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 585

Περὶ καταργήσεως διατάξεων, καθοριζουσῶν κατώτατα ὅρια ἐπιχορηγήσεων, ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ πρὸς Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου καὶ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, Ὀργανισμοὺς καὶ Ἱδρύματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον μόνον.

1. Ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος καταργεῖται πᾶσα διάταξις Νόμου ἢ διοικητικῆς πράξεως δυνάμει τῶν ὁποίων ὁρίζονται, κατώτατα ὅρια ἐπιχορηγήσεων ἐκ τοῦ Κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, πρὸς Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, Ἱδρύματα καὶ Ὀργανισμούς.

2. Ἐφεξῆς, τὸ ὕψος τῶν περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐπιχορηγήσεων προσδιορίζεται ἑκάστοτε διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τοῦ ἁρμοδίου κατὰ περίπτωσιν Ὑπουργοῦ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως
Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α' **ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ**
Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β' **ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ**

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΙΩΑΝ. ΡΟΔΙΝΟΣ-ΟΡΛΑΝΔΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΙΟΥΛ. Μ. ΕΥΑΜΠΙΟΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, Γ. ΤΣΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

(11)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 587

Περὶ αὐξήσεως ἀριθμοῦ τῶν θέσεων τῶν καθαριστριῶν τοῦ Σώματος Ἀστυνομίας Πόλεων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον μόνον.

Εἰς τὸ ἄρθρον 56 τοῦ Κ.Ν. 2458)1953)Α')11)58 «περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ Σώματος Ἀστυνομίας Πόλεων», προστίθεται διάταξις ὑπὸ παρ. 6, ἔχουσα οὕτω:

«6. Ὁ ἀριθμὸς τῶν θέσεων τῶν καθαριστριῶν τοῦ Σώματος Ἀστυνομίας Πόλεων καθορίζεται εἰς 185, ἐξ ὧν 29 προσωρινὰι (μὴ ἠμερομίσθιοι) καταργηθησόμεναι συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 1 παρ. 2 τοῦ Ν. 2314)1953, ἅμα τῇ καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἀποχωρήσει ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν κατεχουσῶν ταύτας κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος. Ἡ δύναμις αὕτη κατανέμεται, δι' ἀποφάσεως τοῦ Ἀρχηγοῦ Ἀστυνομίας Πόλεων, ἀναλόγως τῶν ἑκάστοτε παρουσιαζομένων ἀναγκῶν εἰς τὰς διαφόρους ὑπηρεσίας τοῦ Σώματος».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως
Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α' **ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ**
Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β' **ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ**

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΙΩΑΝ. ΡΟΔΙΝΟΣ-ΟΡΛΑΝΔΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, ΙΩΑΝ. ΧΟΛΕΒΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, ΙΟΥΛ. Μ. ΕΥΑΜΠΙΟΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, Γ. ΤΣΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

(12)

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 588

Περὶ χορηγήσεως προσωρινοῦ ἐπιδόματος εἰς τοὺς πολιτικοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης καὶ ἐξισώσεως τοῦ τοιούτου τῶν ὑπαλλήλων Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

1. Εἰς τοὺς πολιτικοὺς ὑπαλλήλους ἁρμοδιότητος τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης, τακτικούς, ὡς καὶ ἐκ τῶν πάσης φύσεως ἐκτάκτων τοὺς ὑπαγομένους εἰς τὰς διατάξεις

τοῦ Ν.Δ. 4548)1966 «περὶ τοῦ ἐνιαίου μισθολογίου τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων», ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη μεταγενεστέρως, παρέχεται ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1968 προσωρινὸν μηνιαῖον ἐπίδομα ἐκ δραχμῶν πεντακοσίων (500), ἀνεξαρτήτως βαθμοῦ.

2. Εἰς τὸ ἐπίδομα τῆς προηγουμένης παραγράφου συμψηφίζεται τό, τυχόν, διατηρηθὲν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ Ν.Δ. 4548)1966 καὶ τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Α.Ν. 274)1968, προσωρινὸν ἐπίδομα, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἀνέρχεται εἰς ποσὸν ἔλασσον τῶν δραχμῶν πεντακοσίων (500) μηνιαίως.

3. Τὸ ὡς ἄνω ἐπίδομα δὲν χορηγεῖται εἰς τοὺς διατηρήσαντας, κατὰ τὰς ἀνωτέρω διατάξεις, προσωρινὸν ἐπίδομα μεῖζον τῶν δραχμῶν πεντακοσίων (500) μηνιαίως.

4. Τὸ ἐπίδομα τοῦ παρόντος ἄρθρου συνεντέλλεται μετὰ τῶν τακτικῶν ἀποδοχῶν τῶν δικαιούχων, ὑπόκειται εἰς ἃς κρατήσεις καὶ τὰ λοιπὰ ἐπιδόματα καὶ καταβάλλεται κατὰ τὸν χρόνον πάσης μετ' ἀποδοχῶν ἀδείας.

Ἄρθρον 2.

Ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1968 τὸ προσωρινὸν ἐπίδομα τῶν ὑπαλλήλων τῶν Περιφερειακῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, ὁρίζεται ἴσον πρὸς τὸ προσωρινὸν ἐπίδομα τὸ καταβαλλόμενον εἰς τοὺς ὁμοιοβάθμους τῶν ὑπαλλήλους τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ἐν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΙΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Α'

ΣΤΥΛ. ΠΑΤΤΑΚΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Β'

ΔΗΜ. ΠΑΤΙΛΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ, ΙΩΑΝ. ΡΟΔΙΝΟΣ-ΟΡΛΑΝΔΟΣ, ΗΛΙΑΣ Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓ. ΤΖΕΒΕΛΕΚΟΣ, ΘΕΟΦ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΑΜ. ΤΣΕΛΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΛΟΥΚ. ΠΑΤΡΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, ΙΟΥΛ. Μ. ΕΥΑΜΠΙΟΣ, Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΕΛΟΣ, Γ. ΤΣΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΗΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1968

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΗΛ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΗι 10 ΜΑΪΟΥ 1978

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
424

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

Περὶ καθορισμοῦ ὕψους ἐπιχορηγήσεως ἀπὸ τὸ Δημόσιο πρὸς τὸν 'Οργανισμὸ Σχολικῶν Κτιρίων (Ο.Σ.Κ.) κατὰ τὸ οἰκονομικὸ ἔτος 1978. 1

Περὶ καθορισμοῦ τῶν κατ' ἀποκοπὴν παγίων ἐπιδομάτων τοῦ 'Εποπτικοῦ Προσωπικοῦ Γενικῆς Διευθύνσεως 'Επαγγελματικῆς 'Εκπαιδεύσεως. 2

Περὶ αὐξήσεως πιστώσεως στὸ προϋπολογισμὸ τῶν ἐξόδων τοῦ 'Υπουργείου Οἰκονομικῶν. 3

Περὶ χαρακτηρισμοῦ Δημοτικοῦ Μεγάρου Μεσσήνης, ὡς «Κτηρίου ποὺ ἔχει ἀνάγκη εἰδικῆς κρατικῆς προστασίας». 4

Περὶ ἐκπτώσεως τῶν κληρονόμων Διαμήδη Ντουντουνάκη ἀπὸ τὰ δικαιώματά τους μεταλλειοκτησίας ἐπὶ τῆς 27 ὁριστικῆς παραχωρήσεως μεταλλείου λιγνίτη τοῦ Νομοῦ Χανίων. 5

Περὶ καθορισμοῦ τοῦ ἀνώτατου ὁρίου τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1978 χορηγουμένων δανείων ἐκ τοῦ Λογαριασμοῦ 'Αναπτύξεως Κινηματογραφίας. 6

Περὶ ἀποδοχῆς παραιτήσεως ἀπὸ δικαιώματα μεταλλειοκτησίας. 7

Περὶ ὅρων γιὰ τὴν ἵδρυση κοιμητηρίων. 8

Περὶ συγκροτήσεως Συντονιστικῆς 'Επιτροπῆς Κυκλοφορίας Νομοῦ Φθιώτιδος. 9

Περὶ ἐγκρίσεως ὑπ' ἀριθ. 161/24.2.1978 πράξεως τοῦ ΔΣ/ΟΛΠ. 10

Περὶ ἐγκρίσεως τῆς 219/10.3.78 πράξεως τοῦ ΔΣ/ΟΛΠ «περὶ καταβολῆς ἡμερομισθίου εἰς τοὺς εἰς ἄδειαν διατελοῦντας μονίμους ἐργάτας φύλακας φορτηγίδων κατὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας μὴ ὑποχρεωτικῆς ἀργίας».11

Περὶ μερικῆς ἐγκρίσεως τῆς 13982/9.12.77 πράξεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου Ο.Λ.Θ. «περὶ Καθιερώσεως τιμολογίου διακινήσεως ὀχημάτων πάσης φύσεως διὰ πλοίων ὀχηματαγωγῶν». 12

Περὶ χορηγήσεως ἄδειας ἀσκήσεως ἐπαγγέλματος μεσίτη ἀστικῶν συμβάσεων στοὺς Παρασκευὴ Τσίγκου κ.λ.π. (6), στὸ Ν. 'Αττικῆς. 13

Περὶ μερικῆς ἀνακλήσεως τῆς ἀριθ. 16.898/7.7.1961 ἀποφάσεως τοῦ Νομάρχη Χαλκιδικῆς. 14

ΥΠΟΥΡΓΙΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ & ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

'Αριθ. Φ. 603.2/2636/150 (1)

Περὶ καθορισμοῦ ἐπιχορηγήσεως ἀπὸ τὸ Δημόσιο πρὸς τὸν 'Οργανισμὸ Σχολικῶν Κτιρίων (Ο.Σ.Κ.) κατὰ τὸ οἰκονομικὸ ἔτος 1978.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

'Εχοντας ὑπόψη :

1. Τὸν Α.Ν. 627/1968 «περὶ Ο.Σ.Κ. κ.λπ., » ὅπως τροποποιήθηκε καὶ συμπληρώθηκε μὲ τὸ Ν.Δ. 747/70 (ΦΕΚ 272, Α/70) καὶ τὸν Ν. 513/76 (ΦΕΚ 356/Α/76).

2. Τὸν προϋπολογισμὸ τοῦ 'Υπουργείου 'Εθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ἔτους 1978.

3. Τὸ ἔγγραφο τοῦ Ο.Σ.Κ. Φ. 202.1/84/4.1.78, ἀποφασίζουμε :

Καθορίζουμε τὸ ὕψος τῆς ἐπιχορηγήσεως ἀπὸ τὸ Δημόσιο πρὸς τὸν 'Οργανισμὸ Σχολικῶν Κτιρίων (Ο.Σ.Κ.) γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν πάσης φύσεως ἀποδοχῶν καὶ ἐπιδομάτων τοῦ τακτικοῦ προσωπικοῦ τοῦ 'Οργανισμοῦ αὐτοῦ, κατὰ τὸ οἰκονομικὸ ἔτος 1978, σὲ σαράντα ἑκατομμύρια (40.000.000).

Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἔχει ἐγγραφεῖ ἰσόποση πίστωση στὸν τακτικὸ προϋπολογισμὸ 1978 τοῦ 'Υπουργείου 'Εθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ὑπὸ φορέα 30/180 καὶ Κ.Α. 2269 «'Επιχορηγήσεις εἰς λοιπὰ 'Ιδρύματα καὶ 'Οργανισμούς».

'Η ἀπόφαση αὐτὴ νὰ δημοσιευθεῖ στὴν 'Εφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

'Αθῆναι, 7 'Απριλίου 1978

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΩΑΝ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΤΟΣ

'Αριθ. 6087 (2)

Περὶ καθορισμοῦ τῶν κατ' ἀποκοπὴν παγίων ἐπιδομάτων τοῦ 'Εποπτικοῦ Προσωπικοῦ Γενικῆς Διευθύνσεως 'Επαγγελματικῆς 'Εκπ/σεως.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

'Εχοντες ὑπ' ὄψει : α) τὴν παράγραφο 4 τοῦ ἄρθρου 70 τοῦ Ν. 576/77 «περὶ ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως τῆς Μέσης

'Ανωτέρας Τεχνικῆς καὶ 'Επαγγελματικῆς 'Εκπ/σεως β) τὴν ἀριθμ. 194902/22.11.69 ἀπόφαση τοῦ 'Υπουργοῦ Οἰκονομικῶν (ΦΕΚ 777 τ.Β') «περὶ διαδικασίας πληρωμῆς σταθερῶν, διαρκοῦς ἢ περιοδικοῦ χαρακτῆρος, δαπανῶν», ἀποφασίζουμε:

1. Καθορίζουμε τὰ κατ' ἀποκοπὴν πάγια ἐπιδόματα καθαριότητας, γραφικῆς ὕλης, φωτισμοῦ καὶ θερμάνσεως διὰ τὴν ἐν γένει λειτουργίαν τῶν γραφείων τῶν 'Εποπτῶν καὶ Γενικῶν 'Επιθεωρητῶν 'Επαγγελματικῆς 'Εκπαιδεύσεως διὰ τὸ ἀπὸ 1ης 'Ιανουαρίου 1978 μέχρι 30ης 'Απριλίου 1978 χρονικὸ διάστημα, ὡς ἀκολούθως:

Α) Δι' ἕκαστον ἐπόπτην Γενικῆς Δ/νσεως 'Επαγγ/κῆς 'Εκπ/σεως:

α) Κατ' ἀποκοπὴν χορήγημα γιὰ γραφικὴ ὕλη δρχ. 1.500 μηνιαίως.

β) Κατ' ἀποκοπὴ χορήγημα καθαριότητα δρχ. 1.600 μηνιαίως.

γ) Κατ' ἀποκοπὴ χορήγημα γιὰ προμήθεια καυσίμων θερμάνσεως δρχ. 1.500 μηνιαίως.

Β) Εἰς ἕκαστον Γενικὴν 'Επιθ/τὴν 'Επαγγ/κῆς 'Εκπ/σεως:

α) Κατ' ἀποκοπὴν χορήγημα γιὰ γραφικὴ ὕλη δρχ. 1.100 μηνιαίως.

β) Κατ' ἀποκοπὴ χορήγημα γιὰ καθαριότητα δρχ. 1.600 μηνιαίως.

γ) Κατ' ἀποκοπὴ χορήγημα γιὰ προμήθεια καυσίμων θερμάνσεως δρχ. 1.200 μηνιαίως.

2. Σὲ περίπτωση συστεγάσεως τῶν γραφείων τῶν ἀνωτέρω 'Εκπ/κῶν ἀρχῶν μετ' ἄλλων Δημοσίων 'Υπηρεσιῶν καὶ ἐὰν αἱ δαπάναι γραφικῆς ὕλης καθαριότητος καὶ θερμάνσεως καταβάλλονται ὑπὸ τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων οἱ ἀνωτέρω δὲν δικαιοῦνται τῶν ἄνω κατ' ἀποκοπὴν παγίων ἐπιδομάτων.

3. 'Εν ἐλλείψει ἢ ἐν ἀπουσίᾳ τῶν ἀνωτέρω τὰ ἐπιδόματα ταῦτα καταβάλλονται εἰς τοὺς νομίμους ἀναπληρωτάς των.

4. 'Η ἰσχὺς τῆς παρούσης ἄρχεται ἀπὸ 1.1.78.

'Η παροῦσα δημοσιευθήτω διὰ τῆς 'Εφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

'Αθῆναι, 7 'Απριλίου 1978

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΩΑΝ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΤΟΣ

'Αριθ. 186842 (3)

Περὶ αὐξήσεως πιστώσεων στὸν προϋπολογισμὸ τῶν ἐξόδων τοῦ 'Υπουργείου Οἰκονομικῶν.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

'Εχοντας ὑπόψη:

α) Τὸ Ν.Δ. 321/69 «περὶ Κώδικος Δημοσίου Λογιστικοῦ».

β) Τὸ Ν. 508/76 «περὶ κυρώσεως τοῦ Γενικοῦ προϋ/σμοῦ τοῦ Κράτους», οἰκον. ἔτους 1977.

γ) Τὸ Ν.Δ. 181/73 «περὶ συμπληρώσεως τῶν διατάξεων τοῦ Ν.Δ. 321/69 «περὶ Κώδικος Δημοσίου Λογιστικοῦ».

δ) Τὴν ἀνάγκη προσαρμογῆς τῶν συνολικῶν πιστώσεων στὸ σύνολο τῶν ἐσόδων ποὺ πραγματοποιήθηκαν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, γιὰ τὴν τακτοποίηση σχετικῶν ἐκκρεμοτήτων, ἀποφασίζουμε:

Ι. Αὐξάνουμε στὸν προϋ/σμὸ τῶν ἐξόδων τοῦ 'Υπουργείου Οἰκονομικῶν, τὶς ἑξῆς πιστώσεις:

Φορέας 35 - 210 «Δαπάναι διοικήσεως»

Κωδ. ἀριθ. 3193. «'Επιστροφὴ διαφορᾶς τόκων ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς εἰδικῶν ἐπιτοκίων ἐπὶ τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου» κατὰ δραχ. 1.700.000.000 δηλ. σὲ δραχ. 5.700.000.000 συνολικά.

Φορέας 35-415 «Δαπάναι Διοικήσεως».

Κωδ. ἀριθ. 5471 «χορήγηση Βενζίνης εἰς ἀλλοδαπούς περιηγητὰς - αὐτοκινητιστὰς ἐπὶ μειωμένῃ τιμῇ κατὰ δραχ. 480.000.000 δηλ. σὲ δραχμὲς 580.000.000 συνολικά.

Φορέας 35-210 «Δαπάναι Διοικήσεως»

Κωδ. ἀριθμ. 3111 «'Επιστροφαὶ φόρου Εἰσοδήματος» κατὰ δραχ. 750.000.000 δηλ. σὲ δραχ. 2.580.858.000 συνολικά.

Κωδ. ἀριθ. 3113 «'Επιστροφαὶ ὑπὲρ ΟΓΑ ἀχρεωστήτως εἰσπραχθέντων κ.λπ.», κατὰ δραχ. 70.000.000 δηλ. σὲ δραχ. 104.010.000 συνολικά.

ΙΙ. 'Ορίζουμε μέχρι ποσοστὸ 100 % τὴ διάθεση τῆς πιστώσεως τοῦ φορέα 35-415 Κωδ. ἀριθ. 5471.

'Η ἀπόφαση αὐτὴ νὰ δημοσιευθεῖ στὴν 'Εφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

'Αθῆναι, 31 Δεκεμβρίου 1977

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΚΩΝΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΤΟΣ

'Αριθ. Γ. 20991/540 (4)

Περὶ χαρακτηρισμοῦ Δημοτικοῦ Μεγάρου Μεσσήνης, ὡς «Κτηρίου ποὺ ἔχει ἀνάγκη εἰδικῆς κρατικῆς προστασίας».

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

'Εχοντας ὑπόψη:

1. Τὶς διατάξεις τοῦ Ν. 400/76 «περὶ 'Υπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ 'Υπουργείων».

2. Τὶς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 52 τοῦ Ν. 5351/1932 «περὶ 'Αρχ/των».

3. Τὶς διατάξεις τοῦ Ν. 1469/1950 «περὶ προστασίας εἰδικῆς κατηγορίας οἰκοδομημάτων καὶ ἔργων τέχνης μεταγενεστέρων τοῦ 1830».

4. Τὶς διατάξεις τοῦ Π.Δ. 941/1977 «περὶ 'Οργανισμοῦ τοῦ 'Υπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ 'Επιστημῶν».

6. Τὴ γνωμοδότηση τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων, ποὺ διατυπώθηκε στὴν 1/15.2.1977 συνεδρία αὐτοῦ, ἀποφασίζουμε:

Χαρακτηρίζουμε τὸ Δημοτικὸ Μέγαρο Μεσσήνης ὡς κτήριο ποὺ ἔχει ἀνάγκη εἰδικῆς κρατικῆς προστασίας, γιατὶ ἔχει ἀξιόλογη ἀρχιτεκτονικὴ μορφὴ καὶ ἀποτελεῖ ἐκδήλωση νεοκλασσικισμοῦ σὲ μιὰ ἐπαρχιακὴ περιοχὴ τῆς χώρας.

'Η ἀπόφαση αὐτὴ νὰ δημοσιευσεῖ στὴν 'Εφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

'Αθῆναι, 19 'Απριλίου 1978

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΥΤΑΣ

'Αριθ. 16704/2012/638 (5)

Περὶ ἐκπτώσεως τῶν κληρονόμων Διομήδη Ντουντουνάκη ἀπὸ τὰ δικαιώματά τους μεταλλειοκτησίας ἐπὶ τῆς 27 ὁριστικῆς παραχωρήσεως μεταλλείου λιγνίτη τοῦ Νομοῦ Χανίων.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

'Εχοντας ὑπόψη:

α) Τὶς διατάξεις τῶν ἄρθρων 78, 79, 80 καὶ 81 τοῦ Ν.Δ/τος 210/73 (ΦΕΚ 277/τ.Α'/5.10.73) «περὶ Μεταλλευτικοῦ Κώδικος», ὅπως αὐτὸς τροποποιήθηκε ἀπὸ τὶς διατάξεις τοῦ Ν.Δ/τος 180/74 (ΦΕΚ 347/τ.Α/20.11.74) «περὶ ρυθμίσεως θεμάτων ἀνακυπτόντων κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Μεταλλευτικοῦ Κώδικος λόγῳ καταργήσεως τῶν Περιφερειακῶν Διοικήσεων».

β) Τὴν 78077/14.12.1977 ἀπόφαση τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ 'Υπουργοῦ Βιομηχανίας καὶ 'Ενεργείας «περὶ ἀναθέσεως ἁρμοδιοτήτων εἰς τὸν 'Υφυπουργὸν Βιομηχανίας καὶ 'Ενεργείας».

γ) Τὴν ἀπὸ 9.9.1977 αἴτηση τοῦ Παναγιώτη Ντουντουνάκη μὲ τὴν ὁποία ὑπέβαλε στὴν 'Υπηρεσία μας ληξιαρχικὴ πράξη θανάτου, τοῦ ληξιαρχείου Χανίων, ἀπὸ τὴν ὁποία

προκύπτει ότι ο Διομήδης Ντουντουνάκης πέθανε στά Χανιά στις 16.7.1976.

δ) Το γεγονός ότι μέχρι σήμερα οι κληρονόμοι του αποβιώσαντος δεν υπέβαλαν τα δικαιολογητικά γνωστοποιήσεως τους, που προβλέπονται από τις ανωτέρω διατάξεις, ούτε μέσα στην προβλεπόμενη από το νόμο προθεσμία, αλλά ούτε και ύστερα από έγγραφη πρόσκληση της υπηρεσίας μας. (αρ. 76381/10892/3534/9.12.77 έγγραφο).

ε) Τη σύμφωνη γνώμη περί εκπτώσεως των κληρονόμων Δ. Ντουντουνάκη από τα δικαιώματά τους που διατυπώθηκε κατά τη συνεδρίαση της 13/2/78 από το Συμβούλιο Μεταλλείων, αποφασίζουμε :

Κηρύσσουμε εκπτώτους από τα διαιώματά τους μεταλλειοκτησίας επί της αριθ. 27 οριστικής παραχωρήσεως μεταλλείου λιγνίτου, Νομού Χανίων, κατά ποσοστόν 35% τους κληρονόμους του Διομήδη Ντούντουνάκη, καθώς και κάθε έλκοντα από αυτούς δικαιώματα, γιατί δεν γνωστοποιήθηκαν ως κληρονόμοι του Διομήμη Ντουντουνάκη που πέθανε στά Χανιά, στις 16.7.1976.

Κατά της αποφασεώς μας αυτής επιτρέπεται η άσκηση προσφυγής ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου Μεταλλείων μέσα σε εξήντα ημέρες από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήναι, 15 Απριλίου 1978

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΜΙΧΑΗΛ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Αριθ. 23824/452 (6)

Περί καθορισμού του ανωτάτου ορίου των κατά το έτος 1978 χορηγουμένων δανείων εκ του Λογαριασμού Αναπτύξεως Κινηματογραφίας.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Έχοντες υπ' όψει :

1. Τας διατάξεις του άρθρου 5 της υπ' αριθμ. 73060/1512/15.12.76 (ΦΕΚ 1527/Β/21.12.76) ημετέρας αποφάσεως «περί διακινήσεως και διαχειρίσεως του Λογαριασμού Αναπτύξεως Κινηματογραφίας, παροχής και επιστροφής δανείων, ως και παροχής χρηματικών βραβείων και την σύμφωνη γνώμη της Δευτεροβαθμίου Επιτροπής του άρθρου 4 του Ν.Δ. 58/73, που πάρθηκε ομόφωνα στη συνεδρίαση της 8ης Απριλίου 1978, αποφασίζομεν :

Καθορίζομεν το ανώτατον όριον των κατά το τρέχον έτος 1978 χορηγουμένων δανείων εκ του Λογαριασμού Αναπτύξεως Κινηματογραφίας, κατά κατηγορίαν, ταινιών, ως ακολούθως.

α) Εις δραχμάς τρία εκατομμύρια (3.000.000) διά παραγωγήν εγχρώμου ταινίας μεγάλου μήκους με αρνητικόν των 35 χιλιοστών.

β) Εις δραχμάς δύο εκατομμύρια πεντακοσίας χιλιάδας (2.500.000) διά την παραγωγήν εγχρώμου ταινίας μεγάλου μήκους με αρνητικόν των 16 χιλιοστών και υποχρέωσιν μετατροπής εις τα 35 χιλιοστά.

γ) Εις δραχμάς εν εκατομμύριον πεντακοσίας χιλιάδας (1.500.000) διά την παραγωγήν εγχρώμου ταινίας μεγάλου μήκους με αρνητικόν των 16 χιλιοστών.

δ) Εις δραχμάς εν εκατομμύριον (1.000.000) διά παραγωγήν μελανολεύκου ταινίας μεγάλου μήκους των 35 χιλιοστών.

ε) Εις δραχμάς διακοσίας χιλιάδας (200.000) διά παραγωγήν εγχρώμου ταινίας μικρού μήκους.

Η παρούσα δημοσιευθήτω διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως.

Αθήναι, 14 Απριλίου 1978

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΜΙΧΑΗΛ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Αριθ. 10827/1249/384 (7)

Περί αποδοχής παραιτήσεως από δικαιώματα μεταλλειοκτησίας.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

1. Έχοντες υπ' όψει :

α) Τας διατάξεις του άρθρου 1 του Ν.Δ/τος 180/1974 «περί ρυθμίσεως θεμάτων ανακυπτόντων κατά την εφαρμογήν του Μεταλλευτικού Κώδικος λόγω καταργήσεως των «Περιφερειακών Διοικήσεων» ως και τας τοιαύτας των άρθρων 43, 63, 86,87 και 88 του Ν.Δ/τος 210/1973 «περί Μεταλλευτικού Κώδικος».

β) Την υπ' αριθμ. 6003/622/30.1.1978 (ΦΕΚ 97 τ.Β') της 8.2.1978 απόφαση του Υφυπουργού Βιομηχανίας και Ενεργείας «περί μεταβιβάσεως της εξουσίας του υπογράφειν «Εντολή Υπουργού» εις τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Βιομηχανίας και Ενεργείας».

γ) Την υπ' αριθ. 26050/19.1.78 συμβ/κήν πράξιν του Συμβολαιογράφου Καβάλας Παναγιώτου Κυρ. Λαζάρου, διά της οποίας ο Γεώργιος Ε. Αποστολόπουλος, κάτοικος Καβάλας παραιτείται εκ των δικαιωμάτων του μεταλλειοκτησίας, κατά ποσοστόν 25%, επί της υπ' αριμ. 13 παραχωρήσεως μεταλλείου σιδηρομαγγανίου (Π.Δ/γμα 22.6.1934, ΦΕΚ 390 τ.Α' της 10.11.1934), που υπεβλήθη εις το Υπουργείον Βιομηχανίας και Ενεργείας, διά της από 18.2.1978 αιτήσεώς του, αποφασίζουμε :

2. Αποδεχόμεθα την διά της αριθ. 26050/19.1.1978 συμβ/κής πράξεως του Συμβολαιογράφου Καβάλας Παναγιώτου Κυρ. Λαζίδου, υποβληθείσαν δήλωσιν παραιτήσεως του Γεωργίου Ε' Αποστολοπούλου, κατοίκου Καβάλας, εκ των δικαιωμάτων του μεταλλειοκτησίας, κατά ποσοστόν 25% επί της αριθ. 13 παραχωρήσεως μεταλλείου σιδηρομαγγανίου του Νομού Καβάλας (Π.Δ/γμα 22.6.1934 ΦΕΚ 390 Τ.Α./10.11.1934).

3. Από της δημοσιεύσεως της παρούσης διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως το κατά άνω εξ 25% ποσοστόν του παραιτηθέντος, προσαυξάνεται εις τας μερίδας των λοιπών συμμεταλλειοκτητών κατ' αναλογίαν της μερίδος ενός εκάστου.

Η παρούσα δημοσιευθήτω διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως.

Αθήναι, 13 Απριλίου 1978

Εντολή Υπουργού
Ο Γενικός Γραμματεύς
ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΨΗΛΟΣ

Αριθ. Α5/1210 (8)

Περί όρων για την ίδρυση κοιμητηρίων.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Έχοντες υπ' όψει :

α) Το Π.Δ. 544/77, «περί οργανώσεως του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών»,

β) Τον Α.Ν. 2520/40, «περί Υγειονομικών Διατάξεων»,

γ) Τον Α.Ν. 445/68, «περί νεκροταφείων και ενταφιασμού νεκρών».

δ) Τον Α.Ν. 582/68, «περί Δημοτικών και Κοινοτικών κοιμητηρίων».

ε) Την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, αριθ. 3930/1977, αποφασίζουμε :

Άρθρο 1.

Ορισμοί.

1. «Κοιμητήριο» ονομάζεται η εδαφική περιοχή, που χρησιμοποιείται για την ταφή ανθρώπινων πτωμάτων ή τμημάτων τους.

2. «Ανθρώπινο πτώμα» ή απλά «πτώμα» ονομάζεται

τὸ σῶμα τοῦ θανόντος ἀτόμου σὲ ὁποιαδήποτε κατάσταση καὶ ἂν βρίσκεται.

3. «Συνηθισμένος τάφος» ὀνομάζεται ὁ χῶρος στὸ ἔδαφος τοῦ κοιμητηρίου, τοὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν τοποθέτηση ἀνθρώπινου πτώματος ἢ τμημάτων του.

4. «Κτιστὸς τάφος» ἢ «θόλος» ὀνομάζεται ὁποιαδήποτε μόνιμη κατασκευὴ μέσα στὸ κοιμητήριο, πού χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν τοποθέτηση ἀνθρώπινων πτωμάτων ἢ τμημάτων τους, μέσα σὲ ἀεροστεγῶς κλεισμένους χώρους (φερετροθῆκες).

5. «Κρύπτη» ἢ «φερετροθήκη» ὀνομάζεται ὁ ἰδιαίτερος χῶρος μέσα στὸν κτιστὸ τάφο, στὸν ὁποῖο τοποθετεῖται τὸ πτῶμα ἢ τμήματά του.

6. «Ὁμαδικὲς κρύπτες» ὀνομάζονται δύο ἢ περισσότερες κρύπτες μὲ κοινὸ ἄνοιγμα εἰσόδου ἀπὸ τὸν κτιστὸ τάφο.

7. «Ταφὴ» ὀνομάζεται ἡ τοποθέτηση τοῦ ἀνθρώπινου πτώματος ἢ τμημάτων του μέσα στὸ συνηθισμένο τάφο καὶ ἡ κάλυψή του μὲ χῶμα ἢ ἡ τοποθέτησή του μέσα σὲ κρύπτη καὶ ἡ ἀεροστεγὴς σφράγισή της.

8. «Κενοτάφιο» ὀνομάζεται ὁποιαδήποτε κατασκευὴ ἢ κτῖσμα μέσα στὸ κοιμητήριο, ἀφιερωμένο στὸ νεκρὸ ἢ τοὺς νεκρούς, τὸ ὁποῖο ὅμως δὲν περιέχει τὸ πτῶμα ἢ τὰ πτώματά τους.

9. «Νεκροθάλαμος» ὀνομάζεται ὁποιοσδήποτε στεγασμένος χῶρος μέσα σὲ κοιμητήριο κατάλληλος γιὰ τὴν προσωρινὴ τοποθέτηση σ' αὐτὸν ἀνθρώπινων πτωμάτων.

10. «Ἀνακομιδὴ νεκροῦ» ὀνομάζεται ἡ μεταφορὰ γενικὰ ἀπὸ τὸν τάφο τῶν ὀστῶν τοῦ νεκροῦ, ὕστερα ἀπὸ τὴν πλήρη ἀποσύνθεση τοῦ πτώματος, γιὰ νὰ φυλαχθοῦν ἢ νὰ τοποθετηθοῦν ἀλλοῦ.

11. «Ὀστεοφυλάκιο» ὀνομάζεται ὁποιοσδήποτε στεγασμένος ἢ κλειστὸς χῶρος στὸ κοιμητήριο, πού περιλαμβάνει κατάλληλες ὑποδοχὲς γιὰ τὴν φύλαξη τῶν ὀστῶν τῶν ἀνακομιζομένων νεκρῶν.

12. «Χωνευτήριο» ὀνομάζεται ὁ χῶρος στὸ ἔδαφος ἑνὸς κοιμητηρίου, πού χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν τοποθέτηση ὀστῶν ἀνακομιζόμενων νεκρῶν.

13. «Ἄφλεκτα ὑλικὰ» δομήσεως ὀνομάζονται τὰ ὑλικὰ πού ἔχουν θερμοκρασία ἀναφλέξεως πάνω ἀπὸ 550° C.

14. «Ὑγειονομικὴ Ὑπηρεσία» ὀνομάζεται ἡ ἁρμόδια γιὰ θέματα δημόσιας ὑγείας ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, πού βρίσκεται σὲ κάθε νομὸ ἄσχετα ἀπὸ τὴν διοικητική της ἐξάρτηση.

Ἄρθρο 2.

Ὅροι γιὰ τὴν ἵδρυση ἢ τὴν ἐπέκταση κοιμητηρίων.

1. Ἡ ἵδρυση νέων κοιμητηρίων ἢ ἡ ἐπέκταση τῶν παλαιῶν ἐκτελεῖται σύμφωνα μὲ τὰ ἄρθρα 1 καὶ 2 τοῦ Α.Ν. 582/1968.

2. Ἡ προβλεπομένη ἀπὸ τὸ ἄρθρο 1, παρ. 2 τοῦ παραπάνω νόμου Ἐπιτροπή, γνωματεύει γιὰ τὴ θέση, τὴν ἔκταση, τὴ φύση τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν ἐκπλήρωση γενικὰ τῶν ὑπόλοιπων ὅρων, πού ὁρίζονται ἀπὸ τὴν παροῦσα διάταξη, καθὼς καὶ γιὰ κάθε θέμα πού ἀναφέρεται στὴν ἵδρυση ἢ τὴν ἐπέκταση τῶν κοιμητηρίων.

3. Δέκα ἢ περισσότερα ἀνθρώπινα πτώματα, ἐνταφιασμένα σὲ μιὰ περιοχή, τὴ μετατρέπουν σὲ κοιμητήριο.

4. Οἱ Ὑγειονομικὲς Ὑπηρεσίες, ἀσκοῦν ἔλεγχο στὰ κοιμητήρια πού λειτουργοῦν, γιὰ τὴν διαπίστωση τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ὅρων τῆς παρούσης καθὼς καὶ τῶν ἄλλων ὑγειονομικῶν διατάξεων, μὲ σκοπὸ τὴν προστασία τῆς Δημόσιας Ὑγείας.

Ἄρθρο 3.

Θέση.

Κοιμητήρια, πού ἱδρύονται ἢ ἐπεκτείνονται, πρέπει νὰ ἀπέχουν τουλάχιστον 250 μ. ἀπὸ τὸ ἄκρο τοῦ ἐγκεκριμένου σχεδίου πόλεως καὶ 100 μ. ἀπὸ μεμονωμένες κατοικίες. Ἐπίσης πρέπει νὰ ἀπέχουν τουλάχιστον 100 μ. ἀπὸ φρέατα καὶ 50 μ. ἀπὸ πηγὲς πόσιμου νεροῦ καὶ ὁπωσδήποτε νὰ μὴ δημιουργοῦν κίνδυνο ρυπάνσεως ἢ μολύνσεως τοῦ ὑδροφόρου ὁρίζοντα, πού τροφοδοτεῖ τὰ φρέατα ἢ τὶς πηγές. Ἐπίσης τὰ κοιμητήρια πρέπει νὰ ἀπέχουν τουλάχιστον 1500 μ. ἀπὸ νοσοκομεῖα ἢ κλινικές. Ἡ ἀπόσταση αὐτὴ μπορεῖ νὰ περιορισθεῖ μέχρι 500 μ., σὲ περίπτωση πού τὰ κοιμητήρια δὲν φαίνονται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὰ νοσοκομεῖα ἢ τὶς κλινικές, οὔτε ὁ κύριος δρόμος πού ὁδηγεῖ σ' αὐτὰ (κοιμητήρια) περνᾶ μπροστὰ ἀπὸ τὰ νοσηλευτικὰ ἱδρύματα.

Ἐπίσης καθορίζεται ὅτι στὸ ἑξῆς ἀπαγορεύεται ἡ ἔγκριση ἢ ἡ ἐπέκταση σχεδίου πόλεως, ἡ ἀνέγερση οἰκοδομῆς, ἡ ἀνόρυξη φρέατος πόσιμου νεροῦ καὶ ἡ λειτουργία νοσοκομείων ἢ κλινικῶν σὲ ἀποστάσεις μικρότερες ἀπὸ αὐτὲς πού καθορίζονται παραπάνω.

Τὰ κοιμητήρια πρέπει νὰ βρίσκονται σὲ καλὰ ἀεριζόμενες θέσεις καὶ οἱ ἄνεμοι, πού ἐπικρατοῦν, νὰ μὴν ἔχουν κατεύθυνση πρὸς τὶς γειτονικὲς κατοικημένες περιοχές. Ἐπίσης ἡ περιοχὴ τῶν κοιμητηρίων δὲν πρέπει νὰ πλημμυρίζει, ἀλλὰ νὰ ἀποστραγγίζεται καλά. Τὰ ἐπιφανειακὰ νερὰ τῆς βροχῆς, πού προέρχονται ἀπὸ κοιμητήρια, δὲν πρέπει νὰ ρυπαίνουν ἢ μολύνουν τὰ γύρω φρέατα ἢ ἄλλες πηγὲς πόσιμου νεροῦ.

Ἄρθρο 4.

Ἔδαφος.

Τὸ ἔδαφος τῶν κοιμητηρίων πρέπει νὰ εἶναι λεπτόκοκκο καὶ πορῶδες. Ἀποκλείονται τὰ χαλικώδη, ρωγμώδη, συμπαγῆ καὶ καθαρὰ ἀργιλώδη ἐδάφη. Ὁ ὑπεδάφιος ὑδροφόρος ὁρίζοντας σὲ καμμιὰ περίπτωση δὲν πρέπει νὰ ἀνέβει σὲ στάθμη ψηλότερη τῶν 2,50 μ. κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους.

Ἄρθρο 5.

Ἔκταση.

Ἡ ἔκταση τοῦ κοιμητηρίου θὰ εἶναι ἀνάλογη μὲ τὸν πληθυσμὸ τοῦ οἰκισμοῦ ἢ τοῦ τμήματός του, πού ἐξυπηρετεῖ.

Συνιστᾶται νὰ λαμβάνεται ἐπιφάνεια τοὐλάχιστον 0,5 - 1,0 μ2 γιὰ κάθε κάτοικο, μὲ ἐλάχιστο ὅριο συνολικῆς ἐδαφικῆς ἐκτάσεως τὸ ἕνα (1) στρέμμα (1000 μ2).

Ἄρθρο 6.

Διαμόρφωση.

Τὰ κοιμητήρια πρέπει νὰ περιφράσσονται μὲ τοῖχο ἢ ἄλλη περίφραξη, πού νὰ παρεμποδίζει ἀποτελεσματικὰ τὴν εἴσοδο σ' αὐτὰ ἀτόμων ἢ ζώων. Μέσα ἀπὸ τὴν περίφραξη πρέπει νὰ φυτεύονται δένδρα καὶ θάμνοι, σὲ ἀρκετὸ πλάτος, ὥστε νὰ δημιουργεῖται πράσινη ζώνη καὶ στὴ συνέχειά τους, στὸ ἐσωτερικὸ μέρος, πρέπει νὰ κατασκευάζεται δρόμος, πού νὰ περιβάλλει τὸν χῶρο, πού χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν ταφὴ τῶν νεκρῶν. Γιὰ κάθε ἕνα κοιμητήριο πρέπει νὰ συντάσσεται γενικὸ σχέδιο σὲ κατάλληλη κλίμακα, στὸ ὁποῖο θὰ φαίνεται ἡ τοπογραφικὴ διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους, τὰ κτίσματα πού ὑπάρχουν καὶ προβλέπεται νὰ γίνουν καὶ οἱ ὑπόλοιπες ἐγκαταστάσεις, οἱ δρόμοι, οἱ πλατεῖες κλπ., καθὼς καὶ ὁ διαχωρισμὸς τῆς περιοχῆς τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν σὲ τομεῖς, κάθε ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους θὰ φέρει χαρακτηριστικὸ ὄνομα, γράμμα ἢ ἀριθμό.

Ἐπίσης θὰ συντάσσονται σχέδια τῶν πιὸ πάνω τομέων μὲ λεπτομέρειες, στὰ ὁποῖα θὰ σημειώνονται οἱ θέσεις τῶν τάφων, καθὼς καὶ ἡ σειρὰ χρησιμοποιήσεώς τους. Τὸ ἔδαφος ὕστερα ἀπὸ τὴν τελικὴ διαμόρφωσή του, πρέπει νὰ μὴν ἔχει ἔντονες κλίσεις καὶ ὁπωσδήποτε ὄχι πάνω ἀπὸ 10%.

Ἄρθρο 7.

Συνηθισμένοι τάφοι.

1. Οἱ συνηθισμένοι τάφοι θὰ ἔχουν διαστάσεις γιὰ τοὺς ἐνήλικες 2,20, μ. καὶ πλάτος 1,0 μ. καὶ γιὰ τὰ παιδιὰ μῆκος 1,10 μ. καὶ πλάτος 0,50 μ., γενικὸ δὲ βάθος 1,80 μ. περίπου. Ὁ πυθμένας τῶν τάφων θὰ βρίσκεται τουλάχιστον 1,0 μ. χαμηλότερα ἀπὸ τὴ στάθμη ὁποιουδήποτε παρευρισκομένου δρόμου.

2. Οἱ τάφοι, μετὰ τὴν τοποθέτηση τοῦ νεκροῦ θὰ γεμίζουν καλὰ μὲ γαιώδη ὑλικὰ μέχρι τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους καὶ πάνω ἀπὸ αὐτὴ θὰ σχηματίζεται γεώλοφος ὕψους τουλάχιστον 0,25 μ. περίπου.

3. Οἱ τάφοι θὰ ἔχουν ἀπόσταση μεταξύ τους τοὐλάχιστον 0,50 μ., πού θὰ μετριέται ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ἐκσκαφῆς.

Άρθρο 8.

Κτιστοὶ τάφοι (θόλοι).

1. Οἱ διαστάσεις τῶν κρυπτῶν (φερετροθηκῶν) καὶ τῶν βοηθητικῶν χώρων τῶν κτιστῶν τάφων θὰ εἶναι :

α) καθαρὸ πλάτος διαδρόμων τουλάχιστον 1,0 μ.

β) Καθαρὲς ἐσωτερικὲς διαστάσεις κρύπτης τουλάχιστον: πλάτος 0,75 μ., ὕψος 0,75 μ., μῆκος 2,20 μ.

2. Ἡ ἐξωτερικὴ μορφὴ καὶ τὸ μέγεθος τῶν κτισμάτων τῶν κτιστῶν τάφων πρέπει νὰ συμβιβάζονται μὲ τὴ σοβαρότητα τοῦ χώρου, στὸν ὁποῖο ἀνήκουν καὶ νὰ ἔχουν τὴν ἀπαιτουμενη πλαστικὴ ἔκφραση, ἐνῶ παράλληλα πρέπει νὰ ἐναρμονίζονται ἀπόλυτα μὲ τὴν γενικώτερη αἰσθητικὴ εἰκόνα τῆς περιοχῆς καὶ νὰ τὴν ἀναδεικνύουν.

Γενικὰ συνιστᾶται οἱ ἐξωτερικὲς διαστάσεις τῶν κτισμάτων τῶν ἐν λόγῳ τάφων νὰ μὴν ὑπερβαίνουν γιὰ τὶς συνηθισμένες περιπτώσεις τὰ 3,50 μ., μῆκος 3,0 μ. πλάτος καὶ 2,50 μ. ὕψος ἢ βάθος ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους.

3. Ἐξαίρεση μπορεῖ νὰ γίνει, ὅταν ὑπάρχει στενότητα χώρου, ὁπότε εἶναι δυνατὴ ὑπέρβαση τῶν παραπάνω ὁρίων κατὰ περίπτωση, εἴτε γιὰ τὸ σύνολο τοῦ κοιμητηρίου, εἴτε γιὰ τοὺς τομεῖς του, ὕστερα ἀπὸ εἰδικὴ ἀπόφαση τοῦ Νομάρχη καὶ ἐφ' ὅσον ἀπὸ τὴ χωροταξικὴ καὶ ἀρχιτεκτονικὴ μελέτη, ποὺ συντάσσεται μὲ μέριμνα τοῦ ἐνδιαφερόμενου Δήμου ἢ Κοινότητας καὶ ἐγκρίνεται ἀπὸ τὴν ἁρμόδια Πολεοδομικὴ Ὑπηρεσία, προκύπτει, ὅτι, μὲ βάση τὶς τοπικὲς συνθῆκες (τοπογραφικὴ διαμόρφωση, ἀπ' εὐθείας θέα ἀπὸ κατοικημένες ἢ πολυσύχναστες περιοχές, αἰσθητικὴ τοῦ περιβάλλοντος γενικὰ κλπ.), τὰ μεγαλύτερα ὅρια τῶν κτισμάτων ἱκανοποιοῦν τὶς ἀπαιτήσεις τῆς πιὸ πάνω παραγράφου 2.

Μνημειακὲς κατασκευὲς σὲ τάφους ἢ κενοτάφια δὲν ὑπόκεινται ἀπὸ ἄποψη διαστάσεών στοὺς παραπάνω περιορισμούς.

4. Ὅλα τὰ ὑλικὰ ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴν κατασκευή, τὸν ἐξωραϊσμὸ ἢ τὸν καλλωπισμὸ τῶν κτιστῶν τάφων θὰ εἶναι ἄφλεκτα. Ὁ ὅρος αὐτὸν δὲν ἰσχύει γιὰ τὰ προσωρινὰ ἀνοίγματα ἢ χωρίσματα, τὶς ἐσωτερικὲς πόρτες καὶ τὰ ἔπιπλα γενικά.

5. Ἡ κατασκευὴ στηρίξεως τῶν κτιστῶν τάφων, οἱ ὀροφές, τὰ δάπεδα καὶ τὰ τοιχώματα τῶν κρυπτῶν θὰ κατασκευάζονται ἀπὸ ὀπλισμένο σκυρόδεμα, ποὺ χύνεται ἐπὶ τόπου, σύμφωνα μὲ τὸν ἰσχύοντα σχετικὸ κανονισμό. Σὰν ἐλάχιστο πάχος τῶν δαπέδων καὶ τοιχωμάτων ὁρίζονται τὰ 10 ἑκ.

6. Σὲ περίπτωση ὁμαδικῶν κρυπτῶν, τὰ μεταξύ τους ὁριζόντια ἢ κατακόρυφα διαχωρίσματα εἶναι δυνατὸν νὰ κατασκευασθοῦν μὲ προκατασκευασμένα στοιχεῖα ἀπὸ ὀπλισμένο σκυρόδεμα πάχους τουλάχιστον 4 ἑκ. γιὰ τὰ ὁριζόντια, 3 ἑκ. γιὰ τὰ κατακόρυφα ποὺ δὲν φέρουν βάρος καὶ 8 ἑκ. γιὰ τὰ κατακόρυφα χωρίσματα ποὺ φέρουν βάρος, μὲ τὸν ὅρο ὅτι τὰ τοιχώματα ποὺ περιβάλλουν τὴν ὁμάδα τῶν κρυπτῶν ἔχουν κατασκευασθεῖ σύμφωνα μὲ τὴν παραγρ. 5.

7. Κάθε κρύπτη, εἴτε εἶναι χωριστὴ εἴτε ἀνήκει σὲ ὁμάδα, θὰ φέρει ἀπαραίτητα πλάκα σφραγίσεως τοῦ ἀνοίγματος τῆς εἰσόδου της. Προκειμένου γιὰ ὁμαδικὲς κρύπτες θὰ ὑπάρχει παρόμοια πλάκα σφραγίσεως καὶ στὴν κοινὴ εἴσοδό τους ἀπὸ τὸν κτιστὸ τάφο.

8. Ἡ παραπάνω πλάκα σφραγίσεως θὰ εἶναι ἀπὸ ἀνθεκτική, χωρὶς πόρους φυσικὴ ἢ τεχνητὴ πέτρα, πάχους 3ἑκ. τουλάχιστον (μάρμαρο, ἀμιαντοτσιμέντο κλπ.). Οἱ πλάκες σφραγίσεως θὰ στερεώνονται καλὰ μὲ τσιμεντοκονία μετὰ τὸν ἐνταφιασμὸ τοῦ πτώματος, γιὰ νὰ ἐξασφαλισθεῖ πλήρης καὶ μόνιμη στεγανότητα.

Οἱ παραπάνω πλάκες σφραγίσεως τοποθενοῦνται ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς τυχὸν ἐξωτερικὲς ἐπενδύσεις τῶν μετώπων, μὲ διακοσμητικὲς πλάκες ἀπὸ μάρματο κλπ.

9. Γιὰ τὸν ὑπολογισμὸ τῶν στοιχείων ποὺ στηρίζουν τοὺς κτιστοὺς τάφους, θεωρεῖται τὸ ἴδιο βάρος, ἐπαυξημένο κατὰ τὸ ἑκάστοτε ὠφέλιμο φορτίο, ποὺ σὲ καμμιὰ περίπτωση δὲν θὰ εἶναι μικρότερο ἀπὸ 500 Kg/μ2.

10. Οἱ διάδρομοι τῶν κτιστῶν τάφων καὶ οἱ ἐπισκέψιμοι γενικὰ χῶροι τους θὰ ἀερίζονται καλὰ μὲ κατάλληλα ἀνοίγματα.

Ἄρθρο 9.

Ἱεροὶ Ναοί.

Ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν ἵδρυση κοιμητηρίου σὲ δήμους πληθυσμοῦ πάνω ἀπὸ 10.000 κατοίκους γιὰ τὴν ταφὴ ὀρθοδόξων χριστιανῶν εἶναι ἡ ἀνέγερση Ἱεροῦ Ναοῦ γιὰ τὸν σκοπὸ τῆς ἱερολογημένης ταφῆς τῶν νεκρῶν καὶ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν σχετικῶν τελετουργικῶν ἀναγκῶν.

Ἄρθρο 10.

Νεκροθάλαμοι.

1. Κοιμητήρια, ποὺ ἀνήκουν σὲ Δήμους μὲ πληθυσμὸ πάνω ἀπὸ 10.000 κατοίκους, πρέπει νὰ διαθέτουν κατάλληλο νεκροθάλαμο γιὰ τὴν προσωρινὴ τοποθέτηση τῶν νεκρῶν, μέχρι τὴν ταφή.

2. Κάθε νεκροθάλαμος θὰ ἔχει διαμερίσματα νεκρῶν ἀνάλογα μὲ τὸν προβλεπόμενο μέγιστο ἡμερήσιο ἀριθμὸ θανάτων καὶ ὁπωσδήποτε τρία.

3. Τὰ παραπάνω διαμερίσματα θὰ ἔχουν ἐσωτερικὲς διαστάσεις σὲ κάτοψη τουλάχιστον 3,50 × 4,0 μ. ἂν προβλέπεται ἡ παραμονὴ σ' αὐτὰ τῶν οἰκείων τοῦ νεκροῦ. Οἱ εἴσοδοι, τὰ κλιμακοστάσια καὶ οἱ διάδρομοι, ποὺ ὁδηγοῦν στοὺς νεκροθαλάμους, θὰ ἔχουν πλάτος τουλάχιστον 1,50 μ.

4. Οἱ νεκροθάλαμοι θὰ φωτίζονται καὶ ἀερίζονται καλά. Ἡ κατασκευή τους θὰ ἐξασφαλίζει ἱκανοποιητικὴ θερμομόνωση, ἴση τουλάχιστο μὲ τὴ προβλεπομένη ἀπὸ τὸ Γενικὸ Οἰκοδομικὸ Κανονισμὸ γιὰ τὶς κατοικίες.

Συνιστᾶται οἱ νεκροθάλαμοι νὰ ἐφοδιάζονται μὲ κλιματιστικὲς ἐγκαταστάσεις, ὥστε ἡ ἐσωτερικὴ θερμοκρασία τὸ καλοκαίρι νὰ μὴ ξεπερνᾶ τοὺς 25° C. Ἡ πρόβλεψη τέτοιων ἐγκαταστάσεων γίνεται ὑποχρεωτικὴ γιὰ κοιμητήρια ποὺ ἐξυπηρετοῦν πληθυσμὸ πάνω ἀπὸ 25.000 ἄτομα, μὲ ἀπόφαση τοῦ Νομάρχη, ὕστερα ἀπὸ σύμφωνη γνώμη τῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας.

Ἄρθρο 11.

Ὀστεοφυλάκια.

1. Ὅλα τὰ κοιμητήρια θὰ διαθέτουν, ὀστεοφυλάκια, γιὰ τὴ φύλαξη τῶν ὀστῶν τῶν ἀνακομιζόμενων νεκρῶν.

2. Τὸ ὀστεοφυλάκιο θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ στεγασμένο χῶρο, στὸν ὁποῖο θὰ ὑπάρχουν κατάλληλες θυρίδες διαστάσεων τουλάχιστον 0,30 × 0,30 × 055 μ., γιὰ τὴν τοποθέτηση τῶν ὀστεοθηκῶν. Οἱ θυρίδες θὰ κλείνουν μὲ ἐξωτερικὰ θυρόφυλλα, γιὰ νὰ μὴ φαίνονται οἱ θῆκες.

3. Τὰ ὀστεοφυλάκια θὰ φωτίζονται καὶ θὰ ἀερίζονται καλά.

Ἄρθρο 12.

Αἴθουσα ἀναμονῆς, χῶροι διοικήσεως:

1. Τὰ κοιμητήρια, ποὺ ἐξυπηρετοῦν περιοχὲς πληθυσμοῦ πάνω ἀπὸ 10.000 ἄτομα, θὰ διαθέτουν αἴθουσα ἀναμονῆς μὲ ἀποχωρητήρια καὶ νιπτῆρες γιὰ χρήση τοῦ κοινοῦ, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν αἴθουσα τοῦ κυλικείου.

2. Ἐπίσης γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἀναγκῶν τῆς διοικήσεως θὰ διαθέτουν :

α) Χώρους γιὰ γραφεῖα.

β) Ἰμματιοφυλάκια μὲ κατάλληλα ἑρμάρια, γιὰ τὴν φύλαξη τῶν καθαρῶν ἐνδυμάτων καὶ ξεχωριστὰ γιὰ τὰ ἐνδύματα ἐργασίας τῶν ἐργατῶν.

γ) Ἀποχωρητήρια μὲ νιπτῆρες, ἐφοδιασμένα μὲ σαποῦνι καὶ μαντήλια (ἀτομικὰ ἢ χάρτινα) ἢ ἄλλη κατάλληλη διάταξη γιὰ τὸ σκούπισμα καὶ στέγνωμα τῶν χεριῶν, γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἐργαζομένων.

δ) Ἀποθήκη γιὰ τὰ ὑλικὰ καὶ τὰ ἐργαλεῖα.

ε) Φυλάκια περιμετρικὰ γιὰ τοὺς φύλακες, σὲ περίπτωση ποὺ αὐτὰ προβλέπονται ἀπὸ τὸν κανονισμὸ τῆς λειτουργίας.

στ) Κατάλληλο χῶρο συγκεντρώσεως τῶν ἀπορριμάτων κάθε φύσεως, μέχρι τὴν ὥρα ἀποκομιδῆς τους. Ὁ χῶρος

αὐτὸς θὰ εἶναι κλειστός, ἀλλ' ὅμως θὰ ἀερίζεται καλά, καὶ στὰ ἀνοίγματα θὰ ὑπάρχει πλέγμα Νο 16, γιὰ νὰ ἀποκλείεται ἡ εἴσοδος μυγῶν καὶ ἄλλων ἐντόμων. Θὰ διατηρεῖται καθαρὸς καὶ θὰ ψεκάζεται συστηματικὰ μὲ ἐντομοκτόνα.

Ἄρθρο 13.

Κυλικεῖο.

Μέσα στὸ κοιμητήριο καὶ σὲ κατάλληλη θέση (κοντὰ στὴν εἴσοδο) ἐπιτρέπεται ἡ ἐγκατάσταση καὶ λειτουργία κυλικείου, καταλλήλου ἀρχιτεκτονικῆς μορφῆς, γιὰ τὴν ἀποκλειστικὴ ἐξυπηρέτηση αὐτῶν ποὺ προσέρχονται στὶς τελετουργικὲς ἐκδηλώσεις τοῦ κοιμητηρίου. Γιὰ τὴν ἵδρυση καὶ λειτουργία τῶν κυλικείων καὶ τὶς ὑποχρεώσεις τοῦ ἐργαζόμενου προσωπικοῦ σ' αὐτά, ἰσχύουν ὅλες οἱ σχετικὲς ὑγειονομικὲς διατάξεις γιὰ καταστήματα παροχῆς τροφίμων καὶ ποτῶν.

Ἄρθρο 14.

Ὕδρευση - ἀποχέτευση - ἀποστράγγιση.

1. Τὰ κοιμητήρια θὰ διαθέτουν ὕδρευση, κατὰ προτίμηση ἀπὸ τὸ δίκτυο γειτονικοῦ οἰκισμοῦ, ἀλλὰ μὲ ἐνδιάμεση ἰδιαίτερη δεξαμενὴ διανομῆς, γιὰ νὰ διακόπτεται ἡ ἀπ' εὐθείας ἐπικοινωνία μὲ τὸ δίκτυο. Ὅπου αὐτὸ εἶναι πρακτικὰ δύσκολο ἢ ἀκατόρθωτο ἢ ὅταν πρόκειται γιὰ κοιμητήρια μικρῶν οἰκισμῶν, μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἰδιαίτερο σύστημα ὑδρεύσεως, μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι θὰ παρέχει νερὸ πόσιμο, σύμφωνα μὲ τοὺς ὅρους τῆς Γ3α/761/6.3.68 ὑγειονομικῆς διατάξεως, ὅπως τροποποιήθηκε, γιὰ τὴν ποιότητα τοῦ πόσιμου νεροῦ (ΦΕΚ 189/Β/68).

2. Τὰ λύματα τῶν ἀποχωρητηρίων, τῶν νιπτήρων, τῶν νεροχυτῶν τῶν κυλικείων κλπ. θὰ ἀποχετεύονται κανονικὰ μέσα ἀπὸ κλειστοὺς ἀγωγοὺς καὶ θὰ διατίθενται σύμφωνα μὲ τοὺς ὅρους τῆς Ε1β/221/22.1.65 ὑγειονομικῆς διατάξεως, ὅπως τροποποιήθηκε, γιὰ τὴ διάθεση λυμάτων καὶ βιομηχανικῶν ἀποβλήτων (ΦΕΚ 138/Β/65).

3. Τὰ κοιμητήρια θὰ ἀποστραγγίζονται καλὰ ἀπὸ τὰ βρόχινα νερά, θὰ προστατεύονται ἀποτελεσματικὰ ἀπὸ κατακλύσεις ἢ πλημμύρες, καὶ σὲ καμμιὰ περίπτωση δὲν θὰ σχηματίζονται μέσα σ' αὐτὰ λίμνες μὲ στάσιμα νερά.

Ἄρθρο 15.

Κοιμητήρια Μοναστηριῶν καὶ Ἡσυχαστηρίων.

Οἱ χῶροι ταφῆς τῶν Μοναστηρίων καὶ Ἡσυχαστηρίων θὰ ἱκανοποιοῦν γενικὰ τοὺς ὅρους τῆς παρούσας διατάξεως, μὲ ἐξαίρεση τὶς ἀποστάσεις ἀπὸ ἐγκεκριμένα σχέδια οἰκισμῶν, κατοικίες ἢ πηγὲς ὑδροληψίας, γιὰ τὶς ὁποῖες εἶναι δυνατὸ νὰ καθορισθοῦν μικρότερα ὅρια, μὲ ἀπόφαση τοῦ Νομάρχου, ὕστερα ἀπὸ σύμφωνη γνώμη τῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας.

Ἄρθρο 16.

Κοιμητήρια ποὺ ἔχουν ἐγκαταληφθεῖ.

1. Τὰ κοιμητήρια, ποὺ ἔχουν ἐγκαταληφθεῖ, συνιστᾶται νὰ μετατρέπονται σὲ χώρους μὲ πράσινο.

2. Ὁ χῶρος τῶν παλαιῶν κοιμητηρίων (ποὺ ἔχουν ἐγκαταληφθεῖ), ἐφόσον ἀποφασισθεῖ ἀπὸ τὴν ἁρμόδια Ἀρχή, ὕστερα ἀπὸ σύμφωνη γνώμη τῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας, ἐὰν ἔχουν περάσει εἴκοσι (20) χρόνια, χρησιμοποιεῖται γιὰ τὸν κατὰ τὴν παρ. 3 τοῦ ἄρθρ. 1 τοῦ Α.Ν. 582/68 σκοπό.

Ἄρθρο 17.

Ἰσχὺς τῆς ὑγειονομικῆς διατάξεως.

Ἡ παροῦσα ὑγειονομικὴ διάταξη ἰσχύει σὲ ὁλόκληρη τὴν ἐπικράτεια, μετὰ 15 μέρες ἀπὸ τὴ δημοσίευσή της στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως. Κάθε προγενέστερη διάταξη γενικὴ ἢ εἰδική, ποὺ ρυθμίζει μὲ ἄλλο τρόπο τὰ ἴδια θέματα, καταργεῖται. Ἐπίσης καταργεῖται ἡ Γ4/315/1973 (ΦΕΚ 476/Β/73) ὑγειονομικὴ διάταξη, γιὰ τοὺς ὅρους ἱδρύσεως κοιμητηρίων. Ἡ ἐκτέλεση αὐτῆς τῆς διατάξεως ἀνατίθεται στὰ Κρατικὰ Ὑγειονομικὰ καὶ Ἀστυνομικὰ Ὄργανα.

Ἄρθρο 18.

Κυρώσεις.

Οἱ παραβάτες αὐτῆς τῆς διατάξεως διώκονται καὶ τιμωροῦνται σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα, ἐκτὸς ἂν ἀπὸ ἄλλη γενικὴ ἢ εἰδικὴ διάταξη, προβλέπονται αὐστηρότερες ποινές, ὁπότε ἰσχύουν οἱ τελευταῖες.

Σὲ περίπτωση ὑποτροπῆς σ' ἕνα χρόνο, οἱ παραβάτες τιμωροῦνται σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 458 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα.

Ἄρθρο 19.

Μεταβατικὴ διάταξη
Ὑπάρχοντα κοιμητήρια.

1. Τὰ κοιμητήρια, ποὺ εἶναι σὲ λειτουργία μὲ τὴν ἔναρξη τῆς ἰσχύος αὐτῆς τῆς διατάξεως, ὑπόκεινται γενικὰ στοὺς ὅρους της.

2. Στὶς περιπτώσεις κοιμητηρίων, ποὺ δὲν πληροῦνται οὐσιώδεις ὅροι τῆς διατάξεως, ὑπὸ ὑγειονομικὴ ἢ αἰσθητικὴ πλευρά, καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ προκαλοῦνται διαμαρτυρίες ἢ δημιουργοῦνται ἐνοχλήσεις καὶ κίνδυνοι γιὰ τὴ δημόσια ὑγεία, σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη τῶν ἁρμοδίων ἀρχῶν, εἶναι ὑποχρεωμένοι οἱ ὑπεύθυνοι Δῆμοι, Κοινότητες ἢ ἄλλοι ἁρμόδιοι φορεῖς, μέσα σὲ ὁρισμένη προθεσμία νὰ ὑποβάλουν στὸ Νομάρχη αἴτηση, γιὰ τὴν ἔγκριση συνεχίσεως τῆς λειτουργίας αὐτῶν τῶν κοιμητηρίων. Ἡ αἴτηση θὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὰ ἀπαιτούμενα τοπογραφικὰ σχεδιαγράμματα καὶ τὰ ὑπόλοιπα σχέδια καὶ στοιχεῖα, στὰ ὁποῖα θὰ ἀπεικονίζεται ἡ κατάσταση ποὺ ὑπάρχει καὶ οἱ βελτιώσεις ποὺ προτείνονται σύμφωνα μὲ τοὺς ὅρους αὐτῆς τῆς διατάξεως.

Ὁ Νομάρχης, μετὰ ἀπὸ δικαιολογημένη γνώμη τῆς Ἐπιτροπῆς ποὺ ὁρίζεται ἀπὸ τὸ ἄρθρο 1, παρ. 2 τοῦ Α.Ν. 582/1968, ἀποφασίζει, ἀνάλογα μὲ τὴν περίπτωση καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἐκπλήρωση ὅλων ἢ ἑνὸς μέρους τῶν ὅρων ποὺ ἐπιβάλλονται ἀπὸ τὴ διάταξη αὐτή, γιὰ τὴν συνέχιση ἢ ὄχι τῆς λειτουργίας τῶν κοιμητηρίων καὶ γιὰ τὰ ἔργα ποὺ πρέπει νὰ ἐκτελεσθοῦν ἢ τὰ μέτρα, ποὺ πρέπει νὰ ληφθοῦν καὶ καθορίζει τὸν ἀντίστοιχο χρόνο τῆς ἐκτελέσεώς τους.

3. Σὲ περίπτωση ποὺ ὁ ὑπόχρεος Δῆμος, Κοινότητα κλπ. δὲν ὑποβάλλει τὴν αἴτηση ἢ τὰ δικαιολογητικὰ ποὺ ἀναφέρονται παραπάνω, μέσα στὰ χρονικὰ ὅρια ποὺ ἔχουν καθορισθεῖ ἀπὸ τὶς ὑπηρεσίες, μπορεῖ νὰ ἐκδοθεῖ ἡ ἀπόφαση τοῦ Νομάρχου μόνο μὲ τὰ στοιχεῖα, ποὺ ὑπάρχουν στὴ διάθεση τῶν ὑπηρεσιῶν.

Ἀθῆναι, 19 Ἀπριλίου 1978

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ — ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ — ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΔΟΞΙΑΔΗΣ

Ἀριθ. 7199/593/78 (9)

Περὶ συγκροτήσεως Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς Κυκλοφορίας Νομοῦ Φθιώτιδος.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Ἔχοντας ὑπόψη:

α) Τὶς διατάξεις τῶν ἄρθρων 106 καὶ 111 τοῦ Κώδικα Ὁδικῆς Κυκλοφορίας, ποὺ κυρώθηκε μὲ τὸ Νόμο 614/1977.

β) Τὸ ΤΣ/2406/18.2.78 ἔγγραφο τῆς Νομαρχίας Φθιώτιδος, μὲ τὸ ὁποῖο προτείνεται ἡ συγκρότηση Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς Κυκλοφορίας γιὰ τὸ Νομὸ Φθιώτιδος, ἀποφασίζουμε:

1. Συγκροτοῦμε Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ Κυκλοφορίας γιὰ τὸ Νομὸ Φθιώτιδος ἡ ὁποία θὰ ἀπαρτίζεται ἀπὸ τούς:

α) Προϊστάμενο τοῦ τμήματος Κυκλοφορίας 2ας Περ/κῆς Ὑπηρεσίας Δημοσίων Ἔργων, στὴν ὁποία ὑπάγεται ὁ Νομὸς Φθιώτιδος.

β) Προϊστάμενο τοῦ Τμήματος Συγκοινωνιῶν Φθιώτιδος.

γ) Διοικητὴ Διοικήσεως Χωροφυλακῆς Φθιώτιδος.

δ) Προϊστάμενο Τεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Δήμου ἢ τῆς κοινότητας, κατὰ περίπτωση ἐξεταζομένου θέματος. Ἐὰν δὲν ὑπάρχει, τὸν Προϊστάμενο Τεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων τῆς Νομαρχίας.

2. Ὁρίζουμε ἀναπληρωτὲς τῶν ἀνωτέρω τοὺς νόμιμους, στὰ ὑπηρεσιακά τους καθήκοντα ἀναπληρωτές τους.

Γραμματέα τῆς Ἐπιτροπῆς ὁρίζουμε τὸν ὑπάλληλο τοῦ Τμήματος Συγκοινωνιῶν Φθιώτιδος Γ. Σαντάρμη 6ου βαθμοῦ, τοῦ κλάδου ΜΕ1, ἀναπληρωτή του δὲ τὸν ὑπάλληλο τῆς αὐτῆς Ὑπηρεσίας Σπ. Παπαϊωάννου 7ου βαθμοῦ τοῦ αὐτοῦ κλάδου.

3. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ εἶναι ὁ ἀνώτερος σὲ βαθμὸ ἀπὸ τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Δημοσίου καὶ σὲ περίπτωση ἰσοβαθμίας ὁ ἀρχαιότερός αὐτῶν.

4. Ἔργο τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι αὐτὸ ποὺ καθορίζεται ἀπὸ τὶς διατάξεις τῶν ἄρθρων 11 παρ. 2, 20 παρ. 5, 52 παρ. 1 καὶ 106 παρ. 5 τοῦ Κώδικα Ὁδικῆς Κυκλοφορίας.

Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ νὰ δημοσιευθεῖ στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀθῆναι, 28 Μαρτίου 1978

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΟΓΓΟΝΑΣ

Ἀριθ. 46121/3/78 (10)

Περὶ ἐγκρίσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. 161/24-2-78 πράξεως τοῦ ΔΣ/ΟΛΠ.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Ἔχοντας ὑπόψη τὶς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1559/50 Α.Ν. ποὺ κυρώθηκε μὲ τὸν Ν. 1630/51 ὅπως αὐτὲς ἰσχύουν σήμερα μετὰ τὶς τροποποιήσεις καὶ συμπληρώσεις ποὺ ἔγιναν μὲ μεταγενέστερους νόμους, ἀποφασίζουμε :

Τὴν Ἔγκριση τῆς 161/24-2-78 πράξεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὀργανισμοῦ Λιμένος Πειραιῶς, μὲ τὴν ὁποία ἀπαλλάσσεται τὸ Πρακτορεῖο J. VENETOS S.M. SAMANUDI ἀπὸ τὴν καταβολὴ ἀποθηκευτικῶν δικαιωμάτων, γιὰ τὸ αὐτοκίνητο ποὺ ἔκλεψαν ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς Ε.Ζ. καὶ ἡ ὁποία ἀναφερόταν στὸ στίχο 45 τοῦ δηλωτικοῦ του α/π «HOECHTROTER» ἀφίξεως 23-8-1974, γιὰ τὸ ἀπὸ 10-9-1974 (ἡμερομηνία τελευταίας φορτώσεως τῶν λοιπῶν αὐτοκινήτων διὰ τὸν προορισμόν των), μέχρι τὴν ἡμέρα κοινοποιήσεως τῆς παρούσης ἀποφάσεως στὸ οἰκεῖο ὡς ἀνωτέρω Πρακτορεῖο, χρονικὸ διάτημα σύμφωνα μὲ τὴ διάταξη τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρ. 16 τοῦ Κανονισμοῦ Ἐπιβολῆς Ἀποθηκευτικῶν δικαιωμάτων.

Πειραιεύς, 17 Ἀπριλίου 1978

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Ε. ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἀριθ. 45501/10/78 (11)

Περὶ ἐγκρίσεως τῆς 219/10-3-78 πράξεως τοῦ ΔΣ/ΟΛΠ «περὶ καταβολῆς ἡμερομισθίου εἰς τοὺς εἰς ἄδειαν διατελοῦντας μονίμους ἐργάτας φύλακας φορτηγίδων κατὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας μὴ ὑποχρεωτικῆς ἀργίας».

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Ἔχοντας ὑπόψη τὶς διατάξεις τοῦ 1559/50 Α.Ν., ποὺ κυρώθηκε μὲ τὸν Ν. 1630/51, ὅπως αὐτὲς ἰσχύουν σήμερα μετὰ τὶς τροποποιήσεις καὶ συμπληρώσεις ποὺ ἔγιναν μὲ μεταγενεστέρους νόμους, ἀποφασίζουμε :

Τὴν ἔγκριση τῆς 219/10-3-78 πράξεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὀργανισμοῦ Λιμένος Πειραιῶς περὶ καταβολῆς (ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1978) ἀσφαλιστικοῦ ἡμερομισθίου κατὰ τὶς ἑπτὰ (7) ἡμέρες τῆς μὴ ὑποχρεωτικῆς ἀργίας καὶ στοὺς μόνιμους ἐργάτες καὶ φύλακες φορτηγίδων ποὺ εἶναι σὲ κανονικὴ ἄδεια κατὰ τὶς ἡμέρες αὐτές, ἔστω καὶ ἐὰν μερικὲς ἀπὸ τὶς ἀργίες αὐτὲς συμπίπτουν μὲ ἡμέρα Κυριακή.

Πειραιεύς, 17 Ἀπριλίου 1978

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Ε. ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἀριθ. 46301/10/78 (12)

Περὶ μερικῆς ἐγκρίσεως τῆς 13982/9-12-77 πράξεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου Ο.Λ.Θ. «περὶ Καθιερώσεως τιμολογίου διακινήσεως ὀχημάτων πάσης φύσεως διὰ πλοίων ὀχηματαγωγῶν.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Ἔχοντας ὑπόψη τὶς διατάξεις (α) τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ Ν.Δ. 449/1970 «περὶ μετονομασίας τῆς ΕΖΛΘ εἰς Ὀργανισμὸ Λιμένος Θεσσαλονίκης καὶ συμπληρώσεως ἁρμοδιοτήτων αὐτοῦ» καὶ (β) τοῦ Ν.Δ. 44/30-6-73 (ΦΕΚ 141 Α), καὶ τὸ 969/444/22-3-78 ἔγγραφο τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ (Δ/νσεως τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων), ἀποφασίζουμε :

Τὴ μερικὴ ἔγκριση τῆς 13982/9-12-77 πράξεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὀργανισμοῦ Λιμένος Θεσσαλονίκης «περὶ τιμολογίου ὀχημάτων πάσης φύσεως, τὰ ὁποῖα διέρχονται ἀπὸ τοὺς χώρους Ο.Λ.Θ. καὶ διακινοῦνται μὲ πλοῖα ὀχηματαγωγὰ (FERRY-BOATS)», ὡς ἀκολούθως :

ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ

α) Τέλη διελεύσεως :

Γιὰ ὀχήματα πάσης φύσεως ποὺ διέρχονται μὲ δική τους δύναμη ἀπὸ τοὺς χώρους δικαιοδοσίας Ο.Λ.Θ. πρὸς φόρτωση ἐπὶ πλοίων ὀχηματαγωγῶν (FERRY-BOATS) μὲ προορισμὸ τὸ ἐσωτερικὸ ἢ τὸ ἐξωτερικὸ εἰσπράττονται κατὰ ὄχημα τέλη διελεύσεως, ὅπως αὐτὰ καθορίζονται μὲ τὸ Ν.Δ. 44/30-6-73 (ΦΕΚ 141 Α) καὶ τὰ ὁποῖα ἔχουν ὡς ἑξῆς :

1. Ἐπὶ τῶν ὀχημάτων ποὺ προορίζονται γιὰ λιμένες τοῦ ἐσωτερικοῦ ποσοστὸ 5 % ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ ναύλου καὶ ὄχι λιγότερο ἀπὸ 2 δραχμὲς κατὰ ὄχημα, καὶ

2. Ἐπὶ τῶν ὀχημάτων ποὺ προορίζονται γιὰ λιμένες τοῦ ἐξωτερικοῦ δραχμὲς 30 γιὰ ναῦλο ἀπὸ 0-500 δραχμ., δραχμὲς 45 γιὰ ναῦλο ἀπὸ 501-1500 δραχμ. καὶ δραχμ. 60 γιὰ ναῦλο ἄνω τῶν 1500 δραχμ.

β) Δικαιώματα σταθμεύσεως.

Γιὰ ὀχήματα πάσης φύσεως, ποὺ διέρχονται μὲ δική τους δύναμη ἀπὸ τὸ λιμένα καὶ φορτοεκφορτώνονται ἐπὶ καὶ ἀπὸ πλοῖα ὀχηματαγωγά, εἰσπράττονται ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς εἰσόδου τους κατὰ ὄχημα καὶ 24ωρο ἀδιαίρετο δραχμ. 200.

Γιὰ τὰ προαναγραφόμενα ὀχήματα, ἐφ' ὅσον ἔχουν ἀπόβαρο κάτω τοῦ 1 τόννου εἰσπράττονται κατὰ ὄχημα καὶ ἡμέρα δραχμ. 100.

Ἡ ἰσχὺς τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ἀρχίζει ἀπὸ 9 Δεκεμβρίου 1977.

Πειραιεύς, 17 Ἀπριλίου 1978

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Ε. ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἀριθ. 112572 (13)

Περὶ χορηγήσεως ἀδείας ἀσκήσεως ἐπαγγέλματος μεσίτη ἀστικῶν συμβάσεων στοὺς ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΣΙΓΚΟΥ κλπ. (6) στὸ Ν. Ἀττικῆς.

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Μὲ τὴν ἀπόφαση τοῦ Νομάρχη Ἀττικῆς, ἀριθμ. **112572/**

71-4-78, πού ἐκδόθηκε σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τοῦ Ν. 308/76, χορηγήθηκε ἄδεια ἀσκήσεως ἐπαγγέλματος μεσίτη ἀστικῶν συμβάσεων στὶς Περιφέρειες τῶν Πρωτοδικείων Ἀθηνῶν-Πειραιῶς στούς :

1) Παρασκευὴ Τσίγκου σύζ. Ἀναστασίου
2) Ἀντώνιο Κασούρα τοῦ Νικολάου
3) Ἀθανάσιο Κορομπίλη τοῦ Ἠλία
4) Γεωργία Μανέτα σύζ. Κων/νου
5) Νικόλαο Ρηνάκη τοῦ Γεωργίου
6) Ἰωάννη Μπερτολὴ τοῦ Εὐαγγέλου καὶ
7) Ἀβραὰμ Πασιπουλαρίδη τοῦ Παύλου

Οἱ ἀνωτέρω ἔχουν τὰ νόμιμα προσόντα.

Ἀθῆναι 17, Ἀπριλίου 1978

Ὁ Νομάρχης
Γ. ΤΣΙΤΣΑΡΑΣ

Ἀριθ. 35699 (14)

Περὶ μερικῆς ἀνακλήσεως τῆς ἀριθμ. 16.898/7-7-1961 ἀποφάσεως τοῦ Νομάρχη Χαλκιδικῆς.

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Ἔχοντας ὑπόψη :

1. Τὸ Νόμο 3200/55 «περὶ διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως», σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰ ἀπὸ 28-6-55 καὶ 23-11-56 Β.Δ. «περὶ ἁρμοδιοτήτων τῶν Νομαρχῶν».
2. Τὸ ἄρθρο 164 τοῦ Ἀγροτ. Κώδικα.
3. Τὴ 16898/7-7-1961 ἀπόφαση μας.
4. Τὴν 6/1978 ἀπόφαση τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου Ἀμολιανῆς, περὶ μερικῆς ἀνακλήσεως τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεώς μας, ἀποφασίζουμε :

Ἀνακαλοῦμε μερικῶς, κατόπιν τῆς ὡς ἄνω ἀριθμ. 6/1978 ἀποφάσεως τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου Ἀμολιανῆς, τὴν ἀριθμ. 16898/7-7-61 ἀπόφαση μας μὲ τὴν ὁποία ἔχουν μεταβιβαστεῖ στὴν Κοινότητα αὐτὴ οἱ κοινόχρηστες ἐκτάσεις τοῦ ὁμώνυμου ἀγροκτήματος καὶ συγκεκριμένα ὡς πρὸς τὰ ἀριθμ. 668 καὶ 958 κοινόχρηστα τεμάχια ἐκτάσεων ἀντίστοιχα 23330 καὶ 14850 τ.μ. μὲ σκοπό, τὰ τεμάχια αὐτὰ νὰ χαρακτηρισθοῦν ἀπὸ τὴν Ε.Α. Χαλκιδικῆς, ὡς χῶρος πρὸς ἐπέκταση τοῦ συν/σμοῦ γιὰ τὴν ἀποκατάσταση ἀστέγων κληρούχων, κατοίκων Ἀμολιανῆς.

Κατὰ τὰ λοιπὰ ἰσχύει ἡ ἀνωτέρω ἀπόφασή μας.

Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ νὰ δημοσιευθεῖ στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Πολύγυρος, 12 Ἀπριλίου 1978

Ὁ Νομάρχης
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΠΑΛΚΙΖΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΟΠΙΟΥ

ΔΩΔΕΚΑ (12) ΗΜΙΔΟΜΗΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΘΕΜΑ: «ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ,

ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ

ΣΕ ΚΗΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ»

ΑΓΛΑΪΑ ΣΚΟΥΡΑ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Επιβλέπουσα: Αναστασία Ακουμιανάκη-Ιωαννίδου

Αναπληρώτρια καθηγήτρια Γ.Π.Α.

Μέλη: Γιώργος Βλάχος -Επίκουρος καθηγητής Γ.Π.Α.

Μ. Μούλιου-Λέκτορας Ε.Κ.Π.Α

ΑΘΗΝΑ 2017

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ακόλουθη έρευνα αφορά στην ανάπλαση του κοιμητηρίου Ταξιαρχών στη Ν. Ιωνία Βόλου και διεξήχθη από το Εργαστήριο Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου του ΓΠΑ στα πλαίσια μεταπτυχιακής μελέτης της φοιτήτριας Αγλαΐας Σκούρα.

Ειδικότερα διερευνά τις απόψεις μελών της τοπικής κοινωνίας για το παλαιό κοιμητήριο του Βόλου, το κοιμητήριο των Ταξιαρχών, σχετικά με τη προσωπική βίωση και εμπειρία τους από το χώρο, τη σημασία του για τον καθένα προσωπικά και για την πόλη γενικότερα, την ιστορική του εξέλιξη, καθώς και την άποψη τους σχετικά με την ανάπλασή του σε « Κήπο ιστορικής μνήμης» (το θέμα της μελέτης της γράφουσας) και για τα χαρακτηριστικά στοιχεία του, εκείνα που κατά τη γνώμη τους πρέπει να παραμείνουν ευδιάκριτα μέσα από την ανάπλαση του.

Η έρευνα χαρακτηρίζεται «περιορισμένη ποιοτική» και πραγματοποιείται μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων που απευθύνθηκαν σε εκπροσώπους της τοπικής κοινωνίας κυρίως, κατοίκους, επαγγελματίες, εκπαιδευτικούς, ερευνητές και λειτουργούς της περιοχής της Νέας Ιωνίας αλλά της ευρύτερης πόλης του Βόλου, που με κάποιο τρόπο έχουν αναπτύξει κάποια σχέση, σε κάποια χρονική στιγμή, σήμερα ή και παλαιότερα με το κοιμητήριο. Οι πληροφορητές καλύπτουν ευρύ φάσμα ηλικιών και κοινωνικών στρωμάτων, όπως προκύπτει από τους πίνακες που παρατίθενται στο τέλος των συνεντεύξεων. Οι συνεντεύξεις παρατίθενται με την χρονική σειρά που ελήφθησαν.

1η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 17/01/2017

Πληροφορήτρια Ελπίδα Πανάγου

Γυναίκα, 50 ετών, καθηγήτρια φιλολογίας από οικογένεια προσφυγικής καταγωγής, σήμερα έγγαμη, μητέρα δύο παιδιών μόνιμη κάτοικος Ν. Ιωνίας, εργάζεται σε Γυμνάσιο της περιοχής και στο Ειδικό Σχολείο Στοιχειώδους Εκπαίδευσης του Ιδρύματος Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Βόλου. Επιλέχθηκε ως πληροφορήτρια διότι καλύπτει με πολλαπλές ιδιότητες τις ζητούμενες κοινωνικές ομάδες (ηλικιακή ομάδα, καταγωγή, μόνιμη κάτοικος Νέας Ιωνίας, εργασία σε άμεση γειτονία) και λόγω της άποψης που διαμορφώνει λόγω επαγγελματικής ιδιότητας, (για τον τρόπο που εκλαμβάνουν οι εκπαιδευτικοί το μνημειακό χώρο του κοιμητηρίου και τι απήχηση έχει αυτό στους μαθητές).

Όπου αναφέρεται Ε.Π πρόκειται για την πληροφορήτρια, όπου Α.Σ. πρόκειται για τη γράφουσα. Η συνέντευξη ελήφθη στο γραφείο της στο χώρο εργασίας της.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ: Το πρώτο πράγμα που ήθελα να σας ρωτήσω είναι: έχετε προσωπικά βιώματα που να σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών; Είναι ένας χώρος ιδιαίτερα φορτισμένος. Ποια είναι η δική σας σχέση με αυτό το χώρο;

   Ε.Π.: Ναι, κατ' αρχήν εγώ μεγάλωσα στη Ν. Ιωνία. Από οικογένεια με καταγωγή από τη Μ. Ασία, από το Αϊβαλί, μεγάλωσα μέσα σε μία γειτονιά που ήταν αποκλειστικά γειτονιά ανθρώπων που ήρθαν από τα παράλια της Μ. Ασίας, όπου οι χαρές και οι λύπες και η συμμετοχή σε ότι συνέβαινε σε κάθε οικογένεια ήταν πάρα πολύ έντονη. Άρα λοιπόν έτσι οι γάμοι , οι απώλειες βιώνονταν, έτσι, συλλογικά, από όλους. Η αλήθεια είναι ότι εμάς τα μικρά παιδιά με το κοιμητήριο οι γονείς δε μας είχαν εξοικειώσει, γιατί θέλαν να μας προστατεύσουν από ένα πολύ λυπηρό γεγονός. Όμως αυτό που θυμάμαι πάρα πολύ έντονα είναι ότι πηγαίναμε πάρα πολλές φορές τη Μ. Παρασκευή. Οι Μικρασιάτες θεωρούσαν ότι, η γειτονιά μου τουλάχιστον, θεωρούσαν ότι ότι εκεί είναι η ουσία της Μ. Παρασκευής, γίνονταν μια πολύ συγκινητική περιφορά του Επιταφίου ανάμεσα στα μνήματα με τις γυναίκες πάντα έτσι, μαυροφορούσες, να θρηνούν και να θυμούνται πάντα την απώλειά τους και μείς έτσι πάντα, μικρότερα παιδιά, πίσω από τον Επιτάφιο μας φαινόταν λιγάκι περισσότερο σαν τελετή και λιγότερο σαν συμμετοχή σε βιώματα. Εμένα η πρώτη μου επαφή ήταν πολύ δυσάρεστη όταν χρειάστηκε να αποχαιρετίσω έναν φίλο μου 22 χρονών, ο οποίος έφυγε πολύ ξαφνικά και έτσι άρχισα να πηγαίνω στο κοιμητήριο.

   Α.Σ. : Τραγικό γεγονός.

   Ε.Π.: Ναι, ήταν πολύ τραγικό, ήταν η πρώτη φορά που πήγαινα, πολύ δειλά στην αρχή, στα γειτονικά, έτσι, μνήματα.

   Α.Σ. : Πότε;

   Ε.Π.: Ήμουν 20 χρονών εγώ 20, εκείνος 22, έφυγε πολύ ξαφνικά , κι έτσι όταν χρειάστηκε, ήταν θυμάμαι πάντοτε, ότι εκεί πλέον άρχισα να καταλαβαίνω ότι το κοιμητήριο δεν είναι χώρος απλά μιας τελετής, αλλά είναι πολλά πράγματα. Στην αρχή πολύ δειλά στους πολύ γειτονικούς έτσι τάφους και λίγο αργότερα, κατάλαβα κι εγώ αυτό που είχα ακούσει και από άλλους, ότι το

κοιμητήριο είναι ένας χώρος στον οποίον υπάρχουν πολλά πράγματα να δεις και πολλά πράγματα να ανακαλύψεις.

2. Α.Σ. : Καταλαβαίνω, το έχετε επισκεφθεί τελευταία;
Ε.Π.: Ναι το επισκέπτομαι συχνά και πλέον δεν λειτουργεί ως χώρος νέων ταφών, το ξέρουμε αυτό, ναι το επισκέπτομαι, το επισκέπτομαι.
Α.Σ.: Όχι για κάποιο τελετουργικό, αλλά για άλλους λόγους δηλαδή το επισκέπτεσαι;
Ε.Π.: Τον επισκέπτομαι ακριβώς επειδή υπάρχει αυτός ο φίλος, τον οποίο ,τουλάχιστον πηγαίνω και διατηρώ μια επαφή στη μνήμη του.

3. Α.Σ.: Τι συναισθήματα σας ανασύρονται με τη σκέψη του χώρου αυτού;
Ε.Π.: Σίγουρα πάντα όταν μπαίνεις μέσα, υπάρχει το προσωπικό στοιχείο, η οδύνη ότι εκεί βρίσκεται ένας άνθρωπος όπως στη δική μου περίπτωση, δεν έπρεπε να βρίσκεται, ηλικιακά κυρίως, συν του ότι, από κει κι έπειτα αποχαιρέτησα σ' αυτό το σημείο, το χώρο, γείτονες συγγενείς και λοιπά. Πάντα περιδιαβαίνω και θυμάμαι , επειδή ακριβώς είχα μια καθηγήτρια η οποία είχε κάνει μια έρευνα σχετικά με το κοιμητήριο, τα αγάλματα, όλα αυτά που αποτυπώνουν ένα κομμάτι της ιστορίας της Ν. Ιωνίας, την κα Βασιλεία Γιασιράνη, την είχα καθηγήτρια στην $2^{α}$ και $3^{η\ α}$ Γυμνασίου στο $1^{ο}$ Γυμνάσιο Ν. Ιωνίας και η οποία είχε ξεκινήσει ήδη μια έρευνα για το κοιμητήριο, βέβαια με την ίδια δεν είχαμε πάει ποτέ, ήταν για τότε αρκετά προχωρημένο σαν ιδέα, αλλά τότε είχαμε αρχίσει να κάνουμε κάτι κουβέντες ότι το κοιμητήριο είναι και κάτι άλλο ότι μπορεί να είναι ο χώρος που σου θυμίζει , ότι μπορεί να το συνδέεις με πολλά. Το ίδιο περίπου ένιωσα όταν είχα πάει κάποια στιγμή με την οικογένεια μου στο $1^{ο}$ Κοιμητήριο της Αθήνας όπου και εκεί σου έρχονται και άλλα πράγματα, αρχίζεις και το βλέπεις και εικαστικά, αρχίζεις και το βλέπεις και ιστορικά, πολιτιστικά ...

4. Α.Σ.: Πώς σχολιάζεις την σημερινή του κατάσταση, τη σημερινή του εικόνα;
Ε.Π.: Νομίζω ότι είναι μια εικόνα εγκατάλειψης, έχω την εντύπωση πως αν εξαιρέσουμε την Μ. Εβδομάδα κατά την οποία εγώ τουλάχιστον έχω δει ότι υπάρχει μια μικρή περιποίηση, υπάρχει μία πλήρης εγκατάλειψη, σιγά- σιγά, όλων των γλυπτών που υπάρχουν εκεί μέσα, όσες οικογένειες μπορούν και συντηρούν τους τάφους, είτε οικογενειακούς, είτε όχι, δίνουν μια εικόνα, νομίζω ότι αυτό που έχει ειπωθεί, ότι μια κοινωνία φαίνεται η ευαισθησία της από τον τρόπο που αντιμετωπίζει τα παιδιά και τους νεκρούς της, ε, νομίζω ότι εδώ πέρα είμαστε λιγάκι υπόλογοι, ως πολιτισμένη κοινωνία.

5. Α.Σ.: Γνωρίζεις κάποια ιστορικά στοιχεία γι' αυτό;
Ε.Π.: Με ακρίβεια αριθμών και χρονολογιών όχι, όμως θυμάμαι ιστορίες οικογενειών που ανάλογα με τον τρόπο που έφυγε ο δικός τους άνθρωπος αποτύπωσαν γλυπτά, παραστάσεις κλπ. και έτσι κάποιες οικογένειες άλλες, ας πούμε που έχασαν το παιδί τους.
Α.Σ.: Όπως ας πούμε , θυμάσαι κάποια ονόματα;
Ε.Π.: Ονόματα εντάξει θυμόμαστε πάντα τα ονόματα των μεγάλων οικογενειών του Βόλου Καρτάληδων, και λοιπά και λοιπά, που ήταν και για μας σημεία αναφοράς, του Μαχαιρίτσα που μετά έγινε (ο γιος του) πολύ ευρέως γνωστός με την καλλιτεχνική ιδιότητα, ο Λαυρέντης, ιστορίες οικογενειών που είχαμε ακούσει, ότι άλλες είχαν χάσει ένα παιδί από μεταδοτική ασθένεια αλλά θέλησαν να το κρύψουν και έτσι το απέδωσαν σε σαμιαμίδια και λοιπά και λοιπά, πάντως

πάντοτε θεωρούσαμε ότι υπήρχε, ακόμα και εκεί, μια έκφραση κοινωνικής ανισότητας, οι τάφοι οι πολύ φροντισμένοι, μεγάλοι και λοιπά και οι τάφοι οι πιο παρακατιανοί , λιγότερο έτσι...
Α.Σ.: Σωστά... έτσι είναι.
Ε.Π.: Θεωρούσαμε ότι κι εκεί υπάρχει μια ένδειξη των κοινωνικών ανισοτήτων.
Α.Σ.: Για την ιστορία του κοιμητηρίου αυτού καθ' εαυτού γνωρίζετε κάτι;
Ε.Π.: Όχι δεν έχω καμία ιδέα.

6. Α.Σ.: Συνήθως εδώ ρωτάω για κάποια ιστορία αν έχεις να αφηγηθείς για το κοιμητήριο από την προσωπική σας εμπειρία ή που σας έχει μεταφερθεί από άλλους, μου έχεις ήδη πει, για την τραυματική αυτή ιστορία του ανθρώπου που έφυγε ...
Ε.Π.: Ε, ναι αυτό ήταν...

7. Α.Σ.: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο έχεις στο νου σας με έμφαση κάποιο εμβληματικό- ιδιαίτερα χαρακτηριστικό; Πού προσωπικά σε έχει συγκινήσει – επηρεάσει;
Ε.Π.: Η αλήθεια είναι ότι με έχει συγκινήσει εκείνο το γλυπτό που αποτυπώνει την τραπεζαρία , τις καρέκλες, θυμάμαι , αν τώρα το ανασύρω καλά στη μνήμη μου, μου είχε κάνει εντύπωση η λεπτομέρεια με τις πετσέτες, εκείνο που... μια εικόνα που την είχα ταυτίσει με σπίτι με σπιτικό, με τραπεζαρία με φαγητό και λοιπά, ξαφνικά το βρίσκεις σε ένα κοιμητήριο, αυτό με είχε ξαφνιάσει και νομίζω ότι αν μου πείτε για ένα πράγμα που μου έρχεται πρώτο πρώτο στο μυαλό σίγουρα και κάποια αγάλματα νέων ανθρώπων, αλλά εκείνο.. επειδή ποτέ δεν είχα συνδέσει αυτή την εικόνα του τραπεζιού με ένα κοιμητήριο.

8. Α.Σ.: Για εσένα τα άλλα στοιχεία, πέραν της κύριας νεοκλασικής ενότητας, τα άλλα κοιμητήρια και τύμβοι, είναι ευδιάκριτα;
Ε.Π.: Όχι ιδιαίτερα, νομίζω ότι κανείς πρέπει να τα αναζητήσει και να είναι λιγάκι ενημερωμένος ή να το ψάχνει ιδιαίτερα, δηλαδή αυτό που σε ένα πολύ τυπικό διάβα ανάμεσα σε αυτά, δε νομίζω ότι...
Α.Σ.: Έχουν κάποια σημασία ή ιδιαίτερη βαρύτητα που να προσθέτουν στην ιστορική αφήγηση; Θα ήταν σκόπιμο να φανούν;
Ε.Π.: Αν θα ήταν σκόπιμο, θα ήταν, και σαφώς ,θα ήταν σκόπιμο, σαφώς στον οποιονδήποτε όπως εγώ που δεν έχω κάτι ιδιαίτερο...φαίνονται όλα ένα ενιαίο πράγμα, τουλάχιστον από μακριά και μέσα στη σημερινή αφροντισιά του τίποτα δεν είναι ευδιάκριτο.
Α.Σ.: Λογικό, πολύ λογικό.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ – Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

9. Α.Σ.: Σας ενδιαφέρει η γενικότερη ιστορία της πόλης σας; πώς ενημερώνεστε; διαβάζετε σχετικά ιστορικά βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις;
Ε.Π.: Ναι, με ενδιαφέρει, η αλήθεια είναι ότι τα τελευταία χρόνια γίνονται πολύ ωραία πράγματα στο Βόλο, πάρα πολλοί άνθρωποι ξαναγυρνούν πίσω στην ιστορία, έχει δημιουργηθεί το Μουσείο της Πόλης, στο οποίο υπάρχουν πολύ συχνά περιοδικές εκθέσεις, αφιερώματα σε παλαιότερες μορφές έτσι της ζωής στην πόλη, συν του ότι έχουμε και το μάθημα της τοπικής ιστορίας στα σχολεία και επειδή κάποιες φορές το έχω κι εγώ διδάξει, με τα παιδιά ψάξαμε να βρούμε για πράγματα που τα βλέπουμε και δεν ξέρουμε σε τι ακριβώς αναφέρονται.

10. Α.Σ.: Με δεδομένη την ένταξη του χώρου του κοιμητηρίου στο νέο ΓΠΣ, πώς το φαντάζεστε ως χώρο πρασίνου; μπορεί να καταστεί προορισμός για τον πολίτη αλλά και τον επισκέπτη;
Ε.Π.: Να σας πω, μια καλή σκέψη έχει ξεκινήσει τα τελευταία χρόνια , νομίζω από πέρσι, από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, από το γραφείο πολιτιστικών θεμάτων και την κα Δανιηλίδου, η οποία το έχει εντάξει, έχει εντάξει, ας πούμε, το κοιμητήριο μέσα στους προορισμούς των μαθητικών περιπάτων, φυσικά εννοείται ότι πρέπει να υπάρχει προεργασία από τον ίδιο τον καθηγητή, προετοιμασία των μαθητών, σίγουρα υπάρχουν παιδιά που έχουν τραυματικές εμπειρίες, οπότε πρέπει να έχεις ξεκινήσει να τα έχεις προετοιμάσει, ως τι θα το δουν και τι θα κάνουν μέσα σε ένα κοιμητήριο και η ανταπόκριση, των συνάδελφων τουλάχιστον ήταν πάρα-πάρα πολύ θετική, στο σχολείο που βρίσκομαι τώρα, μια κοινωνική λειτουργός το έχει καθιερώσει, δηλαδή πάντα πηγαίνουμε μια φορά το χρόνο επειδή είναι και πολύ κοντά μας στο κοιμητήριο ως επίσκεψη, ως διδακτική επίσκεψη μπορώ να πω.
Α.Σ.: Πολύ ωραία πως λέγεται η συγκεκριμένη κυρία;
Ε.Π.: Είναι η Χρύσα η Κανδήλα κι αυτή Νεοιωνιώτισσα.
Α.Σ.: Η τοπική κοινωνία δηλαδή στηρίζει την ανάδειξη του , το θέλει.
Νομίζω ναι και αν μπει από το θέμα των σχολείων ξεκινήσει δηλαδή από την πολύ μικρή ηλικία, όπως και η ανάδειξη των προσφυγικών, των πολύ μικρών αυτών σπιτιών που τείνουν να γκρεμιστούν, είναι σημεία αναφοράς για την πόλη αν πρέπει να κρατήσουμε κάποια πράγματα ζωντανά.
Α.Σ.: Κατάλαβα.

11. Α.Σ.: Αν νομίζεις ότι η ταυτότητα ενός κοιμητηρίου «αποθαρρύνει» τον επισκέπτη, πώς πιστεύεις ότι μπορεί να ενισχυθεί το άνοιγμα στο ευρύ κοινό, κατά την νέα του εποχή;
Ε.Π.: Στο ευρύ κοινό.. Σίγουρα ο επισκέπτης να ξέρει ότι αυτό που πάει να δει, αξίζει να είναι επισκέψιμο, να αλλάξει δηλαδή, θεωρώ ότι ...θεωρώ ότι πρέπει να αλλάξει τελείως η αισθητική τελοσπάντων. Πρέπει να είναι ένας χώρος φροντισμένος, ένας χώρος που να μπορεί να υποδέχεται, ένας χώρος που να έχει τη σήμανση του, τι είναι αυτό και γιατί είναι σημαντικό αυτό που βλέπω, γιατί όλοι δεν μπορούμε... ότι λέμε καμιά φορά και για τους αρχαιολογικούς χώρους, δεν αρκεί να τον έχεις ανοικτό πρέπει να έχεις προετοιμάσει το χώρο αυτό, ώστε να δώσει κάτι στον επισκέπτη, και ο καθένας μετά θα πάρει αυτό που μπορεί, ανάλογα με τις εμπειρίες του, το γνωστικό του υπόβαθρο και άλλα πράγματα ...τις ευαισθησίες του.

12. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι που θά'θελες να ενταχθεί ως νέο στοιχείο, στη νέα μορφή του χώρου, καινούργιο εντελώς όταν θα είναι χώρος πρασίνου;
Ε.Π.: Όχι τώρα αυτή τη στιγμή δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι , τι θα μπορούσε...αυτό που πολλές φορές λέμε να είναι χώρος επισκέψιμος για τα σχολεία, ίσως να υπάρχει μια γωνιά στην οποία τα παιδιά αν νιώσουν έτσι εξοικειωμένα να κάνουν κάτι πάνω σε αυτό, αλλά τώρα δεν μπορώ να φανταστώ τι μπορεί να είναι ..

13. Α.Σ.: Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου στην εξέλιξή του;

Ε.Π.: Ναι γενικώς πρέπει να πούμε ότι η Ν. Ιωνία έχει ανθρώπους που πηγαίνουν σε εκκλησίες , ναι νομίζω ότι αν η εκκλησία μπορούσε να λειτουργεί κανονικά, αν και νομίζω πως οι περισσότεροι άνθρωποι είναι ταυτισμένοι εδώ με την ενορία τους, δηλαδή οι μεγαλύτεροι

άνθρωποι δεν αλλάζουν εύκολα εκκλησία και παπά, και αν φύγει αυτό το πράγμα, ότι είναι μόνο ένας χώρος ενταφιασμού, δηλαδή αν αυτό αλλάξει , νομίζω ναι.

14. Α.Σ.: Μέσα από ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία, ή δράσεις συνδεδεμένες με το πρόσφατα ιδρυθέν Μουσείο Πόλης, θα είχαν θέση σε μια ανάπλαση, που απευθύνεται πια σε ευρύ κοινό; Η ένταξη της τοπικής προσφυγικής ιστορίας με κάποιο τρόπο.
Ε.Π.: Με αναφορά σε ονόματα εννοείτε προσφυγικά;
Η κάποια αναφορά σε ονόματα, η κάποια επέμβαση συμβολική ένα νερό το οποίο να σημαίνει κάτι. ..δεν ξέρω κάτι που να μπορεί να αναγνώσει κανείς ότι εδώ κατοίκησαν και οι πρόσφυγες οι οποίοι..
Ε.Π.: Κοιτάξτε με αυτή τη γενιά 80-90 η Ν. Ιωνία είχε πολύ έντονο το προσφυγικό της χρώμα για το οποίο ήταν πολύ περήφανη μιλούσαμε με περηφάνεια για την καταγωγή μας και θέλαμε παντού να το βλέπουμε αυτό, οπότε κάτι τέτοιο... και αν κάνατε και ένα περίπατο και οπουδήποτε αλλού και στη Ευαγγελίστρια υπάρχει, υπάρχει ένα γλυπτό που πάντα μας θυμίζει από που ήρθαν οι πρόσφυγες. Ναι νομίζω θα ήταν πάρα πολύ καλό, εξάλλου ταυτότητα της Ν. Ιωνίας είναι, για μένα τουλάχιστον.

15. Α.Σ.: Οι τοπικοί σύλλογοι Προσφύγων θα μπορούσαν να σταθούν αρωγοί σε αυτή την προσπάθεια, νομίζετε;
Ε.Π.: Κοιτάξτε, γενικώς είναι πολύ δραστήριοι, μας προβληματίζει όλους ότι είναι πολλοί, και μας δίνει ας πούμε, μια αίσθηση καμιά φορά της πολυδιάσπασης θα θέλαμε οι περισσότεροι από μας να δούμε κάτι ενιαίο.
Α.Σ.: Πιο ενωτικό;
Ε.Π.: Δε θέλουμε να υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ τους ποιος είναι πιο πρόσφυγας από τους άλλους (γέλια) και ποιος έχει πιο έντονες μνήμες και οτιδήποτε άλλο αλλά εντάξει, όπως και στην κεντρική γενικά σκηνή και στα τοπικά μπαίνουν διάφοροι, διάφοροι παράγοντες φιλοδοξίες, πολιτικές καμιά φορά και λοιπά.
Α.Σ.: Ανθρώπινο.
Ε.Π.: Αν λοιπόν ... και συμμετέχει, συμμετέχει πολύς κόσμος σε αυτούς τους συλλόγους μνήμης και των προσφύγων αλλά οι περισσότεροι από μας θα θέλαμε να δούμε κάτι ποιο συλλογικό κάτι πιο ενιαίο κάτι πιο δυναμικό.
Α.Σ.: Πάντως υπάρχει μια δυναμική εκεί, που να μπορεί να λειτουργήσει;
Ε.Π.: Σαφώς ακόμα και η ορχήστρα Ιωνία η Εστουδιαντίνα μας , οι χορευτικοί μας σύλλογοι πολύ μικρά παιδιά, είναι γεμάτοι από πολύ μικρά παιδιά, σας μιλάω τώρα Δημοτικού, παιδιά Νηπιαγωγείου, ναι.

16. Α.Σ.: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού (πχ. Μέσω εφαρμογής κινητού τηλεφώνου πληροφορίες για την ιστορία διακεκριμένων οικογενειών με παράλληλη αναφορά στα αντίστοιχα μνήματα, μέσω οθόνης δυνατότητα γενεαλογικής έρευνας της εκάστοτε οικογενειακής ιστορίας και εν γένει διαδραστικές εφαρμογές ψηφιακού υλικού) στη νέα φάση του χώρου;
Ε.Π.: Οι οποίες , κατά τη διάρκεια ενός περίπατου εννοείτε; Νομίζω, ειδικά για τους νεότερους ανθρώπους που η επαφή τους με την τεχνολογία είναι πάρα πολύ συχνή και μάλιστα έχει περάσει πλέον και σε άλλα επίπεδα, τώρα για τους πολύ μεγαλύτερους ανθρώπους δεν ξέρω

παραδοσιακά η πινακίδα η έτσι λειτουργεί ανάλογα την ηλικιακή ομάδα που απευθύνεται κανείς. Αν υπήρχε αυτό, τώρα μου έρχεται μια επίσκεψη ενός σχολείου που τα παιδιά έχουν πολύ μεγάλη αγάπη και λοιπά, θα τους κινητοποιούσε, από το να ακούν κάποιον να μιλάει έτσι γενικά και αόριστα.

17. Α.Σ.: Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του Νεοκλασικού συνόλου θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να εντάσσεται περιστασιακά στον ίδιο χώρο; (σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική ή λογοτεχνική;)
Ε.Π.: Σαφώς με ένα κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο και ξαναλέω με μια υπομονετική προσπάθεια όλων αυτών που θα ξεκινήσουν να περάσουν την «άλλη» χρήση του Κοιμητηρίου στην πόλη δε θα υπήρχε πρόβλημα, ίσα ίσα. Θα το αγκάλιαζαν πολλοί.

18. Α.Σ.: Τι απεύχεσθε για την ¨επόμενη μέρα¨;υπάρχει κάτι που δε θα θέλατε να δείτε;
Ε.Π.: Δε θέλω να ρημάξει, δε θέλω να εγκαταλειφθεί, δε μ αρέσει έτσι που το βλέπω δηλαδή ακόμα και τον περίβολό του περνώ και βλέπω ότι είναι ερειπωμένος ..με στεναχωρεί.

19. Α.Σ.: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό;
Ε.Π.: Νομίζω ότι η δράση κάποιων οικογενειών και μεμονωμένων ακόμη προσώπων, που έχουν λειτουργήσει πολύ θετικά για την ανάπτυξη αυτής της πόλης, είναι καλό, ως κομμάτι της τοπικής ιστορίας, να περάσει στα παιδιά, γιατί παραδείγματος χάριν τα περισσότερα από αυτά είναι και οδόσημα, είναι και οδοί, όπου τα παιδιά έχουν ήδη δηλαδή την εμπειρία του ακούσματος ενός ονόματος γιατί εκεί μένουν, εκεί είναι το φροντιστήριο τους κλπ., θα το συνδέσουν λοιπόν αυτό, κάπως..
Α.Σ.: Η σύνδεση αυτή δηλαδή θα τους κάνει να..
Ε.Π.: Ναι ακόμα αυτοί οι άνθρωποι που πέρασαν από αυτή την πόλη, γιατί πολλές φορές ξέρουμε ότι είναι θαμμένοι μέσα σε αυτή την πόλη, ότι έκαναν κάτι για αυτή την πόλη, πολλά από τα παιδιά πιστεύουν ότι οι συγκεκριμένοι είναι κάποιοι Αθηναίοι, κάποιοι άλλοι οι οποίοι δεν πέρασαν καν, ίσως λοιπόν θα μπορούσαν να το συνδέσουν με αυτό.
Α.Σ.: Η σύνδεση δηλαδή με την Τοπική Ιστορία του Βόλου;
Ε.Π.: Ναι, το νομίζω και έτσι.

20. Α.Σ.: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου και το πέρασμά του σε μια «νέα εποχή»;
Ε.Π.: Ναι εννοείται, είτε ως άτομο είτε ως δασκάλα είτε ως γονιός, πάρα πολύ....γι' αυτό και μου άρεσε πολύ και η ιδέα και η σκέψη της εργασίας σας και η συνέντευξη και νομίζω ότι και με όσους και να μιλήσετε, θα σας το πουν, είναι ένα κομμάτι μας το Κοιμητήριο, ένα κομμάτι της πόλης μας, δεν έχουμε και πολλά ξέρετε..(συγκινείται σε αυτό το σημείο)
Α.Σ.: Καταλαβαίνω και το ότι συγκινηθήκατε είναι μέρος αυτού για το οποίο μιλάτε και ευχαριστώ πολύ, το ζήσατε, κάτι δείχνει αυτό.
Ε.Π.: Ευχαριστώ κι εγώ, καλή επιτυχία σε ότι κάνετε, καλή δύναμη.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο: Πανάγου Ελπίδα
Φύλο: ☐ Άρρεν ☑ Θήλυ

2. Ηλικία: 50 ετών
3. Επάγγελμα /ιδιότητα: Καθηγήτρια Φιλόλογος
4. Επίπεδο Σπουδών: ☐ Απόφοιτος Δημοτικού
☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
☐ Απόφοιτος Λυκείου
☐ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
☑ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
☐ Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σπουδών
5. Μόνιμος κάτοικος ☑ Ν. Ιωνίας ☐ Βόλου

2η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 17/01/2017

Πληροφορήτρια: Φοίβη Γιαννίση

Γυναίκα, 52 ετών, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, αρχιτέκτονας μηχανικός και ποιήτρια, μόνιμη κάτοικος Βόλου, έγγαμη με δυο παιδιά επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της ενασχόλησης της σε ερευνητικό και καλλιτεχνικό επίπεδο με τα ταφικά επιγράμματα και μνήματα σε κοιμητήρια στην Ελλάδα και εντός αυτού του πλαισίου, αποσπασματικά, ασχολήθηκε με το συγκεκριμένο κοιμητήριο.

Όπου αναφέρεται Φ.Γ. πρόκειται για την πληροφορήτρια, όπου Α.Σ. πρόκειται για τη γράφουσα.

Η συνέντευξη δόθηκε στο σπίτι της στην περιοχή του Βόλου.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ.: Έχετε κάποια προσωπικά βιώματα που να σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών; Καθώς το κοιμητήριο κάθε πόλης είναι ένας εμβληματικός χώρος, ιδιαίτερα φορτισμένος θέλω να μάθω κάποια πράγματα, αν μπορείτε να μου πείτε, σχετικά με τη σχέση σας με αυτό το χώρο.
Φ.Γ.: Λοιπόν, αυτό το νεκροταφείο το γνώρισα, πρώτα από όλα, μέσα από μια ερευνητική εργασία που έκανε κάποια φοιτήτρια μου, ήταν στις αρχές του 2003 ή2004, Μαρία Βίκου λέγεται αυτή, και μου έφερε μια ερευνητική εργασία, η οποία αφορούσε, γιατί έτσι την είχα καθοδηγήσει κι εγώ πιο πολύ, αφορούσε την μορφή των τάφων και τα γραπτά πάνω στους τάφους, αυτή ήταν μια πρώτη επαφή με το νεκροταφείο. Και μια δεύτερη ήταν πέρσι , έκανα κάποιο μάθημα επιλογής στη σχολή, στο τμήμα Αρχιτεκτόνων που διδάσκω, που λέγεται «Χώρος και Ποιητική», και εκεί σκέφτηκα να κάνω, έκανα ένα ή δυο μαθήματα μέσα στο νεκροταφείο, γιατί μας ενδιέφερε η ανάγνωση των επιγραμμάτων και αυτών που ήτανε γραμμένα πάνω στους τάφους, πράγματα .
Α.Σ.: Ναι αλλά πώς τον είχατε γνωρίσει, τον ξέρατε από κάπου τον χώρο;
Φ.Γ.: Όχι όχι, δεν είχα ξαναπάει ποτέ, απλώς μου είχανε μιλήσει για έναν τάφο, αυτόν τον περίεργο, που είναι μια ολόκληρη οικογένεια, και είναι ένα τραπέζι και όλα αυτά, είναι λίγο σαν αστικός μύθος αυτό εδώ στο Βόλο και έτσι η πρώτη επαφή που είχα με το νεκροταφείο ήταν αυτό το άκουσμα. Μετά, γενικά μου αρέσουν τα νεκροταφεία, οπότε (διακόπτει και ρωτάει :) αυτό το λέμε εδώ τώρα;
Α.Σ.: Ναι, βεβαίως.
Φ.Γ.: (συνεχίζει) μου αρέσουν τα νεκροταφεία , τα αγαπώ πολύ και κυρίως μου αρέσουν, ακριβώς γι' αυτό που είπα πριν, για τη μορφή του τάφου και γι' αυτό που ίσως τοποθετείται πάνω στον τάφο, αν τοποθετείται, συν αυτό που γράφεται, επειδή είχα ασχοληθεί στο διδακτορικό μου με τα επιγράμματα, τα αρχαία ελληνικά επιγράμματα και νομίζω ότι είναι μια συνέχεια αυτό το σημερινό, ας πούμε, η τελοσπάντων μια παραλλαγή, με ενδιαφέρει αυτή η σχέση κάτι, τι γράφει δηλαδή αυτός που αφιερώνει κάτι στον νεκρό.
Α.Σ.: Κατάλαβα.

2. Α.Σ.: Το έχετε επισκεφθεί τελευταία; Πόσο συχνές είναι, ή ήταν οι επισκέψεις σας σε αυτό;
Φ.Γ.: Δεν ήταν συχνές καθόλου, σκόπευα να κάνω πολλά μαθήματα, αλλά τελικά έκανα ένα ή δυο...μπορεί να ήταν και μοναδικό μάθημα πέρσι ...άνοιξη του '16.

3. Α.Σ.: Ποια συναισθήματα σας, ανασύρονται με τη σκέψη του;
Φ.Γ.: Εκείνη τη μέρα που πήγαμε, θυμάμαι πολύ καλά ότι είχε μια πολύ ωραία ατμόσφαιρα, πολύ ωραίο φως, και μου άρεσε πολύ και η φύτευση και τα κυπαρίσσια, μου άρεσε η κεντρική αλέα, δηλαδή νομίζω δημιούργησε σε όλη την ομάδα, και στους φοιτητές που ήρθαν μια αίσθηση γαλήνης, εντάξει είναι κοινότυπο να το πεις αυτό για ένα νεκροταφείο, αλλά το είχε αυτό μαζί με μια χαρούμενη ατμόσφαιρα, όχι κάτι δηλαδή. Ίσως ήταν και η εποχή, ήταν άνοιξη, είχε μια ευχάριστη αίσθηση, θα ξαναπήγαινα για βόλτα, αυτό.
Α.Σ.: Πολύ ωραία.

4. Πώς σχολιάζετε την σημερινή του κατάσταση και εικόνα; Αν έχετε σημερινή εικόνα ή αυτό που είδατε την τελευταία φορά.
Φ.Γ.: Είναι το κεντρικό κομμάτι που είναι αρκετά διατηρημένο αν θυμάμαι καλά, ως συνήθως οι φτωχομπινέδες που είναι θαμμένοι κοντά στα όρια, είναι διαλυμένοι οι τάφοι τους, ε, και εκεί είναι λίγο πιο μίζερο όλο αυτό.
Α.Σ.: Φαίνεται κάποια ταξικότητα δηλαδή.
Φ.Γ.: Ναι, εντελώς, ναι, πολύ φανερά, μετά με ενδιέφερε και μου άρεσε το εβραϊκό νεκροταφείο, το κομμάτι δηλαδή το εβραϊκό το οποίο το βρήκα σχετικά καλά συντηρημένο, το πιο καλό κομμάτι ίσως , σε συντήρηση και σε εμφάνιση ήταν αυτό ένα κομμάτι που έχει σχέση με στρατό, με αγγλικό στρατό, τι είναι αυτό;
Α.Σ.: Έχει μέσα ένα Αγγλικό κοιμητήριο και ένα Στρατιωτικό.
Φ.Γ.: Ναι, θυμάμαι ότι είχε μια ομοιομορφία, που ήταν όμως κι αυτή, έτσι, μέσα σε αυτό το πλαίσιο του ευχάριστου και του τακτού ας πούμε.

5. Α.Σ.: Γνωρίζετε κάποια ιστορικά στοιχεία γι' αυτό;
Φ.Γ.: ε, όχι και πολλά, για να δούμε εδώ αν γράφει κάτι (ανασύρει ένα τεύχος της ερευνητικής εργασίας που προανέφερε).
Α.Σ.: όχι δεν χρειάζεται να το ψάξετε , αν θυμάστε κάτι.
Φ.Γ.: όχι, δεν θυμάμαι.

6. Α.Σ.: Έχετε κάποια ιστορία να αφηγηθείτε για το κοιμητήριο, μου είπατε ήδη γι' αυτή με το μνήμα, της τραπεζαρίας, του Κοντού, έχετε κάποια άλλη υπόψη , κάποια άλλη ιστορία που να έχει φτάσει σε σας , ή αστικό μύθο;
Φ.Γ.: Εμένα κυρίως μου άρεσαν, τα ξαναδιάβαζα πρόσφατα κι από αυτό το ερευνητικό, μου άρεσαν κάποιες από τις επιγραφές ήταν πολύ...ας πούμε για παράδειγμα αυτή ¨*ενθάδε κείται ο Βίκτωρ Κονές, ο καλός άνθρωπος που έκανε ελεημοσύνες και καλοσύνες και άκουγε τις κραυγές των φτωχών*¨, προσέχω λίγο αυτά που λέει και τις ιστορίες.
Α.Σ.: Κατάλαβα, είναι στοχευμένη κάπως η προσέγγιση.
Φ.Γ.: Ναι, είναι στοχευμένη.

7. Α.Σ.: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο έχετε στο νου σας με έμφαση κάποιο εμβληματικό- ιδιαίτερα χαρακτηριστικό; Πού προσωπικά σας έχει συγκινήσει – επηρεάσει;
Φ.Γ.: Δε θυμάμαι.

8. Α.Σ.: Για εσάς τα άλλα στοιχεία πέραν της κύριας νεοκλασικής ενότητας (τα άλλα κοιμητήρια και τύμβοι) είναι ευδιάκριτα;
Φ.Γ.: Είναι ευδιάκριτα βέβαια , ναι θεωρώ είναι ευδιάκριτα.
Α.Σ.: Ακόμα και σήμερα με την κατάσταση που επικρατεί;
Φ.Γ.: Ναι βέβαια είναι ευδιάκριτα, θεωρώ ότι είναι ευδιάκριτα, απλώς στο εβραϊκό πρέπει να βγεις και να ξαναμπείς.
Α.Σ.: Ναι , γιατί είναι ξεχωριστή ενότητα.
Φ.Γ.: Είναι ξεχωριστή ενότητα, εκεί λίγο εμένα με ενοχλούσε , δηλαδή θα ήθελα να μπορώ να μπω κι από το κύριο μέρος του νεκροταφείου.
Α.Σ.: Ναι, αυτό ίσως άλλοι λόγοι να μην το επιτρέπουν αυτό, αλλά θα το θέλατε, σαν διάθεση
Φ.Γ.: Ναι θα ήθελα να μη χρειάζεται να μπω και να ξαναβγώ, τα άλλα δύο κομμάτια τα θυμάμαι, το Στρατιωτικό και το Αγγλικό.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ – Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

9. Α.Σ.: Σας ενδιαφέρει η γενικότερη ιστορία της πόλης σας; πώς ενημερώνεστε γι' αυτήν; Από σχετικά ιστορικά βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις;
Φ.Γ.: Ναι, έχω πάει μια φορά, τότε που άνοιξε, στο Μουσείο Πόλης. Αρχικά είχα διαβάσει της Δημόγλου το βιβλίο, όταν είχα πρωτοέρθει στο Βόλο, τώρα αν κάποιος φοιτητής κάνει κάποια εργασία με ενδιαφέρει αυτό, μαθαίνω κι εγώ μέσα από την εργασία και τώρα τελευταία κάπως μου φαίνεται ενδιαφέρον και το στοιχείο της ιστορίας της Πόλης που σχετίζεται με τους πρόσφυγες, τους πρώτους πρόσφυγες του ΄23, που έχουν δώσει μια άλλη διάσταση σε αυτή την πόλη και θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντική αυτή η διάσταση και αυτό είναι κάτι άλλο που ...
Α.Σ.: Είναι άξιο ανάδειξης;
Φ.Γ.: Ναι, είναι άξιο ανάδειξης και σχετίζεται με το σήμερα με ένα τρόπο.
Α.Σ.: Με όσα συμβαίνουν... συμφωνώ.

10. Α.Σ.: Με δεδομένη την ένταξη του χώρου του κοιμητηρίου στο νέο ΓΠΣ, πώς το φαντάζεστε ως χώρο πρασίνου; μπορεί να καταστεί προορισμός για τον πολίτη αλλά και τον επισκέπτη;
Φ.Γ.: Θέλω να ρωτήσω κάτι και εγώ, όταν λέμε χώρο πρασίνου, εννοούμε ότι θα χάσει την ταφική διάσταση, ότι θα φύγουν οι τάφοι;
Α.Σ.: όχι είναι μνημείο και παραμένει ως τέτοιο, μνημειακός χώρος.
Φ.Γ.: Α ,πάρα πολύ ωραία. Είναι πάρα πολύ ωραία ιδέα αυτή.
Α.Σ.: Μάλιστα σε αυτά τα πλαίσια προτείνω μέσω αυτής της εργασίας ¨Ιστορικό Κήπο Μνήμης¨. Χώρος Πρασίνου είναι γενικό πλαίσιο, όπως εντάσσεται στο ΓΠΣ.
Φ.Γ.: Είναι πολύ ωραία ιδέα, ήδη σας είπα ότι η αίσθηση μου από το νεκροταφείο όταν το επισκέφθηκα, σε αυτήν συμμετείχε πάρα πολύ το πράσινο, επίσης είχα αυτή την αίσθηση μιας ατμόσφαιρας ευχάριστης και πολύ ωραίας για βόλτα, για περισυλλογή για κουβέντα, έτσι ένας ήσυχος χώρος, αλλά και συνάντησης θα μπορούσε να είναι. Οπότε νομίζω ότι είναι μια πάρα πολύ καλή ιδέα, και είναι και ένας χώρος μνήμης ούτως ή άλλως δηλαδή που να το αναδείξει κανείς μέσα από αυτή τη λειτουργία περιπάτου είναι νομίζω, θα είναι σημαντικό για την πόλη.

11. Α.Σ.: Αν νομίζετε ότι η ταυτότητα ενός κοιμητηρίου «αποθαρρύνει» τον επισκέπτη, πώς πιστεύετε ότι μπορεί να ενισχυθεί το άνοιγμα στο ευρύ κοινό, κατά την νέα του εποχή;

12. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να ενταχθεί ως νέο στοιχείο, στη νέα μορφή του χώρου;
Φ.Γ.: Θα μπορούσε να υπάρχει κάποιος χώρος πιο... εμείς ας πούμε με τα παιδιά για να κάνουμε κάτι, να συγκεντρωθούμε, υπήρχε ένας μικρός αύλειος χώρος δίπλα στην εκκλησία, θα μπορούσε ίσως να υπάρχει και ένας δεύτερος ή ένας ..κάποιο πλάτωμα που να προσφέρεται.. αυτό ακριβώς, και θα μπορούσε εκεί να γίνει και κάτι, εκτός πλαισίου Νεκροταφείου να μαζευτεί κόσμος να γίνει κάποιου τύπου μουσική παράσταση, μικρής κλίμακας, χωρίς μεγάφωνα και τέτοια, νομίζω θα μπορούσε να΄ ναι ωραίο αυτό.

13. Α.Σ.: Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου στην εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου;
Φ.Γ.: Δε νομίζω ότι μας ενδιαφέρει, εμένα δηλαδή, δε θα με ενδιέφερε αυτό καθ' εαυτό.
Α.Σ.: Θα είχε μια καθημερινότητα με αυτή την έννοια το λέω.
Φ.Γ.: Α, τώρα δηλαδή δε λειτουργεί;
Α.Σ.: Τώρα λειτουργεί σε συγκεκριμένες γιορτές, νομίζω δεν έχει την καθημερινότητα που έχει ένας Ναός όπως της Ευαγγελίστριας που είναι πιο κάτω.. η καθημερινότητα θα ευνοούσε, ή αδιάφορο;
Φ.Γ.: Μήπως όμως αυτό μετά έδινε ένα συγκεκριμένο χαρακτήρα, πολύ θρησκευτικό στο χώρο, που θα ήθελε κανείς να τον κρατήσει λίγο πιο υποβαθμισμένο, κρατώντας και όλο το υπόλοιπο πλαίσιο ας πούμε.
Α.Σ.: Όχι αναγκαία λοιπόν...όχι απαραιτήτως .
Φ.Γ.: Ναι, όχι αναγκαία.

14. Α.Σ.: Μέσα από ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία, ή, δράσεις συνδεδεμένες με το πρόσφατα ιδρυθέν Μουσείο Πόλης θα είχαν κάποια θέση σε μια ανάπλαση, που απευθύνεται πια σε ευρύ κοινό;
Φ.Γ.: Δράσεις, όχι δηλαδή κάτι που να αφήνει ένα αποτύπωμα στο χώρο.
Α.Σ.: Όχι αναγκαστικά , αλλά θα μπορούσε να είναι ίσως και μια αρχιτεκτονική επέμβαση μια κατασκευή, κάτι που να παραπέμπει με συμβολισμό στην προσφυγική ιστορία ας πούμε..
Φ.Γ.: Α φυσικά, γιατί όχι, είπα και πριν ότι για την ιστορία του Βόλου είναι πολύ σημαντικό αυτό. Νομίζω ότι θα ήταν κάτι που θα προσέθετε. Γιατί κάπως αν σκεφτεί κανείς ότι ένα νεκροταφείο εκπροσωπεί και λίγο την κοινωνική οργάνωση και την ιστορία μιας πόλης , έτσι; άρα αυτό το κομμάτι λίγο μου λείπει εμένα από την επίσκεψη, από αυτό που βλέπω κατευθείαν σε πρώτη φάση στην επίσκεψη, οπότε θα με βοηθούσε να καταλάβω την σύνθεση του πληθυσμού και την ιστορία με έναν καλύτερο τρόπο.

15. Α.Σ.: Οι τοπικοί σύλλογοι προσφύγων θα μπορούσαν να σταθούν αρωγοί σε αυτή την προσπάθεια;
Φ.Γ.: Θεωρώ ότι θα ήταν επιθυμητό, τώρα δεν τους γνωρίζω για να καταλάβω αν είναι πρόθυμοι, αν ενδιαφέρονται και τα λοιπά, κάποιοι άνθρωποι ίσως ξέρω επειδή τώρα τελευταία είπα ότι ασχολούμαι λίγο με το προσφυγικό θέμα, και ασχολούμαστε και στο πανεπιστήμιο, είναι κάποιοι άνθρωποι που είναι πολύ πρόθυμοι στο να βοηθήσουνε και που ανήκουν σε κάποιους συλλόγους , δε γνωρίζω όμως αν αυτό είναι κάτι συνολικό ή ...
Α.Σ.: Υπάρχουν προθέσεις που μπορούν πάντως να χρησιμοποιηθούν θετικά.

Φ.Γ.: Ναι, ναι.

16. Α.Σ.: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού ας πούμε μέσω εφαρμογής κινητού τηλεφώνου, πληροφορίες για την ιστορία διακεκριμένων οικογενειών με παράλληλη αναφορά στα αντίστοιχα μνήματα, μέσω οθόνης δυνατότητα γενεαλογικής έρευνας της εκάστοτε οικογενειακής ιστορίας και εν γένει διαδραστικές εφαρμογές ψηφιακού υλικού στη νέα φάση του χώρου;
Φ.Γ.: Ναι αμέ γιατί όχι, επίσης θα μπορούσε να υπάρχει και ένα είδος ηχητικής ξενάγησης, εμένα μου φαίνεται ενδιαφέρουσα αυτή η ξενάγηση πάντα, που βάζεις ακουστικά και σου λέει διάφορα, σου λέει στρίψε αριστερά και σου περιγράφει, δε ξέρω τι προγράμματα είναι αυτά, σου μιλάει γι' αυτό ή σου λέει ένα κομμάτι ιστορίας και μπορεί να γίνει πιο δραματικό και πιο αφηγηματικό είναι πολύ ωραίες αυτές οι ξεναγήσεις.
Α.Σ.: Είναι πολύ ωραίο πράγματι, πολύ ωραία ιδέα.

17. Α.Σ.: Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του νεοκλασικού συνόλου θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να εντάσσεται περιστασιακά στον ίδιο χώρο; σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική ή λογοτεχνική;
Φ.Γ.: Ναι , θα έλεγα όχι πολύ από την πλευρά της εικαστικής έκθεσης, όσο από την πλευρά της μουσικής ή της ποιητικής, που είναι κάτι που έχει ένα πρόσκαιρο χαρακτήρα, ζωντανεύει κάτι και μετά σβήνει και το νεκροταφείο συνεχίζει και παραμένει ας πούμε. Αλλά νομίζω ναι.

18. Α.Σ.: Τι απεύχεσθε για την ¨επόμενη μέρα¨;υπάρχει κάτι που δε θα θέλατε να δείτε;
Φ.Γ.: Τι να ήταν αυτό; (αναρωτιέται).
Α.Σ.: Κάποια εξέλιξη δηλαδή που δε θα ήταν ευπρόσδεκτη.
Φ.Γ.: Οτιδήποτε ας πούμε που θα μπορούσε να βλάψει το χαρακτήρα που ήδη έχει, τι θα μπορούσε να είναι αυτό, μεγάφωνα και πάρα πολύ δυνατή μουσική ας πούμε; Ναι δεν ξέρω τι άλλο, αυτοκίνητα;

19. Α.Σ.: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό;
Φ.Γ.: Εκτός από το κλίμα για το οποίο μιλήσαμε, την ιστορία της πόλης για την οποία επίσης μιλήσαμε κατά κάποιο τρόπο, νομίζω ότι είναι πολύ ενδιαφέρον και το αφηγηματικό κομμάτι της ιστορίας που ταυτίζεται με τις προσωπικές ιστορίες ανθρώπων που βρίσκονται θαμμένοι εκεί, και το οποίο προσθέτει μια ζωντάνια στην εμπειρία που έχεις από το χώρο και ταυτόχρονα νομίζω κάνει πιο έντονη τη διάσταση της μνήμης δηλαδή θυμάσαι μετά πράγματα, αν μάθεις δηλαδή για μια οικογένεια, για ένα θάνατο κάποιου, για την ιστορία ενός άλλου, νομίζω σε συνδυασμό με αυτή την κίνηση που κάνεις μέσα στο νεκροταφείο, και την παρουσία των ίδιων των τάφων, αυτό συμπληρώνει πάρα πολύ την εικόνα και την αίσθηση, για την πόλη και την μνήμη της πόλης.
Α.Σ.: Κουμπώνει δηλαδή καλύτερα, ενώνονται τα κομμάτια του παζλ;
Φ.Γ.: Ναι ναι, τώρα δηλαδή που το σκέφτομαι επειδή ρωτήσατε πριν για το Μουσείο Ιστορίας (εν. Πόλης) αυτό θα μπορούσε να είναι άλλο είδος Μουσείου Ιστορίας και Μνήμης, με πολύ διαφορετικό τρόπο, πιο ελαφρύ και πιο βιωματικό, που είναι πολύ σημαντικό.

20. Α.Σ.: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου και το πέρασμά του σε μια «νέα εποχή»;
Φ.Γ.: Φυσικά θα τον έβλεπα.
Α.Σ.: Μετά από όλα αυτά.. ευχαριστώ πολύ!

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο: Φοίβη Γιαννίση

Φύλο: ☐ Άρρεν ☑ Θήλυ

2. Ηλικία: 52

3. επάγγελμα-ιδιότητα: Αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, αρχιτέκτονας μηχανικός και ποιήτρια.

4. Επίπεδο Σπουδών:
☐ Απόφοιτος Δημοτικού
☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
☐ Απόφοιτος Λυκείου
☐ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
☐ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
☑ Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σπουδών

5. Μόνιμος κάτοικος ☐ Ν. Ιωνίας ☑ Βόλου

3η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 18/01/2017

Πληροφορητής: Κουτής Γιάννης

Άνδρας, 50 ετών, μόνιμος κάτοικος Βόλου, άγαμος, ιστορικός, υπάλληλος του Ιστορικού Κέντρου Τεκμηρίωσης Δήμου Βόλου, επιλέχθηκε ως πληροφορητής λόγω της επαγγελματικής του ιδιότητας και της ενασχόλησης του με την τοπική ιστορία και κατ΄ επέκτασιν με το μουσείο Πόλης και το κοιμητήριο των Ταξιαρχών. Η συνέντευξη δόθηκε πρωί στο γραφείο του στο Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Δήμου Βόλου. Ως Γ.Κ. αναφέρεται ο πληροφορητής, ως Α.Σ. η γράφουσα.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ.: Έχετε προσωπικά βιώματα που να σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών;
   Γ.Κ.: Είναι θαμμένοι εκεί ο παππούς μου και ο πατέρας μου, με τους οποίους ζούσαμε μαζί στο ίδιο σπίτι.

2. Α.Σ.: Το έχετε επισκεφθεί τελευταία; Πόσο συχνές είναι, ή ήταν οι επισκέψεις σας σε αυτό; Συνδέονταν με κάποιο τελετουργικό ή υπήρχαν άλλοι λόγοι που σας έφεραν εκεί;
   Γ.Κ.: Όσο λειτουργούσε το επισκεπτόμουνα με αφορμή κηδείες και μνημόσυνα. Από τότε που έκλεισε, συμπτωματικά το επισκέφτηκα μία φορά, γιατί μια γνωστή από την Αθήνα μου ανέθεσε να αναλάβω να βάλει μάρμαρο που είχε σπάσει στον τάφο του πατέρα της και άλλη μία με αφορμή το περιοδικό ¨εν Βόλω¨ για τα γλυπτά που έχει το Νεκροταφείο μας που το περιδιάβηκα με το φωτογράφο μας.

3. Α.Σ.: Ποια συναισθήματα σας ανασύρονται με τη σκέψη του;
   Γ.Κ.: Ήμουν εξοικειωμένος δεν είχα την αίσθηση ότι μπαίνω σε ένα χώρο νεκρών, με γοήτευε όμως και τα μνημεία και η μνημόνευση των ονομάτων τα οποία λόγω της ειδικότητας μου τα συνέδεα και με την τοπική ιστορία προπάντων οι τάφοι παλιών δημάρχων ή ανθρώπων που ήξερα τη δράση τους.
   Α.Σ.Η ειδικότητα σας ;
   Γ.Κ.: Είμαι ιστορικός δουλεύω στο μουσείο του Δήμου Βόλου, είμαι ιστορικός και η συγκυρία το έφερε να εξειδικευτώ στην τοπική ιστορία.

4. Α.Σ.: Πώς σχολιάζετε την σημερινή του κατάσταση και εικόνα; η αισθητική εικόνα ή και λειτουργική.
   Γ.Κ.: Αν μιλάμε για το 2017 δεν έχω άμεση γνώση, η αίσθηση όμως που μου δίνει από μακριά, ανεβαίνοντας την Αναπαύσεως ή κάνοντας το τετράγωνο, βρίσκεται σε κομβικό σημείο της πόλης και το περνάμε γύρω- γύρω, μου είναι οικείος, είναι το παλιό Νεκροταφείο, μου λείπουν τα λουλουδάδικα και οι καφετέριες που υπήρχανε γύρω, αλλά παραταύτα τα κυπαρίσσια και ο μαντρότοιχος μου θυμίζει το παλιό Νεκροταφείο. Μου αρέσει.

5. Α.Σ.: Σίγουρα θα γνωρίζετε κάποια ιστορικά στοιχεία γι' αυτό λόγω της ειδικότητας σας αλλά πότε ήρθατε για πρώτη φορά σε επαφή με την ιστορία του;

Γ.Κ.: Σε επαφή ήρθα στα τέλη της δεκαετίας του 1990, όταν ξεκίνησα την αποδελτίωση των πρακτικών του Δημοτικού Συμβουλίου Βόλου οπότε από εκεί άρχισα να βλέπω διάφορα.

6. Α.Σ.: Έχετε κάποια ιστορία να αφηγηθείτε για το κοιμητήριο από την προσωπική σας εμπειρία ή που σας έχει μεταφερθεί από άλλους, σαν αστικός μύθος ή άλλο;
Γ.Κ.: Σαν αστικός μύθος. ..Να μία που πρέπει να είναι ένα μοτίβο, ο παλιός τσιπουράς του Βόλου, ο Φώτης ο Παπαδής σε μια συνέντευξη που του είχαμε πάρει με θέμα τα τσιπουράδικα, έλεγε ότι ξυπνούσε από το πρωί, πόσο κουραστικό ήταν για να ετοιμάσει τα πάντα για να είναι ανοικτό στις 11 το τσιπουράδικο για τους πρώτους πελάτες και πως έπινε σερί ως τις 5 το απόγευμα όπως ήταν αυτή η δουλειά παρουσίασε προβλήματα υγείας , ε, πήγε στο γιατρό, του τα εξήγησε, του 'πε λέει να ξεκουραστεί: δε μπορώ γιατρέ, δεν έχω κανέναν άλλο ποιος θα δουλέψει στο μαγαζί ποιος θα βγάλει λεφτά, και τον βάζει στο αυτοκίνητο τον πάει στο νεκροταφείο, τον βάζει μέσα, κοίτα λέει, όλοι αυτοί απαραίτητοι ήταν και αναντικατάστατοι.. και έτσι λέει το έκλεισα και έβαλα ωράριο. Και η δεύτερη είναι πολιτική κάπως και δείχνει μάλιστα και τον κορεσμό του παλιού νεκροταφείου, στην κηδεία του πατέρα μου που ήταν μάλιστα από τις τελευταίες ταφές Ιούλιο του 2000, που είναι κωμικοτραγικό τώρα με την απόσταση του χρόνου ήταν μεγάλο πρόβλημα ο τάφος, δεν υπήρχε τάφος και σχετικά προσβάσιμος για τη μητέρα μου να επισκέπτεται μετά τον τάφο και τα λοιπά και τα λοιπά και θυμάμαι είχα φτάσει σε ρουσφέτι, που ποτέ η οικογένεια μου εμένα, για να βρούμε τάφο, χωρίς αποτέλεσμα, η μάνα μου ήταν πιο πολύ στεναχωρημένη για τον τάφο παρά από την απώλεια, πήγα εγώ το απόγευμα περαστικά από εκεί, ήμουν δεν ήμουν τότε τριάντα χρονών, ήμουν δεν ήμουν ένα χρόνο στο Δήμο Βόλου, βρήκα εκεί τους εργάτες τους είπα παιδιά είμαι συνάδελφος από τον Δήμο και αμέσως βρήκαμε έναν τάφο βολικό και ο πολύ κοντά στην εκκλησία και χάρηκα γιατί ήταν η πρώτη φορά που ήμουν εγώ η γνωριμία και δεν ήταν κανένας άλλος (γέλια).
Α.Σ.: Αυτό ήταν ποια εποχή;
Γ.Κ.: Κάπου εκεί στο 2000.
Α.Σ.: Στο τέλος δηλαδή.
Γ.Κ.: Ναι στο τέλος της λειτουργίας του.

7. Α.Σ.: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο έχετε στο νου σας με έμφαση κάποιο εμβληματικό- ιδιαίτερα χαρακτηριστικό; Πού προσωπικά σας έχει συγκινήσει – επηρεάσει;
Γ.Κ.: Σαφώς την ενότητα με την τραπεζαρία και το σαμιαμίδι, αλλά μου αρέσουν και κάποιοι άλλοι...η προτομή του Τσοποτού αν δεν απατώμαι...τώρα με βρήκατε απροετοίμαστο, αλλά ..
Α.Σ.: Μα όχι δεν πειράζει, ότι σας έρχεται στο νου με ενδιαφέρει.
Γ.Κ.: αλλά επειδή έχουμε κάνει και ένα φωτογραφικό αφιέρωμα, ενθύμιο στο περιοδικό ¨Εν Βόλω¨ που είχα την αρχισυνταξία. Έχει αξιόλογα γλυπτά, του παλιού Δημάρχου Γεωργιάδη...
Α.Σ.: που να σας έχει συγκινήσει περισσότερο προσωπικά, με αυτή την έννοια ρωτώ.
Γ.Κ.: Με εντυπωσίασε πρόσφατα του μπουζουξή, μου διαφεύγει αυτή τη στιγμή το όνομα, γνωστός λαϊκός συνθέτης , ήταν το μπουζούκι στις ταινίες του Ξανθόπουλου, που έχει γλυπτό μπουζούκι ο τάφος του..Καραμπεσίνης...νομίζω Καραμπεσίνης ... αν σας λέει και εσάς το όνομα..

8. Α.Σ.: Για εσάς τα άλλα στοιχεία πέραν της κύριας νεοκλασικής ενότητας (τα άλλα κοιμητήρια και τύμβοι) είναι ευδιάκριτα; Έχουν κάποια σημασία η ιδιαίτερη βαρύτητα που να προσθέτουν στην ιστορική αφήγηση;

Γ.Κ.: Είπαμε λόγω σχετικότητας εγώ γνωρίζω τι έχει, την ιστορία του και το περιδιαβαίνω, γιατί δεν μπαίνω μέσα, με σεβασμό και με συγκίνηση και έτσι αν είχα κάποιον να τον κάνω βόλτα ή ένα μικρό τμήμα σχολείου θα τους έβαζα και μέσα για να τους κάνω περίπατο, αλλά δεν έχω ιδιαίτερα συναισθηματικά, γιατί δεν ήμουνα της γειτονιάς, σέβομαι το ρόλο του.

Α.Σ.: η ερώτηση προσανατολίζεται περισσότερο στα μικρά κοιμητήρια, το βρετανικό και το στρατιωτικό, σε αυτά.

Γ.Κ.: Άρα καλά κατάλαβα ήμουν λίγο εκτός θέματος, αυτά καλό είναι να συνεχίσουν τη λειτουργία τους θεωρώ και ότι υπάρχει ο τάφος τόσων Βρεττανών που είχαν σκοτωθεί σε ατύχημα στον Παγασητικό την περίοδο του Μεσοπολέμου πρέπει... έγινε και θέμα σχετικά πρόσφατα με την πρεσβεία της Βρετανίας είναι κάτι εντυπωσιακό και ενισχύει αυτό που ίσως είπαμε την σημαντικότητα του σημείου.

Α.Σ.: είναι κομμάτι της ιστορίας του Βόλου.

Γ.Κ.: ο τάφος η δωρεά στο κοιμητήριο. Τα δυο εμβληματικά έτσι, πυργίσκοι των εργατών που είναι στην είσοδο που το προσδιορίζουνε, το αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον τους.

Α.Σ.: πυργίσκοι των εργατών, ποιο λέτε;

Γ.Κ.: η είσοδος, η είσοδος είναι δυο σπιτάκια που όμως δεν είναι τυχαία, είναι δίδυμα, άμα το προσέξατε, είναι προσεγμένη η είσοδος

Α.Σ.: Ναι , δεν το ήξερα ότι λέγεται των εργατών

Γ.Κ.: Α, εγώ το είπα γιατί εκεί ήταν τα γραφεία τους

Α.Σ.: ήταν τα γραφεία τους, κατάλαβα

Γ.Κ.: τότε που δούλευε το Νεκροταφείο στο ένα ήταν ο προϊστάμενος και ο ιερέας και στο άλλο ήταν οι εργάτες

Α.Σ.: κάτι πρακτικό ήταν δηλαδή

Γ.Κ.: Ναι λειτουργικότητα

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ – Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

9. Α.Σ.: Σας ενδιαφέρει βέβαια η γενικότερη ιστορία της πόλης σας, πώς ενημερώνεστε; διαβάζετε σχετικά ιστορικά βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις;

Γ.Κ.: Από όλα, έχω την τύχη να έχω πρόσβαση σε πηγές, οπότε ενημερώνομαι κι από πρώτο χέρι και φυσικά από την βιβλιογραφία και από κάποιες καινούργιες εκδόσεις και τον τοπικό τύπο τον διαβάζω είτε έντυπα είτε ηλεκτρονικά καθημερινά.

10. Α.Σ.: Με δεδομένη την ένταξη του χώρου του κοιμητηρίου στο νέο ΓΠΣ, πώς το φαντάζεστε ως χώρο πρασίνου; μπορεί να καταστεί προορισμός για τον πολίτη αλλά και τον επισκέπτη;

Γ.Κ.: Μόνο έτσι τον φαντάζομαι, δεν τον φαντάζομαι κάπως αλλιώς, τώρα αν ζητάτε αν θα διατηρηθούν τα κυπαρίσσια, αν θα μπουν άλλα δέντρα δεν είναι στην ειδικότητά μου αν καταργηθούνε κάποιοι τάφοι δευτερευούσης σημασίας για να γίνει πιο λειτουργικό , πιο χρηστικό για το κοινό, πάλι δε θα δώσω ιδιαίτερη σημασία αλλά ότι ως σύνολο πρέπει να μείνει το παλιό νεκροταφείο της πόλης, πρέπει να μείνει, και ως χώρος πρασίνου, τώρα ψυχαγωγίας είναι λίγο οξύμωρο, τώρα εδώ, εκτός θέματος που λέω είμαι λογάς είχα συγκινηθεί μέχρι δακρύων όταν έμαθα πηγαίνοντας στο χωριό Δράκεια του Πηλίου το οποίο έχει νεκρούς από μαζική εκτέλεση από Ναζιστές 118 ανθρώπους, η παιδική χαρά που είναι κάτω από την εκκλησία, είναι ο τόπος που ενταφιάστηκαν... και οι απόγονοι είπαν να κάνουν παιδική χαρά στον τάφο,

το θεώρησα συγκλονιστικό...δηλαδή απάνω στον τάφο είναι η παιδική χαρά που παίζουν τα παιδιά, δεν υπάρχει σταυρός ή κάτι...

Α.Σ.: Νομίζετε αυτό έγινε εσκεμμένα με συμβολική διάσταση;

Γ.Κ.: Ναι έτσι μου είπανε, όχι νομίζω, μου το είπε το χωριό το ίδιο έγινε επί τούτου με απόλυτη συνείδηση, ναι.

Α.Σ.: Ναι είναι μία εκδοχή.

Γ.Κ.: υπόψιν, εκεί είναι ο τόπος που ρίξανε οι Γερμανοί τα πτώματα και μετά έγινε η ομαδική ταφή, δεν μιλάμε το ίδιο, εδώ έχουμε ένα μνημείο, αυτό το είπα επειδή μου ήρθε ως συνειρμός.

Α.Σ.: είναι λίγο σοκαριστικό σαν ιδέα.

Γ.Κ.: ναι, αλλά πρέπει λίγο να το... είναι και πολύ μεγάλο κίνητρο για να βάλεις τώρα σε ένα παιδί, γιατί κάνω και εκπαιδευτικούς περιπάτους, αν τώρα βάλεις ένα παιδάκι, άλλο που δε θέλουν να μπουν ανάμεσα στους τάφους και άλλα θα κάνουν το βαμπίρ και άλλα θα κάνουν το ζόμπι και άλλα θα τρομάζουν τα άλλα...κακά τα ψέματα, ενώ αν τους δώσεις χώρο, καταργώντας μερικούς μη αξίας τάφους, για μια οικειότητα του χώρου, θα δουν και την επιτύμβια στήλη σαν μνημείο, έτσι λέω..

11. Α.Σ.: Αν νομίζετε ότι η ταυτότητα ενός κοιμητηρίου «αποθαρρύνει» τον επισκέπτη, πώς πιστεύετε ότι μπορεί να ενισχυθεί το άνοιγμα στο ευρύ κοινό,;

Γ.Κ.: Ναι, πρέπει να προβληθεί λίγο, πρέπει ίσως να ρετουσαριστεί ο μαντρότοιχός του, πρέπει ελαφρά να γίνουν κάποιες διαδρομές που να τονίζουνε το καλλιτεχνικό και το ιστορικό της μνήμης των επωνύμων, δε μ' αρέσει να τους ξεχωρίζω τους πολίτες όλοι πολίτες της πόλης ήταν αλλά τώρα αν θέλεις να το λειτουργήσεις λίγο ως πάρκο και να το αποφορτίσεις πρέπει να κάνεις κάποιες υποχωρήσεις, ναι όμως στο πρώτο σκέλος της ερώτησης σας ότι αποτρέπει η ιδέα ναι, τώρα σχόλιο συνήθως σε πάρα πολλούς που μελετούνε, χωρίς να έχουνε πάει με παιδιά εκεί μέσα είναι βέβαια ότι τα παιδιά θα κάνουνε χαβαλέ και θα τρομάζουνε το ένα το άλλο και ορισμένα μπορεί να έχουνε και πρόβλημα πραγματικό.

12. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να ενταχθεί ως νέο στοιχείο, στη νέα μορφή του χώρου και που δεν καλύφθηκε από όσα είπαμε μέχρι τώρα;

Γ.Κ.: είναι από μόνο το ένα μνημείο ίσως θα μπορούσε να συμπληρωθεί, με κάποια πάνελ; περίπτερο ενημερωτικό; Με την ιστορία των νεκροταφείων του Βόλου που έχει την χαριτωμενιά της σε σχέση με την τοπική ιστορία και ίσως με αυτή τη φωτογραφία που συγκλονίζει στο Μουσείο της Πόλης με τα αντίσκηνα των προσφύγων στο χώρο του νεκροταφείου, να, η πρώτη του χρήση τώρα που τό' φερε η κουβέντα όπως αποδεικνύουν οι φωτογραφίες ούτε τρομάζουν ούτε κάναν ..σκηνές ήταν, στο νεκροταφείο...

13. Α.Σ.:Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου στην εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου;

Γ.Κ.: Νομίζω ναι, δεν το΄ χα σκεφτεί, αλλά νομίζω ναι.

14. Α.Σ.: Μέσα από ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία ή, δράσεις συνδεδεμένες με το πρόσφατα ιδρυθέν Μουσείο Πόλης θα είχαν θέση;

Γ.Κ.: Τώρα είναι σα να μιλάτε με κάποιες σκόρπιες σκέψεις μου, σαφώς, η περιοχή ονομαζόταν Ξηρόκαμπος..το μόνο πράγμα που έγινε εκεί από τότε που άρχισε να δημιουργείται ο Βόλος

μέχρι να έρθουν οι πρόσφυγες ήταν το νεκροταφείο, η γέφυρα που χωρίζει το Βόλο από τη Νέα Ιωνία, τον προσφυγικό συνοικισμό, ο χείμαρρος Κραυσίδωνας, το 1924-25 δεν υπήρχε άλλη γέφυρα εκτός από τη γέφυρα του νεκροταφείου που ήτανε... η γέφυρα του Καλαμαρά ήτανε στην τοπική ιστορία, αφήγηση, ήτανε το όριο, η εγκατάσταση τους εκεί, η δραστηριοποίηση τους που κάνανε τον Ξηρόκαμπο, που από το όνομα του και μόνο, έδειχνε πόσο αποτρεπτικό ήτανε ...έχει μεγάλη...η ιδέα ότι θα πετάξουμε τους πρόσφυγες σε έναν, έχει πάρα πολύ, έτσι, και ήταν από τα ελάχιστα , αυτό δηλαδή και το στρατόπεδο από τα ελάχιστα σημεία αναφοράς για τη ζωή της πόλης.

15. Α.Σ.: Οι τοπικοί σύλλογοι Προσφύγων θα μπορούσαν να σταθούν αρωγοί σε αυτή την προσπάθεια;
Γ.Κ.: Νομίζω ναι.
Α.Σ.: Με ποιο τρόπο;
Γ.Κ.: Πρώτα πρώτα κάνοντας κάποια από τα εκκλησιάσματα που κάνουν τιμώντας κάποιους αγίους ή επετείους της εκεί ιστορίας , ας τις κάνουν στην εκκλησία του νεκροταφείου.
Α.Σ.: Για εκδηλώσεις δηλαδή;
Γ.Κ.: Προσέξτε, αυτό λίγο, είμαι λίγο επιφυλακτικός γιατί μη θεωρήσουμε ότι το νεκροταφείο είναι το μόνο πράγμα που έχει η Νέα Ιωνία έχει ένα τεράστιο πολιτιστικό πάρκο έχει ένα τεράστιο αθλητικό κέντρο μια τεράστια κεντρική πλατεία στην Ευαγγελίστρια, έχει τη Νίκη, δυστυχώς για μένα αλλά την έχει,(γέλια) έχει πολλούς χώρους όπου μπορούνε να γίνονται δράσεις οπότε μη φτάσουμε να το εξαντλήσουμε και τώρα αυτό το λέω και σαν προσωπική άποψη μην κάνουμε το Νεκροταφείο και το διαλύσουμε, ναι στο σεβασμό του ως μνημείο και ως σημείο αναφοράς και της εσωτερικότητας του, αλλά εντάξει..

16. Α.Σ.: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού (πχ. Μέσω εφαρμογής κινητού τηλεφώνου πληροφορίες για την ιστορία διακεκριμένων οικογενειών με παράλληλη αναφορά στα αντίστοιχα μνήματα, μέσω οθόνης δυνατότητα γενεαλογικής έρευνας της εκάστοτε οικογενειακής ιστορίας και εν γένει διαδραστικές εφαρμογές ψηφιακού υλικού) στη νέα φάση του χώρου;
Γ.Κ.: Αισθανόμουνα μικρός.. πενηντάρισα.. η αλήθεια είναι ότι στους πιο μικρούς αρέσει, σε εμένα όχι τόσο, ναι δε θά'μουν αρνητικός, οτιδήποτε θα βοηθάει τον επισκέπτη και τον ξένο επισκέπτη, είναι χαζό να πεις ότι δεν είναι καλό...αν είναι απαραίτητο...ας γίνουν όλα τα άλλα και μετά.

17. Α.Σ.: Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του Νεοκλασικού συνόλου θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να εντάσσεται περιστασιακά στον ίδιο χώρο; σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική ή λογοτεχνική;
Γ.Κ.: Είσαι πιο διαβασμένη από μένα, ναι, δεν το είχα σκεφτεί, ναι, τώρα το άκουσα από σας και είναι πολύ ωραίο, ναι.
Α.Σ.: σαν ιδέα σε όποια διάσταση της, ας πούμε..
Γ.Κ.: Ναι ένα πάντρεμα και μια σύγχρονη τέχνη και μια εγκατάσταση και μια δράση. Βέβαια όλα αυτά κρύβουν μια παγίδα επειδή είναι το σκηνικό του νεκροταφείου μπορεί να γίνει της γελοιοποίησης πρέπει να είναι προσεγμένη, τώρα να το δώσεις σε μια ομάδα να αρχίσει να βάζει μαύρα φορέματα και να κλαίει σαν την Ηλέκτρα ξέρω γω, το κιτς είναι πολύ κοντά..
Α.Σ.: Πολύ σημαντική η παρατήρηση αυτή.

Γ.Κ.: πρέπει να βρίσκουμε τις ισορροπίες να μην τον κακοποιούμε το χώρο ως σκηνή.

18. Α.Σ.: Νομίζω με αυτόν τον τρόπο μου αποκαλύπτετε λίγο κάτι από την επόμενη ερώτηση που θα ήταν τι απεύχεσθε για την ¨επόμενη μέρα¨; υπάρχει κάτι που δε θα θέλατε να δείτε;
Γ.Κ.: Ναι, δε θα ήθελα κέντρο διασκέδασης ναι δε θα ήθελα βοτανικό κήπο, ήταν λειτουργικό , ήταν χρηστικό, είναι κάτι που συνδέεται με την καθημερινότητα με τη θρησκεία μας ...υπέρ της καύσης νεκρών είμαι..(γέλια), αλλά αυτό ήταν ένα κομμάτι... έτσι ήρθε, έγινε, δεν μπορούμε τώρα...
Α.Σ.: Έχει ένα χαρακτήρα, εννοείτε, που θέλετε να κρατήσει;
Γ.Κ.: βεβαίως και είναι και ευκαιρία που υπάρχει τόσο μεγάλη έκταση του πρασίνου μέσα στον πολεοδομικό ιστό εγώ τον θεωρώ κέρδος όχι ζημιά.

19. Α.Σ.: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό;
Γ.Κ.: Πρώτα πρώτα το ίδιο το μάθημα της ζωής ότι είμαστε περαστικοί μέσα από αυτόν τον κόσμο, δεύτερον να εκτιμήσουν το μεράκι και την καλαισθησία που λίγο υποχωρεί σε μια προχειρότητα και ταχύτητα. Πολύ, ολόκληρη κουβέντα φιλοσοφίας που πιάνει και στα όρια της φιλολογίας μου, πάω στο καινούργιο νεκροταφείο και η ομοιογένεια των τάφων...ποτέ δεν ήμουν ματαιόδοξος να έχει ο ένας μάρμαρο Πεντέλης και ο άλλος να έχει ξύλο, αλλά αυτή η ομοιογένεια που υπάρχει στο νέο νεκροταφείο είναι αποκρουστική ...και τι συνειρμούς θα κάνει και ας αφήσουμε ο καθένας να 'ρθει από μόνος του και φυσικά, αυτό που είπατε με το κομμάτι των νεκρών, το Βρετανικό, με κάποιο άλλο μνημείο που πιθανόν να έχει σχέση με ένα τραγικό συμβάν του Βόλου, είναι μάρτυρας της Ιστορίας σημαντικός.

20. Α.Σ.: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου και το πέρασμά του σε μια «νέα εποχή»;
Γ.Κ.: Ναι, ναι , θα πάω, βέβαια!
Εγώ αν βοήθησα στην ερευνά σου ως ιστορικός, αλλά ως Βολιώτης σου τα' πα ως ένας Βολιώτης, ο οποίος μεγάλωσα χωρίς καμία αίσθηση διαφοράς, διαφορετικότητας με τους πρόσφυγες και τη Ν. Ιωνία, τους είχα πάντα κάτι ενιαίο, σε πολύ μεγάλη ηλικία την έμαθα την είδα τη διαφορά, ενώ τώρα σιγά σιγά βλέπω από κατοίκους της Ν. Ιωνίας τους πρόσφυγες κυρίως από τους γονείς τους και τους παππούδες τους που ταλαιπωρήθηκαν, διώχθηκαν, είχαν συγκρουσιακό κλίμα στα πρώτα χρόνια με την τοπική κοινωνία, ένιωθαν αυτή την αίσθηση, και ίσως με αυτή την αίσθηση να θέλαν να απομακρύνουν και το νεκροταφείο ότι ¨έχουν τα σκουπίδια τους ¨σε μας, έχοντας την αίσθηση ότι ήταν ¨ο σκουπιδότοπος ¨, εγώ δεν το είχα ποτέ αυτό γι' αυτό και πήρες κάποιες απόψεις, ενός, που θέλει να διατηρηθεί ως χώρος πολιτισμού και ως πάρκο και ως αναψυχή και πνεύμονας οξυγόνου, αλλά να το έχεις επειδή δεν είσαι ντόπια στο μυαλό σου, ότι πολλές σειρές από τη Νέα Ιωνία θα έχουν και τη φόρτιση από το «ουστ από δω αυτό το μίασμα. που μας κόβει την ανάπτυξη», το οποίο μην το δεις ως αστείο δεν είναι Χάρυ Κλυν ¨κόψτε τα δέντρα που μας κρύβουν τα ντουβάρια¨ είναι η αίσθηση που έχουν ,ότι ήταν μια νίκη, ότι διώξαμε βρε παιδί μου το νεκροταφείο από τη Νέα Ιωνία, που χρόνια θέλουν να διώξουν το στρατόπεδο από τη Ν. Ιωνία, χωρίς να ξέρουν μετά τι θα κάνουν άμα λείψουν τα φανταράκια και οι αξιωματικοί (γέλια).
Α.Σ.: Υπάρχει δηλαδή αυτό, έχεις την εκτίμηση.

Γ.Κ.: νομίζω ναι, είναι υπερήφανοι που το κλείσανε και είναι αρκετοί που θέλουν να το κλείσουν οριστικά και το εβραϊκό και να θαφτούν οι τάφοι και να μεταφερθούν και τα γλυπτά σε μια γωνιά και τα λοιπά.
Α.Σ.: έχουν την γνώμη ότι δεν μπορεί να ενταχθεί εννοείς;
Γ.Κ.: Ναι, ναι.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο: Κουτής Γιάννης
Φύλο: ☑ Άρρεν ☐ Θήλυ
2. Ηλικία: 50 ετών
3. επάγγελμα /ιδιότητα: Ιστορικός, υπάλληλος στο ΔΗΚΙ (Κέντρο Ιστορίας Δήμου Βόλου)
4. Επίπεδο Σπουδών: ☐ Απόφοιτος Δημοτικού
☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
☐ Απόφοιτος Λυκείου
☑ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
☐ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
☐ Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σπουδών
5. Μόνιμος κάτοικος ☐ Ν. Ιωνίας ☑ Βόλου

4η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 18/01/2017

Πληροφορήτρια: Ξανθοπούλου Γεωργία
Γυναίκα, 37 ετών, άγαμη, επιλέχθηκε σαν μέλος της τοπικής κοινωνίας σε στενή γειτονία με το χώρο του κοιμητηρίου καθώς είναι κάτοικος Ν. Ιωνίας σε πολύ κοντινή ακτίνα με αυτό και αντιπροσωπεύει μαζί με τον Α. Π. το νεότερο ηλικιακό φάσμα της έρευνας. Η συνέντευξη δόθηκε στο χώρο εργασίας της στη Βιβλιοθήκη του Δήμου Βόλου, πρωινή ώρα. Ως Γ.Ξ. αναφέρεται η πληροφορήτρια, ως Α.Σ. η γράφουσα.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ.: Έχετε προσωπικά βιώματα που να σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών; Το κοιμητήριο κάθε πόλης αποτελεί ένα εμβληματικό χώρο, ιδιαίτερα φορτισμένο. Ποια είναι η σχέση σας με αυτό το χώρο;
   Γ.Ξ.: Μένω εδώ και 37 χρόνια, όσο είναι και η ηλικία μου, ένα τετράγωνο πάνω από το νεκροταφείο, το έχω δηλαδή ζήσει και τις μέρες και τα χρόνια σε λειτουργία του, θυμάμαι πάντα πολύ κόσμο μπροστά στην πύλη, με τα παλιά τα ανθοπωλεία, πηγαίνοντας σχολείο να βλέπω κηδείες τα διάφορά όλα αυτά. Ποτέ δε μας τρόμαξε, όσον αφορά το θέμα του, τους νεκρούς κι ολ' αυτά, κανένα θέμα, πέρα δηλαδή από την πολυκοσμία δεν έχω να θυμηθώ κάτι άλλο

2. Α.Σ.: Το έχετε επισκεφθεί τελευταία;
   Γ.Ξ.: Όχι, έχω χρόνια να μπω.
   Α.Σ.: Όταν μπαίνατε πόσο συχνές ήταν οι επισκέψεις σας σε αυτό;
   Γ.Ξ.: Έμπαινα μόνο ..σε πρόσωπα οικογενειακά αλλά είναι πριν πολλά χρόνια.

3. Α.Σ.: Ποια συναισθήματα σας, ανασύρονται με τη σκέψη του;
   Γ.Ξ.: πόσοι άνθρωποι ήταν δίπλα μας και έχουν φύγει...

4. Α.Σ.: Πώς σχολιάζετε την σημερινή του κατάσταση και εικόνα;
   Γ.Ξ.: Μου προκαλεί λύπη γιατί γίνονται κάποιες εργασίες μέσα, δίπλα σε μνημεία. Δηλαδή θα ήθελα να γίνει ένα γρήγορο πέρασμα να ξεκαθαρίσει όσο γίνεται βέβαια στην ταχύτητα ώστε να γίνει αυτό το περιβόητο πάρκο που ακούμε χρόνια.
   Α.Σ.: Το θέλετε δηλαδή, αυτό σαν εξέλιξη;
   Γ.Ξ.: Ναι πιστεύω θα είναι ωραίο για την περιοχή.

5. Α.Σ.: Γνωρίζετε κάποια ιστορικά στοιχεία γι' αυτό; Έχετε έρθει ποτέ σε επαφή με την ιστορία του;
   Γ.Ξ.: Όχι, όχι, μεμονωμένα για κάποια μνημεία και λόγω εδώ της δουλειάς και με της κυρίας Γιασιράνη το βιβλίο που έχουμε ασχοληθεί, όχι όμως ιστορικά...

6. Α.Σ.: Έχετε κάποια ιστορία να αφηγηθείτε για το κοιμητήριο από την προσωπική σας εμπειρία ή που σας έχει μεταφερθεί από άλλους;
   Γ.Ξ.: Όχι κάτι τέτοιο, απλά μου περιγράφουν συγγενείς μου, όταν δεν υπήρχε ο τοίχος, ο μεγάλος, ο άσπρος, επί της Μερκούρη, τώρα πια δεν ξέρω πως λέγεται, και ήταν ένας αυλόγυρος που

μπαίναν τα παιδιά και παίζανε μέσα στο νεκροταφείο και ήτανε λιγάκι τρομαχτικό, το άκουγα και σε μικρότερη ηλικία και έλεγα πως είναι δυνατόν, παιδάκια να παίζουν εκεί, παίζανε τρομαχτικά παιχνίδια για να τρομάξουν τα άλλα. Αυτό ναι, ήταν λίγο περίεργο.

7. Α.Σ.: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο έχετε στο νου σας, με έμφαση, κάποιο εμβληματικό, ιδιαίτερα χαρακτηριστικό; Που προσωπικά, σας έχει συγκινήσει, ή επηρεάσει;
Γ.Ξ.: Σίγουρα θυμάμαι με την τραπεζαρία, το γνωστό με το σαμιαμίδι, θυμάμαι αυτής της οικογενείας και βέβαια μεγαλώνοντας, βλέποντας μνημεία, από τη στιγμή που γνωρίζω σιγά σιγά και πρόσωπα, λέω, η ιστορία δηλαδή του Βόλου, στους νεκρούς του...

8. Α.Σ.: Για εσάς τα άλλα στοιχεία πέραν της κύριας νεοκλασικής ενότητας τα άλλα κοιμητήρια και τύμβοι που είναι ενταγμένα μέσα είναι ευδιάκριτα για σας;
Γ.Ξ.: Όχι, όχι καθόλου.
Α.Σ.: Έχουν κάποια σημασία προσθέτουν στην ιστορική αφήγηση, για σας ;
Γ.Ξ.: Όχι ιδιαίτερα, δεν έχω ακούσει πολλά πράγματα.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ – Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

9. Α.Σ.: Σας ενδιαφέρει η γενικότερη ιστορία της πόλης σας;
Γ.Ξ.: Βέβαια.
Α.Σ.: πώς ενημερώνεστε; διαβάζετε σχετικά ιστορικά βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις;
Γ.Ξ.: Έχω τη χαρά να δουλεύω στο κέντρο ιστορίας καθημερινά μαθαίνω δηλαδή είμαι 17 χρόνια.
Α.Σ.: Από τη δουλειά σας δηλαδή.
Γ.Ξ.: Ναι είμαι 17 χρόνια στο κέντρο ιστορίας και τόσα χρόνια χαίρομαι που μαθαίνω την ιστορία της πόλης μου.

10. Α.Σ.: Με δεδομένη την ένταξη του χώρου του κοιμητηρίου στο νέο ΓΠΣ, πώς το φαντάζεστε ως χώρο πρασίνου; μπορεί να καταστεί προορισμός για τον πολίτη αλλά και τον επισκέπτη;
Γ.Ξ. :Αν γίνει μια καλή ταξιθέτηση των γλυπτών γιατί έχω ακούσει ότι τα γλυπτά κάπως θα μπουν σε κάποια θέση δεν ξέρω τώρα αν ισχύει βέβαια και να είναι το μεγαλύτερο κομμάτι πάρκο, ναι γιατί όχι θα ναι όμορφα.

11. Α.Σ.: Αν νομίζετε ότι η ταυτότητα ενός κοιμητηρίου «αποθαρρύνει» τον επισκέπτη, πώς πιστεύετε ότι μπορεί να ενισχυθεί το άνοιγμα στο ευρύ κοινό, κατά την νέα του εποχή;
Γ.Ξ.: Πιστεύω ότι επειδή είναι χρόνια που έχει σταματήσει να λειτουργεί ως Κοιμητήριο, ε, εντάξει σιγά σιγά, όχι και στους νεότερους και στα μικρά τα παιδιά που θα παν να παίξουν στο πάρκο, αυτό δεν θα το έχουν καν σαν εικόνα πώς ήταν δηλαδή.

12. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να ενταχθεί ως νέο στοιχείο, στη νέα μορφή του χώρου (ως χώρος πρασίνου);
Γ.Ξ.: Ένας χώρος Μουσείου για να μαθαίνουμε την ιστορία του.
Α.Σ.: Κτισμένο ή ανοικτό;
Γ.Ξ.: κάτι που να μαθαίνουμε τι ήτανε.

13. Α.Σ.: Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου;
Γ.Ξ.: Ναι και μπορώ να πω ότι και τώρα η εκκλησία λειτουργεί κανονικότατα και ο κόσμος πηγαίνει, επισκέπτεται την εκκλησία.

14. Α.Σ.: Μέσα από ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία, ή, δράσεις συνδεδεμένες με το πρόσφατα ιδρυθέν Μουσείο Πόλης θα είχαν θέση σε μια ανάπλαση, που απευθύνεται πια σε ευρύ κοινό;
Γ.Ξ.: Ναι γιατί όχι, πάντα προσεγμένα...
Α.Σ.: Με κάποια επιφύλαξη το λέτε αυτό.
Γ.Ξ.: Ναι ναι , θέλει μεγάλη προσοχή.

15. Α.Σ.: Οι τοπικοί σύλλογοι Προσφύγων θα μπορούσαν να σταθούν αρωγοί σε μια προσπάθεια τέτοια, σύνδεσης με την Τοπική Ιστορία κατά τη γνώμη σας ;
Γ.Ξ.: Δεν ξέρω..

16. Α.Σ.: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού (πχ. Μέσω εφαρμογής κινητού τηλεφώνου πληροφορίες για την ιστορία διακεκριμένων οικογενειών με παράλληλη αναφορά στα αντίστοιχα μνήματα, μέσω οθόνης δυνατότητα γενεαλογικής έρευνας της εκάστοτε οικογενειακής ιστορίας και εν γένει διαδραστικές εφαρμογές ψηφιακού υλικού) στη νέα φάση του χώρου;
Γ.Ξ.: Όχι θα έλεγα όχι. Σε πρώτη φάση πρέπει να αλλάξει η μορφή του τώρα και μετά να μπει η τεχνολογία μέσα.

17. Α.Σ.: Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του Νεοκλασικού συνόλου θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να εντάσσεται περιστασιακά στον ίδιο χώρο; σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική ή λογοτεχνική;
Γ.Ξ.: Εντάξει με τον καιρό, δηλαδή θέλει αργά βήματα, μου φαίνονται μακρινά όλα αυτά.
Α.Σ.: Ναι αλλά υπάρχει συνάφεια κατά τη γνώμη σας στο να λειτουργούν στον ίδιο χώρο;
Γ.Ξ.: Κοιτάξτε, αν ξεφύγουμε από το χώρο του κοιμητηρίου και έχουμε ένα πάρκο με ένα μουσείο και μια εκκλησία εντάξει μπορεί να γίνει μια εξωτερική δράση σαν μια συναυλία η κάτι που να το δούμε τελείως διαφορετικά, μπορεί και παιχνίδια για παιδιά, αλλά πρέπει να αλλάξει ριζικά.
Α.Σ.: Το οποίο είναι θεμιτό για σας;
Γ.Ξ.: Ναι γιατί όχι; Ας ξεφύγουμε από το κομμάτι που ήταν ως κοιμητήριο, αλλά από την άλλη θα πρέπει να αλλάξει η μορφή του εκατό τοις εκατό, να μη θυμίζει κάτι το χτες.
Α.Σ.: Για τη δική σας γνώμη το θέλουμε να θυμίζει κάτι το χτες ή όχι;
Γ.Ξ.: Θα έλεγα απλά να το υπενθυμίζει να γίνεται μια αναφορά ιστορική αλλά ως χώρος πια, ο τοίχος να φύγει και κάποια πράγματα πια χωροτακτικά να μην υπάρχουν, να είναι ένα ωραίο πάρκο χαρούμενο.

18. Α.Σ.: Τι απεύχεσθε για την ¨επόμενη μέρα κάτι που δεν θα θέλατε να δείτε μέσα εκεί, υπάρχει;
Γ.Ξ.: Να είναι διασκορπισμένα τα γλυπτά στη θέση που είναι τώρα, αυτά που θέλουμε να συντηρηθούν να μείνουν ως έχουν δηλαδή στο χώρο τους, με λεζάντες αλλά να είναι κάπου μαζεμένα να μη θυμίζει νεκροταφείο.

19. Α.Σ.: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό;
Γ.Ξ.:Η ιστορία του, τι άλλο;

20. Α.Σ.: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου και το πέρασμά του σε μια «νέα εποχή»;
Γ.Ξ.: Εννοείται ναι, ναι.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο: Γεωργία Ξανθοπούλου
Φύλο: ☐ Άρρεν ☑ Θήλυ
2. Ηλικία:37
3. επάγγελμα /ιδιότητα: Υπάλληλος στο Κέντρο Ιστορίας
4. Επίπεδο Σπουδών: ☐ Απόφοιτος Δημοτικού
☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
☑ Απόφοιτος Λυκείου
☐ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
☐ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
☐ Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σπουδών
5. Είστε μόνιμος κάτοικος ☑ Ν. Ιωνίας ☐ Βόλου;

5η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 18/01/2017

Πληροφορήτρια: Βασιλεία Γιασιράνη Κυρίτση

Γυναίκα, 68 ετών, καθηγήτρια φιλόλογος /συγγραφέας/ ερευνήτρια, μόνιμη κάτοικος Βόλου, έγγαμη με παιδιά επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της συστηματικής και μακροχρόνιας ενασχόλησης της με το συγκεκριμένο Κοιμητήριο. Έχει συγγράψει το βιβλίο ¨Ιστορίες ζωής και θανάτου στο νεκροταφείο του Βόλου» και ετοιμάζει δεύτερο βιβλίο με θέμα το Κοιμητήριο. Υπήρξε πρωτοπόρος στη συγκεκριμένη έρευνα και η συστηματική επί χρόνια καταγραφή συνέβαλλε στην αναγνώριση του ως Μνημείο όχι μόνο από την Πολιτεία αλλά και στην συνείδηση των συμπολιτών της. Η συνέντευξη δόθηκε στο σπίτι της στην περιοχή τής Νέας Ιωνίας Βόλου Βόλου, πρωινή ώρα.

Ως Β.Γ. αναφέρεται η πληροφορήτρια, ως Α.Σ. η γράφουσα.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ.: Καλημέρα, θα μιλήσουμε λίγο πρώτα για την αναγνώριση της σχέσης σας με το κοιμητήριο, σεις έχετε κάποια προσωπικά βιώματα που σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών, θα θέλατε να μου πείτε λίγο για τη σχέση σας με το χώρο;

   Β.Γ.: Ξεκίνησα στην αρχή από το θάνατο της αδελφής μου, ο οποίος ήταν....με συντάραξε γιατί η αδελφή μου ήταν εικοσιτριών χρονών και πηγαίνοντας καθημερινά, ίσως και επειδή το κοιμητήριο είναι πολύ κοντά στο σπίτι, κάθε φορά που είχα είτε στεναχώρια ή οτιδήποτε, κατέφευγα εκεί. Σιγά σιγά όμως άρχισα να βλέπω και γύρω μου να βλέπω τα μνημεία να διαβάζω, να βλέπω τα γλυπτά οπότε άρχισε να μου προκαλεί το ενδιαφέρον ότι εδώ κάτι γίνεται...και βέβαια με τραβούσε περισσότερο αυτή η ησυχία, αυτή η γαλήνη αυτό το πράγμα που επικρατούσε στο χώρο, άρχισα λοιπόν να πηγαίνω και με ένα χαρτάκι να σημειώνω στην αρχή λίγα-λίγα και κάποια στιγμή αφού είχα μαζέψει αρκετό υλικό, κατέφυγα στο Δήμαρχο τότε στο Φούσκη, γιατί ήταν ο Δήμαρχος της Νέας Ιωνίας,

   Α.Σ.: Χωριστός Δήμος τότε ακόμα..

   Β.Γ.: Αν και δεν ανήκει το Νεκροταφείο στη Νέα Ιωνία, το Κοιμητήριο ανήκει στο Δήμο Βόλου, η δε Ιστορία του όπως το γράφω και στην αρχή είναι από το 1881 και μετά όταν ο Καρτάλης, ο Γεώργιος Καρτάλης ο οποίος είχε μεγάλη προνοητικότητα και διορατικότητα έφτιαξε το Νεκροταφείο εδώ, δεν ξέρω αν θέλεις να σου πω την ιστορία των Νεκροταφείων, δεν είναι το πρώτο Νεκροταφείο αυτό εδώ.

   Α.Σ.: Ναι το έχω βρει, έχω κάνει μια σχετική έρευνα.

   Β.Γ.: Το πρώτο λοιπόν Νεκροταφείο ήταν στον Άγιο Ιωάννη επάνω στον Άνω Βόλο, γιατί δεν υπήρχε ο Βόλος τότε, δεν υπήρχε, ήτανε μόνο οι Τούρκοι που ήτανε στο κάστρο, οι Τούρκοι και οι Εβραίοι, οι Βολιώτες δεν υπήρχαν.

   Α.Σ.: μιλάμε δηλαδή για την εποχή της απελευθέρωσης της υπόλοιπης Ελλάδας

   Β.Γ.: Για το 1850, κάπου εκεί, το 1856 όμως όταν ο Νικόλαος Γάτσος φτιάχνει, ιδρύει το Βόλο, ιδρύει τα πρώτα σπίτια, από κει και πέρα άρχισε να κατεβαίνει όλο το Πήλιο να κατεβαίνει στο Βόλο και έτσι δημιουργήθηκε η πόλη του Βόλου Εν τω μεταξύ μετά από το Νεκροταφείο που είχαμε πάνω στον Άγιο Ιωάννη στην Ανακασιά, οι Βολιώτες αποφάσισαν ότι ήταν κάπως μακριά και αποφάσισαν νά'χουν κάτι στο χώρο τους και το κάνανε εκεί που είναι ακριβώς το

Νοσοκομείο, που είναι το Μουσείο μάλλον, το μπροστινό μέρος, το Αρχαιολογικό Μουσείο που καταλάμβανε όμως μεγάλο χώρο και έφτανε μέχρι τον Άγιο Κωνσταντίνο, που είναι η εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου. Ερχόμενος όμως ο Χόβερ πασάς και βλέποντας ότι αυτό είναι σημαντικό...1856 έρχεται ο Χόβερ πασάς με το στόλο του και μπαίνοντας μέσα στο λιμάνι, φοβήθηκε ότι οι Έλληνες χρησιμοποιούσαν εκείνο το μέρος που ήταν το κοιμητήριο σαν ορμητήριο για να μπορέσουν να τον αντιμετωπίσουν και να τον πολεμήσουν, γι' αυτό λοιπόν έδωσε διαταγή και τους είπε ότι πρέπει να σηκώσετε από εδώ το κοιμητήριο, σιγά σιγά λοιπόν οι Έλληνες αποφάσισαν επειδή οι Τούρκοι έδιναν τέτοιες εντολές να υπακούσουν στην εντολή και το παίρνει το κοιμητήριο από κεί και το πάει στην εκκλησία της Ανάληψης, στο χώρο εκεί, παραμένει για πολλά χρόνια αλλά πρέπει να σου πω, ότι υπήρχε τότε από την Αντιβασιλεία του Όθωνα, ένας νόμος από το 1836 και μετά ο οποίος απαγόρευε κανονικά να θάβονται οι νεκροί γύρω από τις εκκλησίες γιατί εμείς έτσι κάναμε οι Έλληνες τους νεκρούς τους βάζαμε γύρω από την εκκλησία και αυτό έχει παραμείνει μέχρι σήμερα που βάζουμε τους ιερείς. Αυτοί δεν μπορούσαν να ξεκόψουν όμως από αυτή τη συνήθεια να θάβουν γύρω από τις εκκλησίες και έτσι έχουμε και ταφές στον Άγιο Νικόλαο, που είναι η πρώτη εκκλησία που γίνεται, το 1853-54 κάπου τόσο με τον Νικόλαο Γάτσο που φέρνει την άδεια και χτίζεται...η ιστορία είναι αρκετά μεγάλη... μέσα σε λίγες μέρες γιατί τους είχε πει ο Τούρκος ότι αν δεν την κάνετε την εκκλησία σε λίγες μέρες θα πάρω την άδεια, τελοσπάντων θάβουν και εκεί, θάβουν και στον Άγιο Νικόλαο και στην Ανάληψη, ώσπου μετά έρχεται ο Γεώργιος Καρτάλης, αγοράζει το 1881 το οικόπεδο, και από το 1882 και μετά γίνεται η χρήση αυτού εδώ του Κοιμητηρίου. Έχουμε και πολλά μνημεία, τα οποία έχω επισημάνει, τα οποία είναι παλιά και έχουν μεταφερθεί από το Νεκροταφείο της Ανάληψης, στο εδώ κοιμητήριο.

Α.Σ.: Ναι το διάβασα ότι υπάρχουν τρία μνήματα από μεταφορά.

Β.Γ.: τρία, τέσσερα μνήματα είναι αυτά.

2. Α.Σ.: Πηγαίνετε στο κοιμητήριο τελευταία; Το επισκέπτεσθε τακτικά;

   Β.Γ.: Ναι, ναι, δε σταμάτησα ποτέ, δε σταμάτησα ποτέ, ιδιαίτερα τώρα που κάνω και το δεύτερο τόμο.

   Α.Σ.: και για τελετουργικούς λόγους, στην εκκλησία;

   Β.Γ.: Για να πω την αλήθεια για τελετουργικούς λόγους δεν πηγαίνω πολύ συχνά.

3. Α.Σ.: Ποια συναισθήματα σας, ανασύρονται με τη σκέψη του;

   Β.Γ.: Ανακούφισης , γαλήνης ηρεμίας , νιώθω πως, επειδή έχω πάει πολλές φορές ο άλλος αν το ακούσει θα πει είναι παλαβή η γυναίκα αυτή, όμως εγώ νιώθω ηρεμία, νομίζω πως είναι ο χώρος μου, νομίζω πως τους ξέρω, μπαίνοντας μέσα, Αγλαΐα, κοιτάω δεξιά και αριστερά και χωρίς να κοιτάξω λέω , α, αυτό το μνημείο είναι εδώ, αυτό το μνημείο είναι εδώ

   Α.Σ.: εξοικείωση δηλαδή μεγάλη.

   Β.Γ.: δηλαδή θαρρώ πως τους ονοματίζω, τους χαιρετίζω κάθε φορά που μπαίνω μέσα και κοιτάω να δω, είναι εκεί, έχει σπάσει κάτι, έχει χαλάσει κάτι από τα μνημεία.

   Α.Σ.: υπάρχει μια αγωνία δηλαδή μπροστά στη φθορά.

   Β.Γ.: και πολλές φορές πριν μερικά χρόνια βέβαια που ήταν ο Δημήτρης ο Παλιούρας στην εφορεία Νεωτέρων Μνημείων, τώρα δεν είναι έχει συνταξιοδοτηθεί, αν γινόταν κάποια ζημιά, πριν 4-5 χρόνια είχε σπάσει του Καρτάλη ο αμφορέας , εκείνο ακριβώς το μεγάλο που είναι απέναντι ακριβώς από την είσοδο, είχε στείλει αμέσως εργάτες και το αποκατέστησαν... μετά

από χιόνια, μετά από τέτοιες πλημμύρες, πάντα υπάρχουν ζημιές στο κοιμητήριο, επειδή πήγαινα όμως εγώ, σχεδόν κάθε μέρα, έβλεπα τι ήταν και...

4. Α.Σ.: Πώς σχολιάζετε την σημερινή του εικόνα;
   Β.Γ.: Πριν να ενταχθεί στα Ευρωπαϊκά Κοιμητήρια η εικόνα του ήταν άθλια, άθλια..
   Α.Σ.: Α, υπάρχει κάποια εξέλιξη τα τελευταία χρόνια
   Β.Γ.: Τώρα, από το καλοκαίρι που εντάχθηκε στα Ευρωπαϊκά Κοιμητήρια έχει δοθεί μεγάλη προσοχή, ενδιαφέρον, έχει καθαριστεί. Έχω φωτογραφίσει μάλιστα κάποιες εικόνες, που τώρα, δεν ξέρω, αλλά κάποια στιγμή μπορώ να στις στείλω στο email, της εγκατάλειψης, πεταμένες από τις βιτρίνες σπασμένες φωτογραφίες, κεριά, αυτά τα 'χω καταγράψει, κόκαλα μετά από τις εκταφές, άθλια κατάσταση, άθλια. Και περισσότερο εκείνο που με εκνεύριζε ήταν, και όταν ακόμα λειτουργούσε, στα παλιά τα μνημεία έπαιρναν τα μπετονάκια, που πήγαιναν οι γυναίκες και καθάριζαν, τα καθαριστικά, τις χλωρίνες, τα σφουγγάρια απ' τα δικά τους τα μνημεία, τα καινούργια και τα βάζανε μέσα στα παλιά, τα οποία ήταν εγκαταλειμμένα, γιατί δεν υπήρχε δικαιούχος.
   Α.Σ.: Ναι γιατί είχε περάσει η γενιά...
   Β.Γ.: Και αυτό σε μερικά συμβαίνει και τώρα και μάλιστα τώρα έχουμε κάνει μια προσπάθεια αποκατάστασης, δηλαδή σιγά σιγά, καθαρίζονται τα παλιά μνημεία για να μπορέσουν και να φωτογραφηθούνε, να φωτογραφηθούνε πάλι για την καινούργια έκδοση. Και νευρίαζα όταν έβλεπα και πολλές φορές μάλωνα με τις γυναίκες που καθαρίζανε, γιατί τα παίρνανε και τα βάζαν όλα, μέσα εκεί.

5. (η ερώτηση για τις γνώσεις σχετικά με τα ιστορικά στοιχεία παραλείπεται ως πλεονάζουσα στη συγκεκριμένη περίπτωση)
6. Α.Σ: Έχετε εκτός από την προσωπική σας ιστορία, την εμπειρία που μάθαμε πριν, κάποια άλλη που σας έχει μεταφερθεί που σας έχει σημαδέψει κατά κάποιο τρόπο να αφηγηθείτε για το κοιμητήριο, ιστορία που σας έχει μεταφερθεί;
   Β.Γ.: Ναι είναι η ιστορία με το σαμιαμίδι. Η ιστορία με το σαμιαμίδι είναι της οικογένειας Κοντού, αλλά δεν είναι μόνο βέβαια αυτή αλλά τελοσπάντων αυτή και του Λούλη είναι οι πιο σημαντικές ιστορίες που με έχουν σημαδέψει. Να πω λίγο για το σαμιαμίδι: ήταν η οικογένεια Κοντού η οποία ήταν πάρα πολύ πλούσια, και είχε τρία παιδιά, τα οποία παιδιά όμως ήτανε φυματικά και εκείνα τα χρόνια οι πλούσιες οικογένειες δεν ήταν δυνατόν να πούνε ότι..
   Α.Σ.: ήταν ταμπού.
   Β.Γ.: Ακριβώς, ότι ήταν φυματικά τα παιδιά και τα είχε πάει στην Ελβετία. Η πραγματικότητα...αυτό το λέγανε ότι ήταν το σαμιαμίδι για να καλύψουν την επιφάνεια της ασθένειας, μάλλον την αιτία θανάτου των παιδιών. Εγώ όμως βρήκα την αλήθεια στο ληξιαρχείο, γιατί το ένα από τα παιδιά, λέει ότι ήτανε φυματικό, επίσης επάνω στο τραπέζι που έχουνε, το τραπέζι με τις καρέκλες, που αξίζει αυτό να φωτογραφηθεί και να το βάλεις, τώρα δεν φαίνεται βέβαια υπήρχε ο χάρτης της Ελβετίας, στην Ελβετία πήγαιναν όλοι οι φυματικοί, κατάλαβες;
   Α.Σ.: Υπάρχει ο χάρτης, δεν το ήξερα αυτό.
   Β.Γ.: Ναι έχει ανάγλυφο, τώρα δε φαίνεται πρέπει να καθαριστεί, υπάρχει ανάγλυφος ο χάρτης της Ελβετίας οπότε ήτανε κι αυτό μια απόδειξη, τι άλλο να σου πω γι' αυτό τώρα…
   Α.Σ.: και για του Λούλη;

Β.Γ.: Για του Λούλη ήτανε, ότι είχε μείνει έγκυος και πήγε, επειδή είχε γιατρό αδελφό, πήγε στην Αθήνα για να γεννήσει, αλλά δεν τα κατάφερε και πέθανε και μετά ο άντρας της, από τη μεγάλη στεναχώρια, ενώ περπατούσε στην Αθήνα και είχε πάει για δουλειές, τον παρέσυρε το τραίνο.

Α.Σ.: Α, δεν το ήξερα ότι είχε τέτοια ιστορία πίσω του αυτό το μνήμα.

Β.Γ.: Ναι, τον παρέσυρε το τραίνο, βέβαια αυτό, πάρα πολλά, από πολλά άτομα που ήταν φυματικά, πολλά, όπως ο Κωνσταντίνος Καρτάλης, όχι ο Καρτάλης...

Α.Σ.: Της οικογενείας κάποιος άλλος, όχι ο δήμαρχος;

Β.Γ.: Ναι, της οικογενείας Καρτάλη και αυτός, αλλά είναι από τον πρώτο γάμο του Καρτάλη, γιατί έκανε δύο γάμους, από τον πρώτο γάμο του Καρτάλη. Λοιπόν αυτά όντως με σημάδεψαν γιατί έβλεπες και στο πρόσωπο από τις προτομές, ότι δεν ήτανε το νεανικό πρόσωπο, αλλά ήταν το γερασμένο και από εκεί καταλάβαινες γιατί όταν έλεγε ότι πέθανε τριάντα χρονών ή εικοσιεπτά χρονών και είχε μια μορφή γερασμένη την οποία την είχε αποδώσει πολύ σωστά ο γλύπτης, από εκεί καταλάβαινες, οτι δεν ήταν ο θάνατος ...και εκείνα τα χρόνια. Οι περισσότεροι ήταν από φυματίωση.

Α.Σ.: Θέριζε τότε η φυματίωση.

Β.Γ.: Μετά έρχεται ελονοσία και πάλι ελονοσία, ε, εντάξει όχι και πάρα πολύ, η φυματίωση θέριζε.

7. Α.Σ.: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο πιο γλυπτό θα αναφέρατε με έμφαση, ότι σας έχει περισσότερο επηρεάσει ή συγκινήσει, πολλά φαντάζομαι αλλά κάποια που να σας έρχονται πρώτα στο μυαλό;

   Β.Γ.: Για δώσ' μου λίγο το βιβλίο σου (είναι το βιβλίο που έχει γράψει η ίδια: Ιστορίες ζωής και θανάτου στο Κοιμητήριο του Βόλου) πρώτα πρώτα αυτό που έχω στο εξώφυλλο.

   Α.Σ.: Το οποίο είναι ένα υπέροχο άγαλμα.

   Β.Γ.: Αυτό είναι η Ειδωμένη ή Πενθούσα, αυτό είναι από τη Δύση επηρεασμένος ο Κόκκινος, αυτός είναι ντόπιος γλύπτης, είχε το μαρμαρογλυφείο του εδώ στη γωνία, που είναι εδώ, αυτό του Σταφυλά το μαρμαρογλυφείο, ακριβώς δίπλα, ήτανε και γλύπτης και είχε και μαρμαρογλυφείο. Αυτό βέβαια είναι το μνημείο του Δαγκλή που είναι σημαντικό και επίσης να σου το δείξω λίγο,(βρίσκει τη φωτογραφία στο βιβλίο) αυτός είναι ο Τσοποτός που σου είπα ο οποίος ήταν άρρωστος και πέθανε από φυματίωση, με έργα μεγάλων γλυπτών των Αθηνών, Βιτσάρης, δηλαδή έχουμε πάρα πολλούς αλλά το καταλάβαινες, θέλω να σου πω κάποια πράγματα, ιδιαίτερα για τις επιγραφές, είναι ομηρικές οι επιγραφές, έχουνε δηλαδή στίχους φοβερούς ίσως υπήρχε ένα κατεστημένο ένα πλάνο πάνω στο οποίο βασιζόντουσαν αυτοί που έγραφαν τους επιτύμβιους στίχους.

   Α.Σ.: κάποια μοτίβα που συνηθίζονταν με κάποιο τρόπο με παραλλαγές των ιδίων;

   Β.Γ. : ναι και ανάλογα πολύ σημαντικά, αυτό που σου έδειξα πρώτα πρώτα, του Αντωνίου Τσοποτού, είναι έργο του Χαλεπά, αποδεδειγμένο ότι είναι έργο του Χαλεπά χωρίς να έχει την υπογραφή του Χαλεπά.

   Α.Σ.: Εκτός από του Καρτάλη, έχει και δεύτερο έργο του Χαλεπά σε αυτό το κοιμητήριο;

   Β.Γ. : Λοιπόν να σου πω αυτό που είναι πολύ σημαντικό για τις επιγραφές του Αποστολίδη, που είναι αγορασμένο από έναν άλλον, την Αναστασία Δουραμάνου, δηλαδή, αν ακούσεις λίγο (απαγγέλλει) βλέπεις, είναι και ασυναίρετος τύπος εδώ, είναι ένα φοβερό κομμάτι, που μας δείχνει πώς μεταχειρίζονται λέξεις και φράσεις της Ομηρικής διαλέκτου και βέβαια και τα γράμματα είναι με αριθμούς, δηλαδή δε λέει 1873, λέει ΑΚ τάδε και λοιπά. Αυτά είναι πολύ σημαντικά τα μνημεία, για μένα σχεδόν όλα, όλα έχουν την αξία τους.

8. Α.Σ.: Για εσάς, τα άλλα στοιχεία πέραν της κύριας νεοκλασικής ενότητας, τα άλλα κοιμητήρια και τύμβοι είναι ευδιάκριτα;

Β.Γ.: Ποια άλλα κοιμητήρια;

Α.Σ.: Το Βρετανικό το Στρατιωτικό, η γειτονία με το Εβραϊκό ,έχουν κάποια σημασία η βαρύτητα κατά τη γνώμη σας;

Β.Γ.: Το Εβραϊκό έχει μεγάλη, το Αγγλικό δεν έχει κανένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γλυπτικής ή αρχιτεκτονικής, μόνο σταυρούς έχει. Έχει όμως ιστορική αξία, γιατί ακριβώς μας θυμίζει το γεγονός που έγινε με το πλοίο κάτω, που πήρε φωτιά, ανατινάχθηκε και σκοτώθηκαν οι ναύτες που υπήρχαν μέσα, αυτό είναι το αξιόλογο, και το ενδιαφέρον βέβαια των Άγγλων για τους δικούς τους θανόντες.

Α.Σ.: Και ακόμα και σήμερα, το βλέπουμε σε εξαιρετική κατάσταση.

Β.Γ.: Και ακόμα και σήμερα. Παλιά υπήρχε και άλλο υπήρχε και το Γερμανικό Νεκροταφείο που είναι απέναντι τώρα αυτή η σχολή; Υπήρχε το Γερμανικό Νεκροταφείο, το οποίο το έχω φωτογραφίες κλπ, είναι για το δεύτερο τόμο, το οποίο το χάλασαν το 1957, όταν έφτιαξαν το Δημοτικό σχολείο. Εγώ το θυμάμαι , γιατί έπαιζα απέναντι, δεν είχε χώρο να παίξουμε, και ούτε υπήρχε αυτός ο μεγάλος δρόμος να χωρίζει. Και πηγαίναμε, είχε ένα πεζουλάκι, ένα περίβολο πέτρινο γύρω γύρω, και στην ανατολική πλευρά είχε ένα μεγάλο κτίσμα μια μεγάλη επιφάνεια με πέτρες και μάρμαρα, που είχε έναν αγκυλωτό σταυρό. Εκεί είχαν θάψει όλους τους δικούς τους.

Α.Σ.: Οι θανόντες του πολέμου.

Β.Γ.: Ναι του πολέμου, αργότερα όμως ήρθαν και τους πήρανε, τους έκαψαν και πήρανε την τέφρα, δεν πήραν τα κόκκαλα, τους έκαψαν, και μάλιστα περιγράφω αναλυτικά (εννοεί στον, προς έκδοση, 2^{ο} τόμο του βιβλίου της) από μαρτυρίες γειτόνων που ήταν μεγάλοι και καταλάβαιναν, τη διαδικασία που είχαν κάνει για το Γερμανικό Νεκροταφείο, υπήρχε το Ιταλικό, στη θέση ακριβώς μετά έγινε των απόρων, τώρα τά' χουν χαλάσει, δεν υπάρχει τίποτα

Α.Σ.: Ήταν εντός του χώρου του κοιμητηρίου αυτά;

Β.Γ.: Ναι τα έχω φωτογραφίες.

Α.Σ.: Και δεν υπάρχουν ίχνη σήμερα;

Β.Γ.: Όχι τώρα έχουν καταστραφεί.

Α.Σ.: Δόθηκε ο χώρος σε απλούς πολίτες ας πούμε;

Β.Γ.: Δόθηκε ο χώρος στους απόρους αλλά εγώ επειδή είχα καταγράψει κάθε κομμάτι το έχω αποθανατίσει. Υπήρχαν και των Μαρτύρων του Ιεχωβά, γιατί αυτοί είχανε ένδειξη, βάζανε αποσπάσματα από τη Βίβλο, και καταλάβαινες , στην αρχή ήταν προς το πίσω μέρος εκεί που είναι το Εβραϊκό κάπου προς τα πάνω, το Εβραϊκό δεν καλύπτει όλη την έκταση, καλύπτει ένα μέρος, από την άλλη πλευρά, προς τα κει ήτανε οι Μάρτυρες του Ιεχωβά.

Α.Σ.: Αυτό το τμήμα έχει ενσωματωθεί τώρα στο γενικό κοιμητήριο;

Β.Γ.: Ναι, ναι και το άλλο τμήμα ήτανε των καθολικών, των καθολικών που ήτανε όλοι οι πρόξενοι, οι υποπρόξενοι, οι ξένοι.

Α.Σ.: Αυτό υπάρχει σήμερα;

Β.Γ.: Αυτό υπάρχει σήμερα αλλά δεν είναι σε ξεχωριστό κομμάτι, έχει ενοποιηθεί με το υπόλοιπο. Εκείνο που θέλω να σου πω ήταν ότι υπήρχε και ο Ρούσσος , ο Ευστράτιος Ρούσσος που ήταν ο καθολικός ιερέας και αυτόν τον ξέθαψαν μετά και κάπου τον μετέφεραν αλλά έχω καταγράψει την ημερομηνία πότε έγινε η εκταφή του Ρούσσου και της Κλοντίν, μιας μοναχής, στο Ελληνογαλλικό ήταν αυτή, καλόγρια ήταν μια καλόγρια.

Α.Σ.: Διευθύντρια του σχολείου;
Β.Γ.: Ακριβώς, διευθύντρια του σχολείου.
Α.Σ.: Και γι' αυτήν έγινε εκταφή και πήγε κάπου αλλού;
Β.Γ.: Ναι, ο χώρος υπάρχει, αλλά δεν χρησιμοποιήθηκε για άλλον.
Α.Σ.: Υπάρχει αναθηματική πλάκα;
Β.Γ.: Όχι τα χάλασαν αυτά, εγώ όμως τα έχω καταγράψει με τη φωτογραφική μηχανή παλιότερα, δεν υπάρχουν αυτά τώρα.

Α.Σ.: Τώρα θα σας ρωτήσω κάποια πράγματα σε σχέση με τη σημασία του για την πόλη και την προοπτική για το μέλλον:

9. Για την ιστορία της πόλης σας πώς ενημερώνεστε; Από ιστορικά βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις;
Β.Γ.: Ο τρόπος που αντλώ τις πληροφορίες μου, δυστυχώς δεν υπάρχουν ούτε στο ίντερνετ ούτε σε παλιά βιβλία. Οι πηγές μου είναι από μαρτυρίες των οικογενειών που τώρα όμως όσο περνά ο καιρός δεν υπάρχουν οι παλιές οικογένειες.
Α.Σ.: Φεύγει η γενιά.
Β.Γ.: Φεύγει η γενιά και οι νέοι είναι αδιάφοροι μπορώ να πω, ή δεν ξέρουν για τους παππούδες, ενημερώνομαι από το ληξιαρχείο, βασική πηγή είναι το ληξιαρχείο, και από βιβλία, τώρα να, υπήρχε ένας Λοΐζος, έχω μια οικογένεια Λοΐζου τον οποίο συμπτωματικά βρήκα το τηλέφωνό του , βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη, και μου τό'δωσε η γυναίκα που ανάβει το καντήλι, που καθαρίζει το.. ο Λοΐζος ήταν πολύ σημαντική οικογένεια, είχε φαρμακείο στη γωνία Αγ. Νικολάου και Ερμού μέχρι το 1961, πολύ μεγάλο φαρμακείο. Εγώ λοιπόν στην τύχη βρήκα τη γυναίκα και πήρα το τηλέφωνο και μου δώσαν πληροφορίες αλλιώς μόνο από το ληξιαρχείο, Α.Σ.: Αυτά όσον αφορά την ερευνά σας για το κοιμητήριο, αλλά για την ευρύτερη περιοχή του Βόλου;
Β.Γ.: για την ευρύτερη έχουμε πολλά, έχουμε της Νίτσας της Κολιού, πρώτα πρώτα.
Α.Σ. :βιβλία δηλαδή κυρίως βιβλία, σε βιβλία αναφέρεστε πάντα.
Β.Γ.: ναι τα βιβλία της Κολιού, του Λιάπη, για τη Νέα Ιωνία έχουμε τα βιβλία του Κωνσταντάρα...
Α.Σ. : βιβλιογραφικές αναφορές περισσότερο;
Β.Γ.: Στοιχεία για τις παλιές οικογένειες δυστυχώς δεν υπάρχουν πάρα πολλά.

10. Με δεδομένη την ένταξη του χώρου του κοιμητηρίου στο νέο ΓΠΣ, πώς το φαντάζεστε ως χώρο πρασίνου;
Β.Γ.: Εγώ έκανα την πρόταση στην εισαγωγή να γίνει μουσειακός χώρος, τώρα αν μπορούσαν να τα μαζέψουν, γιατί είναι δύσκολο να μπουν όλα τα μνημεία σε ένα μέρος και να προστατευτούν, νομίζω ότι χρειάζονται και πολλά λεφτά, είτε να γίνει η εκταφή όπως γίνεται τώρα, πραγματικά γίνεται, λίγα μνημεία έχουν μείνει νεότερα και να φυτευτούν, να γίνει ένας χώρος δηλαδή με κήπο και με παγκάκια που ο άλλος αν έχει ξεπεράσει δηλαδή την ιδέα του θανάτου νομίζω ότι μπορεί να πάει, δεν θυμίζει τίποτα το νεκροταφείο...Ίσως εγώ γιατί το βλέπω με τα δικά μου τα μάτια έτσι, δεν έχει τίποτα για το θάνατο.
Α.Σ.: μπορεί να καταστεί προορισμός δηλαδή;
Β.Γ.: Βεβαίως και σήμερα δεν ξέρω αν φαίνεται παράξενο, υπάρχουν κάποιοι που έχουν τα παιδιά τους θαμμένα και οι οποίοι πληρώνουν βέβαια κάθε χρόνο στο κοιμητήριο, που πέθαναν δεκαοκτώ και δεκαεννιά χρονών και πηγαίνουν κάθε απόγευμα στις έξι η ώρα, κάθονται στα παγκάκια, παίρνουν τον καφέ τους, μαζεύονται, συζητάνε, μιλάνε πολιτικά, δηλαδή αυτό τι

σημαίνει, πως είναι ένας χώρος που αν ξεπεράσεις την ιδέα ότι είναι εκεί θαμμένοι, είναι ένας χώρος συνάντησης κάποιων ανθρώπων.

Α.Σ.: οικείος κατά κάποιον τρόπο

Β.Γ.: Ναι ,ναι ,οικείος χώρος και αν θα φυτευτεί και με κάποια λουλούδια και με τέτοια, πιστεύω ότι θα γίνει ένας χώρος που μπορούνε να πάνε να παίξουν τα παιδιά.

11. Α.Σ.: Μου απαντήσατε με αυτό τον τρόπο και την επόμενη ερώτηση που ήταν, αν νομίζετε ότι η ταυτότητα ενός κοιμητηρίου «αποθαρρύνει» τον επισκέπτη, πώς μπορεί να ενισχυθεί το άνοιγμα στο ευρύ κοινό, κατά την νέα του εποχή

Β.Γ.: Το είχα κάνει πρόταση στην αρχή και το σκεφτόταν και ο Δήμαρχος ο Φούσκης ότι αυτό έπρεπε να γίνει μουσειακός χώρος γιατί έπρεπε να πάμε, όπως πήγαμε τα παιδιά που τους έκανα ξενάγηση στο σχολείο, και είδαν τα παιδιά, δεν έχει τίποτα με το θάνατο είναι όλο γλυπτά, δηλαδή αυτά τα γλυπτά δε σου θυμίζουν τίποτε , δε σου θυμίζουν την εικόνα της κηδείας.

12. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι εντελώς καινούργιο σαν στοιχείο που νομίζετε ότι θα μπορούσε να ενταχθεί εκτός από αυτά που μου είπατε ήδη σαν καθιστικό, σαν λειτουργικό στοιχείο μου έχετε πει, έχετε κάτι άλλο στο νου σας που δεν το είπαμε, σαν καινούργιο στοιχείο που δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή μέσα;

Β.Γ.: Δεν έχω, ή τουλάχιστον αυτή τη στιγμή δεν σκέφτομαι, εκείνο που θέλω να πω είναι ότι προβάλλεται η αστική τάξη, γιατί έχω παρατηρήσει ότι εκτός από τους πολύ πλούσιους οι οποίοι είχαν τη δυνατότητα να κάνουν προτομές και να κάνουν...να μείνουν στην αιωνιότητα, ξέρεις και η μεσαία τάξη που άρχισε να αναπτύσσεται σκέφτηκε ότι ήθελε να έχει την ύπαρξη της και μετά το θάνατο γι' αυτό και οι περισσότεροι, κάποιοι προτιμούσαν να στερηθούν από τα χρήματα και να κάνουν ένα μνημείο, που να είναι εντυπωσιακό, αυτό μου είχε κάνει φοβερή εντύπωση, ότι ήθελαν να μείνουν στην αιωνιότητα και αν το σκεφτείς έχει μια αξία γιατί βλέπεις ποιοι πέρασαν από τον κόσμο, γιατί αν δεν υπήρχαν τα μνημεία δε θα βλέπαμε ποιοι είχαν περάσει.

Α.Σ.: Όντως κρατά στην ιστορία την συνέχεια.

Β.Γ.: Μια συνέχεια, ακριβώς.

13. Α.Σ.: Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου στην εξέλιξή του αυτή;

Β.Γ.: ναι θα τη βοηθούσε και τώρα κάθε Κυριακή λειτουργεί, και κάθε Σάββατο λειτουργεί, και την Τετάρτη μαζεύει μερικές γιαγιάδες έτσι ηλικιωμένες ο πατέρας Αλέξανδρος, δείχνει μεγάλο ζήλο και μεγάλο ενδιαφέρον.

Α.Σ.: σίγουρα αυτό είναι πολύ σημαντικό κομμάτι για κάποιον που παρακολουθεί τη λειτουργία.

Β.Γ.: το κρατάει ζωντανό, το κρατάει ζωντανό

14. Α.Σ.: Μέσα από ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία ή, δράσεις συνδεδεμένες με το πρόσφατα ιδρυθέν Μουσείο Πόλης, θα είχαν θέση σε μια ανάπλαση, που απευθύνεται πια σε ευρύ κοινό;

Β.Γ.: Δυο λεπτά, νομίζω έχει δυο σκέλη η ερώτηση σου , η μια βλέπω συνδεδεμένη με το προσφυγικό, ναι γιατί υπάρχουν και πολλοί πρόσφυγες που έχουν οικογενειακούς τάφους , τους έχω επισημάνει τους έχω ξεχωρίσει γιατί άλλωστε το προσφυγικό στοιχείο για μένα είναι πολύ σημαντικό ούσα από γενιά..., τιμήθηκα και από την Εστία Ν. Σμύρνης για το βιβλίο αυτό που έκανα από τον παππού στον εγγονό, έχει , ναι είναι συνδεδεμένο.

Τώρα για το άλλο που μου είπες, τι να βοηθήσει το Μουσείο της Πόλης ...
Α.Σ.: Με μια σύνδεση τους ας πούμε μια συνεργασία, εκδηλώσεις..
Β.Γ.: Το Μουσείο της Πόλης αφού προβάλλει και αναδεικνύει την ιστορία του Βόλου βέβαια έχει σχέση με την ιστορία του νεκροταφείου.

15. Α.Σ.: Οι τοπικοί σύλλογοι Προσφύγων θα μπορούσαν να σταθούν αρωγοί σε αυτή την προσπάθεια σύνδεσης με την Τοπική ιστορία;
Β.Γ.: Το κάνουνε οι τοπικοί σύλλογοι.
Α.Σ.: άρα είναι σε αυτό το πνεύμα.
Β.Γ.: είναι ναι. Επίσης η Μαρία η Σπανού είχε πει το εξής επειδή μιλούσαμε για τον καθηγητή της αρχαιολογίας (προσπαθεί να θυμηθεί το όνομα) είναι πολύ σημαντικός ο καθηγητής από τον Αλμυρό είχε γυρίσει όλα τα μνημεία, υπάρχει το μνημείο, της λέω, ναι, είναι εκεί και μάλιστα στενοχωρήθηκα, γιατί δεν έκανε αναφορά ότι τη βοήθησα εγώ, το μνημείο της οικογενείας της, ήταν αυτό.
Α.Σ.: όχι το μνημείο του αρχαιολόγου που είχε το Μουσείο του Αλμυρού είχε αναλάβει το Μουσείο του Αλμυρού;
Β.Γ.: Ναι και ήταν εδώ θαμμένος, ο Γιαννόπουλος, και το είχα επισημάνει εδώ. Υπάρχουν λοιπόν ορισμένοι μεγάλοι άνθρωποι που έχουν περάσει, ο Μέρος , ο Αλέξανδρος Μέρος , ο Τάκης Οικονομάκης αυτοί οι άνθρωποι έχουν απλό μνημείο, ο Κίτσος ο Μακρής έχουν απλό μνημείο, όμως έχουν σηματοδοτήσει το χώρο, και σε συνέδρια ή οτιδήποτε καταφεύγουμε στο Νεκροταφείο.
Α.Σ.: Για αναφορά.
Β.Γ.: Για αναφορά.

16. Α.Σ.: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού πχ. Μέσω εφαρμογής κινητού τηλεφώνου πληροφορίες για την ιστορία διακεκριμένων οικογενειών με παράλληλη αναφορά στα αντίστοιχα μνήματα, μέσω οθόνης δυνατότητα γενεαλογικής έρευνας της εκάστοτε οικογενειακής ιστορίας και εν γένει διαδραστικές εφαρμογές ψηφιακού υλικού, στη νέα φάση του χώρου;
Β.Γ.: Βεβαίως, βεβαίως πολύ θετικά και μάλιστα, αν ισχύουν αυτά που μου είπε ο αντιδήμαρχος, ο κύριος Στεφόπουλος, σκέφτονται να βάλουμε επάνω στα μνημεία πινακίδες αναφοράς , που να λέει με λίγα λόγια σε τόσο χώρο την ιστορία της οικογένειας και να μπορεί ο επισκέπτης να επιλέξει πιο του αρέσει και να μάθει έστω λίγα στοιχεία και να βρει και από μόνος του, αλλά παράλληλα μου είπαν ότι θα κάνουν ξεναγήσεις στο χώρο. Δεν ξέρω τι θα συμβεί απ' όλα γιατί ξέρεις...μακάρι να ισχύσει αυτό γιατί εγώ είμαι πάντα στη διάθεση όλων αυτών των φορέων που με παίρνουν και μου λένε να τους ξεναγήσω, πιστεύω ότι αν οργανωθεί σωστά όπως λένε και εφόσον έχει ενταχθεί στα Ευρωπαϊκά Κοιμητήρια, και με οθόνες και με την τεχνολογία και με τα πάντα, αλλά περισσότερο και με τις πινακίδες να προβάλλει και αν είναι και με τις οθόνες μπορεί να προβάλει και τις φωτογραφίες των οικογενειών , αν πατάς το κουμπί, όπως είναι στο Μουσείο, πολύ έξυπνη ιδέα αυτή θα βλέπεις τις παλιές φωτογραφίες της οικογένειας που θα είναι χαρακτηριστικές.

17. Α.Σ.: Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του Νεοκλασικού συνόλου θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να εντάσσεται περιστασιακά στον ίδιο χώρο; σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική ή λογοτεχνική; Ταιριάζει καθόλου, κατά τη γνώμη σας συμβαδίζει;

Β.Γ.: κάνε μου λιγάκι πιο αναλυτικά.

Α.Σ.: Μια μουσική εκδήλωση κλασσικής μουσικής ας πούμε, κάποια θεατρικά που με κάποιο τρόπο να συνδέονται

Β.Γ.: Κλασική μουσική πήγαινε περισσότερο ή ελαφρά μουσική πάει άλλο είδος δε νομίζω ότι ταιριάζει...

Α.Σ.: Με προσοχή δηλαδή και επιφύλαξη.

Β.Γ.: Ναι, με επιφύλαξη για να ταιριάζει στο χώρο. Μου το θύμισες μου είπε ο αντιδήμαρχος ότι σκέφτονται και δεν ξέρω αν πρέπει να μιλήσεις με τον Γιάννη τον Πολυμενίδη, διότι σκέφτονται να κάνουν ένα μικρό αμφιθέατρο, δεν ξέρω αν θα γίνει και τι θα γίνει, στο οποίο θα γίνονται διάφορες εκδηλώσεις αυτής της μορφής. Αλλά δεν ξέρω...

18. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι που να απεύχεσθε για την ¨επόμενη μέρα¨;υπάρχει κάτι που δε θα θέλατε να δείτε;

Β.Γ.: Όχι πιστεύω ότι δεν θα γίνει κάτι που να μην θα θέλω να το δω δεν νομίζω ότι θα γίνει κάτι που...

Α.Σ.: Δεν υπάρχει κάποιος φόβος δηλαδή.

Β.Γ.: Όχι, όχι δεν νομίζω ότι υπάρχει κανένας φόβος το μόνο που με φοβίζει είναι η αδιαφορία, η αδιαφορία δηλαδή να πούμε ότι θα φτιάξουμε κάποια πράγματα και να μη φτιάξουμε τίποτα, να παραμείνει όπως είναι δηλαδή, μόνον αυτό με φοβίζει.

19. Α.Σ.: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό;

Β.Γ.: Να μάθουν πρώτα πρώτα την ιστορία των παλιών οικογενειών, οι άνθρωποι αυτοί ήταν έμποροι ήταν άνθρωποι που δούλεψαν ήταν άνθρωποι που ξενιτεύτηκαν, οι περισσότεροι ήταν στην Αίγυπτο, αλλά οι περισσότεροι έστελναν χρήματα, είδες που είσαι και από το Πήλιο οι περισσότεροι έστελναν χρήματα στις πατρίδες τους, για να βοηθήσουν τον τόπο τους και δεύτερον να δούμε ότι από δω πέρασαν γλύπτες σπουδαίοι και ο Βόλος ήταν ένα σπουδαίο πολιτιστικό εμπορικό και πνευματικό κέντρο. Ας μην ξεχνάμε ότι έχουμε εδώ την ανάπτυξη του εργατικού κέντρου για πρώτη φορά δηλαδή έχουμε μεγάλη ιστορία στο Βόλο, είναι ένα πέρασμα. Χαίρομαι που βλέπω ότι έχει ανακινηθεί αυτό το θέμα και όλοι έχουν μια αναφορά σε αυτή την ιστορία τώρα πια. Το πέρασμα των ανθρώπων, της γενιάς της παλιάς και της νεότερης στο Βόλο.

20. Α.Σ.: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου και το πέρασμά του σε μια «νέα εποχή»;

Β.Γ.: Αν ζω.. Εγώ ήδη τον επισκέπτομαι από τώρα Επειδή θέλω να πιστεύω ότι θα μου δώσουν τη δυνατότητα το χώρο αυτό να τον διαφημίσω εγώ, γιατί έχω δώσει πολύ χρόνο και πολύ δουλειά σε αυτό το βιβλίο και σαυτό το χώρο θέλω να πιστεύω πως θά'μαι εγώ που θα μπορέσω να δώσω στους άλλους ...να τον προβάλλω τελοσπάντων.

Α.Σ.: ότι έχετε την διάθεση.

Β.Γ.: όσο έχω τη διανοητική διαύγεια. Όσο μπορώ αποκεί και πέρα θα τα πάρουν οι νεότεροι εγώ θα τους αφήσω πάντως παρακαταθήκη.

Μόλις τελείωσαν οι ερωτήσεις της ημιδομημένης συνέντευξης η κα Γιασιράνη ζήτησε να πει συμπληρωματικά κάποια πράγματα και έτσι η ηχογράφηση συνεχίστηκε.

Β.Γ.: Το στρατιωτικό κοιμητήριο πάλι είναι ένας ξεχωριστός χώρος και έχει την επίβλεψη και την αρμοδιότητα ο εκάστοτε διοικητής του στρατοπέδου Γεωργούλα.
Α.Σ.: ξεχωριστό καθεστώς.
Β.Γ.: ξεχωριστό καθεστώς και ότι πληροφορίες και οτιδήποτε ήθελα να βρω έπρεπε να απευθυνθώ σε αυτόν. Τό'χουνε καθαρό, δεν έχει την άθλια κατάσταση που είχε.. είναι γύρω γύρω με κάγκελα περιφραγμένο. Δεν είπαμε για την ιστορία του μικρού ναού ο οποίος έπαιξε μεγάλο ρόλο γιατί τότε πριν τους ενταφιάσουν τους έφερναν και τους έψελναν στο ναό, τον μικρό, ο οποίος εκάστοτε δεχόταν προσθέσεις και αφαιρέσεις, ο εργολάβος, δεν σου είπα στην αρχή όταν επρόκειτο να χτιστεί ο ναός, όταν έκαναν διαγωνισμούς δεν αναλάμβαναν οι εργολάβοι επειδή ήταν για το Νεκροταφείο δεν αναλάμβαναν οι εργολάβοι να φτιάξουν το έργο είτε να χτίσουν το Ναό είτε να κάνουν το περιτείχισμα και μόνον μετά από αρκετές...
Α.Σ.: από κάποια προκατάληψη δηλαδή.
Β.Γ.: ναι από κάποια προκατάληψη, μετά έφτιαξαν το έργο, αλλά τις περισσότερες φορές το έργο ήταν πρόχειρες κατασκευές γι' αυτό έπεφτε ο θόλος, είχε κάποιες τέτοιες ζημιές, μετά όμως ...
Α.Σ.: αντιμετωπίστηκε .
Β.Γ.: Δυο λεπτά, ήταν το ίδιο μέχρι το 1993 το 93 μεσολάβησε κάποιος δωρητής και με την έγκριση της Μητροπόλεως άλλαξε το εσωτερικό του Ναού των Ταξιαρχών και δυστυχώς δεν ξέρω τι έγιναν οι παλιές εικόνες, τις έχω καταγράψει και όλα αυτά τα παλιά που υπήρχαν.
Α.Σ.: Δεν ήρθαν δηλαδή ξανά πίσω;
Β.Γ.: όχι δεν ξέρω που βρίσκονται, αυτό θέλω να κάνω μια έρευνα , δεν υπάρχουν, όλα, ή τα πέταξαν ή κάποιοι τα πήραν από μέσα.
Α.Σ.: Απίθανο να τα πέταξαν...
Β.Γ.: (Ανοίγει το βιβλίο και δείχνει φωτογραφία) Αυτό είναι το μνημείο ενός οδοντιάτρου του Λεύκοβιτς και αυτό του Χατζηκυριαζή.
Α.Σ.: Από τα Μαυσωλεία
Β.Γ.: Από τα Μαυσωλεία, λοιπόν ο οποίος το είχε κάνει, ενώ ζούσε και λέγεται ότι εδώ ανέβαινε πάνω στο ταρατσάκι, πραγματικά υπήρχε αν δεις στην πόρτα, υπάρχει ακόμα το τραπεζάκι με το φλιτζανάκι και το αυτό και ερχότανε κάθε απόγευμα, όταν μπορούσε γιατί ήταν οδοντίατρος αλλά μετά βέβαια όταν δεν ασκούσε το επάγγελμα, και έπινε τον καφέ του αν ήτανε χειμώνας έμπαινε μέσα, αν ήταν καλοκαίρι, επειδή είχε κληματαριά, μέχρι και πριν από μερικά χρόνια, ζούσε η κληματαριά που ήταν γύρω γύρω, ήταν ένας πολύ ωραίος χώρος και το θυμούνται και οι παλιοί που ανέβαινε εδώ στο ταρατσάκι και έπινε τον καφέ.
Α.Σ.: εξοικείωση τρομερή με το χώρο, εκεί μετά ετάφη, έτσι;
Β.Γ.: (δείχνει άλλη φωτογραφία) εδώ είναι του Χατζηκυριαζή που έχουμε και την έπαυλη Χατζηκυριαζή που ήτανε του Χατζηγεωργίου η Νευρολογική Κλινική, ήτανε εδώ στη Γαλλίας, Γαλλίας και Καρτάλη, ήτανε του Χατζηκυριαζή, ήτανε τριώροφο, μεγάλη οικογένεια, από την Αίγυπτο όλοι αυτοί, επίσης εδώ είναι της Κοντοσόπουλου (δείχνει άλλη φωτογραφία), αυτή η κοπελίτσα ήτανε από τη σχολή, ένα άλλο κομμάτι, δεν ξέρω αν ισχύει βέβαια, πολλά κορίτσια πέθαιναν από τη σχολή καθολικών καλογραιών και λέγανε τότε ότι μάλλον δεν ήτανε σωστή η διαβίωσή τους, στη Νάξο, εκεί πηγαίνανε, οι πλούσιες οικογένειες έστελναν τα κορίτσια τους σε σχολές καλογραιών, λοιπόν αυτή πέθανε Α.Σ.: εσωτερικές δηλαδή;

Β.Γ.: εσωτερικές ναι, εσωτερικές και είναι μερικές ακόμη από τη σχολή που έχουν πεθάνει όπως η Ανιτσά και αυτή η Κοντοσόπουλου, αυτά εδώ είναι νεότερα (δείχνει φωτογραφίες), αυτός είναι φυματικός ο Πρωτόπαπας, αυτός είναι πολύ παλιός, ο Σαπουντζής, έμπορος μεγάλος από Πορταριά εδώ έχεις.. και μετά έγινε των απόρων..

Α.Σ.: Ήταν Ιταλικό πρώτα.

Β.Γ.: Ναι, ναι και μετά έγινε των απόρων..

Α.Σ.: Το Ιταλικό ποια περίοδο ήταν δηλαδή, του πολέμου, μετά τον πόλεμο, ήταν οι θανόντες Ιταλοί εκεί;

Β.Γ.: Ναι, ναι.

Α.Σ.: και μετά έγινε των απόρων και τώρα έχει ρημάξει..

Β.Γ.: Αυτό εδώ ; δείχνει μια δική μου φωτογραφία, α, είναι το Αγγλικό .

Α.Σ.: Ναι είναι από μακριά το Αγγλικό.

Β.Γ.: Δείχνει μια φωτογραφία με θραύσματα) αυτή είναι η κατάντια εδώ που να την έβλεπες ... Έχει τρεις ομαδικούς τάφους που έχουν βέβαια γλυπτό, ανάγλυφες στήλες και είναι δύο του'48 και μια του '49.

Α.Σ.: οι νεκροί του Εμφυλίου;

Β.Γ.: οι νεκροί του Εμφυλίου. Τρείς είναι συνολικά, τρείς..

Α.Σ.: που βρίσκονται μέσα στο κοιμητήριο;

Β.Γ.: ο ένας είναι κάπου εδώ, δεν έχει ένα, ένα οίκημα κάπου εδώ (δείχνει σε χάρτη) εκεί που θα έμενε ο νεκρός κάπου εδώ κοντά, οι άλλοι δυο είναι εδώ επάνω.

Α.Σ.: Κατάλαβα θα προσπαθήσω να τους εντοπίσω. Ωραία, σας ευχαριστώ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο: Βασιλεία Γιασιράνη Κυρίτση

Φύλο: ☐ Άρρεν ☑ Θήλυ

2. Ηλικία :68

3. επάγγελμα /ιδιότητα: καθηγήτρια φιλόλογος /συγγραφέας/ ερευνήτρια

4. Επίπεδο Σπουδών:
- ☐ Απόφοιτος Δημοτικού
- ☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
- ☐ Απόφοιτος Λυκείου
- ☑ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
- ☐ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
- ☐ Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σπουδών

5. Μόνιμος κάτοικος ☐ Ν. Ιωνίας √ Βόλου ☐

6η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 18/01/2017

Πληροφορητής: Πολυμενίδης Γιάννης

Άντρας , 57 ετών, , Τοπογράφος μηχανικός, διευθυντής στη Διεύθυνση Κοιμητηρίων του Δήμου Βόλου, μόνιμος κάτοικος Βόλου, έγγαμος με δυο παιδιά επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της επαγγελματικής εμπλοκής του με το χώρο του Κοιμητηρίου Ταξιαρχών σαν προϊστάμενος της υπηρεσίας κοιμητηρίων Βόλου. Η συνέντευξη δόθηκε σε δημόσιο χώρος στην πόλη του Βόλου. Ως Γ.Π. αναφέρεται ο πληροφορητής, ως Α.Σ. η γράφουσα.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ.: Έχετε προσωπικά βιώματα που να σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών; Ποια είναι η σχέση σας με αυτό το χώρο;
   Γ.Π: εντάξει, εκτός από τη σχέση που έχει ο κάθε Βολιώτης από παλιά, τα τελευταία δυο χρόνια είμαι διευθυντής εδώ στη Διεύθυνση Κοιμητηρίων του Δήμου Βόλου, άρα αυτό ανήκει στην αρμοδιότητα μου. Από την πρώτη στιγμή ξεκίνησα βλέποντας ότι είναι ένα κομμάτι του Βόλου ιστορικό, είναι και διατηρητέο, αξίζει να αναδειχθεί και εχω ξεκινήσει μία μελέτη μέσα από τη διεύθυνσή μου για να αναδείξω και να δω... ακόμα δηλαδή είμαστε στο...ποια πορεία θα ακολουθήσει. Σκοπός είναι να βγει, να ανοίξει περισσότερο στο κοινό, χωρίς να προσβάλλει, δεν ξέρω τα λέμε αυτά τα πράγματα;
   Α.Σ.: Ναι βέβαια, τα πάντα.
   Γ.Π: χωρίς καθόλου να προσβάλλει το θρησκευτικό ... και την μνήμη των κατοίκων.
   Α.Σ. Αλλά σαν προσωπικό βίωμα;
   Γ.Π: Όλοι είχαμε κάποιον δικό μας, τραυματική εμπειρία δεν είναι πια σε μένα, ο θάνατος τα δυο τελευταία χρόνια σε μένα είναι τόσο καθημερινότητα, οπότε δεν...
   Α.Σ.: είναι η άλλη πλευρά της ζωής, έτσι;

2. Α.Σ.: Επομένως το έχετε επισκεφθεί τελευταία να υποθέσω, με συχνές επισκέψεις.

3. Α.Σ.: Τι συναισθήματα σας ανασύρονται με τη σκέψη του;
   Γ.Π: Επειδή αυτή τη στιγμή δεν έχω άνθρωπο δικό μου, μνήμες πρώτα από όλα η αξία που έχουν όλα αυτά τα ...
   Α.Σ.: γλυπτά.
   Γ.Π: δε θέλω να.. μνημεία, να μην τα λέμε γλυπτά, μνημεία ας πούμε, μια μεγάλη ποικιλία, εκτός από καλλιτεχνική αξία, εκτός από αξία μνήμης , υπάρχουν ανά χρονικές περιόδους πριν τον πόλεμο, από ευεργέτες, κατά τη διάρκεια του πολέμου εκτελεσθέντες, μετά τον πόλεμο εκτελεσθέντες από τον εμφύλιο, υπάρχει το Στρατιωτικό υπάρχει ένα φοβερό Αγγλικό από ένα πλοίο που βούλιαξε, είναι δίπλα και το Εβραϊκό που είναι τελείως διαφορετική συνθήκη το ‘χω επισκεφθεί και αυτό, με μεγάλη λεπτομέρεια ας πούμε.

4. Α.Σ.: Πώς σχολιάζετε την σημερινή του κατάσταση και εικόνα;
   Γ.Π: Άμα το πάρω σαν Υπηρεσία μου, ανθρώπινη, ήταν σε πολύ χειρότερη κατάσταση..
   Α.Σ.: Η σημερινή του πορεία είναι μάλλον ανοδική δηλαδή;

Γ.Π: ήταν σε πολύ χειρότερη κατάσταση, εγώ προσπαθώ δηλαδή, έχω μόνιμο άνθρωπο εκεί μέσα που φροντίζει την καθαριότητα, αλλά πάλι είναι ένας άνθρωπος δεν έχω ανθρώπους να διαθέσω παραπάνω.
Α.Σ.: Θα ήθελε δηλαδή..
Γ.Π: ήδη έχω προβλέψει έναν ακόμη και περιμένω κάτι προσλήψεις για να βάλω εκεί μέσα παραπάνω. Το θέμα είναι ότι θα πρέπει να απομακρυνθούν πάρα πολλά μπάζα πάρα πολύ άχρηστο υλικό από κει μέσα αλλά είναι απίστευτο δύσκολο και δυσκίνητο λόγω του διατηρητέου του χαρακτήρα με την Αρχαιολογική υπηρεσία Α.Σ.: Άρα είναι μια δύσκολη κατάσταση που προχωράει προς το καλύτερο με δυσκολία, παρόλα αυτά..
Γ.Π: Σίγουρα προχωράει προς το καλύτερο. Έχω κάποιο ας πούμε όραμα μέσα σε δυο χρόνια να μπορέσω να καταφέρω να φτιάξω αυτά τα πράγματα, αλλά πάντως προχωράει προς το καλύτερο.

5. Α.Σ.: Φαντάζομαι γνωρίζετε κάποια ιστορικά στοιχεία γι' αυτό το χώρο, όσο χρειάστηκε να ασχοληθείτε από τη δουλειά σας
Γ.Π: Η αναφορά στο βιβλίο της Γιασιράνη η οποία έχει κάνει μια πάρα πολύ καλή δουλειά, τουλάχιστον σε επίπεδο οικογενειακών τάφων.

6. Α.Σ.: Έχετε κάποια ιστορία να αφηγηθείτε για το κοιμητήριο από την προσωπική σας εμπειρία ή που σας έχει μεταφερθεί από άλλους;

Γ.Π: Εντάξει πολλές έχουν μεταφερθεί με το πιο γνωστό μνήμα με το ...πάντα πιτσιρικάδες από μικροί που πηγαίναμε εκεί μέσα, βλέπαμε αυτό το τραπέζι και οι γονείς μας μας δείχνανε τη σαύρα που είναι σε ένα από τα πόδια και είναι η ιστορία που είναι μια σαύρα και μπήκε στην κούπα με το γάλα και γενικά ένα παραμύθι, αυτό δεν είναι αλήθεια , η ιστορία από την οικογένεια Κοντού.

7. Α.Σ.: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο έχετε στο νου σας με έμφαση κάποιο εμβληματικό- ιδιαίτερα χαρακτηριστικό; Πού προσωπικά σας έχει συγκινήσει με κάποιο τρόπο να σας έχει επηρεάσει;
Γ.Π: Εκτός από αυτό με το τραπέζι, είναι και κάποια που ίσως δεν είναι Νεοκλασικά είναι και νεότερα..
Α.Σ.: Ναι , δεν έχει σημασία.
Γ.Π: Οι προτομές, η δεν ξέρω πως λέγονται οι ψηλές αυτές με τις επιτύμβιες ας πούμε, ναι οι προτομές είναι αρκετά ενδιαφέρουσες αυτές , υπάρχουν και κάποια απίστευτα απλά μνήματα και αυτά μου κάνουν τη μεγαλύτερη εντύπωση με μια απλή πέτρα...πολύ πολύ απλοί, αυτοί για μένα είναι πιο εντυπωσιακοί.

8. Α.Σ.: Για εσάς τα άλλα στοιχεία πέραν της κύριας νεοκλασικής ενότητας τα άλλα κοιμητήρια που μου αναφέρατε πιο πριν και τύμβοι είναι νομίζετε ευδιάκριτα μέσα στο γενικό σύνολο;
Γ.Π.: Φυσικά, το Εβραϊκό είναι τελείως ξεχωριστό, είναι έξω, αλλά και το Βρετανικό είναι μέσα, είναι περιφραγμένο, περιτοιχισμένο και φροντίζεται από μια ομάδα Βρετανών, έναν σύλλογο
Α.Σ.: Έχουν κάποια σημασία η ιδιαίτερη βαρύτητα που να προσθέτουν στην ιστορική αφήγηση;
Γ.Π.: Αυτά; Φυσικά (με σιγουριά).
Α.Σ.: Αδιαμφισβήτητο δηλαδή.

Γ.Π.: Αδιαμφισβήτητο.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ – Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

9. Α.Σ.: Σας ενδιαφέρει η γενικότερη ιστορία της πόλης σας; πώς ενημερώνεστε; διαβάζετε σχετικά ιστορικά βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις; Γ.Π.: Απ' όλα, ζω σε αυτή την πόλη μια ζωή και όταν λέω ζω, ΤΗΝ ΖΩ, την πονάω και δουλεύω γι' αυτήν την πόλη μια ζωή. Αυτό είναι ένας χώρος μνήμης για την πόλη έχει πολύ μεγάλη ιστορία από πίσω, είναι ένα σημείο αναφοράς, προτιμότερο, να γίνει ένα σημείο αναφοράς για την πόλη, θα πρέπει να γίνει ένα σημείο αναφοράς για την πόλη, επισύρει μνήμες και ίσως μπορέσει να γίνει ένας πόλος τουριστικός.

10. Α.Σ.: Με δεδομένη την ένταξη του χώρου του κοιμητηρίου στο νέο ΓΠΣ, πώς το φαντάζεστε ως χώρο πρασίνου;
    Γ.Π.: Δεν έχει ενταχθεί καθόλου ως χώρος πρασίνου.
    Α.Σ.: Στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο.
    Γ.Π.: Όχι, χώρος κοιμητηρίου, όχι χώρος πρασίνου, δεν πρόκειται να γίνει ποτέ χώρος πρασίνου.
    Α.Σ.: Στο Νέο Πολεοδομικό, έτσι έχω δει ότι αναφέρεται.
    Γ.Π.: Όχι, όχι αυτό να το ξεκαθαρίσουμε, δεν μπορεί να γίνει ποτέ χώρος πρασίνου, από τη στιγμή που είναι διατηρητέο δεν μπορεί να γίνει ποτέ χώρος πρασίνου.
    Α.Σ.: Ας το υπερβούμε αυτό που έτσι και αλλιώς είναι θέμα διατύπωσης, στην καινούργια του φάση μπορεί να είναι ένας προορισμός για τον πολίτη αλλά και τον επισκέπτη;
    Γ.Π.: Ε, φυσικά, αυτός είναι ο σκοπός, σκοπός είναι να μπορέσει να ¨ανοίξει¨ περισσότερο στον επισκέπτη.

11. Α.Σ.: Με τι τρόπο νομίζετε ότι μπορεί να ανοιχθεί στο ευρύ κοινό;
    Γ.Π.: Εκτός από τα τεχνικά θέματα, θα μπορούσε να είναι ένας χώρος περιπάτου, με διαμόρφωση, πάλι στα τεχνικά πάμε, με διαμόρφωση κάποιων διαδρόμων, φυσικά με σημεία μνήμης, με αναφορές για όλα αυτά τα πράγματα τα ιστορικά και υπάρχει και ένας μεγάλος χώρος από τη Βόρεια πλευρά που έχουν φύγει, έχουν σηκωθεί πάρα πολλά μνήματα που ήταν τριετούς διάρκειας που δεν ήταν διατηρητέα, εκεί θα μπορούσε να γίνει μια άλλη διαμόρφωση που να μπορέσει να κρατήσει τον κόσμο εκεί μέσα.

12. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να ενταχθεί ως νέο στοιχείο, στη νέα μορφή του χώρου;
    Γ.Π.: Αυτό θα το δείξει κάποια μελέτη που προχωράμε σαν διεύθυνση.

13. Α.Σ.: Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου στην εξέλιξή του;
    Γ.Π.: Η εκκλησία λειτουργεί πλήρως , λειτουργεί κανονικότατα.
    Α.Σ.: Η παραμονή αυτής της λειτουργίας μέσα, της καθημερινότητας θεωρείτε ότι ευνοεί;
    Γ.Π.: Αυτό που είπα και πριν, ότι είναι να γίνει, οποιαδήποτε μελέτη, οποιαδήποτε επέμβαση, θα γίνει εκεί μέσα τηρώντας τρία πράγματα: πρώτα πρώτα, τη θρησκευτικότητα, δεύτερο τις μνήμες και τρίτον ότι είναι διατηρητέο. Η θρησκευτικότητα είναι πρώτη πρώτη και το λέω αυτό για να μη βρούμε αντιρρήσεις.
    Α.Σ.: καλά, δεν το ήξερα ότι η εκκλησία λειτουργεί κανονικότατα.

Γ.Π.: Υπάρχει παπάς μόνιμα, τη φροντίζει και ο παπάς κιόλας και μάλιστα τον κρατάω με τα δόντια γιατί θέλει να κάνει διάφορες επεμβάσεις, αλλά είναι φροντισμένα, υπάρχει όχι μόνο ο παπάς που είναι εκεί μέσα, υπάρχει κάποια γυναίκα που τη φροντίζει.

14. Α.Σ.: Μέσα από ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία;
Γ.Π.: ο σκοπός είναι να γίνει ένας ανοικτός χώρος μνήμης, δεν είναι μόνο η μνήμη που θα βγαίνει από κει μέσα, η μνήμη όλης της περιοχής, φυσικά θα μπορούσε να γίνει κάποια σύνδεση.
Α.Σ.: δράσεις συνδεδεμένες με το πρόσφατα ιδρυθέν Μουσείο Πόλης θα είχαν θέση σε μια ανάπλαση, που απευθύνεται πια σε ευρύ κοινό;
Γ.Π.: Φυσικά θα μπορούσε το Μουσείο της Πόλης επειδή είναι και Μουσείο της Πόλης θα μπορούσε να κάνει πάρα πολλές εκδηλώσεις να βοηθήσει σε μια συνεργασία.

15. Α.Σ.: Οι τοπικοί σύλλογοι Προσφύγων θα μπορούσαν να σταθούν αρωγοί σε αυτή την προσπάθεια;
Γ.Π.: Φυσικά, φυσικά γιατί ήταν το κοιμητήριο μέσα στο χώρο τους από την πρώτη στιγμή, αν και ανήκε πάντα στο Δήμο Βόλου και όχι στη Ν. Ιωνία τυπικά, αλλά ήτανε μέσα στη Ν. Ιωνία.

16. Α.Σ.: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού πχ. Μέσω εφαρμογής κινητού τηλεφώνου πληροφορίες για την ιστορία διακεκριμένων οικογενειών με παράλληλη αναφορά στα αντίστοιχα μνήματα, μέσω οθόνης δυνατότητα γενεαλογικής έρευνας της εκάστοτε οικογενειακής ιστορίας και εν γένει διαδραστικές εφαρμογές ψηφιακού υλικού, στη νέα φάση του χώρου;
Γ.Π.: Φυσικά εννοείται αυτό, σε όλα αυτά που λέω ότι σκοπεύω να κάνουμε είναι, ήδη εγώ το έχω κάνει αποτύπωση μνήμα μνήμα γωνία γωνία και όλα αυτά ψηφιακά, άρα υπάρχει ένα ψηφιακό υπόβαθρο που θα μπορέσει να αναφερθεί σε μια μορφή GIS αυτό το σύστημα πληροφοριών και θα μπορεί να είναι και σε μορφή κινητού.
Α.Σ.: είστε υπέρ της χρήσης νέων τεχνολογιών ;
Γ.Π.: φυσικά χωρίς να προσβάλουμε, όλα αυτά τα πράματα που έχω πει , αυτά δεν προσβάλλουν, αυτά είναι διευκόλυνση για επαφή.

17. Α.Σ.: Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του Νεοκλασικού συνόλου θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να εντάσσεται περιστασιακά στον ίδιο χώρο; σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική ή λογοτεχνική;
Γ.Π.: φυσικά και ήδη είχα μια ενόχληση από μια ομάδα που θέλαν να κάνουν ένα ...δεν ξέρω πως ... ένα διαδραστικό εκεί μέσα, τελικά δεν με ξαναενόχλησαν, φυσικά, όλα αυτά τα πράγματα .

18. Α.Σ.: Τι απεύχεσθε για την ¨επόμενη μέρα, τι δε θα θέλατε να δείτε να συμβαίνει; Γ.Π.: επειδή πάρα πολλοί σκέφτονται όπως είπατε και πριν ¨χώρος πρασίνου¨ και διάφορα άλλα τέτοια δε θέλω να γίνει ένα απλό πάρκο, θέλω να μείνουν όλα αυτά τα πράματα όπως είναι και να αναδειχτούνε, εγώ αυτά φοβάμαι μην μπουν ξένα στοιχεία εκεί μέσα, και τα ίδια τα υλικά ακόμα να μείνουν εκεί μέσα να μη φύγει τίποτα.

19. Α.Σ.: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό;
Γ.Π.: Την Ιστορία. Την Ιστορία του τόπου και τις μνήμες των παππούδων και των γιαγιάδων που υπάρχουν εκεί μέσα, αυτό είναι το κυριότερο.

20. Α.Σ.: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του στη «νέα εποχή»;
Γ.Π.: Το ονειρεύομαι
Α.Σ.: το ονειρεύεστε, πολύ σημαντικό αυτό.
Γ.Π.: ε, φυσικά και το ονειρεύομαι.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο: Πολυμενίδης Γιάννης

Φύλο: √ Άρρεν ☐ Θήλυ

2. Ηλικία:57

3. επάγγελμα /ιδιότητα: Τοπογράφος Μηχανικός/Διευθυντής στη Διεύθυνση Κοιμητηρίων του Δήμου Βόλου

4. Επίπεδο Σπουδών: ☐ Απόφοιτος Δημοτικού
☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
☐ Απόφοιτος Λυκείου
☐ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
☐ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
√ Σε εξέλιξη Διδακτορικού τίτλου σπουδών στην Πολεοδομία/Χωροταξία

5. Μόνιμος κάτοικος ☐ Ν. Ιωνίας √ Βόλου

7η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 18/ 01/2017

Πληροφορήτρια: Βάσσα Παρασκευά

Γυναίκα, 52 ετών, θεολόγος καθηγήτρια, μόνιμη κάτοικος Ν. Ιωνίας Βόλου, προσφυγικής καταγωγής, έγγαμη και μητέρα, επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της ενασχόλησης της και συμμετοχής της στο διοικητικό συμβούλιο ενός από τους δραστήριους Προσφυγικούς Συλλόγους της περιοχής Νέας Ιωνίας την Πολιτιστική Εστία Μικρασιατών Ν. Ιωνίας. Η ιδιότητα της σαν Θεολόγου καθηγήτριας δίνει και δυνατότητα ανάγνωσης από μια προσέγγιση πιο μεταφυσική αλλά σε σχέση με τη νέα γενιά. Η συνέντευξη δόθηκε στα γραφεία του συλλόγου στην περιοχή της Ν. Ιωνίας Βόλου. Ως Β.Π. αναφέρεται η πληροφορήτρια, ως Α.Σ. η γράφουσα.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ.: Έχετε προσωπικά βιώματα που να σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών; Ποια είναι η σχέση σας με αυτό το χώρο;
   Β.Π: Έχω πάρα πολλά βιώματα, διότι και οι δυο οι παππούδες μου ενταφιάστηκαν σ' αυτό, τον παππού μου βέβαια δεν τον θυμάμαι γιατί ήτανε μικρότερος, αλλά τη γιαγιά μου, που την υπεραγαπούσα, την θάψανε σε αυτό το κοιμητήριο και ήτανε πολύ συχνή η επίσκεψή μου σε αυτό. Δεν είχα, ως παιδί, ποτέ φόβο για το κοιμητήριο και αυτό που θυμάμαι, μου άρεζε από παιδί, όλο αυτό τα δέντρα τα ψηλά, τα κυπαρίσσια, η ησυχία που είχε μέσα, τα γλυπτά τα οποία βλέπαμε και , θέλω να πω μία φορά έφυγα από το σχολείο ως μαθήτρια, αυτό που λέμε το σκασιαρχείο και πήγα στο κοιμητήριο, γιατί ήτανε βέβαια κοντά στο σχολείο, αλλά ήτανε και η γιαγιά μου εκεί, οπότε ήθελα να πάω στο χώρο αυτό.
   Α.Σ.: Μόνη, ή με άλλα παιδιά μαζί;
   Β.Π: πήγα με μία φίλη μου, αλλά πολύ συχνά πηγαίναμε μετά το σχολείο, για να ανάψουμε κερί στη γιαγιά μου.

2. Α.Σ.: Το έχετε επισκεφθεί τελευταία;
   Β.Π: Ναι, πολύ πρόσφατα.
   Α.Σ.: Πόσο συχνές είναι οι επισκέψεις σας σε αυτό;
   Β.Π: Ναι θα μπορούσε να ήταν πιο συχνές γιατί λειτουργεί ο κοιμητηριακός Ναός αλλά δε μου έκανε τόσο καρδιά να πάω ξέροντας ότι έχουν αφεθεί οι τάφοι εκεί, αλλά πήγα πρόσφατα σε ένα πρόγραμμα που έγινε για εκπαιδευτικούς με ξεναγήσεις στην πόλη μας και εκεί και σε άλλα σημεία της πόλης και μέσα στο πλαίσιο αυτό πολλοί καθηγητές παρακολουθήσαμε ιστορικές αναδρομές μέσα από τους τάφους.
   Α.Σ.: ρώτησα, αν οι επισκέψεις σας σε αυτό συνδέονταν με κάποιο τελετουργικό ή για ποιο λόγο πηγαίνατε εκεί;
   Β.Π: Δεν πηγαίνω συχνά, αν και θα μπορούσα, γιατί είπαμε είναι ο κοιμητηριακός ναός, αλλά κάτι με απέτρεπε και δεν ήθελα να πηγαίνω, έχω μνήμες όταν ζωντανό το ...ζωντανό- νεκρό καταλαβαίνετε..
   Α.Σ.: σε λειτουργία.

Β.Π: Ναι, σε λειτουργία, αλλά τελευταία, πήγα σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπου μας ξενάγησαν στους διάφορους, ας το πούμε, επιφανείς τάφους που είχε γλυπτά καλλιτεχνών, όπως του Χαλεπά, ναι ...

Α.Σ.: ποιος οργάνωνε την ξενάγηση;

Β.Π: Αυτό έγινε από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με υπεύθυνη την κα Κική Δανιηλίδου η οποία είναι από δω, από τη Νέα Ιωνία, μικρασιατικής καταγωγής και ξεναγοί ήταν η κα Γιασιράνη, φιλόλογος, η οποία έχει γράψει το βιβλίο και ο κύριος Βογιατζής, ο Θανάσης, ο οποίος μας μίλησε για τους ομαδικούς τάφους των Επονιτών και τα λοιπά, αντιστασιακών, οι οποίοι και στον Εμφύλιο ακόμα, ενταφιάστηκαν σε αυτό και δεν ήξερα, υπήρχαν πάρα πολλά στοιχεία, τα οποία δεν τα γνώριζα και τα έμαθα σε εκείνη την ξενάγηση.

ν

3. Α.Σ.: Ποια συναισθήματα σας, ανασύρονται με τη σκέψη του;

4. Α.Σ.: Πώς σχολιάζετε την σημερινή του κατάσταση και εικόνα;

   Β.Π: Ε, δε αρέσει για να πω την αλήθεια, δηλαδή, υπάρχει μια θλίψη, εμένα αυτό μου προξενεί, μια θλίψη, όταν ως παιδί και ως κάτοικος... μπορεί να ήτανε μέσα στην πόλη, γιατί αυτό στην αρχή είχε γύρω γύρω χωράφια, δεν ήταν έτσι, και μείς ως παιδιά πηγαίναμε σε ένα σχολείο που ήτανε πάνω από το κοιμητήριο και είχαμε εξοικειωθεί με την ιδέα, δηλαδή δε λέγαμε πω, πω, ξέρω 'γω, περνάμε από το νεκροταφείο, όχι, δε μας πείραζε, τώρα δε ξέρω, κάποια παιδιά μπορεί, αλλά πάλι ως θεολόγος, να σας πω, πολλές φορές, όταν έχουμε μάθημα για το θάνατο, έπαιρνα τους μαθητές μου, με υπεύθυνη δήλωση των γονέων βέβαια, και τους πήγαινα στο κοιμητήριο και εκεί κάναμε μάθημα, διαβάζοντας μόνο τις ταφόπλακες, να σας πω ένα παράδειγμα και έτσι τα παιδιά εξοικειώνονται με αυτό το θέμα. Τώρα, βλέποντας το οστεοφυλάκιο, να είναι σπασμένα τα τζάμια, να είναι πεταμένα τα κουτιά, να είναι οι τάφοι χορταριασμένοι με κουτσουλιές και όλα αυτά, δεν...δηλαδή συγκρίνοντας το με το Εβραϊκό, δίπλα, που είναι τόσο περιποιημένο, ντρέπομαι.

5. Α.Σ.: Γνωρίζετε κάποια ιστορικά στοιχεία για το χώρο του κοιμητηρίου;

   Β.Π: Κοιτάξτε για το πότε δημιουργήθηκε..

   Α.Σ.: Πότε ας πούμε, και αν ήρθατε σε επαφή με την ιστορία του;

   Β.Π: Ναι, αλλά αυτή τη στιγμή τώρα δεν θυμάμαι, γιατί τότε, όταν κάνανε το συνοικισμό τότε στη Νέα Ιωνία, ήδη υπήρχε αλλού κοιμητήριο, προς τα πάνω, προς τον Άνω Βόλο, δε θυμάμαι ακριβώς, και νομίζω ότι μετά έγινε, δεν είμαι σίγουρη , κάπου όμως το έχουμε αναφέρει αυτό, και πως σχετίζεται με τη Νέα Ιωνία και πως τους μετέφεραν, ναι, έχουμε κάνει κάποιες αναφορές, αλλά αυτή τη στιγμή δε θυμάμαι, πως τους μετέφεραν και τα λοιπά, τους πεθαμένους από το Βόλο και πως γινόταν η διαδικασία, ναι.

   Α.Σ.: Έχετε έρθει σε κάποια επαφή.

   Β.Π: Ναι τά'χω διαβάσει.

6. Α.Σ.: Έχετε κάποια ιστορία να αφηγηθείτε για το κοιμητήριο από την προσωπική σας εμπειρία ή που σας έχει μεταφερθεί από άλλους;

   Β.Π: κοιτάξτε, εμάς ως παιδί, πάντα μας έκανε εντύπωση το έργο αυτό, δεν ξέρω, του Χαλεπά δεν είναι; με το τραπέζι και το σαμιαμίδι και την οικογένεια, εδώ τη γνωστή Βολιώτικη, που πέθαναν από τη φυματίωση αλλά είπαν ότι είχε μπει το σαμιαμίδι, αυτό ήταν πολύ επιβλητικό και πάντα στη φαντασία μας δημιουργούσε έτσι εικόνες και μετά όταν μεγαλώσαμε, μας είπανε,

καταλάβαμε ποιο ήταν το στίγμα της εποχής και βγάζει κανείς τα συμπεράσματά του τελοσπάντων.

7. Α.Σ.: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο έχετε στο νου σας με έμφαση κάποιο εμβληματικό με ιδιαίτερα χαρακτηριστικό που σας έχει συγκινήσει ιδιαίτερα; Σίγουρα είναι αυτό με την τραπεζαρία που μας είπατε πριν, υπάρχει κάποιο άλλο;
Β.Π: Είδα έναν τάφο που μας είπαν εκεί ότι τον είχε αγοράσει κάποιος, τον έφτιαξε και πήγαινε εκεί και καθότανε, είχε βάλει μπαλκονάκι και είχε τραπέζι και καρέκλα και πήγαινε εκεί και καθότανε, αλλά δε θυμάμαι ποιος ήταν αυτός..
Α.Σ.: Δε θυμάμαι κι εγώ το όνομα, μου το έχει αναφέρει και η κα Γιασιράνη, είναι ένα μαυσωλείο.
Β.Π: Ναι, ναι αυτό μου έκανε πολύ εντύπωση, και πάντα οι προτομές που είναι πολύ καλοδιατηρημένες, δε θυμάμαι είχε και του Φιλιππότη καμία;
Α.Σ.: δε θυμάμαι κάτι.

8. Α.Σ.: Για εσάς τα άλλα στοιχεία πέραν της κύριας νεοκλασικής ενότητας, δηλαδή τα άλλα κοιμητήρια το Βρετανικό το Στρατιωτικό, οι τύμβοι, είναι ευδιάκριτα κατά τη γνώμη σας;
Β.Π: Ναι το Στρατιωτικό είναι, εγώ δεν ήξερα για τους ομαδικούς τάφους σας λέω, των αριστερών που ενταφιάστηκαν εκεί και νομίζω ένα παιδί ήτανε, μια Εβραιοπούλα ήτανε μαζί σε αυτούς;
Α.Σ.: Δηλαδή κάποια είναι ευδιάκριτα, κάποια έχουν χαθεί με την πάροδο του χρόνου;
Β.Π: Ναι, δηλαδή, εγώ σας λέω, πήγαινα και δεν ήξερα και τώρα ο Βογιατζής μας τον έδειξε αυτόν τον τάφο που... μου έκανε εντύπωση γιατί είχε και αναμμένο καντήλι, οι πιο πολλοί δεν έχουνε γιατί...
Α.Σ.: έχουν φύγει οι επόμενοι...
Β.Π: Ναι.
Α.Σ.: Έχουν κάποια σημασία ή ιδιαίτερη βαρύτητα, που να προσθέτουν στην ιστορική αφήγηση;
Β.Π: Ναι, για την ιστορία του Βόλου, που ήταν μια αστική πόλη, με αριστοκράτες, οι οποίοι διαδραμάτισαν ρόλο στην ανάπτυξη του Βόλου και στην πνευματική και στην οικονομική, αυτό φαίνεται μέσα απο τα μνημεία που έχει και γι αυτό πρέπει αυτά να διατηρηθούνε με κάποιο τρόπο…

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ – Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

9. Α.Σ.: Σας ενδιαφέρει η γενικότερη ιστορία της πόλης σας;
Β.Π: πάρα πολύ.
Α.Σ.: πώς ενημερώνεστε για αυτήν, από σχετικά βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις;
Β.Π: Κατ’ αρχάς να σας πω, ότι εγώ έκανα ένα μεταπτυχιακό που ασχολήθηκα με την περίοδο του 18^{ου} και 19^{ου} αι. στο Πήλιο, οπότε, για να το γράψω αυτό, διάβασα αρκετούς συγγραφείς τοπικούς και αρθρογραφώ, μάλλον έχω αρκετά διαβάσει από τους αρθρογράφους εδώ στο Βόλο, αλλά και ιστορικούς, λόγω της ειδικότητας, αλλά και λόγω των εργασιών που έκανα. Γενικά ότι έχει γραφτεί σχετικά με την ακμή, από τότε με την απελευθέρωση, ειδικά το 1881 και μετά, νομίζω ότι εντάξει, έχω αρκετή ενημέρωση.
Α.Σ.: Και συνεχίζετε, φαντάζομαι...
Β.Π: Ναι, και ως μέλος εδώ της Εστίας που το προσφυγικό με καίει, επίσης, τα διαβάσματά μου για τη Νέα Ιωνία είναι αρκετά και βέβαια, εντάξει, τα βασικά που παίρνουμε σχετικά με την Ιωλκό, και όλα τα υπόλοιπα, που είναι μια βάση να ξεκινήσεις, όταν ενδιαφέρεσαι τελοσπάντων.

10. Α.Σ.: Με δεδομένη την ένταξη του χώρου του κοιμητηρίου στο νέο ΓΠΣ, πώς το φαντάζεστε ως χώρο πρασίνου;
    Β.Π: Κοιτάχτε, δεν ξέρω, αυτό τώρα είναι λίγο περίεργο δηλαδή, το σκέφτηκα κιόλας, να περπατάμε και να έχει παγκάκια και να έχει πράσινο, στα σημεία που είχαν θαφτεί άνθρωποι από κάτω...μου δημιουργούσε, έτσι, ένα θέμα δεν το έχω ξεπεράσει ακριβώς...ή να σκέφτομαι ότι αυτά τα χώματα θα τα βγάλουν και θα βάλουν καινούρια χώματα ; καταλάβατε τι λέω, από τους τάφους θα φύγουν όλα αυτά τα χώματα, και θα μπουν καινούργια για να φτιαχτεί αυτό το πράσινο;
    Α.Σ.: Φαντάζομαι ότι όταν γίνεται μια τέτοια επέμβαση, σίγουρα ανανεώνονται κάποια ..
    Β.Π: αν κρατηθούν τα ταφικά μνημεία, αυτά τα αξιόλογα, εμένα δε θα με πείραζε καθόλου να γίνει ο χώρος, ένα πάρκο μνήμης αυτό το πράγμα ..
    Α.Σ.: παρότι δεν έχετε σχηματισμένη εικόνα;
    Β.Π: Ναι, το πως μπορεί να γίνει ναι, ναι, θα ήθελα να φύγει και αυτό το ντουβάρι που είναι γύρω γύρω, το περιτείχισμα ας πούμε.
    Α.Σ.: γιατί; νομίζετε ότι είναι ενοχλητικό;
    Β.Π: εμένα πάντα με πείραζε, από παιδί, έλεγα τι είναι από πίσω, έλεγα ότι είναι ο άλλος κόσμος εκεί πίσω, καταλάβατε.
    Α.Σ.: γιατί; Νομίζετε ότι εμποδίζει τη σύνδεση του με την πόλη;
    Β.Π: όχι, αλλά πάντα δημιουργούσε ένα, ένα, πώς να το πω, εμείς τον περνούσαμε κάθε μέρα αυτόν τον τοίχο για να πάμε έξι χρόνια σχολείο και ήταν ¨ο τοίχος του κοιμητηρίου¨ καταλάβατε, που από πίσω εκεί ήταν οι πεθαμένοι, είχε μια, πως να το πω, ένα, πως να το πω, ένα...
    Α.Σ.: ένα βάρος;
    Β.Π: και η φαντασία, και λίγο ο φόβος και λίγο το βράδυ τα φωτάκια αυτά, σου δημιουργούσε έτσι, ένα κλίμα περίεργο. Αν γίνει, γινόταν πάρκο αυτό το πράγμα, θα ήθελα να μην έχει τον περίβολο..

11. Α.Σ.: Αν νομίζετε ότι η ταυτότητα του κοιμητηρίου «αποθαρρύνει» τον επισκέπτη, πώς νομίζετε ότι μπορεί να ενισχυθεί το άνοιγμα στο ευρύ κοινό;
    Β.Π: Αυτό, να πέσει ο τοίχος.
    Α.Σ.: Θεωρείτε ότι ο τοίχος είναι ένα εμπόδιο;
    Β.Π: Ναι, ναι, είναι εμπόδιο, να φύγουν αυτά τα πεύκα τα τρομακτικά, που σας λέω, είναι μεν η ησυχία και η γαλήνη του κοιμητηρίου, ok, αλλά το πεύκο έχει συνδυαστεί ως σύμβολο αθανασίας και ταφικό τελοσπάντων, θεολογικά έχει την έννοιά του, θα μπορούσε να αλλαχτούνε λίγο τα πεύκα, κάποια πεύκα τελοσπάντων, να ελαττωθεί.
    Α.Σ: ειδικά τα πεύκα; το κυπαρίσσι είναι συνδεδεμένο..
    Β.Π: Ναι το κυπαρίσσι, τα κυπαρίσσια εννοώ, αυτά τα πολλά τα κυπαρίσσια... αυτά τα κυπαρίσσια αν γινόταν πάρκο, είναι μεν σήμα κατατεθέν ότι ήταν εκεί ταφικός χώρος, απ' την άλλη, είναι και αυτό το δέος που δημιουργούν, που τό'χουμε συνδυάσει με το θάνατο και την αθανασία βέβαια ίσως. Αν ελαττωνόταν κάποια κυπαρίσσια δε θα με χαλούσε.

12. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να ενταχθεί ως νέο στοιχείο, στην νέα μορφή του χώρου;
    Β.Π: Θα ήθελα βασικά να φύγει το οστεοφυλάκιο, είναι χάλια, χάλια, ο ναός να ανακαινιστεί ο ναός ο κοιμητηριακός, να καθαριστούν να συντηρηθούν όλα αυτά τα μνημεία, που αξίζουν βέβαια τον κόπο και να μπούνε μέσα στο χώρο αυτά τα σύγχρονα ψηφιακά, τελοσπάντων, που

να σε κάνουν μια ξενάγηση, να σου εξηγεί τι είναι εδώ πέρα, καταλάβατε; Ή, να μπούνε ετικέτες, αδιάβροχες και τα λοιπά, γιατί είναι ανοικτός ο χώρος, ή να υπάρχει ένας κλειστός χώρος, που να μπορείς να μπεις μέσα για να ενημερωθείς, με τι μνημεία έχεις να κάνεις , ποια ιστορική περίοδο, ποια πρόσωπα επιφανή είναι εδώ, καταλάβατε; Θα το ήθελα αυτό.

13. Α.Σ.: Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου στην εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου;
Β.Π: Ναι ναι, και βοηθάει.
Α.Σ.: ήδη βοηθάει;
Β.Π: Ναι ναι, βοηθάει.

14. Μέσα από μια διακριτική επέμβαση, ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία θα ήταν θεμιτή κατά τη γνώμη σας ; μέσα από ένα συμβολισμό μια αναφορά για να το συνδέσει με την γύρω περιοχή;
Β.Π: Απλά η Νέα Ιωνία που σχηματίστηκε αμιγώς από πρόσφυγες είχε και το θέμα του κοιμητηρίου, δηλαδή φτιάχτηκε στην ουσία σιγά σιγά, σιγά σιγά, η πόλη, φτιάχτηκε και το κοιμητήριο το οποίο άρχισε να διογκώνεται κάποια στιγμή και το φορτώθηκε η Νέα Ιωνία, εντός εισαγωγικών φορτώθηκε, δηλαδή ταυτίστηκε η Νέα Ιωνία με το κοιμητήριο.
Α.Σ.: Το να αναφερθεί κανείς στην καινούργια επέμβαση που θα αναδείξει το μνημειακό σύνολο με έναν συμβολικό τρόπο, στην Προσφυγική ιστορία θα ήταν συμβατό;
Β.Π: Ναι κατ' αρχάς έχουνε, όλοι οι πρόσφυγες της πρώτης γενιάς εκεί είναι ενταφιασμένοι, λογικά θα μπορούσαν να έχουν ένα μνημείο, συνολικό, συγκεντρωτικό, όχι με ονόματα εννοείται, αλλά όπου να αναφέρεται, εδώ Νέα Ιωνία προσφυγούπολης και τα λοιπά εννοείται ότι έχει το μισό της πληθυσμό αν όχι όλο, ναι, ναι.
Α.Σ.: Τη σύνδεση με την περιοχή..
Β.Π: Ναι, ναι.
Α.Σ.: δράσεις συνδεδεμένες με το Μουσείο Πόλης που ιδρύθηκε πρόσφατα θα είχαν θέση σε μια ανάπλαση;
Β.Π: Μα ήδη έγινε μια προσπάθεια και ήταν πάρα πολύ σημαντική αυτή η περιήγηση που κάναμε.
Α.Σ.: Α η περιήγηση ήταν σε συνεργασία με το μουσείο.
Β.Π: Ναι, ήταν σε συνεργασία, ήταν σε συνεργασία.

15. Α.Σ.: Οι τοπικοί σύλλογοι Προσφύγων θα μπορούσαν να σταθούν αρωγοί σε μια τέτοια προσπάθεια; Με ποιο τρόπο;
Β.Π: Ναι, θα μπορούσαν να δώσουν υλικό για τα ονόματα αυτής της πρώτης γενιάς , το Δημαρχείο εδώ, το Ληξιαρχείο της Νέας Ιωνίας έχει τα ονόματα, θα μπορούσε να αναφερθεί σε συγκεκριμένους ανθρώπους οι οποίοι δράσανε και είχανε αξιόλογη, τελοσπάντων ιστορία, διάφοροι γιατροί, διάφοροι πολιτικοί, βουλευτές τέτοιοι. Δήμαρχοι που ήταν Μικρασιατικής Καταγωγής, επιστήμονες.

16. Α.Σ.: Θα σας ρωτήσω κάτι που μου το απαντήσατε εν μέρει αλλά μήπως πούμε λίγο περισσότερα γι' αυτό: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού ας πούμε, διαδραστικές εφαρμογές, εφαρμογές κινητού, στη νέα φάση του χώρου;

Β.Π: Ναι, ναι πάντα, εμείς κάναμε ήδη έναν ηχητικό περίπατο με κατέβασμα στο κινητό, αλλά αυτός έγινε μέσα στην πόλη, στην κίτρινη αποθήκη, σε διάφορα άλλα σημεία της πόλης και το κάναμε πριν δυο μήνες. Από το Μουσείο της Πόλης έγινε αυτό.
Α.Σ.: Άρα θεωρείτε ότι είναι απολύτως συμβατό..
Β.Π: Και στο Μουσείο της Πόλης υπάρχει μια μόνιμη έκθεση, την είδατε, ε; Που δεν ξέρω αν έχει φωτογραφίες από το κοιμητήριο, θα μπορούσε να προσθέσει και φωτογραφίες από το κοιμητήριο, εκεί θα φανεί και η ταξική διαφορά, οι απλοί πρόσφυγες δεν είχαν μνημεία μεγάλα, δεν ξέρω αν οι γιατροί αυτοί, ο Σιμιτζογλου και λοιπά, πάνω στους τάφους ,ο δήμαρχος ο Γκαλής, αλλά ο απλός ο κόσμος, είχε πολύ λιτούς τάφους ενώ οι Βολιώτες είχανε τα νεοκλασικά, αυτά που βλέπουμε, τις επιτύμβιες στήλες και τα λοιπά, πλάκες...

17. Α.Σ.: Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του νεοκλασικού συνόλου, θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να ενταχθεί περιστασιακά στον ίδιο χώρο; Ας πούμε, σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική, ή σαν λογοτεχνική βραδιά;
Β.Π: λογοτεχνική βραδιά δε θα ήθελα, να σας πω, αλλά μια έκθεση ζωγραφικής που να έχει σχέση, μοντέρνα τέχνη δε θα μου κολλούσε, αλλά ότι θα είχε σχέση με νεοκλασικισμό θα το ήθελα πάρα πολύ. Γιατί ο Βόλος ήταν μια αστική πόλη που είχε πάρα πολύ ωραία σπίτια, ωραία μνημεία τα οποία καταστράφηκαν με την ανοικοδόμηση με τους σεισμούς.
Α.Σ: εννοείτε να δείτε πράγματα που να ταιριάζουν;
Β.Π: Ναι να γίνει πολύ προσεγμένη προσέγγιση.

18. Α.Σ.: υπάρχει κάτι που δε θα θέλατε να δείτε την ¨επόμενη μέρα¨;
Β.Π: Να μη μπει μπουλντόζα και τα βγάλει όλα αυτά και τα πετάξει στον Κραυσίδωνα, να μην τα σπάσουνε, να μην τα διαλύσουνε να μην τα γεμίσουνε με γκράφιτι,
Α.Σ.: να μην καταστραφεί , μα είναι ένα μνημείο.
Β.Π: να μην αποφασίσει ένας, ξυπνήσει ένα πρωί και πει: τέλος το κοιμητήριο, ότι υπήρχε, τέλος, το αλλάζουμε και κάνουμε εκεί ένα παρκινγκ ξέρω ‘γω.
Α.Σ.: αυτό τώρα δε γίνεται να συμβεί, γιατί έχει κηρυχθεί διατηρητέο μνημείο, έτσι κι αλλιώς , πάντως φοβάστε την καταστροφή, αυτός είναι ο μεγαλύτερος φόβος, καταλαβαίνω.

19. Α.Σ.: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό;
Β.Π: Την τοπική ιστορία μέσα από τα πρόσωπα τα οποία απεικονί...όχι απεικονίζονται, υπάρχουνε στις προτομές τους , σας λέω και η τοπική ιστορία, μόνο το παράδειγμα αυτό με το τραπέζι με την οικογένεια αυτή δείχνει το πρόβλημα της φυματίωσης. Αλλά ο πλούτος, η μόρφωση, όλη η ιστορία του Βόλου περνά μέσα από το κοιμητήριο με τα μνημεία του, ακόμα και ο τρόπος με τον οποίο γράφονται τα αποφθέγματα τα ταφικά αυτά, ποιοι είναι πιο πιστοί, ποιοι είναι πιο φιλοσοφημένοι, ποιοι είναι πιο αριστοκράτες, ο τρόπος που είναι κατασκευασμένοι, πιο ψηλοί, πιο χαμηλοί, πιο πομπώδεις πιο ταπεινοί, όλα αυτά δείχνουνε, πολύ κοινωνική ανάλυση μπορείς να κάνεις και να μη χαθεί βέβαια και τη μνεία θανάτου, δηλαδή να μην ξεχάσουμε και το θεολογικό και να δούμε μόνο της τέχνης το κομμάτι. Δηλαδή να πούμε ότι η εξοικείωση με τον άνθρωπο, πρέπει να ‘ναι καθημερινή στον άνθρωπο, να γίνεται καλύτερος ...Με τα παιδιά μου στο σχολείο αυτό έκανα, μνεία θανάτου κάποια παιδιά πολύ λίγα αρνιόντουσαν νά’ρθουν, τα περισσότερα έρχονταν.

20. Α.Σ.: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου;

Β.Π: Ναι, ναι και να ενταφιαζόμουν εκεί δε θα με πείραζε (γελάει και σοβαρεύει) από το να πάω στον Κούκο, δεν ξέρω αν το έχετε επισκεφθεί, το οποίο είναι άθλιο..
Α.Σ.: το καινούργιο κοιμητήριο;
Β.Π: Άθλιο, άθλιο.
Α.Σ.: Άθλιο από ποια άποψη;
Β.Π: Άθλιο, διότι δεν υπάρχει πράσινο, υπάρχει μια ομοιομορφία στα μνήματα που προσπαθήσαν να το κάνουν για να μην έχει διάκριση κανείς στο θάνατο αλλά κάνανε μία καρικατούρα για μένα και για πολύ κόσμο, και τελικά ο καθένας ότι θέλει να κάνει το κάνει και βλέπει κανείς και τέντες και πλαστικά και λουλούδια πάρα πολλά πλαστικά και στεφάνια πλαστικά και ανεμόμυλους και οτιδήποτε μπορεί να φανταστεί κανένας. Δηλαδή δεν έχει εκείνον τον εκλεπτυσμό, εκείνη την ηρεμία, εκείνη την ποιότητα που βλέπει κανείς σε αυτό εδώ, καμία σχέση, εκεί βλέπεις ένα κιτς πράγμα, έλλειψη σεβασμού στον άνθρωπο και στο θάνατο.. Πραγματικά δηλαδή.

Καθώς με συνοδεύει στην έξοδο κάτι θυμάται και συμπληρώνει:

Δεν πηγαίναν όλα τα παιδιά, οι αδερφές μου ας πούμε δεν πηγαίνανε, αλλά εμένα κάτι με τραβούσε πάντα, δηλαδή αυτή η ηρεμία και αυτή η τέχνη, η μυρωδιά από το κυπαρίσσι... και εκείνο το κου, κου, κου από τα πουλιά, αυτό με φόβιζε, αυτές οι δεκοχτούρες που ήταν εκεί πέρα, αυτό με φόβιζε και βέβαια δεν μπορούσα βράδυ ποτέ να επισκεφθώ το...δεν ξέρω...τώρα άμα γίνει πάρκο ποτέ όμως με.. τέτοια.. πιστεύω ότι θα πηγαίνω.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο : Βάσσα Παρασκευά

Φύλο: ☐ Άρρεν ☑ Θήλυ
2. Ηλικία:52

3. επάγγελμα /ιδιότητα: Θεολόγος/ Καθηγήτρια/ αντιπρόεδρος στην Πολιτιστική Εστία Μικρασιατών Ν. Ιωνίας

4. Επίπεδο Σπουδών:
☐ Απόφοιτος Δημοτικού
☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
☐ Απόφοιτος Λυκείου
☐ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
☐ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
☑ Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σπουδών

5. Είστε μόνιμος κάτοικος ☑ Ν. Ιωνίας ☐ Βόλου;

8η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 31/ 01/2017

Ημερομηνία: 31/01/2017
Πληροφορήτρια: Κυριακή Δανιηλίδου
Γυναίκα, 60 ετών, εκπαιδευτικός με ειδικότητα πολιτικού μηχανικού , δασκάλα, ηθοποιός, μόνιμη κάτοικος Ν. Ιωνίας Βόλου, έγγαμη, επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της ενασχόλησης της με θέματα τοπικής ιστορίας σαν υπεύθυνη σχολικών δραστηριοτήτων στη διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Μαγνησίας. Η συνέντευξη δόθηκε στο γραφείο της στην διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
Ως Κ.Δ.. αναφέρεται η πληροφορήτρια, ως Α.Σ. η γράφουσα.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ.: Έχετε προσωπικά βιώματα που να σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών; Ποια είναι η σχέση σας με αυτό το χώρο;
Κ.Δ.: Εμείς είμαστε κάτοικοι Βόλου και όλοι οι κάτοικοι του Βόλου έχουνε σχέση με αυτό το κοιμητήριο, εκεί κοιμάται και ο πατέρας μου, πάρα πολλές φορές το έχουμε επισκεφθεί, έχουμε τάφο εκεί.

2. Α.Σ.: Το έχετε επισκεφθεί τελευταία;
Κ.Δ.: Ναι, βεβαίως το επισκέπτομαι, δεν είναι στην κατάσταση που ήταν... όχι δεν το επισκέπτομαι συχνά, το επισκέφθηκα λόγω θανάτου του πατρός μου.
Α.Σ.: Συνδέονταν πάντα με κάποιο τελετουργικό ή υπήρχαν άλλοι λόγοι που σας έφεραν εκεί;
Κ.Δ.: Ναι για κάποιο τελετουργικό, αλλά υπήρχαν και άλλοι λόγοι. Το επισκέφθηκα για να κάνω ένα μνημόσυνο για τον πατέρα μου αλλά τελευταία το επισκέφθηκα με εκπαιδευτικούς προκειμένου... με 60 εκπαιδευτικούς, όχι 60, 40 σε ένα πολιτιστικό περίπατο, σε μια ξενάγηση, επειδή θεωρούμε ότι το κοιμητήριο μπορεί να λειτουργήσει διαθεματικά, και για μαθήματα, και για πολιτιστικά προγράμματα και για να μάθει κανείς την ιστορία του τόπου του.
Α.Σ.: Ποιος οργάνωσε αυτή την ξενάγηση;
Κ.Δ.: Ναι, εγώ την οργάνωσα μαζί με την τότε σύμβουλο των φιλολόγων την κυρία Μαγγαφά, είχαμε οργανώσει αρκετούς πολιτιστικούς περιπάτους και ένας από αυτούς ήτανε στα δύο Νεκροταφεία, το Εβραϊκό και το Ορθόδοξο που είναι δίπλα δίπλα. Στο Ορθόδοξο νεκροταφείο μπορεί κανείς να κάνει πάρα πολλά πράγματα για την εκπαιδευτική κοινότητα, δεδομένου ότι είναι θαμμένοι όλοι οι δήμαρχοι του τόπου, μπορεί να κάνει μαθήματα τοπικής ιστορίας. Υπάρχουνε γλυπτά έργα, απαράμιλλης αξίας γλυπτικής, οπότε μπορεί να γίνει ένα εικαστικό εργαστήρι , ένα εργαστήρι τέχνης πάνω στη γλυπτική μαθήματα και λοιπά. Υπάρχουν στήλες οι οποίες είναι γραμμένες στα αρχαία ελληνικά, γεγονός που σημαίνει ότι είναι πεδίον δόξης λαμπρόν, για φιλολόγους, για μαθήματα αρχαίων ελληνικών στην πράξη, υπάρχουν δύο τάφοι από την περίοδο της Εθνικής Αντίστασης, οπότε μαθήματα ιστορίας πάνω στον πόλεμο, τον β' Παγκόσμιο, την Γερμανική κατοχή και Αντίσταση και λοιπά. Υπάρχει η εκκλησία για ναοδομία και άλλα, χίλια άλλα που μπορεί κανείς να σχεδιάσει και να σκεφτεί, αυτά σκεφτήκαμε εμείς, κυρίως όμως είναι ένας χώρος ο οποίος εκτός φυσικά από το μακάβριο που μπορεί κανείς να πει ότι

έχουν τα νεκροταφεία, είναι ένας χώρος από τον οποίον μπορείς να αντλήσεις πάρα πάρα πολλές πληροφορίες για τη ζωή τα έργα και τις ημέρες των ανθρώπων που έζησαν σε αυτόν τον τόπο.

3. Α.Σ.: Ποια συναισθήματα σας, ανασύρονται με τη σκέψη του;

4. Α.Σ.: Πώς σχολιάζετε την σημερινή του κατάσταση και εικόνα;
Κ.Δ.: Είναι απογοητευτική, κρίμα δηλαδή πραγματικά, γιατί είναι ένα μέρος που έχει έργα τέχνης, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί διαφορετικά πέρα από χώρος ταφής είναι χώρος μνήμης και χώρος τέχνης αυτό που λέμε έργα τέχνης , μέχρι του Χαλεπά έργο υπάρχει μέσα.

5. Α.Σ.: Γνωρίζετε κάποια ιστορικά στοιχεία γι' αυτό;
Κ.Δ.:Ε, πολλά πράγματα δεν τα θυμάμαι , τα 'χω διαβάσει τα 'χω ξαναδιαβάσει κατά καιρούς... το νεκροταφείο δημιουργήθηκε...πρώτα υπήρχε ένα νεκροταφείο στην Ανάληψη και μετά δημιουργήθηκε αυτός ο χώρος προτού γίνει ο προσφυγικός Συνοικισμός της Νέας Ιωνίας. Ήταν ο χώρος ταφής , ήταν έξω από το Βόλο, ο χώρος του νεκροταφείου της πόλης μας. Όταν όμως επεκτάθηκε ο οικισμός και η Νέα Ιωνία πια φτάνει μέχρι τον Ζαμπάναγα και το Καζανάκι και πιο πάνω ήταν λογικό αυτός ο χώρος να μην επαρκεί, να μην μπορεί να προεκταθεί και να φύγει κι από κει, δηλαδή μέσα στον ιστό...το ζητούμενο είναι να μη γίνει οικόπεδο. Γιατί είναι ένας χώρος ιστορικής μνήμης και είναι ένας χώρος, που μπορεί να αναδείξει την ιστορία της πόλης. Αυτό.

6. Α.Σ.: Έχετε κάποια ιστορία να αφηγηθείτε για το κοιμητήριο από την προσωπική σας εμπειρία, ή που σας έχει μεταφερθεί από άλλους;
Κ.Δ.: Αυτά που σας είπα...
Α.Σ.: Είτε σαν αστικός μύθος, κάποια ιστορία που έχετε προσωπική;
Κ.Δ.:Α, όχι δεν έχω...κοιτάξτε, σαν παιδιά κάναμε διάφορα αστεία με το κοιμητήριο και τις νύχτες, πως θα πάμε, ποιος θα μπει, ποιος, ξέρετε αυτοί οι μύθοι που κυκλοφορούν και που μπήκε ένας και πιάστηκε στα κάγκελα και που έπαθε ανακοπή και που.. τέτοια πράγματα που κυκλοφορούν για όλα τα νεκροταφεία και σε όλες τις...κάτι πιο συγκεκριμένο όχι. Α, έχω να σας πω ότι υπάρχει ένα γλυπτό μέσα σε αυτό το νεκροταφείο που, ναι αυτό το θυμάμαι, έχει τέσσερεις καρέκλες, είναι μια τραπεζαρία με καρέκλες και τα λοιπά και πάντοτε θεωρούσαμε ότι αυτοί οι άνθρωποι πέθαναν επειδή μέσα στο γάλα τους έπεσε ένα σαμιαμίδι. Είχε γίνει λοιπόν όταν ήμουν μικρή, αυτό το γεγονός είχε πάρει διαστάσεις τεράστιες στο μυαλό μας, και όπου βλέπαμε σαμιαμίδι το θεωρούσαμε εφάμιλλο του θανάτου. Αυτό, ενώ μια χαρά είναι τα ζωάκια...τρώνε και τα κουνούπια.
Α.Σ.: Ήταν ο αστικός μύθος.
Κ.Δ.: Ναι ήταν ο αστικός μύθος που το είχε διογκώσει, τώρα δε θυμάμαι...κι άλλα πράγματα μπορεί να θυμηθώ στην πορεία, αλλά τώρα δεν θυμάμαι ..

7. Α.Σ.: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο έχετε στο νου σας, με έμφαση, κάποιο εμβληματικό, ιδιαίτερα χαρακτηριστικό; Πού προσωπικά σας έχει συγκινήσει, επηρεάσει, κάποιο που να φέρνετε στη μνήμη σας ;
Κ.Δ. :Τα θυμάμαι όλα τα... γιατί.. επειδή πήγαινα συχνά, τα θυμάμαι... Το πιο χαρακτηριστικό είναι αυτό που σας ανέφερα πριν έτσι; Δηλαδή όποιος πάει στο κοιμητήριο, αυτό το θυμάται, αποτυπώνεται στη μνήμη του γιατί είναι χαρακτηριστικό, όμως υπάρχουν πάρα πολύ σπουδαία

έργα, ιδίως κάποιες στήλες, κάποιοι τάφοι που έχουνε μπροστά αγγεία που είναι εξαιρετικής γλυπτικής αξίας.

8. Α.Σ.: Για εσάς τα άλλα στοιχεία πέραν της κύριας νεοκλασικής ενότητας δηλαδή τα άλλα δυο κοιμητήρια, Βρετανικό και Στρατιωτικό, που εντάσσονται στο χώρο και οι τύμβοι και τους οποίους μου τους αναφέρατε, είναι ευδιάκριτα σήμερα κατά τη γνώμη σας ;
Κ.Δ.: Όχι, όχι δεν είναι. Πρέπει κανείς να σας πει, εκεί είναι το Βρετανικό, εκεί είναι το Στρατιωτικό.
Α.Σ.: Έχουν κάποια σημασία η ιδιαίτερη βαρύτητα που να προσθέτουν στην ιστορική αφήγηση;
Κ.Δ.: Εγώ νομίζω πως οτιδήποτε αφορά την ιστορία της πόλης έχει βαρύτητα, από οποιαδήποτε άποψη. Γιατί οι πόλεις υπάρχουν επειδή υπάρχουν οι ιστορίες τους και οι άνθρωποι υπάρχουν επειδή θυμούνται. Όταν σβήσεις τη μνήμη σβήνεται και η ιστορία.
Α.Σ.: πολύ ωραίο αυτό.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ – Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

9. Α.Σ.: Σας ενδιαφέρει η γενικότερη ιστορία της πόλης σας;
Κ.Δ.: Εννοείται, εννοείται, πάρα πολύ.
Α.Σ.: πώς ενημερώνεστε; διαβάζετε ιστορικά βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις, με ποιο τρόπο ενημερώνεστε;
Κ.Δ.: Εγώ ως υπεύθυνη σχολικών δραστηριοτήτων λόγω της θέσης μου οφείλω να ξέρω την ιστορία της πόλης. Η αλήθεια είναι ότι δεν είναι εύκολο να τη μάθεις και στην πορεία, μεγάλη ούσα, έμαθα πάρα πολλά πράγματα από την Ιστορία, και αυτό γιατί, γιατί οι φορείς που εμπλέκονται με την ιστορία της πόλης δουλεύουν αποσπασματικά. Δηλαδή πρέπει άλλος φορέας όπως είναι το αρχαιολογικό μουσείο, οι αρχαιολόγοι, να σου κάνουν την Ιστορία αυτή, η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων άλλη, οι ερευνητές που ασχολούνται με θέματα της πόλης και του τόπου άλλη και λοιπά. Ωστόσο νομίζω ότι ξέρω αρκετά πράγματα, ακριβώς γιατί ήρθα σε επαφή με όλο αυτόν τον κόσμο. Γεγονός είναι, πως δεν τα ήξερα πιο πριν, δηλαδή το σχολείο δεν μας τα μαθαίνει, το άγχος μας σας είπα, ως υπεύθυνη, είναι μέσα στις δράσεις του γραφείου μας η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πάνω σε θέματα τοπικής ιστορίας, με σκοπό να μεταφερθούν στις νεότερες γενιές, τους μαθητές και λοιπά, και έχουμε αρκετά προγράμματα τοπικής ιστορίας πια εδώ, μετά από όλες αυτές τις ξεναγήσεις, γιατί έχουμε κάνει πολιτιστικούς περιπάτους μέχρι τώρα πέντε, στα κυριότερα σημεία, κάναμε το Βόλο στη Γερμανική κατοχή, μέσα σε αυτό ήταν και το νεκροταφείο, κάναμε και όλα τα μέρη όπως είναι τα Παληά και τα λοιπά και τα κτίρια του Βόλου που με οποιαδήποτε τρόπο υπάρχουν και έχουν λειτουργήσει κατά τη διάρκεια της Γερμανικής κατοχής όπως είναι η κίτρινη Αποθήκη, ένα σπίτι που είχε τον τηλέγραφο, διάφορα, με το ρόλο του το καθένα. Έχουμε κάνει ένα πολιτιστικό περίπατο, στη Ν. Ιωνία στον Οικισμό, για τη Μικρασιατική Καταστροφή, για τους πρόσφυγες, το προσφυγικό, πως εξελίχθηκε και λοιπά. Το οποίο άπτεται πάρα πολλών αντικειμένων της τοπικής ιστορίας, όπως είναι το γήπεδο, όπως είναι οι άνθρωποι που, το γήπεδο της Νίκης εννοώ, όπως είναι το στρατόπεδο που είναι άλλη ιστορία και αυτό, έχουμε κάνει έναν πολιτιστικό περίπατο στα Παλαιά...
Α.Σ.: Με κάποιο τρόπο έχετε χτενίσει δηλαδή όλη την περιοχή.
Κ.Δ.: Έχει ακόμα πράγματα, τον βιομηχανικό Βόλο, είναι ανεξάντλητη η ιστορία του τόπου κι αν θέλει κανείς να ασχοληθεί πραγματικά...γιατί ένας τόπος φέρει το βάρος του...εμάς ο τόπος μας

κατοικείται από τα νεολιθικά χρόνια, αν το σκεφτεί κανείς αυτό και μέχρι σήμερα, έχει συνεχή κατοίκηση, έχει χιλιάδες πράγματα να ασχοληθεί κανείς, υπήρξε σε μυκηναϊκό κέντρο κατά την βυζαντινή περίοδο υπήρξε τόπος ...είχαμε Τούρκους , υπήρχε το κάστρο, πάρα πολλά...

10. Α.Σ.: Με δεδομένη την ένταξη του χώρου του κοιμητηρίου στο νέο ΓΠΣ, πώς το φαντάζεστε ως χώρο πρασίνου; μπορεί να καταστεί προορισμός για τον πολίτη αλλά και τον επισκέπτη;
Κ.Δ.: Είμαι απολύτως σίγουρη, πρέπει να γίνει...με ανοιχτό μυαλό , χωρίς αγκυλώσεις έτσι, βεβαίως, μπορεί να γίνει, δηλαδή μπορούν κάποια πράγματα να μεταφερθούν να στηθούν, ώστε να γίνει ένας χώρος, ο οποίος δε θα προκαλεί τρόμο και φόβο, ούτε δεισιδαιμονίες στους κατοίκους να γίνει ένας χώρος επισκέψιμος και με τα χαρακτηριστικά αυτά που σας είπα, γιατί πραγματικά μπορείς να μάθεις πράγματα.

11. Α.Σ.: Αν νομίζετε ότι η ταυτότητα ενός κοιμητηρίου «αποθαρρύνει» τον επισκέπτη, πώς πιστεύετε ότι μπορεί να ενισχυθεί το άνοιγμα στο ευρύ κοινό, κατά την νέα του εποχή; Και νομίζω ότι ήδη είστε σε αυτό το πνεύμα.
Κ.Δ.: Νομίζω ότι οι αρχιτέκτονες πια έχουν πολλά μέσα και σεις ως αρχιτέκτων, αλλά και τα νεότερα παιδιά, τόσα μέσα, τόσα υλικά, τόσα σύγχρονα μηχανήματα, υλικά είδη, ιδέες φρέσκιες που μπορούνε έναν παραδοσιακά χώρο θανάτου να τον μετατρέψουν σε μια πολύ σύγχρονη και όμορφη περιοχή. Είμαι πολύ σίγουρη δηλαδή ότι μπορεί να γίνει αυτό.

12. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να ενταχθεί ως νέο στοιχείο, στη νέα μορφή του χώρου;
Κ.Δ.: Εγώ θα σκεφτόμουν αυτό δηλαδή ένα διαδραστικό τρόπο όπου κανείς να αναγνωρίζει στοιχεία της πόλης, υπάρχουν θαμμένοι δήμαρχοι, πού, ποιος ήταν γιατί ήταν ή πως και λοιπά, δηλαδή από χώρος ταφής να γίνει χώρος γνώσης αυτό, ένας χώρος πρασίνου δεν θα πήγαινε κανείς μπροστά από ένα τάφο να καθίσει και να πιεί τον καφέ του, αλλά μπορεί να γίνει αυτό μόνο κάτω από κάποιες προϋποθέσεις.

13. Α.Σ.: Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου στην εξέλιξή του;
Κ.Δ.: Δε νομίζω. Δεν είμαι αυτής της άποψης. Γιατί η εκκλησία αναγκαστικά έχει ένα τελετουργικό το οποίο είναι συγκεκριμένο, το οποίο απαιτεί διάφορες δομές...και πάλι όμως δεν είμαι κάθετη.
Α.Σ.: Το θεωρείτε δηλαδή εμπόδιο;
Κ.Δ.: Όχι, ας είναι μια παράλληλη λειτουργία, αυτό. Δεν ξέρω, αυτό είναι και θέμα των αρχιτεκτόνων με την εκκλησία ας το λύσουν δεν είμαστε όλοι σε θέση να έχουμε απόψεις για όλα.

14. Α.Σ.: Μέσα από ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης αρχιτεκτονικής, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία;
Κ.Δ.: Προφανώς, προφανώς, αφού είναι μέσα στον προσφυγικό ιστό, είναι λάθος να μην υπάρχει.
Α.Σ.: δράσεις συνδεδεμένες με το πρόσφατα ιδρυθέν Μουσείο Πόλης θα είχαν θέση σε μια ανάπλαση, που απευθύνεται πια σε ευρύ κοινό;
Κ.Δ.: Τα πάντα έχουν σχέση με το Μουσείο Πόλης γιατί το Μουσείο Πόλης είναι ένα ζωντανό μουσείο έχει μια δυναμική στην ιστορία και πως πρέπει να λειτουργεί. Να σας πω κάτι, η διαθεματικότητα και η σύνδεση όλων των υπηρεσιών και αυτό που λέγαμε πριν, και κακώς είπα όχι για την εκκλησία δεν ξέρω, πιθανόν.

Νομίζω αυτό που βγαίνει είναι μια παράλληλη λειτουργία που δεν χρειάζεται όλοι να εμπλέκονται με όλους δηλαδή ο καθένας να μπορεί να λειτουργεί..
Να έχει διακριτά το ρόλο του, ακριβώς, όταν είναι ξεκαθαρισμένα τα πλαίσια στα οποία λειτουργεί, όλα μπορούν να γίνουν και όλα μπορούν να συνεργαστούν, να συνλειτουργήσουν, σας είπα, το ευρύ πνεύμα η συνεργατικότητα, το να βλέπουμε τα πράγματα κάτω από μια γενικότερη ομπρέλα που ενώνει παρά διχάζει, μπορεί να φέρει πολλά αποτελέσματα και πολύ καλά.

15. Α.Σ.: Οι τοπικοί σύλλογοι προσφύγων θα μπορούσαν να σταθούν αρωγοί σε αυτή την προσπάθεια; Με ποιο τρόπο;
Κ.Δ.: βεβαίως, εμείς έχουμε εδώ πέρα στη Νέα Ιωνία λειτουργούν οι Ίωνες, ο πολιτιστικός σύλλογος των Ιώνων, το Εγγλεζονήσι, , η Εστία Νέας ...πως το λεν, οι Πόντιοι και οι Καππαδόκες, έχουμε τέσσερεις συλλόγους, ά και υπάρχει και άλλος ένας ..μου διαφεύγει τώρα είναι αυτοί που έχουν φύγει από το Εγγλεζονήσι , πέντε, πέντε σύλλογοι, κάλλιστα θα μπορούσαν . Η ιστορία του νεκροταφείου είναι συνδεδεμένη με την ιστορία της Νέας Ιωνίας, βεβαίως είναι συνδεδεμένη και με την ιστορία του Βόλου, δεν είναι της Νέας Ιωνίας . Αλλά όχι μόνο οι σύλλογοι οι Μικρασιατικοί, που βεβαίως έχουν το μερίδιο τους, αλλά και όλοι.
Α.Σ.: Με ποιο τρόπο;
Κ.Δ.: Ακριβώς επειδή υπάρχει ιστορία, από αυτή την άποψη, δηλαδή, να αναδείξουν εκείνα τα στοιχεία, τα οποία τους ενδιαφέρουν, γι' αυτό σας είπα, δεν μπορεί να είναι μόνο οι Μικρασιατικοί σύλλογοι δεν έχει νόημα , είναι όλος ο Βόλος εδώ. Γιατί να μην είναι το Λύκειο Ελληνίδων ας πούμε;

16. Α.Σ.: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού και διαδραστικές εφαρμογές ψηφιακού υλικού στη νέα φάση του χώρου;
Κ.Δ.: Εννοείται, εννοείται και χωρίς αυτό θα είναι και πάλι ένα νεκροταφείο. Αυτό θα του δώσει δηλαδή άλλη διάσταση; Νομίζω ότι πρέπει να είναι η καινοτομία προς τα εκεί, δεν ξέρω εσείς οι αρχιτέκτονες τι λέτε αλλά νομίζω ότι προς τα εκεί πρέπει να κινηθεί...και εγώ πολιτικός μηχανικός είμαι αλλά θεωρώ ότι αυτή είναι...
Α.Σ.: Το αύριο;
Κ.Δ.: Δεν υπάρχει άλλος τρόπος , δεν μπορεί να βλέπεις το μέλλον, προφανώς πατώντας στο παρόν, σέβεσαι το παρελθόν αλλά βλέπεις στο μέλλον, έτσι είναι...

17. Α.Σ.: Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του νεοκλασικού συνόλου θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να εντάσσεται περιστασιακά στον ίδιο χώρο;
Κ.Δ.: Α, πάρα πολύ ωραίο όμως..
Α.Σ.: σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική ή λογοτεχνική;
Κ.Δ.: Αν δεις σε όλη την Ευρώπη και σε όλα τα μεγάλα έργα που έχουν γίνει στο παρελθόν, δίπλα τους, προκειμένου να αναδειχθούν, εντάσσονται σύγχρονες μορφές, που αναδεικνύουν τα παλαιότερα, δηλαδή αναδεικνύεται η ομορφιά του παλιού...με καθρέφτες με .. θα το δείτε στην αρχιτεκτονική. Αν δε γίνει αυτό, πώς αλλιώς; Βεβαίως μπορεί η σύγχρονη τέχνη να παντρευτεί
Α.Σ.: Και περιστασιακά, ίσως;
Κ.Δ.: Σε περιοδικές εκθέσεις βεβαίως , εκδηλώσεις, προφανώς προφανώς...όταν γίνει ο χώρος έτσι που να μπορεί να μην φοβίζει, για να το πω... μπορούν να γίνουν τα πάντα. Και ο χώρος της εκκλησίας ακόμη μπορεί, με ανοικτό μυαλό και πάλι, να φιλοξενήσει υπέροχες συναυλίες.

18. Α.Σ.: Τι απεύχεσθε για την ¨επόμενη μέρα¨;Υπάρχει κάτι που δε θα θέλατε να δείτε;
Κ.Δ.: Δε θάθελα τις μισαλλοδοξίες, οι μισοί από δω, αυτό που έχουμε ζήσει στο παρελθόν, οι κάτοικοι να λεν να φύγει αυτό, οι άλλοι να λεν όχι να μείνει, να δένονται κάποιοι στα δέντρα, αυτό το απεύχομαι.
Δηλαδή θεωρώ ότι με γόνιμο διάλογο, όλα τα προβλήματα πρέπει να ξεπεραστούν, δε γίνεται, γιατί όταν ο κάτοικος, ο οποιοσδήποτε που έχει αντίρρηση, καταλάβει ότι αυτό που πας να κάνεις είναι για το καλό όλων, νομίζω ότι κανείς δε θα 'χει αντίρρηση, αυτά που είπαμε , ποιόν εμποδίζουν; Τον κάτοικο που μένει απέναντι ; μα θα αναβαθμιστεί το σπίτι του, τον κάτοικο της Νέας Ιωνίας ο οποίος θα 'χει άλλο ένα πάρκο στη γειτονιά του; Γιατί; Τον κάτοικο του Βόλου ο οποίος θα μπορεί να φέρει τις μνήμες του εκεί; Το γεγονός ότι έχουν σταματήσει οι ταφές: και μείς είχαμε τάφους μέσα, ο πατέρας μου σε οικογενειακό τάφο είναι εκεί. Αλλά τελείωσε αυτό. Τελείωσε, τελείωσε αυτό, αν δεν το αποδεχτούμε...Εντάξει προφανώς περιουσίες, κάποιοι που είχαν τα συμφέροντά τους εκεί έχασαν, σε ένα παιχνίδι χάνεις και κερδίζεις δε γίνεται...

19. Α.Σ.: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό;
Κ.Δ.: αυτό που σας είπα, την ιστορία της πόλης του τόπου γιατί είναι τόπος ιστορικής μνήμης το νεκροταφείο.
Α.Σ.: Νομίζω ότι είστε πάρα πολύ ξεκάθαρη σε αυτό και το έχετε εκφράσει από την αρχή.

20. Α.Σ.: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του στη «νέα εποχή»;
Κ.Δ.: Εννοείται, εννοείται, άλλωστε εμείς τον επισκεπτόμαστε ούτως ή άλλως, χωρίς προκαταλήψεις.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο: Κυριακή Δανιηλίδου
Φύλο: ☐ Άρρεν ☑ Θήλυ
2. Ηλικία:60
3. Επάγγελμα /ιδιότητα: Εκπαιδευτικός με ειδικότητα Πολιτ. Μηχανικός / υπεύθυνη σχολικών δραστηριοτήτων στη διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Μαγνησίας/ δασκάλα/ ηθοποιός
4. Επίπεδο Σπουδών:
☐ Απόφοιτος Δημοτικού
☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
☐ Απόφοιτος Λυκείου
☑ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
☐ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
☐ Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σπουδών

5. Μόνιμος κάτοικος ☑ Ν. Ιωνίας ☐ Βόλου;

9η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 31/ 01/2017

Πληροφορητής : πατήρ Αλέξανδρος Σαγάνης

Άνδρας, 65 ετών, εφημέριος στο Ναό του Κοιμητηρίου Ταξιαρχών, μόνιμος κάτοικος Βόλου, έγγαμος επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της ιδιότητας του και της σχέσης το με το συγκεκριμένο χώρο. Η συνέντευξη δόθηκε πρωί στο γραφείο του ιερέα, πλάι στον Ιερό Ναό των Ταξιαρχών, εντός του κοιμητηρίου. Ως π.Α. αναφέρεται ο πληροφορητής, ως Α.Σ. η γράφουσα

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ.: Έχετε προσωπικά βιώματα που να σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών; Ποια είναι η σχέση σας με αυτό το χώρο;
   π.Α.: Προσωπικά βιώματα από παλιά δεν έχω. Εγώ ήρθα το 2000 εδώ με μετάθεση, με την προϋπόθεση, επειδή δεν είχε μόνιμο ιερέα και δεν υπήρχε τάξη στο χώρο, ο δεσπότης με έστειλε για να μπει τάξη στο χώρο.
   Α.Σ.: Τον γνωρίζατε όμως το χώρο;
   π.Α.: Ναι πριν το 2000 είχα έρθει μερικές φορές και εξυπηρέτησα τους πιστούς.

2. Το έχετε επισκεφθεί τελευταία; Πόσο συχνές είναι, ή ήταν οι επισκέψεις σας σε αυτό; Συνδέονταν με κάποιο τελετουργικό ή υπήρχαν άλλοι λόγοι που σας έφεραν εκεί;

3. Α.Σ.: Ποια συναισθήματα σας, ανασύρονται με τη σκέψη του;
   π.Α.: Εδώ το θέμα είναι, και εξαρτάται από τον ιερέα που διακονεί έναν λεπτό και ευαίσθητο χώρο, έστω μόνιμα η και προσωρινά, θα περάσουν από το μυαλό δυο σκέψεις: ή θα εκμεταλλευτεί με κακό τρόπο το κοιμητήριο και θα κάνει περιουσία ή θα διακονίσει τους πιστούς με της εν Χριστώ διακονίας, γιατί ο τόπος είναι ποτισμένος με το δάκρυ των ανθρώπων. Για μένα το δεύτερο ίσχυσε: εδώ δεν μπορείς να εκμεταλλευτείς κάποιον που έχει θάψει εικοσιπέντε χρονών παιδί, σε μένα πέρασε μέσα μου ο πόνος και η δοκιμασία των ανθρώπων οπότε αφιερώθηκα και θυσίασα ότι έχει σχέση με υλικό, αφιερώθηκα στην εν Χριστώ διακονία. Διότι δεν είναι εύκολο να γίνει ψυχρός κανείς, όταν διαβάζει τρισάγιο πάνω από τον τάφο ενός εικοσάχρονου. Αυτό είδα και βίωσα και αφιερώθηκα στον πόνο.

4. Α.Σ.: Πώς σχολιάζετε την σημερινή του κατάσταση και εικόνα;
   π.Α.: το 2001 μετά από ένα χρόνο έγινε το νέο κοιμητήριο στη θέση Κούκος. Επειδή μεγάλωσα στη Γερμανία, πήγα εκεί δεκατρία και έφυγα εικοσιτρία, είδα εκεί τον πολιτισμό των Ευρωπαίων , πως προσέχουν μνημεία. Γι' αυτό από το 2000 μέχρι σήμερα ουδείς ενδιαφέρθηκε για καθαριότητα και μέριμνα. Κάθε νέος δήμαρχος και αντιδήμαρχος που διορίζει ο Δήμαρχος στο θέμα του Κοιμητηρίου, ουδείς ενδιαφέρθηκε να καθαρίσει αυτόν τον χώρο. Κατά διαστήματα έστειλα στους υπευθύνους ψηφιακές φωτογραφίες και επιστολές να μεριμνήσουν και να ευπρεπίσουν το χώρο γιατί πρώτον είναι διατηρητέος από το '96 και δεύτερον εδώ είναι όλη η ιστορία του Βόλου από την Απελευθέρωση των Τούρκων και μετά. Ο πρώτος δήμαρχος που ετάφη είναι ο Καρτάλης άρα εδώ είναι όλη η Ιστορία. Μέχρι σήμερα δεν ενδιαφέρθηκε κανείς να νοικοκυρέψει το χώρο. Υπάρχουν δυστυχώς αντικείμενα των νεκρών έξω από τα μνήματα,

από το 20001 που σταμάτησαν οι ταφές. Ο τελευταίος δήμαρχος εχει αναθέσει στον αντιδήμαρχο Στεφόπουλο, αυτός έδειξε ενδιαφέρον, ώστε πριν τελειώσει η θητεία του να ευπρεπίσει, και περιμένουμε. Εμείς σαν εκκλησία αυτό που μπορούμε είναι να ενοχλούμε τους υπευθύνους για να ξεκινήσουν κάποτε να καθαρίσουν το χώρο. Πέρασε από τη σκέψη μας να δημιουργήσουμε ένα σύλλογο «Σύλλογος Πιστών Παλαιού Κοιμητηρίου» με σκοπό εθελοντική εργασία , και θέμα μέριμνα και καθαριότητα. Μέχρι σήμερα δεν το κατορθώσαμε, αλλά είναι στη σκέψη μας.

5. Α.Σ.: Γνωρίζετε κάποια ιστορικά στοιχεία γι' αυτό;
π.Α.: χρονολογίες δεν ξέρω ακριβώς, ο πρώτος Δήμαρχος που ετάφη ήταν ο Καρτάλης, το μνήμα Κοντού είναι...δε θυμάμαι.

6. Α.Σ.: Έχετε κάποια ιστορία να αφηγηθείτε για το κοιμητήριο από την προσωπική σας εμπειρία ή που σας έχει μεταφερθεί από άλλους;
Εκείνο που συνέβη το 2001, ο Δήμος τότε της Νέας Ιωνίας με τον Δήμο Βόλου είχαν από κοινού αποφασίσει, όταν γίνει το Νέο Κοιμητήριο στη θέση Κούκος να συνεχίσουν οι ταφές εδώ στα οικογενειακά μνήματα, διότι τα οικογενειακά μνήματα είναι ιδιοκτησία των ανθρώπων και δικαιούνται να τα κάνουν χρήση. Συμφώνησαν λοιπόν από κοινού και πήραν την απόφαση, υπέγραψαν τη συμφωνία μεταξύ τους και όταν προέκυψε μια κηδεία σε οικογενειακό μνήμα μετά από ένα μήνα, δυο μήνες, κάτοικοι της Νέας Ιωνίας, ίσως παρασυρμένοι από κάποιους μέσα από το Δημαρχείο, στάθηκαν στην είσοδο της πόρτας και εμπόδισαν την εκφορά να εισέλθει μέσα στο κοιμητήριο. Οι οικείοι επέμεναν για να μπουν μέσα στο κοιμητήριο για να κάνουν την ταφή στο οικογενειακό μνήμα, αυτοί λοιπόν δεν έφτανε μόνο που τους εμπόδιζαν αλλά τους απειλούσαν ότι αν θα εισέλθουν μέσα θα ρίξουν την...ήταν η μητέρα, μητέρα ήταν η κεκοιμημένη, θα την ρίξουν κάτω. Και δεν έφτανε μόνο αυτό στη συνέχεια κλωτσούσαν το αυτοκίνητο, το σπρώχνανε και δημιουργούσαν επεισόδια με χέρια και με πόδια και με εκφράσεις άπρεπες, εξύβρισαν τους οικείους και δήλωσαν ότι αν δε φύγει τώρα το αυτοκίνητο, η νεκροφόρα δηλαδή, θα τους κάνουν κακό. Αυτή λοιπόν η εικόνα, βέβαια εδώ τώρα έπρεπε να 'ρθει ο εισαγγελεύς , δεν ήρθε, η αστυνομία ήρθε δεν μπόρεσε να κάνει τίποτε, η νεκροφόρα έφυγε με τους οικείους, πήγε απάνω στο νέο κοιμητήριο, έμεινε αυτή η εικόνα η απρεπέστατη η βλάσφημη εικόνα από Έλληνες χριστιανούς οι οποίοι δεν σεβάστηκαν τον νεκρό. Ζώντας λοιπόν στο εξωτερικό που εκεί αποδίδουν κάθε τιμή και σεβασμό σε νεκρό, όποτε να ναι, όποιος και να ναι, δυστυχώς εδώ, μου έμεινε αυτή η κακή εικόνα και δεν μπορώ να την ξεχάσω.

7. Α.Σ.: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο έχετε στο νου σας με έμφαση κάποιο εμβληματικό, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικό; Πού προσωπικά σας έχει συγκινήσει;
π.Α.: είναι πάρα πολλά εδώ τα μνήματα εδώ που έχουν μια ιδιαίτερη τεχνική, αλλά ιδιαίτερα του Κόντου που είναι εδώ πιο κάτω, ένα οικογενειακό μνήμα, καθώς είχε γράψει η κα Βασιλεία Γιασιράνη ήταν στην Αθήνα, αυτοί ήταν από το Πήλιο οι γονείς και από την Αθήνα το φέρανε εδώ στο Βόλο και έχει ένα τραπέζι, δηλαδή είναι ένα δωμάτιο μια ιδιαίτερη τεχνική, μεγάλο σε τετραγωνικά, σαν ένα μεγάλο δωμάτιο το οποίο έχει τέσσερεις καρέκλες και ένα τραπέζι και εκεί επάνω μετά είναι βιβλία και λοιπά, γιατί εκοιμήθησαν τα παιδιά τους και αυτοί από τον πόνο και την αγάπη που είχαν έκαναν ένα, αυτό όλο το αριστούργημα, αυτό έτσι είναι ένα από τα καλύτερα.

8. Α.Σ.: Για εσάς τα άλλα στοιχεία πέραν της κύριας νεοκλασικής ενότητας τα άλλα κοιμητήρια το Στρατιωτικό, το Βρετανικό ,οι τύμβοι είναι ευδιάκριτα, σήμερα;
π.Α.: Ναι, είναι, ναι. Το Αγγλικό κοιμητήριο, οι Άγγλοι μεριμνούν και το καθαρίζουνε και το φροντίζουν και είναι πεντακάθαρο, το Στρατιωτικό όχι και τόσο, θα μπορούσε να είναι καλύτερο διότι είναι πεσόντες και από τώρα δηλαδή στα χρόνια τα δικά μας και από παλαιόθεν, δυστυχώς αυτό θα μπορούσε να είναι πιο καλύτερο.
πιο ευπρεπισμένο. Τώρα, γενικά όμως δυστυχώς γενικά, δεν είναι αυτό το κοιμητήριο που θα έπρεπε να' ναι.
Α.Σ.: Πιστεύετε ότι αυτά έχουν κάποια σημασία η ιδιαίτερη βαρύτητα που να προσθέτουν στην ιστορική αφήγηση;
π.Α.: Ναι, σίγουρα έχει βαρύτητα, διότι να το πω πρώτα γενικά, ένας κοιμητηριακός χώρος λέγουν οι άνθρωποι αλλά και η Εκκλησία μας ιδιαίτερα ότι ¨αν θες να δεις την ματαιότητα αυτού του κόσμου, θα περνάς κάθε πρωί από το Κοιμητήριο, ή θα μπαίνεις μέσα ή θα βλέπεις απέξω και μετά θα πηγαίνεις στη δουλειά σου. Γενικά λοιπόν το Κοιμητήριο έχει μια βαρύτητα με την γενική έννοια και σαν χώρος και σαν δίδαγμα, διδάσκεσαι δηλαδή, διδάσκεσαι την ματαιότητα και μάλιστα να το πω έτσι χαριτολογώντας αν έχεις κάποια μέρα κακή πρόθεση, να κάνεις κακό σε κάποιον να περάσεις από το κοιμητήριο πρώτα και μετά μπορεί να αλλάξεις και γνώμη.
Α.Σ.: Σε βάζει να σκεφτείς πράγματα πολλά...
π.Α.: Σίγουρα λοιπόν το κοιμητήριο έχει μια βαρύτητα, όπως είπαμε και προηγουμένως στη ζωή μας, δηλαδή αυτά που βλέπεις, βλέπεις ένα παιδί δεκαοκτώ χρονών να είναι ενταφιασμένο, λες ας πούμε τί αξία έχει η ζωή, να μη σας κουράζω , εγώ να σας πω , σας είχα πει και προηγουμένως, τα γράφατε αυτά, αυτό πέρασε από τη σκέψη μου και λέω ή θα κάνω χρήματα, σας το λέω έτσι ωμά, η θα φύγω φτωχός όπως μπήκα φτωχός και επέλεξα το δεύτερο. Δηλαδή το Κοιμητήριο, άμα έχεις λίγο ευαισθησία συγκινείσαι και όντως βλέπεις τη ματαιότητα αυτού του κόσμου. Αν λοιπόν, το κοιμητήριο είναι ένα σχολείο, και μάλλον το καλύτερο σχολείο. Ιδιαίτερα για τους ανθρώπους οι οποίοι είναι πλεονέκτες, είναι άπληστοι όπως λέμε δηλαδή, δεν υπολογίζουν το συνάνθρωπό τους, θα το πω πάλι έτσι λίγο ωμά, ο θάνατός σου η ζωή μου, κάποιοι λένε. Άρα λοιπόν άμα θα έρθουν μέσα και θα δουν τον θάνατο των συνανθρώπων τους, που είναι, έτσι και με τον τρόπο αυτόν, ίσως κάνουν και κάποια βήματα πίσω.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ – Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

9. Α.Σ.: Πώς ενημερώνεστε για τη γενικότερη ιστορία της πόλης σας;; διαβάζετε σχετικά ιστορικά βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις;
π.Α.: Και μέσα από βιβλία και μέσα από ιστοσελίδες, βλέπετε τον τελευταίο καιρό γράφω το δεύτερο βιβλίο, και έχω πέσει κατά πάνω στο θέμα, το βιβλίο αυτό θα έχει ως τίτλο πως από παιδιόθεν που ήμουν, πώς πήγα στη Γερμανία, τι έκανα εκεί και πως μετά παράτησα τα κοσμικά και μπήκα στην εκκλησία να διακονήσω Θεόν και άνθρωπο, οπότε τον τελευταία καιρό ασχολούμαι λίγο με αυτό το θέμα, πάντως ενδιαφέρομαι πολύ και μου αρέσει η Ιστορία γενικότερα, όπως βέβαια και η Ιστορία του Βόλου αλλά μερικές φορές εμείς οι ιερείς ας πούμε συνήθως με τα πνευματικά πράγματα, τους πατέρες της εκκλησίας μας το τι θα ήθελε ο άνθρωπος στην κοινωνία αυτή , ή να του προσφέρει η εκκλησία μας οπότε λοιπόν ασχολούμαστε λίγο, περιφερόμαστε γύρω γύρω από τα θέματα αυτά, τον άνθρωπο δηλαδή.

10. Α.Σ.: Με δεδομένη την ένταξη του χώρου του κοιμητηρίου στο νέο ΓΠΣ, πώς το φαντάζεστε; μπορεί να καταστεί προορισμός για τον πολίτη αλλά και τον επισκέπτη;
    π.Α.: Λοιπόν εγώ το φαντάζομαι σαν ένα κοιμητήριο στο Αννόβερο που είμασταν στην κάτω Σαξωνία...όνειρο. Δεν πρόκειται να γίνει στον αιώνα τον άπαντα. Χωρίς να θέλω να μειώσω τους υπευθύνους, γιατί λέμε καμιά φορά: α, νά'μουν εγώ πρόεδρος τι θα έκανα, νά'μουν εγώ πρωθυπουργός, όλοι έτσι λέμε, όμως το λέω, θα το πω αυτό και το εννοώ: άμα θα μου αφήσουνε τρία χρόνια, να μου αφήσουνε τρία χρόνια να μεριμνήσω για το χώρο αυτόν, πώς πρέπει να γίνει γιατί έχω εικόνες από το εξωτερικό, δε θα διαχειριστώ ούτε χρήματα ούτε πακέτα Ντελόρ, να το πω έτσι, λίγο αστειευόμενος, θα τους λέγω τι πρέπει να κάνουνε και πως πρέπει να γίνει: φαντάζομαι λοιπόν, ένα κοιμητήριο, καταρχήν να φαίνεται ότι οι υπεύθυνοι τον σεβάστηκαν το χώρο αυτόν και τον ευπρέπισαν, άρα λοιπόν ξεκινάει από κει δηλαδή από τους υπευθύνους ένας χώρος που σίγουρα πρέπει να γίνει με πράσινο, να γίνουν μέσα οι δρόμοι, να πλακοστρωθούνε, πλάκες Πηλίου δεν ξέρω πώς θέλουν να τον κάνουν. Θα το πω κατ' αρχήν λίγο διαφορετικά, ένας κοιμητηριακός χώρος δεν σημαίνει ότι αν δεν κάνεις ταφές θα είναι καλύτερος , ευπρεπισμένος. Το θέμα δεν είναι αυτό, το θέμα είναι η καθαριότητα και η νοικοκυροσύνη του χώρου αυτού. Στο εξωτερικό γίνονται ταφές μες στα κοιμητήρια και αν θα πηγαίνει κανείς...να ξεκινήσω από κει και να φτάσω σε αυτό που λέτε, κι αν πηγαίνει κανείς σε ένα κοιμητήριο τουλάχιστον στη Γερμανία που ήμουν εγώ νομίζει ότι είναι σε ένα περιβόλι, σε ένα πανέμορφο χώρο, και με το πράσινο με τα δρομάκια, κάπου έχει ένα καφενεδάκι μέσα, με τα δέντρα τα μεγάλα και λοιπά, Εδώ λοιπόν θα μπορούσανε, θα μπορούσε το κοιμητήριο και αυτό κάπως έτσι: να γίνει πράσινο, οι δικαιούχοι των οικογενειακών τάφων να κάνουν τις ταφές τους εδώ, αυτό, δε θα δημιουργήσει πρόβλημα στην ομορφιά και στον ευπρεπισμό. Άρα λοιπόν και παράλληλα ένα κοιμητήριο δε σημαίνει ότι: είναι καθαρότερο αν δε γίνουν ταφές: στο σπίτι μας στην κουζίνα δε πλένουμε πιάτα, δε δημιουργούμε μια ατμόσφαιρα με τα πιάτα και τις κατσαρόλες; Άρα λοιπόν είναι θέμα καθαριότητος. Έτσι λοιπόν θα το ήθελα εγώ. Αλλά και όλοι οι πιστοί που είναι εδώ, θα θέλαμε ένα κοιμητήριο καθαρό, πράσινο μέσα, τα δρομάκια να τα καθαρίσουνε και να τα πλακοστρώσουνε και να αναθέσουνε εδώ να είναι δυο ή τρεις εργάτες επί καθημερινής βάσεως, να καθαρίζουνε το χώρο αυτό. Έτσι θα το θέλαμε.

11. Α.Σ.: Αν νομίζετε ότι η ταυτότητα ενός κοιμητηρίου «αποθαρρύνει» τον επισκέπτη,
    πώς πιστεύετε ότι μπορεί να ενισχυθεί το άνοιγμα στο ευρύ κοινό, κατά την νέα του εποχή;

12. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να ενταχθεί ως νέο στοιχείο, στη νέα μορφή του χώρου;
    π.Α.: Όχι δεν νομίζω κάτι άλλο.
    Α.Σ.: Είπατε για το καφενεδάκι νομίζετε ότι θα ευνοούσε, είναι μια λειτουργία που θα μπορούσε να ενταχθεί αυτό το παράδειγμα;
    π.Α.: Κατ' αρχήν όταν αυτός ο χώρος θα γίνει όπως πρέπει να γίνει, λέγεται ότι θα έρχονται μέσα οι τουρίστες και θα βλέπουν και λοιπά, πράγμα το οποίο αυτό δεν ξέρω πότε θα γίνει, θα γίνει σε αυτόν τον αιώνα, θα γίνει στον άλλο, δεν ξέρω. Εγώ έχω άλλη νοοτροπία την οποία πήρα απέξω, δηλαδή θα μου επιτρέψτε να πω, ο Ευρωπαίος αν θα πει αύριο εντεκάμισι η ώρα ξεκινάω δουλειά, εντεκάμισι η ώρα θα ξεκινήσει. Εμείς, τον άλλο μήνα θα κάνουμε εκείνο, δεν το κάνουμε ποτέ, είμαστε ένας λαός, δεν κατηγορώ, εγώ αγάπησα την Ελλάδα και ήρθα εδώ, την αγάπησα,, αγαπώ τον πιστό λαό, αλλά λέω, έχουμε... μια νοοτροπία δε μας ταιριάζει, είμαστε ένας όμορφος λαός, και λέμε ψέματα, λέμε θα κάνουμε εκείνο, δεν το κάνουμε τώρα κάποιος κάποτε θα ξεκινήσει αυτό που πρέπει να ξεκινήσει και να το κάνει, να πει από τον άλλο μήνα

ξεκινώ αυτό: κάν' το, φτιάξ' το και να σε κάνουμε και άγαλμα στο κάτω κάτω, μετά. Βέβαια ο νέος δήμαρχος ο Στεφόπουλος ο Χρήστος έχει, μου είπε πολλές ιδέες, μας είπε εδώ, έρχεται τακτικά και μας είπε πολλές ιδέες να κάνει: είναι μια παλιά άμαξα, μια νεκροφόρα που έσερναν τα άλογα την οποία θέλει να τη βάλει εδώ και βέβαια θέλει κάποια άλλα πράγματα να κάνει ακόμα, αφού πρώτα ο χώρος καθαριστεί, τώρα από κει και πέρα περιμένουμε από τη νέα διοίκηση του Δήμου κάποια στιγμή να παρέμβει εδώ και να ξεκινήσουν τα έργα.

13. Α.Σ.: Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου στην επόμενη φάση του;
π.Α.: Η εκκλησία συνήθως προσφέρει αυτό που αυτός ο συγκεκριμένος χώρος δεν προσφέρει, δηλαδή προσφέρει το τελετουργικό, εδώ γίνονται κατά διαστήματα κάποια μνημόσυνα, εμείς εδώ σαν εκκλησία λειτουργούμε όλες τις ακολουθίες, δεν διαφέρουμε από μια ενορία, παράδειγμα τώρα που θα ξεκινήσουμε, μετά από ένα χρονικό διάστημα, τη νηστεία του Πάσχα, όλη αυτή την περίοδο που είναι κατανυκτικότατη, έχουμε εδώ πέρα όλες τις ακολουθίες μηδενός εξαιρουμένου, τα Σαρανταλείτουργα τα Χριστούγεννα. Άρα λοιπόν η εκκλησία επιβάλλεται και πρέπει να έχει ίσως τον πρώτο λόγο ως προς το θέμα του τελετουργικού. Θα 'ρθει κάποιος μέσα θα ανάψει ένα κεράκι θα προσευχηθεί, θ 'ανάψει ένα τρισάγιο, η εκκλησία επιβάλλεται να λειτουργεί και να συνεχίσει το πνευματικό της έργο στο χώρο αυτόν.

14. Α.Σ.: Μέσα από ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία της Νέας Ιωνίας;
π.Α.: Για τους πρόσφυγες λέτε έ; Πέριξ του κοιμητηρίου υπάρχουν ακόμα πρόσφυγες οι οποίοι το κατοικούν, νομίζω όμως ότι όλο το αρχείο το έχει η Ευαγγελίστρια ο ναός της Ευαγγελιστρίας στη Νέα Ιωνία, έχει εικόνες, γιατί τότε οι πρόσφυγες ότι έφεραν απο εικόνες και από εκκλησιαστικά πράγματα, παράδοση και τα λοιπά, τα έδωσαν στην Ευαγγελίστρια, οπότε όλο το αρχείο είναι εκεί. Τώρα εμείς βέβαια, είχε περάσει κάποτε από τη σκέψη μου να κάνουμε ίσως ένα μικρό μνημείο, δεν ξέρω τι θα ήτανε αυτό και να λέγαμε ότι αυτό είναι εις ανάμνηση των προσφύγων οι οποίοι συνέβαλλαν και στην ανοικοδόμηση της Ευαγγελιστρίας αλλά και εδώ στο Κοιμητήριο συνέβαλαν και αυτοί ως προς το θέμα λίγο το οικονομικό τότε, για το ναό και βέβαια ο δήμαρχος τότε ο Καρτάλης που τους δέχτηκε τότε τους φρόντισε, τους φιλοξένησε τους έδωσε σπίτια και λοιπά τα οποία τάχουν ακόμα αυτοί, θα μπορούσε αυτό κάτι όπως είπατε, να ενταχθεί.
Α.Σ.: δράσεις συνδεδεμένες με το πρόσφατα ιδρυθέν μουσείο πόλης θα είχαν θέση σε μια ανάπλαση, που απευθύνεται πια σε ευρύ κοινό;
π.Α.: Θα μπορούσε αυτό να συμβεί, να υπάρξει κάποια συνεργασία , εδώ είναι τα νεότερα μνημεία της πόλεως μας ο χώρος αυτός, αν, όπως λέμε τόση ώρα, τώρα εδώ καθαριστεί και ευπρεπιστεί, θα μπορούσε να υπάρχει αυτή η συνεργασία και να αποδίδονται κατά διαστήματα. Να σας πω κάτι: προ περίπου πέντε χρόνια αν θυμάμαι καλά ξεκίνησε εδώ στο Στρατιωτικό κοιμητήριο το πρώτο ψυχοσάββατο που είναι του Ασώτου να διαβάζεται τρισάγιο στους πεσόντες, Έρχεται λοιπόν ο Ταξίαρχος, έρχεται το Άγημα το Στρατιωτικό, έρχονται επίσημοι και διαβάζεται τρισάγιο, αυτό είχε ξεκινήσει προ τέσσερα πέντε χρόνια. Πάντοτε κάτι νέο βρίσκουμε και το ξεκινάμε, έτσι λοιπόν θα μπορούσε κάποια στιγμή να γίνει.

15. Α.Σ.: Οι τοπικοί σύλλογοι Προσφύγων θα μπορούσαν να σταθούν αρωγοί σε αυτή την προσπάθεια;
π.Α.: Ναι, θα μπορούσαν, ναι, ναι.

Α.Σ.: Έχετε στο νου σας κάποιο τρόπο;

π.Α.: Σαν εκκλησία θα μπορούσαμε να συνεργαστούμε αλλά αυτό που σας είχα πει, αν κάναμε το σύλλογο αυτόν «Σύλλογος Πιστών Παλαιού Κοιμητηρίου» ή όπως αλλιώς θα το ονομάζαμε θα μπορούσαμε επίσημα μετά να καλέσουμε τους συλλόγους των Μικρασιατών και να προκύψει από εκεί μια συνεργασία, αυτό θα μπορούσε να γίνει, ναι.

16. Α.Σ.: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού πχ. Μέσω εφαρμογής κινητού τηλεφώνου πληροφορίες για την ιστορία διακεκριμένων οικογενειών με παράλληλη αναφορά στα αντίστοιχα μνήματα, μέσω οθόνης δυνατότητα γενεαλογικής έρευνας της εκάστοτε οικογενειακής ιστορίας και εν γένει διαδραστικές εφαρμογές ψηφιακού υλικού, στη νέα φάση του χώρου;

π.Α.: Και αυτό είχε περάσει από το μυαλό μου, βέβαια πολλά σκεπτόμαστε μερικές φορές και κάποια στιγμή κάποια από αυτά τα υλοποιούμε όπως λέμε. Θα μπορούσε βέβαια. Εγώ έχω μια ιστοσελίδα δική μου και έχω βάλει εκεί, έκανα μια αναφορά στο θέμα της ιστορίας του παλαιού κοιμητηρίου αλλά βέβαια δε φτάνει αυτό, θα μπορούσε λοιπόν να υπάρχει μια ιστοσελίδα, αφού έχω φωτογραφήσει όλα τα μνήματα, τα οικογενειακά τουλάχιστον σε ψηφιακό υλικό, θα μπορούσα λοιπόν μέσα ίσως από μια ιστοσελίδα αυτού καθ' εαυτού του κοιμητηρίου Βόλου, να περάσω λοιπόν την ιστορία, και το κάθε μνημείο να γράφω από κάτω και ποιο είναι και αυτό πέρασε από το μυαλό μου κάποια στιγμή, ίσως το κάνω.

Α.Σ.: Εγώ δεν εννοούσα να το κάνετε εσείς, αλλά στην νέα φάση του με κάποια επέμβαση, αν θα σας φαινόταν θετικό, να ενταχθεί, ας πούμε, ένα σύστημα πολυμέσων, κάτι που θα μπορούσε κάποιος εδώ όντας στο χώρο, χρησιμοποιώντας το κινητό του να κάνει μια περιήγηση.

π.Α.: Πρέπει να μπει σε μια ιστοσελίδα.

Α.Σ.: Ναι, να υπάρχει από το διαχειριστή , το Δήμο ας πούμε, σας φαίνεται θετικό;

π.Α.: Ναι εγώ το πήρα προσωπικά, αλλά θα μπορούσε και ο Δήμος

Α.Σ.: Ο διαχειριστής, ή ο φορέας που θα διαχειριστεί το χώρο.

π.Α.: Θα μπορούσε ο Δήμος Βόλου για το κοιμητήριο, μπαίνεις μέσα στο κινητό, βλέπεις για το χώρο αυτό και ψάχνεις και διαβάζεις.

17. Α.Σ.: Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του νεοκλασικού συνόλου θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να εντάσσεται περιστασιακά στον ίδιο χώρο; σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική ή λογοτεχνική, μπορεί να σταθεί πλάι σε ένα τέτοιο σύνολο;

π.Α.: Εμείς εδώ είχαμε , επειδή εγώ ασχολούμαι με τα ηλεκτρονικά έχω, και προβάλλουμε έργα, το καλοκαίρι τα προβάλλουμε έξω στην αυλή, βέβαια έργα ιστορικά, ντοκιμαντέρ του Παναγίου Τάφου, του Αγίου όρους και λοιπά.

Α.Σ.: Που θεωρείτε ότι είναι συμβατά με το χώρο.

π.Α.: Κάναμε εδώ μια συνεστίαση, φέραμε κέτερινγκ από έξω και συμφάγαμε μετά την πανήγυρη των Ταξιαρχών, τώρα αυτά γίνονται εδώ, ως προς το θέμα, ένα σύνολο χορωδίας δηλαδή μουσικά όργανα και λοιπά, αυτό θα μπορούσε να γίνει ταιριάζοντας το αυτό με το χώρο του Κοιμητηρίου: δηλαδή, έρχεται ο Δεσπότης , ομιλεί και μπορούμε να πούμε την εκδήλωση αυτή σήμερα θα την αφιερώσουμε στους αδερφούς μας έστω, και με αυτό τον τρόπο πέρα από τα τρισάγια πέρα από τις λειτουργίες και τα μνημόσυνα και τα ψυχοσάββατα, θα μπορούσε και αυτό να γίνει, να αφιερώσουμε δηλαδή, να γίνει μια βραδιά, μια εκδήλωση με μουσικά όργανα δηλαδή κλασσική μουσική, οτιδήποτε και παράλληλα και κάποιοι ψάλτες να ψάλλουν κάποια τροπάρια, αυτό θα μπορούσε να γίνει.

18. Α.Σ.: Τι απεύχεσθε για την ¨επόμενη μέρα. Τι δε θα θέλατε να δείτε να συμβαίνει;
π.Α.: Εγώ απεύχομαι να συνεχίσω να βλέπω αυτό που βλέπω στο κοιμητήριο, αυτό απεύχομαι δηλαδή...την εγκατάλειψη δηλαδή, την επόμενη μέρα θα ήθελα να τη δω όπως την αξίζει αυτός ο χώρος δηλαδή ένας χώρος ,να μπαίνεις απέξω, ερχόμενος μέσα, και να σε πιάνει δέος, να λες μπαίνω σε ένα χώρο, που κάποιοι τον σεβάστηκαν και τον έφτιαξαν, αυτό περιμένουμε και δεν θέλω βέβαια ακόμα να βλέπω κάποια μνήματα, που είναι ακόμα δυστυχώς αντικείμενα του νεκρού από το 2001.
Α.Σ.: Όταν λέτε αντικείμενα του νεκρού εννοείτε τι;
π.Α.: Παπούτσια, παντελόνια, έχουν κάνει εκταφή φύγαν τα οστά και έχουν μείνει τα ρούχα και αυτά έτσι.
Α.Σ.: Στο πλαίσιο μιας φροντίδας του χώρου και αυτά θα διευθετούνταν...
π.Α.: Εδώ θα ήθελα να πω δυο κουβέντες, να, λοιπόν που είναι το πρόβλημα της υγιεινής ενός κοιμητηρίου, ακριβώς αυτό είναι το πρόβλημα για την κατάσταση και όχι οι ταφές.

19. Α.Σ.: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό;
π.Α.: Πέρα από την ιστορία που έχει ο χώρος αυτός , διότι είναι ιστορικός χώρος όπως είχαμε πει και προηγουμένως το κοιμητήριο είναι ένα σχολείο, βλέπουμε κατά διαστήματα, κάποιοι καθηγηταί φέρνουνε εδώ στο χώρο αυτόν τα παιδιά και γίνεται η περιήγηση, βέβαια θα πρέπει να είναι εκεί και ο κατάλληλος να κάνει την περιήγηση, δεν αφήνεις δηλαδή, γιατί χρειάζεται ειδικός τρόπος για να μεταφέρεις στα παιδιά, ιδιαίτερα για να μεταφέρεις αυτό που βλέπεις, βλέπει το παιδί μια προτομή, ποιος είναι αυτός, τι έκανε εκείνος, θα σας πω ένα χαρακτηριστικό: καθώς μπαίνουμε μέσα στο κοιμητήριο αριστερά, είναι ένα σαν μπαλκόνι φαίνεται, αυτός ήταν ένας γιατρός Ρώσος για να δείξει λοιπόν τη ματαιότητα αυτού του κόσμου αυτός ο γιατρός ο Ρώσος κάθε Πάσχα έψηνε μισό αρνί ή ολόκληρο, πάντως έψηνε πάνω, όλοι ψήνανε στους δρόμους και τις αυλές και τραγουδούσαν και χόρευαν αυτός έψηνε, αλλά πάνω στο μνήμα αυτό, το οικογενειακό, που έκανε με το σκεπτικό ότι ναι μεν ήρθα εδώ στο κοιμητήριο και τρώγω και πίνω, αλλά γύρω μου όμως είναι οι νεκροί, διότι και γω κάποια στιγμή θα μπω εδώ μέσα. Να λοιπόν ένα δίδαγμα, θα πρέπει αυτός που θα το πει στα παιδιά να το πει με τέτοιο τρόπο, ώστε να πεισθούν τα παιδιά, δε θα ζήσουν διακόσια χρόνια.

20. Α.Σ.: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου και το πέρασμά του σε μια «νέα εποχή»;
Σίγουρα μέσα από τη δραστηριότητα σας είστε εδώ αλλά έστω κάποια στιγμή αν μετακινηθείτε, θα ερχόσαστε σαν επισκέπτης;
π.Α.: Ναι, ναι πάντα, εγώ έκανα στο νοσοκομείο δέκα χρόνια, ηθέλησε ο Θεός να περιστρέφομαι γύρω από τον πόνο του ανθρώπου στο νοσοκομείο ήμουνα περίπου δέκα χρόνια από το ‘90 μέχρι το 2000, εκεί στο νοσοκομείο ασχολήθηκα και βίωσα στην καθημερινότητα την άλλη δοκιμασία του ανθρώπου που είναι το κρεβάτι του πόνου, εδώ λοιπόν στο κοιμητήριο βιώνω άλλη δοκιμασία βιώνω άλλο πόνο, εκεί λοιπόν στο νοσοκομείο μπορείς να τον δώσεις ελπίδα τον πατέρα, ή το παιδί, ότι ο γιος σου θα γίνει καλά, ότι ο πατέρας σου θα γίνει καλά, εκεί στην Αγία Τριάδα λειτουργούσα το ναό και πήγαινα και επισκεπτόμουνα τους ασθενείς και μετέφερα το λόγο της παρηγορίας μοίραζα βιβλία και λοιπά, εδώ λοιπόν στο κοιμητήριο δεν μπορείς να τον πεις τον πατέρα με τέτοιο τρόπο ώστε μη στεναχωριέσαι, το παιδί σου που έφυγε και θα το

ξαναδείς, γιατί απλά δε θα το ξαναδεί, δε θα το ξαναδεί εδώ δηλαδή, η προσδοκία μας και η ελπίδα μας ότι θα ξανασυναντηθούμε εκεί σύμφωνα με τη θρησκεία μας , σύμφωνα με τη διδαχή, άρα λοιπόν εδώ είναι ένας άλλος χώρος, θέλει ο ιερεύς να χρησιμοποιήσει λεπτό λόγο και να είναι πολύ προσεχτικός και να μεταφέρει το λόγο στους πονεμένους γονείς και μιλάμε για γονείς που δεν έχουν τα παιδιά τους.

Α.Σ.: Κυρίως αυτό είναι η μεγαλύτερη περίσκεψη σας, βλέπω, γιατί σίγουρα ένας νέος άνθρωπος που φεύγει, είναι πολύ πιο επώδυνο από κάποιον που έχει κάνει τον κύκλο της ζωής του.

π.Α.: Ακριβώς ακριβώς έτσι είναι όπως τα λέτε και καμιά φορά διαβάζω, ή ακούω σε συζητήσεις, λέγει προσπαθεί να γίνει πλούσιος και να γίνει και να γίνει, εκείνος εκμεταλλεύτηκε τον τάδε και έγινε, και λέω από μέσα μου και το λέω από μέσα μου, ακριβώς γι' αυτό το λόγο πέρασε αυτό το μήνυμα της ματαιότητος και λέω αχ, αυτός ο άνθρωπος να σκεφτόταν λίγο διαφορετικά, ότι είναι προσωρινός, ε; Και τίμιος θα ήτανε... μπορεί κανείς να γίνει πλούσιος και να 'ναι και τίμιος, μπορεί να το κάνει αυτό, έχουμε στην εκκλησία μας πλουσίους Αγίους που έγιναν πλούσιοι με την τιμιότητα τους και να σας πω κάτι, πλούσιος δεν είναι αυτός που έχει πέντε εκατομμύρια στο λογαριασμό, πλούσιος είναι αυτός που έχει 5.000 γιατί αυτά τα 5.000 άμα είναι ευλογημένα από το Θεό είναι πλούσιος και τα χαίρεται.

Α.Σ. Ευχαριστώ πάρα πολύ για αυτά που μου είπατε.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο: πατήρ Αλέξανδρος Σαγάνης

Φύλο: ☑ Άρρεν ☐ Θήλυ

2. Ηλικία:65

3. επάγγελμα /ιδιότητα: εφημέριος στο Ναό του Κοιμητηρίου των Ταξιαρχών

4. Επίπεδο Σπουδών:
- ☐ Απόφοιτος Δημοτικού
- ☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
- ☐ Απόφοιτος Λυκείου
- ☑ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
- ☐ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
- ☐ Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σπουδών

5. Μόνιμος κάτοικος ☐ Ν. Ιωνίας ☑ Βόλου

10η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 31/ 01/2017

Πληροφορητής: Μπούλιος Αθανάσιος

Άνδρας, 26 ετών, μόνιμος κάτοικος Βόλου άγαμος, φοιτητής τελειόφοιτος Αρχιτεκτονικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, είναι ο νεότερος πληροφορητής επιλέχθηκε αφ' ενός λόγω της ηλικίας του για να αντιπροσωπεύσει το νεότερο ηλικιακό φάσμα και αφετέρου γιατί γνώριζε το χώρο, λόγω της συμμετοχής του στο πλαίσιο των σπουδών του, σε εκδήλωση – μάθημα που έλαβε χώρα στο κοιμητήριο. Η συνέντευξη δόθηκε απόγευμα σε δημόσιο χώρο. Ως Θ.Μ. αναφέρεται ο πληροφορητής, ως Α.Σ. η γράφουσα

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ.: Έχετε προσωπικά βιώματα που να σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών;
   Θ.Μ.: Ναι είχα συμμετάσχει κατά τη διάρκεια των μαθημάτων της κας Γιαννίση ¨χώρος και ποιητική¨, όπου μια ομάδα φοιτητών με την καθηγήτρια και τον βοηθό της κας Ιζαμπέλλας ..δεν θυμάμαι...κάναμε κάποιες ασκήσεις πάνω σε μια performance σα να λέμε μέσα στο χώρο του.

2. Α.Σ.: Το έχετε ξαναεπισκεφθεί από τότε;
   Θ.Μ.: Νομίζω πως όχι.

3. Α.Σ.: Ποια συναισθήματα σας, ανασύρονται με τη σκέψη του;
   Θ.Μ.: Εντάξει, είναι ένα νεκροταφείο. Θέλω να πω: ηρεμία; Θα μπορούσε να πει κανείς, ναι νομίζω αυτός ο όρος θα το περιέγραφε.

4. Α.Σ.: Πώς σχολιάζετε την σημερινή του κατάσταση και εικόνα; αισθητική εικόνα ή και λειτουργική.
   Θ.Μ.: Το κομμάτι το λειτουργικό είναι πιο... δεν ξέρω αν μπορώ να απαντήσω δηλαδή , δεν έχω ...αισθητικά, εντάξει νομίζω ότι, ακόμα κι αν το θεωρούσαμε παραμελημένο, με κάποιο τρόπο νομίζω ότι είναι αποδεκτό, στους όρους του νεκροταφείου το να..
   Α.Σ.: Σου φαίνεται να υπάρχει κάποια συνάφεια δηλαδή με τη φθορά;
   Θ.Μ.: Ναι κάτι τέτοιο ας πούμε.

5. Α.Σ.: Γνωρίζεις κάποια ιστορικά στοιχεία γι' αυτό; ήρθες καθόλου σε επαφή με την ιστορία του;
   Θ.Μ.: Όχι ιδιαίτερα, επειδή μάλλον δεν έτυχε, ούτως ή άλλως οι γνώσεις που έχω είναι αποσπασματικές, κάποια πράγματα γνωρίζω, απλά δεν έτυχε.

6. Α.Σ.: Έχεις κάποια ιστορία να αφηγηθείτε για το κοιμητήριο από την προσωπική σας εμπειρία ή που σας έχει μεταφερθεί από άλλους;
   Θ.Μ.: Ναι, ναι προφανώς, σε σχέση με εκείνο το μνημείο, το τραπέζι, υπήρξε μια μυθολογία ας πούμε, που αναπαράχθηκε, δε θυμάμαι τώρα συγκεκριμένα, είχε να κάνει με μια οικογένεια πλούσια, δηλητηριασμούς , κάτι τέτοια ύποπτα, αυτό νομίζω είναι αυτή η ιστορία είναι που κυριαρχεί.

7. Α.Σ.: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο έχεις κάποιο στο νου σου με έμφαση με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά πού προσωπικά σε έχει συγκινήσει ή επηρεάσει που να το μπορείς να επαναφέρεις στη μνήμη σου;;
Θ.Μ.: Που να επαναφέρω στη μνήμη μου;
Α.Σ.: Ναι κάτι που να σου έχει κάνει εντύπωση και να μπορείς να πεις και να αναφερθείς;
Θ.Μ.: θα έλεγα, σχετικά, θυμάμαι αυτό το μνημείο που προαναφέρθηκε λόγω θεματολογίας, πρώτα πρώτα δηλαδή, ήτανε μια παράδοξη σχέση με το θάνατο, το τραπέζι, με κάποιο τρόπο εντάξει όλα σχετίζονται, αλλά, αυτό ίσως θα...δηλαδή τα υπόλοιπα μνημεία, σίγουρα υπήρχαν κάποια στοιχεία που εμφανίστηκαν ως, ας πούμε, παραδοξότητες, όταν περπατούσαμε μέσα στο νεκροταφείο, αλλά ήταν πιο μικρής κλίμακας η ανωμαλία τους σε σχέση με ένα τυπικό μνημείο ας πούμε.
Α.Σ.: Όταν λες παραδοξότητες εννοείς;
Θ.Μ.: Το να μην περίμενε κανείς, να τα δει σε ένα μνημείο.
Α.Σ.: Όπως;
Θ.Μ.: Δε θυμάμαι ακριβώς.
Α.Σ.: Υπήρχαν πράγματα που σε εξέπληττα στα μνήματα;
Θ.Μ.: Ναι, ακριβώς.

8. Α.Σ.: Μέσα σε αυτό το κοιμητήριο και υπάρχουν και δυο ακόμα μικρότερα, το Στρατιωτικό και ένα Βρετανικό, υπάρχει η άμεση γειτονία με το Εβραϊκό Κοιμητήριο υπάρχουν και τύμβοι, ομαδικοί τάφοι. Αυτά είναι ευδιάκριτα στοιχεία, τα θυμάσαι δηλαδή στη περιήγηση σου μέσα σε αυτό;
Θ.Μ.: Το Εβραϊκό το θυμάμαι, λόγω της αστικής εμπειρίας, δηλαδή, όταν έχω κυκλοφορήσει στην περιοχή. Τώρα τα υπόλοιπα δε νομίζω ότι τα θυμάμαι, αλλά δεν είχα κάνει, ας πούμε και περαιτέρω έρευνα.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ – Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

9. Α.Σ.: Σας ενδιαφέρει η γενικότερη ιστορία της πόλης; πώς ενημερώνεσαι; από σχετικά ιστορικά βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις;
Θ.Μ.: Δε θα έλεγα ότι δε με ενδιαφέρει, έχω παρακολουθήσει κάποιες διαλέξεις, σε διάφορα μαθήματα που ίσως ασχολήθηκαν ας πούμε, με όποια προσέγγιση.
Α.Σ.: Λόγω της ιδιότητας σου ως φοιτητής είχες την ευκαιρία να έρθεις σε επαφή;
Θ.Μ.: Ναι, πολεοδομικά σε ένα βαθμό, ιστορικά, αλλά δεν έχω κάνει περαιτέρω έρευνα.

10. Α.Σ.: Το κοιμητήριο έχει σταματήσει να λειτουργεί από το 2000 και έχει ενταχθεί στο ΓΠΣ ως χώρος πρασίνου. Μπορείς να φανταστείς, αν μπορεί, στην νέα φάση να καταστεί προορισμός για τον πολίτη, αλλά και τον επισκέπτη;
Θ.Μ.: Τώρα εδώ πέρα ας πούμε, προκύπτουν, φαντάζομαι, διάφορα ζητήματα: αφ' ενός δεν ξέρω το νομοθετικό κομμάτι, δηλαδή όταν λέμε ότι θεωρείται πλέον χώρος πρασίνου, εννοούμε ότι δεν προστίθενται πλέον νέοι τάφοι;
Α.Σ.: Εννοούμε ότι σταματά να λειτουργεί ως κοιμητήριο, παραμένουν τα μνημεία που είναι χαρακτηρισμένα και εντάσσονται στην νεότερη πολιτιστική κληρονομιά και προορίζεται να αποδοθεί στο κοινό, με τον γενικό όρο χώρος πρασίνου, όπως αναφέρεται στο πολεοδομικό σχέδιο.

Θ.Μ.: Εδώ απαντάω ως δυνητικός αρχιτέκτονας ή ως πολίτης;
Α.Σ.: Ως ότι θέλεις.
Θ.Μ.: Εντάξει, δεν ξέρω ποια είναι η τυπική σχέση του υποκειμένου με το δημόσιο χώρο στην Ελλάδα , τώρα πόσο μάλλον όταν αυτός ο δημόσιος χώρος έχει ήδη μια χρήση τέτοια...θεωρώ ότι θα μπορούσε να λειτουργήσει σε ένα βαθμό σίγουρα... τώρα από κει και πέρα..
Α.Σ.: Από την εμπειρία σου σαν επισκέπτης, μέσα από την άσκηση αυτή που κάνατε, όπως το είδες ίσως;
Θ.Μ.: Η ύπαρξη των μνημείων δίνει σε αυτό το χώρο και μια πιο ...τώρα κακώς χρησιμοποιώ αυτόν τον όρο αλλά τελοσπάντων, μια πιο ιδιωτική φύση, δηλαδή μ' ένα τρόπο έχει να κάνει με συγκεκριμένες προσωπικότητες που, έστω σωματικά, έχουν αφεθεί εκεί πέρα. Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σαν χώρος πρασίνου φαντάζομαι, αλλά δεν νομίζω ότι θα ήτανε ένα τυπικό πάρκο. Δηλαδή αυτό. Θεωρώ ότι υπάρχει μια ιδιαιτερότητα σε αυτά.

11. Α.Σ.: Αν νομίζετε ότι η ταυτότητα ενός κοιμητηρίου «αποθαρρύνει» τον επισκέπτη, πώς πιστεύετε ότι μπορεί να ενισχυθεί το άνοιγμα στο ευρύ κοινό, κατά την νέα του εποχή;
Θ.Μ.: Δεν ξέρω αν αποθαρρύνει, νομίζω ότι απλά διαφοροποιείται από μια, ας πούμε, επίσκεψη σε έναν άλλο πράσινο χώρο. Πως θα μπορούσε να ενισχυθεί; Φαντάζομαι ότι όντως εφόσον μπαίνει και η διαδικασία του μνημείου και της ιστορικής αναφοράς, ή των ιστορικών αναφορών, φαντάζομαι ότι θα μπορούσε ίσως να αξιοποιηθεί αυτή η σχέση.

12. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να ενταχθεί ως νέο στοιχείο, στη νέα μορφή του χώρου ,ως χώρος πρασίνου;
Θ.Μ.: Αυτή είναι πιο δύσκολη ερώτηση...
Α.Σ.: Θέλεις να το αφήσουμε και αν σκεφτείς κάτι μου λες για παρακάτω;
Θ.Μ.: ναι... Ας το προσπεράσουμε προς το παρόν.

13. Α.Σ.: Έχει μια εκκλησία μέσα, είναι η εκκλησία των Ταξιαρχών αυτή τη στιγμή λειτουργεί η εκκλησία. Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου στην εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου;
Θ.Μ.: Φαντάζομαι σε συνάρτηση με το πρόγραμμα της εκκλησίας σίγουρα θα προσέλκυε τουλάχιστον αυτό το κομμάτι πιστών. Φαντάζομαι επίσης ότι θα προκαλούσε και μια εξοικείωση προοδευτικά. Πότε είναι το πιο πρόσφατο μνημείο ή τάφος ας πούμε;
Α.Σ.: Οι ταφές σταμάτησαν το 2000, έχει δηλαδή ήδη 16 χρόνια που δεν λειτουργεί ως κοιμητήριο.
Θ.Μ.: Πλησιάζουμε μια γενιά αν υποθέσουμε 25 χρόνια.
Α.Σ.: είμαστε λίγο παραπάνω από τη μέση.
Θ.Μ.: θέλω να πω, γιατί, οι συγγενείς των αποθανόντων που έχουν επαφή, το επισκέπτονται με βάση τις τελετουργίες που υπάρχουν...

14. Α.Σ.: Μέσα από ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία, που ήτανε παράλληλοι βίοι όλα τα χρόνια;
Θ.Μ.: Εδώ εμφανίζεται ένα θέμα πολιτικό.
Α.Σ.: Δε θα το έλεγα πολιτικό, η σύνδεση με την τοπική ιστορία είναι ζητούμενο;

Θ.Μ.: Δεν ξέρω, αυτό στα πλαίσια μιας εικασίας ας πούμε: υπάρχει με κάποιο τρόπο, τώρα αυτό δεν είμαι σίγουρος νομίζω ότι ισχύει δεν ξέρω , ήτανε με ένα τρόπο αυτό το νεκροταφείο ένας χώρος που η καλή κοινωνία επέλεγε να ...ή, ήτανε για όλους;

Α.Σ.:Ήτανε το μοναδικό νεκροταφείο του Βόλου που η αστική τάξη ενταφιαζόταν εκεί και έφτιαξε αυτά τα μνημεία αλλά υπήρξε το μοναδικό κοιμητήριο, όλοι εκεί ενταφιάζονταν όλα τα χρόνια και οι πρόσφυγες εκεί ενταφιάζονταν.

Θ.Μ.: Οπότε η ερώτηση είναι;

Α.Σ.: Επειδή η γειτονιά είναι στενά συνδεδεμένη με την ιστορία των προσφύγων που ήρθαν από τη Μικρά Ασία αν σε μια νέα εποχή όπου επεμβαίνει κανείς αρχιτεκτονικά και το αποδίδει στο κοινό σαν πάρκο θα ήταν θεμιτό να γίνει αναφορά στην προσφυγική ιστορία ώστε να το συνδέσει με την γειτονιά ας πούμε από μνημείο έως μια αρχιτεκτονική επέμβαση που να συμβολίζει κάτι ας πούμε.

Θ.Μ.: Ναι, σίγουρα θα ήταν θεμιτό ούτως η άλλως ενταφιαζόντουσαν εκεί και οι πρόσφυγες δηλαδή υπάρχει ήδη μια επαφή οπότε θα μπορούσε.

Α.Σ.: Νομίζω έχει να κάνει με τη σχέση με τη γειτονιά και κατά πόσον το αξιολογεί κανείς αυτό σαν στοιχείο.

Θ.Μ.: Ναι, σίγουρα.

Α.Σ.: Γνωρίζεις το Μουσείο Πόλης που ιδρύθηκε πρόσφατα στο Βόλο; δράσεις συνδεδεμένες με το πρόσφατα ιδρυθέν Μουσείο Πόλης θα είχαν θέση σε μια ανάπλαση, που απευθύνεται πια σε ευρύ κοινό;

Θ.Μ.: Δεν το γνωρίζω...κάτι έχω ακούσει .. δεν ξέρω

15. Α.Σ.: Οι τοπικοί σύλλογοι Προσφύγων θα μπορούσαν να σταθούν αρωγοί σε αυτή την προσπάθεια; Με ποιο τρόπο;

16. Α.Σ.: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού πχ. μέσω εφαρμογής κινητού τηλεφώνου πληροφορίες για την ιστορία διακεκριμένων οικογενειών με παράλληλη αναφορά στα αντίστοιχα μνήματα, μέσω οθόνης δυνατότητα γενεαλογικής έρευνας της εκάστοτε οικογενειακής ιστορίας και εν γένει διαδραστικές εφαρμογές ψηφιακού υλικού, στη νέα φάση του χώρου;

Θ.Μ.: Σίγουρα, ζούμε στην εποχή της πληροφορίας, οπότε και μ' έναν τρόπο μέσα από αυτά τα μηχανήματα τα χειριζόμαστε και στην υπόλοιπή μας ζωή γενικότερα, οπότε ναι, εδώ φαντάζομαι ότι μπορεί κάποιος να έχει ενστάσεις σε σχέση με τί ύφος , ο θάνατος η το μνημείο δεν έχει απαραίτητα ανάγκη τεχνολογική, αλλά από τη στιγμή που υπάρχουν υλικές εκφράσεις γενικότερα, μπορούμε να δεχτούμε και τις τεχνολογικές, αυτή είναι η άποψή μου. Τώρα φαντάζομαι θα έχει ακόμα πιο πολύ ενδιαφέρον μια τέτοια διαδικασία ας πούμε δεν ξέρω αρχαιολογίας, σε σχέση με επικοινωνία, να μην αφορούσε και μόνο τις γνωστές οικογένειες του Βόλου που είναι ούτως η άλλως κάπως διαθέσιμοι...

Α.Σ.: Να ήταν πιο διευρυμένο;

Θ.Μ.: Θέλω να πω και σε σχέση με το προσφυγικό που προαναφέρθηκε, θέλω να πω ότι ούτως ή άλλως επειδή οι αστικές οικογένειες αναπαράγουν την ιστορία τους, και άλλες οικογένειες τις αναπαράγουν εσωτερικά, θα είχε ένα ενδιαφέρον .

Α.Σ.: Σε τομείς που δε γίνονται πολύ γνωστοί ή δε βγαίνουν εύκολα προς τα έξω;

Θ.Μ.: Έτσι λέω.

17. Α.Σ.: Ήσουν εκεί με αφορμή μια εκδήλωση όχι τυπική, θα μπορούσαμε να πούμε καινοτόμα για τα δεδομένα ενός κοιμητηρίου. Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του νεοκλασικού συνόλου θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να εντάσσεται περιστασιακά στον ίδιο χώρο; σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική ή λογοτεχνική;
Θ.Μ.: Καταλαβαίνω πολύ την ερώτηση, θεωρώ πως ναι ότι μπορεί να εντάσσεται σε αυτή τη διαδικασία και ότι μάλλον την ενισχύει και με έναν τρόπο, δηλαδή ναι, είμαι υπέρ μιας τέτοιας προσέγγισης γενικότερα που επανεξετάζει τη σχέση μας με το χώρο και με την ιστορία και με οτιδήποτε άλλο.

18. Α.Σ.: Τι δε θα 'θελες να συμβεί σε αυτό το χώρο, τι θα απευχόσουν για την ¨επόμενη μέρα¨;
Θ.Μ.: Φαντάζομαι , μία εμπορικής κατεύθυνσης διαδικασία. Τώρα βέβαια αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί και πολιτική προσέγγιση.
Α.Σ.: Απολύτως θεμιτό, δε θα' θελες δηλαδή να δεις κάτι σαν αγορά, κάτι που το τουριστικοποιεί, ας πούμε;
Θ.Μ.: Δεν ξέρω, ναι.

19. Α.Σ.: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό;
Θ.Μ.: Σίγουρα μπορεί να περάσει μηνύματα ένας χώρος τέτοιος γιατί αποτελεί με έναν τρόπο μια συνεχόμενη υλική έκφραση του πολιτισμού ούτως ή άλλως, όπως και όποιος άλλος χώρος θα μπορούσε κανείς να πει, στην προκειμένη περίπτωση επειδή υπάρχει και μια αδράνεια, δεν είναι ότι φαντάζομαι αλλάζουν τόσο γρήγορα οι τάφοι, οπότε υπάρχει μια τέτοια αφήγηση οπότε ναι νομίζω ότι τέτοια αφηγήματα μπορούν να προκύψουν από τέτοιο χώρο γενικότερα, δηλαδή και σε σχέση προφανώς με τις προσωπικότητες, στις οποίες αναφέρονται τα μνημεία και σε σχέση με το πως διαχειριζόμαστε τους νεκρούς μας , ναι πως τιμάμε θα ήταν πιο σωστό.

20. Α.Σ.: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου και το πέρασμά του σε μια «νέα εποχή»;
Θ.Μ.: Ναι, σίγουρα.
Α.Σ.: Άλλωστε η διάσταση με την οποία τον είδες ήταν αποστασιοποιημένη από το ταφικό κομμάτι.
Θ.Μ.: Ναι, δεν είχα επαφή με το ταφικό κομμάτι, και προφανώς έχει ενδιαφέρον κανείς να επισκέπτεται τέτοιους χώρους , νομίζω ότι μπορεί κανείς να μάθει πράγματα μέσα από αυτή τη διαδικασία φαντάζομαι αν υποστηρίζεται κιόλας από επεμβάσεις ακόμα πιο εύκολα δηλαδή.
Α.Σ.: Όταν λες επεμβάσεις εννοείς λειτουργικό παράγοντα, ή πληροφοριακό;
Θ.Μ.: Και τα δυο, θέλω να πω αν υπάρχει και ένα πρόγραμμα εννοώ αρχιτεκτονικό που τον κάνει πιο επισκέψιμο το χώρο είναι ήδη ένας παράγοντας και αν υπάρχει και το κομμάτι της πληροφορίας οργανωμένο, και με μια μεγαλύτερη ευκολία για να μπορέσεις να έρθεις σε μια επαφή πρώτη.
Α.Σ.: Ευχαριστώ πολύ.
Θ.Μ.: Έχουμε παραλείψει μια ερώτηση όμως , αν θα έβλεπα κάτι νέο.
Α.Σ.: Ναι αυτό που είχα ρωτήσει και μου είπες δεν μπορώ να σκεφτώ αυτή τη στιγμή, έχεις σκεφτεί κάτι, που θα μπορούσες να φανταστείς να ενταχθεί ως νέο στοιχείο.

Θ.Μ.: ένα νέο στοιχείο εντάξει τώρα αυτό αποτελεί μ' ένα τρόπο ένα περίκλειστο χώρο αλλά αν θεωρούσαμε ότι θα άνοιγε αυτό προοδευτικά ίσως θα έβλεπα ένα νέο περίκλειστο χώρο που να είναι πιο φιλόξενος για μια διαδικασία απομόνωσης και στοχασμού, κάπως έτσι, δηλαδή να διατηρούνταν τουλάχιστον ένα μέρος αυτής της συνθήκης που υπάρχει τώρα, κάτι τέτοιο ίσως θα έβλεπα, αυτό.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο: Μπούλιος Αθανάσιος
Φύλο: ☑ Άρρεν ☐ Θήλυ
2. Ηλικία: 26
3. επάγγελμα /ιδιότητα: Φοιτητής τελειόφοιτος Αρχιτεκτονικής Σχολής Παν. Θεσσαλίας
4. Επίπεδο Σπουδών: ☐ Απόφοιτος Δημοτικού
☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
☐ Απόφοιτος Λυκείου
☑ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
☐ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
☐ Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σπουδών
5. Μόνιμος κάτοικος ☐ Ν. Ιωνίας ☑ Βόλου

11η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 01/ 02/2017

Πληροφορήτρια : Ολυμπία Πεπεράκη

Γυναίκα, 45 ετών, Αρχαιολόγος ιστορικός τέχνης εργάζεται στην 5Η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Θεσσαλίας, μόνιμη κάτοικος Βόλου, έγγαμη, επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της ενασχόλησης της στην Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων καθώς έχει στην αρμοδιότητα το Κοιμητήριο. Η συνέντευξη δόθηκε πρωινή ώρα, στο γραφείο της, στην Υπηρεσία της. Ως Ο.Π. αναφέρεται η πληροφορήτρια, ως Α.Σ. η γράφουσα.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ.: Έχετε προσωπικά βιώματα που να σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών; Ποια είναι η σχέση σας με αυτό το χώρο;
   Ο.Π.: Η σχέση μου με το χώρο είναι επαγγελματική, επιστημονική. Προσωπικά βιώματα όταν λέτε, εννοείτε..;
   Α.Σ.: Οτιδήποτε που να σας συνδέει.
   Ο.Π.: Με το συγκεκριμένο κοιμητήριο όχι, με άλλα κοιμητήρια και την έννοια του κοιμητηρίου προφανώς, με το συγκεκριμένο όχι, προσωπικά βιώματα όχι.
   Α.Σ.: Η σχέση σας είναι επαγγελματική, επιστημονική λόγω της ιδιότητας σας.
   Ο.Π.: Είμαι ιστορικός τέχνης, αρχαιολόγος.

2. Α.Σ.: Το έχετε επισκεφθεί τελευταία;
   Ο.Π.: Μέσα στον χρόνο, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων μου, γίνονται αυτοψίες, για συγκεκριμένες εργασίες μέσα στο κοιμητήριο, γιατί γενικά υπάρχει παρόλο που δεν γίνονται νέες ταφές, υπάρχει ακόμα λειτουργία, υπάρχουν ανακομιδές, μεταφορές οστών από τους υπάρχοντες τάφους και συντηρήσεις των παλαιών μνημείων μέσα στο νεκροταφείο.
   Α.Σ.: Οπότε εσείς εκπροσωπείτε..;
   Ο.Π.: Την υπηρεσία Νεωτέρων μνημείων της Θεσσαλίας και δουλειά μας είναι να ελέγχουμε αυτές τις εργασίες.
   Α.Σ.: Άρα δεν ήταν τελετουργικοί οι λόγοι που σας έφεραν εκεί αλλά επαγγελματικοί;
   Ο.Π.: Ναι, επαγγελματικοί.

3. Α.Σ.: Ποια συναισθήματα σας, ανασύρονται με τη σκέψη του;
   Ο.Π.: Τώρα είναι πολύ γενική αυτή η ερώτηση...Οι αρχαιολόγοι γενικά... Οι αρχαιολόγοι γενικά έχουν μία ευκολία να αποστασιοποιούνται από το αντικείμενο αυτό, δηλαδή παρόλο που το κοιμητήριο γενικά ως χώρος, προφανώς και θλίψη φέρνει , όλοι έχουν βιώματα σχετικά, είναι αξιοσημείωτο όταν ένας αρχαιολόγος μπαίνει σε έναν τέτοιο χώρο, τον αντιμετωπίζει σαν ένα αντικείμενο μελέτης και όχι ένα...μπορεί και αποσυνδέεται.

4. Α.Σ.: Πώς σχολιάζετε την σημερινή του κατάσταση και εικόνα, αισθητική εικόνα και λειτουργική;
   Ο.Π.: η σημερινή του κατάσταση και εικόνα.. έχει μια εγκατάλειψη.. αλλά δεν... εμένα προσωπικά δεν με ενοχλεί αυτή η όψη...καμιά φορά τα πράγματα αφήνονται στη φθορά, φθορά είναι και αυτό που δηλώνει ο χώρος. οπότε δεν.. αναγκαστικά , δεν θα ήθελα να δω έναν τέλειο

τακτοποιημένο χώρο...οπωσδήποτε έχει θέματα, υπάρχει μια αναστάτωση αλλά αυτό είναι και προϊόν της συνεχούς του χρήσης και λειτουργίας μέσα στο χώρο, δεν είναι κατ' ανάγκην κακό.

5. Α.Σ.: Πότε και πως ήρθατε σε επαφή με την ιστορία του;
Ο.Π.: Πριν μια πενταετία περίπου οπότε και τοποθετήθηκα στην Υπηρεσία μου.

6. Α.Σ.: Έχετε κάποια ιστορία να αφηγηθείτε για το κοιμητήριο από την προσωπική σας εμπειρία ή που σας έχει μεταφερθεί από άλλους;
Ο.Π.: Ιστορία για το νεκροταφείο, σε επίπεδο προφορικής ιστορίας , δεν έχει τύχει, όχι, ότι είναι ήδη καταγεγραμμένο, οι ιστορίες που είναι ήδη καταγεγραμμένες είναι που..
Α.Σ.: Καταγεγραμμένες όταν λέτε;
Ο.Π.: Καταγεγραμμένες, που πάλι σε μεγάλο βαθμό προφορικές ιστορίες οι οποίες όμως έχουν περάσει και έχουν φιλτραριστεί από τους μελετητές τους προηγούμενους του νεκροταφείου, σχετικά με όσους έχουν ταφεί εκεί, με τις προσωπικές ιστορίες όσων έχουν ταφεί εκεί.
Α.Σ.: Όπως ας πούμε έχετε κάποια που θυμάστε, που να σας έρχεται εύκολα στο νου;
Ο.Π.: Είναι κυρίως, των μεγάλων προσωπικοτήτων οι ιστορίες, δεν είναι και...τώρα μπαίνουμε σε πολύ βαθιά νερά, περισσότερο βιογραφίες ας πούμε, οι οποίες βιογραφίες προφανώς είναι και επιλεκτικές και υποκειμενικές είναι και..

7. Α.Σ.: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο έχετε στο νου σας με έμφαση κάποιο εμβληματικό- ιδιαίτερα χαρακτηριστικό; Πού προσωπικά σας έχει συγκινήσει – επηρεάσει;
Ο.Π.: Ε, αυτό που είναι το πιο εμβληματικό προφανώς και είναι το μνημείο στο οποίο θα σταθούν όλοι, είναι το μνημείο της οικογένειας Κοντού, έτσι; Αυτό επειδή είναι και μοναδικό και τόσο έτσι απόκοσμο, μέχρι και τρομακτικό αυτό είναι που ...οι υπόλοιποι ας πούμε, προφανώς υπάρχει μια έτσι αξιόλογη συλλογή γλυπτών, η οποία όμως βαδίζει στα πιο συγκεκριμένα... ακολουθεί ας πούμε πρότυπα τα οποία, εντάξει, είναι γνωστά. Αυτό είναι κάτι το ιδιαίτερο και είναι και αυτό που το κάνει και ενδιαφέρον και αυτό που σου δημιουργεί και περισσότερα συναισθήματα.

8. Α.Σ.: Για εσάς τα άλλα στοιχεία πέραν της κύριας νεοκλασικής ενότητας τα άλλα κοιμητήρια το Βρετανικό, το Στρατιωτικό και τύμβοι είναι ευδιάκριτα, κατά τη γνώμη σας σήμερα;
Ο.Π.: Είναι και τέτοια η χωρική οργάνωση του νεκροταφείου που πρέπει να το περπατήσεις αρκετά, να το ψάξεις για να τα εντοπίσεις, προφανώς είναι και εσκεμμένη έτσι η όλη... προφανώς αυτά είναι, ναι, είναι παραγκωνισμένα, όχι δεν είναι ευδιάκριτα.
Α.Σ.: Έχουν κάποια σημασία η ιδιαίτερη βαρύτητα που να προσθέτουν στην ιστορική αφήγηση;
Ο.Π.: Προφανώς προφανώς έχουνε, μέρος της ιστορίας του νεκροταφείου είναι, και είναι λίγο και ιστορία που διαπλέκεται και με την Ιστορία της πόλης, δεν είναι λίγο.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ – Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

9. Α.Σ.: Σας ενδιαφέρει η γενικότερη ιστορία της πόλης;
Ο.Π.: Προφανώς ναι.
Α.Σ.: Πώς ενημερώνεστε, από βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις;
Ο.Π.: Κυρίως από βιβλία.

10. Α.Σ.: Με δεδομένη την ένταξη του χώρου του κοιμητηρίου στο νέο ΓΠΣ, πώς το φαντάζεστε ως χώρο πρασίνου; μπορεί να καταστεί προορισμός για τον πολίτη αλλά και τον επισκέπτη;
Ο.Π.: Προορισμός... φαντάζομαι ότι στο μυαλό των περισσοτέρων, είναι μια εικόνα σαν το Ζάππειο, δηλαδή ένα πάρκο με γλυπτά, δηλαδή δε θα αναδειχθεί το μέρος του μνημείου που περιέχει τον νεκρό, γιατί οι τάφοι είναι οικογενειακοί, κατοικούνται ακόμα, υπάρχουν οστά, θα αναδειχθεί το γλυπτό του τάφου. Επομένως με αυτό το σκεπτικό έτσι , θα μπορούσε να αποτελέσει και χώρο προορισμού.

11. Α.Σ.: Αν νομίζετε ότι η ταυτότητα ενός κοιμητηρίου «αποθαρρύνει» τον επισκέπτη, πώς πιστεύετε ότι μπορεί να ενισχυθεί το άνοιγμα στο ευρύ κοινό, κατά την νέα του εποχή;
Ο.Π.: Δεν νομίζω ότι αποθαρρύνει, αυτό που λέγαμε πριν, ακριβώς επειδή δεν χρησιμοποιείται πλέον, είναι εύκολο να το αντιμετωπίσει σαν ένα μουσείο. Επομένως δεν θεωρώ ότι αποθαρρύνει, η ταυτότητα αυτή έχει επαναπροσδιοριστεί σε μεγάλο βαθμό και επιπλέον υπάρχει και μια, αυτή η σύγχρονη τάση, να ερχόμαστε σε επαφή και με, πιο έτσι, φορτισμένες συναισθηματικά...αυτό που το διαφοροποιεί αυτό, θα μου πείτε υπάρχουν νεκροταφεία και αρχαία νεκροταφεία εκεί δεν έχει κανείς πρόβλημα , να επισκεφτεί τον Κεραμεικό, έτσι, στην Αθήνα, γιατί έχει παρέλθει ένα μεγάλο χρονικό διάστημα θεωρούμε ότι είναι ένα πλέον πράγμα που δε μας αφορά, προφανώς είναι πολύ πιο πρόσφατη ιστορία, προφανώς βλέπουμε ονόματα που αναγνωρίζουμε ηλικίες που ... είναι πολύ πιο ζωντανή αυτή , πιο... αλλά και πάλι νομίζω ότι μπορεί ο επισκέπτης να το διαχειριστεί αυτό σε πολύ μεγάλο βαθμό χωρίς έτσι να τον δυσαρεστήσει..

12. Α.Σ.: Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να ενταχθεί ως νέο στοιχείο, στη νέα μορφή του χώρου;
Ο.Π.: Τώρα δε μου ‘ρχεται κάτι στο μυαλό, δεν το έχω σκεφτεί και ιδιαίτερα, σε επίπεδο εξοπλισμού, κατασκευής ας πούμε;
Α.Σ.: Οτιδήποτε, ναι.
Ο.Π.: Δεν έχω σκεφτεί κάτι, όχι.

13. Ο.Π.: Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου στην εξέλιξή του;
Ο.Π.: Εντάξει, θρησκευτικός χώρος είναι , προφανώς παίζει ρόλο η εκκλησία, θα έδινε όμως μια αρκετά συγκεκριμένη ταυτότητα, δεν ξέρω αν, αυτό θα αποθάρρυνε κάποιους σίγουρα, θα προσέλκυε κάποιους άλλους , αυτό είναι στο θρησκευτικό αίσθημα του καθενός, δηλαδή αν θέλει να...σίγουρα όμως είναι θρησκευτικός χώρος.
Α.Σ.: Συνάδει δηλαδή;
Ο.Π.: Ε, ναι ότι συνάδει, συνάδει, απλά δεν ξέρω αν συνάδει με το χώρο πλέον ως μουσείο, είναι θρησκευτικό μουσείο; αυτά τώρα είναι θέματα...
Α.Σ.: Στον επαναπροσδιορισμό του ίσως που πρέπει να συζητηθούν;
Ο.Π.: Ε, ναι.

14. Α.Σ.: Μέσα από ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία;
Ο.Π.: Είναι κοινό το νεκροταφείο....

Α.Σ.: Η περιοχή κατοικήθηκε από τους πρόσφυγες ενώ υπήρχε ήδη το νεκροταφείο μέσα από μια επέμβαση θα υπήρχε ίσως η πρόταση να συνδεθεί με την τοπική ιστορία με κάποια αναφορά συμβολική.

Ο.Π.: Το νεκροταφείο καθώς προϋπήρχε σαν χώρος είναι περισσότερο συνδεδεμένος με το αστικό κομμάτι του Βόλου, έτσι αυτή είναι και η ίδια του η μορφή και οργάνωση , σαφώς και όλοι έχουν λόγο πλέον πάνω σε αυτό, δεν μπορώ να καταλάβω τι έχετε στο μυαλό σας.

Α.Σ.: Εννοούσα μια επέμβαση σε επίπεδο αναφοράς ή συμβολισμού , κάτι που να συμβόλιζε το πέρασμα του Αιγαίου για τους πρόσφυγες.. μια τέτοια θέση αν θεωρείτε ότι συνάδει.

Ο.Π.: Τώρα οι συμβολισμοί φτιάχνονται...αλλά δεν μπορώ να πω ότι βρισκω να πηγάζουν αυτόματα από αυτό το πράγμα, νομίζω ότι λίγο, θα τοποθετούνταν από πάνω. Εντάξει τώρα αυτό είναι αυθαιρεσία, όμως αυτό, ο επαναπροσδιορισμός είναι πως όμως μετά στέκεται, είναι άλλη υπόθεση.

Α.Σ.: Ή, δράσεις συνδεδεμένες με το πρόσφατα ιδρυθέν Μουσείο Πόλης θα είχαν θέση σε μια ανάπλαση, που απευθύνεται πια σε ευρύ κοινό;

Ο.Π.: Προφανώς αφού είναι κομμάτι της ιστορίας της πόλης σαφώς και το Μουσείο της Πόλης μπορεί, πρέπει να συνδεθεί, είναι αναπόσπαστο κομμάτι του Βόλου, βέβαια.

15. Α.Σ.: Οι τοπικοί σύλλογοι Προσφύγων θα μπορούσαν να σταθούν αρωγοί σε αυτή την προσπάθεια; Με ποιο τρόπο;

Ο.Π.: Σας λέω, ως πολίτες της πόλης όλοι έχουν και λόγο και προτάσεις και ιστορία να προσφέρουν, και όλοι έχουν να....αυτό που είναι ενδιαφέρον σε αυτούς τους χώρους είναι ότι γίνονται και οι ίδιοι έτσι και αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ των διαφορετικών και αντικείμενο επίσης διεκδικήσεων, δηλαδή πράγματα που έχουν να πουν σε άλλο επίπεδο, τα μεταφέρουν μέσα από αυτούς τους χώρους και τα εκφράζουν και τα λένε. Οπότε, ναι...

16. Α.Σ.: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού, διαδραστικές εφαρμογές ψηφιακού υλικού, μέσω εφαρμογής κινητού τηλεφώνου πληροφορίες κατά την περιήγηση στο χώρο, οθόνες ενδεχομένως για δυνατότητα γενεαλογικής έρευνας στη νέα φάση του χώρου;

Ο.Π.: Τώρα εξαρτάται αυτό πραγματικά από τί φυσιογνωμία θέλεις να δώσεις στο χώρο. Αν θέλεις να δώσεις, να υπάρχει αυτό το αρκαδικό, να είναι ο κήπος, να σε οδηγεί ας πούμε στην περισυλλογή ή οτιδήποτε, είναι μια επιλογή, αν θέλεις να το εντάξεις με ποιο έτσι σύγχρονο τρόπο είναι μια άλλη επιλογή αυτό εξαρτάται τελικά από την επιλογή ..

17. Α.Σ.: Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του νεοκλασικού συνόλου, θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να εντάσσεται περιστασιακά στον ίδιο χώρο;

Ο.Π.: Να γίνει εκθεσιακός χώρος δηλαδή;

Α.Σ.: Περιστασιακά ας πούμε σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική ή λογοτεχνική.

Ο.Π.: Εγώ θα είχα κάποιες ενστάσεις γι' αυτό το πράγμα, θα είχα κάποιες ενστάσεις γιατί ανεξάρτητα από το αν χρησιμοποιείται πλέον ο χώρος για καινούργιες ταφές, υπάρχουν ακόμα παλιές ταφές, υπάρχουν άνθρωποι που επισκέπτονται τους νεκρούς τους, που φροντίζουν τους νεκρούς τους, δεν ξέρω πόσο το να γίνει αυτός ο χώρος μια έτσι , είναι δημόσιος χώρος αλλά είναι ονοματισμένος δημόσιος χώρος, κατά πόσον ας πούμε θα ήταν ευχαριστημένοι αυτοί οι άνθρωποι, στη θέση τους δε θα ήμουνα.

Α.Σ.: Οτι είναι νωρίς; Θεωρείτε ότι είναι νωρίς;

Ο.Π.: Θεωρώ ότι ναι μεν μπορούμε να το δούμε έτσι σαν μουσείο από την άποψη εντάξει, πέρα από τη γλυπτοθήκη που έχει, είναι ένας χώρος που κάτι σου λέει ας πούμε για το πως αντιμετωπίζεις τη ζωή, έτσι, πώς αντιμετωπίζεις το θάνατο, πως αντιμετωπίζεις τη ζωή, επομένως έχει πολλές διαστάσεις έτσι που μπορείς να τις εκμεταλλευτείς. Τώρα να μετατραπεί έτσι σε ένα μουσειακό χώρο, ότι μουσειακό χώρο να' ναι, όχι δεν βρίσκω ότι είναι πολύ δόκιμο.

Α.Σ.: Τι απεύχεσθε για την ¨επόμενη μέρα¨;υπάρχει κάτι που δε θα θέλατε να δείτε;
Ο.Π.: Να αξιοποιηθεί...τώρα τι σημαίνει αξιοποίηση είναι επίσης μεγάλη κουβέντα, αξιοποίηση δεν είναι και αναγκαστικά η τουριστική αξιοποίηση, και γιατί όλα πρέπει να αξιοποιηθούν, είναι επίσης μια ερώτηση, γιατί αξιοποίηση σημαίνει και σε όλα να βάλουμε και μια τιμή σε ένα βαθμό.
Α.Σ.: Τι δε θα θέλατε να δείτε;
Ο.Π.: Τι δε θα ήθελα; Θα σας έλεγα να πάψει ο κόσμος να ενδιαφέρεται γι' αυτό...αλλά ακόμα κι αν πάψει ο κόσμος να ενδιαφέρεται γι' αυτό, κάτι σημαίνει, δηλαδή δεν είναι τυχαία όλα αυτά, επομένως δεν υπάρχει κάτι, που να φαντάζομαι ότι θα ακολουθήσει την ιστορία του αυτός ο χώρος όπως όλοι οι χώροι και πραγματικά αν κάτι δεν το φροντίζουμε αρκετά, σημαίνει ή ότι δεν έχουμε μάθει να το, δεν έχει σημασία, δεν έχει αξία σε αυτό το πράγμα δεν μπορείς εσύ να ...
Α.Σ.: Θα μπορούσε να έχει αξία και παρόλα αυτά, να μην το φροντίσουμε αρκετά, όμως υπάρχει και αυτό μερικές φορές..
Ο.Π.: Ε, ναι εντάξει, σε αυτό το πλαίσιο που λέτε λοιπόν απεύχομαι οι δημόσιοι φορείς ή αυτοί που έχουνε τη δυνατότητα να μην ακούσουνε τις επιθυμίες να φροντίσουνε δηλαδή τις επιθυμίες του κόσμου για τους οποίους είναι σημαντικό.

18. Α.Σ.: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό; Τι μήνυμα θεωρείτε ότι μπορεί να μεταφέρει ένας τέτοιος χώρος;
Ο.Π.: Ένας τέτοιος χώρος; Του νεκροταφείου; εγώ προσωπικά πιστεύω ότι είναι πως ,ιστορικά, χειρίζεται ο άνθρωπος το θάνατο, αλλά όχι αναγκαστικά θρησκευτικά ή συναισθηματικά , και κοινωνικά περισσότερο, πως τον χειρίζεται κοινωνικά το θάνατο γιατί αυτό που δείχνει αυτό το νεκροταφείο τελικά και με όλες τις επεμβάσεις που έχουν γίνει, είναι ο θάνατος στην αστική κοινωνία, φαντάζομαι οι επόμενες γενιές θα μπορούσαν να κρίνουν αυτό δηλαδή πως διαχειρίζονται και τον θάνατο για να φτιάξουν και την τωρινή τους κοινωνία.

19. Α.Σ.: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου και το πέρασμά του σε μια «νέα εποχή» εκτός επαγγελματικής προσέγγισης;
Ο.Π.: Ναι, ναι, καταρχήν για τους ντόπιους, να πηγαίνουν και να βλέπουν τα ονόματα, στους τάφους αυτών που, στους δρόμους με τα ονόματα κατοικούν, υπάρχει μία σύνδεση, επομένως, εξαρτάται και από το τι τελικά θα γίνει αυτός ο χώρος, από την κατάληξη του.
Α.Σ.: Από την κατάληξη του, πέρα από τις προθέσεις..
Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο: Ολυμπία Πεπεράκη
Φύλο: ☐ Άρρεν ☑ Θήλυ
2. Ηλικία: 45

3. επάγγελμα /ιδιότητα : Αρχαιολόγος ιστορικός τέχνης εργάζεται στην Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Θεσσαλίας

4. Επίπεδο Σπουδών:
- ☐ Απόφοιτος Δημοτικού
- ☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
- ☐ Απόφοιτος Λυκείου
- ☐ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
- ☐ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
- ☑ Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σπουδών

5. Μόνιμος κάτοικος ☐ Ν. Ιωνίας ☑ Βόλου

12η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - Ημερομηνία: 01/ 02/2017

Πληροφορητής : Βογιατζής Αθανάσιος

Άνδρας 59 ετών, δημοσιογράφος, ιστορικός ερευνητής, μόνιμος κάτοικος Νέας Ιωνίας, άγαμος, επιλέχθηκε στοχευμένα εξ αιτίας της πρωτότυπης ενασχόλησης του σε ερευνητικό επίπεδο με μια συγκεκριμένη περίοδο της νεότερης ελληνικής ιστορίας, τον Εμφύλιο πόλεμο στην περιοχή του Βόλου και το συσχετισμό του με συγκεκριμένα σημεία στην πόλη μεταξύ αυτών και το Κοιμητήριο των Ταξιαρχών. Η συνέντευξη έλαβε χώρα μεσημέρι σε δημόσιο χώρο. Ως Θ.Β. αναφέρεται ο πληροφορητής, ως Α.Σ. η γράφουσα.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

1. Α.Σ: Έχετε προσωπικά βιώματα που να σας συνδέουν με το κοιμητήριο των Ταξιαρχών; Ποια είναι η σχέση σας με αυτό το χώρο;

   Α.Β.: Όπως έχει όλος ο κόσμος δηλαδή, κάποιους δικούς του ανθρώπους, παππούδες γιατί πλέον οι μανάδες μας και οι πατεράδες μας, πάνε στο καινούργιο κοιμητήριο, αλλά στο παλιό, το θυμάμαι από τη γιαγιά μου ας πούμε, και το δεύτερο έχει να κάνει με θρησκευτικούς λόγους που είναι, εκεί γινόταν πάντα την Μεγάλη Παρασκευή κάποια εκδήλωση πιο.. και με πήγαινε η γιαγιά μου πάντα εκεί τη δεκαετία του 60 και τη θυμάμαι δηλαδή, και είχε κάποια μνημεία παλιά, μου τα είχε δείξει από τότες, αλλά αυτά δεν είχαν σχέση με την έρευνα που έκανα εγώ εκ των υστέρων.

   Α.Σ: Εκ των υστέρων αναπτύξατε μια καινούργια σχέση που έχει να κάνει με έρευνα;

   Α.Β.: Ναι, το 2005-6 ξεκίνησα μια έρευνα για την περίοδο του Εμφυλίου, την οποία την είχα επικεντρώσει στην πόλη του Βόλου, μέχρι τότε δεν είχε γραφτεί κάτι σχετικό, οπότε, αναγκαστικά, έφτασα στο θέμα των εκτελέσεων, που ήτανε πάρα πολλές εδώ πέρα στο Βόλο, από τα έκτακτα στρατοδικεία, με παρεπόμενο τις εκτελέσεις, τις ταφές των εκτελεσμένων, μέχρι τότες δεν είχαν εντοπιστεί εάν υπάρχουν και αν υπάρχουν σε ποιο σημείο του νεκροταφείου, ομαδικοί τάφοι από αυτές τις εκτελέσεις. Με τη βοήθεια ενός γνωστού, του Αντώνη του Παπά, που παλιότερα ήτανε και πρόεδρος στη Διαδημοτική επιχείρηση του κοιμητηρίου και με την έρευνα τη δικιά μου στο δημοτολόγιο του Βόλου, εντόπισα ότι μέσα στο νεκροταφείο σε συγκεκριμένα σημεία, γινόταν αυτές οι ομαδικές, πλέον, οι ταφές δηλαδή κάθε εκτέλεση που γινότανε, από πέντε μέχρι τριανταδύο άτομα, που ήταν η μεγαλύτερη, μετά τους έθαβαν όλους, ομαδικά. Τότε εντόπισα ότι υπάρχουν τρείς τέτοιοι ομαδικοί τάφοι, όχι κενοτάφια, τάφοι. Διότι εκ των υστέρων, μετά το τέλος του Εμφυλίου, οι οικογένειες των εκτελεσμένων αγόρασαν τους χώρους, οπότε παρέμειναν θαμμένοι εκεί, δεν καταστράφηκαν ας πούμε, στα τρία χρόνια που γίνεται και τα λοιπά. Ο πρώτος τάφος αφορά μια δίκη στο έκτακτο στρατοδικείο του Βόλου που γίνεται την άνοιξη του ’48, κατηγορούμενοι είναι, ως επί το πλείστον, στελέχη του ΚΚΕ, που ήταν στην παρανομία εκείνη την εποχή και ανήκαν στις λεγόμενες οργανώσεις της πόλης , έχει πάρα πολλούς νεολαίους, μικρούς σε ηλικία, δηλαδή είκοσι, εικοσιένα, εικοσιδύο, παιδιά δηλαδή, που προφανώς είχαν ενταχθεί στο κίνημα την περίοδο της Κατοχής, σαν Επονίτες, μετά πέρασαν στην παρανομία, η εκτέλεση αυτή έγινε, ήταν τότε με μια μαζική εκτέλεση ανθρώπων που έγινε σε όλη την Ελλάδα, μετά την εκτέλεση από την ΟΠΛΕ στην Αθήνα, του Λαδά, μετά από μερικές μέρες το κράτος, όσους υπήρχαν τότες με αποφάσεις καταδικαστικές, τους εκτέλεσε, μεταξύ

αυτών ήταν και αυτά τα παιδιά, πρέπει να ήταν συνολικά γύρω στα δεκαπέντε με είκοσι άτομα, εκ των οποίων περίπου το 20% είναι γυναίκες. Ο δεύτερος τάφος χρονολογικά είναι από μια υπόθεση, όλα τα στελέχη του ΚΚΕ και τα μέλη, τα οποία εμπλέκονταν στην εκτύπωση και διανομή της παράνομης εφημερίδας, που είχε τότε, την περίοδο του Εμφυλίου μεσ' την πόλη το ΚΚΕ, της Αναγέννησης, αυτή η εκτέλεση έγινε στις 4 του Απρίλη του '49, είναι και αυτή πολύ μεγάλη εκτέλεση, είναι κοντά στα, πάνω από 25 άτομα, τώρα παρεμπιπτόντως μεταξύ αυτών είναι και ο παππούς του Λαυρέντη του Μαχαιρίτσα του τραγουδιστή. Και ο τρίτος ομαδικός τάφος είναι από μια εκτέλεση που έγινε στις 8 Αυγούστου του '49. Εκείνη τη μέρα έγινε η μεγαλύτερη εκτέλεση σε αριθμό, είναι πάνω από τριάντα άτομα, είναι ως επί το πλείστον στελέχη του ΚΚΕ που είχανε, παρά την εξάρθρωση που είχε δεχθεί η οργάνωση εδώ πέρα και τα λοιπά, ήταν τα τελευταία της κομμάτια δηλαδή, αυτοί είχαν συλληφθεί περίπου στις αρχές του καλοκαιριού, πέρασαν στρατοδικείο που ήταν μια μεγάλη δίκη που κράτησε πάνω από δέκα μέρες και εκτελέστηκαν στις 8 Αυγούστου.

2. Α.Σ: Το έχετε επισκεφθεί τελευταία; Το επισκέπτεστε τακτικά για τους λόγους της έρευνας σας;
Α.Β.: Ναι, πρώτον κάναμε διάφορες περιηγήσεις, εκεί πέρα, με διάφορους φορείς. Οι πρώτες περιηγήσεις έγιναν πριν τέσσερα περίπου χρόνια από τώρα, με εκδηλώσεις που είχε κάνει το ΚΚΕ και η ΚΝΕ, εδώ πέρα, στο Βόλο. Η τελευταία φορά που πήγα ήτανε τον Απρίλιο, σε μια περιήγηση που μου ζήτησε και έκανα σε καθηγητές της Μέσης Εκπαίδευσης η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Μαγνησίας.
Σε αυτή την τελευταία έκανα και περιήγηση σε κάποιους τάφους που αφορούσαν την περίοδο της Κατοχής, δηλαδή είχα βρει τον τάφο του Δημάρχου που ανέλαβε ακριβώς με την Απελευθέρωση, απ' τις δυνάμεις του ΕΑΜ δηλαδή που είχε οριστεί μετά, βρήκαμε δυο τάφους εκτελεσμένους από τα ΕΑΣΑΔ και επίσης βρήκαμε τον τάφο ενός βιομήχανου, του Βάγγου Γκλαβάνη που δεν εκτελέστηκε μεν εδώ στο Βόλο , εκτελέστηκε στη Θεσσαλονίκη απ' τον ΕΛΑΣ γιατί ήταν εμπλεκόμενος στο δωσιλογισμό, ακολούθησε τους Γερμανούς να φύγει έξω στη Γερμανία, συνελήφθη στη μάχη Μουχαρέμ*, του Χάνι Μουχαρέμ που λέμε, στο Κιλκίς, μεταφέρθηκε στις φυλακές του Παύλου Μελά στη Θεσσαλονίκη απ' τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ και εκτελέστηκε εκεί και έχει ταφεί, εκτελέστηκε αν θυμάμαι καλά προς το τέλος Νοεμβρίου του 44 και μετά , υπάρχει οικογενειακός τάφος της οικογένειας Γλαβάνη , μεταφέρθηκε σε αυτόν τον τάφο.

3. Α.Σ: Ποια συναισθήματα σας, ανασύρονται με τη σκέψη του χώρου του κοιμητηρίου ;
Α.Β.: Ναι, τα συναισθήματα είναι από δυο πλευρές, μια του ομαδικού τάφου, και το δεύτερο έχει να κάνει μετά με τις μαρτυρίες που υπάρχουν από συγγενείς ανθρώπων που είναι θαμμένοι, που εκεί πέρα ανασύρονται μνήμες, για τον τρόπο που έγιναν οι ταφές, δηλαδή μετά την εκτέλεση, γιατί ο τόπος εκτέλεσης δεν ήταν πολύ μακριά από το νεκροταφείο , για τον τρόπο μεταφοράς των νεκρών και για τον τρόπο μετά πως τους θάβανε. Σκληρές εικόνες, πολύ σκληρές εικόνες ο τρόπος ταφής.

4. Α.Σ: Πώς σχολιάζετε την σημερινή του κατάσταση και εικόνα του χώρου;
Α.Β. Ενώ ας πούμε κάποιοι άλλοι τάφοι εδώ στο κοιμητήριο της Νέας Ιωνίας αφορούνε ανθρώπους γνωστούς, εδώ του Βόλου, της περιοχής, πολιτικούς παλιούς και τα λοιπά και ήτανε φτιαγμένοι από διάφορους γνωστούς καλλιτέχνες , αυτοί οι τάφοι, όταν τους βρήκα, ήταν σε πολύ κακή κατάσταση και χρειάστηκε να κάνουμε παρεμβάσεις.

Α.Σ: Εν έτει;
Α.Β.: Το 2007-2008.
Α.Σ: Είχε ήδη κηρυχθεί διατηρητέο μνημείο.
Α.Β.: Ναι, χρειάστηκε να κάνουμε παρεμβάσεις σαν ΚΚΕ, εδώ πέρα στο Βόλο, στη Δημοτική αρχή υπήρχε και ένα σχέδιο για να το ξαναφτιάξουνε και λοιπά και κάποιους τάφους από αυτούς τους είχανε για καταστροφή, δεν ήξεραν την ύπαρξη τους και μετά από τις παρεμβάσεις τις δικές μας και επειδή έγινε γνωστό και μετά στις Εφορείες Νεωτέρων Μνημείων και λοιπά τώρα έχουν ενταχθεί και αυτοί στο πρόγραμμα της ανακαίνισης και τα λοιπά.

5. Α.Σ: Γνωρίζετε κάποια ιστορικά στοιχεία γι' αυτό; (Πότε και πως ήρθατε σε επαφή με την ιστορία του;)

6. Α.Σ: Φαντάζομαι από όσα έχετε μελετήσει για το βιβλίο και από όσα γράφετε όλα αυτά τα χρόνια έχετε πολλές ιστορίες που μπορούν να ανασυρθούν. Έχετε κάποια ιστορία να αναφερθείτε σε αυτήν;
Α.Β.: Θα σας πω μια ιστορία την τελευταία που μου είπε, και αφορά τον πρώτο τάφο, αυτόν της υπόθεσης του '48 που είπαμε στην αρχή, είναι μαρτυρία από τον αδελφό ενός από τους εκτελεσθέντες, αυτός ο εκτελεσθείς ήτανε τότε εικοσιένα ετών, όταν έγινε η εκτέλεση στο Καζανάκι, τους πήρε ένα παλαιό αυτοκίνητο της Δημαρχίας σκουπιδιάρικο, όλα τα πτώματα τα πετάξαν πάνω στην καρότσα το αυτοκίνητο πήγε μέχρι τον τοίχο απέξω από το Νεκροταφείο και επειδή ο τάφος αυτός βρίσκεται δίπλα σχεδόν στον τοίχο από το κοιμητήριο, μετά από το φορτηγό, τα πετάγανε σα σακιά, ας πούμε, μέσα στο χώρο του κοιμητηρίου και κάποιοι τα πετάγανε όλα αυτά μαζί μέσα στη γούρνα που είχε ανοιχτεί. Ο ένας πάνω στον άλλον, μετά το οπλοπολυβόλο που τους είχε θερίσει είχε διαλύσει, χέρια πόδια.

7. Α.Σ: Από το ιδιαίτερο νεοκλασικό γλυπτικό σύνολο μπορείτε να αναφερθείτε σε κάποιο που προσωπικά σας έχει συγκινήσει – επηρεάσει;
Α.Β.: Από τα γλυπτά, ε, προφανώς εκείνο το μνημείο που υπάρχει απέναντι από την εκκλησία, με την οικογένεια που τα παιδιά δηλητηριάζονται την ώρα που πίνουν το γάλα από το σαμιαμίδι.

8. Α.Σ: Για εσάς τα άλλα στοιχεία πέραν της κύριας νεοκλασικής ενότητας, δηλαδή τα άλλα κοιμητήρια το Βρετανικό, το Στρατιωτικό και οι τύμβοι, στους οποίους έχετε αναφερθεί, είναι ευδιάκριτα σήμερα;
Α.Β.: Ναι, υπάρχει το Βρετανικό από το Devonshire και μάλιστα το Βρετανικό κράτος έκανε και πριν από μερικά χρόνια και κάποια εκδήλωση και ζήτησε και έκανε και κάποια ανακαίνιση στον τάφο αυτόν, με πρωτοβουλία του Βρετανικού κράτους και βρίσκεται σε κάπως καλή κατάσταση. Και αυτός ήταν παρατημένος, κανένας δεν το ήξερε και έγινε γνωστό στην τοπική κοινωνία από αυτό το πράγμα, την πρωτοβουλία που είχε πάρει η Βρετανική κυβέρνηση και έκαναν μια εκδήλωση, τώρα δε θυμάμαι, πριν έξι χρόνια, είχαν έρθει εδώ πέρα και κάνανε, το άλλο το Στρατιωτικό κοιμητήριο που υπάρχει, που έχει στρατιώτες, στρατιωτικούς και τα λοιπά, που έχει στρατιωτικούς και από την περίοδο του Εμφυλίου, εδώ στο Πήλιο και τα λοιπά είναι μάλλον σχεδόν παρατημένο.
Α.Σ: και οι τάφοι που εσείς μελετάτε, θεωρείτε ότι είναι ευδιάκριτα στοιχεία για τον περιηγητή;

Α.Β.: Όχι, όχι καθόλου, το ξέρουν μονάχα αυτοί οι οποίοι ασχολούνται με το συγκεκριμένο ζήτημα του Εμφυλίου ας πούμε.
Α.Σ: Έχουν κάποια σημασία η ιδιαίτερη βαρύτητα που να προσθέτουν στην ιστορική αφήγηση;
Α.Β.: Φυσικά, γιατί πρόκειται για την τοπική ιστορία, για ανθρώπους οι οποίοι γεννήθηκαν έζησαν αγωνίσθηκαν την περίοδο της Κατοχής και μετά και τώρα ας πούμε..

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ – Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

9. Α.Σ: Με πιο τρόπο μελετάτε την ιστορία της πόλης σας; πώς ενημερώνεστε; διαβάζετε σχετικά ιστορικά βιβλία, ιστοσελίδες, διαλέξεις, εκθέσεις;
Α.Β.: Από τα πάντα, και στη δουλειά που έχω κάνει χρησιμοποιώ τα πάντα, από έγγραφα και ιστορικές πηγές μέχρι βιβλία προσωπικών μαρτυριών ίσως κάποιες τελευταίες μαρτυρίες κάποιων επιζώντων από εκείνη την εποχή και φυσικά από τον τοπικό τύπο που υπάρχει.

10. Α.Σ: Με δεδομένη την ένταξη του χώρου του κοιμητηρίου στο νέο ΓΠΣ, πώς το φαντάζεστε ως χώρο πρασίνου; Θεωρείτε ότι μπορεί να καταστεί προορισμός για τον πολίτη αλλά και τον επισκέπτη;
Α.Β.: Ναι, γιατί είναι όλη η ιστορία της πόλης εκεί μέσα.

11. Α.Σ: Αν νομίζετε ότι η ταυτότητα ενός κοιμητηρίου «αποθαρρύνει» τον επισκέπτη, πώς πιστεύετε ότι μπορεί να ενισχυθεί το άνοιγμα στο ευρύ κοινό, κατά την νέα του εποχή;
Α.Β.: Κατ’ αρχάς να ανακαινιστεί, να μην είναι στο χάλι στο οποίο είναι σήμερα ας πούμε.

12. Α.Σ: Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να ενταχθεί ως νέο στοιχείο, στη νέα μορφή του χώρου;
Α.Β.: Ενδεχομένως, αν γινότανε κάποιες εκδηλώσεις , οπότε αυτό θα έκανε και πιο γνωστό την ύπαρξη, οπότε και κάποιοι, ενδεχόμενα, να έδειχναν κάποιο ενδιαφέρον, να πάνε να δούνε και τα λοιπά.

13. Α.Σ: Η πλήρης λειτουργία της εκκλησίας θα βοηθούσε στην αύξηση της επισκεψιμότητας του χώρου στην εξέλιξή του;
Α.Β.: Ναι, με την έννοια όμως, τώρα που εκεί, σε αυτό το σημείο, έχουν σταματήσει τώρα οι ταφές, πολύ ελάχιστοι πάνε τώρα να κάνουν μνημόσυνα, ή τέτοια πράγματα.
Α.Σ: Λειτουργεί όμως, έχει μια καθημερινότητα, κάποιοι από τη γειτονιά φαντάζομαι, πηγαίνουν, από τη στιγμή που λειτουργεί.
Α.Β.: Στη γειτονιά υπάρχουνε προβλήματα, διότι επειδή είναι σε άσχημη κατάσταση, η γειτονιά έχει τις επιπτώσεις της κακής κατάστασης, που βρίσκεται ο χώρος και πολλές φορές ζητάνε, γενικά και αόριστα, την απομάκρυνση του και τα λοιπά, που ίσως αν γινότανε και χωρίς σχέδιο χωρίς πρόβλεψη και λοιπά, να κατέστρεφε σημαντικά κομμάτια της ιστορίας, άρα μπαίνει ζήτημα, ο χώρος να ανακαινιστεί και να αποκτήσει πραγματική δυνατότητα, να πάει ο άλλος, να μην τον φαν τα φίδια και τα ποντίκια, ας πούμε.

14. Α.Σ: Μέσα από ένα διακριτικό συμβολικό πρίσμα μιας επέμβασης, θα βλέπατε μια αναφορά στη σύνδεση με την τοπική προσφυγική ιστορία της Νέας Ιωνίας;
Α.Β.: Ναι, αλλά δεν ήταν μόνο νεκροταφείο γι’ αυτούς...

Α.Σ.: Σίγουρα, σαν αναφορά το λέω εγώ μέσα από πλαίσια μιας αρχιτεκτονικής διάστασης, θα είχε νόημα για σας ;

Α.Β.: Ναι θα ήτανε πιο , θα έδινε καλύτερη οικειότητα στους περιοίκους ας πούμε.

Α.Σ: Δράσεις συνδεδεμένες με το πρόσφατα ιδρυθέν Μουσείο Πόλης θα είχαν θέση σε μια ανάπλαση, που απευθύνεται πια σε ευρύ κοινό;

Α.Β.: Ναι αλλά θα πρέπει το ίδιο το Μουσείο Πόλης να το εντάξει σε κάποια προγράμματα, παρουσιάσεις και τα λοιπά.

Α.Σ: Σε ένα πλαίσιο συνεργασίας , σας φαίνεται συμβατό όμως;

Α.Β.: Φυσικά αφού και ο χώρος του νεκροταφείου είναι κομμάτι της ιστορίας της πόλης.

15. Α.Σ: Οι τοπικοί σύλλογοι προσφύγων νομίζετε ότι έχουν κάτι να προσφέρουν σε αυτή την προσπάθεια;

Α.Β.: Ιδιαίτερη δεν έχει κάτι...ξέρω γω...από εκείνη την περίοδο και τα λοιπά.. Εντάξει προφανώς οι σύλλογοι ενδιαφέρονται να είναι η Ν. Ιωνία, να την επισκέπτεται περισσότερος κόσμος και τα λοιπά κι αν αυτό είναι σαν χώρος καλός, εντάξει κι αυτοί μπορούν να...

16. Α.Σ: Θα βλέπατε θετικά την δυνατότητα ένταξης και χρήσης εφαρμογών τεχνολογικού υλικού πχ. Μέσω εφαρμογής κινητού τηλεφώνου πληροφορίες για την ιστορία διακεκριμένων οικογενειών με παράλληλη αναφορά στα αντίστοιχα μνήματα, μέσω οθόνης δυνατότητα γενεαλογικής έρευνας της εκάστοτε οικογενειακής ιστορίας και εν γένει διαδραστικές εφαρμογές ψηφιακού υλικού, στη νέα φάση του χώρου;

Α.Β.: Προφανώς γιατί έχει γίνει ήδη, έστω με τον τρόπο που έχει γίνει, αλλά μπορεί να γίνει και καλύτερα, και περισσότερος κόσμος αυτά τα πράγματα να τα δει και να συμμετέχει.

17. Α.Σ: Με δεδομένη την προτεραιότητα ανάδειξης του νεοκλασικού συνόλου θεωρείτε ότι η σύγχρονη τέχνη μπορεί να ενταχθεί περιστασιακά στον ίδιο χώρο; σαν μια περιοδική έκθεση, ή σαν εκδήλωση μουσική ή λογοτεχνική ή ιστορική, θεωρείτε ότι συνάδει; Άλλωστε έχετε οργανώσει εσείς, έχετε συμμετάσχει σε κάτι τέτοιο.

Α.Β.: φυσικά εμείς κάναμε πολιτική εκδήλωση στο νεκροταφείο ας πούμε δεν είχαμε μουσική για παράδειγμα αλλά ήτανε ένα είδος πολιτικής εκδήλωσης, προφανώς μπορούσανε εκεί πέρα ταυτόχρονα να παρουσιαστούν και κάποια κείμενα ίσως λογοτεχνικά που μπορεί να έχουν γραφτεί από κάποιους ντόπιους για κάποιους τάφους εκεί πέρα και τα λοιπά.

18. Α.Σ: Τι απεύχεσθε για την ¨επόμενη μέρα¨;(υπάρχει κάτι που να μη θέλατε να δείτε να συμβαίνει;

Α.Β.: Να τα καταστρέψουν αυτά...

Α.Σ: Την καταστροφή δηλαδή απεύχεσθε.

Α.Β.: Ναι ,γιατί η άγνοια οδηγεί σε λάθη.

Α.Σ: Την καταστροφή δηλαδή όχι μέσα από τη φθορά , την καταστροφή από επεμβάσεις άγνοιας;

Α.Β.: Ναι, δηλαδή άμα δεν ξέρει ο άλλος, τι υπάρχει εκεί πέρα, μέσα, εύκολα μπορεί να κάνει ένα σχεδιασμό, που να ξοδέψουν και χρήματα και να καταστρέψουν ταυτόχρονα.

19. Α.Σ: Τι θεωρείτε απαραίτητο να μεταφερθεί στις νεότερες γενιές, να μάθουν οι νεότεροι, μέσα από την επίσκεψη σε αυτό;

Α.Β.: Ένα κίνητρο, να ψάξουν και να μάθουνε για εκείνη την εποχή, ή για οποιαδήποτε άλλη εποχή που αναφέρεται και κάποιο άλλο άλλο μνημείο.

20. Α.Σ: Θα βλέπατε τον εαυτό σας, να επισκέπτεται το χώρο, μετά την εξέλιξή του σε χώρο πρασίνου και το πέρασμά του σε μια «νέα εποχή»;
Α.Β.: Φυσικά, θα ήθελα να γίνει.
Α.Σ: Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.Ονοματεπώνυμο: Βογιατζής Θανάσης
Φύλο: ☑ Άρρεν ☐ Θήλυ
2. Ηλικία: 59
3. επάγγελμα /ιδιότητα: Δημοσιογράφος, ιστορικός ερευνητής
4. Επίπεδο Σπουδών:
☐ Απόφοιτος Δημοτικού
☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
☐ Απόφοιτος Λυκείου
☑ Απόφοιτος Ανώτερης Σχολής. (ΚΑΤΕΕ)
☐ Απόφοιτος Πανεπιστημίου
☐ Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
☐ Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σπουδών
5. Μόνιμος κάτοικος ☑ Ν. Ιωνίας ☐ Βόλου

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΤΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ

Ηλικία	**Όνομα**
<35	Μπούλιος Αθανάσιος
35-45	Ξανθοπούλου Γεωργία, Πεπεράκη Όλγα
45-55	Κουτής Γιάννης, Πανάγου Ελπίδα, Γιαννίση Φοίβη, Παρασκευά Βάσια
55-65	Βογιατζής Αθανάσιος, Δανιηλίδου Κυριακή, Πολυμενίδης Γιάννης
>65	Γιασιράνη Βασιλεία, πατήρ Αλέξανδρος

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΤΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ

Κάτοικοι Βόλου	**Κάτοικοι Ν. Ιωνίας**
Μπούλιος Αθανάσιος Πεπεράκη Όλγα Κουτής Γιάννης Γιαννίση Φοίβη Δανιηλίδου Κυριακή Πολυμενίδης Γιάννης Πατήρ Αλέξανδρος	Ξανθοπούλου Γεωργία Πανάγου Ελπίδα Παρασκευά Βάσια Βογιατζής Αθανάσιος Γιασιράνη Βασιλεία

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΤΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ

Μέση Εκπαίδευση	Ξανθοπούλου Γεωργία
Ανώτερη Εκπαίδευση	Βογιατζής Αθανάσιος
Ανώτατη Εκπαίδευση	Μπούλιος Αθανάσιος Κουτής Γιάννης Δανιηλίδου Κυριακή Γιασιράνη Βασιλεία Πατήρ Αλέξανδρος
Μεταπτυχιακή Εκπαίδευση	Πανάγου Ελπίδα Πολυμενίδης Γιάννης
Διδακτορικό	Πεπεράκη Όλγα Γιαννίση Φοίβη Παρασκευά Βάσια